

Έκδοση
στην ελληνική γλώσσα

Ανακοινώσεις και Πληροφορίες

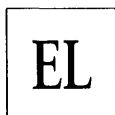
<u>Ανακοίνωση αριθ.</u>	Περιεχόμενα	Σελίδα
	I . Ανακοινώσεις	
	
	II Προπαρασκευαστικές πράξεις	
	Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή	
	Σύνοδος του Απριλίου 1997	
97/C 206/01	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για το «Πράσινο Βιβλίο της Επιτροπής για τη μελλοντική πολιτική για το θόρυβο»	1
97/C 206/02	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής: Εφαρμογή του Κοινοτικού Δικαίου για το Περιβάλλον»	7
97/C 206/03	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την «Πράσινη Βίβλο: Ζωή και εργασία στην κοινωνία των πληροφοριών: Πρώτα ο άνθρωπος» . . .	10
97/C 206/04	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Έκθεση της Επιτροπής για το Πρότυπο Σχέδιο SLIM- Απλούστερη Νομοθεσία για την Εσωτερική Αγορά»	14
97/C 206/05	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου σχετικά με την επιβολή τελών στα βαρέα φορτηγά οχήματα για τη χρήση ορισμένων έργων υποδομής»	17
97/C 206/06	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για το «Λευκό Βιβλίο: στρατηγική ανασυγκρότησης των σιδηροδρόμων της Κοινότητας»	23

EL

Τιμή: 30 Ecu

(συνέχεια στην επόμενη σελίδα)

<u>Ανακοίνωση αριθ.</u>	Περιεχόμενα (συνέχεια)	Σελίδα
97/C 206/07	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου, η οποία τροποποιεί την οδηγία 94/58/ΕΚ σχετικά με το ελάχιστο επίπεδο εκπαίδευσης των ναυτικών»	29
97/C 206/08	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «7η Ετήσια Έκθεση για τα Διαρθρωτικά Ταμεία 1995»	34
97/C 206/09	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής με θέμα την “Ενέργεια για το μέλλον: Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (Πράσινη Βίβλος για μια κοινοτική στρατηγική)”»	41
97/C 206/10	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου σχετικά με τον έλεγχο του <i>Pseudomonas solanacearum</i> (Smith) Smith»	57
97/C 206/11	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση Κανονισμού (ΕΚ) του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1765/92 για τη θέσπιση καθεστώτος στήριξης των παραγωγών ορισμένων αροτραίων καλλιεργειών»	59
97/C 206/12	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την «Πρόταση Κανονισμού (ΕΚ) του Συμβουλίου για τους γενικούς κανόνες εφαρμογής που αφορούν τις ενέργειες βελτίωσης της παραγωγής και της εμπορίας του μελιού»	60
97/C 206/13	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση προγράμματος δράσης σχετικά με τη βελτίωση της ευαισθητοποίησης των ασκούντων νομικά επαγγέλματα στο κοινοτικό δίκαιο (Δράση Robert Schuman)»	63
97/C 206/14	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο — Αντίκτυπος και αποτελεσματικότητα της ενιαίας αγοράς»	65
97/C 206/15	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για τις «ΜΜΕ στις παραμεθόριες περιοχές — τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν στις διασυνοριακές επιχειρηματικές σχέσεις, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που αφορούν τις τεχνικές απαιτήσεις»	70
97/C 206/16	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «1η Έκθεση για την οικονομική και κοινωνική συνοχή 1996»	78
97/C 206/17	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής με αντικείμενο τις Πυρηνικές βιομηχανίες στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Ενδεικτικό πυρηνικό πρόγραμμα σύμφωνα με το άρθρο 40 της Συνθήκης Euratom)» . . .	88
97/C 206/18	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Ετήσια οικονομική έκθεση για το 1997» — «Οικονομική ανάπτυξη, απασχόληση και σύγκλιση για τη μετάβαση στην ΟΝΕ»	104
97/C 206/19	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου σχετικά με την καταγραφή των ατόμων που επιβαίνουν επιβατηγών πλοίων»	111

97/C 206/20	<p>Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για:</p> <ul style="list-style-type: none"> — την «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σχετικά με μελλοντική στρατηγική για τον έλεγχο των ατμοσφαιρικών εκπομπών των οδικών μεταφορών η οποία λαμβάνει υπόψη τα αποτελέσματα του προγράμματος Auto Oil», — την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την ποιότητα των καυσίμων βενζίνης και ντίζελ και για την τροποποίηση της οδηγίας 93/12/ΕΟΚ του Συμβουλίου», και — την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν κατά της ατμοσφαιρικής ρύπανσης από τις εκπομπές των μηχανοκίνητων οχημάτων και τροποποίηση των οδηγιών 70/156/ΕΟΚ και 70/220/ΕΟΚ του Συμβουλίου» 	113
97/C 206/21	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η Ευρωπαϊκή Ένωση και η εξωτερική διάσταση της πολιτικής για τα ανθρώπινα δικαιώματα» . . .	117
97/C 206/22	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με την Οργάνωση Συνεργασίας επί των συμφωνηθέντων κοινοτικών ενεργειακών στόχων»	123
97/C 206/23	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την «Κατάσταση και τα προβλήματα της δασοκομίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση καθώς και τις δυνατότητες ανάπτυξης δασικής πολιτικής»	128

II

(Προπαρασκευαστικές πράξεις)

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για το «Πράσινο Βιβλίο της Επιτροπής για τη μελλοντική πολιτική για το θόρυβο»

(97/C 206/01)

Στις 12 Νοεμβρίου 1996, και σύμφωνα με το άρθρο 198 της ΣΕΚ, η Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνώμη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για το «Πράσινο Βιβλίο της Επιτροπής για τη μελλοντική πολιτική για το θόρυβο».

Το τμήμα περιβάλλοντος, δημόσιας υγείας και κατανάλωσης, στο οποίο είχε ανατεθεί η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 1 Απριλίου 1997 με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Boisserée.

Κατά τη 345η σύνοδο ολομέλειας που πραγματοποιήθηκε στις 23-24 Απριλίου 1997 (συνεδρίαση της 23ης Απριλίου) η ΟΚΕ υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 93 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 2 αποχές.

1. Εισαγωγή

1.1. Στην εισαγωγή του Πράσινου Βιβλίου η Επιτροπή αναφέρει τα εξής:

«Ο θόρυβος που προκαλείται από τις δραστηριότητες στους τομείς των μεταφορών, της βιομηχανίας και της ψυχαγωγίας, αποτελεί ένα από τα κύρια περιβαλλοντικά προβλήματα στην Ευρώπη και την πηγή ολοένα και περισσότερο παραπόνων που υποβάλλονται εκ μέρους του κοινού. Όμως, στα μέτρα για τη μείωση του θορύβου έχει γενικά δοθεί χαμηλότερη προτεραιότητα από ό,τι στα μέτρα για την αντιμετώπιση άλλων περιβαλλοντικών προβλημάτων, όπως είναι η ρύπανση της ατμόσφαιρας και των υδάτων.»

Στόχος του Πράσινου Βιβλίου είναι να δοθεί υψηλότερη πολιτική προτεραιότητα στην καταπολέμηση των θορύβων.

1.2. Στον πρόλογο του Πράσινου Βιβλίου η Επιτροπή επικαλείται το 5ο πρόγραμμα δράσης για την προστασία του περιβάλλοντος, του Μαρτίου 1992⁽¹⁾, στο οποίο ανακοινώνονται και εν μέρει περιλαμβάνονται μέτρα και συγκεκριμένες τιμές-στόχοι για τον περιορισμό των θορύβων (βλέπε παράρτημα του Πράσινου Βιβλίου). Σε πρόταση της Επιτροπής, του Ιανουαρίου 1996⁽²⁾, με αντικείμενο την επανεπεξεργασία του

προγράμματος αυτού ανακοινώνεται ένα «πρόγραμμα δράσης», το οποίο θα περιλαμβάνει μέτρα για την υλοποίηση των στόχων που έχουν τεθεί. Με την έκδοση νομοθετικών πράξεων σε επίπεδο Κοινότητας, Επιτροπή επιθυμεί να επικεντρώσει την προσοχή της στη λήψη μέτρων για τα «προϊόντα» τα οποία παράγουν θόρυβο.

Με το Πράσινο Βιβλίο, η Επιτροπή θα προετοιμάσει το εν λόγω πρόγραμμα δράσης.

Το Πράσινο Βιβλίο θα χρησιμεύσει ως βάση για τη διεξαγωγή μιας πολιτικής συζήτησης και μιας συζήτησης επί της ουσίας με αντικείμενο το εύρος και το χρονοδιάγραμμα ενός παρομοίου προγράμματος δράσης, και τα μέσα για την υλοποίησή του.

2. Γενική αξιολόγηση του Πράσινου Βιβλίου

2.1. Η προστασία από το θόρυβο αποτελεί ουσιαστικό τμήμα της περιβαλλοντικής πολιτικής. Η Επιτροπή επισημαίνει ότι μεγάλες ομάδες του πληθυσμού της Ευρώπης εκτίθενται σε θορύβους η στάθμη των οποίων θεωρείται ως ανυπόφορη από ιατρικούς εμπειρογνώμονες. Από έρευνες της Επιτροπής και ορισμένων κρατών μελών επιβεβαιώνεται η υπόθεση ότι η κατάσταση αυτή ενοχλεί μεγάλες ομάδες του πληθυσμού, κυρίως στις μεγάλες πόλεις και τα μεγάλα αστικά κέντρα. Οι δικαστικές προσφυγές των πολιτών με αφορμή την προστασία από τους θορύβους έχουν αυξηθεί τα τελευταία χρόνια. Αυτό οφείλεται στην αύξηση του αριθμού των πηγών παραγωγής θορύβου (π.χ. στην οδική κυκλοφορία). Η αύξηση αυτή είναι

(¹) COM(92) 23 τελικό — ΕΕ αριθ. C 138 της 17. 5. 1993.

(²) ΕΕ αριθ. C 140 της 11. 5. 1996.

γεγονός παρά τις τεχνικές βελτιώσεις που έχουν επέλθει με στόχο την προστασία από τους θορύβους. Η Επιτροπή εκτιμά ότι περισσότερα από 80 εκατ. άνθρωποι εκτίθενται σε ανυπόφορες στάθμες θορύβου.

Η εκτίμηση αυτή θεωρείται ότι ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα.

2.2. Είναι αδικαιολόγητο το γεγονός ότι η προστασία από το θόρυβο αποτελεί στόχο της περιβαλλοντικής πολιτικής της Κοινότητας μόνο σποραδικά και για ορισμένες — αν και σημαντικές — πηγές παραγωγής θορύβου. Αυτό συμβαίνει συχνά χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η σχέση των πηγών αυτών με τον συνολικά παραγόμενο θόρυβο. Για το λόγο αυτό, η ΟΚΕ κρίνει ότι θα ήταν σκόπιμο να καταρτιστεί σε ευρωπαϊκό επίπεδο ένα νέο και ολοκληρωμένο πρόγραμμα για την καταπολέμηση του θορύβου, στο οποίο θα διορθώνονται οι ελλείψεις και οι ατέλειες των μέχρι τούδε ρυθμίσεων και αξιολογήσεων και θα λαμβάνεται υπόψη η εξέλιξη της τεχνολογίας. Η προετοιμασία των σχετικών μέτρων πρέπει να αρχίσει χωρίς καθυστέρηση. Η ΟΚΕ αναμένει ότι η εξέλιξη του Πράσινου Βιβλίου δεν θα οδηγήσει σε καθυστέρηση του προγράμματος.

2.3. Η ΟΚΕ συμφωνεί κατά βάση με το περιεχόμενο του Πράσινου Βιβλίου.

Ακόμη και αν ληφθεί υπόψη η αρχή της επικουρικότητας, είναι αναμφισβήτητο ότι η Κοινότητα διαθέτει την εντολή που απαιτείται για να λάβει μέτρα στον τομέα αυτό.

- Τα μέτρα για την προστασία της δημόσιας υγείας εμπίπτουν αμέσως στους στόχους του άρθρου 130ρ της Συνθήκης ΕΟΚ· από το άρθρο αυτό πηγάζει η υποχρέωση για τη θέσπιση μέτρων με στόχο την επίτευξη «υψηλών επιπέδων προστασίας».
- Τα μέτρα για τη μείωση των θορύβων και την προστασία από αυτούς (συμπεριλαμβανομένου του σχεδιασμού μεταφορικών υποδομών και περιοχών εγκατάστασης) έχουν οικονομικές επιπτώσεις· διαφορετικά επίπεδα προστασίας ή διαφορετικά μέτρα θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε στρεβλώσεις του ανταγωνισμού στους κόλπους της ενιαίας αγοράς· Η Κοινότητα διαθέτει την απαραίτητη εντολή να λάβει μέτρα και στην περίπτωση αυτή.
- Η αναγκαιότητα της θέσπισης ρυθμίσεων ή της επίτευξης συμφωνιών σε επίπεδο Κοινότητας αφορά επίσης τις μεθόδους αξιολόγησης και μέτρησης, δεδομένου ότι μόνο έτσι μπορεί να διαπιστωθεί με ενιαίο τρόπο κατά πόσο επιτυγχάνεται ο βαθμός προστασίας που ορίζεται στο άρθρο 130 ρ.
- Το πρόγραμμα που περιγράφεται στο Πράσινο Βιβλίο δεν περιορίζεται σε νομοθετικές πράξεις της Κοινότητας, αλλά αναφέρεται και στο συντονισμό των μέτρων που θεσπίζονται από διάφορα κράτη μέλη και ΟΤΑ. Αυτό εναρμονίζεται με το 5ο περιβαλλοντικό πρόγραμμα δράσης, το οποίο απευθύνεται στους διάφορους «παράγοντες της περιβαλλοντικής πολιτικής». Από την άποψη αυτή, το πρόγραμμα θα μπορούσε να υλοποιηθεί και μέσω συστάσεων προς τα κράτη μέλη (άρθρο 189 της ΣΕΚ).

— Εφόσον δεν θεσπιστούν κυρώσεις για τη μη εφαρμογή των νομοθετικών διατάξεων, η τήρηση των κανόνων για το θόρυβο δε μπορεί να εξασφαλιστεί.

— Σε σχέση με την εφαρμογή του προβλεπόμενου προγράμματος δράσης, η ΟΚΕ προτείνει δοθούν στα κράτη μέλη επαρκή περιθώρια να επιβάλουν ποινικές και/ή διοικητικές κυρώσεις. Ενόψει της εναρμόνισης των διατάξεων στην Ευρώπη, επιστάται η προσοχή στο σχέδιο «Σύμβασης για την προστασία του περιβάλλοντος μέσω του ποινικού δικαίου», που επεξεργάζεται το Συμβούλιο της Ευρώπης⁽¹⁾.

2.4. Η ΟΚΕ έχει ασχοληθεί επανειλημμένα με το θέμα της προστασίας από το θόρυβο στις γνωμοδοτήσεις που εξέδωσε σχετικά με το περιβάλλον, όπως:

- στη γνωμοδότηση της 13ης Μαΐου 1987 σχετικά με το 4ο περιβαλλοντικό πρόγραμμα δράσης⁽²⁾·
- στη γνωμοδότηση της 1ης Ιουλίου 1992 σχετικά με το 5ο περιβαλλοντικό πρόγραμμα δράσης⁽³⁾, καθώς και στις γνωμοδοτήσεις για την παράταση του προγράμματος δράσης της 25ης Οκτωβρίου 1995⁽⁴⁾ και της 29ης Μαΐου 1996⁽⁵⁾·
- στη γνωμοδότηση της 3ης Ιουλίου 1991 σχετικά με το Πράσινο Βιβλίο για το αστικό περιβάλλον⁽⁶⁾.

Στις γνωμοδοτήσεις αυτές προτείνονται κατά ένα τρόπο συγκεκριμένα κοινοτικά μέτρα για την προστασία από το θόρυβο.

3. Παρατηρήσεις επί μεμονωμένων μερών του Πράσινου Βιβλίου

3.1. Εναρμόνιση των μεθόδων εκτίμησης της έκθεσης σε θόρυβο και προαγωγή της αμοιβαίας ανταλλαγής πληροφοριών· Προτεραιότητες

3.1.1. Τα μέτρα που προτείνει η Επιτροπή για την αντιμετώπιση του προβλήματος των θορύβων και για την προαγωγή της ανταλλαγής πληροφοριών κρίνονται κατάλληλα. Το ίδιο ισχύει και για την ενημέρωση του πληθυσμού. Συχνά, ο θόρυβος είναι αποτέλεσμα της απροσεξίας των ενδιαφερομένων (συμπεριλαμβανομένων και όσων συμμετέχουν στην οδική κυκλοφορία) και της πλημελούς συντήρησης διαφόρων συσκευών και μηχανημάτων. Στην περίπτωση αυτή θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί μια ειδική ενημερωτική εκστρατεία. Συνιστάται θετικά η συνεργασία της Επιτροπής με τους ΜΚΟ που έχουν ως αποστολή την καταπολέμηση της ηχορύπανσης.

3.1.2. Στην εκτίμηση της έκθεσης σε θόρυβο συμπεριλαμβάνεται και η αξιολόγησή της. Στον τομέα αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό να υπάρξει εναρμόνιση δράσεων.

(1) Συμβούλιο της Ευρώπης — CM 96/99.

(2) ΕΕ αριθ. C 180 της 8. 7. 1987.

(3) ΕΕ αριθ. C 287 της 4. 11. 1992.

(4) ΕΕ αριθ. C 18 της 22. 1. 1996.

(5) ΕΕ αριθ. C 212 της 22. 7. 1996.

(6) ΕΕ αριθ. C 269 της 14. 10. 1991.

Η Επιτροπή έχει την πρόθεση να εκδώσει μια οδηγία-πλαίσιο για τη μέτρηση και την αξιολόγηση της έκθεσης σε θορύβους. Η ΟΚΕ συμφωνεί με την πρόθεση της Επιτροπής. Η εναρμόνιση των μεθόδων μέτρησης έχει προχωρήσει πολύ στην Ευρώπη. Η Επιτροπή επισημαίνει ότι επικρατεί συμφωνία απόψεων όσον αφορά τα ανεκτά επίπεδα έκθεσης σε θορύβους. Η ΟΚΕ κρίνει ότι θα μπορούσαν να ενσωματωθούν στην οδηγία τα σημεία επί των οποίων επικρατεί ήδη συμφωνία απόψεων. Ακόμη και αν τα μέτρα για την καταπολέμηση των θορύβων διαφέρουν σύμφωνα με την πηγή και την κατάσταση που επικρατεί, πρέπει να εφαρμόζονται ενιαίες διαδικασίες μέτρησης και αξιολόγησης.

3.1.3. Ορθώς υιοθετούνται από την Επιτροπή τα κριτήρια του Διεθνούς Οργανισμού Υγείας όσον αφορά τα όρια ανοχής. Με βάση τα ισχύοντα, η ΟΚΕ δεν πιστεύει ότι υπάρχουν καλύτερα κριτήρια.

Ενδέχεται να προκύψει πρόβλημα όσον αφορά, αφενός, τις επιπτώσεις του θορύβου για την υγεία (από φυσιολογική άποψη) και, αφετέρου, την (απλή) ενόχληση. Υπάρχουν, ωστόσο, σημεία αλληλεπικάλυψης μεταξύ ενόχλησης και βλάβης της υγείας. Η αξιολόγηση της ενόχλησης είναι δύσκολη επειδή δεν είναι απαλλαγμένη από υποκειμενικά στοιχεία (αντίδραση των ενδιαφερομένων στο θόρυβο και χρονική στιγμή επανάληψης του θορύβου). Με τα κριτήρια της ΔΟΥ καταβάλλεται μια προσπάθεια συνεκτίμησης της προβληματικής αυτής.

3.1.4. Στο Πράσινο Βιβλίο, η Επιτροπή αναφέρεται επανειλημμένα στη σημασία που έχουν οι χάρτες θορύβου ως βάση για την αξιολόγηση της κατάστασης, αλλά και για το χωροταξικό σχεδιασμό και την ενημέρωση του κοινού.

Εφόσον στηρίζονται σε συγκεκριμένες μελέτες ή υπολογισμούς, οι χάρτες θορύβου μπορούν κατ' αρχήν να συνεκτιμώνται κατά τη θέσπιση μέτρων προγραμματισμού ή ενημέρωσης. Παράλληλα, όμως, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι ακόλουθες προϋποθέσεις, που είναι απόρροια της εμπειρίας στα κράτη μέλη:

- οι χάρτες θορύβου έχουν νόημα εφόσον χρησιμοποιούνται ως βάση για την κατάρτιση συγκεκριμένων σχεδίων για την καταπολέμηση του θορύβου·
- προσδιορισμός των χαρτών θορύβου είναι η εκτίμηση της έκθεσης σε θόρυβο σε μια συγκεκριμένη περιοχή και όχι η εξαγωγή συμπερασμάτων για συγκεκριμένα σημεία. Για το λόγο αυτό, οι χάρτες θορύβου δε μπορούν να χρησιμοποιούνται, π.χ., για την εκτίμηση της αξίας οικοπέδων.

3.2. *Ορισμός τιμών-στόχων και η θέσπιση κανόνων για τη λήψη μέτρων με τα οποία θα μπορούσαν να επιτευχθούν οι στόχοι αυτοί*

3.2.1. Ο καθορισμός τιμών-στόχων και η θέσπιση μέτρων για την υλοποίησή τους τοποθετείται από την Επιτροπή σε ένα «μεταγενέστερο στάδιο». Στο 5ο πρόγραμμα δράσης (1992!) περιλαμβάνονται ήδη παρόμοιες τιμές στόχοι, συνοδευόμενες εν μέρει από χρονοδιαγράμματα, οι οποίες όμως δεν επιτυγχάνονται. Σύμφωνα με την αρχή της πρόνοιας, ο ορισμός παρόμοιων τιμών στόχων επιβάλλεται για ένα τομέα προτεραιότητας όπως είναι η προστασία από τους θορύβους. Τα μέτρα αυτά δεν πρέπει να μεταθεθούν στο απώτερο μέλλον.

3.2.2. Σύμφωνα με το Πράσινο Βιβλίο, ο περιορισμός των εκπομπών θορύβων δεν πρέπει να επιτευχθεί μόνο με νομοθετικά μέτρα αλλά και με οικονομικά.

3.2.3. Στην περίπτωση αυτή εξετάζεται γενικώς η καταβολή φόρων και εισφορών αναλόγως με το ύψος των εκπομπών. Η πρόξη αυτή αποσκοπεί να αποτελέσει κίνητρο για την προμήθεια και τη χρήση μηχανημάτων που παράγουν λιγότερο θόρυβο. Η ΟΚΕ συμφωνεί με τη μέθοδο αυτή. Ωστόσο, διαφωνεί με την επιβολή φορολογικών μέτρων τα οποία θα αποσκοπούσαν κατά έναν τρόπο στην «τιμωρία» των υπευθύνων ή στη συλλογή πόρων για τα δημόσια ταμεία. Η εφαρμογή οικονομικών μέτρων δεν αντικαθιστά, όμως, τους κανόνες που πρέπει να θεσπιστούν σχετικά με τις οριακές τιμές εκπομπών. Από την άποψη της προστασίας του πληθυσμού, η ΟΚΕ είναι της άποψης ότι η θέσπιση οριακών τιμών είναι περισσότερο ενδεδειγμένη από την επιβολή φορολογικών μέτρων.

3.2.4. Στα οικονομικά μέτρα συγκαταλέγονται και κανόνες για την αύξηση της ευθύνης για ζημιές (και της υγείας!) που προξενεί ο θόρυβος. Η ΟΚΕ είχε ζητήσει ήδη το 1994 να καταρτιστούν οδηγίες ή να υποβληθούν συστάσεις για την καλύτερη προστασία του περιβάλλοντος σε ευρωπαϊκό επίπεδο⁽¹⁾. Εκτός αυτού, θεωρεί ότι η επιβολή φορολογικών μέτρων αποτελεί κατάλληλο μέσο για την προαγωγή της βιώσιμης ανάπτυξης⁽²⁾.

3.3. *Περιορισμός του θορύβου από την οδική κυκλοφορία*

3.3.1. Επιδιοκιμάζεται η κατά προτεραιότητα αντιμετώπιση των θορύβων που προκαλούνται από την οδική κυκλοφορία. Τα προτεινόμενα μέτρα κρίνονται επαρκή. Στο βαθμό που περιορίζεται ο θόρυβος που παράγουν οι κινητήρες οχημάτων, αυξάνει διαρκώς η σημασία του «θορύβου τροχοδρόμησης». Τυχόν μέτρα για τον περιορισμό του θορύβου αυτού (π.χ. μέτρα για την κατασκευή ελαστικών) δεν πρέπει να επηρεάσουν αρνητικά την ασφάλεια της οδήγησης.

3.3.2. Όσον αφορά τη συνεκτίμηση στα φορολογικά μέτρα των δαπανών που είναι απόρροια των θορύβων, επιστάται η προσοχή στο Πράσινο Βιβλίο «Προς ένα δίκαιο και αποτελεσματικό καθορισμό των τιμών στις μεταφορές (1995)»⁽³⁾ και τη σχετική γνωμοδότηση της ΟΚΕ⁽⁴⁾.

3.3.3. Είναι σημαντικό να συμπεριληφθεί η μέτρηση του θορύβου στον τεχνικό έλεγχο των οχημάτων· ωστόσο, η μέτρηση πρέπει να διεξάγεται υπό συνθήκες πραγματικής λειτουργίας. Ένα ιδιαίτερο πρόβλημα, το οποίο έχει μεγάλη σημασία στις αστικές περιοχές λόγω του αριθμού των οχημάτων είναι ο θόρυβος που παράγουν τα δίκυκλα· στην περίπτωση αυτή τα οχήματα αυτά πρέπει να υποβάλλονται σε έλεγχο υπό συνθήκες πραγματικής λειτουργίας με ταυτόχρονη συνεκτίμηση της πιθανής εξέλιξης της τεχνολογίας. Πρέπει να υπάρξει μέριμνα για την αποφυγή της τροποποίησης των εξαιτίσεων.

⁽¹⁾ ΕΕ αριθ. C 133 της 16. 5. 1994.

⁽²⁾ Βλέπε π.χ. τη γνωμοδότηση της ΟΚΕ σχετικά με την ανακοίνωση της Επιτροπής «Η οικονομική ανάπτυξη και το περιβάλλον» — ΕΕ αριθ. C 155 της 21. 6. 1995 καθώς και τη γνωμοδότηση σχετικά με το θέμα «Περιβαλλοντική πολιτική και Ενιαία Αγορά» — ΕΕ αριθ. 332 της 31. 12. 1990.

⁽³⁾ COM(95) 691 τελικό.

⁽⁴⁾ ΕΕ αριθ. C 56 της 24. 2. 1997.

3.3.4. Η προστασία από τους θορύβους στις οδικές μεταφορές δημιουργεί ορισμένα προβλήματα, τα οποία πρέπει να επιλυθούν με την προαγωγή της έρευνας και την τεχνολογική εξέλιξη. Πρόκειται για:

- τη διεξαγωγή μελετών για την ανάλυση, την αξιολόγηση και τον περιορισμό του θορύβου τροχοδρόμησης ελαστικών, χωρίς να θίγεται η ασφάλεια της οδήγησης·
- την προώθηση της κατασκευής ασφαλτοστρωμάτων που παράγουν λιγότερο θόρυβο με τη χρήση κοινοτικών πόρων· ωστόσο, αυτό μπορεί να συμβεί μόνο στην περίπτωση προτύπων προγραμμάτων που εκτελούνται στα πλαίσια της ανάπτυξης της τεχνολογίας.

3.3.5. Η Επιτροπή εξετάζει μόνο εμμέσως τη σημασία που έχει για την προστασία από τον θόρυβο που προέρχεται από την οδική κυκλοφορία η καθιέρωση ενός ορθολογικού συστήματος διαχείρισης της κυκλοφορίας.

Προς τούτο πρέπει να εξεταστεί με ποιόν τρόπο μπορεί να αποφευχθεί η «άσκοπη και ενοχλητική κυκλοφορία». Στα σχετικά μέτρα θα μπορούσε να συμπεριληφθεί και ο περιορισμός της κυκλοφορίας ορισμένων οχημάτων, π.χ. αυτών που δεν διαθέτουν αθόρυβους κινητήρες, για ορισμένες περιόδους της ημέρας.

Η Επιτροπή αναφέρει και την επιβολή τελών κυκλοφορίας. Πρέπει να μελετηθούν ενδελεχώς οι εμπειρίες που έχουν συναχθεί όσον αφορά τις επιπτώσεις ενός παρόμοιου μέτρου, εφόσον περιορίζεται σε ορισμένα οδικά συστήματα.

3.4. Θόρυβοι που προέρχονται από τους σιδηροδρόμους

3.4.1. Επιδιοικμάζεται η κατά προτεραιότητα λήψη μέτρων για την αξιολόγηση και τον περιορισμό των σιδηροδρομικών θορύβων.

Η σημασία που έχει ο τομέας αυτός έχει σαν συνέπεια ότι ο σχεδιασμός και η κατασκευή γραμμών για την κυκλοφορία τρενών υψηλής ταχύτητας (ως συστατικό μέρος του προγράμματος ευρωπαϊκών δικτύων κυκλοφορίας) προκαλούνται μεταξύ άλλων, από λόγους που συνδέονται με τις ανησυχίες του πληθυσμού όσον αφορά την επιβάρυνση από το θόρυβο.

Ωστόσο, σύμφωνα με την εξέλιξη της τεχνολογίας και την άποψη μεγάλων σιδηροδρομικών οργανισμών, τα μέτρα που προτείνονται από την Επιτροπή για τον περιορισμό των θορύβων μπορούν να βελτιωθούν· π.χ., με τη χρησιμοποίηση σύγχρονων μεταφορικών μέσων (low noise train) μπορεί να επιτευχθεί μείωση των εκπομπών έως και κατά 23 dB (που αποτελεί σημαντική βελτίωση σε σχέση με τη μείωση που αναφέρεται στα σημεία 3.2 και 4.3 (υ) του κειμένου της Επιτροπής).

3.4.2. Οι νομοθετικές διατάξεις σχετικά με τις οριακές τιμές εκπομπών ή οι συστάσεις για τις τιμές-στόχους πρέπει να ισχύουν διεθνώς.

3.4.3. Η Επιτροπή εξετάζει το ενδεχόμενο της επιβολής μεταβλητών τελών χρήσης ορισμένων γραμμών (ως οικονομικό μέσο). Κατά την πρόσθετη επιβάρυνση της κυκλοφορίας των σιδηροδρόμων θα πρέπει όμως να υπάρξει μέριμνα, ώστε η σχετική αύξηση του κόστους μεταφορών για τον επιβάτη ή τον φορτωτή να μην οδηγήσει σε μια μετατόπιση προς όφελος άλλων, λιγότερο φιλικών προς το περιβάλλον, μέσων μεταφοράς.

3.4.4. Η ΟΚΕ συμφωνεί με την άποψη της Επιτροπής σύμφωνα με την οποία επιβάλλεται να διεξαχθούν επειγόντως μελέτες για την εκτίμηση, την αξιολόγηση και τον περιορισμό του θορύβου που οφείλεται στη λειτουργία των σιδηροδρόμων.

3.5. Θόρυβος από την εναέρια κυκλοφορία

3.5.1. Τα επιχειρήματα που προβάλλονται στο Πράσινο Βιβλίο επιδοκιμάζονται θερμά. Τα μέτρα αυτά τυγχάνουν μεγάλης προτεραιότητας, ιδίως για πυκνοκατοικημένες περιοχές·

3.5.2. Η Επιτροπή προτείνει να θεσπιστούν αυστηρότερες οριακές τιμές για κάθε τύπο αεροσκάφους. Όσον αφορά την πολιτική αεροπορία, τα μέτρα για τον περιορισμό των εναερίων θορύβων θα πρέπει να έχουν ένα όσο το δυνατόν περισσότερο διεθνή χαρακτήρα, δηλαδή να υπερβαίνουν τα όρια της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Επιτροπή πρέπει και στο μέλλον να ενεργεί στους κόλπους των αντιστοίχων διεθνών οργανισμών με στόχο την περαιτέρω βελτίωση των οριακών τιμών, ιδιαίτερα μάλιστα από τη στιγμή που η τεχνολογική εξέλιξη το καθιστά — μεσοπρόθεσμα — εφικτό.

3.5.3. Κατά τον προσδιορισμό των μέτρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, θα πρέπει να συνεκτιμηθούν και οι πτήσεις ιδιωτικών αεροπλάνων και για λόγους αναψυχής, οι οποίες ενοχλούν συχνά τον πληθυσμό. Γι' αυτή την αεροπορική κυκλοφορία επιβάλλεται να υπάρξουν:

- Απαιτήσεις για τα αεροσκάφη προς την κατεύθυνση μειωμένων εκπομπών θορύβου.
- Κριτήρια για το χώρο εγκατάστασης των μέσων αυτής της αεροκυκλοφορίας συχνά χρησιμοποιούμενων μικρότερων πεδίων προσγείωσης σε σχέση με την προστασία των γειτονικών περιοχών.
- σε πυκνοκατοικημένες περιοχές περιορισμός του αριθμού των πεδίων προσγείωσης και/ή του χρόνου χρησιμοποίησής.

Στο σημείο αυτό γίνεται αναφορά και στον αερομοντελισμό, ο οποίος δημιουργεί προβλήματα σε κατοικημένες περιοχές λόγω του ιδιαίτερα ενοχλητικού θορύβου που προκαλεί.

3.5.4. Στο Πράσινο Βιβλίο δεν γίνεται διάκριση μεταξύ του θορύβου των αεροσκαφών και των ελικοπτερωτών. Οι οδηγίες που αφορούν τους θορύβους αεροσκαφών δεν είναι κατάλληλες για τα ελικοπτερά. Τα δεδομένα σχετικά με τα επιτρεπόμενα όρια θορύβου μπορεί να οδηγήσουν σε πολύ εσφαλμένα συμπεράσματα αν εκληφθούν ως κατευθυντήριες γραμμές για τον προσδιορισμό του πραγματικού θορύβου, ο οποίος εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τους εναερίους ελιγμούς που πραγματοποιούνται. Σ' αυτά πρέπει να προστεθεί ότι τα ελικοπτερά λειτουργούν για αρκετό διάστημα στην εγγύτητα κατοικημένων περιοχών.

3.5.5. Η Επιτροπή προτείνει οικονομικά μέτρα για την προαγωγή της κατασκευής και της χρησιμοποίησης αεροσκαφών που παράγουν λιγότερο θόρυβο. Επ' αυτού προτείνεται, ιδιαιτέρως, ο διαφορισμός των αερολιμενικών τελών αναλόγως με το θόρυβο που παράγουν οι διάφοροι τύποι αεροσκαφών.

Σε ορισμένα κράτη μέλη, αλλά κυρίως στις ΗΠΑ, τα μέτρα αυτά έχουν αποδώσει. Η ΟΚΕ συμφωνεί με την άποψη της Επιτροπής ότι πρέπει να εκδοθεί μια οδηγία-πλαίσιο για την εναρμόνιση της διαβάθμισης των τελών αυτών, προκειμένου να αποφευχθεί το ενδεχόμενο να δημιουργηθούν ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα προς όφελος αερολιμενών που δεν εφαρμόζουν αυτή τη διαβάθμιση τελών.

3.5.6. Στο Πράσινο Βιβλίο περιλαμβάνονται «γενικές συστάσεις» σε κοινοτική βαθμίδα για την χωροταξική διαρρύθμιση του περιγύρου των αερολιμένων. Δεν είναι εύκολο να εξαχθούν γενικευμένα συμπεράσματα από τις εμπειρίες που έχουν συναχθεί σε κοινοτική κλίμακα με την χωροταξική διαρρύθμιση της περιοχής αερολιμένων. Επιβάλλεται, όμως, η ανταλλαγή εμπειριών που έχουν συναχθεί στις χώρες τις ΕΕ αλλά και εκτός αυτής (χώρες με πυκνή εναέρια κυκλοφορία). Παρ' όλα αυτά, η ΟΚΕ είναι επιφυλακτική όσον αφορά την κατάρτιση χωροταξικών «προτύπων» με βάση τις εμπειρίες αυτές.

3.5.7. Οι παρατηρήσεις της ΟΚΕ για το χειρισμό της κυκλοφορίας (βλέπε 3.3.5 ανωτέρω) ισχύουν και σ' αυτήν την περίπτωση: Ο περιορισμός της επιβάρυνσης των πολιτών από τους θορύβους μπορεί να επιτευχθεί και με τη μείωση της συνολικής εναέριας κυκλοφορίας. Όμως, οι φορολογικές ελαφρύνσεις που χορηγούνται σε ορισμένα κράτη μέλη για την αγορά καυσίμων είναι αντίθετες προς την τάση αυτή. Με την εναρμόνιση των σχετικών κανόνων θα πρέπει να εξεταστεί και οι σκοπιμότητα αυτών των ελαφρύνσεων.

3.5.8. Η Επιτροπή πρέπει επίσης να λάβει υπόψη της την επιβάρυνση του πληθυσμού από θορύβους που παράγονται από τις εκπαιδευτικές πτήσεις στρατιωτικών αεροπλάνων.

3.6. *Θόρυβοι που προέρχονται από μηχανήματα τα οποία χρησιμοποιούνται σε εξωτερικούς χώρους (οικοδομικά μηχανήματα, μηχανήματα κηπουρικής κ.λπ.)*

3.6.1. Η Επιτροπή προτείνει την απλοποίηση, τη συμπλήρωση και τη σύμπτυξη των κανόνων για τον περιορισμό των εκπομπών που ισχύουν για κάθε είδος μηχανήματος με την έκδοση οδηγίας πλαίσιο· κρίνει δε σκόπιμη τη θέσπιση οριακών τιμών μόνο για τα μηχανήματα για τα οποία υφίσταται ήδη νομοθεσία σχετικά με το θόρυβο και για ορισμένες κατηγορίες «πολύ θορυβώδους» τεχνικού εξοπλισμού.

Προβλήματα δημιουργεί ο περιορισμός στον καθορισμό οριακών τιμών για τα μηχανήματα τα οποία υπόκειντο στη νομοθεσία, επειδή τα μέτρα που είχαν ληφθεί μέχρι στιγμής δεν στηρίζονταν σε κανένα συγκεκριμένο σύστημα ή σε προτεραιότητες που είχαν τεθεί με βάση την πραγματικότητα, αλλά είχαν μάλλον σποραδικό χαρακτήρα.

Στην περίπτωση αυτή, η ΟΚΕ κρίνει ότι θα ήταν ορθότερο να προταθεί ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα για την προστασία από τους θορύβους για τα μηχανήματα που χρησιμοποιούνται σε ανοικτούς χώρους (ιδιαίτερος για τα μηχανήματα που χρησιμοποιούνται στις οικοδομές, τη γεωργία και την κηπουρική). Κατά ένα μέρος, η επίλυση των προβλημάτων αυτών εξαρτάται από τη θέσπιση ρυθμίσεων σχετικά με την απόσταση μεταξύ του τόπου εγκατάστασης των μηχανημάτων αυτών (π.χ. ανεμογεννητριών) και της πλησιέστερης κατοικημένης περιοχής, εφόσον βεβαίως τα μηχανήματα τα ίδια δεν διαθέτουν τους κατάλληλους σιγαστήρες ή το χρόνο λειτουργίας ή τη λήξη της εκμετάλλευσής.

Μόνο κατ' αυτό τον τρόπο μπορεί να προωθηθεί η εξέλιξη της τεχνολογίας για την προστασία από τους θορύβους.

3.6.2. Πρέπει να ενισχυθούν τα κίνητρα που οδηγούν στη χρησιμοποίηση λιγότερο θορυβωδών μηχανημάτων σε όσο το δυνατό περισσότερο πρώιμο στάδιο (ενδεχομένως με τη λήψη φορολογικών μέτρων). Όπως προτείνεται και από την Επιτροπή στο Πράσινο Βιβλίο, η προβλεπόμενη επισήμανση μηχανημάτων με τις στάθμες θορύβου θα μπορούσε αργότερα να συμπληρωθεί με την ένταξή της στο σύστημα οικολογικής επισήμανσης.

3.6.3. Στην περίπτωση του «θορύβου μηχανημάτων», η ΟΚΕ εφιστά την προσοχή στους — συχνά πολύ έντονους — θορύβους, οι οποίοι δεν προκαλούνται από τα μηχανήματα αλλά από το αντικείμενο επεξεργασίας. Στην περίπτωση αυτή πρέπει να θεσπιστούν προδιαγραφές ή περιορισμοί χρήσης.

3.7. Βιομηχανικοί θόρυβοι

3.7.1. Το πρόβλημα που δημιουργείται με το βιομηχανικό θόρυβο δεν πρέπει να υποτιμάται, ιδιαίτερος μάλιστα στα μεγάλα αστικά κέντρα, όπου πολλές βιομηχανίες ή βιοτεχνίες ευρίσκονται σε πολλές περιπτώσεις πολύ κοντά σε πυκνοκατοικημένες περιοχές.

Συχνά, η πηγή του θορύβου δεν εντοπίζεται στην παραγωγική διαδικασία, αλλά στις αφίξεις και τις αναχωρήσεις εμπορευμάτων στις επιχειρήσεις καθώς και στη μεταφόρτωση εμπορευμάτων σε ανοικτούς χώρους. Οι θόρυβοι αυτοί πρέπει να θεωρηθούν ως βιομηχανικοί θόρυβοι.

3.7.2. Η Επιτροπή παραπέμπει στην οδηγία για την ολοκληρωμένη πρόβλεψη και τον έλεγχο της ρύπανσης του περιβάλλοντος (IPPC)· έτσι, εφόσον «παραστεί ανάγκη», θα θεσπισθούν όρια εκπομπής σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Κατά τη γνώμη της ΟΚΕ, το περίγραμμα που δημιουργεί η οδηγία IPPC θα πρέπει να συμπληρωθεί με τον ορισμό οριακών τιμών εκπομπής για τις σημαντικότερες πηγές θορύβου· αυτό πρέπει επίσης να συμβεί και για την αποφυγή στρεβλώσεων του ανταγωνισμού.

3.7.3. Ιδιαίτερα σημαντικές είναι οι εθελούσιες συμφωνίες μεταξύ βιομηχανίας και αρμοδίων αρχών για τον περιορισμό των βιομηχανικών θορύβων, βάσει των οποίων τηρούνται ορισμένοι γενικοί κανόνες. Ένα από τα σχετικά μέτρα θα μπορούσε να είναι η ενσωμάτωση της προστασίας από τους θορύβους στον οικολογικό έλεγχο⁽¹⁾.

3.8. *Εκτίμηση του εξωτερικού κόστους των θορύβων, ώστε να επιτραπεί ο έλεγχος της αποδοτικότητας του κόστους στην περίπτωση νέων μέτρων*

3.8.1. Από τις εκτιμήσεις της Επιτροπής προκύπτει ότι το κόστος για την κάλυψη των ζημιών που προκαλούνται από το θόρυβο κυμαίνεται μεταξύ 0,2 και 2 % του ΑΕΠ όλων των κρατών μελών. Δηλαδή: κάθε χρόνο η Κοινότητα επιβαρύνεται με δαπάνες τουλάχιστον 12 δισεκατομμυρίων Ecu. Οι συχνά συζητούμενες δαπάνες της καταπολέμησης του θορύβου πρέπει να συσχετισθούν με τις δαπάνες που αναφέρονται στο σημείο αυτό ώστε να υπάρξει μια επιβεβαίωση της αποτελεσματικότητας από πλευράς κόστους. Σχετικά απαιτούνται περαιτέρω έρευνες (ιδιαίτερα όσον αφορά την εσωτερική επίρριψη εξωτερικών δαπανών σύμφωνα με την αρχή του υπαιτίου).

3.8.2. Ιδιαίτερη σημασία έχει η εκτίμηση των επιπτώσεων για τη δημόσια υγεία και την άνεση των πολιτών· στην περίπτωση αυτή δεν μπορούν να υπάρξουν παρά μόνο θεωρήσεις και εκτιμήσεις γενικού χαρακτήρα. Πρέπει να διεξαχθούν περαιτέρω μελέτες προκειμένου να υπάρξει μια αντικειμενική αξιολόγηση. Για την εκτίμηση του κόστους, η Επιτροπή λαμβάνει ορθώς υπόψη τη μείωση της αξίας της γης σε περιοχές

(¹) Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 1836/93, ΕΕ αριθ. L 168 της 10. 7. 1993.

που ευρίσκονται κοντά σε πηγές εκπομπής θορύβων (θόρυβοι που οφείλονται στην οδική κυκλοφορία, στη βιομηχανία ή στην εναέρια κυκλοφορία).

3.9. Οι προσπάθειες για τη βελτίωση των ποιοτικών κριτηρίων προστασίας από το θόρυβο

3.9.1. Η βάση των προδιαγραφών για τα όρια όχλησης και των μέτρων προγραμματισμού πρέπει να είναι η βελτίωση των ποιοτικών κριτηρίων προστασίας από το θόρυβο.

Πρέπει να υποστηριχθούν οι προσπάθειες για τη βελτίωση των ποιοτικών στόχων, αν και η Επιτροπή ισχυρίζεται σε ορισμένα σημεία του εγγράφου ότι τα ποιοτικά κριτήρια που ισχύουν στα κράτη μέλη είναι ταυτόσημα.

3.9.2. Στα πλαίσια της νομοθεσίας για την προστασία από το θόρυβο η Επιτροπή επιθυμεί να εφαρμόσει μια «παράλληλη προσέγγιση», τοποθετώντας τα όρια όχλησης (που στηρίζονται σε ποιοτικά κριτήρια) δίπλα στις ρυθμίσεις για τα όρια εκπομπών. Η ΟΚΕ συμφωνεί με αυτή τη συνδυασμένη προσπάθεια: ο καθορισμός ορίων εκπομπών είναι απολύτως απαραίτητος· η αποκλειστική θέσπιση ρυθμίσεων περί ορίων όχλησης θα επισφράγιζε τις διαφορές ως προς την ποιότητα των τόπων εγκατάστασης και θα μπορούσε να οδηγήσει σε στρεβλώσεις του ανταγωνισμού.

4. Συμπληρωματικές παρατηρήσεις

4.1. Το πρόγραμμα για την προστασία από το θόρυβο πρέπει να περιλαμβάνει μια σειρά πρωτοβουλιών στο χώρο της επιστημονικής έρευνας και της τεχνολογικής ανάπτυξης. Η Επιτροπή αναφέρεται στους τομείς αυτούς σε πολλά σημεία του εγγράφου της. Από τη γνωμοδότηση της ΟΚΕ για το Πράσινο Βιβλίο προκύπτουν ορισμένα πρόσθετα σχέδια, τα οποία δεν έχουν εξαντλητικό χαρακτήρα.

Στο Πράσινο βιβλίο εξετάζονται τα ηχητικά κύματα που εντοπίζονται από το ανθρώπινο αυτί και όχι οι «υπόηχοι» ή οι «υπέρηχοι». Το ερώτημα κατά πόσο θα έπρεπε να ληφθούν μέτρα και στους τομείς αυτούς πρέπει να απαντηθεί με βάση επιστημονικές μελέτες. Η ΟΚΕ παρακαλεί να τηρηθεί ενήμερη σχετικά με τα πορίσματα των μελετών αυτών.

Η ΟΚΕ συνιστά με θέρη να καταστεί η προστασία από το θόρυβο επίκεντρο των ερευνητικών και αναπτυξιακών εργασιών της Κοινότητας, καθώς και τη βελτίωση του συντονισμού και της συγκέντρωσης αυτών.

4.2. Υπάρχουν ορισμένοι τομείς οι οποίοι εξετάζονται μόνο περιστασιακά στο Πράσινο Βιβλίο ενώ έχουν χαρακτήρα επίκαιρο και ενδιαφέρουν ιδιαίτερος, τουλάχιστον, τις περιφέρειες. Πρόκειται για:

— θορύβους που προέρχονται από δραστηριότητες αναψυχής·

— θορύβους που προέρχονται από την κυκλοφορία στις εσωτερικές πλωτές οδούς, τόσο για επαγγελματικούς όσο και για ιδιωτικούς λόγους.

Πρέπει να εξετασθεί λεπτομερώς η σημασία αυτού του είδους θορύβων για το περιβάλλον (ανθρώπινη υγεία και υλικά αγαθά). Ανεξάρτητα από αυτό, υπάρχει το ερώτημα κατά πόσον η αρχή της επικουρικότητας επιτρέπει και επιβάλλει την ανάληψη δράσης εκ μέρους της Κοινότητας στους τομείς αυτούς (ενδεχομένως με την υποβολή συστάσεων στα πλαίσια γενικών κανόνων) (ο θόρυβος που προκαλείται από τις διασυνοριακές πλωτές μεταφορές απαιτεί τη θέσπιση μιας ευρωπαϊκής ή διεθνούς ρύθμισης). Επιπλέον, παρόμοιες ρυθμίσεις φαίνεται να είναι απαραίτητες στις περιπτώσεις της πρόκλησης υπερβολικού θορύβου από μηχανήματα και οχήματα, ο οποίος μπορεί να περιοριστεί με την περιορισμένη χορήγηση αδειών λειτουργίας και την τεχνική τυποποίηση σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Διαφορετικά, υπάρχει περίπτωση να προκύψουν στρεβλώσεις του ανταγωνισμού.

4.3. Αντιθέτως, οι θόρυβοι που παράγονται εντός οικιών αποτελούν ένα πρόβλημα, το οποίο θα πρέπει να αφηθεί στη δικαιοδοσία των κρατών μελών, εφόσον δεν πρόκειται για την τυποποίηση συσκευών και κατασκευαστικών υλικών.

Τα κράτη μέλη, ή οι τοπικές και περιφερειακές αρχές είναι επίσης αρμόδιες όσον αφορά τη λήψη παθητικών μέτρων προστασίας από το θόρυβο (κατασκευή τοίχων και παραθύρων, ανέγερση ηχομονωτικών τοίχων κ.λπ.) καθώς και για τον περιορισμό της χρήσης εκτάσεων και κτιρίων με στόχο την προστασία των γειτόνων.

4.4. Για την προστασία από το θόρυβο στο χώρο εργασίας ισχύει μια σειρά κανόνων με βάση τη νομοθεσία για την προστασία των εργαζομένων. Υπάρχει όμως μια τεχνολογική και ακουστική σχέση των θορύβων στο χώρο εργασίας και στη γειτονιά. Όσον αφορά την προστασία των εργαζομένων και του περιβάλλοντος, η ΟΚΕ είναι της γνώμης ότι πρέπει να υπάρξει μέριμνα, ώστε τα μέτρα που θεσπίζονται σε ένα τομέα να μην αποβαίνουν σε βάρος άλλων.

4.5. Ο θόρυβος έχει στενή σχέση με τις δονήσεις. Στα κράτη μέλη, οι τομείς αυτοί συνδέονται εν μέρει με μεθοδικό τρόπο δια της νομοθεσίας, ακόμη και αν οι μετρήσεις και οι αξιολογήσεις είναι διαφορετικές. Τα μέτρα για την προστασία από δονήσεις στην πηγή⁽¹⁾ είναι κατά ένα μέρος ταυτόσημα με τα μέτρα για την προστασία από το θόρυβο. Πρόκειται για ένα στοιχείο το οποίο θα πρέπει να ληφθεί υπόψη κατά την προετοιμασία και την εφαρμογή του προγράμματος που ανακοινώνεται στο Πράσινο Βιβλίο.

(¹) Αιτία σημαντικών δονήσεων είναι, π.χ., η οδική και η σιδηροδρομική κυκλοφορία, ορισμένες βιομηχανικές εγκαταστάσεις και οι ναυτιλιακές μεταφορές.

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής: Εφαρμογή του Κοινοτικού Δικαίου για το Περιβάλλον»

(97/C 206/02)

Στις 5 Νοεμβρίου 1996, σύμφωνα με το άρθρο 198 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω ανακοίνωση.

Το τμήμα περιβάλλοντος, δημόσιας υγείας και κατανάλωσης, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ, επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή του την 1η Απριλίου 1997 (Εισηγήτρια: η κ. Sanchez Miguel).

Κατά την 345η σύνοδο ολομέλειας της (συνεδρίαση της 23ης Απριλίου 1997), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 106 ψήφους υπέρ, 3 κατά και 6 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Η κοινοτική νομοθεσία για το περιβάλλον αποτελεί σήμερα σημαντικό κεκτημένο, εφόσον περιλαμβάνει την υιοθέτηση 200 και πλέον νομοθετικών μέσων, πολλά εκ των οποίων αποτελούν οδηγίες, γεγονός που προκάλεσε ένιση ένταξη στο σύνολο των κρατών μελών. Τούτο οδήγησε την Επιτροπή να αφιερώσει μεγαλύτερη προσοχή για αποτελεσματικότερο έλεγχο της ένταξης και της εφαρμογής της νομοθεσίας αυτής.

1.2. Σκοπός του ελέγχου για την εφαρμογή της νομοθεσίας για το περιβάλλον πρέπει να είναι η αποτελεσματική προστασία του περιβάλλοντος σε όλα τα κράτη μέλη και τις περιφέρειες της ΕΕ, προκειμένου να μπορούν να αναπτύσσονται ισομερώς οι μελλοντικές στρατηγικές, χωρίς να προκαλείται στρέβλωση του ανταγωνισμού από τις υφιστάμενες σήμερα διαφορές η οποία να αλλοιώνει την καλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς.

1.3. Η Επιτροπή, στο νέο αυτό στάδιο, επιχειρεί μία σειρά μέτρων με τα οποία, χωρίς να αγνοείται η κυριαρχία που έχουν στον τομέα αυτόν τα κράτη μέλη, θα επιδιωχθεί να γίνει αποτελεσματικότερη η περιβαλλοντική νομοθεσία με την ίδρυση νέων πεδίων δράσης και, κυρίως, με την ενίσχυση των συστημάτων που υπάρχουν σήμερα, και τούτο με ένα μοναδικό σκοπό: την καλύτερη λειτουργία των ευρωπαϊκών κανόνων για το περιβάλλον.

1.4. Εντούτοις, η Επιτροπή πρέπει να λάβει υπόψη τις δράσεις που έχουν αναληφθεί από το Πέμπτο Κοινοτικό Πρόγραμμα Δράσης για το Περιβάλλον⁽¹⁾, που αναθεωρήθηκε πρόσφατα⁽²⁾, προκειμένου να περιλάβει όλες τις δράσεις στην ειφορό ανάπτυξη, αντικείμενο της εφαρμογής του.

1.5. Επίσης θα πρέπει να επισημανθεί, στο πλαίσιο αυτό, ότι η Επιτροπή προετοιμάζει τη διεύρυνση της ΕΕ σε συνεργασία με τις αρχές των αντίστοιχων χωρών και ότι η εφαρμογή της νομοθεσίας για το περιβάλλον αποτελεί θέμα, κατά την

άποψη της ΟΚΕ, θεμελιώδες για τη μελλοντική τους ένταξη. Για το σκοπό αυτό, προτείνεται στην Επιτροπή να υιοθετήσει τα περιβαλλοντικά μέτρα τα οποία, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της, θα μπορούν να χρησιμεύσουν στις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Εναπόκειται στην Επιτροπή η ευθύνη να διασφαλίζει την εφαρμογή της κοινοτικής νομοθεσίας με βάση τα άρθρα 169 και 171 της Συνθήκης, αν και είναι σκόπιμη η επισημάνση ότι τα άρθρα αυτά, ιδίως το 169, δεν συντάχθηκαν για την προστασία του περιβάλλοντος, εφόσον η τυπική διαδικασία τους, με τις μεγάλες προθεσμίες, προκαλεί χρονική παράταση των αποφάσεων, με συνέπεια τη μείωση της αποτελεσματικότητάς τους, δεδομένου ότι στον τομέα αυτόν απαιτείται ταχεία λήψη μέτρων ώστε να αποφεύγονται μεγαλύτερες βλάβες.

2.2. Δεν πρέπει να αγνοείται ότι η εφαρμογή της νομοθεσίας για το περιβάλλον υπόκειται σε έντονες διακυμάνσεις από χώρα σε χώρα, σε ορισμένες περιπτώσεις λόγω της κλιματικής, γεωγραφικής και περιβαλλοντικής ποικιλομορφίας και σε άλλες λόγω της σχέσης μεταξύ των προτεινόμενων μέτρων και της οικονομικής πραγματικότητας (πληθυσμός, εισόδημα, κ.λπ.). Εν πάση περιπτώσει, τα αίτια αυτά ποτέ δεν θα δικαιολογήσουν τη μη τήρηση των κανόνων για το περιβάλλον, αλλά οι αρμόδιες αρχές θα μπορούν να τους προσαρμόζουν στην κάθε διαφορετική πραγματικότητα με την αρχή της επικουρικότητας.

2.3. Επίσης, η ύπαρξη διαφορετικών αρμόδιων διοικήσεων στον τομέα του περιβάλλοντος, από τις κυβερνήσεις των κρατών μέχρι τις τοπικές αρχές, καθιστά την εφαρμογή της νομοθεσίας αυτής πολύπλοκη, δεδομένου ότι, εφόσον δεν υπάρχει ένα ενιαίο πρότυπο πολιτικών σχέσεων στα κράτη μέλη, είναι δύσκολο να θεσπισθεί ένα ενιαίο σύστημα ελέγχου της εφαρμογής της νομοθεσίας για το περιβάλλον.

2.4. Από την εξέταση της πολύπλοξης νομοθεσίας για το περιβάλλον μπορεί να συναχθεί ότι είναι ανάγκη οι κανόνες στον τομέα αυτόν να συντάσσονται με σαφήνεια και ακρίβεια, κατά τρόπο ώστε να μεθοδευθεί η απλοποίησή τους, με την

(¹) ΕΕ αριθ. C 138 της 17. 5. 1993· ΕΕ αριθ. C 287 της 4. 11. 1992.

(²) ΕΕ αριθ. C 140 της 11. 5. 1996· ΕΕ αριθ. C 212 της 22. 7. 1996.

απαραίτητη εδραίωση των κανόνων και τη μεταγενέστερη θεματική συγκέντρωσή τους, ενώ παράλληλα θα λαμβάνονται υπόψη οι αρχές της προφύλαξης και προληπτικής δράσης που αναγνωρίζονται με το άρθρο 130 Ρ (2) της Συνθήκης, που θα διευκολύνουν την καλύτερη τήρησή τους.

2.5. Σε κάθε περίπτωση και σε κάθε πολιτική για το περιβάλλον της ΕΕ θα πρέπει να απεικονίζονται τα περιεχόμενα των διεθνών συνθηκών και συμβάσεων που έχει υπογράψει η ΕΕ.

3. Προτεινόμενα μέτρα για την εφαρμογή της κοινοτικής νομοθεσίας

3.1. Τα μέτρα που περιλαμβάνει η Ανακοίνωση που υπέβαλε η Επιτροπή αναφέρονται σε δύο επίπεδα: αφενός, παρουσιάζονται μέτρα που αφορούν τα κράτη μέλη, με βάση την επεξεργασία κατευθύνσεων που διευκολύνουν τον έλεγχο του περιβάλλοντος, καθώς και η θέσπιση διαδικασίας προσφυγής και πρόσβασης στη δικαιοσύνη και, αφετέρου, προβλέπεται η ενίσχυση του υφιστάμενου κοινοτικού συστήματος σήμερα.

3.2. Μέτρα που αφορούν τα κράτη μέλη

3.2.1. Σχετικά με τα μέτρα που αφορούν τα κράτη μέλη, πρέπει να τονισθεί ότι με δεδομένο ότι η οδηγία αποτελεί το ευρύτερα χρησιμοποιούμενο νομοθετικό μέσον, η ένταξη των οδηγιών στα εθνικά δίκαια μπορεί να υποστεί σημαντικές διακυμάνσεις, γεγονός το οποίο, στην πράξη, δημιουργεί ουσιαστικές διαφορές μεταξύ των κρατών χωρίς τούτο να σημαίνει ότι παραβιάζονται οι οδηγίες. Η Επιτροπή διαθέτει την εξουσία που της παρέχεται με το άρθρο 155 της Συνθήκης, με το οποίο της ανατίθεται να μεριμνά για την εφαρμογή των διατάξεων που υιοθετούνται.

3.2.2. Η πρώτη κατεύθυνση που προτείνεται στα κράτη μέλη είναι εντός των αρμοδιοτήτων που τους παρέχει το άρθρο 5 της Συνθήκης — να λαμβάνουν κάθε μέτρο που εξασφαλίζει την εκπλήρωση των κοινοτικών υποχρεώσεων — να δημιουργηθούν όργανα περιβαλλοντικής εποπτείας, με γενικές αρμοδιότητες στην εποπτεία και τον έλεγχο για την εφαρμογή των κανονισμών, που θα αποδίδουν ιδιαίτερη σημασία στον έλεγχο των βιομηχανικών εκπομπών και της ποιότητας του περιβάλλοντος.

3.2.3. Η αιτιολόγηση του μέτρου αυτού πρέπει να γίνει με βάση τις δυσκολίες που συναντούν τα σημερινά συστήματα για την πραγματοποίηση αποτελεσματικού ελέγχου για την εφαρμογή της νομοθεσίας για το περιβάλλον. Εντούτοις, τα κράτη μέλη θα είναι εκείνα τα οποία θα αποφασίσουν εάν τα σημερινά συστήματα, εφόσον υπάρχουν, είναι ή όχι σε θέση να υλοποιούν το μέτρο αυτό, σύμφωνα με τα κριτήρια που υιοθετούνται στο κοινοτικό επίπεδο.

3.2.4. Η πρόταση που διατυπώνει η Επιτροπή για καθορισμό συστάσεων που να εναρμονίζουν ένα σύστημα περιβαλλοντικού ελέγχου θεωρείται θετική από την ΟΚΕ. Εντούτοις, για να έχει πραγματικά αποτελεσματική δράση, θα πρέπει να μελετηθούν οι υφιστάμενες συνθήκες και το καλύτερο για το

σκοπό αυτό θα ήταν να χρησιμοποιηθεί το ΙΜΡΕΛ⁽¹⁾ και ο Οργανισμός Περιβάλλοντος.

3.2.5. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι, προκειμένου να είναι αποτελεσματικά τα μέτρα εποπτείας που προτείνονται στα κράτη μέλη, είναι ανάγκη η Επιτροπή να ενισχύσει τις αρμοδιότητές της στον έλεγχο και την εποπτεία των εν λόγω κρατών, με βάση το άρθρο 155 της Συνθήκης και μάλιστα, εάν είναι ανάγκη, να αποκτήσει τα μέσα που θα διευκολύνουν την εφαρμογή τους.

3.2.6. Το δεύτερο προτεινόμενο μέτρο, διατύπωση καταγγελιών και έναρξη έρευνας, περιλαμβάνει τα καλύτερα κριτήρια που κατά την άποψη της Επιτροπής πρέπει να περιέχουν όλα τα συστήματα που υφίστανται στα κράτη μέλη.

3.2.7. Τα σημερινά υφιστάμενα συστήματα είναι ποικίλα, άλλα κράτη έχουν ombudsman, διαμεσολαβητή, εισαγγελέα, κ.λπ., και άλλα δεν έχουν ιδιαίτερο όργανο. Τα αποτελέσματα είναι άνισα εφόσον εξαρτώνται από τις αρμοδιότητες που τους παρέχουν οι εθνικές νομοθεσίες.

3.2.8. Η διαδικασία εξωδικαστικής καταγγελίας στον τομέα του περιβάλλοντος θα σημαίνει ότι με τις περιβαλλοντικές συστάσεις θα θεσπισθούν κατώτατα κριτήρια για απόφαση επί της καταγγελίας, καθώς και για τις απαιτούμενες έρευνες για τη διατήρηση ενός ελέγχου στην εφαρμογή των εν λόγω κανονισμών. Κατ'αυτόν τον τρόπο, τα όργανα που θα συσταθούν θα τύχουν της αναγνώρισης της κοινής γνώμης, και οι αποφάσεις τους θα τηρούνται από τα μέρη.

3.2.9. Είναι σκόπιμο να καταστεί προφανές ότι, όπως για τους καταναλωτές αποδείχθηκε η αποτελεσματικότητα της παρέμβασης οργανισμών καταγγελίας, για το περιβάλλον δεν είναι εύκολο να ληφθεί εκ των προτέρων ποιο μπορεί να είναι το αποτέλεσμα, εάν ληφθεί υπόψη το μέγεθος της βλάβης και η διασπορά όσων υφίστανται τις συνέπειές της και, κυρίως, η έλλειψη κοινοτικής οδηγίας που να ρυθμίζει την αποζημίωση για περιβαλλοντική βλάβη.

3.2.10. Το τρίτο προτεινόμενο μέτρο θα ήταν η διευκόλυνση της πρόσβασης στη δικαιοσύνη για περιβαλλοντικές καταγγελίες ως τελευταίο μέσον για την επίτευξη ουσιαστικού αποτελέσματος, ζητούμενο το οποίο σήμερα επιτυγχάνεται δύσκολα λόγω της γραφειοκρατίας και της καθυστέρησης στις διαδικασίες.

3.2.10.1. Για να είναι αποτελεσματική η πρόσβαση στη δικαιοσύνη, πρέπει να πραγματοποιηθούν διάφορες μεταρρυθμίσεις, κατά πρώτον, η διεύρυνση της ενεργητικής νομιμοποίησης κατά τρόπο συναφή με αυτόν που διέπει την προσφυγή του πολίτη στα Διοικητικά Διαστήρια και στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο του Λουξεμβούργου, ούτως ώστε να μπορούν να προσφεύγουν όχι μόνο οι άμεσα θιγόμενοι, αλλά και οιαδήποτε αντιπροσωπευτική κοινωνικοοικονομική περιβαλλοντική οργάνωση.

3.2.11. Εξάλλου για να είναι αποτελεσματική η δράση θα ήταν σκόπιμο να επιτευχθεί μικρότερο κόστος της δικαστικής διαδικασίας, δεδομένου ότι το ύψος του αποτρέπει συχνά οργανώσεις που δεν διαθέτουν επαρκή προϋπολογισμό, όπως

(1) Ανεπίσημο δίκτυο της ΕΕ για την εφαρμογή και τον έλεγχο του κοινοτικού δικαίου σχετικά με το περιβάλλον.

οι ΜΚΟ, σύλλογοι κατοίκων, κ.λπ. από τις προσφυγές⁽¹⁾. Για τον ίδιο σκοπό, θα πρέπει να περιορισθούν τα χρονικά όρια για τη διαδικασία προσφυγής, εφόσον τούτο αφήνει τα μέρη ανυπεράσπιστα.

3.3. Μέτρα ενίσχυσης των υφιστάμενων κοινοτικών συστημάτων

3.3.1. Η Ανακοίνωση παρουσιάζει έξι μέτρα που αποβλέπουν στο να ενισχύσουν τα κοινοτικά συστήματα περιβάλλοντος και τα οποία αναφέρονται στους ακόλουθους τομείς:

- ποιότητα της κοινοτικής νομοθεσίας·
- διαφάνεια·
- βελτίωση της συνεργασίας·
- γνωμοδοτήσεις, συνέχεια και αξιοποίηση·
- προσέγγιση των πολιτών με το κοινοτικό δίκαιο·
- χρηματοδότηση.

3.3.2. Όλα αυτά τα μέτρα προτίθενται να βελτιώσουν την εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου για το περιβάλλον, βάσει της συνεργασίας μεταξύ των αρχών των χωρών μελών και της Επιτροπής και, ειδικότερα, την προσέγγιση του δικαίου αυτού με όλους τους πολίτες της ΕΕ μέσω της συμμετοχής τους στις προτάσεις και τις διαδικασίες εποπτείας του περιβάλλοντος.

3.3.3. Το πρώτο μέτρο που προτείνεται, η ποιότητα της περιβαλλοντικής νομοθεσίας, χωρίζεται σε δύο δράσεις, αυτή που αναφέρεται στην νομοθετική διαδικασία και στις κυρώσεις σε εθνικό επίπεδο.

3.3.4. Σε ό,τι αφορά τη νομοθετική διαδικασία, η Επιτροπή προτείνει μεγαλύτερο βαθμό συμμετοχής των υφιστάμενων οργανισμών, στους οποίους περιλαμβάνει το Κοινοβούλιο, χωρίς να αναφέρει την ΟΚΕ όπως προβλέπει το άρθρο 130 Σ (2) της Συνθήκης. Για το λόγο αυτό, ζητούμε να γίνει ρητή αναφορά στην ΟΚΕ στο κείμενο αυτό. Ζητείται, επίσης, να αναγνωρισθεί η ανάγκη διαβουλεύσεων με τις εθνικές και διεθνείς οργανώσεις, ευρωπαϊκής εμβέλειας, που σχετίζονται με το περιβάλλον.

3.3.5. Η ποιότητα της νομοθεσίας για το περιβάλλον θα επιτευχθεί, επιπλέον, με σαφείς και απλούς κανόνες που θα επιτρέψουν να γίνονται κατανοητοί από όλους τους ενδιαφερόμενους πολίτες, όπως επίσης με απλοποίηση του περιεχομένου της, χωρίς ωστόσο να μειωθεί η επιστημονικότητα και η ακρίβειά της, με τρόπο ώστε να μειωθεί ο αριθμός των

εφαρμόσιμων διατάξεων, με προσφυγή, για το λόγο αυτό, σε οδηγίες-πλαίσιο μόνον όταν αυτό είναι δυνατόν.

3.3.6. Όσον αφορά τις κυρώσεις σε εθνικό επίπεδο, επαναλαμβάνουμε τις γενικές αρχές που έχουν θεσπιστεί για το σκοπό αυτό και ειδικότερα την αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει»: ωστόσο, οι χρηματικές κυρώσεις πρέπει να συνοδευθούν από άλλα μέτρα που θα καταστήσουν πιο αποτελεσματική την κύρωση⁽²⁾, όπως άρση από τις διοικητικές αρχές της έγκρισης λειτουργίας στις επιχειρήσεις ή τους οργανισμούς που παραβιάζουν την κοινοτική νομοθεσία για το περιβάλλον. Στην κατεύθυνση αυτή πρέπει να αντιμετωπισθεί και η κατάργηση των κοινοτικών ενισχύσεων, είτε πρόκειται για διοικητικές αρχές ή ιδιωτικές επιχειρήσεις.

3.3.7. Στα πλαίσια των κυρώσεων, και στο επίπεδο της ΕΕ, θα μπορούσε να αντιμετωπιστεί η δημιουργία μητρώου στο οποίο να καταγράφονται οι επιχειρήσεις και οι οργανισμοί που παραβαίνουν τους κοινοτικούς κανόνες για το περιβάλλον, με τρόπο ώστε να μην μπορούν να επωφεληθούν από κοινοτικές ενισχύσεις για περίοδο που εξαρτάται από το μέγεθος της παράβασης.

3.3.8. Η ΟΚΕ καλεί, επίσης, την Επιτροπή να συγκεκριμωποιήσει τις απόψεις της σχετικά με το θέμα της αποζημίωσης, τόσο ως προς την ευθύνη του κράτους, σε περίπτωση που οι κοινοτικές οδηγίες δεν εφαρμόστηκαν ή δεν εφαρμόστηκαν επαρκώς, όσο και ως προς την ευθύνη του ρυπαίνοντος ευθύνη στο περιβαλλοντικό δίκαιο.

3.3.9. Το μέτρο της ενίσχυσης της διαφάνειας κατά την εφαρμογή της νομοθεσίας θεωρείται θετικό από την ΟΚΕ, όπως επίσης και κάθε τι που χρησιμεύει στη διεύρυνση της συμμετοχής όλων των ενδιαφερομένων και όχι μόνο των επίσημων οργανισμών, δεδομένου ότι αυτό θα εξυπηρετήσει τη βελτίωση της ποιότητας, και πάνω απ' όλα, τη συνεργασία με την Επιτροπή.

3.3.10. Η χρήση των δικτύων που έχουν ήδη καταρτισθεί είναι ένας άλλος τρόπος βελτίωσης της συνεργασίας· για το σκοπό αυτό, είναι σκόπιμο να χρησιμοποιηθεί το ΙΜΡΕΛ ως δίκτυο συντονισμού μεταξύ κρατών και ειδικότερα ως οργανισμός ενημέρωσης και διαβούλευσης για τα θέματα του περιβάλλοντος.

3.3.11. Η Υπηρεσία Περιβάλλοντος είναι ένας άλλος οργανισμός μεγάλης σημασίας στα θέματα του συντονισμού, της ενημέρωσης και των διαβουλεύσεων· για το λόγο αυτό, η ΟΚΕ θεωρεί ότι θα πρέπει να ενισχυθεί η λειτουργία αυτού του οργανισμού, όχι μόνο σε σχέση με την Επιτροπή, αλλά και με τα κράτη μέλη και τις περιβαλλοντικές οργανώσεις.

⁽¹⁾ Βλ. σχετικά γνωμοδότηση ΟΚΕ για το «Κοινοτικό Πρόγραμμα ενίσχυσης των μη κυβερνητικών οργανώσεων που δρουν κυρίως στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος», ΕΕ αριθ. C 204 της 15. 7. 1996.

⁽²⁾ Θα ληφθεί υπόψη το σχέδιο «Διάσχεση για την προστασία του περιβάλλοντος μέσω ποινικής νομοθεσίας» του Συμβουλίου της Ευρώπης (CM 96/99).

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την «Πράσινη Βίβλο: Ζωή και εργασία στην κοινωνία των πληροφοριών: Πρώτα ο άνθρωπος»

(97/C 206/03)

Στις 2 Αυγούστου 1996, και σύμφωνα με το άρθρο 198 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πράσινη Βίβλο: Ζωή και εργασία στην κοινωνία των πληροφοριών: Πρώτα ο άνθρωπος».

Το τμήμα βιομηχανίας, εμπορίου, βιοτεχνίας και υπηρεσιών, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ, υποθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 4 Απριλίου 1997, με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Burnel.

Κατά την 345η σύνοδο ολομέλειας (συνεδρίαση της 23ης Απριλίου 1997), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 107 ψήφους υπέρ, 3 κατά και 5 αποχές.

1. Η τρέχουσα κατάσταση

1.1. Παράλληλα με τη δημοσίευση της Πράσινης Βίβλου σχετικά με τις τεχνολογίες των πληροφοριών και των επικοινωνιών δημοσιεύθηκε και η μελέτη Booz Allen και Hamilton, η οποία εκπονήθηκε κατόπιν εντολής της ολλανδικής προεδρίας. Στην εν λόγω έκθεση γίνεται ιδίως λόγος για την καθυστέρηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα των Τεχνολογιών των Πληροφοριών και Επικοινωνιών (ΤΠΕ), είτε πρόκειται για την επίδοση των βιομηχανιών υλικού ή λογισμικού είτε για τη χρήση αυτών των τεχνολογιών.

Παραδείγματα: Από τις 20 πρώτες επιχειρήσεις παραγωγής υλικού ή λογισμικού, μόνο 2 είναι ευρωπαϊκές: η SAP και η Software AG. Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει υψηλή επίδοση μόνο στους τομείς που αυτή τη στιγμή είναι οι λιγότερο προσοδοφόροι, δηλαδή στους τομείς της μεταγωγής, των κινητών τηλεπικοινωνιών και των ειδικών ημιαγωγών. Στις Ηνωμένες Πολιτείες, ένα στα δέκα άτομα διαθέτει υπολογιστή έναντι ενός στα είκοσι στις κυριότερες χώρες της Ευρώπης. Το 90% των ευρωπαίων μαθητών αποφοιτά από το σχολικό σύστημα χωρίς να έχει αγγίξει ποτέ υπολογιστή. Πάντως, σε σχέση με το τελευταίο σημείο, πρέπει να σημειωθεί ότι αν και τα αμερικανικά πανεπιστήμια βρίσκονται σε ένα ιδιαίτερα προχωρημένο στάδιο, ο εξοπλισμός των ιδρυμάτων κατώτερου επιπέδου είναι πió περιορισμένος.

1.2. Συνεπώς, στον τομέα των ΤΠΕ, ένα πραγματικό οικονομικό και πολιτιστικό χάσμα χωρίζει σήμερα την Ευρωπαϊκή Ένωση από τους Βορειοαμερικανούς και Ασιάτες ανταγωνιστές της. Οι διαταγμοί, οι αμφισβητήσεις ή η αναζήτηση αποδιοπομπαίων τράγων δεν ωφελούν σε τίποτα. Ο χρόνος και η ταχύτατη λήψη αποφάσεων αποτελούν δύο από τους ισχυρότερους παράγοντες της ανταγωνιστικότητας και, επομένως, της ανάπτυξης των επιχειρήσεων. Περιμένοντας να φτυρώσει το χορτάρι, το άλογο κινδυνεύει να πεθάνει από την πείνα!

Συνεπώς, η Πράσινη Βίβλος δημοσιεύθηκε στην πió κατάλληλη στιγμή.

1.3. Η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν πρέπει ούτε και μπορεί να θεωρήσει τον εαυτό της ηττημένο όσον αφορά τα ζητήματα που διακυβεύονται και τις συνέπειές τους.

Με τη συγκέντρωση των γνώσεων και της τεχνογνωσίας τους, οι Ευρωπαίοι κατέδειξαν τις ικανότητες και την αποτελεσματικότητά τους όσον αφορά την επιστημονική έρευνα, τις τεχνολογικές εφαρμογές και την εξαιρετικά ποιοτική και αξιόπιστη παραγωγή.

1.4. Αν τυχόν υπάρξει πτώση του ενθουσιασμού και οπισθοδρόμηση έναντι του επιδιωκόμενου στόχου, ή ακόμη, έλλειψη δυναμισμού, εν όψει των συνεπειών που θα ακολουθήσουν είναι σημαντικό να πληρωθεί το κενό αυτό.

2. Μήπως υπάρχει κίνδυνος να διαφρευθούν οι ελπίδες του αναγνώστη της Πράσινης Βίβλου;

2.1. Ο τίτλος της Πράσινης Βίβλου υπόσχεται πολλά. Θα δοθεί προτεραιότητα στην ανθρώπινη διάσταση. Η εποχή της Ευρώπης των εμπορών έχει παρέλθει. Μια σελίδα της ιστορίας που γυρίζει δεν κλείνει απαραίτητα ένα βιβλίο. Η κοινωνία των πληροφοριών αναγγέλει ένα νέο ανθρωπισμό. Ζήτω η Ευρώπη των πολιτών, η Ευρώπη των γνώσεων, της εργασίας, των δικαιωμάτων και των ευκαιριών που διαμοιράζονται με αλληλεγγύη. Ποιός θα διαφρονούσε;

2.2. Η Πράσινη Βίβλος περιέχει πολλά στοιχεία με τα οποία η ΟΚΕ είναι σύμφωνη. Ωστόσο, με λύπη της διαπιστώνει τα ακόλουθα:

2.2.1. Πολύ λίγο βάρος δίνεται στην καθημερινή ζωή, όπου η έλξη των ΤΠΕ είναι ισχυροτάτη και δημιουργεί, κατ'αυτό τον τρόπο, προοπτικές για τη δημιουργία τεραστίων αγορών και, επομένως, θέσεων απασχόλησης. Στον ορίζοντα διακρίνονται περαιτέρω εξελίξεις, ενώ θα ακολουθήσουν και άλλες. Η πρόοδος δεν υπέστη ποτέ καμία διακοπή.

2.2.2. Παρά το γεγονός ότι σε διάφορα σημεία του κειμένου διαγράφονται ορισμένες κατευθύνσεις, οι συγκεκριμένες προτάσεις σχετικά με τους τρόπους για τη χάραξη τους είναι πολύ λίγες. Η παρουσίαση των φιλοσοφικών κινήτρων είναι μεν χρήσιμη και σημαντική, αλλά τα τελευταία χρειάζεται να καταστούν πió συγκεκριμένα αν υπάρχει επιθυμία για μια αξιόπιστη ανταπόκριση στις ανησυχίες, στις προσδοκίες και στις ανάγκες των πολιτών, σε μια περίοδο όπου τα γεγονότα εξελίσσονται με ταχύτατο και έντονο ρυθμό. Επ' ευκαιρία, υπενθυμίζεται ότι η ΟΚΕ ήδη έχει ζητήσει την διενέργεια μελετών με σκοπό την εκτίμηση της ανάγκης για επενδύσεις και των συνεπειών που θα έχουν για την απασχόληση η εφαρμογή και η αξιοποίηση των λεωφόρων των πληροφοριών και των νέων υπηρεσιών⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Γνωμοδότηση της ΟΚΕ για την ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και προς την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Η Ευρώπη και η κοινωνία των πληροφοριών: η συνέχιση της πορείας, πρόγραμμα δράσης — ΕΕ αριθ. C 110 της 2. 5. 1995.

2.2.3. Σύμφωνα με την Πράσινη Βίβλο, οι ΤΠΕ προσφέρουν την ευκαιρία για την έναρξη ή την επανέναρξη συζητήσεων επί της ουσίας οι οποίες δεν θα ολοκληρωθούν ποτέ λόγω της μεγάλης σημασίας τους. Δεν ξενίζει το γεγονός ότι η Επιτροπή υπενθυμίζει θέματα όπως, για παράδειγμα, η οργάνωση της εργασίας, η εκπαίδευση και η κατάρτιση, η υγεία και η πρόσβαση στην ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, η γήρανση και οι συνέπειές της, η σημασία της χωροταξίας και της ανάπτυξης του χώρου με ανθρώπινο τρόπο... Δεδομένου ότι πρόκειται για θέματα που αποτελούν προϋπόθεση για το σεβασμό της αξιοπρέπειας των ανθρώπων και την ποιότητα ζωής και θίγουν θεμελιώδεις αξίες και αρχές, θα ήταν εύλογο τα θέματα αυτά να εξεταστούν χωρίς καθυστέρηση με ουσιαστικό και άμεσο τρόπο, και να υπάρχει κάθε φορά μέριμνα για την ένταξη των ΤΠΕ στη συζήτηση ως μέσα, με όλες τις θετικές δυνάμεις και τους κινδύνους που ενδέχεται να παρουσιάσουν, ώστε να καταστεί δυνατή η εξάλειψη ή ο εκ των προτέρων περιορισμός των συνεπειών τους.

2.2.4. Το ίδιο ισχύει και για την ανανέωση του κοινωνικού διαλόγου και των θεσμών του, στην οποία η Πράσινη Βίβλος αφιερώνει ιδιαίτερη προσοχή. Οπωσδήποτε, όλα είναι αλληλένδετα αλλά δεν είναι δυνατό να δοθεί σε μια τεχνολογία ο πρωτοποριακός ρόλος που υπάγεται στη σφαίρα της ευθύνης, της εξουσίας και της σωφροσύνης των κοινωνικών εταίρων, και του δικαίου.

2.2.5. Εξάλλου, ο κοινωνικός διάλογος μπορεί να συμβάλει στην ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης και των διοικήσεων όσον αφορά τις δυνατότητες για καινοτόμες δράσεις που απορρέουν από την ανάπτυξη των ΤΠΕ. Η σχετική έλλειψη υπηρεσιών σε ορισμένες περιφέρειες αποτελεί μια από τις σαφείς ενδείξεις της κοινωνικής, οικονομικής, και πολιτιστικής υπανάπτυξης. Για την αντιμετώπιση της κατάστασης αυτής, κρίνεται σκόπιμη η χρησιμοποίηση όλων των υφιστάμενων μέσων, συμπεριλαμβανομένου του κοινωνικού διαλόγου, για την ανάπτυξη ενός «πολιτισμού των υπηρεσιών» στην κοινωνία και στις διοικήσεις.

3. Η Επιτροπή διοργανώνει διαβούλευση

3.1. Ύστερα από το συνέδριο του Δουβλίνου, η Επιτροπή διοργάνωσε διαβούλευση με τις οργανώσεις με τις οποίες διατηρεί τακτικές επαφές. Η σχετική ομάδα είναι μεν ευρεία, αλλά είναι λυπηρό το ότι δεν καλύπτει το σύνολο των εθνικών αντιπροσωπειών των πραγματικά ενδιαφερόμενων φορέων. Η ΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της σχετικά, καθώς και για το γεγονός ότι τα εθνικά δίκτυα δεν λειτούργησαν πάντοτε. Εκφράζει την έκπληξη της για το ότι τα ΜΜΕ δεν αντέδρασαν στην Πράσινη Βίβλο, λαμβανομένης υπόψη της φύσης και των συνεπειών του εξεταζόμενου θέματος.

3.2. Η Επιτροπή καλεί, επίσης, τους πολίτες να εκφράσουν άμεσα τις απόψεις τους. Δεν θα ήταν προτιμότερο, από παιδαγωγική άποψη και δεδομένου ότι η Επιτροπή έχει μια πραγματική παιδαγωγική φροντίδα, να επιδιωχθεί η συμμετοχή όλων

των αρμόδιων φορέων⁽¹⁾; Κατ'αυτό τον τρόπο, θα είχε αποφευχθεί ο κίνδυνος αλλοίωσης των απόψεων και θα είχε υπάρξει κέρδος σε αποτελεσματικότητα και σε χρόνο.

3.3. Η ΟΚΕ ενδιαφέρεται έντονα να γνωρίσει τα αποτελέσματα αυτής της διαβούλευσης. Θα επιθυμούσε να δοθεί απάντηση στους φορείς και στα άτομα που θα ανταποκριθούν στην έκκληση της Επιτροπής.

4. Οι τεχνολογίες δεν είναι ούτε θεές ούτε δαίμονες

4.1. Όλες οι τεχνολογίες, όπως η γλώσσα του Αισώπου, μπορεί να αποδειχθούν εξαιρετικά ωφέλιμες ή επιζήμιες. Μια τεχνολογία είναι από τη φύση της ένα ουδέτερο, από ηθική και πολιτική άποψη, μέσο.

4.2. Οι ΤΠΕ φέρουν τα ίχνη της ιδιοφυΐας των ανθρώπων, χωρίς να είναι δυνατό να τους καταλογισθεί οιαδήποτε ευθύνη. Η μηχανή εκτελεί. Δεν είναι σοβαρό να επιροίπτουμε το λάθος στον υπολογιστή!

5. Οι συνέπειες των ΤΠΕ για την απασχόληση

5.1. Οι συντάκτες της Πράσινης Βίβλου είναι σχετικά αισιόδοξοι ως προς την υποστήριξη που ενδέχεται να προσφέρουν οι ΤΠΕ στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης. Στην αρχή της καθιέρωσής της, κάθε νέα και σπουδαία τεχνολογία συμβάλλει γενικά στην κατάργηση και, κατόπιν, στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης. Για διάφορους λόγους, ο αριθμός και τα προσόντα αυτών που καταλαμβάνουν τις νέες θέσεις απασχόλησης δεν αντιστοιχούν με εκείνα των απολυομένων.

5.2. Σε μακροπρόθεσμη βάση, οι ΤΠΕ θα αποτελέσουν πηγή για τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση, υπό την προϋπόθεση ότι οι συνθήκες των αγορών θα είναι ευνοϊκές, δηλαδή ότι θα υπάρχει προσφορά και ζήτηση. Εξού και η σημασία, για παράδειγμα, της έρευνας, της αρχικής και συνεχούς κατάρτισης, της πρόβλεψης των αναγκών σε προσωπικό, κ.λπ. Σε ποιές μορφές και σε πόσες θέσεις απασχόλησης πρέπει να αντιστοιχεί η προετοιμασία;

5.3. Στη μελέτη Booz Allen και Hamilton που αναφέρεται ανωτέρω, προβάλλεται το επιχείρημα ότι αν η Ευρωπαϊκή Ένωση είχε γνωρίσει τους ίδιους ρυθμούς ανάπτυξης με εκείνους των Ηνωμένων Πολιτειών, θα είχαν δημιουργηθεί 1 εκατομμύριο θέσεις απασχόλησης· ωστόσο, δεν διευκρινίζονται τα χαρακτηριστικά των τελευταίων. Κατά την περίοδο 1990-1995, ο ρυθμός ανάπτυξης ανήλθε σε 9,3% στις Ηνωμένες Πολιτείες και σε 2,4% στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

5.4. Ένα ευρωπαϊκό παρατηρητήριο της απασχόλησης, που θα ενσωματώνει τις θετικές και αρνητικές συνέπειες των ΤΠΕ σε μόνιμη βάση, ενδέχεται να αποβεί εξαιρετικά χρήσιμο για τη λήψη αποφάσεων που προλαμβάνουν τα γεγονότα.

(1) Επαγγελματικές, συνδικαλιστικές, αλληλασφαλιστικές, συνεταιριστικές, οικογενειακές οργανώσεις και οργανώσεις γονέων, οργανώσεις καταναλωτών και χρηστών, νέων, ηλικιωμένων, ατόμων με ειδικές ανάγκες, πολιτιστικές οργανώσεις κ.λπ.

5.5. Οι ΤΠΕ κατηγορούνται ότι ευνοούν τη μετεγκατάσταση δραστηριοτήτων. Η κατηγορία αυτή δεν είναι λανθασμένη, στο μέτρο που οι εν λόγω τεχνολογίες συμβάλλουν, με άλλα μέσα, στη μείωση των αποστάσεων και των χρονικών διαστημάτων. Από την άλλη πλευρά, οι ΤΠΕ συμβάλλουν επίσης στην ανανέωση εθνικών και ευρωπαϊκών ζωνών που αντιμετωπίζουν δυσκολίες και στη διατήρηση ή τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης. Το πρόβλημα προκύπτει στην περίπτωση ορισμένων μετεγκαταστάσεων εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στην περίπτωση αυτή, αν οι ΤΠΕ διαδραματίζουν συνοδευτικό ρόλο, ωστόσο, δεν αποτελούν το κύριο επιχείρημα υπέρ των μετεγκαταστάσεων αυτών.

5.6. Οι ΤΠΕ υπήρξαν η αφορμή της ανάπτυξης της τηλεργασίας, η οποία προσφέρει μια λύση στην κατάσταση ορισμένων ατόμων, αλλά έχει επίσης και το μειονέκτημα ότι μπορεί να δημιουργεί ή να οξύνει τα τραύματα της απομόνωσης, τα οποία υπονομεύουν τη φυσική και ψυχολογική υγεία και αποτελούν βάρος για τον εργαζόμενο. Για το λόγο αυτό, η αντικειμενική πληροφόρηση και η προσαρμοσμένη σε κάθε περίπτωση παροχή συμβουλών είναι σημαντικές.

5.7. Οι ΤΠΕ επέτρεψαν επίσης τη δημιουργία νέων μορφών πώλησης κατ' οίκον, οι οποίες θέτουν ιδίως προβλήματα σε ορισμένους καταναλωτές που χρειάζεται να προστατευθούν από καταχρηστικές διαδικασίες και πρόωρες αποφάσεις. Οι οργανώσεις καταναλωτών οφείλουν να διαδραματίζουν σπουδαίο ρόλο την άποψη διαπαιδαγώγησης, πληροφόρησης και προστασίας των ατόμων.

5.8. Οι παράγοντες που συμβάλλουν στον περιορισμό των προσωπικών σχέσεων, τόσο στο χώρο εργασίας όσο και στην καθημερινή ζωή, δεν είναι ποτέ ευνοϊκοί.

5.9. Όσον αφορά τη χρήση ορισμένων ΤΠΕ, οι ΜΜΕ δεν διαθέτουν τα μέσα των επιχειρήσεων μεγάλου μεγέθους. Ωστόσο, οι ΜΜΕ συμβάλλουν στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης και οφείλουν να ενισχύσουν την παρουσία τους στον τομέα των εξαγωγών συχνά, παρεμβαίνουν ως προμηθευτές των επιχειρήσεων μεγάλου μεγέθους. Η ΟΚΕ εκφράζει τις δύο ακόλουθες επιθυμίες: από τη μια πλευρά, οι ΜΜΕ να τύχουν υποστήριξης στον τομέα των ΤΠΕ, όσον αφορά την παροχή συμβουλών, την κατάρτιση και τον εξοπλισμό, και από την άλλη πλευρά, να εξετασθεί η δυνατότητα της καθιέρωσης μορφών συμπτράξεων στις οποίες συμμετέχουν ΜΜΕ και πεπειραμένες επιχειρήσεις.

6. Κατάρτιση και πληροφόρηση: δύο μορφές ανταπόκρισης στις ανάγκες, στις ανησυχίες, και στις προσδοκίες...

6.1. Η άγνοια προκαλεί φόβους ή τρέφει αυταπάτες. Η γνώση είναι απελευθερωτική και αποτελεί παράγοντα κοινωνικής και επαγγελματικής ένταξης.

6.1.1. Για το λόγο αυτό, η ΟΚΕ συνηγορούσε πάντοτε υπέρ της παροχής προσαρμοσμένης και επίκαιρης κατάρτισης, το συντομότερο δυνατό. Συμμερίζεται τις ανησυχίες που εκφράζονται στην Πράσινη Βίβλο και συμφωνεί με τις προτάσεις της.

6.1.2. Οι ΤΠΕ πρέπει, επομένως, να ενσωματωθούν ως μέσα σε όλους τους κύκλους εκπαίδευσης που προβλέπονται από τα προγράμματα.

6.1.3. Η αρμονία στις σχέσεις μεταξύ των γενεών' εξαρτάται από την οικογενειακή και την κοινωνική ισορροπία με την ευρύτερη έννοια της λέξης.

Διαπιστώνεται, ότι λόγω του καινοτόμου χαρακτήρα και της ταχύτατης καθιέρωσής τους, ορισμένες τεχνολογίες των πληροφοριών και των επικοινωνιών δημιουργούν προβλήματα σε διάφορες κατηγορίες του πληθυσμού, ιδίως στους ηλικιωμένους ακόμη και αν αυτοί είναι μορφωμένοι, με αποτέλεσμα να οξύνεται το αίσθημα απομόνωσής τους. Πρόκειται για ένα πραγματικό πρόβλημα που μια προσαρμοσμένη προσπάθεια διαπαιδαγώγησης και πληροφόρησης μπορούν να βοηθήσουν να αμβλυνθεί ή και να εξαλειφθεί με μια πράξη απομυστικοποίησης. Ασφαλώς, από παρόμοιες ενέργειες εξαρτώνται όχι μόνο η ευτυχία των ανθρώπων και το δικαίωμα της πρόσβασής τους στην πρόοδο, αλλά και η συνοχή της κοινωνίας και του γενικού συμφέροντος, από τη στιγμή που είναι γνωστό ότι η φυσική και η ψυχολογική απομόνωση είναι μια από τις αιτίες για την όξυνση διαταραχών, η θεραπεία των οποίων είναι συχνά δαπανηρή. Χρειάζεται να ενισχυθούν ο ρόλος των ενώσεων στις οποίες συμμετέχουν ηλικιωμένα και απομονωμένα άτομα και η δράση των ειδικευμένων υπηρεσιών. Και στο σημείο αυτό, το συμφέρον των ατόμων και το γενικό συμφέρον συγκλίνουν.

6.1.4. Η πληροφόρηση συνδέεται με τον πολιτισμό, την ελευθερία και την ποιότητα ζωής. Πρέπει να συμμορφώνεται με τους κανόνες της δεοντολογίας και της πολυφωνίας και να σέβεται τις συνειδήσεις.

7. Η Ευρωπαϊκή Ένωση οφείλει να καταλάβει τη θέση που της αρμόζει στον τομέα των ΤΠΕ

7.1. Η ΟΚΕ εμμένει στη σημασία που έχει η ανάλυση των αναγκών των επιχειρήσεων και των πολιτών. Πέρα από τις αναλύσεις και τις διαπιστώσεις, η Ευρωπαϊκή Ένωση οφείλει να αναλάβει ισχυρές πρωτοβουλίες με συντονισμένο και αλληλέγγυο τρόπο, διότι, στην αντίθετη περίπτωση, με την παγκοσμιοποίηση της οικονομίας της παραγωγής αγαθών και υπηρεσιών εγκυμονεί ο κίνδυνος της επιβολής στην ευρωπαϊκή κοινωνία δυσμενών λύσεων, τόσο από οικονομική όσο και από πολιτιστική ή δεοντολογική άποψη.

7.2. Η ΟΚΕ υπενθυμίζει τις προηγούμενες θέσεις της:

— Τη γνωμοδότηση σχετικά με την αναθεώρηση της οδηγίας «τηλεόραση χωρίς σύνορα (και ιδιαίτερα τα σημεία 2.2, 3.16 και ακόλουθα)»⁽¹⁾.

⁽¹⁾ ΕΕ αριθ. C 309 της 13. 11. 1995.

— Τη γνωμοδότηση για το πρόγραμμα Media II⁽¹⁾.

Από την άλλη πλευρά, τη δημιουργία, κατά το υφιστάμενο σε πολλά κράτη πρότυπο, μιας αρχής για την παρατήρηση και τη ρύθμιση των οπτικοακουστικών υπηρεσιών, την οποία δικαιολογούν οι νέες συνθήκες μετάδοσης και λήψης. Η λύση δεν έγκειται στην καταστολή, αλλά στην εκπαίδευση και το διάλογο, και η αρχή αυτή θα μπορούσε να συμβάλει στην επίτευξη των τελευταίων.

7.3. Στη γνωμοδότηση που υιοθέτησε με πλήρη σχεδόν ομοφωνία την 23η Φεβρουαρίου 1995 για την ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο «Η Ευρώπη και η Κοινωνία των πληροφοριών: η συνέχιση της πορείας, πρόγραμμα δράσης», η ΟΚΕ εκφράζει την άποψη ότι «το χρονοδιάγραμμα που προτείνει η Επιτροπή για την ελευθέρωση των υποδομών (των τηλεπικοινωνιών) δεν μπορεί να εφαρμοστεί με τρόπο ορθολογικό, αν δεν καθοριστεί σαφώς η έννοια της γενικευμένης υπηρεσίας, τα ζητήματα που διακυβεύονται, οι μηχανισμοί διασφάλισής της, η ανάπτυξή της και η χρηματοδότησή της».

7.3.1. Προσθέτει ακόμη τα ακόλουθα: «Η ΟΚΕ υποστηρίζει τα μέτρα που προτείνει η Επιτροπή για τη δημιουργία ενός σαφούς και σταθερού ρυθμιστικού πλαισίου, αλλά επιμένει ότι τα μέτρα που ευνοούν τον ανταγωνισμό πρέπει να ληφθούν αφού υιοθετηθεί το πλαίσιο αυτό, κυρίως για θέματα ανταγωνισμού, συγκέντρωσης των μέσων μαζικής ενημέρωσης, προστασίας της ιδιωτικής ζωής, των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, ηλεκτρονικής προστασίας και χρηματοδότησης μιας γενικευμένης υπηρεσίας που έχει ορισθεί προηγουμένως επακριβώς και περιλαμβάνει το ευρύτερο δυνατό φάσμα προηγμένων υπηρεσιών τηλεπικοινωνιών. Η ΟΚΕ επισύρει την προσοχή στην πρωταρχική σημασία της έννοιας της γενικευμένης υπηρεσίας. Οι δυνατότητες πρόσβασης των ευρωπαίων πολιτών στις νέες υπηρεσίες πληροφοριών και επικοινωνίας εξαρτώνται από αυτήν. Ο πλούτος της προσφοράς πληροφο-

ριών και επικοινωνίας θα εξαρτηθεί από τον ορισμό της γενικευμένης υπηρεσίας, που θα καθορίσει το κατά πόσον είναι δυνατόν να αποφευχθεί ο κοινωνικός αποκλεισμός.»

7.3.2. Η ΟΚΕ διαπιστώνει ότι αυτή τη στιγμή που η Επιτροπή ζητεί τη γνωμοδότησή της σχετικά με την Πράσινη Βίβλο, το περιεχόμενο της καθολικής υπηρεσίας μόλις έχει αρχίσει να καθίσταται σαφέστερο και ότι, πέρα από τον επιτόλαιο προσδιορισμό της, η χρηματοδότησή της εν λόγω υπηρεσίας δεν θα αναληφθεί από τις επιχειρήσεις.

Όσον αφορά τον κοινωνικό αποκλεισμό, οι φόβοι της ΟΚΕ δεν κινδυνεύουν να είναι προφητικοί;

7.4. Η ΟΚΕ επιδοκιμάζει τα επιχειρήματα που περιλαμβάνονται στα συμπεράσματα της Πράσινης Βίβλου υπέρ της ανάγκης για ενθάρρυνση κάθε μορφής πολυφωνίας σε όλα τα επίπεδα. Προτείνει, συνεπώς, ευέλικτοι μηχανισμοί να δώσουν έναυσμα σε μια συζήτηση η οποία, ενόψει των διακυβευόμενων ζητημάτων και της ταχύτητας των εξελίξεων, πρέπει να είναι μόνιμη. Η πολιτική δεν πρέπει να ακολουθεί με καθυστέρηση τις τεχνολογικές καινοτομίες, με κίνδυνο να μην τις προλαβαίνει, αλλά, στο μέτρο του δυνατού, να τις προβλέπει και να τις συνοδεύει πάντοτε.

8. Τίποτε δεν μπορεί να επιτευχθεί χωρίς την πολιτική βούληση αυτών που αποφασίζουν...

8.1. ...λαμβάνομένου υπόψη του γεγονότος ότι η τελευταία εξαρτάται σε έντονο βαθμό από το πολιτικό θάρρος των πολιτών. Η ιδιότητα του πολίτη δεν περιορίζεται στην εκλογική διαδικασία. Κάθε πολίτης εκφράζει την ιδιότητα αυτή με τη θέλησή του να συμμετάσχει, βάσει των ευθυνών και των καθηκόντων που του εμπίπτουν, στις συζητήσεις, των οποίων τα αποτελέσματα θα ρυθμίσουν τη ζωή του. Η συζήτηση για τις ΤΠΕ παρέχει σε όλους τη σημαντική ευκαιρία να ασκήσουν τα δικαιώματα του πολίτη και τα καθήκοντα του κοινωνικού ατόμου.

(¹) ΕΕ αριθ. C 108 της 29. 4. 1995.

Βρυξέλλες, 23 Απριλίου 1997.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Έκθεση της Επιτροπής για το Πρότυπο Σχέδιο SLIM- Απλούστερη Νομοθεσία για την Εσωτερική Αγορά»

(97/C 206/04)

Στις 24 Ιουλίου 1996, και σύμφωνα με το άρθρο 198 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, η Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω έκθεση.

Το τμήμα βιομηχανίας, εμπορίου, βιοτεχνίας και υπηρεσιών, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 4 Απριλίου 1997 με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Noordwal.

Κατά την 345η σύνοδο ολομέλειάς της, (συνεδρίαση της 23ης Απριλίου 1997), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 117 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 3 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

Μία από τις πλέον πιεστικές δεσμεύσεις της Κοινότητας, αποτελεί η άρση του εμποδίου που συνιστά ο υπερβολικός αριθμός ρυθμίσεων ο οποίος παρακωλύει τη λειτουργία της ενιαίας αγοράς. Στόχο της πρωτοβουλίας SLIM (Απλούστερη Νομοθεσία για την Εσωτερική Αγορά) αποτελεί ο εντοπισμός τρόπων με τους οποίους, χωρίς να τίθεται σε κίνδυνο η απαιτούμενη προστασία των πολιτών, θα μπορούσε να απλοποιηθεί η νομοθεσία για την ενιαία αγορά και να υποστηριχθεί η ανάπτυξη και η δημιουργία θέσεων απασχόλησης, ως μέρος του Συμφώνου Εμπιστοσύνης για την Απασχόληση.

1.1. Περιγραφή και πεδίο του πρότυπου σχεδίου SLIM

1.1.1. Οι κατευθυντήριες αρχές του SLIM είναι:

- η απλοποίηση θα πρέπει να εστιάζεται σε λίγους τομείς·
- οι επιχειρήσεις και τα λοιπά ενδιαφερόμενα μέρη θα πρέπει να συμβάλουν άμεσα στην εν λόγω προσπάθεια.

1.1.2. Οι τέσσερις τομείς που επιλέγησαν και εξετάστηκαν στα πρότυπα σχέδια είναι:

- το Intrastat (σύστημα για τη συλλογή στατιστικών στοιχείων ενδοκοινοτικού εμπορίου)·
- οι τεχνικές νομοθετικές ρυθμίσεις για τα υλικά κατασκευών·
- η νομοθεσία για την αμοιβαία αναγνώριση των διπλωμάτων·
- η νομοθεσία για τα καλλωπιστικά φυτά.

1.2. Η μέθοδος εργασίας

1.2.1. Πρόκειται για μία νέα μέθοδο εργασίας, η οποία στηρίζεται σε ολιγομελείς ομάδες εμπειρογνομόνων από τις διοικητικές αρχές ορισμένων κρατών μελών και εκπροσώπων των χρηστών της νομοθεσίας υπό την προεδρία εκπροσώπου της Επιτροπής. Η πρότυπη φάση αφιερώθηκε στη νομοθεσία

των προαναφερόμενων τεσσάρων τομέων. Οι τέσσερις ομάδες του SLIM, οι οποίες προεδρεύονταν από άτομα που όρισαν προσωπικά οι αρμόδιοι για κάθε τομέα Επίτροποι, όφειλαν να υποβάλουν εγκαίρως εκθέσεις για το Συμβούλιο Εσωτερικής Αγοράς του Νοεμβρίου.

1.2.2. Οι ομάδες του SLIM εργάστηκαν με περιορισμένο αριθμό συμμετεχόντων, ειδικών επί των σχετικών θεμάτων. Σε πολλές περιπτώσεις, επεξεργάστηκαν επιλογές για απλοποίηση ή βελτίωση, οι οποίες, εντούτοις, δεν υποστηρίχθηκαν από όλα τα μέλη.

1.2.3. Τα κράτη μέλη, τα οποία δεν διέθεταν εμπειρογνώμονες στις ομάδες, έδωσαν εντούτοις τη γνώμη τους — σε ορισμένες περιπτώσεις μέσω μιας ταχείας διαδικασίας — και οι ομάδες έλαβαν γραπτές παρατηρήσεις από αριθμό ενδιαφερομένων μερών.

1.3. Οι συστάσεις των ομάδων του SLIM

Γενικά,

- 1) Στις συστάσεις της ομάδας Intrastat περιλαμβάνονται η απλοποίηση ή η μη περαιτέρω συλλογή ορισμένων στοιχείων από 1ης Ιανουαρίου 1998, ο σημαντικός περιορισμός του αριθμού των καταχωρήσεων της ονοματολογίας, από 10 500, που είναι επί του παρόντος, σε λιγότερες από 7 500, καθώς και η προσαρμογή του συστήματος συλλογής στοιχείων ή η εισαγωγή ενός νέου, με στόχο τον περιορισμό των εμποδίων για τις επιχειρήσεις. Τα ανωτέρω μπορούν να επιτευχθούν με διάφορες μεθόδους, μεταξύ των οποίων η μεγαλύτερη χρήση δειγματοληψίας, ένα σύστημα δύο επιπέδων για τη μείωση της συχνότητας παροχής λεπτομερών πληροφοριών ή/και τη χρήση εκ μέρους μίας ομάδας κρατών μελών του συστήματος μονής ροής, το οποίο βασίζεται αποκλειστικά σε στοιχεία για τις εξαγωγές.
- 2) Η ομάδα για τα υλικά κατασκευών, θεωρώντας ότι μέρος της εντολής της ήταν να καταστήσει αποτελεσματική την εφαρμογή της οδηγίας, προτείνει τρεις επιλογές: η πρώτη επιλογή είναι η βελτίωση των υφιστάμενων ανεπαρκών διαδικασιών, κυρίως εκείνων που αφορούν τις τεχνικές ιδιότητες, και τα εναρμονισμένα πρότυπα. Η δεύτερη επιλογή συνίσταται στην ευθυγράμμιση με τη μεθοδολογία της «Νέας Προσέγγισης» — η οποία επιτρέπει τη διάθεση στην

αγορά προϊόντων χωρίς προηγούμενη έγκριση όσον αφορά της τεχνικές ιδιότητες — και, κατ' αυτόν τον τρόπο, συνεπάγεται την τροποποίηση της οδηγίας για τα υλικά κατασκευών. Η τρίτη επιλογή — η οποία έχει την προτίμηση της Επιτροπής — αφορά λύση σε δύο στάδια, με το συνδυασμό της πρώτης επιλογής και παράλληλης δράσης για την προσέγγιση των εθνικών νομοθεσιών για τις εργασίες κατασκευών.

- 3) Το βασικό συμπέρασμα της ομάδας για την αναγνώριση των διπλωμάτων ήταν ότι δεν θα πρέπει να καταργηθούν οι τομεακές οδηγίες. Υποστήριξε, ακόμη, ότι οι συμβουλευτικές επιτροπές θα πρέπει να διατηρηθούν υπό μία εκσυγχρονισμένη και αποτελεσματικότερη μορφή. Εντούτοις, υπέδειξε ότι οι λεπτομερείς διατάξεις των τομεακών οδηγιών για την εκπαίδευση και την κατάρτιση θα μπορούσαν να αντικατασταθούν από κριτήρια, βασισμένα περισσότερο στις ικανότητες που αποκτήθηκαν από την εκπαίδευση και την κατάρτιση παρά στο περιεχόμενό τους.
- 4) Η έκθεση της ομάδας για τα καλλωπιστικά φυτά περιλαμβάνει εντελώς διαφορετικές απόψεις. Ορισμένες αμφισβητούν έντονα την ανάγκη κοινοτικής νομοθεσίας στον εν λόγω τομέα, ενώ εκείνες που τάσσονται υπέρ της διατήρησής της υποστηρίζουν ότι η σχετική νομοθεσία θα πρέπει να διασαφηνισθεί και να απλοποιηθεί.

1.4. Οι παρατηρήσεις της Επιτροπής για το σχέδιο SLIM

Η Επιτροπή προτίθεται να συνεχίσει το σχέδιο και να προχωρήσει με την επέκταση του SLIM σε μία δεύτερη φάση που θα αφορά άλλους τομείς, βλέπε σημ. 2.8.4. Εντούτοις, το έγγραφο της Επιτροπής αναφέρει ότι η εν λόγω επέκταση θα εξαρτηθεί από τη συμφωνία του Συμβουλίου και των κρατών μελών τόσο αναφορικά με τη χρησιμοποιούμενη μέθοδο όσο και αναφορικά με τις προτάσεις της Επιτροπής για νομοθετικές αλλαγές στους τέσσερις πειραματικούς τομείς. Η Επιτροπή προδιαγράφει, για καθέναν από τους τέσσερις τομείς, τις βασικές γραμμές των προτάσεων που πρόκειται να υποβάλει κατά τα προσεχή έτη.

ΟΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΚΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ SLIM

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Η ΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την πρωτοβουλία SLIM και εκτιμά ότι πρόκειται για μία από καιρό απαιτούμενη ενέργεια, η οποία τώρα εντοπίστηκε και υλοποιείται. Προκειμένου να κριθεί κατά πόσο η προσέγγιση του SLIM αποτελεί τον καλύτερο τρόπο για την επίτευξη καλύτερης νομοθεσίας, θα πρέπει, εξάλλου, να εξετασθούν με κριτικό πνεύμα οι μέθοδοι και διαδικασίες εργασίας καθώς και ο τρόπος σημαντικής βελτίωσης των προηγούμενων. Οι υφιστάμενες διαδικασίες διαβούλευσης που θεσπίστηκαν προς όφελός τους επιβάλλεται να συσχετισθούν κατά την έρευνα.

2.2. Η ΟΚΕ συμμερίζεται την άποψη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ότι οι υπερβολικά περίπλοκες νομοθετικές ρυθμίσεις προκαλούν υψηλό οικονομικό κόστος και θέτουν σε κίνδυνο την ανταγωνιστικότητα της βιομηχανίας, καθώς και το δυναμικό της για τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης. Όλες οι νομοθετικές ρυθμίσεις — τόσο σε κοινοτικό όσο και σε εθνικό επίπεδο — θα πρέπει να είναι πλήρως αιτιολογημένες και ανάλογες προς τους στόχους τους. Αυτό ισχύει τόσο για τις νέες νομοθετικές πρωτοβουλίες όσο και για την υφιστάμενη νομοθεσία.

2.3. Ως εκ τούτου, η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα κράτη μέλη χρειάζονται μία κοινή στρατηγική για τη βελτίωση της ποιότητας της νομοθεσίας. Αυτό θα πρέπει να αρχίσει με τις προτάσεις για νέες νομοθετικές ρυθμίσεις. Είναι προτιμότερο να αρχίζει κανείς με απλές, διαφανείς, και αποτελεσματικές νομοθετικές ρυθμίσεις παρά να επιχειρεί να τις απλοποιήσει εκ των υστέρων.

2.4. Οι προτάσεις για νέες νομοθετικές ρυθμίσεις θα πρέπει να εξετάζονται ενδελεχώς όσον αφορά την αναγκαιότητά τους και το πεδίο τους. Εάν στόχος είναι η λήψη ενημερωμένων αποφάσεων εκ μέρους του Συμβουλίου, του Κοινοβουλίου και της ΟΚΕ, θα πρέπει κάθε νομοθετική πρόταση της Επιτροπής, και κυρίως αυτές που αναμένεται να έχουν σημαντικό αντίκτυπο επί των επιχειρηματικών συνθηκών, να συνοδεύεται από αντικειμενική ανάλυση των σχετικών παραγόντων, όπως της εκτίμησης του αντίκτυπου της, η οποία θα προσφέρει την κατάλληλη βάση, επί της οποίας θα μπορεί η σχετική πρόταση να κριθεί από πολιτικής απόψεως.

2.5. Όσον αφορά την ισχύουσα νομοθεσία, η ακριβής χρησιμοποιούμενη μέθοδος και κυρίως η σύνθεση των εμπλεκόμενων ομάδων θα πρέπει να προσαρμόζονται στο εκάστοτε εξεταζόμενο θέμα, χωρίς να αποκλείεται εκ των προτέρων οποιοδήποτε θέμα και με την πρόβλεψη των κατάλληλων εχέγγυων, ώστε να διασφαλίζεται, για κάθε περίπτωση, η περαιτέρω διαβούλευση ενώ επίσης πρέπει να προλαμβάνεται η διάβρωση του υφιστάμενου επιπέδου προστασίας.

2.6. Τα κράτη μέλη θα πρέπει, εκ παραλλήλου με την Επιτροπή, να απλοποιούν τις νομοθεσίες τους σε όλα τα επίπεδα (εθνικό και τοπικό), και κυρίως σ' αυτό της μεταφοράς της κοινοτικής νομοθεσίας.

2.7. Η ευρεία χρήση οδηγιών αναγκάζουν πολλά κράτη μέλη να υιοθετούν όλο και περισσότερες νομοθετικές ρυθμίσεις. Η ΟΚΕ, συνεπώς, υποστηρίζει την αυξημένη χρήση κανονισμών ως κοινοτική νομοθετική πράξη.

2.8. Η Επιτροπή θα πρέπει να υιοθετήσει μία αυστηρή και ενεργητική προσέγγιση για τον έλεγχο της μεταφοράς και της εφαρμογής της νομοθεσίας της ΕΕ σε εθνικό επίπεδο, κυρίως ώστε, λόγω της ατελούς μεταφοράς στην εθνική νομοθεσία ή άλλων πρακτικών, να μην παρακωλύεται η ενότητα της εσωτερικής αγοράς.

2.9. Μεθοδολογία

2.9.1. Η καινοτόμος πτυχή της πρωτοβουλίας SLIM συνίσταται στο γεγονός ότι εκπρόσωποι, αποσπασμένοι από τις αρχές ορισμένων κρατών μελών, και ισάριθμοι χρήστες της νομοθεσίας, συνεργάστηκαν στους κόλπους ολιγομελών ομάδων, υπό την προεδρία ατόμων που όρισε η Επιτροπή. Αυτό το είδος σύνθεσης φαίνεται να είναι κατάλληλο και ισορροπημένο, κυρίως επειδή η εν λόγω σύνθεση μπορεί να εγγυάται την αντικειμενική προσέγγιση, χωρίς την παρεμβολή πολιτικών συμφερόντων. Στο παρόν στάδιο, θα πρέπει να αποθαρρύνεται η υποβολή επίσημων προτάσεων εκ μέρους των κρατών μελών, επειδή αυτό συχνά εκλαμβάνεται ως ενκαιρία για την επανάληψη γνωστών θέσεων και δεν αναμένεται να προσφέρει νέες ιδέες στη συζήτηση.

2.9.2. Προς το παρόν, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι η αποστολή ολοκληρώθηκε με την υποβολή των εκθέσεων από τις ομάδες. Στη συνέχεια, θα πρέπει να ακολουθήσουν συζητήσεις και διαβουλεύσεις για τη μετατροπή αυτών των συστάσεων σε επίσημες πρακτικές προτάσεις για την απλοποίηση της σχετικής νομοθεσίας — και κυρίως των διοικητικών διαδικασιών — τόσο στο επίπεδο της ΕΕ όσο και στο επίπεδο των κρατών μελών. Θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στο πεδίο απλοποίησης των διοικητικών διευθετήσεων των επισφαλών νομοθεσιών. Αυτές οι απλοποιήσεις, σε καμία περίπτωση, δεν θα πρέπει να επαιλήσουν τις ορθά λειτουργούσες διοικητικές αρχές καθώς κάτι τέτοιο θα προκαλούσε απώλειες όσον αφορά την αποτελεσματικότητα και την αύξηση του κόστους.

2.9.3. Εκπρόσωποι επιχειρήσεων της Κοινότητας εξέφρασαν συχνά την άποψη ότι τα εμπόδια που θέτει η νομοθεσία είναι πολύ μεγαλύτερα σε εθνικό επίπεδο απ' ό,τι σε κοινοτικό. Η κοινοτική νομοθεσία συχνά καθίσταται περίπλοκη με άχρηστες «επιχρυσώσεις» εκ μέρους των κυβερνήσεων των κρατών μελών. Η έλλειψη συνάφειας μεταξύ του εθνικού και του κοινοτικού επιπέδου της νομοθεσίας προκαλεί, επίσης, προβλήματα στις επιχειρήσεις και τους πολίτες. Τη στιγμή που η Επιτροπή και το Κοινοβούλιο πασχίζουν για απλούστερη νομοθεσία, θα πρέπει να αναληφθεί δράση και στα κράτη μέλη. Για να βελτιωθεί η λειτουργία της ενιαίας αγοράς τα κράτη μέλη πρέπει να είναι διατεθειμένα να τηρούν την αυτοπειθαρχία κατά τη θέσπιση νόμων και τη μεταφορά των κοινοτικών κανόνων, για την οποία συνηγορούν στο επίπεδο της Ένωσης, ενώ το Συμβούλιο, από την πλευρά του, πρέπει να εισηγηθεί πραγματιστικές μεθόδους, προκειμένου να οδηγηθούν τα κράτη μέλη να εφαρμόζουν την απλούστερη εγκεκριμένη κοινοτική νομοθεσία. Αλλά τούτο δεν σημαίνει ότι πρέπει να γίνεται μόνο το ελάχιστο.

2.9.4. Πάντως, το θέμα της απλοποίησης στο επίπεδο των κρατών μελών, όσο επείγον και να είναι, απαιτεί τη διεξαγωγή εμπειριστατικών συζητήσεων, πριν την εφαρμογή μέτρων, προκειμένου να αποφευχθούν αποτελέσματα, τα οποία να τείνουν προς κατευθύνσεις, διαφορετικές από αυτές που επιδίωκε η αρχική νομοθεσία. Για την επίτευξη αποτελεσματικής απλοποίησης, απαιτούνται συστάσεις για σαφή περιγραφή και

όχι απλά τροποποιήσεις με ελάχιστα ή μηδαμινά αποτελέσματα.

2.10. Η παρακολούθηση του σχεδίου SLIM

2.10.1. Η επιτυχία του SLIM εξαρτάται από τη συγκεκριμένη δράση που ανέλαβε η Επιτροπή ως αποτέλεσμα των συστάσεων του SLIM. Ως εκ τούτου, η ΟΚΕ ζητεί από την Επιτροπή να τη συμβουλευεται, έγκαιρα, όσον αφορά τις ενέργειες παρακολούθησης των τεσσάρων πρότυπων σχεδίων, καθώς και να την ενημερώνει για την πραγματοποιηθείσα από την επόμενη ομάδα πρόοδο.

2.10.2. Επί του παρόντος, έχει προγραμματισθεί η επέκταση του SLIM σε μία νέα φάση, η οποία θα αφορά άλλους τομείς προς εμπειριστατική εξέταση. Η Επιτροπή θα πρέπει να χρησιμοποιήσει επίσημα κριτήρια, προκειμένου να διασφαλισθεί η αντικειμενική επιλογή νέων πεδίων. Δεν θα πρέπει απλά να ζητηθεί η γνώμη των κρατών μελών, αλλά θα πρέπει να κληθούν και εκπρόσωποι των χρηστών της νομοθεσίας να εκθέσουν τις απόψεις τους. Ως εκ τούτου, η ΟΚΕ παροτρύνει την Επιτροπή να καλέσει όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη να προτείνουν θέματα και υποβάλουν προτάσεις για τις περαιτέρω φάσεις του SLIM.

2.10.3. Η επιλογή εκ μέρους της Επιτροπής θα πρέπει να βασίζεται στα ακόλουθα κριτήρια:

- την κοινωνικοοικονομική σημασία των θεμάτων (συμπεριλαμβανομένης της σημασίας τους για τους καταναλωτές και τη βιομηχανία) ή τη συμβολή τους στη βελτίωση της ποιότητας της νομοθεσίας· θα πρέπει να καταστεί εξ αρχής σαφές ότι τα αποτελέσματα θα είναι προς όφελος της Ενιαίας Αγοράς·
- την πρακτική ικανότητα του θέματος να περιορίσει τον όγκο των νομοθετικών ρυθμίσεων, με την ενίσχυση της οικονομίας και τη δημιουργία περισσότερων θέσεων απασχόλησης·
- το ζήτημα της προστιθέμενης αξίας που μπορεί να επιφέρει η εξέταση του θέματος βάσει του SLIM, κυρίως σε σχέση με άλλα προγράμματα απλοποίησης·
- πρακτικές θεωρήσεις, όπως κατά πόσο είναι δυνατόν να ολοκληρωθεί το σχέδιο εντός ενός έτους·
- τη συμφωνία με την επικείμενη εισαγωγή του ευρώ·
- τη διαφορετική επίδραση (ενδεχομένως) όσον αφορά τους άνδρες και τις γυναίκες.

2.10.4. Επ' αυτής της βάσης, θα μπορούσαν να προταθούν τα ακόλουθα θέματα για το SLIM:

- Φυτοϋγειονομικά θέματα,
- Λιπάσματα,
- Γεωργικά προϊόντα,
- Είδη διατροφής,
- Δημόσιες προμήθειες,

λαμβάνομένου υπόψη του γεγονότος ότι η Επιτροπή, επί του παρόντος, επέλεξε για περαιτέρω εξέταση στο πλαίσιο

του SLIM τα ακόλουθα νομοθετικά πεδία της Ενιαίας Αγοράς:

— ΦΠΑ,

- Εξωκοινοτικές στατιστικές,
- Τραπεζικές δραστηριότητες,
- Έναν τομέα ή ομάδα προϊόντων (προς καθορισμό).

Βρυξέλλες, 23 Απριλίου 1997.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου σχετικά με την επιβολή τελών στα βαρέα φορτηγά οχήματα για τη χρήση ορισμένων έργων υποδομής»⁽¹⁾

(97/C 206/05)

Στις 27 Ιανουαρίου 1997, και σύμφωνα με το άρθρο 75, παράγραφος 1 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της ΕΚ, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το τμήμα μεταφορών και επικοινωνιών στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 9 Απριλίου 1997 (Εισηγητής: ο κ. Decaillon).

Κατά την 345η σύνοδο ολομέλειας που πραγματοποιήθηκε στις 23 και 24 Απριλίου 1997 (συνεδρίαση της 23ης Απριλίου 1997), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 118 ψήφους υπέρ, 3 ψήφους κατά και 8 αποχές.

1. Εισαγωγή

1.1. Η πρόταση οδηγίας της Επιτροπής έχει:

1.1.1. Ως αντικείμενο:

- τους ετήσιους φόρους οχημάτων,
- τα τέλη χρήσης και τα διόδια,
- την έννοια των ευαίσθητων οδών,

1.1.2. Ως πεδίο εφαρμογής:

- τα οχήματα που προορίζονται αποκλειστικά για οδικές εμπορευματικές μεταφορές και έχουν μέγιστο επιτρεπόμενο μικτό βάρος τουλάχιστο ίσο προς 12 τόνους, εξαιρουμένων των οχημάτων που πραγματοποιούν μεταφορές αποκλειστικά στα εκτός Ευρώπης εδάφη των κρατών μελών και των οχημάτων των οποίων η άδεια κυκλοφορίας έχει εκδοθεί στις Καναρίους νήσους, στη Θέουτα και Μελίλα, στις Αζόρες και Μαδέρα και τα οποία πραγματοποιούν μεταφορές αποκλειστικά στα συγκεκριμένα εδάφη ή μεταξύ αυτών και του ηπειρωτικού εδάφους της Ισπανίας ή της Πορτογαλίας αντίστοιχα.

1.1.3. Ως στόχο:

- τη μείωση των στρεβλώσεων του ανταγωνισμού στο πλαίσιο της ανάπτυξης της εσωτερικής αγοράς, και προς τον σκοπό αυτό η Επιτροπή προτείνει:
 - την καλύτερη κάλυψη του κόστους που συνδέεται με τη χρήση των οδικών υποδομών, συμπεριλαμβανομένων των διαφόρων εξωτερικών στοιχείων κόστους,
 - τη μεγαλύτερη διαφοροποίηση των εισφορών, ώστε να καλύπτεται καλύτερα το κόστος εκεί που προκύπτει,
 - τη διευρυμένη εφαρμογή της αρχής της εδαφικότητας κατά την κάλυψη του κόστους που προκύπτει από τη χρήση των υποδομών.

1.2. Η πρόταση οδηγίας της Επιτροπής ανταποκρίνεται στην ακόλουθη διπλή νομική υποχρέωση:

1.2.1. Την επανεξέταση, από το Συμβούλιο και σύμφωνα με το άρθρο 7 στοιχείο (στ) της οδηγίας 93/89/ΕΚ⁽²⁾, του μεγίστου επιπέδου των τελών χρήσης.

⁽¹⁾ ΕΕ αριθ. C 59 της 26. 2. 1997, σ. 9.

⁽²⁾ ΕΕ αριθ. L 279 της 12. 11. 1993, σ. 32· ΕΕ αριθ. C 19 της 25. 1. 1993, σ. 74.

1.2.2. Την έγκριση από το Συμβούλιο, εντός λογικού χρονικού διαστήματος, μίας νέας οδηγίας προς αντικατάσταση της οδηγίας 93/89/ΕΚ, η οποία ακυρώθηκε από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο τον Ιούλιο 1995⁽¹⁾ διότι:

- το Συμβούλιο, με την έγκριση κειμένου που περιελάμβανε σημαντικές τροποποιήσεις σε σχέση με το κείμενο της πρότασης της Επιτροπής που ενέκρινε το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στις 18 Δεκεμβρίου 1992, με την επιφύλαξη δύο ήσσονος σημασίας τροποποιήσεων, δεν τήρησε τη διαδικασία επαναδιαβούλευσης με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο που προβλέπεται από τα άρθρα 75 και 99 της Συνθήκης·
- η πραγματοποίηση των προβλεπόμενων, βάσει της Συνθήκης, σε ορισμένες περιπτώσεις διαβουλεύσεων με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, αποτελεί ουσιαστικό μέρος της διαδικασίας, η μη τήρηση του οποίου συνεπάγεται την ακύρωση της σχετικής πράξης. Η αποτελεσματική συμμετοχή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στην κοινοτική νομοθετική διαδικασία, αποτελεί αφενός ουσιαστικό στοιχείο για τη διασφάλιση της θεσμικής ισορροπίας και αφετέρου έκφραση της βασικής δημοκρατικής αρχής·
- τα επιχειρήματα του Συμβουλίου απορρίφθηκαν.

1.3. Η πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου εντάσσεται σε ένα ιδιαίτερο νομικό πλαίσιο.

1.3.1. Για λόγους νομικής διασφάλισης (την αποφυγή της δημιουργίας νομικού κενού) το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο έκρινε αναγκαία την προσωρινή διατήρηση της ισχύος της οδηγίας που ακυρώθηκε μέχρι την έκδοση νέας οδηγίας από το Συμβούλιο.

1.3.2. Στο πλαίσιο του ελέγχου της νομιμότητας των εκδιδόμενων πράξεων, που προβλέπεται από το άρθρο 173 της Συνθήκης, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο έκρινε ότι είναι αναρμόδιο ως προς το ζήτημα του καθορισμού της προθεσμίας εντός της οποίας το Συμβούλιο θα πρέπει να προβεί στην έγκριση νέας οδηγίας.

1.3.3. Εντούτοις αποτελεί καθήκον του Συμβουλίου να επαρθώσει την παρατυπία εντός λογικού χρονικού διαστήματος.

1.4. Η πρόταση οδηγίας της Επιτροπής εντάσσεται τόσο στο πλαίσιο της υλοποίησης της ενιαίας αγοράς, μέσω της εξάλειψης των στρεβλώσεων του ανταγωνισμού, όσο και στο πλαίσιο της κοινής πολιτικής μεταφορών.

1.4.1. Εκτός από τις αφεαυτού νομικές πράξεις που αφορούν την εξάλειψη των στρεβλώσεων του ανταγωνισμού, στην οδηγία αναφέρονται σαφώς και τα ακόλουθα κείμενα:

- η Λευκή Βίβλος για την «Μελλοντική ανάπτυξη της κοινής πολιτικής μεταφορών»⁽²⁾, που υποστηρίζει την υιοθέτηση σφαιρικότερης πολιτικής, με στόχο τη δημιουργία βιώσιμων και πλέον ισόρροπων μεταφορών·

— η Πράσινη Βίβλος «Προς μία δίκαιη και αποτελεσματική τιμολόγηση των μεταφορών»⁽³⁾, που αφορά κατά κύριο λόγο τους τρόπους με τους οποίους μπορούν να αντιστραφούν οι μη βιώσιμες τάσεις στον τομέα των μεταφορών και τα μέσα εσωτερικεύσης του εξωτερικού κόστους·

— τα μέσα ρυθμιστικού, τεχνικού ή οργανωτικού χαρακτήρα που έχουν ως στόχο την αύξηση της ελκυστικότητας, της αποδοτικότητας και της ποιότητας των υπηρεσιών άλλων μορφών εσωτερικών μεταφορών, όπως το άνοιγμα της αγοράς των σιδηροδρομικών μεταφορών, οι πειραματικές δράσεις συνδυασμένων μεταφορών — PACT και η αναδιάρθρωση της αγοράς των εσωτερικών πλωτών οδών.

2. Ιστορική αναδρομή

2.1. Η πρόταση οδηγίας

2.1.1. Η Επιτροπή πρότεινε το 1968 τη θέσπιση συστήματος φορολόγησης των εμπορικών οχημάτων⁽⁴⁾.

2.1.2. Το Συμβούλιο ενέκρινε κατ'αρχήν την εν λόγω πρόταση.

2.1.3. Το 1988 η Επιτροπή υπέβαλε πρόταση για τον καταλογισμό του κόστους χρήσης της οδικής υποδομής στα βαρέα φορτηγά οχήματα [έγγρ. COM(87) 716 τελικό⁽⁵⁾ για την τροποποίηση του έγγρ. COM(86) 750 τελικό⁽⁶⁾].

2.1.4. Το 1992 η Επιτροπή υπέβαλε νέα πρόταση οδηγίας [έγγρ. COM(92) 405 τελικό⁽⁷⁾] για την τροποποίηση των αρχικών προτάσεων της και του εγγράφου COM(90) 540 τελικό που υπέβαλε το 1991⁽⁸⁾.

2.1.5. Το 1993 το Συμβούλιο ενέκρινε την οδηγία 93/89/ΕΟΚ σχετικά με την «Εφαρμογή εκ μέρους των κρατών μελών, των φόρων επί ορισμένων οχημάτων τα οποία χρησιμοποιούνται για οδική μεταφορά εμπορευμάτων, καθώς και των διοδίων και τελών χρήσης που εισπράττονται για τη χρησιμοποίηση ορισμένων έργων υποδομής», αλλά διαφοροποιήθηκε σημαντικά σε σχέση με την πρόταση της Επιτροπής και τη γνωμοδότηση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, κυρίως ως προς το ότι το Συμβούλιο δεν δεσμευόταν πλέον να υιοθετήσει, το αργότερο μέχρι την 31η Δεκεμβρίου 1998, ένα εναρμονισμένο σύστημα οδικής φορολόγησης και δεν ζητούσε από την Επιτροπή την υποβολή προτάσεων με στόχο την θέσπιση καθεστώτος καταλογισμού του κόστους βάσει της αρχής της εδαφικότητας.

⁽³⁾ COM(95) 691 τελικό — CES 1261/96 (δεν έχει ακόμη δημοσιευθεί στην ΕΕ).

⁽⁴⁾ COM(68) 567 τελικό — ΕΕ αριθ. C 96 της 21. 9. 1968, σ. 44· ΕΕ αριθ. C 48 της 16. 4. 1969, σ. 5.

⁽⁵⁾ ΕΕ αριθ. C 79 της 26. 3. 1988, σ. 8· ΕΕ αριθ. C 208 της 8. 8. 1988, σ. 29.

⁽⁶⁾ ΕΕ αριθ. C 232 της 31. 8. 1987, σ. 88.

⁽⁷⁾ ΕΕ αριθ. C 311 της 27. 11. 1992, σ. 63· ΕΕ αριθ. C 19 της 25. 1. 1993, σ. 71.

⁽⁸⁾ ΕΕ αριθ. C 75 της 20. 3. 1991, σ. 1· ΕΕ αριθ. C 159 της 17. 6. 1991, σ. 18.

⁽¹⁾ Απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου της 5ης Ιουλίου 1995 — Υπόθεση C-21/94 — Συλλογή Νομολογίας 1995, σ. I-1827.

⁽²⁾ COM(92) 494 τελικό — ΕΕ αριθ. C 352 της 30. 12. 1993, σ. 11.

2.2. Οι κύριες θέσεις της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

2.2.1. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε μία σειρά θετικών γνωμοδοτήσεων επί των διαφόρων προτάσεων της Επιτροπής, οι οποίες περιελάμβαναν και διάφορες παρατηρήσεις:

- γνωμοδότηση της 2ας Ιουλίου 1987 για το έγγο. COM(86) 750 τελικό, βάσει έκθεσης του κ. Moreland⁽¹⁾.
- γνωμοδότηση της 2ας Ιουνίου 1988 για το έγγο. COM(87) 716 τελικό, βάσει έκθεσης του κ. Rouzier⁽²⁾.
- γνωμοδότηση της 24ης Απριλίου 1991 για το έγγο. COM(90) 540 τελικό, βάσει έκθεσης του κ. Moreland⁽³⁾.
- γνωμοδότηση της 25ης Νοεμβρίου 1992 για το έγγο. COM(92) 405 τελικό, βάσει έκθεσης του κ. Moreland⁽⁴⁾.

2.2.2. Κοινό χαρακτηριστικό των γνωμοδοτήσεων της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής είναι το γεγονός ότι διαπιστώνουν ότι θα πρέπει:

- α) να συνεχισθούν οι προσπάθειες για την εξάλειψη των στρεβλώσεων του ανταγωνισμού·
- β) να αναπτυχθεί μία σταδιακή και απλοποιημένη προσέγγιση·
- γ) να χρησιμοποιηθεί ως κριτήριο φορολόγησης:
 - το μέγιστο επιτρεπόμενο μικτό βάρος του οχήματος και ο αριθμός των αξόνων,
 - ένα σύστημα που δεν θα λειτουργεί εις βάρος των μικρών οχημάτων·
- δ) να συνεχισθούν οι προσπάθειες επίτευξης του στόχου για τη σταδιακή καθιέρωση ενός κοινού προτύπου κατανομής του κόστους των υποδομών και του εξωτερικού κόστους·
- ε) να επιτευχθεί, μακροπρόθεσμα, η κατάργηση των διοδίων, εκτός από τα διόδια που αφορούν ορισμένες ειδικές υποδομές·
- στ) να υπάρξει, έως τότε, όσο το δυνατόν μεγαλύτερη εφαρμογή της αρχής της εδαφικότητας, τόσο στον τομέα των γενικών υποδομών όσο και στον τομέα των ειδικών υποδομών·
- ζ) να ληφθούν υπόψη τόσο το κόστος όσο και τα οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά πλεονεκτήματα που παρουσιάζουν οι διάφορες μορφές μεταφορών.

3. Παρατηρήσεις της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

3.1. Νομική βάση του σχεδίου οδηγίας

3.1.1. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή θεωρεί ότι:

- το σχέδιο οδηγίας μπορεί χρησιμοποιήσει ως νομική βάση για την επίτευξη των στόχων του διάφορα γενικού χαρακτήρα άρθρα της Συνθήκης και ιδιαίτερα τα άρθρα 2 και 3·
- ως κύρια νομική βάση για το σχέδιο οδηγίας θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν οι διατάξεις του Τίτλου 4 της Συνθήκης και ειδικότερα το άρθρο 75.

3.1.2. Πράγματι, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, αναγνωρίζοντας πλήρως το γεγονός ότι το σχέδιο γνωμοδότησης μπορεί να χρησιμοποιήσει ως νομική βάση μία σειρά από διατάξεις της Συνθήκης, θεωρεί ότι:

- το γεγονός αυτό οφείλεται στον πολύπλευρο χαρακτήρα των μεταφορών·
- θα πρέπει να αναγνωρισθούν πλήρως οι ιδιαιτερότητες του τομέα των μεταφορών·
- λόγω ακριβώς των προαναφερθέντων ο καθορισμός των τελών για τη χρήση των υποδομών θα πρέπει να βασισθεί κυρίως στην κοινή πολιτική των μεταφορών·
- θα ήταν λανθασμένη η εξομοίωση των διατάξεων που αφορούν τα εν λόγω τέλη με τις φορολογικές διατάξεις της Συνθήκης (στο άρθρο 95 και στα λοιπά άρθρα που ακολουθούν)·
- το άρθρο 75, εκτός από την καταλληλότητά του ως νομικής βάσης για τους στόχους και τις διατάξεις του σχεδίου οδηγίας, ανταποκρίνεται, όσον αφορά τη διαδικασία υιοθέτησης, στην ανάγκη της αποτελεσματικής και ταχείας λήψης των αποφάσεων στον εξεταζόμενο τομέα, στην οποία έχει επανειλημμένα αναφερθεί η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

3.2. Γενικές παρατηρήσεις

3.2.1. Η ΟΚΕ υπενθυμίζει τις προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της στις οποίες τονίζεται η ανάγκη να καταλήξει, το συντομότερο δυνατόν, το Συμβούλιο σε συμφωνία επί του θέματος του καταλογισμού του κόστους των οδικών υποδομών, ώστε:

- να αναπτυχθεί η εσωτερική αγορά, μέσω της εξάλειψης των στρεβλώσεων του ανταγωνισμού·
- να αναπτυχθεί ο υγιής ανταγωνισμός τόσο των απλών όσο και των συνδυασμένων μεταφορών·
- να ληφθεί υπόψη η ανάγκη προώθησης ενός αποτελεσματικού, βιώσιμου και ισόρροπου συστήματος μεταφορών·

⁽¹⁾ ΕΕ αριθ. C 232 της 31. 8. 1987, σ. 88.

⁽²⁾ ΕΕ αριθ. C 79 της 26. 3. 1988, σ. 8· ΕΕ αριθ. C 208 της 8. 8. 1988, σ. 29.

⁽³⁾ ΕΕ αριθ. C 75 της 20. 3. 1991, σ. 1· ΕΕ αριθ. C 159 της 17. 6. 1991, σ. 18.

⁽⁴⁾ ΕΕ αριθ. C 311 της 27. 11. 1992, σ. 63· ΕΕ αριθ. C 19 της 25. 1. 1993, σ. 71.

- να εδραιωθεί το ευρωπαϊκό σύστημα μεταφορών, ιδιαίτερα στο πλαίσιο της διεύρυνσης·
- να διασαφηνισθεί η αρχή της επιβάρυνσης του χρήστη·
- να συνυπολογισθούν, κατά τον υπολογισμό του κόστους και των τιμών μεταφοράς, τόσο οι θετικές όσο και οι αρνητικές εξωτερικές συνέπειες.

3.2.2. Η ΟΚΕ υπενθυμίζει προηγούμενες παρατηρήσεις της σχετικά με το γεγονός ότι τα διόδια συνιστούν μεν εφαρμογή της αρχής της εδαφικότητας, αλλά ο συνδυασμός τους με φόρους επί των οχημάτων και ειδικά τέλη, αποτελεί περίπτωση διπλής φορολόγησης. Για το λόγο αυτό η ΟΚΕ τάσσεται υπέρ της μακροπρόθεσμης κατάργησης των διοδίων. Οι τεχνολογικές καινοτομίες και ιδιαίτερα η ηλεκτρονική είσπραξη των τελών θα μπορούσαν να συμβάλουν στην αποφυγή της διπλής φορολόγησης, διευκολύνοντας ταυτόχρονα την οδική κυκλοφορία.

3.2.3. Η ΟΚΕ επιδοκιμάζει την προοδευτική, συνετή και σταδιακή πρόταση της Επιτροπής, η οποία ακριβώς λόγω των στοιχείων αυτών και λαμβανομένων υπόψη των πολυάριθμων διαφορών που χαρακτηρίζουν τα κράτη μέλη ως προς την επικρατούσα κατάσταση και την εκτίμησή της, θα καταστήσει δυνατή την επίτευξη συμφωνίας στο Συμβούλιο. Η ΟΚΕ υπογραμμίζει το γεγονός ότι υπό τις παρούσες συνθήκες, επιβάλλεται, όπως ακριβώς κάνει η Επιτροπή, να πραγματοποιηθεί η σταδιακή ολοκλήρωση της εναρμόνισης και να επιτραπεί σε ορισμένα κράτη μέλη να λάβουν ίδια μέτρα στον τομέα της φορολόγησης των οχημάτων, χωρίς αυτό να προκαλέσει νέες στρεβλώσεις του ανταγωνισμού.

3.2.3.1. Η ΟΚΕ επισύρει την προσοχή στο γεγονός ότι η προσέγγιση που έχει κυριαρχεί επί του παρόντος στην ΕΕ σχετικά με τη φορολόγηση των κανσίων, βασίζεται περισσότερο σε επιχειρήματα που αφορούν την φορολογική πολιτική και λιγότερο σε επιχειρήματα που αφορούν την πολιτική μεταφορών, στο βαθμό που η επιβολή ειδικών τελών επί των κανσίων αποτελεί και θα συνεχίζει να αποτελεί σημαντική πηγή εσόδων.

Η ΟΚΕ εκφράζει την επιθυμία να διασφαλισθεί η ουσιαστική συνοχή μεταξύ των έμμεσων φόρων, που υπάγονται στον τομέα της φορολογικής πολιτικής, και των άμεσων φόρων για τη χρήση των υποδομών και την κάλυψη του εξωτερικού κόστους, που υπάγονται στην πολιτική μεταφορών.

3.2.4. Η ΟΚΕ αναγνωρίζει την ολοκληρωμένη προσπάθεια της Επιτροπής προκειμένου να παρουσιάσει ένα σχέδιο το οποίο:

- σέβεται την αρχή της διαφοροποίησης ανάλογα με την κατηγορία του οχήματος και είναι ταυτόχρονα επαρκώς απλό προκειμένου να διευκολυνθεί η ταχεία εφαρμογή του, χωρίς να προκαλούνται πρόσθετες διοικητικές επιβαρύνσεις·
- σέβεται την αρχή της φορολόγησης, βάσει της οποίας επιτυγχάνεται η αποτελεσματική χρήση των υποδομών·

— σέβεται την, απλή και σταδιακή, ενσωμάτωση του εξωτερικού κόστους κατά τον υπολογισμό των διαφόρων μορφών τελών, και διασφαλίζει την τήρηση της αρχής της μη διάκρισης και της συμβατότητας μεταξύ των εν λόγω τελών·

— σέβεται τις ιδιαιτερότητες που παρουσιάζουν ορισμένες καταστάσεις και υποδομές.

3.2.5. Η ΟΚΕ αναγνωρίζει την ολοκληρωμένη προσπάθεια που έχει καταβάλει η Επιτροπή, προκειμένου να συνοδεύεται η πρότασή της από μία ανάλυση, συζητήσιμη βεβαίως, αλλά πλήρη και σοβαρή, των λειτουργικών συνεπειών της εν λόγω πρότασης.

3.2.6. Η ΟΚΕ παρά το γεγονός ότι συμφωνεί με την επιδίωξη της Επιτροπής να υπάρξει γενικευμένη εφαρμογή της αρχής της εδαφικότητας, επισύρει την προσοχή της Επιτροπής στο γεγονός ότι υφίστανται αρκετά πρακτικά προβλήματα.

3.2.7. ΟΚΕ αναγνωρίζει την ανάγκη διασφάλισης επαρκών φορολογικών εσόδων εκ μέρους των κρατών μελών, αλλά επισημαίνει ότι:

- τα εν λόγω έσοδα θα πρέπει πραγματικά να αντιστοιχούν στη χρήση των υποδομών και να μην αποτελούν γενικευμένη επέκταση των φορολογικών εσόδων·
- η αναπροσαρμογή των φορολογικών εσόδων θα πρέπει να είναι ισόρροπη, συνετή και δίκαιη, ώστε να μην επιβαρυνθούν αδικαιολόγητα οι διάφορες κατηγορίες χρηστών, οι οποίοι αντιμετωπίζουν σήμερα σημαντικές δυσκολίες, να τηρηθεί η αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας και να αποφευχθεί η πρόκληση νέων στρεβλώσεων τόσο στον τομέα των απλών όσο και στον τομέα των συνδυασμένων μεταφορών.

3.2.8. Η ΟΚΕ επαναβεβαιώνει τη σημασία που αποδίδει στην εκτίμηση και στη συμπερίληψη του κόστους των υποδομών και των εξωτερικών επιπτώσεων. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι η εσωτερική ενσωμάτωση των στοιχείων αυτών θα πρέπει να εφαρμοσθεί σε όλες τις μορφές μεταφορών. Λαμβανομένης όμως υπόψη της επικρατούσας κατάστασης και της ανάγκης εφαρμογής μίας σταδιακής διαδικασίας, είναι λογικό να αρχίσει η εφαρμογή της εσωτερικής ενσωμάτωσης, σε ένα πρώτο στάδιο, στον πλέον εκτεθειμένο κλάδο, δηλαδή στον τομέα των οδικών μεταφορών. Εξάλλου, η ΟΚΕ υπενθυμίζει ότι προκειμένου να ληφθούν πλήρως υπόψη οι εξωτερικές επιπτώσεις, απαιτείται η ανάλυση και η εσωτερική ενσωμάτωση της μορφής κόστους/πλεονεκτημάτων [Βλ. κυρίως τη γνωμοδότηση της ΟΚΕ με θέμα το «Πράσινο Βιβλίο σχετικά με τις επιπτώσεις των μεταφορών στο περιβάλλον: κοινοτική στρατηγική για μία ανάπτυξη των μεταφορών που σέβεται το περιβάλλον»⁽¹⁾ και τη γνωμοδότηση πρωτοβουλίας της ΟΚΕ σχετικά με το «Κόστος των υποδομών στον τομέα της οδικής μεταφοράς εμπορευμάτων»⁽²⁾].

(1) ΕΕ αριθ. C 313 της 30. 11. 1992, σ. 18.

(2) ΕΕ αριθ. C 18 της 22. 7. 1996, σ. 27.

3.2.9. Η ΟΚΕ παρά το γεγονός ότι αναγνωρίζει τον ειδικό χαρακτήρα του θέματος που έχει ως αντικείμενο η πρόταση οδηγίας, θεωρεί ότι συνδέεται άμεσα με το ζήτημα της ταχείας λήψης των αποφάσεων του Συμβουλίου σε άλλους τομείς της πολιτικής μεταφορών, καθώς και με την ένταξη των εν λόγω αποφάσεων στο πλαίσιο μίας ολοκληρωμένης και συνεκτικής στρατηγικής [Βλ. κυρίως τη γνωμοδότηση της ΟΚΕ σχετικά με την Πράσινη Βίβλο «Προς μία δίκαιη και αποτελεσματική τιμολόγηση των μεταφορών. Πολιτικές επιλογές για την εσωτερική των εξωτερικών στοιχείων κόστους μεταφορών στην Ευρωπαϊκή Ένωση»⁽¹⁾].

3.2.10. Η ΟΚΕ παρά το γεγονός ότι αποδέχεται την έννοια των «ευαίσθητων οδών», διερωτάται σχετικά με τις διαδικασίες προσδιορισμού των εν λόγω οδών και εκφράζει την επιθυμία να συνοδευθεί η εν λόγω αναγνώριση από την παραδοχή ότι δεν θα πρέπει να παρεμβάλλουν εμπόδια στην ελεύθερη κυκλοφορία, ούτε να προκαλούν νέες στρεβλώσεις του ανταγωνισμού.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1. Η σύνθεση του στόλου των οχημάτων

4.1.1. Η ΟΚΕ επιδοκιμάζει το γεγονός ότι ο στόλος των οχημάτων, περιλαμβάνει ολοένα και περισσότερο οχήματα που σέβονται το περιβάλλον.

4.1.2. Εντούτοις η ΟΚΕ διερωτάται σχετικά με τον μηχανικό χαρακτήρα των εκτιμήσεων της Επιτροπής, που δημιουργούν την εντύπωση ότι βασίζονται σε μία τάση εξομίωσης των πραγμάτων. Οι καταστάσεις, εντούτοις, δεν είναι παρά, σπαιώς, εάν όχι ποτέ, όμοιες μεταξύ τους.

4.1.3. Ασκοούνται σήμερα πιέσεις εκ μέρους ορισμένων παραγόντων και ορισμένων κρατών μελών προκειμένου να αυξηθούν ακόμη τα τεχνικά πρότυπα που ισχύουν για τα οδικά οχήματα. Η ΟΚΕ εκτιμά ότι η Επιτροπή θα πρέπει να προβεί στην πραγματοποίηση ορισμένων «προσομοιώσεων» σχετικά με την υπόθεση τροποποίησης των εν λόγω τεχνικών προτύπων και των επιπτώσεών τους σε σχέση με τη φθορά που υφίστανται οι υποδομές και με το εξωτερικό κόστος.

4.1.4. Εξάλλου, η ΟΚΕ, δεν αποκλείει το ενδεχόμενο στρεβλωτικών επιπτώσεων από την εφαρμογή της οδηγίας και ενίσχυσης του διπολισμού, τόσο ως προς τον στόλο των οχημάτων όσο και ως προς τον οδικό τομέα, με αποτέλεσμα ένας περιορισμένος αριθμός οικονομικά ισχυρών επιχειρήσεων να προβεί στην εφαρμογή των αποτελεσματικότερων τεχνικών προτύπων και να επωφεληθεί από την προοδευτική μείωση των φόρων, των διοδίων και των τελών χρήσης, ενώ ένας ολοένα και περισσότερο σημαντικός αριθμός επιχειρήσεων, δεν θα έχει τη δυνατότητα να προβεί στην εφαρμογή των εν λόγω προτύπων με αποτέλεσμα όχι μόνον την υπερβολική φορολόγηση, αλλά επίσης και την υποβάθμιση των υποδομών και την αύξηση του εξωτερικού κόστους.

4.2. Το μεταφορικό κόστος

4.2.1. Η ΟΚΕ επιδοκιμάζει το γεγονός ότι η αύξηση του μεταφορικού κόστους θα είναι περιορισμένη.

4.2.2. Εντούτοις, η ΟΚΕ εκφράζει τον φόβο ότι θα εμφανισθούν ανεπιθύμητες καταστάσεις, δεδομένου ότι, ακόμη και στην περίπτωση που οι επιπτώσεις των άμεσων φόρων στις υποδομές είναι περιορισμένες, ο βαθμός έντασης των επιρροών που θα ασκηθούν θα εξαρτηθεί από την κατάσταση που αντιμετωπίζουν οι διάφορες επιχειρήσεις.

4.2.3. Για ορισμένες από αυτές, οι επιπτώσεις θα είναι πράγματι σχετικά περιορισμένες, ενώ υπάρχει η δυνατότητα να αντιμετωπισθούν μέσω των τιμών, αλλά για ορισμένες άλλες θα υπάρξει επιπλέον επιδείνωση της οικονομικής τους κατάσταση.

4.3. Η ζήτηση στον τομέα των οδικών μεταφορών και η στροφή προς άλλα μεταφορικά μέσα

4.3.1. Η ΟΚΕ λαμβάνει γνώση ότι ο τομέας των οδικών μεταφορών θα επηρεασθεί ελάχιστα από τις διατάξεις της οδηγίας.

4.3.2. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι προκειμένου να καταστεί δυνατή η επέκταση και η ολοκλήρωση της εφαρμογής της οδηγίας θα πρέπει, ταυτόχρονα με τη θέση της σε εφαρμογή ή τουλάχιστον το συντομότερο δυνατόν, να προβλεφθούν διατάξεις σχετικά με την προσφορά, τόσο στον τομέα των υποδομών και της διασφάλισης της παροχής υπηρεσιών με άλλα μεταφορικά μέσα, όσο και στον τομέα των νέων υπηρεσιών τηλεματικής [Βλ. γνωμοδότηση πρωτοβουλίας της ΟΚΕ σχετικά με την «Εφαρμογή συστημάτων τηλεματικής στον τομέα των συνδυασμένων μεταφορών σε πανευρωπαϊκό επίπεδο»⁽²⁾].

4.3.3. Η ΟΚΕ καλεί κατά συνέπεια το Συμβούλιο και την Επιτροπή να αναλάβουν δράση με στόχο την ανάπτυξη μέσων προώθησης μίας αποδοτικότερης προσφοράς υπηρεσιών στον τομέα των συνδυασμένων μεταφορών, που να σέβεται περισσότερο τις υποδομές και το περιβάλλον (Βλ. γνωμοδότηση της ΟΚΕ σχετικά με την Πράσινη Βίβλο «Προς μία δίκαιη και αποτελεσματική τιμολόγηση των μεταφορών. Πολιτικές επιλογές για την εσωτερική των εξωτερικών στοιχείων κόστους μεταφορών στην Ευρωπαϊκή Ένωση»).

4.4. Η τιμή των εμπορευμάτων

4.4.1. Η ΟΚΕ επιδοκιμάζει το γεγονός ότι οι επιπτώσεις στις τιμές των μεταφερόμενων εμπορευμάτων θα είναι περιορισμένες.

4.4.2. Λαμβανομένης υπόψη της σχετικής μακροπρόθεσμης εξέλιξης, τόσο των τιμών μεταφοράς όσο και των τιμών των μεταφερόμενων προϊόντων, που θα αποβεί εμφανώς εις βάρος των πρώτων, η ΟΚΕ θεωρεί ότι οι εν λόγω επιπτώσεις στις

⁽¹⁾ COM(95) 691 τελικό — CES 1261/96 (δεν έχει ακόμη δημοσιευθεί στην ΕΕ).

⁽²⁾ Έργ. ΟΚΕ 1391/96 (δεν έχει ακόμη δημοσιευθεί στην ΕΕ).

τιμές θα μπορούσαν, χωρίς να επηρεασθεί η ανταγωνιστικότητά τους, να επιβαρύνουν είτε τους παραγγελιοδότες είτε τους ναυλωτές.

4.5. Το κόστος των υποδομών και το εξωτερικό κόστος

4.5.1. Η ΟΚΕ εκφράζει την επιθυμία να ληφθούν υπόψη τόσο οι γενικές όσο και οι ειδικές παρατηρήσεις που διετύπωσε (Βλ. γνωμοδότηση της ΟΚΕ σχετικά με την Πράσινη Βίβλο «Προς μία δίκαιη και αποτελεσματική τιμολόγηση των μεταφορών. Πολιτικές επιλογές για την εσωτερική και εξωτερική μεταφορών στην Ευρωπαϊκή Ένωση»).

4.6. Έσοδα από τέλη

Η ΟΚΕ λαμβάνει γνώση της αναμενόμενης αύξησης των εν λόγω εσόδων, αλλά επιθυμεί να υπογραμμίσει ότι:

- η εν λόγω αύξηση δεν αποτελεί τον στόχο της γνωμοδότησης·
- θα ήταν επιθυμητή μία μεγαλύτερη διαφοροποίηση ανάλογα με τους χρήστες, τόσο ως προς την κατανομή του πραγματικού κόστους όσο και ως προς την ισότιμη επιβολή των τελών.

4.7. Η ανταγωνιστικότητα

4.7.1. Η ΟΚΕ ενημερώνεται σχετικά με το γεγονός ότι η ελαφρά αύξηση των τιμών μεταφοράς θα πρέπει να έχει, τουλάχιστον, ως αντιστάθισμα την αύξηση της αποτελεσματικότητας των οδικών μεταφορών και του συστήματος μεταφορών στο σύνολό του.

4.7.2. Εντούτοις, η ΟΚΕ επιθυμεί να υπογραμμίσει ότι η αποτελεσματικότητα του οδικού συστήματος, καθώς και συστήματος μεταφορών στο σύνολό του, προϋποθέτει, όπως υπογραμμίστηκε ανωτέρω, τη θέσπιση διατάξεων που αποσκοπούν στη βελτίωση της προσφοράς μεταφορικών υπηρεσιών.

4.8. Το σύστημα παραγωγής, οι ανταλλαγές και ο ευρωπαϊκός χώρος

4.8.1. Η ΟΚΕ λαμβάνει γνώση του γεγονότος ότι η πρόταση δεν πρόκειται να έχει αρνητικές επιπτώσεις στη συνοχή της Κοινότητας.

4.8.2. Καλεί, εντούτοις την Επιτροπή, κατά τη σύνταξη της έκθεσής της σχετικά με την εκτίμηση της εφαρμογής της οδηγίας, να δραστηριοποιηθεί περισσότερο και να μην περιοριστεί, εάν συντρέχει λόγος, στην αναζήτηση διορθωτικών μέσων, αλλά να αναζητήσει στο πλαίσιο των νέων προτάσεών της, τις διαδικασίες και τις προτάσεις εκείνες που μπορούν να συμβάλουν στην παραγωγική, εμπορική και γεωγραφική συνοχή της Κοινότητας.

4.9. Το κοινωνικό σύστημα

4.9.1. Η ΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι η μελέτη για τις επιπτώσεις που εκπόνησε η Επιτροπή δεν περιλαμβάνει την κοινωνική πτυχή. Καλεί κατά συνέπεια την

Επιτροπή να καλύψει το εν λόγω κενό, και, κυρίως, να εξετάσει τις επιπτώσεις που θα μπορούσε να έχει η οδηγία στον τομέα των οδικών μεταφορών, σχετικά με αύξηση της ασκούμενης φορολογικής πίεσης, την επιδείνωση των συνθηκών εργασίας, την τήρηση των κανονιστικών ρυθμίσεων, την αυξανόμενη προσφυγή στην υπεργολαβία ..., κατά χώρα και κατά κατηγορία επιχείρησης.

4.9.2. Βάσει των αποτελεσμάτων της εν λόγω ανάλυσης, η ΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να προβεί στην ανάληψη των πρωτοβουλιών εκείνων που θα καταστήσουν δυνατή:

- την εξάλειψη, εάν συντρέχει λόγος, των αρνητικών επιπτώσεων της παρούσας γνωμοδότησης·
- την προώθηση, μέσω της βελτίωσης των κοινωνικών συνθηκών στον τομέα των μεταφορών, της βελτίωσης της αποτελεσματικότητας και της ποιότητας της προσφοράς.

5. Ειδικές παρατηρήσεις

5.1. Δεύτερη αιτιολογική σκέψη

5.1.1. Η ΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την αναγνώριση του καταλογισμού του εξωτερικού κόστους, αλλά διερωτάται σχετικά με τη χρησιμότητα της διατύπωσης «κατά περίπτωση», η οποία δεν συμβαδίζει με την προσπάθεια «να εξασφαλισθούν βιώσιμες μεταφορές» και «να ενθαρρυνθεί η χρήση μέσω πιο φιλικών προς το περιβάλλον για τη μεταφορά εμπορευμάτων», καθώς και με την αιτιολογική σκέψη 10, σύμφωνα με την οποία για την επίτευξη των στόχων αυτών απαιτείται η μεγαλύτερη διαφοροποίηση των οικονομικών μέσων.

5.1.2. Η ΟΚΕ συνιστά την επαναδιατύπωση της δεύτερης αιτιολογικής σκέψης.

5.2. Άρθρο 2

5.2.1. Η ΟΚΕ, λόγω της πρόσφατης ανάπτυξης ορισμένων μορφών μεταφορών (ιδιαίτερα στον τομέα των ταχυδρομικών υπηρεσιών, των *fret-express courses*.....) διερωτάται σχετικά με το κατά πόσο είναι σκόπιμο να περιορισθεί το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αποκλειστικά στα οχήματα επιτρεπόμενου μικτού βάρους τουλάχιστον 12 τόνων. Θα έπρεπε η Επιτροπή, τουλάχιστον, να βασίσει την αιτιολόγηση του περιορισμού αυτού τόσο στην αποφυγή στρεβλώσεων του ανταγωνισμού και του ουσιαστικού καταλογισμού του κόστους χρήσης των υποδομών και του εξωτερικού κόστους, όσο και στον προοδευτικό, σταδιακό και απλό χαρακτήρα της πρότασής της.

5.2.2. Η ΟΚΕ εκφράζει επίσης επιφυλάξεις ως προς τη χρήση των όρων «εξωτερικό κόστος», το οποίο περιορίζεται στο κόστος της «κυκλοφοριακής συμφόρησης», και στην «ατμοσφαιρική ρύπανση και το θόρυβο». Υφίστανται και άλλα στοιχεία που θα πρέπει να ληφθούν υπόψη όπως η ασφάλεια, ο χρόνος χρησιμοποίησης των οδών, οι προκαλούμενες δονήσεις, κ.λπ.

5.3. Άρθρο 6

5.3.1. Η ΟΚΕ παρά το γεγονός ότι συμφωνεί με την προσπάθεια απλοποίησης της Επιτροπής, θέτει ορισμένα ερωτήματα σχετικά με τη διαφοροποίηση των οχημάτων:

— μία αναλυτικότερη διαφοροποίηση θα επέτρεπε τον ουσιαστικότερο καταλογισμό του πραγματικού κόστους χρήσης

των υποδομών και του εξωτερικού κόστους:

— διερωτάται μήπως υφίστανται και άλλοι λόγοι, εκτός της αρχής της απλοποίησης, που αιτιολογούν τη διαφορά κατά 10 % ως προς τους φόρους που επιβάλλονται στα οχήματα μη Euro, στα οχήματα Euro I και στα οχήματα Euro II.

Βρυξέλλες, 23 Απριλίου 1997.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για το «Λευκό Βιβλίο: στρατηγική ανασυγκρότησης των σιδηροδρόμων της Κοινότητας»

(97/C 206/06)

Στις 2 Αυγούστου 1996, η Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για το «Λευκό Βιβλίο: στρατηγική για την ανασυγκρότηση των σιδηροδρόμων της Κοινότητας».

Το τμήμα μεταφορών και επικοινωνιών, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 9 Απριλίου 1997 με βάση εισηγητική έκθεση του κ. von der Decken.

Κατά την 345η σύνοδο ολομέλειάς της (συνεδρίαση της 23ης Απριλίου 1997), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 115 ψήφους υπέρ, 4 κατά και 6 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Κύρια σημεία του εγγράφου της Επιτροπής

Σύμφωνα με την Επιτροπή, το Λευκό Βιβλίο που εξετάζεται στην παρούσα γνωμοδότηση αποτελεί άλλο ένα πολιτικό μέσο που διαθέτει για την καταπολέμηση της κυκλοφοριακής συμφόρησης, τον περιορισμό της ρύπανσης του περιβάλλοντος και την προώθηση μιας μεγαλύτερης ολοκλήρωσης του συνολικού ευρωπαϊκού συστήματος μεταφορών. Σκοπός του εγγράφου της Επιτροπής είναι να αναχαιτισθεί η υποχώρηση των σιδηροδρομικών μεταφορών εμπορευμάτων και επιβατών. Για το σκοπό αυτό, η Επιτροπή προτείνει μια νέα στρατηγική η οποία, αφενός, προκαλεί τη ριζική μετατροπή της σημερινής διάρθρωσης των σιδηροδρόμων και, αφετέρου, επιδιώκει μια νέα μορφή σιδηροδρόμων οι οποίοι λειτουργούν ως επιχειρήσεις με προτεραιότητα την ικανοποίηση των αναγκών των πελατών. Προτείνεται κυρίως η δημιουργία ορισμένων διευρωπαϊκών σιδηροδρομικών «freeways» για τις εμπορευματικές μεταφορές στις οποίες θα έχουν πρόσβαση όλες οι σιδηροδρομικές επιχειρήσεις. Συγχρόνως, η Επιτροπή επιθυμεί να συμβάλει με τις προτάσεις της στην αξιοποίηση των σιδηροδρόμων ως ένα ασφαλές, οικολογικό και οικονομικό εναλλακτικό ή συμπληρωματικό μέσο μεταφορών σε σχέση με τις οδικές μεταφορές.

Κατά την κατάρτιση του Λευκού Βιβλίου, η Επιτροπή στηρίχθηκε στις προτάσεις της συμβουλευτικής ομάδας εμπειρογνομίωνων που όρισε ο ίδιος ο επίτροπος, κ. Kinnock και η οποία αποτελείτο από εκπροσώπους της διαχείρισης των σιδηροδρόμων, των συνδικαλιστικών οργανώσεων, των οργανισμών εκμετάλλευσης των σιδηροδρομικών δικτύων, καθώς και των χρηστών των δικτύων αυτών. Τον Ιούνιο 1996, δημοσιεύθηκε έκθεση με τίτλο «Το μέλλον των σιδηροδρομικών μεταφορών στην Ευρώπη».

Βάσει της νέας στρατηγικής προτείνεται η εφαρμογή σχεδίου τεσσάρων φάσεων για την αναζωογόνηση των σιδηροδρόμων.

1.1. Σαφής διαχωρισμός της οικονομικής ευθύνης του κράτους και της σιδηροδρομικής επιχείρησης

- Από το 1997, η Επιτροπή θα καταρτίζει σε τακτικά διαστήματα έκθεση σχετικά με την πρόοδο που σημειώνεται στα κράτη μέλη κατά τη μείωση του χρέους των σιδηροδρομικών οργανισμών και την εξυγίανση των λογαριασμών τους.
- Όσον αφορά το χρέος που έχει συσσωρευθεί από το 1993 και το τρέχον έλλειμμα, η Επιτροπή δεν θα επιτρέψει

κρατικές επιχορηγήσεις, παρά μόνον εφόσον συμβιβάζονται με τη Συνθήκη. Επιπλέον, έως το 1998, θα καταρτίσει ειδικούς κανόνες και κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με το θέμα αυτό.

1.2. Η εφαρμογή αρχών της οικονομίας της αγοράς στο σιδηροδρομικό τομέα

Το μέτρο αυτό αποτελεί βασικό στοιχείο της προτεινόμενης στρατηγικής, προκειμένου να αναζωογονηθούν οι σιδηροδρομικές μεταφορές. Συγκεκριμένα, το Λευκό Βιβλίο προβλέπει τα ακόλουθα μέτρα:

- Επιτάχυνση της τροποποίησης των ισχυουσών ευρωπαϊκών διατάξεων (οδηγία 91/440/ΕΟΚ)⁽¹⁾ ώστε να διευρυνθεί το δικαίωμα πρόσβασης στις υποδομές των σιδηροδρόμων για τις εμπορευματικές και διασυνοριακές επιβατικές μεταφορές, όπως είχε προταθεί τον Ιούλιο 1995⁽²⁾.
- Τροποποίηση της ισχύουσας κοινοτικής νομοθεσίας προκειμένου να επιτευχθεί ένας σαφέστερος διαχωρισμός μεταξύ της διαχείρισης των υποδομών από τον τομέα των μεταφορών σε δύο ανεξάρτητους τομείς οικονομικής δραστηριότητας και ξεχωριστούς λογαριασμούς.
- Δημιουργία ορισμένων διευρωπαϊκών σιδηροδρομικών «freeways» για τις εμπορευματικές μεταφορές: Τα κράτη μέλη που βρίσκονται κατά μήκος μιας συγκεκριμένης γραμμής συμφωνούν να παράσχουν σε όλες τις υπηρεσίες εμπορευματικών μεταφορών ελεύθερη πρόσβαση στις υποδομές.
- Δημιουργία, το συντομότερο δυνατό, κεντρικών γραφείων με σκοπό την ταχύτερη επεξεργασία των αιτήσεων για την άδεια εκτέλεσης δρομολογίων.
- Δημιουργία ευρωπαϊκής αρχής στο σιδηροδρομικό τομέα.

1.3. Διασφάλιση κοινωνικών υπηρεσιών μέσω της σύναψης συμβάσεων δημοσίων υπηρεσιών

Η Επιτροπή προτείνει σχετικά δύο ουσιαστικές βελτιώσεις:

- α) την αντικατάσταση του σημερινού μικτού συστήματος, το οποίο συνδυάζει οικονομικές υποχρεώσεις και τη σύναψη συμφωνιών σχετικά με την παροχή υπηρεσιών κοινωνικού οφέλους, από ένα σύστημα σύναψης συμφωνιών μεταξύ του κράτους και της σιδηροδρομικής επιχείρησης και οι οποίες θα καλύπτουν κάθε μορφή υπηρεσίας (συμπεριλαμβανομένων των δικτύων αστικών, προαστικών και περιφερειακών συγκοινωνιών).
- β) τον προσανατολισμό των υπηρεσιών αυτών προς τις αρχές της οικονομίας και αγοράς, γεγονός το οποίο θα ωφελήσει τόσο τις εσωτερικές επιβατικές μεταφορές όσο και τις διασυνοριακές επιβατικές και εμπορευματικές μεταφορές.

1.4. Η ολοκλήρωση των εθνικών σιδηροδρομικών συστημάτων

Η Επιτροπή έχει ήδη αρχίσει την ανάπτυξη μιας φιλόδοξης πολιτικής για τη σύνδεση των εθνικών σιδηροδρομικών δικτύων με τα διευρωπαϊκά δίκτυα, και για τη χάραξη ενός κοινού πλαισίου συντονισμού των μέχρι σήμερα μεμονωμένων ερευνητικών δραστηριοτήτων των κρατών μελών μέσω του προγράμματος E&A «Αμαξοστοιχίες και σιδηροδρομικά συστήματα του μέλλοντος», το οποίο προωθείται με κοινοτική χρηματοδότηση. Δηλαδή, επιδιώκεται επίλυση του προβλήματος των μακρών περιόδων αναμονής στα εσωτερικά και εξωτερικά σύνορα της ΕΕ.

1.5. Κοινωνικές πτυχές

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει πλήρη επίγνωση των κοινωνικών συνεπειών μιας περαιτέρω αναδιάρθρωσης και προσαρμογής στον ανταγωνισμό. Όμως, χωρίς προσανατολισμό προς τον ανταγωνισμό οι σιδηροδρομικοί οργανισμοί, όχι μόνο κινδυνεύουν να χάσουν και άλλες αγορές, αλλά θα αναγκαστούν να καταργήσουν ακόμη περισσότερες θέσεις απασχόλησης. Χρειάζεται, επομένως, να ληφθούν στα πλαίσια της πολιτικής προσωπικού, μέτρα για τα οποία θα περιλαμβάνουν φιλόδοξα προγράμματα επαγγελματικού αναπροσανατολισμού για τους απολυμένους υπαλλήλους. Αυτό, όμως, αποτελεί κυρίως καθήκον των κρατών μελών. Θα πρέπει, ωστόσο, να εξετασθεί σε ποιο βαθμό θα μπορούσε να συμβάλει και το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή εκφράζει την ικανοποίησή της για την πρόθεση της Επιτροπής να χαράξει σχετική στρατηγική, η οποία να προσανατολίζεται προς μια αποδοτική και οικονομική ανάπτυξη. Λόγω της εξαιρετικά δυσχερούς κατάστασης, απαιτείται επείγουσα αντιμετώπιση.

2.2. Στο εξεταζόμενο Λευκό Βιβλίο, η Επιτροπή διαπιστώνει ότι οι σιδηρόδρομοι βρίσκονται σε μεγάλη ύφεση και το μερίδιό τους στην αγορά μεταφορών εμπορευμάτων μειώθηκε εκ νέου.

Πρόκειται για ένα γεγονός που δεν πρέπει να αμφισβητηθεί αλλά το οποίο, λόγω των δεδομένων και των στοιχείων στα οποία βασίζεται η ανάλυση, δεν γίνεται επαρκώς κατανοητό. Το Λευκό Βιβλίο εξετάζει τα υφιστάμενα μέσα και στηρίζεται σε στοιχεία, τα οποία δεν είναι ακόμη γνωστά ή επαρκώς γνωστά.

2.3. Η ΟΚΕ θεωρεί απαραίτητο να διασαφηνισθούν οι οδηγίες και οι κανονισμοί καθώς και να πραγματοποιηθεί σαφής ανάλυση της εφαρμογής των οδηγιών στις εθνικές νομοθεσίες. Τούτο επιτρέπει να αναλυθεί η πραγματική εφαρμογή και η επιτυχία των μέσων που αφορούν τους σιδηροδρόμους προκειμένου τα κράτη μέλη να επωφεληθούν από τις εμπειρίες των μεν και των δε και να μπορέσουν να εξετάσουν τους μελλοντικούς τομείς εφαρμογής. Ειδικότερα, θα έπρεπε να

⁽¹⁾ ΕΕ αριθ. L 237 της 24. 8. 1991, σ. 25· ΕΕ αριθ. C 225 της 10. 9. 1990, σ. 27.

⁽²⁾ Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την εξέλιξη των σιδηροδρομικών επιχειρήσεων στην Κοινότητα COM(95)337 τελικό· ΕΕ αριθ. C 225 της 10. 9. 1990, σ. 27.

εξετασθεί κατά πόσο διαφέρει ή ομοιάζει η ουσιαστική εφαρμογή από το ένα κράτος στο άλλο. Τούτο δεν αίρει την ευθύνη ούτε του Συμβουλίου, ούτε της Επιτροπής.

2.4. Στα διάφορα κεφάλαια του Λευκού Βιβλίου, η Επιτροπή υποβάλλει προτάσεις σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο σχεδιάζει να αντιμετωπίσει το πρόβλημα. Σε μεγάλο βαθμό, οι εν λόγω προτάσεις βασίζονται μάλλον σε εικασίες παρά σε θεμελιωμένες έρευνες.

Κατάλληλα στοιχεία, τόσο όσον αφορά τις εμπορευματικές όσο και τις επιβατικές μεταφορές, θα ήταν ασφαλώς χρησιμότερα από τις γενικές διαπιστώσεις.

2.5. Λόγω της προσέγγισης αυτής, η Επιτροπή διαπιστώνει ότι προφανώς δεν διατίθενται επαρκή στοιχεία για τη δημοσίευση του Λευκού Βιβλίου. Για το λόγο αυτό, θα ήταν προτιμότερη η δημοσίευση ενός Πράσινου Βιβλίου ή μιας Ανακοίνωσης. Ωστόσο, το ζήτημα απαιτεί άμεση αντιμετώπιση και η ΟΚΕ εκφράζει την ελπίδα ότι, επί του παρόντος, οι απαραίτητες αναλύσεις πραγματοποιούνται ταχέως και αποτελεσματικώς, με βάση το πρόγραμμα εργασίας που παρουσιάζεται στο Λευκό Βιβλίο, προκειμένου να καταστεί δυνατή η διαμόρφωση μιας συνεκτικής στρατηγικής.

2.6. Συμφέροντα των χρηστών

2.6.1. Κατά την περιγραφή των στρατηγικών στόχων των «νέων σιδηροδρόμων» η Επιτροπή δεν λαμβάνει επαρκώς υπόψη μια σημαντική πτυχή, και συγκεκριμένα, τις ανάγκες και τα συμφέροντα των χρηστών. Κυρίως, εξετάζει ζητήματα οικονομικά, αποτελεσματικότητας, κόστους, ανταγωνιστικότητας, παλαιών οφειλών, διαχειριστικής ανεξαρτησίας κ.λπ. Τελικά όμως, ο σιδηρόδρομος αποτελεί υπηρεσία κοινής ωφέλειας και για το λόγο αυτό θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη του τις ανάγκες και τις επιθυμίες των χρηστών [βλ. γνωμοδότηση της ΟΚΕ για τα δίκτυα των πολιτών⁽¹⁾]. Τούτο ισχύει ειδικότερα στις επιβατικές μεταφορές και στις μεταφορές στο πλαίσιο των δημόσιων συγκοινωνιών. Χρειάζεται μια πιο φιλική και λιγότερο γραφειοκρατική εξυπηρέτηση των πελατών. Η ελκυστικότητα των σιδηροδρομικών μεταφορών εμπορευμάτων θα μπορούσε να βελτιωθεί σημαντικά.

2.6.2. Συγκεκριμένα στον τομέα παροχής υπηρεσιών προς τον χρήστη, υφίστανται λόγω της μέχρι σήμερα παραδοσιακής αντίληψης της κρατικής επιχείρησης, σημαντικές συσσωρευμένες ανάγκες. Δεν πρόκειται μόνο για τις τιμές των εισιτηρίων αλλά και για την άνεση, την ακρίβεια των δρομολογίων, τα κατάλληλα ωράρια, την πληροφόρηση των χρηστών για τις καθυστερήσεις έως και για την πραγματική εξυπηρέτηση των πελατών. Είναι βέβαιο ότι μια εις βάθος έρευνα και αξιολόγηση των εν λόγω δυνατοτήτων θα ήταν εξαιρετικά ενδιαφέροντα.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

3.1. Παλαιές οφειλές, βελτίωση της οικονομικής κατάστασης και της υποδομής

3.1.1. Ένα σημαντικό στρατηγικό στοιχείο της επιδιωκόμενης ελευθέρωσης που παρουσιάζεται στο Λευκό Βιβλίο, είναι η ανεξάρτητη εμπορική διαχείριση.

3.1.2. Για αυτήν και για την υλοποίηση της οδηγίας 91/440/ΕΟΚ για την ανάπτυξη των σιδηροδρομικών επιχειρήσεων της Κοινότητας, σημαντική προϋπόθεση αποτελεί η εξάλειψη των παλαιών οφειλών.

Ωστόσο, τούτο δεν έχει επιτευχθεί και η κατάσταση διαφέρει από το ένα κράτος μέλος στο άλλο.

Προφανώς, για ορισμένα κράτη μέλη υφίσταται ένα ευρύτερο πρόβλημα κρατικών οφειλών όσον αφορά την τήρηση των κριτηρίων σύγκλισης.

3.1.3. Ωστόσο, δεν αρκεί μόνη η εξάλειψη των παλαιών οφειλών, δεδομένου ότι εκτός από τις ειδικές γραμμές για τα τραίνα υψηλής ταχύτητας, σε πολλές περιπτώσεις η παραδοσιακή υποδομή και το τροχαίο υλικό δεν υφίστανται σημαντικές βελτιώσεις, κυρίως λόγω προβλημάτων στους εθνικούς προϋπολογισμούς. Το θέμα αυτό παρουσιάζει τεράστιες συσσωρευμένες ανάγκες. Βρισκόμαστε πολύ μακριά από το ουδέτερο σημείο μιας οικονομικής εξισορρόπησης. Ωστόσο, τούτο αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση, εάν γίνεται λόγος για εμπορική διαχείριση.

3.1.4. Όσο και εάν είναι δυσχερής η κατάσταση στον τομέα των επενδύσεων, είναι γεγονός ότι παρά την απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Essen, όπου τα ΔΔ ορίστηκαν ως προτεραιότητα, δεν έχει διασφαλισθεί η χρηματοδότηση κανενός διασυνοριακού σχεδίου.

3.1.5. Αν και στην οδηγία 91/440/ΕΟΚ περιλαμβάνεται η τήρηση των άρθρων 77, 92 και 93 της Συνθήκης, δεν είναι ακόμη σαφές ποια νομική βάση επιθυμεί να θέσει η Επιτροπή, προκειμένου να εφαρμοσθούν οι κατευθυντήριες γραμμές της για την εκτίμηση της διάσωσης και αναδιάρθρωσης των επιχειρήσεων που αντιμετωπίζουν δυσκολίες⁽²⁾ στην περίπτωση αυτή. Η πρόθεση αυτή αντιφάσκει με τη νομική βάση και δημιουργεί αβεβαιότητα στην Επιτροπή για το θέμα αυτό.

3.1.6. Η ΟΚΕ επισημαίνει ακόμη ότι πρέπει να συνυπολογισθούν σημαντικά τμήματα του κοινωνικού κόστους που θα προκύψει, λόγω της αναδιάρθρωσης και του εκσυγχρονισμού, από την απαιτούμενη μείωση του προσωπικού και την εξάλειψη των παλαιών οφειλών.

3.2. Καθιέρωση της οικονομίας αγοράς

3.2.1. Η ΟΚΕ, στη γνωμοδότησή της για την οδηγία 91/440/ΕΟΚ είχε προειδοποιήσει για τον κίνδυνο που θα προέκυπτε από μια βεβιασμένη μετάβαση στη φάση εφαρμογής και από την παροχή στα κράτη μέλη με τις υφιστάμενες εθνικές επιχειρήσεις της δυνατότητας εφαρμογής στην πράξη της θεσπισθείσας διαδικασίας. Η χρονική εφαρμογή της ελευθέ-

(1) ΕΕ αριθ. C 212 της 22. 7. 1996, σ. 77.

(2) ΕΕ αριθ. C 368 της 23. 12. 1994, σ. 12.

ρωσης του τομέα των σιδηροδρόμων πρέπει να λάβει πλήρως υπόψη την διαδικασία αναδιάρθρωσης και να περιορίσει τον κίνδυνο στρεβλώσεων του ανταγωνισμού. Η εισαγωγή του ελεύθερου ανταγωνισμού ήδη από την ολοκλήρωση της διαδικασίας αναδιάρθρωσης ενδέχεται να βλάψει την εν δυνάμει ανάπτυξη της αγοράς στον τομέα των σιδηροδρόμων.

3.2.2. Στην ανάλυση σχετικά με την εισαγωγή των δυνάμεων της αγοράς, η ΟΚΕ δεν μπορεί να διακρίνει ποιοι τομείς της αγοράς μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο σε μια βελτιωμένη ανάπτυξη των σιδηροδρομικών μεταφορών. Στις εμπορευματικές μεταφορές, μια απόσταση άνω των 150 χιλιομέτρων δεν οδηγεί απαραίτητα σε μεταβολή των τάσεων. Τα εμπόρευμα με υψηλή προστιθέμενη αξία δεν μεταφέρονται απαραίτητα σιδηροδρομικώς. Το πρόβλημα είναι η συνεχώς περιοριζόμενη διάρκεια αποθήκευσης των προϊόντων από τη βιομηχανία. Για το ζήτημα αυτό, μια καλύτερη διευρωπαϊκή οργάνωση των τηλεματικών συστημάτων, σε συνδυασμό με το χρόνο μεταφοράς, θα μπορούσε να δώσει καλύτερα αποτελέσματα.

3.2.3. Τελικά, ο φορτωτής αποφασίζει τον τρόπο μεταφοράς των εμπορευμάτων. Και στο σημείο αυτό καθοριστικό ρόλο δεν διαδραματίζουν μόνο οι τιμές μεταφοράς, όπως γίνεται λόγος στο Πράσινο Βιβλίο για τις αποδοτικές τιμές. Πολλοί άλλοι παράγοντες διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο. Στη λήψη της απόφασης παρεμβαίνουν και ο χρόνος και η ακρίβεια παράδοσης.

3.2.4. Δυστυχώς, η ΟΚΕ δεν δύναται στην παρούσα κατάσταση να προβεί σε ακριβή αξιολόγηση της αγοράς. Έρευνες, όπως εκείνη που ανατέθηκε στην Prognos AG, από τη Βασιλεία από την FAT (Αυτόνομη Ομοσπονδία Μεταφορών) και το Γερμανικό Φόρουμ Μεταφορών, θα προσφέρει βεβαίως νέες γνώσεις (Δελτίο της FAT αριθ. 125, Φεβρουάριος 1996). Μόνοι οι πύνακες περί χρεών και τοννοχιλιόμετρων δεν επιτρέπουν τον εντοπισμό εξειδικευμένων αγορών⁽¹⁾.

3.2.5. Οι στρεβλώσεις του ανταγωνισμού μεταξύ των μέσων μεταφοράς δεν οφείλονται μόνο στο κόστος της υποδομής αλλά και σε πολλούς άλλους παράγοντες. Η άποψη αυτή ενισχύεται από την κοινή θέση ΕΚ/61/96 του Συμβουλίου της 25ης Οκτωβρίου 1996. Όσον αφορά την πρόταση τροποποίησης του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1107/70 περί ενισχύσεων που χορηγούνται στον τομέα των σιδηροδρομικών, οδικών και εσωτερικών πλωτών μεταφορών, η κοινή θέση αναφέρει στα σημεία 2 και 3, τα εξής:

- 2) ότι, έναντι των αυξανόμενων απαιτήσεων στον τομέα της κινητικότητας και των επιβαρύνσεων που απορρέουν για τον άνθρωπο και το περιβάλλον και λαμβάνοντας υπόψη την εξαιρετικά άνιση σημερινή κατανομή του κόστους ανάμεσα στα διάφορα μέσα μεταφοράς, θα πρέπει να επιτραπεί η ενίσχυση των φιλικών προς το περιβάλλον μέσων μεταφοράς·
- 3) ότι, στο πλαίσιο της σημερινής πολιτικής μεταφορών, δεν μπόρεσαν ακόμη να τεθούν σε εφαρμογή οι προϋποθέσεις υγιούς ανταγωνισμού ανάμεσα στα διάφορα μέσα μεταφοράς και ότι δεν έχει ακόμα επιτευχθεί η δημοσιονομική ισορροπία στις επιχειρήσεις σιδηροδρόμων.

3.2.6. Όσον αφορά τις στρεβλώσεις του ανταγωνισμού μεταξύ των μέσων μεταφοράς λόγω της μη εσωτερικεύσης του εξωτερικού κόστους, η Επιτροπή, στο Λευκό Βιβλίο, πραγματοποιεί παραπομπή στο Πράσινο Βιβλίο με τίτλο «Προς ένα δίκαιο και αποτελεσματικό καθορισμό των τιμών στις μεταφορές. — Πολιτικές επιλογές για την εσωτερικεύση των εξωτερικών στοιχείων κόστους των μεταφορών στην Ευρωπαϊκή Ένωση».

Ωστόσο, η ΟΚΕ στη γνωμοδότησή της⁽²⁾ για το Πράσινο Βιβλίο αναφέρει ότι τούτο ασχολείται σχεδόν αποκλειστικά με τις οδικές μεταφορές. Οι σιδηροδρομικές μεταφορές σχεδόν δεν λαμβάνονται υπόψη: δεν πραγματοποιείται εκτεταμένη ανάλυση του εξωτερικού κόστους που, ενδεχομένως, πρέπει να συνεκτιμηθεί, ούτε καν προβλέπεται στο πρόγραμμα της Επιτροπής, ενώ τούτο είναι εξαιρετικά ελεεινό.

3.2.7. Οι τροποποιήσεις των κοινοτικών νομοθετικών διατάξεων που σχεδιάζει η Επιτροπή για την επίτευξη του διαχωρισμού σε διαφορετικούς οικονομικούς τομείς της διαχείρισης της υποδομής και της μεταφορικής επιχείρησης, πρέπει βάσει μιας βαθιάς ανάλυσης να διαμορφωθούν με τέτοιο τρόπο ώστε να λαμβάνονται υπόψη οι εμπειρίες από τη χρησιμοποίηση των μέχρι σήμερα νομικών πράξεων στον τομέα.

3.2.8. Χωρίς να παραμελούνται οι θετικές εμπειρίες ορισμένων κρατών μελών, σε διάφορους τομείς, είναι απαραίτητο να πραγματοποιηθεί μια ταχεία και ουσιαστική ανάλυση των δυνατοτήτων που παρέχει η προώθηση των σιδηροδρομικών μεταφορών μέσω του ανταγωνισμού.

3.2.9. Σε γενικές γραμμές, η ΟΚΕ τάσσεται υπέρ της δημιουργίας των σιδηροδρομικών δικτύων μεταφοράς εμπορευμάτων (freeways). Επί του παρόντος, οι διάφορες τεχνικές ομάδες εργασίας παρέχουν συμβουλές σχετικά με τις πρακτικές λεπτομέρειες εφαρμογής των σιδηροδρομικών δικτύων μεταφοράς εμπορευμάτων (freeways).

Ο επιδιωκόμενος στόχος ενός άριστου συστήματος σιδηροδρομικών εμπορευματικών μεταφορών είναι νοητός μόνο ως αναπόσπαστο τμήμα της αλυσίδας συνδυασμένων μεταφορών. Είναι απαραίτητο να μεταφέρονται τα εμπόρευμα από και προς τους πελάτες των σιδηροδρόμων με τις καλύτερες δυνατές συνθήκες. Τα τέλη χρήσης της υποδομής και οι προτεραιότητες του δρομολογίου αποτελούν ζητήματα που πρέπει να εξετασθούν στο πλαίσιο αυτό.

3.3. Σιδηροδρομικές μεταφορές και κοινό συμφέρον

3.3.1. Όπως είχε ήδη υπογραμμίσει η ΟΚΕ στη γνωμοδότησή της για τα δίκτυα των πολιτών, είναι απαραίτητο να διασαφηνισθεί από την Επιτροπή η έννοια και οι στόχοι της παροχής υπηρεσιών κοινής ωφελείας στον τομέα των σιδηροδρομικών μεταφορών. Πρόκειται συγκεκριμένα για υπηρεσίες που δεν προσφέρονται ή δεν μπορούν να προσφερθούν σε ικανοποιητικό βαθμό από τις μεταφορικές επιχειρήσεις καθαρά εμπορικού τύπου, αλλά οι οποίες είναι απαραίτητες για μια σταθερή και ποιοτική κινητικότητα διότι συμβάλλουν σε μια βιώσιμη ανάπτυξη, στην οικονομική συνοχή και την περιφερειακή εξισορρόπηση.

(1) ΕΕ αριθ. C 372 της 9. 12. 1996, σ. 1.

(2) ΕΕ αριθ. C 56 της 24. 2. 1997, σ. 31.

3.3.2. Δεδομένου ότι, αφενός, η έννοια της παροχής υπηρεσιών κοινής ωφελείας έχει, για ιστορικούς λόγους, πολύ διαφορετική μορφή στα κράτη μέλη και, αφετέρου, χρειάζεται να ληφθούν υπόψη και τα περιφερειακά δεδομένα, βάσει της αρχής της επικουρικότητας, είναι θέμα των κρατών μελών να ασχοληθούν με την εν λόγω έννοια. Ωστόσο, είναι σημαντικό να διασαφηνισθεί και να χαρακτηριστεί από διαφάνεια σε κάθε κράτος μέλος.

3.3.3. Αν και στις σιδηροδρομικές μεταφορές, η παροχή υπηρεσιών κοινής ωφελείας αφορά κυρίως τις επιβατικές μεταφορές, ωστόσο μπορεί να συμπεριληφθεί σε αυτήν και ένα μέρος της μεταφοράς εμπορευμάτων.

3.3.4. Είναι αναγκαίο οι υπηρεσίες κοινής ωφελείας να παρέχονται από ανεξάρτητες δημόσιες ή ιδιωτικές επιχειρήσεις βάσει σαφών λεπτομερών συμβάσεων. Οι συμβάσεις οφείλουν να περιλαμβάνουν σαφή περιγραφή των παρεχόμενων υπηρεσιών. Κυρίως όμως οφείλουν να ορίζουν ότι οι υπηρεσίες που υπερβαίνουν ένα οικονομικό περιθώριο, χρειάζεται να επιδοτούνται από το δημόσιο τομέα. Στο σημείο αυτό, η διαφάνεια διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο.

3.4. *Η ολοκλήρωση των εθνικών σιδηροδρομικών συστημάτων*

3.4.1. Διαλειτουργικότητα⁽¹⁾ και υποδομή

3.4.1.1. Η επιδίωξη της εναρμόνισης των τεχνικών προδιαγραφών στον τομέα του τροχαίου υλικού και των υποδομών σε κοινοτική κλίμακα δεν μπορεί παρά να ωφελήσει τις σιδηροδρομικές μεταφορές. Κατά την αξιολόγηση της μακροχρόνιας τεχνολογικής μονοπωλιακής θέσης των εκάστοτε οργανισμών σιδηροδρόμων, καθώς και κατά την παραγγελία και αξιολόγηση του σιδηροδρομικού υλικού, η Επιτροπή ξέχασε ότι οι σιδηροδρομικοί οργανισμοί έχουν επενδύσει σημαντικά χρηματικά ποσά στην έρευνα και στις δοκιμές. Τα έξοδα αυτά πρέπει να καλύπτονται εφεξής από την ίδια τη βιομηχανία.

3.4.1.2. Ασφαλώς, τα γεγονότα αυτά δεν συντελέστηκαν χωρίς την ύπαρξη κάποιου πλαισίου. Σε διεθνή κλίμακα, οι προδιαγραφές είχαν καθορισθεί δυνάμει των συμφωνιών της Διεθνούς Ένωσης Σιδηροδρόμων και οι κυβερνήσεις εξασφάλιζαν αγορές και θέσεις απασχόλησης στις εκάστοτε βιομηχανίες.

3.4.2. Η ΟΚΕ δεν μπορεί παρά να επιδοκιμάσει τη βούληση για ένωση των εθνικών υποδομών μεταφορών σε διευρωπαϊκά δίκτυα και επέκταση του ευρωπαϊκού σιδηροδρομικού συστήματος στα καθιερωμένα σιδηροδρομικά δίκτυα. Πάντως, στο σημείο αυτό τίθεται το ερώτημα αν τα εν λόγω δίκτυα θα αποτελέσουν αναπόσπαστο μέρος του δικτύου που έχει σχεδιαστεί για τις εμπορευματικές μεταφορές ή αν χρειάζεται ένας νέος προσανατολισμός. Προς το παρόν, η ΟΚΕ φρονεί ότι δεν διαφαίνεται κάποια συγκεκριμένη ιδέα σχετικά, ούτε και όσον αφορά το θέμα της ενδεχόμενης χρηματοδότησης. Η υποδομή και το κόστος υποδομής αντιπροσωπεύουν μια σημαντική υποθήκη. Η τελευταία θα αναληφθεί από τα κράτη μέλη ή από την Ευρωπαϊκή Ένωση στο σύνολό της;

3.5. *Ασφάλεια και καταπολέμηση του θορύβου*

3.5.1. Η Επιτροπή διαπιστώνει, όπως και η ομάδα συμβούλων που συγκρότησε ο Επίτροπος, ότι δεν υπάρχει ισορροπία μεταξύ του κόστους και του οφέλους όσον αφορά την ασφάλεια στις σιδηροδρομικές μεταφορές. Συνεπώς, χαμηλό κόστος ισοδυναμεί με χαμηλό επίπεδο ασφαλείας. Επειδή το υψηλό κόστος σε σχέση με την ασφάλεια και μέρος του εξωτερικού κόστους που επιβαρύνουν έντονα το σιδηρόδρομο είναι το αντίτιμο για ένα υψηλότερο επίπεδο ασφαλείας των πελατών. Χωρίς ακριβή δεδομένα σχετικά με το πραγματικό κόστος για την ασφάλεια στις οδικές μεταφορές, τον κυριότερο ανταγωνιστή του σιδηροδρόμου, η ΟΚΕ δυσκολεύεται να λάβει θέση. Κατά την εκτίμηση του κόστους, χρειάζεται να ληφθούν υπόψη όλα τα έξοδα επενδύσεων και συντήρησης, τόσο αυτά που αναλαμβάνει το κράτος όσο και αυτά που καλύπτουν οι τοπικές αρχές, ο δημόσιος τομέας, κ.λπ. όσον αφορά την τεχνολογία σηματοδότησης, τα συστήματα ελέγχου, τις εγκαταστάσεις στάθμευσης, κ.λπ. Ασφαλώς, η συνεκτίμηση των παραγόντων αυτών θα προσφέρει μια πολύ διαφορετική εικόνα της κατάστασης.

Κατά τις οικονομικές εκτιμήσεις, δεν πρέπει να διαφεύγει από το νου το γεγονός ότι η επίγνωση της ασφαλείας του σιδηροδρόμου αναπτύχθηκε κατά τη διάρκεια δεκαετιών και ότι η έννοια αυτή δεν μπορεί να αμφισβητηθεί μόνο με μια εξίσωση.

3.5.2. Όταν πρόκειται για νέες κατασκευές ή για την επέκταση υποδομών των μεταφορών υπάρχουν κοινοτικά μέσα τα οποία προβλέπουν υποχρεωτικές διαβουλεύσεις σχετικά με την επιβάρυνση του περιβάλλοντος από όλα τα μεταφορικά μέσα. Παραμένει επομένως ανοικτό το ερώτημα αν οι σιδηρόδρομοι οφείλουν να εφαρμόζουν αυστηρότερους κανόνες (π.χ. όσον αφορά την καταπολέμηση της ηχορύπανσης) απ' ό,τι οι ανταγωνιστές τους. Άλλωστε, ποιος θα αναλάβει το επιπλέον κόστος;

3.6. *Κοινωνικές πιέσεις*

3.6.1. Πριν από τη διεξαγωγή οποιασδήποτε συζήτησης σχετικά με μια παρέμβαση του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου, πρέπει να υπάρξει ένας ουσιώδης συλλογισμός. Μια συστηματική μείωση του προσωπικού δεν μπορεί να γίνει αποδεκτή τόσο εύκολα. Η κατάργηση θέσεων απασχόλησης σημαίνει ότι, αφενός, η κατάσταση των αγορών εργασίας οξύνεται ακόμη περισσότερο και, αφετέρου, οι εργαζόμενοι που εξασφαλίζουν τις προβλεπόμενες ή αναμενόμενες επιδόσεις θα είναι λιγότεροι. Το προσωπικό είναι πιο κατάλληλο για να αναλάβει τον εκσυγχρονισμό των διαφόρων τομέων και να χρησιμοποιήσει νέες τεχνολογίες.

3.6.2. Με τη λήψη παρόμοιων μέτρων, το μέσο εργασίας που είναι ο σιδηρόδρομος θα καταστεί πιο αποδοτικό και, συνεπώς, θα βελτιωθεί η εργασιακή διαδικασία και θα διατηρηθούν οι υφιστάμενες θέσεις απασχόλησης. Και στο σημείο αυτό, όμως, το παν εξαρτάται από τη βούληση των κρατών μελών να πραγματοποιήσουν επενδύσεις. Το προσωπικό είναι και αυτό ένα μεγάλο πρόβλημα της κληρονομιάς από το παρελθόν και, επομένως, αποτελεί ένα από τα βάρη που κληρονομήθηκαν από τους σιδηροδρομικούς οργανισμούς, δηλαδή τα κράτη.

3.6.3. Κατά τις συζητήσεις τους, η Επιτροπή και το Συμβούλιο οφείλουν να λάβουν υπόψη και την εταιρική συζήτηση με

(1) ΕΕ αριθ. C 397 της 31. 12. 94, σ. 8.

το προσωπικό. Οι διαπραγματεύσεις με τα εθνικά συνδικάτα, καθώς και στους κόλπους της ευρωπαϊκής ισομερούς επιτροπής, είναι εξαιρετικά απαραίτητες.

4. Χρονοδιάγραμμα δράσης και τελικά συμπεράσματα

4.1. Από το 1968, η Ευρωπαϊκή Κοινότητα επεδίωκε να εφαρμόσει κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές για τους σιδηροδρόμους. Τούτο οδήγησε στην επεξεργασία πολλών συστάσεων, αποφάσεων, οδηγιών και κανονισμών. Ωστόσο, αυτά τα περισσότερα ή λιγότερο δεσμευτικά νομοθετικά μέσα δεν έχουν επιτύχει τον επιδιωκόμενο στόχο. Επειδή δεν έχει γίνει γνωστή η ταχτική έκθεση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο σχετικά με την εφαρμογή της νομοθεσίας από τα κράτη μέλη, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή δεν μπορεί να διαπιστώσει εύκολα πώς ενεργούν συγκεκριμένα οι κοινοτικές αρχές στην υφιστάμενη πολιτική για τον τομέα των σιδηροδρόμων.

Όπως τούτο έχει ήδη υπογραμμισθεί στο σημείο 2.3, είναι απαραίτητο η εν λόγω ανάλυση να ληφθεί κατά προτεραιότητα υπόψη στο χρονοδιάγραμμα δράσης.

4.2. Πολύ ικανοποιητικά είναι τα σχέδια της Επιτροπής σχετικά με την επεξεργασία για το 1997 και 1998, ερευνών, εκθέσεων και ανακοινώσεων σχετικά με τις διάφορες δράσεις που αφορούν τον τομέα των σιδηροδρόμων. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή μπορεί απλώς να υποστηρίξει τέτοιου είδους πρωτοβουλίες. Ωστόσο, η ΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της διότι εάν αυτές οι ενέργειες είχαν ήδη πραγματοποιηθεί κατά το παρελθόν, σήμερα τα αποτελέσματα θα ήταν γνωστά και θα χρησιμοποιούν στη διατύπωση συγκεκριμένων προτάσεων βάσει πραγματικών γεγονότων και επίσης θα χρησιμοποιούν ως εξειδικευμένη βάση για τη χάραξη στρατηγικής.

4.3. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή καλεί την Επιτροπή να μην προβεί σε εσπευσμένες τροποποιήσεις των νομικών πράξεων δεδομένου ότι η εφαρμογή των διαφόρων οδηγιών προβλέπεται για τα μέσα του 1997 έως και τα τέλη του 1999.

4.4. Η θέση σε εφαρμογή της οδηγίας από τα κράτη μέλη αποτελεί την προϋπόθεση για την υλοποίηση της πρόσβασης στην σιδηροδρομική υποδομή και την διαλειτουργικότητα των τρένων υψηλής ταχύτητας. Μεταξύ της εφαρμογής των μέσων στα κράτη μέλη και την απαραίτητη απόκτηση εμπειρίας, χρειάζεται ένα χρονικό περιθώριο.

4.5. Όσον αφορά τις τροποποιήσεις των κοινοτικών νομοθετικών διατάξεων, η Επιτροπή οφείλει να διασφαλίσει ότι έχει προηγηθεί λεπτομερής ανάλυση και αξιολόγηση της κατάστασης. Μόνον έτσι μπορεί να επιβληθεί μια τροποποίηση (βλ. Διαχωρισμός της διαχείρισης της υποδομής και της μεταφορικής επιχείρησης σε ιδιαίτερους οικονομικούς τομείς).

4.6. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή θεωρεί ότι χρειάζεται μεγαλύτερη διασαφήνιση της νομικής βάσης προκειμένου οι κατευθυντήριες γραμμές που διατύπωσε η Επιτροπή σχετικά με την αξιολόγηση της διάσωσης και της αναδιάρθρωσης των επιχειρήσεων που αντιμετωπίζουν δυσχέρειες, θα οδηγήσουν στην αναδιάρθρωση των σιδηροδρόμων.

4.7. Όσον αφορά τις υπόλοιπες προθέσεις της Επιτροπής, οι παρατηρήσεις που διατυπώνονται στη γνωμοδότηση είναι επαρκείς.

4.8. Δεδομένου ότι η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή θεωρεί ότι υπάρχει εξαιρετικά επείγουσα ανάγκη ανάληψης δράσης, δεν προτείνει την απαραίτητη επανεξέταση του Λευκού Βιβλίου, αλλά αναμένει ότι οι παρατηρήσεις που διατυπώνει στην παρούσα γνωμοδότηση σχετικά με τα διάφορα σχέδια για την εφαρμογή του Λευκού Βιβλίου και για τη «στρατηγική», θα ληφθούν υπόψη χωρίς καθυστέρηση.

Βρυξέλλες, 23 Απριλίου 1997.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου, η οποία τροποποιεί την οδηγία 94/58/ΕΚ σχετικά με το ελάχιστο επίπεδο εκπαίδευσης των ναυτικών»⁽¹⁾

(97/C 206/07)

Στις 17 Οκτωβρίου 1996, και σύμφωνα με το άρθρο 84 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το τμήμα μεταφορών και επικοινωνιών, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 9 Απριλίου 1997 με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Chagas.

Κατά την 345η σύνοδο ολομέλειάς της (συνεδρίαση της 23ης Απριλίου 1997), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 123 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 3 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Ιστορικό

1.1. Η οδηγία του Συμβουλίου 94/58/ΕΚ⁽²⁾ σχετικά με το ελάχιστο επίπεδο εκπαίδευσης των ναυτικών βασιζόταν στη Σύμβαση STCW⁽³⁾ του IMO του 1978.

1.2. Η οδηγία περιελάμβανε, επίσης, διατάξεις σχετικά με τις γλωσσικές ικανότητες του πληρώματος και επέτρεπε στις εθνικές λιμενικές αρχές να ελέγχουν κατά πόσο οι ναυτικοί είναι ικανοί να επικοινωνούν μεταξύ τους και εάν το επίπεδο εκπαίδευσής τους ανταποκρίνεται στα πρότυπα της Σύμβασης STCW, ιδιαίτερα όσον αφορά τα επιβατικά πλοία.

1.3. Στη γνωμοδότησή της για την προτεινόμενη οδηγία, η ΟΚΕ σημείωνε ότι το προτεινόμενο κείμενο θα χρειαζόταν σύντομα να τροποποιηθεί, εφόσον το 1995 επρόκειτο να ολοκληρωθεί η διαδικασία της αναθεώρησης της Σύμβασης STCW του 1978 στο επίπεδο του Διεθνούς Ναυτιλιακού Οργανισμού (IMO).

2. Η αναθεώρηση της Σύμβασης STCW του 1978

2.1. Ο «ανθρώπινος παράγοντας» θεωρείται κοινώς υπαίτιος για το 80 % των θαλάσσιων ατυχημάτων και συγκαταλέγεται στα σημαντικά θέματα που απασχολούν τους διεθνείς οργανισμούς. Στο πλαίσιο των εργασιών του για τον «ανθρώπινο παράγοντα», ο IMO προέβη στην αναθεώρηση της Σύμβασης STCW του 1978.

2.2. Η εγκύκλιος IMO, η οποία περιλαμβάνει κατεθυντήριες γραμμές σχετικά με την αναθεωρημένη Σύμβαση STCW, αναφέρει ότι κατά τα τέλη της δεκαετίας του 1980, έγινε αντιληπτό ότι η Σύμβαση STCW του 1978 δεν επέτύγχανε το σκοπό της, που ήταν η καθιέρωση ομοιόμορων διεθνών ελάχιστων προτύπων, και έχανε αξιοπιστία. Η κύρια αιτία ήταν ότι δεν

διέθετε ακριβή πρότυπα και χρησιμοποιούσε συχνά τη φράση «ικανοποιητικά για τη διοίκηση», πράγμα που οδήγησε σε ευρέως ποικίλουσες ερμηνείες των προτύπων και στην εντύπωση ότι τα πιστοποιητικά που εκδίδονται βάσει της STCW δεν ήταν αξιόπιστα.

2.3. Η εγκύκλιος IMO τονίζει, επίσης, ότι οι απαιτήσεις που περιείχε η Σύμβαση STCW όσον αφορά την εκπαίδευση και τη θαλάσσια υπηρεσία δεν προσδιόριζαν ποια ακριβώς ήταν τα προσόντα και οι ικανότητες που απαιτούνταν. Εκφράστηκε η άποψη ότι η αποτελεσματικότητα της επί του πλοίου κατάρτισης υπονομευόταν από:

- τις μειώσεις των πληρωμάτων,
- τη συντόμευση του χρόνου εκτέλεσης των καθηκόντων,
- τις συχνότερες αλλαγές πληρώματος,
- τις διάφορες μίξεις πολιτισμικών και γνωστικών υπόβαθρων λόγω της πολυεθνικής επάνδρωσης.

2.4. Εξάλλου, η εγκύκλιος IMO υπογραμμίζει ότι, μετά την υιοθέτηση της Σύμβασης STCW, υπήρξαν αλλαγές στη διάρθρωση του παγκόσμιου στόλου και η προσφορά ναυτικών μετατοπίστηκε από τα παραδοσιακά ναυτικά έθνη. Διατυπώθηκε, επίσης, η άποψη ότι υπήρξαν αλλαγές στην παραδοσιακή οργάνωση των πλοίων και των καθηκόντων και ευθυνών του πληρώματος και ότι υπήρχε ανάγκη αντιμετώπισης των αιτιών ατυχημάτων που σχετίζονται με τον ανθρώπινο παράγοντα.

2.5. Οι κύριοι στόχοι της διαδικασίας αναθεώρησης ήταν:

- να μεταφερθούν όλες οι λεπτομερείς τεχνικές απαιτήσεις σε ένα συγκροτημένο κώδικα,
- να διευκρινισθούν τα επαγγελματικά προσόντα και οι ικανότητες που απαιτούνται και να ληφθούν υπόψη οι σύγχρονες μέθοδοι κατάρτισης,
- να ζητηθεί από τις διοικητικές αρχές να διατηρούν άμεσο έλεγχο και να εγγυώνται τα τυπικά προσόντα των πλοιάρχων, των αξιωματικών και του προσωπικού ραδιοεπικοινωνιών, στους οποίους επιτρέπουν να ασκούν υπηρεσίες σε πλοία με τη σημαία τους,

⁽¹⁾ ΕΕ αριθ. C 367 της 5. 12. 1996, σ. 1.

⁽²⁾ ΕΕ αριθ. L 319 της 12. 12. 1994, σ. 28· ΕΕ αριθ. C 34 της 2. 2. 1994, σ. 10.

⁽³⁾ Διεθνής Σύμβαση σχετικά με τα Πρότυπα Εκπαίδευσης, Έκδοσης Πιστοποιητικών και Τήρησης Φυλακών των Ναυτικών (STCW).

— να καταστεί κάθε συμβαλλόμενο μέρος της Σύμβασης υπό-λογο έναντι των άλλων, μέσω του ΙΜΟ, για τον τρόπο με τον οποίο εφαρμόζει τη Σύμβαση και για την ποιότητα της κατάρτισης που παρέχει και των πιστοποιητικών που εκδίδει,

— να διασφαλισθεί ότι οι τροποποιήσεις τίθενται σε ισχύ το συντομότερο δυνατό σε όλα τα συμβαλλόμενα μέρη της Σύμβασης.

2.6. Συνοπτικά, ο βασικός στόχος ήταν να διασφαλισθεί η ενημέρωση της Σύμβασης STCW και, μέσω αυτής, η θέσπιση ενιαίων ελάχιστων επιπέδων επαγγελματικής ικανότητας.

2.7. Η αναθεωρημένη Σύμβαση STCW αποτελείται από τα εξής μέρη:

— τα αρχικά άρθρα της Σύμβασης STCW του 1978 (χωρίς τροποποιήσεις),

— τους κανονισμούς (εκτενώς τροποποιημένους),

— το Μέρος Α' του Κώδικα STCW (το οποίο είναι δεσμευτικό),

— το Μέρος Β' του Κώδικα STCW (το οποίο δεν είναι δεσμευτικό και αποσκοπεί στην παροχή πρόσθετων οδηγιών για την ερμηνεία των υποχρεωτικών απαιτήσεων) και

— ορισμένα Ψηφίσματα της Διάσκεψης STCW.

2.8. Η μορφή παρουσίασης της αναθεωρημένης Σύμβασης STCW είναι η εξής:

— Κεφάλαιο I — Γενικές διατάξεις

— Κεφάλαιο II — Πλοίαρχος και κλάδος καταστρώματος

— Κεφάλαιο III — Κλάδος μηχανής

— Κεφάλαιο IV — Ραδιοεπικοινωνίες και προσωπικό ραδιοεπικοινωνίας

— Κεφάλαιο V — Ειδικές απαιτήσεις εκπαίδευσης για προσωπικό ορισμένων ειδών πλοίων

— Κεφάλαιο VI — Κατάσταση έκτακτης ανάγκης, ασφάλεια, ιατρική φροντίδα και διαδικασίες διάσωσης

— Κεφάλαιο VII — Έκδοση εναλλακτικών πιστοποιητικών

— Κεφάλαιο VIII — Τήρηση φυλακών.

2.9. Για να διευκρινισθεί η σχέση μεταξύ των εναλλακτικών διατάξεων έκδοσης πιστοποιητικών του κεφαλαίου VII και των διατάξεων έκδοσης πιστοποιητικών των κεφαλαίων II, III και IV, προσδιορίζονται οι εξής επτά λειτουργικοί τομείς:

— Ναυσιπλοΐα

— Χειρισμός και στοιβασία πλοίου

— Έλεγχος της γενικής λειτουργίας του πλοίου και μέρμινά για τα άτομα που βρίσκονται επί του πλοίου

— Ναυτική μηχανολογία

— Ηλεκτρομηχανολογία, ηλεκτρονική και μηχανολογία συστημάτων ελέγχου

— Συντήρηση και επισκευή

— Ραδιοεπικοινωνίες.

2.10. Η αναθεωρημένη Σύμβαση STCW διακρίνει, επίσης, τα εξής 3 επίπεδα αρμοδιότητας:

— «Επίπεδο διαχείρισης»: το επίπεδο αρμοδιότητας που αντιστοιχεί στις υπηρεσίες του πλοίαρχου, του υποπλοίαρχου, του πρώτου και του δεύτερου μηχανικού και σχετίζεται με την εξασφάλιση της ομαλής εκτέλεσης όλων των λειτουργιών που υπάγονται στο συγκεκριμένο τομέα αρμοδιότητας.

— «Λειτουργικό επίπεδο»: το επίπεδο αρμοδιότητας που αντιστοιχεί στις υπηρεσίες των αξιωματικών φυλακής γέφυρας ή μηχανής ή των αξιωματικών υπηρεσίας μηχανής σε περιοδικά ανεπάνδρωτα μηχανοστάσια ή των χειριστών ασυρμάτου. Συνδέεται με τη συνεχή άσκηση άμεσου ελέγχου της εκτέλεσης όλων των λειτουργιών που υπάγονται στο συγκεκριμένο τομέα αρμοδιότητας υπό την καθοδήγηση του ατόμου που υπηρετεί στο επίπεδο διαχείρισης του τομέα.

— «Επίπεδο στήριξης»: το επίπεδο αρμοδιότητας που συνδέεται με την εκτέλεση ανατεθειμένων εργασιών, καθηκόντων ή αρμοδιοτήτων υπό την καθοδήγηση του ατόμου που υπηρετεί στο επίπεδο διαχείρισης ή το λειτουργικό επίπεδο.

2.11. Οι διάφορες λειτουργίες στα τρία επίπεδα αρμοδιότητας προσδιορίζονται στο Μέρος Α' του Κώδικα STCW με τη μορφή περιεκτικών πινάκων, οι οποίοι καθορίζουν λεπτομερώς:

— τις ικανότητες,

— τις γνώσεις, την κατανόηση και την απόκτηση επάρκειας,

— τις μεθόδους αποδείξεως των ικανοτήτων,

— τα κριτήρια αξιολόγησης των ικανοτήτων.

2.12. Η αναθεωρημένη Σύμβαση STCW είναι, συνεπώς, πολύ πιο σύνθετο εργαλείο από την προηγούμενη Σύμβαση και κάθε μέρος της είναι αναπόσπαστα συνδεδεμένο με τα άλλα.

Η ΟΚΕ υπενθυμίζει πως, όταν υιοθετήθηκε η οδηγία 94/58/ΕΚ για το ελάχιστο επίπεδο κατάρτισης των ναυτικών, το άρθρο 9 (3) (α) καλούσε την Επιτροπή να προτείνει ένα σύνολο κοινών κριτηρίων για την αναγνώριση των τύπων των πιστοποιητικών που εκδίδονται από ιδρύματα ή διοικήσεις. Σήμερα, εκπληρώνει το στόχο αυτό στο άρθρο 9 (3) (α) της τροποποιήσας οδηγίας, τα οποία το Συμβούλιο θα καθόριζε πριν την 1η Ιουλίου 1995, σύμφωνα με τους όρους της Συνθήκης.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Η ΟΚΕ είναι της γνώμης ότι δεν θα πρέπει να γίνει καμία ενέργεια που ενδέχεται να υπονομεύσει με οποιονδήποτε τρόπο τη διεθνή αξιοπιστία και την εκτελεστότητα της αναθεωρημένης Σύμβασης STCW και θεωρεί ότι η αναθεωρημένη αυτή

Σύμβαση είναι ένα σύνθετο εργαλείο, το οποίο μπορεί να νοηθεί μόνο στην ολότητά του.

3.2. Η ΟΚΕ πιστεύει ότι μια ευρωπαϊκή οδηγία που να θέτει σε ισχύ την αναθεωρημένη Σύμβαση STCW θα μπορούσε να συμπληρώσει αυτή τη Σύμβαση, αρκεί:

- να μην προξενεί άσκοπη επανάληψη των απαιτήσεων και να μη χρειάζεται συχνή επανεξέταση,
- να μη δημιουργεί νομική αβεβαιότητα ή νομική σύγκρουση μεταξύ των διεθνών και των εθνικών υποχρεώσεων των κρατών μελών που αποτελούν επίσης Μέλη των Οργάνων του IMO,
- να είναι απόλυτα σύστοιχη με τις επιδιώξεις της Επιτροπής που περιέχονται στην ανακοίνωση για την ασφάλεια στις θάλασσες [COM (93) 66 τελικό⁽¹⁾],
- να μην θίγει τους στόχους που διατύπωσε ο IMO όταν υιοθέτησε την αναθεωρημένη Σύμβαση STCW,
- να μην περιέχει διατάξεις που θα μπορούσαν να ερμηνευθούν ως ρυθμίσεις επιτρεπούσες την τήρηση φυλακών οι οποίες αντιβαίνουν προς τις διατάξεις της αναθεωρηθείσας Σύμβασης.

3.3. Η ΟΚΕ κρίνει ότι η τροποποιούσα οδηγία θα πρέπει να αντικατοπτρίζει πλήρως την διασαφήνιση των μεταβατικών διατάξεων της αναθεωρημένης Σύμβασης STCW και τις ημερομηνίες εφαρμογής των διαφόρων απαιτήσεων που έχουν συμφωνηθεί στα πλαίσια του IMO.

3.4. Η τροποποιούσα οδηγία ορθώς εισάγει το νέο άρθρο 51 το οποίο αναφέρεται στην ικανότητα προς υπηρεσία και επαναλαμβάνει τις διατάξεις περί ελάχιστης ανάπτυξης του κεφαλαίου VII της STCW 95. Πάντως, η ΟΚΕ δεν μπορεί να αγνοήσει ότι η ΔΟΕ υιοθέτησε πρόσφατα τη νέα σύμβαση αριθ. 180, περί του ωραρίου εργασίας των ναυτικών. Πιθανόν να ενδείκνυται να αναπτύξει η Επιτροπή, σε εύθετο χρόνο, και μετά την έναρξη της ισχύος της σύμβασης αριθ. 180 και των συνοδευτικών ψηφισμάτων τους, ένα μόνο μέσο που θα ασχολείται με τα πρότυπα του IMO και της ΔΟΕ προκειμένου να αποφευχθεί κάθε σύγχυση σχετικά με τα μέτρα που θα εφαρμοστούν από τα κράτη μέλη.

3.5. Η τροποποιούσα οδηγία περιέχει ορισμένους μόνο από τους κανονισμούς που περιέχονται στην αναθεωρημένη Σύμβαση STCW και δεν αναπαράγει το Α' και το Β' Μέρος του Κώδικα STCW του IMO. Επιπλέον, παραλείπει να διευκρινίσει αν αποσκοπεί να καθιερώσει την πλήρη ισχύ των διεθνών υποχρεώσεων των κρατών μελών που αποτελούν παράλληλα συμβαλλόμενα μέρη της Σύμβασης STCW ή είναι συμπληρωματική και καθιερώνει πρόσθετες ευρωπαϊκές υποχρεώσεις.

3.6. Παρότι το προοίμιο της παρούσας πρότασης οδηγίας του Συμβουλίου δηλώνει ότι «οι διατάξεις της αναθεωρημένης σύμβασης STCW πρέπει το συντομότερο δυνατόν να εκφραστούν μέσω της οδηγίας, για να διασφαλισθεί το ότι τα κράτη μέλη θα ενεργούν σύμφωνα με τις υποχρεώσεις τους σε διεθνές επίπεδο», όπως είναι διατυπωμένη επί του παρόντος αδυνατεί να επιτύχει αυτό το στόχο.

3.7. Η αναθεωρημένη Σύμβαση STCW απαιτεί οι αξιωματικοί να έχουν γνώση της εθνικής νομοθεσίας (του κράτους της σημαίας του πλοίου). Στην αιτιολογική έκθεση (παράγραφος 16), της πρότασης της Επιτροπής προτείνεται τα κράτη μέλη να μπορούν να εκπληρώνουν την απαίτηση απλώς και μόνο διανέμοντας στους αξιωματικούς μια περίληψη και διεξάγοντας κάποια μορφή γραπτής εξέτασης, το έντυπο της οποίας θα πρέπει να συμπληρώνουν και να προωθούν στην διοίκηση. Η ΟΚΕ αμφιβάλει εάν αυτό συμφωνεί με την αναθεωρημένη Σύμβαση STCW, δεδομένου ότι δεν θα είναι δυνατόν να διενεργούνται ικανοποιητικές διαδικασίες ελέγχου και να εφαρμόζονται επαρκή πρότυπα εγγύησης της ποιότητας. Για το λόγο αυτό, η ΟΚΕ φοβάται ότι η ρύθμιση αυτή είναι δυνατόν να αντίκειται τόσο στο γράμμα όσο και στο πνεύμα της αναθεωρημένης Σύμβασης STCW.

3.8. Η ΟΚΕ σημειώνει ότι ο IMO είχε συμφωνήσει η 69η σύνοδος της επιτροπής ναυτικής ασφάλειας, σε συνεδρίασή της που έχει προγραμματισθεί για το Μάιο του 1997, να υιοθετήσει ορισμένες τροποποιήσεις της αναθεωρημένης Σύμβασης STCW και συμφωνεί ότι πρέπει σαφώς να εφαρμοσθεί ο κατάλληλος μηχανισμός, που θα διασφαλίζει ότι η τροποποιημένη οδηγία θα θέσει σε ισχύ τις διεθνείς υποχρεώσεις των κρατών μελών. Οι προτεινόμενες τροποποιήσεις είναι:

- μια προσθήκη στον κανονισμό V/2 (Υποχρεωτικές ελάχιστες απαιτήσεις εκπαίδευσης και προσόντων πλοιάρχων, αξιωματικών, κατώτερων ναυτικών και λοιπού προσωπικού πλοίων οριζόντιας φόρτωσης) υπό μορφήν προσθήκης στον κανονισμό V/2.3·
- ένας νέος κανονισμός V/3 (Υποχρεωτικές ελάχιστες απαιτήσεις εκπαίδευσης και προσόντων πλοιάρχων, αξιωματικών, κατώτερων ναυτικών και λοιπού προσωπικού πλοίων εκτός των επιβατικών οριζόντιας φόρτωσης)·
- αντικατάσταση μέρους του υφιστάμενου κειμένου του Τμήματος A-V/2 του Α' Μέρους του Κώδικα STCW (Υποχρεωτικές ελάχιστες απαιτήσεις εκπαίδευσης και προσόντων πλοιάρχων, αξιωματικών, κατώτερων ναυτικών και λοιπού προσωπικού επιβατηγών πλοίων οριζόντιας φόρτωσης)·
- προσθήκη νέας παραγράφου 5 στο Τμήμα A-V/2.5 του Α' Μέρους του Κώδικα STCW (Διαχείριση των κρίσεων και κατάρτιση στην ανθρώπινη συμπεριφορά)·
- προσθήκη ενός νέου Τμήματος A-V/3 στο Α' Μέρος του Κώδικα STCW (Υποχρεωτικές ελάχιστες απαιτήσεις εκπαίδευσης και προσόντων πλοιάρχων, αξιωματικών, κατώτερων ναυτικών και λοιπού προσωπικού πλοίων εκτός των επιβατηγών οριζόντιας φόρτωσης).

3.9. Οι απαιτήσεις που προβλέπονται στο νέο κείμενο του άρθρου 9 (3) (α) συμφωνούν με τις απαιτήσεις του κανονισμού I/10 της αναθεωρημένης Σύμβασης STCW στο μέτρο που η

(¹) ΕΕ αριθ. C 34 της 2. 2. 1994, σ. 47.

Σύμβαση STCW απαιτεί από τη διοίκηση να επιβεβαιώνει, με όλα τα απαραίτητα μέσα (στα οποία ενδέχεται να συγκαταλέγεται ο έλεγχος των εγκαταστάσεων και διαδικασιών) τη συμμόρφωση προς όλες τις απαιτήσεις όσον αφορά τα πρότυπα ικανοτήτων, την έκδοση και επικύρωση πιστοποιητικών, και την τήρηση αρχείων. Η ΟΚΕ συνιστά να διενεργούνται πράγματι αυτές οι επιθεωρήσεις, επί τυχαίας δειγματοληπτικής βάσεως ή/και όποτε φαίνεται να υπάρχουν βάσιμοι λόγοι.

3.9.1. Η ΟΚΕ επικροτεί τη διάταξη αυτή. Εντούτοις, πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στις ακόλουθες πτυχές:

- στην πρακτικότητα μιας παρόμοιας υποχρεωτικής διάταξης δεδομένου ότι θα απαιτούσε έλεγχο των κατ' ιδίαν ναυτικών σχολών
- στην τήρηση του εν λόγω μέτρου στη περίπτωση ναυτικών από τρίτες χώρες οι οποίοι υπηρετούν σήμερα σε πλοία τα οποία φέρουν σημαία ΕΕ και στην ανάγκη παρόμοιας απαίτησης στην περίπτωση όλων των ναυτικών από τρίτες χώρες, ενόψει των απαιτήσεων που περιλαμβάνονται στους κανονισμούς I/7 και I/8 της αναθεωρημένης Σύμβασης STCW.
- στην ανάγκη τροποποίησης της οδηγίας προκειμένου να συμπεριλάβει κατάλληλες διατάξεις ελέγχου και αστυνόμευσης.

3.9.2. Εν όψει των ανωτέρω, η ΟΚΕ συνιστά να διατηρηθούν τα κριτήρια για την επιθεώρηση των ιδρυμάτων κατάρτισης των τρίτων χωρών, τα οποία προβλέπονται στο άρθρο 9 (3) (α), περιπτώσεις 2 και 3. Θα πρέπει, ωστόσο, να εξετασθεί μήπως οι περιπτώσεις 2 και 3 θα παρουσιάζονταν καλύτερα με τη μορφή συστατικών οδηγιών, αρκεί να μην υπονομεύονται οι στόχοι της εξασφάλισης εναρμονισμένων και ειδικευμένων δραστηριοτήτων κατάρτισης και πιστοποίησης.

3.10. Η ΟΚΕ υπενθυμίζει τη δήλωση που περιλαμβάνεται στο σημείο 1.4 της γνωμοδότησης που υιοθέτησε⁽¹⁾ σχετικά με τη συμπερίληψη άλλων συναφών διεθνών μέσων σχετικά με την κατάρτιση των ναυτικών, συμπεριλαμβανομένων των Συμβάσεων 53 του IMO πιστοποιητικά ικανότητας αξιωματικών (1936), 74 (πιστοποιητικά ειδικευμένων ναυτικών) (1946), 69 (πιστοποιητικά μαγείρων πλοίων) (1946) και 164 (Υγειονομική προστασία και ιατρική φροντίδα των ναυτικών), δεδομένου ότι η πλειοψηφία των κρατών μελών της ΕΕ έχει ήδη κυρώσει τις εν λόγω Συμβάσεις της ΔΟΕ.

3.11. Τέλος, η ΟΚΕ σημειώνει ότι ούτε η οδηγία 94/58/ΕΚ ούτε οι Συμβάσεις STCW του 1978 και του 1995 εφαρμόζονται στα αλιευτικά πλοία και ότι ο IMO υιοθέτησε γι' αυτά μια παράλληλη σύμβαση (τη Σύμβαση STCW-F). Καλεί την Επιτροπή να ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να κυρώσουν τη νέα σύμβαση, ώστε να εξασφαλισθεί μια εναρμονισμένη προσέγγιση

της ΕΕ σε σχέση με τα πρότυπα εκπαίδευσης και πιστοποίησης των πληρωμάτων των αλιευτικών πλοίων.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1. Η τροποποιούσα οδηγία θα μπορούσε να καθιερώσει σαφώς και αναντίρρητα την αρχή ότι δεν επεμβαίνει με κανένα τρόπο στις υποχρεώσεις που έχουν έναντι του IMO τα κράτη μέλη που είναι επίσης συμβαλλόμενα μέρη της Σύμβασης STCW. Η ΟΚΕ συνιστά να προστεθεί μια σαφής ρήτρα περί τούτου στα άρθρα της τροποποιούσας οδηγίας.

4.2. Η ΟΚΕ συνιστά, επίσης, να συμπεριληφθεί στην τροποποιούσα οδηγία και μια διάταξη που να ορίζει ρητώς ότι η οδηγία αυτή θεσπίζει ένα ελαχιστο ευρωπαϊκό επίπεδο και ότι τα κράτη μέλη είναι ελεύθερα να υιοθετήσουν αυστηρότερα εθνικά επίπεδα ικανότητας. Μολονότι μια παρόμοια διάταξη εξυπακούεται από το άρθρο 2 της οδηγίας, η ΟΚΕ κρίνει ότι στο προοίμιο της τροποποιούσας οδηγίας θα έπρεπε να συμπεριληφθεί μια ρητή ρήτρα.

4.3. Η ΟΚΕ προτείνει, περαιτέρω, να προστεθεί στις αιτιολογικές σκέψεις της τροποποιούσας οδηγίας μία ακόμη παράγραφος, με το εξής κατ' ουσίαν περιεχόμενο:

«Αναγνωρίζοντας ότι για τη διενέργεια της αναθεώρησης της Σύμβασης STCW του 1978 χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος της "σιωπής αποδοχής", η οποία προβλέπεται στο άρθρο XII της Σύμβασης, και ότι τούτο επιβάλλει άμεσα ορισμένες υποχρεώσεις στα κράτη μέλη που είναι συμβαλλόμενα μέρη της Σύμβασης.»

4.4. Η τροποποιούσα οδηγία παραλείπει να αναθεωρήσει το άρθρο 8 της οδηγίας του Συμβουλίου 94/58/ΕΚ. Ωστόσο, η παράγραφος 1 του άρθρου 8 είναι ασυμβίβαστη με το νέο κανονισμό V-13 (γ) της Σύμβασης SOLAS⁽²⁾ του IMO, η οποία τίθεται σε ισχύ την 1η Ιουλίου 1997. Ο νέος κανονισμός SOLAS του IMO, ο οποίος περιλαμβάνεται στο Κεφάλαιο V με τον υπότιτλο «Επάνδρωση», ορίζει τα εξής:

«Σε κάθε επιβατικό πλοίο που εμπίπτει στην εφαρμογή του Κεφαλαίου I, για να διασφαλισθεί η αποτελεσματική συμπεριφορά του πληρώματος σε θέματα ασφαλείας, προσδιορίζεται μία γλώσσα εργασίας, η οποία καταγράφεται στο ημερολόγιο καταστρώματος. Η κατάλληλη γλώσσα εργασίας ορίζεται από την εταιρεία ή τον πλοίαρχο, ως ενδείκνυται. Κάθε ναυτικός υποχρεούται να κατανοεί και, αν συντρέχει περίπτωση, να δίδει εντολές και οδηγίες και να αποκρίνεται σ' αυτή τη γλώσσα. Εάν η γλώσσα εργασίας δεν είναι επίσημη γλώσσα του κράτους του οποίου τη σημαία δικαιούται το πλοίο να φέρει, όλα τα σχέδια και οι κατάλογοι υποχρεωτικής αναρτήσεως περιλαμβάνουν μετάφραση στη γλώσσα εργασίας.»

4.5. Η ΟΚΕ σημείωσε ότι η Διάσκεψη SOLAS του IMO, η οποία υιοθέτησε τη νέα απαίτηση SOLAS, υιοθέτησε επίσης ένα Ψήφισμα της Διάσκεψης (το αριθ. 10), όπου απευθύνει έκκληση να επεκταθεί αυτή η απαίτηση σε όλα τα πλοία. Συνεπώς, η ΟΚΕ συνιστά, στην Επιτροπή να επωφεληθεί από αυτή την ευκαιρία για να υιοθετήσει, όπως και στην περίπτωση

(¹) ΕΕ αριθ. L 319 της 12. 12. 1994, σ. 28· ΕΕ αριθ. C 34 της 2. 2. 1994, σ. 10.

(²) Διεθνής σύμβαση για την Ασφάλεια της Ζωής στη Θάλασσα.

της οδηγίας για τα επιβατικά πλοία, την απαίτηση να υπάρχουν μία ενιαία γλώσσα εργασίας σε όλα τα πλοία τα οποία φέρουν ευρωπαϊκές σημαίες και σε όσα, ανεξαρτήτως σημαίας, προσδέονται σε ευρωπαϊκούς λιμένες.

4.6. Η τροποποιούσα οδηγία θα πρέπει να συμπεριλάβει, επίσης, τους βασικούς ορισμούς που περιέχονται στο άρθρο II της Σύμβασης STCW του 1978. Το άρθρο 4 αυτής της οδηγίας, το οποίο αντιστοιχεί στον κανονισμό I/1 της αναθεωρημένης Σύμβασης STCW (Ορισμοί και επεξηγήσεις), παραλείπει τον ορισμό του «μήνα» και παρέχει αναθεωρημένο ορισμό του «εγκεκριμένου». Η ΟΚΕ συνιστά να προστεθεί ο ορισμός του «μήνα» και να ευθυγραμμιστεί ο ορισμός του «εγκεκριμένου» με εκείνον που παρέχεται στην αναθεωρημένη Σύμβαση STCW.

4.7. Το άρθρο 5(α), παράγραφος 4, περιορίζει τα δικαιώματα των κρατών μελών στη διαμόρφωση των δικών τους κρίσεων και αποφάσεων για τον καθορισμό των παράκτιων πλόων και των συνθηκών τις οποίες πρέπει να πληρούν, απαιτώντας την έγκρισή τους σύμφωνα με τη διαδικασία που περιγράφεται στο άρθρο 13. Η ΟΚΕ σημειώνει ότι το άρθρο 5 (α) δεν περιλαμβάνει τις αντίστοιχες διατάξεις που περιέχονται στον κανονισμό I/3, παράγραφος 5, της Σύμβασης STCW, ο οποίος δηλώνει ότι «καμία διάταξη του παρόντος κανονισμού (σχετικά με τους παράκτιους πλόες) δεν περιορίζει, με κανένα τρόπο, τη δικαιοδοσία κάθε κράτους, είτε είναι συμβαλλόμενο μέρος της Σύμβασης είτε όχι».

4.8. Στο άρθρο 5β, το οποίο αντιστοιχεί στον κανονισμό I/5 της αναθεωρημένης Σύμβασης STCW (Εθνικές διατάξεις), η αντικατάσταση της φράσης «οποιοδήποτε συμβαλλόμενο μέρος» με τη φράση «οποιοδήποτε κράτος μέλος» στην παράγραφο 4 της τροποποιούσας οδηγίας αλλάζει το νόημα του κειμένου και θα μπορούσε να ερμηνευθεί με την έννοια ότι τα κρατη μέλη δεν υποχρεούνται να συνεργασθούν με τρίτες χώρες σε περίπτωση μη συμμόρφωσης εταιρειών που έχουν την έδρα τους στην ΕΕ. Με αυτή την έννοια, η απαίτηση δεν συμφωνεί με τις διατάξεις της αναθεωρημένης Σύμβασης STCW και η ΟΚΕ συνιστά να αναθεωρηθεί και να ευθυγραμμιστεί με τις απαιτήσεις που περιέχονται στην εν λόγω Σύμβαση.

4.9. Το άρθρο 5δ αντιστοιχεί στον κανονισμό I/9. Η παράγραφος 4, περίπτωση 2), της τροποποιούσας οδηγίας επιβάλλει ως προϋπόθεση της απαίτησης παροχής πληροφοριών σε τρίτες χώρες και εταιρείες την ύπαρξη αμοιβαίας συμφωνίας, πράγμα που δεν συμβαίνει στην αναθεωρημένη Σύμβαση STCW. Η ΟΚΕ φρονεί ότι αυτό είναι περιττό και συνιστά να τροποποιηθεί το κείμενο, έτσι ώστε να αντανακλά τις απαιτήσεις της αναθεωρημένης Σύμβασης STCW.

4.10. Η ΟΚΕ σημειώνει ότι η παράγραφος 1.5.3 του άρθρου 9 (3) (α) της τροποποιούσας οδηγίας θα μπορούσε να ερμηνευθεί ως απαίτηση από όλους τους αλλοδαπούς ναυτικούς να έχουν ολοκληρώσει ένα εγκεκριμένο μάθημα προσομοιωτή ARPA. Η ΟΚΕ φρονεί ότι θα πρέπει να διευκρινισθεί ότι αυτή η διάταξη περιορίζεται μόνο σε όσους αναλαμβάνουν να εκτελέσουν φυλακές γέφυρας.

4.11. Η ΟΚΕ φρονεί ότι υπάρχει ορισμένη ασάφεια στα κριτήρια έγκρισης των ναυτικών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, διότι η σχετική διάταξη θα μπορούσε να ερμηνευθεί (ιδίως στο αγγλικό κείμενο) ως απαίτηση από τα εν λόγω ιδρύματα να διαθέτουν εγκαταστάσεις στέγασης των σπουδαστών τους [τμήμα 2 υποπαράγραφος 2.1.1 του άρθρου 9 (3) (α)]. Καθώς πολλά εκπαιδευτικά ιδρύματα δεν διαθέτουν ιδιόκτητες εγκαταστάσεις με δυνατότητα στέγασης και μια τέτοια απαίτηση δεν θα είχε καμία σχέση με τη διεξαγωγή των προγραμμάτων και των μαθημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης, η ΟΚΕ θεωρεί ότι η απαίτηση αυτή θα ήταν περιττή και συνιστά να αρθεί η ενδεχόμενη ασάφεια.

4.12. Στα εδάφια 2.6 και 2.7, του τμήματος 2, του άρθρου 9 (3) (α), εκφράζεται η απαίτηση ότι τα ναυτικά εκπαιδευτικά ιδρύματα πρέπει να παρέχουν στο οικείο τους κράτος μέλος μηχανογραφημένα αντίγραφα των μητρώων τους. Η ΟΚΕ φρονεί ότι θα ήταν λογικό να προβλεφθεί και μια εναλλακτική μέθοδος εκπλήρωσης αυτής της υποχρέωσης, μέσω της παροχής των μητρώων με μια κατάλληλη γραπτή μορφή.

4.13. Η ΟΚΕ σημειώνει ότι η τροποποιούσα οδηγία δεν περιέχει διατάξεις αντίστοιχες με εκείνες που περιέχει ο κανονισμός I/13 της αναθεωρημένης Σύμβασης STCW (Δοκιμές). Η ΟΚΕ πιστεύει ακράδαντα ότι οι διατάξεις για την τήρηση των φυλακών πρέπει να διατηρηθούν στην τροποποιούσα οδηγία και ότι η Επιτροπή πρέπει να επωφεληθεί της ευκαιρίας για να διασφαλίσει ότι απαγορεύεται η ατομική φυλακή σε περίοδο σκότους, τόσο σε πλοία με ευρωπαϊκή σημαία όσο και σε πλοία με ξένη σημαία εντός των ευρωπαϊκών υδάτων. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, σε ένα ψήφισμά του για την ασφάλεια στη θάλασσα⁽¹⁾, καλούσε επίσης την Επιτροπή να λάβει μέτρα προς αυτή την κατεύθυνση.

4.14. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι το περιεχόμενο της παραγράφου 1 του κεφαλαίου I του παραρτήματος της τροποποιούσας οδηγίας, η οποία περιέχει αναφορές στο Α' και το Β' Μέρος του Κώδικα STCW, θα ήταν προτιμότερο να ενταχθεί σε ένα από τα άρθρα της οδηγίας — ίσως, χάριν μεγαλύτερης σαφήνειας, στο άρθρο 1.

(¹) ΕΕ αριθ. C 47 της 19. 2. 1996, σ. 27.

Βρυξέλλες, 23 Απριλίου 1997.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «7η Ετήσια Έκθεση για τα Διαρθρωτικά Ταμεία 1995»

(97/C 206/08)

Στις 29 Νοεμβρίου 1996, και σύμφωνα με το άρθρο 198 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «7η Ετήσια Έκθεση για τα Διαρθρωτικά Ταμεία 1995».

Το τμήμα περιφερειακής ανάπτυξης, χωροταξίας και πολεοδομίας, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ, κατήρτισε τη γνωμοδότησή του στις 11 Απριλίου 1997, με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Simpson.

Κατά την 345η σύνοδο ολομέλειας (συνεδρίαση της 23ης Απριλίου 1997), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 123 ψήφους υπέρ, 2 κατά και 5 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Ο κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 2081/93 του Συμβουλίου καθορίζει τις αρμοδιότητες των Διαρθρωτικών Ταμείων, ταξινομεί τους στόχους τους και προσδιορίζει τις δραστηριότητες που είναι επιλέξιμες για τη χορήγηση χρηματοδοτικής υποστήριξης εκ μέρους των Ταμείων. Το άρθρο 16 του εν λόγω κανονισμού προβλέπει την υποβολή εκ μέρους της Επιτροπής, πριν από την 1η Νοεμβρίου κάθε έτους, έκθεσης προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την ΟΚΕ, σχετικά με την εφαρμογή του κανονισμού κατά το προηγούμενο έτος. Η απαίτηση για την υποβολή έκθεσης προβλέπεται, κυρίως, για την αναλυτική εξέταση της προόδου που έχει σημειωθεί ως προς την επίτευξη των στόχων των Διαρθρωτικών Ταμείων και τη συγκέντρωση των παρεμβάσεων κατά τον τρόπο που αναφέρεται στον κανονισμό.

1.2. Το έγγραφο COM(96)502 τελικό αποτελεί την 7η Ετήσια Έκθεση για τα Διαρθρωτικά Ταμεία και περιλαμβάνει αναλυτική παρουσίαση της λειτουργίας τους κατά το 1995.

1.3. Επιπλέον, το άρθρο 16 προβλέπει και την υποβολή, ανά τριετία, έκθεσης της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την ΟΚΕ, με αναλυτική παρουσίαση της προόδου που έχει σημειωθεί στον τομέα της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής, της χρηματοδοτικής συμβολής των Ταμείων και των άλλων χρηματοδοτικών μέσων της Κοινότητας, καθώς και προτάσεις για την ανάληψη δραστηριοτήτων και την ανάπτυξη πολιτικών σχετικά με την οικονομική και κοινωνική συνοχή. Η πρώτη έκθεση της μορφής αυτής υποβλήθηκε από την Επιτροπή στις 6 Νοεμβρίου 1996⁽¹⁾ και αποτελεί αντικείμενο ιδιαίτερης γνωμοδότησης.

1.4. Η παρούσα γνωμοδότηση επικεντρώνεται, κατά συνέπεια, στην, εκ μέρους της 7ης Ετήσιας Έκθεσης για τα Διαρθρωτικά Ταμεία, αξιολόγηση της προστιθέμενης αξίας και δεν λαμβάνει υπόψη ζητήματα ευρύτερου ενδιαφέροντος που εξετάζονται στη διεξοδικότερη έκθεση για την οικονομική και κοινωνική συνοχή. Εντούτοις, όσον αφορά ορισμένα ζητήματα, η ΟΚΕ αναγνωρίζει την περαιτέρω πληροφόρηση που παρέχει τόσο η Έκθεση για την Οικονομική και Κοινωνική Συνοχή όσο και η Ετήσια Έκθεση 1995 του Ελεγκτικού Συνεδρίου, στις οποίες εξετάζεται εκτεταμένα η εφαρμογή των Διαρθρωτικών Ταμείων.

2. Το γενικό πλαίσιο της έκθεσης

2.1. Με τη μεταρρύθμιση των Διαρθρωτικών Ταμείων το 1988 εισήχθησαν τέσσερις βασικές αρχές λειτουργίας των Ταμείων, δηλαδή:

— η αρχή της συγκέντρωσης των πόρων σε ορισμένους στόχους προτεραιότητας που έχουν καθορισθεί και σε ορισμένες γεωγραφικές περιοχές·

— η αρχή της εταιρικής σχέσης, που αφορά τη στενή συνεργασία της Επιτροπής και των αρμόδιων εθνικών, περιφερειακών και τοπικών αρχών. Η εφαρμογή της αρχής της εταιρικής σχέσης επεκτάθηκε το 1994, προκειμένου να περιληφθούν στο πεδίο εφαρμογής της οι «αριμόδιες αρχές και οργανώσεις», όπως οι οικονομικοί και κοινωνικοί εταίροι που καθορίζουν τα κράτη μέλη, βάσει των εθνικών κανόνων και των εφαρμοζόμενων πρακτικών κάθε κράτους μέλους·

— η αρχή του προγραμματισμού, που αφορά την καλυπτομένη περίοδο, το πεδίο εφαρμογής των παρεμβάσεων και την επιλογή ειδικών δράσεων που θεωρούνται ως οι πλέον κατάλληλες για κάθε επιλέξιμη περιοχή, μέσω ενός κοινοτικού πλαισίου στήριξης (ΚΠΣ) και των ενιαίων εγγράφων προγραμματισμού, και

— η αρχή της προσθετικότητας βάσει της οποίας, και προκειμένου να διασφαλισθεί ότι οι παρεχόμενες από τα Διαρθρωτικά Ταμεία χρηματοδοτικές ενισχύσεις δεν υποκαθιστούν τις εθνικές διαρθρωτικές ενισχύσεις, απαιτείται από τα κράτη μέλη να διατηρήσουν, για το σύνολο των ενδιαφερομένων περιοχών, τις δημόσιες διαρθρωτικές ή συγκοινωνιακές δαπάνες που πραγματοποιούν, τουλάχιστον, στο ίδιο επίπεδο με την προηγούμενη περίοδο προγραμματισμού και να παράσχουν τις απαιτούμενες πληροφορίες που πιστοποιούν ότι εφαρμόζεται η αρχή της προσθετικότητας.

2.2. Οι εν λόγω αρχές διατηρήθηκαν και ενισχύθηκαν κατά την αναθεώρηση των κανονισμών που διέπουν τη λειτουργία των Διαρθρωτικών Ταμείων που πραγματοποιήθηκε το 1993, βάσει της οποίας επεκτάθηκε το πεδίο εφαρμογής της αρχής της εταιρικής σχέσης προκειμένου να ενταχθούν σε αυτό οι οικονομικοί και κοινωνικοί εταίροι (σύμφωνα με την πρακτική του κάθε κράτους μέλους), δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στις περιβαλλοντικές επιπτώσεις των Διαρθρωτικών Ταμείων και αναπροσαρμόθηκε ο χάρτης των περιφερειών που είναι επιλέξιμες στο πλαίσιο των διαφόρων στόχων των Διαρθρωτικών Ταμείων. Επιπλέον, οι πράξεις προσχώρησης των νέων κρατών

⁽¹⁾ COM(96) 542 τελικό.

μελών προβλέπουν την καθιέρωση ενός βου στόχου για τα Διαρθρωτικά Ταμεία, δηλαδή τη συμβολή στην ανάπτυξη και διαρθρωτική προσαρμογή των περιφερειών με πολύ χαμηλή πυκνότητα πληθυσμού.

2.3. Ζητήθηκε από τα κράτη μέλη να υποβάλουν, μέχρι τον Ιούνιο 1994, προτάσεις αναπτυξιακών προγραμμάτων για κάθε περιφέρεια, ή επιλέξιμο τομέα, που να καλύπτουν την περίοδο 1994-1999. Επίσης, ζητήθηκε η υποβολή προτάσεων για την ανάληψη δράσης στο πλαίσιο των κοινοτικών πρωτοβουλιών, βάσει του ίδιου χρονοδιαγράμματος.

2.4. Κατά τον τρόπο αυτό, υποβλήθηκαν στην Επιτροπή 700 προτάσεις κατά τη διάρκεια του 1994 και κυρίαρχο στοιχείο των εργασιών της Επιτροπής κατά το 1995, όσον αφορά τα Διαρθρωτικά Ταμεία, ήταν η διαδικασία αξιολόγησης και έγκρισης των προγραμμάτων που υποβλήθηκαν. Το γεγονός αυτό είχε ως αποτέλεσμα να επικεντρωθεί η έκθεση σε ζητήματα διαδικαστικά ή σε ζητήματα συμμόρφωσης. Καθώς συνεχίζεται η κατάρτιση των ΚΣΠ και των ενιαίων εγγράφων προγραμματισμού, και προωθείται η υλοποίησή τους, αναμένεται ότι οι ετήσιες εκθέσεις θα επικεντρώσουν, προοδευτικά, περισσότερο το ενδιαφέρον τους στις επιπτώσεις των Διαρθρωτικών Ταμείων τόσο για κάθε περιφέρεια όσο και για το σύνολο της ΕΕ, καθώς και στην εξέταση ζητημάτων που αφορούν τη μελλοντική τους ανάπτυξη.

2.5. Τα Διαρθρωτικά Ταμεία παραμένουν το κύριο δημοσιονομικό μέσο, μέσω του οποίου η ΕΕ υποστηρίζει την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη των μειονεκτουσών περιφερειών της. Επί συνολικού προϋπολογισμού 71 δισεκατομμυρίων Ecu για το 1995, στα Διαρθρωτικά Ταμεία αντιστοιχούν 22,3 δισεκατομμύρια Ecu, ενώ στο Ταμείο Συνοχής 2,2 δισεκατομμύρια Ecu (βλ. πίνακα 1 του παραρτήματος).

3. Οι απόψεις της ΟΚΕ σχετικά με την έκθεση

3.1. Γενικά

3.1.1. Η ΟΚΕ επιδοκιμάζει την έκθεση.

Η έκθεση παρέχει μία αναλυτική και εμπειριστατωμένη αξιολόγηση της εφαρμογής των Διαρθρωτικών Ταμείων κατά το 1995.

3.1.2. Η έκθεση αποτελείται από 330 σελίδες και περιλαμβάνει περισσότερους από 170 πίνακες, συμπεριλαμβανομένων των πινάκων που περιέχονται στα παραρτήματα. Κατά συνέπεια, η έκθεση είναι ιδιαίτερα σύνθετη. Έχει καταβληθεί μία θετική προσπάθεια για τη συνοπτική παρουσίαση των κύριων σημείων της έκθεσης στο εισαγωγικό τμήμα της έκθεσης.

3.1.3. Λόγω του σύνθετου χαρακτήρα της έκθεσης, είναι σαφώς αδύνατο για την ΟΚΕ να προβεί στην εξέταση όλων των πτυχών της. Για το λόγο αυτό, το ενδιαφέρον της ΟΚΕ στην παρούσα γνωμοδότηση επικεντρώνεται στο βαθμό τήρησης των αρχών στις οποίες βασίστηκε η μεταρρύθμιση των Διαρθρωτικών Ταμείων και σε ένα περιορισμένο αριθμό θεμάτων ζωτικής σημασίας.

3.1.4. Στην έκθεση αναγνωρίζεται η επιρροή που έχουν ασκήσει προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της ΟΚΕ σχετικά με τη λειτουργία των Διαρθρωτικών Ταμείων, ιδιαίτερα οι γνωμοδοτήσεις εκείνες που αφορούν την ανάπτυξη της υπαίθρου, τη διαπεριφερειακή συνεργασία, και το μέλλον της συνοχής ενόψει της αναμενόμενης διεύρυνσης.

3.1.5. Γενικά, η ΟΚΕ υποστηρίζει την έκθεση και επαινεί την Επιτροπή για την περιεκτικότητά της. Οι παρατηρήσεις και οι συστάσεις που διατυπώνονται σε άλλα τμήματα της γνωμοδότησης δεν μειώνουν σε καμία περίπτωση την υποστήριξη της ΟΚΕ προς την έκθεση.

3.2. Συγκέντρωση

3.2.1. Σύμφωνα με την αρχή της συγκέντρωσης, απαιτείται η εστίαση των παρεμβάσεων σε ένα περιορισμένο αριθμό στόχων και επιλέξιμων περιφερειών καθώς και στα σημαντικότερα προβλήματα και θέματα για το σύνολο της ΕΕ.

3.2.2. Στην πράξη, οι κυριότερες αποφάσεις σχετικά με την αρχή της συγκέντρωσης ελήφθησαν το 1994 με τον προσδιορισμό των επιλέξιμων για τις παρεμβάσεις των Διαρθρωτικών Ταμείων περιοχών και της ενδεικτικής κατανομής των πιστώσεων ανά περιοχή. Εντούτοις, η Επιτροπή έχει σεβασθεί την τήρηση της εν λόγω αρχής επικεντρώνοντας, κατά προτεραιότητα, τις προσπάθειές της στις προτάσεις που αφορούν τις περιοχές του στόχου 1.

3.2.3. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι το Ελεγκτικό Συνέδριο στην Ετήσια Έκθεσή του για το 1995 διέτυπωσε αμφιβολίες σχετικά με το κατά πόσον είχε τηρηθεί πλήρως η αρχή της συγκέντρωσης. Το Ελεγκτικό Συνέδριο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι ως αποτέλεσμα της κατάστασης αυτής περισσότερο από το ήμισυ του πληθυσμού της Κοινότητας ήταν επιλέξιμο για τη χορήγηση κάποιας μορφής χρηματοδοτικής υποστήριξης στο πλαίσιο των Διαρθρωτικών Ταμείων δεδομένου ότι «τα μέτρα παροχής ενισχύσεων της Κοινότητας, ως ένα ορισμένο βαθμό, αφορούν έναν ευρύτατο αριθμό επιλέξιμων περιοχών»⁽¹⁾. Επίσης, στην πρώτη έκθεση για την Οικονομική και Κοινωνική Συνοχή διαπιστώνεται ότι δεν υπήρξε πλήρης εφαρμογή της αρχής της συγκέντρωσης κατά τον προσδιορισμό των παραμέτρων της περιόδου 1994-1999.

3.2.4. Η ΟΚΕ εκφράζει τις επιφυλάξεις της σχετικά με τη χρήση του κατά κεφαλή ΑΕΠ ως μοναδικού κριτηρίου για τον προσδιορισμό της οικονομικής και κοινωνικής κατάστασης των περιφερειών, κυρίως λόγω του προβλήματος των διαπεριφερειακών μεταφορών εισοδήματος. Θεωρεί ότι η Επιτροπή θα πρέπει να εξετάσει το ζήτημα της θέσπισης πρόσθετων μέσων υπολογισμού, προς αντικατάσταση ή συμπλήρωση του χρησιμοποιούμενου κατά κεφαλήν ΑΕΠ. Στο πλαίσιο, αυτό θα ήταν χρήσιμο να είχε παρουσιασθεί από την Επιτροπή η κατά κεφαλήν κατανομή των πιστώσεων των Διαρθρωτικών Ταμείων για κάθε περιφέρεια των στόχων 1, 2 και 5 σε σχέση με το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της περιφέρειας, ως μία πρώτη προσέγγιση για τον υπολογισμό του βαθμού συγκέντρωσης των χρηματοδοτικών ενισχύσεων που χορηγούνται στις πλέον μειονεκτούσες περιοχές της Κοινότητας.

3.2.5. Τα στοιχεία που περιέχονται στην έκθεση του Ελεγκτικού Συνεδρίου για το 1995 καθιστούν δυνατή την ανάλυση της προαναφερθείσας σχέσης για τις περιφέρειες του στόχου 1. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στο διάγραμμα του παραρ-

(1) Τα δεδομένα λαμβάνονται από τον πίνακα 5.3 της έκθεσης του Ελεγκτικού Συνεδρίου (που προαναφέρθηκε). Τα στοιχεία για το ΑΕΠ είναι εκείνα του 1993 και έχουν προσαρμοσθεί σε όρους αγοραστικής δύναμης βάσει = UE (15) = 100. Τα δεδομένα που αφορούν την ενίσχυση ανά κάτοικο υπολογίζονται σε Ecu/κάτοικο (βάσει των στοιχείων για τον πληθυσμό του 1990, ο μέσος όρος των περιοχών του στόχου 1 είναι ίσος προς 100.

τήματος και καταδεικνύουν ότι παρά το γεγονός ότι η κατά κεφαλήν χρηματοδότηση των περιφερειών με χαμηλό κατά κεφαλήν ΑΕΠ είναι μεγαλύτερη σε σχέση με άλλες περιφέρειες, η προαναφερθείσα σχέση δεν είναι ιδιαίτερα ισχυρή, ενώ παρατηρούνται σημαντικές εξαιρέσεις από την εν λόγω σχέση⁽¹⁾.

3.2.6. Μια άλλη πτυχή της συγκέντρωσης είναι η χρησιμοποίηση των διαφόρων Ταμείων (ΕΤΠΑ, ΕΚΤ, ΕΓΤΠΕ, ΧΜΠΑ) για την αντιμετώπιση των αναπτυξιακών προβλημάτων των περιφερειών με ολοκληρωμένο και προγραμματισμένο τρόπο. Στο πλαίσιο αυτό, είναι λυπηρό το γεγονός ότι σε 31 μόνο έργα του Στόχου 1, τα οποία εγκρίθηκαν το 1995 (19% του συνόλου), συμμετείχαν τρία Διαρθρωτικά Ταμεία και σε 12 μόνο έργα (7% του συνόλου) συμμετείχαν και τα τέσσερα Ταμεία.

3.3. Προγραμματισμός

3.3.1. Σημαντικό τμήμα της έκθεσης αφορά τη διαδικασία προγραμματισμού των παρεμβάσεων των Διαρθρωτικών Ταμείων σε κάθε περιφέρεια.

3.3.2. Συνολικά, κατά το 1994 εγκρίθηκαν 700 προγράμματα για τα Διαρθρωτικά Ταμεία. Το κύριο συμπέρασμα στο οποίο κατέληξε η Επιτροπή στην έκθεσή της για το 1995 είναι ότι υφίσταται ο κίνδυνος να καταστούν οι διαδικασίες υπερβολικά, πολύπλοκες και γραφειοκρατικές.

3.3.3. Στην πρώτη έκθεση για την οικονομική και κοινωνική συνοχή εξετάζονται οι συνέπειες που θα έχει για τις μελλοντικές πολιτικές των Διαρθρωτικών Ταμείων η εμπειρία που αποκομίσθηκε σχετικά με τη δυσλειτουργία των συστημάτων στο πλαίσιο πολυάριθμων προγραμμάτων κατά την περίοδο 1994/95. Η ΟΚΕ επισημαίνει τις συνέπειες που θα έχει η εν λόγω εμπειρία για τις επόμενες περιόδους προγραμματισμού των Διαρθρωτικών Ταμείων και υποστηρίζει τη δράση που ανέλαβε η Επιτροπή για την αντιμετώπιση των προβλημάτων που έχουν προκύψει, μέσω της απλούστευσης των διαδικασιών προγραμματισμού ή/και της καλύτερης και έγκαιρης προετοιμασίας των διαδικασιών, μέσω της κατάρτισης και της διάθεσης των κατάλληλων πόρων, τόσο όσον αφορά τις περιφέρειες όσο και τα ίδια τα θεσμικά όργανα της Κοινότητας.

3.4. Προσθετικότητα

3.4.1. Η εφαρμογή της αρχής της προσθετικότητας πιστοποιείται βάσει πληροφοριών που παρέχουν τα κράτη μέλη για κάθε στόχο και πρόγραμμα. Η εν λόγω διαδικασία, στην περίπτωση κρατών μελών που είναι επιλέξιμα για τη παροχή χρηματοδότησης στο πλαίσιο περισσότερων στόχων, μπορεί να αποδειχθεί πολύπλοκη, ιδιαίτερα εάν οι περιοχές στις οποίες πραγματοποιούνται παρεμβάσεις των Διαρθρωτικών Ταμείων δεν αντιστοιχούν στις περιφερειακές δημοσιονομικές διαρθρώσεις ορισμένων κρατών μελών. Οι διαρθρωτικές παρεμβάσεις που πραγματοποιούν τα ίδια τα κράτη μέλη στις επιλέξιμες περιφέρειες απαιτείται να μην είναι σε καμία περίπτωση λιγότερες από αυτές που πραγματοποιήθηκαν κατά την προηγούμενη περίοδο προγραμματισμού (ενώ απαιτείται προηγούμενη ενημέρωση ως προς την πραγματοποίηση έκτακτων δαπανών, τις ιδιωτικοποιήσεις, τα κυκλικά αποτελέσματα, κ.λπ.).

3.4.2. Στην έκθεση αναφέρεται ότι η διαδικασία πιστοποίησης της τήρησης της αρχής της προσθετικότητας για την περίοδο 1989-1993 (δηλαδή την προηγούμενη περίοδο προγραμματισμού των Διαρθρωτικών Ταμείων) έχει ολοκληρωθεί για τις περιφέρειες των Στόχων 1 και 2, και σύμφωνα με τα υπάρχοντα στοιχεία:

- η τήρηση της αρχής της προσθετικότητας έχει πιστοποιηθεί για 5 κράτη μέλη
- κατέστη αδύνατη η πιστοποίηση της τήρησής της για 3 κράτη μέλη λόγω ανεπαρκών στοιχείων και
- ήταν αδύνατη η πιστοποίηση της τήρησής της για 4 κράτη μέλη λόγω παντελούς έλλειψης στοιχείων.

3.4.3. Η τήρηση της αρχής της προσθετικότητας σχετικά με τις περιφέρειες των στόχων 3 και 4 κατά την περίοδο 1989-1993, πιστοποιήθηκε για 4 κράτη μέλη, ήταν αβέβαιη για 2 κράτη μέλη και αδύνατον να πιστοποιηθεί για 5 άλλα. Ο στόχος 5b είναι ο μόνος για τον οποίο πιστοποιήθηκε η τήρηση της αρχής της προσθετικότητας κατά την περίοδο 1989-1993 σε όλα τα κράτη μέλη.

3.4.4. Η αξιολόγηση της τήρησης της αρχής προσθετικότητας σε σχέση με τις παρούσες παρεμβάσεις των Διαρθρωτικών Ταμείων πραγματοποιήθηκε το 1995 μόνο για το στόχο 1, με περιορισμένα αποτελέσματα, δεδομένου ότι μόνο ένα κράτος μέλος τήρησε την εν λόγω αρχή και τις διαδικασίες πιστοποίησης της τήρησής της.

3.4.5. Είναι σαφές ότι το σύστημα πιστοποίησης της τήρησης της αρχής της προσθετικότητας δεν λειτουργεί ικανοποιητικά, αφενός, λόγω της πολυπλοκότητας των εξεταζομένων θεμάτων και, αφετέρου, λόγω της έλλειψης συνεργασίας εκ μέρους ορισμένων κρατών μελών. Το γεγονός αυτό προκαλεί έντονες ανησυχίες. Η πολυπλοκότητα των διοικητικών διαδικασιών και των διαδικασιών προγραμματισμού που αφορούν τα Διαρθρωτικά Ταμεία μπορεί να δικαιολογηθεί μόνο στην περίπτωση που οι παρεμβάσεις των Ταμείων έχουν ουσιαστικές πρόσθετες θετικές επιπτώσεις στις περιφέρειες και συμβάλλουν στην αντιμετώπιση των προβλημάτων που έχουν προσδιορισθεί. Στην περίπτωση που δεν υφίστανται οι εν λόγω ουσιαστικές πρόσθετες θετικές επιπτώσεις, οι διοικητικές απαιτήσεις και οι απαιτήσεις προγραμματισμού μπορεί να αποτελέσουν τροχοπέδη για την ανάπτυξη των μειονεκτούσων περιφερειών της Κοινότητας, αντί να συμβάλλουν στην ικανοποίηση των αναγκών τους. Η ΟΚΕ υποστηρίζει την ανάληψη των απαιτούμενων δράσεων εκ μέρους της Επιτροπής με στόχο την πιστοποίηση της τήρησης της αρχής της προσθετικότητας και τονίζει ότι η θέσπιση εφαρμοσίων ρυθμίσεων για την πραγματοποίηση της εν λόγω πιστοποίησης θα έχει καθοριστική σημασία για τις μελλοντικές διευθετήσεις στο πλαίσιο των Διαρθρωτικών Ταμείων.

3.5. Εταιρική Σχέση

3.5.1. Η αρχή της εταιρικής σχέσης αποτελεί την τέταρτη αρχή που διέπει τη μεταρρύθμιση των Διαρθρωτικών Ταμείων. Η εφαρμογή της αρχής της εταιρικής σχέσης επεκτάθηκε το 1993 και περιλαμβάνει πλέον όχι μόνο τις τοπικές και περιφερειακές αρχές αλλά και τους οικονομικούς και κοινωνικούς εταίρους. Η εν λόγω επέκταση της εφαρμογής της, όμως, εξαρτάται από τους κανόνες και τις πρακτικές του κάθε κράτους μέλους.

3.5.2. Στην έκθεση επισημαίνεται ότι η ανάπτυξη εταιρικών σχέσεων με τις τοπικές και περιφερειακές αρχές έχει βελτιωθεί σημαντικά, αλλά η ανάπτυξή τους σε τοπικό επίπεδο είναι λιγότερο ικανοποιητική. Επισημαίνεται, επίσης, η υφιστάμενη τάση μεγαλύτερης συμμετοχής των οικονομικών και κοινωνικών εταίρων, αλλά αναγνωρίζεται ότι η κατάσταση που επικρατεί σε κάθε κράτος μέλος είναι διαφορετική, δεδομένου ότι η μορφή της εταιρικής σχέσης χαρακτηρίζεται «είτε από

(¹) Σημείο 2.1 της 7ης Ετήσιας Έκθεσης.

παντελή έλλειψη συμμετοχής είτε από πραγματική συμμετοχήστη λήψη των αποφάσεων, ενώ υπάρχουν και ενδιάμεσες καταστάσεις με έμμεση εκπροσώπηση ή με απλές διαδικασίες πληροφόρησης». Στην έκθεση, επίσης, επισημαίνεται η πολυπλοκότητα και η δυσκολία εφαρμογής πολλών διαδικασιών παρακολούθησης σε περιφερειακό επίπεδο και τονίζεται η ανάγκη ανάπτυξης κατάλληλων διαδικασιών προκειμένου να αποφευχθεί ο κίνδυνος της «περαιτέρω επιβάρυνσης των διαδικασιών με όλο και περισσότερο πολύπλοκες μορφές εταιρικής σχέσης».

3.5.3. Η ΟΚΕ υποστηρίζει τις προσπάθειες της Επιτροπής για την επέκταση της εφαρμογής της αρχής της εταιρικής σχέσης στο πλαίσιο των Διαρθρωτικών Ταμείων, αλλά επισημαίνει ότι η Επιτροπή δεν διαθέτει την απαραίτητη ισχύ για να επιμείνει στη σύναψη των κατάλληλων εταιρικών σχέσεων στις περιπτώσεις που αυτές δεν συμβαδίζουν με τις διαδικασίες ενός κράτους μέλους. Το ζήτημα αυτό θα αποτελέσει ένα από τα κύρια θέματα των συζητήσεων για τη νέα περίοδο προγραμματισμού των Διαρθρωτικών Ταμείων, προκειμένου να ενισχυθεί η συμβολή των οικονομικών και κοινωνικών εταίρων και να επιτευχθεί μεγαλύτερη συνοχή. Η ΟΚΕ ζητεί από την Επιτροπή να προβεί σε αναλυτικότερη παρουσίαση της υφιστάμενης κατάστασης ως προς τις εταιρικές σχέσεις που συνάπτονται σε τοπικό επίπεδο στις επόμενες Ετήσιες Εκθέσεις της για τα Διαρθρωτικά Ταμεία, ώστε να μπορέσει η ΟΚΕ να σχηματίσει ολοκληρωμένη άποψη σχετικά με την έκταση και τη φύση του ρόλου που διαδραματίζουν οι οικονομικοί και κοινωνικοί εταίροι σε κάθε κράτος μέλος.

3.5.4. Τόσο η εφαρμογή της αρχής της εταιρικής σχέσης όσο και η ποιότητα της σχέσης αυτής έχουν ιδιαίτερη σημασία. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή εκφράζει την ανησυχία της για το ενδεχόμενο οι περιφερειακές και τοπικές αρχές που συμμετέχουν σε μία εταιρική σχέση να μη διαθέτουν ουσιαστική ανεξαρτησία σε σχέση με την κεντρική κυβέρνηση (εν μέρει για οικονομικούς λόγους), με αποτέλεσμα να μην καταστεί δυνατή η κατάλληλη εκπροσώπηση όλου του φάσματος των απόψεων που εκφράζονται στις περιοχές τους. Πραγματικό κριτήριο για την επιτυχή συμμετοχή των τοπικών και περιφερειακών αρχών είναι ο βαθμός στον οποίο δίδεται σε αυτούς η δυνατότητα, αφενός, να εκφράσουν τις απόψεις τους σε εθνικό ή τοπικό επίπεδο και, αφετέρου, να επηρεάσουν ουσιαστικά τόσο τον προσδιορισμό των στρατηγικών προτεραιοτήτων των Διαρθρωτικών Ταμείων όσο και τη λήψη των καθημερινών αποφάσεων που αφορούν την εφαρμογή τους.

3.5.5. Η ΟΚΕ ενθαρρύνει την Επιτροπή να συνεχίσει τις προσπάθειές της προκειμένου να επεκταθεί η διαδικασία σύναψης εταιρικών και κοινωνικών σχέσεων σε όλα τα κράτη μέλη. Θα μπορούσαν να αναληφθούν δράσεις για την προώθηση των τεχνικών δυνατοτήτων των οικονομικών και κοινωνικών εταίρων, ώστε να μπορέσουν να ικανοποιήσουν πληρέστερα τον ρόλο τους όσον αφορά τα διάφορα αιτήματα ουσιαστικών και παροχής συμβουλών, καθώς και άλλα αιτήματα. Η ΟΚΕ, εντούτοις, αναγνωρίζει ότι η Επιτροπή δεν έχει τη δύναμη να επιμείνει σχετικά με τις διευθετήσεις που αφορούν την εκπροσώπηση των οικονομικών και κοινωνικών εταίρων και, κατά συνέπεια, καταλήγει ότι το βάρος της ανάπτυξης και εφαρμογής κατάλληλων και αποτελεσματικών διαρθρώσεων συμμετοχής των οικονομικών και κοινωνικών εταίρων στην κατανομή των πιστώσεων των Διαρθρωτικών Ταμείων επιπίπτει στην αρμοδιότητα των κρατών μελών.

3.6. Αξιολόγηση και παρακολούθηση

3.6.1. Οι κυριότερες δραστηριότητες που αναλήφθηκαν στον τομέα της παρακολούθησης και της αξιολόγησης κατά το 1995 αφορούν:

— τη σύσταση των επιτροπών παρακολούθησης,

- την κατάρτιση ενός «κοινού οδηγού παρακολούθησης και ενδιάμεσων αξιολογήσεων», και
- την έναρξη εφαρμογής της διαδικασίας ενδιάμεσων αξιολογήσεων σχετικά με τα ΚΠΣ, τα ενιαία έγγραφα προγραμματισμού, και τις κοινοτικές πρωτοβουλίες.

3.6.2. Όσον αφορά τη σύσταση επιτροπών παρακολούθησης, οι παρατηρήσεις που διατυπώθηκαν στο προηγούμενο τμήμα σχετικά με την αρχή της εταιρικής σχέσης επισημαίνουν την ανάγκη μίας ανοικτής και διαφανούς παρακολούθησης με την ουσιαστική συμμετοχή των οικονομικών και κοινωνικών εταίρων. Η ΟΚΕ έχει υπογραμμίσει ότι ο ρόλος των επιτροπών ελέγχου υπερβαίνει τη διενέργεια του δημοσιονομικού ελέγχου των διαρθρωτικών Ταμείων και, κατά συνέπεια, οι οικονομικοί και κοινωνικοί εταίροι θα πρέπει να διαδραματίσουν ουσιαστικό ρόλο στην παροχή και αξιολόγηση ποιοτικών στοιχείων που αφορούν την πρόοδο που σημειώνεται σχετικά με τις παρεμβάσεις των Διαρθρωτικών Ταμείων. Η αποτελεσματική άσκηση του ρόλου αυτού προϋποθέτει ότι οι οικονομικοί και κοινωνικοί εταίροι διαθέτουν επαρκείς τεχνικές δυνατότητες προκειμένου να ανταποκριθούν στον ρόλο που τους έχει ανατεθεί, καθώς και ότι τους παρέχονται επαρκείς πληροφορίες ώστε να έχουν τη δυνατότητα να σχηματίσουν ολοκληρωμένη άποψη.

3.6.3. Η ΟΚΕ επιδοκιμάζει την κατάρτιση του κοινού οδηγού. Ο εν λόγω οδηγός παρέχει το αναγκαίο πλαίσιο για την παρακολούθηση της προόδου που σημειώνεται σε σχέση με τα Διαρθρωτικά Ταμεία. Δυστυχώς, ο οδηγός καταρτίστηκε μετά από την προετοιμασία των ΚΠΣ και των ενιαίων εγγράφων προγραμματισμού και, για τον λόγο αυτό, οι συστάσεις που διατυπώνονται σε αυτόν πρέπει να προστεθούν στις ήδη υφιστάμενες διευθετήσεις παρακολούθησης. Θα ήταν προτιμότερο η κατάρτιση του εν λόγω οδηγού να είχε προηγηθεί της έναρξης της διαδικασίας κατάρτισης των ΚΠΣ και των ενιαίων εγγράφων προγραμματισμού, ώστε οι συστάσεις που διατυπώνονται σε αυτόν να είχαν ληφθεί υπόψη τόσο κατά την υποβολή των προτάσεων των κρατών μελών όσο και κατά την έγκριση των προγραμμάτων.

3.6.4. Η διαδικασία διενέργειας ενδιάμεσων αξιολογήσεων είναι ιδιαίτερα σημαντική. Υπάρχει, βεβαίως, ο κίνδυνος να επιβαρυνθεί εκ νέου το διοικητικό σύστημα, καθώς θα πρέπει να επανεξετασθούν περισσότερα από 700 επιχειρησιακά προγράμματα, ενιαία έγγραφα προγραμματισμού και κοινοτικές πρωτοβουλίες και, εάν συντρέχει λόγος, να γίνει επαναδιαπραγμάτευσή τους με στόχο την αναπροσαρμογή τους υπό το φως νέων εμπειριών ή στο πλαίσιο ενός περιβάλλοντος που έχει μεταβληθεί. Στην έκθεση υπογραμμίζεται ότι η διαδικασία ενδιάμεσων αξιολογήσεων θα ολοκληρωθεί κατά το 1996, παρά το γεγονός ότι καθυστέρησε η έναρξη εφαρμογής της. Η ΟΚΕ εκφράζει την επιθυμία να ληφθούν περισσότερο υπόψη τα αποτελέσματα που θα προκύψουν από τη διαδικασία πραγματοποίησης ενδιάμεσων αξιολογήσεων κατά την κατάρτιση της Ετήσιας Έκθεσης για τα Διαρθρωτικά Ταμεία 1996 και ζητεί από την Επιτροπή να επικεντρώσει το ενδιαφέρον της στην εν λόγω Ετήσια Έκθεση στο βαθμό συμμετοχής των οικονομικών και κοινωνικών εταίρων στη διαδικασία των ενδιάμεσων αξιολογήσεων σε κάθε κράτος μέλος.

3.7. Το περιβάλλον

3.7.1. Αναγνωρίζοντας τη σημασία που αποδίδουν οι κανονισμοί για τα Διαρθρωτικά Ταμεία στο περιβάλλον, σε ολόκληρη την έκθεση δίδεται ιδιαίτερη έμφαση στο περιβάλλον και παρουσιάζονται πολυάριθμα παραδείγματα περιβαλλοντικών πτυχών που αφορούν την εφαρμογή των παρεμβάσεων των Διαρθρωτικών Ταμείων. Στην έκθεση αναφέρεται ότι έχει

υπάρξει σαφής βελτίωση του τρόπου με τον οποίο λαμβάνεται υπόψη το περιβάλλον κατά τον προγραμματισμό των παρεμβάσεων των Διαρθρωτικών Ταμείων για την περίοδο 1994-1999.

3.7.2. Η ΟΚΕ επιδοκιμάζει τη σημασία που αποδίδεται στο περιβάλλον στο πλαίσιο των παρεμβάσεων των Διαρθρωτικών Ταμείων και στην Ετήσια Έκθεση. Τα διάφορα παραδείγματα που παρουσιάζονται στην έκθεση καταδεικνύουν ότι στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων των Διαρθρωτικών Ταμείων σε ολόκληρη την Κοινότητα δίδεται σημαντική προτεραιότητα στο περιβάλλον. Εντούτοις, η έκθεση παρέχει ελάχιστες πληροφορίες σχετικά με τις συνολικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις των παρεμβάσεων των Διαρθρωτικών Ταμείων σε κάθε περιφέρεια, είτε βάσει των στόχων είτε σε ολόκληρη την Κοινότητα. Στις επόμενες εκθέσεις θα ήταν σημαντικό να θεσπισθεί ένα πλαίσιο για την εξέταση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των παρεμβάσεων των Διαρθρωτικών Ταμείων, βάσει ενός αριθμού κριτηρίων που θα προσδιορισθούν, συμπεριλαμβανομένων και όλων των διαθέσιμων δεικτών αποδοτικότητας.

3.7.3. Η εν λόγω διαδικασία θα διευκολυνθεί σημαντικά με την ένταξη στα ΚΠΣ και στα ενιαία έγγραφα προγραμματισμού ποσοτικών περιβαλλοντικών στόχων, παρά το γεγονός ότι θα πρέπει να υπογραμμισθεί ότι στις περισσότερες περιπτώσεις η επίτευξη των στόχων αυτών είναι αδύνατη πριν από το πέρας της περιόδου προγραμματισμού, λόγω του χρόνου που απαιτείται για την υλοποίηση των προγραμμάτων που αφορούν τις υποδομές. Η Επιτροπή θα μπορούσε να εξετάσει το ζήτημα της εκπόνησης μίας σειράς πρότυπων μελετών προκειμένου να προσδιορισθούν οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις των Διαρθρωτικών Ταμείων στις διάφορες περιφέρειες της ΕΕ.

3.8. Τα Διαρθρωτικά Ταμεία, η απασχόληση και οι άλλες κοινοτικές πολιτικές

3.8.1. Η έκθεση παρέχει μία αξιολογητή ανάλυση της αμφίδρομης σχέσης που συνδέει τις παρεμβάσεις των Διαρθρωτικών Ταμείων και τις άλλες κοινοτικές πολιτικές. Κατά το 1995 (και κατά το 1996), οι συζητήσεις επικεντρώθηκαν κατά κύριο λόγο στο κατά πόσον οι παρεμβάσεις των Διαρθρωτικών Ταμείων έχουν ως αποτέλεσμα τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης. Η έκθεση τονίζει με έμφαση ότι οι παρεμβάσεις των Διαρθρωτικών Ταμείων ήδη έχουν ως στόχο, σε μεγάλο βαθμό, τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης, την παροχή κατάρτισης και επανεκπαίδευσης, καθώς και την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού και του αποκλεισμού από την αγορά εργασίας. Επιπλέον, κατά το 1995 και το 1996 καταρτίστηκε σημαντικός αριθμός προτάσεων προκειμένου να επικεντρωθούν ακόμη περισσότερο οι παρεμβάσεις των Διαρθρωτικών Ταμείων στα ζητήματα αυτά. Η ΟΚΕ εκφράζει την επιθυμία να εξετάσει τα αποτελέσματα των διαβουλεύσεων για τα θέματα αυτά, που έχουν ιδιαίτερη σημασία για την ενδιάμεση αξιολόγηση των δραστηριοτήτων των Διαρθρωτικών Ταμείων, και τα οποία θα πρέπει να ληφθούν σοβαρά υπόψη κατά την κατάρτιση της επόμενης ετήσιας έκθεσης για τα Διαρθρωτικά Ταμεία.

3.8.2. Η ΟΚΕ επιδοκιμάζει, επίσης, το γεγονός ότι στην έκθεση εξετάζεται το ζήτημα του βαθμού συμμόρφωσης σε σχέση με άλλες κοινοτικές πολιτικές και προτεραιότητες της Κοινότητας.

4. Συμπεράσματα

4.1. Η ΟΚΕ συγχαίρει την Επιτροπή για την εξαιρετική έκθεση που κατάρτισε, δεδομένου ότι με αυτήν παρέχεται μία σφαιρική παρουσίαση της εφαρμογής των Διαρθρωτικών Ταμείων κατά το 1995 και δίδεται η δυνατότητα μίας προκαταρκτικής εκτίμησης του βαθμού τήρησης των αρχών που διέπουν τη μεταρρύθμιση των Διαρθρωτικών Ταμείων.

4.2. Κατά την εξέταση της έκθεσης θα πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη και η πρώτη έκθεση για την Οικονομική και Κοινωνική Συνοχή που αποτελεί αντικείμενο ξεχωριστής γνωμοδότησης. Στην εν λόγω έκθεση εξετάζεται για πρώτη φορά ο ρόλος των Διαρθρωτικών Ταμείων μετά από το 1999, θέμα το οποίο παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την ΟΚΕ.

4.3. Δεδομένου ότι διανύουμε ήδη την περίοδο υλοποίησης των προγραμμάτων της περιόδου 1994-1999, θα πρέπει να αναμένεται ότι το επίκεντρο του ενδιαφέροντος των Ετήσιων Εκθέσεων για τα Διαρθρωτικά Ταμεία που πρόκειται να καταρτισθούν θα μετατοπισθεί από την εξέταση ζητημάτων που αφορούν τις διαδικασίες και τη συμμόρφωση προς την αξιολόγηση των πραγματικών επιπτώσεων και των αναπτυξιακών επιλογών.

4.4. Επιβάλλεται η επανεξέταση και η μεταρρύθμιση των διαδικασιών κατάρτισης και έγκρισης των χρηματοδοτούμενων από τα Διαρθρωτικά Ταμεία σχεδίων. Από την έκθεση συνάγεται το συμπέρασμα ότι κατά τη διάρκεια του 1995 οι διοικήσεις οδηγήθηκαν ουσιαστικά σε αδιέξοδο λόγω του φόρτου, της έγκρισης εκατοντάδων επιχειρησιακών προγραμμάτων, ενιαίων εγγράφων προγραμματισμού, και κοινοτικών πρωτοβουλιών. Οι εν λόγω διαδικασίες ήταν ιδιαίτερα χρονοβόρες, δαπανηρές, και είχαν ως αποτέλεσμα τις σημαντικές καθυστερήσεις. Αποτελεί ήδη επείγουσα ανάγκη η μεταρρύθμισή τους πριν από την υποβολή μίας νέας δέσμης προγραμμάτων για τα Διαρθρωτικά Ταμεία το 1999. Κατά τη διαμόρφωση των νέων πολιτικών των Διαρθρωτικών Ταμείων, θα απαιτηθεί η διάθεση σημαντικών πόρων και επαρκούς χρόνου για την προετοιμασία και την κατάρτιση τόσο όσο αφορά τη διαδικασία ανάπτυξης των προγραμμάτων στις περιφέρειες όσο και την εξέταση και έγκρισή τους από τα θεσμικά όργανα της Κοινότητας.

4.5. Η ΟΚΕ εκφράζει την επιθυμία να εξετασθεί κατά την επόμενη ετήσια έκθεση, το αποτέλεσμα της διεξαγόμενης συζήτησης σχετικά με τη σχέση των Διαρθρωτικών Ταμείων με τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης. Το ζήτημα αυτό θα πρέπει να εξετασθεί, επίσης, και κατά την διενέργεια της ενδιάμεσης αξιολόγησης των δραστηριοτήτων των Διαρθρωτικών Ταμείων.

4.6. Η ΟΚΕ αναγνωρίζει ότι η προετοιμασία της ετήσιας έκθεσης για τα Διαρθρωτικά Ταμεία αποτελεί σημαντικό έργο και συγχαίρει την Επιτροπή για την έκθεση που κατάρτισε για το 1995. Η ΟΚΕ εκφράζει την επιθυμία να επικεντρώσει η Επιτροπή το ενδιαφέρον της κατά την κατάρτιση της έκθεσης για το 1996, στα ακόλουθα θέματα:

— στο ρόλο των οικονομικών και κοινωνικών εταίρων στην εφαρμογή των Διαρθρωτικών Ταμείων σε κάθε κράτος μέλος. Η ΟΚΕ εκφράζει την επιθυμία να παρασχεθούν πληρέστερα και περισσότερο κριτικά αξιολογημένες πληροφορίες προκειμένου να καταστεί δυνατός ο σχηματισμός μίας περισσότερο ολοκληρωμένης άποψης σχετικά με την υφιστάμενη κατάσταση, τον ρόλο που διαδραματίζουν, καθώς και οι επιπτώσεις του ρόλου αυτού, οι οικονομικοί και κοινωνικοί εταίροι·

— στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στην ικανότητα που διαθέτουν οι εν λόγω εταίροι, σε τεχνικό επίπεδο, να ανταποκριθούν στο ρόλο που τους έχει ανατεθεί, καθώς και στις προσπάθειες που θα πρέπει να αναληφθούν για να ενισχυθεί η εν λόγω ικανότητα, στις περιπτώσεις που αυτό θεωρηθεί αναγκαίο·

- επίσης, η ΟΚΕ εκφράζει την επιθυμία να εξετασθεί ο ρόλος που διαδραματίζουν οι οικονομικοί και κοινωνικοί εταίροι στην κατάρτιση των ενδιάμεσων αξιολογήσεων σε κάθε κράτος μέλος·
- στην ετήσια έκθεση θα πρέπει να εξετασθεί το ζήτημα της χρήσης και άλλων δεικτών για τον προσδιορισμό της οικονομικής και κοινωνικής κατάστασης των περιφερειών (και των λιγότερο αναπτυγμένων κρατών μελών) οι οποίοι θα συμπληρώσουν την παρούσα εξάρτηση από το κατά κεφαλήν ΑΕΠ·
- η ΟΚΕ θεωρεί θετική την παροχή πληροφοριών, στην έκθεση για το 1996, σχετικά με την εκπόνηση πρότυπων εκθέσεων για τον προσδιορισμό των ειδικών επιπτώσεων των Διαρθρωτικών Ταμείων όσον αφορά την εφαρμογή περιβαλλοντικών σχεδίων σε διάφορες περιφέρειες και
- Η ΟΚΕ υποστηρίζει τις προσπάθειες της Επιτροπής για να διασφαλισθεί η πραγματοποίηση μεγαλύτερων προόδων σχετικά με την αξιολόγηση της «προσθετικότητας» κατά την πραγματοποίηση των παρεμβάσεων των Διαρθρωτικών

Ταμείων και καλεί όλα τα κράτη μέλη να συνεργασθούν πλήρως με την Επιτροπή στο σημαντικό αυτό μέσο για την πιστοποίηση της αποτελεσματικότητας, ως προς την επίτευξη των επιδιωκόμενων στόχων, των παρεμβάσεων των Ταμείων.

4.7. Η ΟΚΕ επικροτεί τον τρόπο με τον οποίο η Επιτροπή επέσυρε την προσοχή στην έκθεσή της στα νέα κράτη μέλη και στον τρόπο χρησιμοποίησης των Διαρθρωτικών Ταμείων, από αυτό, μετά τη διεύρυνση. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό για τα νέα κράτη μέλη όσον αφορά την εκτίμηση της θέσης τους σε σχέση με τη μελλοντική χρησιμοποίηση των Διαρθρωτικών Ταμείων.

4.8. Η ΟΚΕ εκφράζει την ελπίδα ότι η Επιτροπή θα λάβει υπόψη τις διάφορες παρατηρήσεις που διατυπώνονται στην παρούσα γνωμοδότηση τόσο κατά την εφαρμογή των παρεμβάσεων των Διαρθρωτικών Ταμείων όσο και κατά την προετοιμασία της ετήσιας έκθεσης για το 1996 και των επόμενων εκθέσεων. Εξάλλου, η ΟΚΕ ελπίζει η Επιτροπή θα παρουσιάσει την έκθεσή της για τα Διαρθρωτικά Ταμεία το 1996 το συντομότερο δυνατόν και οπωσδήποτε, ενωρίτερα σε σύγκριση με την έκθεση για το 1995.

Βρυξέλλες, 23 Απριλίου 1997.

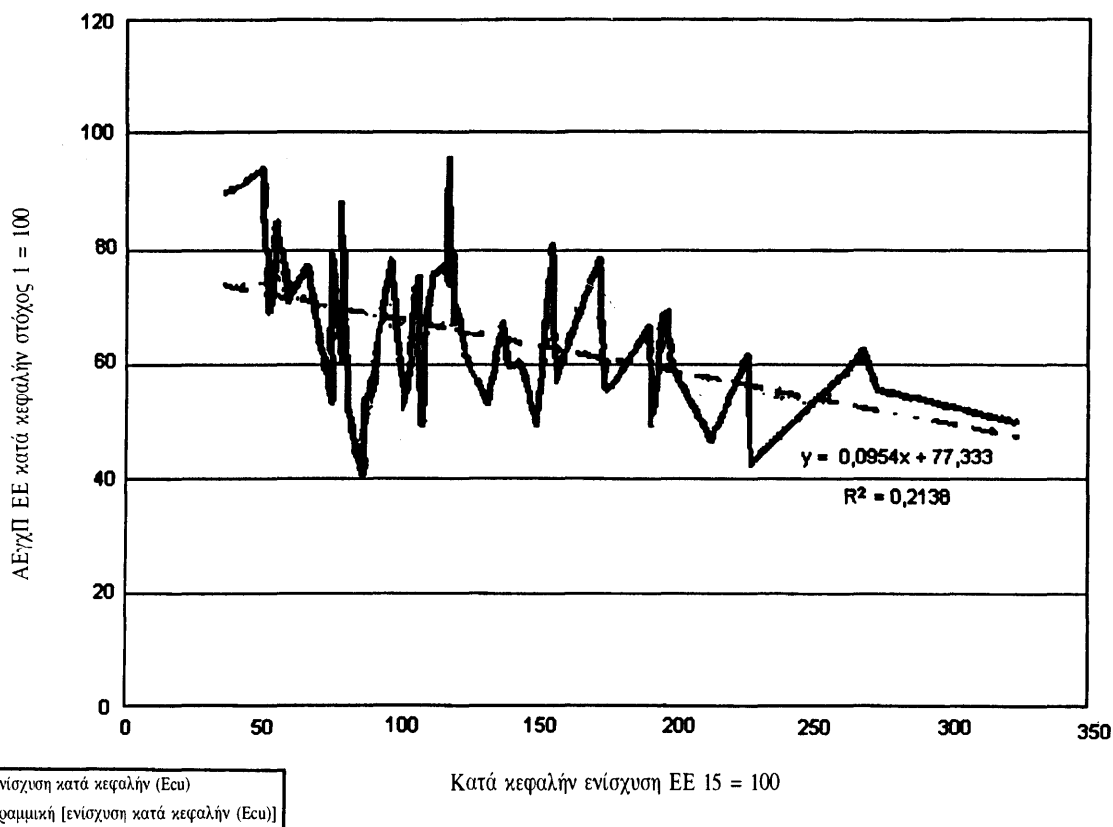
Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Σχέση κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ και κατά κεφαλήν ενίσχυσης των Διαρθρωτικών Ταμείων στις περιφέρειες του Στόχου 1

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

Τα Διαρθρωτικά Ταμεία στον προϋπολογισμό της ΕΕ⁽¹⁾

Υφιστάμενες αναλήψεις υποχρεώσεων 1995

Συνολικός προϋπολογισμός της Επιτροπής (Μέρος Β)	Εκατομμύρια Ecu 71 015	% 100
Διαρθρωτικές παρεμβάσεις εκ των οποίων:	24 793	35
Διαρθρωτικά Ταμεία	22 270	31
Ταμείο Συνοχής	2 152	3
ΕΓΤΠΕ (Προσανατολισμού)	177	0,3
ΕΓΤΠΕ (Εγγυήσεων)	34 503	49

⁽¹⁾ Τα θέματα που αναφέρονται δεν περιλαμβάνουν όλες τις δαπάνες για τις διαρθρωτικές παρεμβάσεις.

Πηγή: Γενικός προϋπολογισμός 1997, ΕΕ αριθ. L 44 της 14. 2. 1997, σ. 357 και μετά.

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής με θέμα την "Ενέργεια για το μέλλον: Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (Πράσινη Βίβλος για μια κοινοτική στρατηγική)"»

(97/C 206/09)

Στις 26 Νοεμβρίου 1996, και σύμφωνα με το άρθρο 198 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω ανακοίνωση.

Το τμήμα ενέργειας, πυρηνικών θεμάτων και έρευνας, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 2 Απριλίου 1997, με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Morgan.

Κατά την 345η σύνοδο ολομέλειας της 23ης και 24ης Απριλίου 1997 (συνεδρίαση της 24ης Απριλίου 1997), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 40 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 1 αποχή, την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή επικροτεί την Πράσινη Βίβλο. Στις γνωμοδοτήσεις της σχετικά με την κοινοτική ενεργειακή πολιτική⁽¹⁾ και την Πράσινη Βίβλο με τίτλο «Για μια ενεργειακή πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης»⁽²⁾, η ΟΚΕ παρουσιάζει τις απόψεις της όσον αφορά τη στρατηγική σημασία του τομέα των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

1.2. Η Πράσινη Βίβλος χωρίζεται στα δύο ακόλουθα μέρη:

- στα πρώτα πέντε κεφάλαια σκιαγραφούνται τα επιχειρήματα υπέρ των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και τονίζονται τα εμπόδια στην επίτευξη μεγαλύτερου μεριδίου αγοράς για τις εν λόγω πηγές·
- στο έκτο και τελευταίο κεφάλαιο περιγράφεται η στρατηγική της Επιτροπής για την αύξηση του μεριδίου αγοράς των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και τίθενται τα στρατηγικά ερωτήματα, στα οποία η ΟΚΕ καλείται να απαντήσει.

1.3. Η παρούσα γνωμοδότηση διαιρείται στα τρία ακόλουθα μέρη:

- στο τμήμα 2 περιγράφεται η θέση της Επιτροπής και αναφέρεται η γνώμη της ΟΚΕ σχετικά με τα κυριότερα θέματα·
- στο τμήμα 3 περιλαμβάνονται οι απαντήσεις της ΟΚΕ στα στρατηγικά ερωτήματα που θέτει η Επιτροπή·
- στο τμήμα 4 περιλαμβάνονται η περίληψη και τα συμπεράσματα της ΟΚΕ.

2. Η θέση της Επιτροπής

2.1. Ιστορικό

2.1.1. Η τρέχουσα ενεργειακή κατάσταση της Ευρωπαϊκής Ένωσης απαιτεί αποτελεσματική διαχείριση όλων των διαθέσιμων πόρων για την επίτευξη των κοινοτικών στόχων. Ένα καλά ισορροπημένο ενεργειακό μίγμα, στο οποίο όλες οι κατάλληλες πηγές ενέργειας διαδραματίζουν το ρόλο που τους αρμόζει, είναι ουσιώδες για την υποστήριξη μιας βιώσιμης οικονομι-

κής ανάπτυξης. Προς το παρόν, δεν γίνεται ισόνομη και επαρκής εκμετάλλευση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στην ΕΕ.

2.1.2. Οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας είναι μη εξαντλήσιμες μορφές ενέργειας και περιλαμβάνουν ειδικότερα την υδροηλεκτρική ενέργεια, την αιολική και την ηλιακή ενέργεια (τόσο θερμική όσο και φωτοβολταϊκή), την ενέργεια από βιομάζα και τη γεωθερμική ενέργεια. Τα αστικά και άλλα οργανικά απόβλητα, παρότι είναι εξαντλήσιμα, συνήθως συγκαταλέγονται στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Ο κατάλογος ανανεώσιμων πηγών ενέργειας συμπεριλαμβάνει επίσης έναν αριθμό τεχνολογιών, οι οποίες βρίσκονται ακόμη σε πειραματικό στάδιο ή των οποίων η οικονομική βιωσιμότητα δεν έχει ακόμη αποδειχθεί, όπως η κυματική ενέργεια, η παλιρροιακή ενέργεια και η ενέργεια από θερμά ξηρά πετρώματα.

2.1.3. Η προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας έχει αποτελέσει για μεγάλο χρονικό διάστημα κεντρικό στόχο της κοινοτικής ενεργειακής πολιτικής, η οποία αποσκοπεί σε τρεις στόχους: στη βελτιωμένη ανταγωνιστικότητα, στην ασφάλεια εφοδιασμού και στην προστασία του περιβάλλοντος. Η προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας θεωρείται, μεταξύ άλλων πολιτικών, ως σημαντικός παράγοντας για την επίτευξη των στόχων αυτών.

2.1.4. Μια στρατηγική για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας απαιτείται για ορισμένους λόγους:

2.1.4.1. Πρώτο και σπουδαιότερο, χωρίς τον προσδιορισμό στόχων και τη θέσπιση συνοδευτικών πολιτικών, οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας δεν θα έχουν σημαντική συμβολή στο κοινοτικό ενεργειακό ισοζύγιο·

2.1.4.2. Ένα μακροπρόθεσμο σταθερό πλαίσιο για την ανάπτυξη ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, το οποίο θα καλύπτει τις πολιτικές, νομοθετικές, διοικητικές, οικονομικές και εμπορικές πτυχές του τομέα, αποτελεί την κορυφαία προτεραιότητα για τους οικονομικούς φορείς που συμμετέχουν στην ανάπτυξη ανανεώσιμων πηγών ενέργειας·

(1) ΕΕ αριθ. C 393 της 31. 12. 1994.

(2) ΕΕ αριθ. C 256 της 2. 10. 1995.

2.1.4.3. Η Ευρώπη είναι σε μεγάλο βαθμό ο παγκόσμιος ηγέτης στις τεχνολογίες ανανεώσιμων πηγών ενέργειας·

2.1.4.4. Μια ισχυρή ανταγωνιστική θέση στη διεθνή αγορά μπορεί να διατηρηθεί και να βελτιωθεί με τον καλύτερο δυνατό τρόπο μόνο σε συνάρτηση με μια σημαντική και αναπτυσσόμενη εσωτερική αγορά. Μια σαφώς προσδιορισμένη στρατηγική θα διατηρήσει και θα ενισχύσει τη θέση της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο συγκεκριμένο τομέα·

2.1.4.5. Μια πολιτική για την προαγωγή των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας απαιτεί πρωτοβουλίες ευρείας κλίμακας, οι οποίες θα περιλαμβάνουν ένα ευρύ φάσμα κοινοτικών αρμοδιοτήτων και θα καλύπτουν τη γεωργία, τις εξωτερικές σχέσεις, την έρευνα και την τεχνολογική ανάπτυξη (συμπεριλαμβανομένης της επίδειξης), το δημοσιονομικό τομέα, τις περιφερειακές και τις περιβαλλοντικές πολιτικές.

2.1.5. Η υπό εξέταση Πράσινη Βίβλος είναι το πρώτο κύριο βήμα προς την καθιέρωση μιας παρόμοιας στρατηγικής για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Περιλαμβάνει την πολιτική φιλοσοφία που σχετίζεται με τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και προσδιορίζει τους τομείς στους οποίους μπορεί να αναληφθεί περαιτέρω δράση.

2.2. Η τρέχουσα κατάσταση «Δεν γίνεται ισομερής και επαρκής εκμετάλλευση των δυνατοτήτων των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στην Ευρωπαϊκή Ένωση»

2.2.1. Οι ανεκμετάλλετες τεχνικές δυνατότητες είναι ιδιαίτερα σημαντικές όσον αφορά την ενέργεια από βιομάζα, περιλαμβανομένων των ενεργειακών φυτών, της αιολικής και της ηλιακής ενέργειας.

2.2.2. Οι μεγάλες διαφορές μεταξύ των κρατών μελών μπορούν εν μέρει να αποδοθούν στις διαφορετικές γεωγραφικές και κλιματολογικές συνθήκες. Η βιομηχανική διάθρωση και οι ενεργειακές πολιτικές που εφαρμόζονται σε εθνική κλίμακα παίζουν σημαντικό ρόλο. Ένα παράδειγμα των αποτελεσμάτων που έχουν τα κίνητρα για θετική πολιτική στον τομέα των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, είναι ότι το 70 % του συνόλου των εγκατεστημένων μονάδων παραγωγής αιολικής ενέργειας στην ΕΕ εντοπίζεται στη Γερμανία και τη Δανία.

2.2.3. Η υδροηλεκτρική ενέργεια μεγάλης κλίμακας κυριαρχεί στο σημερινό ανανεώσιμο μίγμα ενέργειας.

2.2.4. Η βιομάζα περιλαμβάνει υπολείμματα από τη δασοκομία και τη γεωργία, τα ενεργειακά φυτά και τα βιοκαύσιμα. Τα υπολείμματα από τη δασοκομία αποτελούν σήμερα το πιο σημαντικό στοιχείο και περιλαμβάνουν κυρίως τεμαχίδια από ξύλο (συμπεριλαμβανομένων βιομηχανοποιημένων παλεττών). Όσον αφορά τα ενεργειακά φυτά, δεν έχει ακόμη καθιερωθεί αγορά. Τα βιοκαύσιμα και ιδίως το κραμβέλαιο και η βιοαιθανόλη έχουν μικρή ζήτηση σε ορισμένα κράτη μέλη.

2.2.5. Σε ορισμένα κράτη μέλη, η αιολική ενέργεια είναι σήμερα η ταχύτερα αναπτυσσόμενη πηγή ενέργειας για την παραγωγή ηλεκτρισμού.

2.2.6. Η τεχνολογία θέρμανσης από την ηλιακή ενέργεια έχει αναπτυχθεί σχεδόν πλήρως. Είναι ανταγωνιστική από άποψη κόστους, σε σύγκριση με τη θέρμανση του νερού με ηλεκτρισμό, ιδίως στις νότιες περιοχές της ΕΕ. Η ηλιακή φωτοβολταϊκή τεχνολογία είναι η πιο επίλεκτη τεχνολογία που σχετίζεται με τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας αλλά το σχετικό κόστος είναι αισθητά υψηλότερο από αυτό του ηλεκτρισμού που παράγεται με συμβατικά καύσιμα.

2.2.7. Η ενέργεια από απόβλητα είναι μια σημαντική πηγή ενέργειας. Αναμένεται ότι βελτιώσεις στην επαναχρησιμοποίηση και την ανακύκλωση θα μειώσουν τον όγκο των αποβλήτων προς απόθεση στο μέλλον.

2.2.8. Η γεωθερμική ενέργεια δεν αποτελεί σπουδαία συμβολή στην παραγωγή ανανεώσιμης ενέργειας στην ΕΕ.

2.2.9. Η παλιρροιακή και η κυματική ενέργεια προσφέρουν σημαντικές δυνατότητες.

2.2.10. Πολλές τεχνολογίες σχετικά με τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας απαιτούν λίγες ή μηδαμινές προσπάθειες E&A για να καταστούν ανταγωνιστικές. Βασικός όρος για τη μεγαλύτερη διείσυσή τους στην αγορά είναι η υπέρβαση των φραγμών και των ατελειών της αγοράς. Για τις τεχνολογίες αυτές, οι οποίες περιλαμβάνουν συγκεκριμένα παθητικά ηλιακά συστήματα, βιομάζα, απόβλητα, υδροηλεκτρική ενέργεια μικρής κλίμακας, παράκτιους αεροστρόβιλους και συμβατικά γεωθερμικά συστήματα, τα σημαντικότερα πολιτικά κίνητρα που απαιτούνται είναι μέτρα που διευκολύνουν τη διόχηση στην αγορά. Τα φωτοβολταϊκά, τα υπεράκτια αιολικά πάρκα και τα ενεργειακά φυτά απαιτούν περαιτέρω E&A, με ιδιαίτερη έμφαση στο στάδιο της επίδειξης, ενώ χρειάζεται βασικότερη έρευνα για την παλιρροιακή, την κυματική και τη γεωθερμική ενέργεια από θερμό ξηρό πέτρωμα.

2.3. Διείσδυση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στην αγορά — προβλέψεις «Οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας μπορούν να συμβάλουν σημαντικά στην κατανάλωση ενέργειας στην ΕΕ»

2.3.1. Η πιο πρόσφατη μακροπρόθεσμη πρόβλεψη σχετικά με την ενέργεια που δημοσίευσε η Επιτροπή είναι η μελέτη Ευρωπαϊκή Ενέργεια έως το 2020. Η Επιτροπή εκπόνησε τη μελέτη Teres II, στην οποία αναπτύσσονται ορισμένες υποθέσεις, με σκοπό να δείξει τις πιθανές συνέπειες που θα έχουν συγκεκριμένες πρωτοβουλίες πολιτικής στον τομέα των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

2.3.2. Το τελευταίο σενάριο που αναπτύχθηκε βάσει της μελέτης Teres II βασίζεται στις «Πολιτικές για βέλτιστη πρακτική» και υποθέτει ότι οι πολιτικές που έχουν ενθαρρύνει με τον πλέον αποτελεσματικό τρόπο τη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας θα εφαρμοσθούν σε όλη την ΕΕ. Οι πολιτικές αυτές περιλαμβάνουν κυρίως τα ακόλουθα:

— κυβερνητικά προγράμματα που επικεντρώνονται στην εμπορική προώθηση των τεχνολογιών ανανεώσιμης ενέργειας και βελτιωμένα συστήματα για τοπικό σχεδιασμό·

— αυξημένη E&A που οδηγεί σε μείωση του κόστους κατά 20 %·

- αυξημένη κατά 25 % διαθεσιμότητα γης για ενεργειακές καλλιέργειες και εγγυημένες μέχρι το 2000 επιδοτήσεις για δέσμευση γης σε ποσοστό 12 % της καλλιεργήσιμης γης, και
- εσωτερίκευση του εξωτερικού κόστους των συμβατικών κύκλων καυσίμων.

2.3.3. Βάσει των υποθετικών πολιτικών που περιλαμβάνονται στο σενάριο «Πολιτικές για βέλτιστη πρακτική», το συνολικό ποσοστό ανανεώσιμων ποσοτήτων ενέργειας ανέρχεται σε 12,5 % της συνολικής εσωτερικής κατανάλωσης μέχρι το 2010. Το ποσοστό αυτό συγκρίνεται με ποσοστά των 5 % το 1990 και 5,4 % το 1994. Αν γίνει παραδεκτό ότι το μερίδιο υδροηλεκτρικής ενέργειας μεγάλης κλίμακας μπορεί να μην έχει πολύ μεγαλύτερη δυνατότητα ανάπτυξης, τότε η τεράστια πρόκληση που αποτελεί το σενάριο «Πολιτικές για βέλτιστη πρακτική» είναι σαφής.

2.3.4. Αν δεν καθορισθούν ειδικά κίνητρα, δεν είναι ρεαλιστικό να αναμένεται η εκμετάλλευση των μεγάλων δυνατοτήτων των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

2.4. *Τα πλεονεκτήματα των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας: «Οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων της κοινοτικής ενεργειακής πολιτικής, στην προστασία του περιβάλλοντος, στην απασχόληση και στην περιφερειακή ανάπτυξη»*

2.4.1. Η Επιτροπή φρονεί ότι η αυξημένη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας ως αποτέλεσμα μιας ευρείας στρατηγικής θα αποφέρει ορισμένα οφέλη στον ενεργειακό τομέα και στην οικονομία:

2.4.2. Περιβαλλοντική προστασία

2.4.2.1. Οι εξελίξεις κατά τα τελευταία χρόνια έχουν υπογραμμίσει τα περιβαλλοντικά προβλήματα που συνδέονται άμεσα με τη χρήση ορυκτών καυσίμων, ιδιαίτερα εκείνα που σχετίζονται με τις εκπομπές CO₂ και τις κλιματικές αλλαγές. Η αυξημένη χρήση πυρηνικής ενέργειας συμβάλλει σε περιορισμένο βαθμό στην επίλυση των εν λόγω προβλημάτων, δεδομένου ότι λίγα κράτη μέλη έχουν επιλέξει τη χρήση της ενέργειας αυτής. Το σημερινό συνολικό ενεργειακό μίγμα δεν συμβαδίζει με τις μακροπρόθεσμες απαιτήσεις για βιώσιμη ανάπτυξη.

2.4.3. Ασφάλεια εφοδιασμού

2.4.3.1. Οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας είναι εξ ορισμού ανεξάντλητες και ενδογενείς. Η περαιτέρω εκμετάλλευση των δυνατοτήτων τους μπορεί να βελτιώσει την ασφάλεια εφοδιασμού.

2.4.4. Ανταγωνιστικότητα

2.4.4.1. Υπάρχουν βάσιμοι λόγοι για την προαγωγή των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας σε σχέση με τον τρίτο στόχο της κοινοτικής ενεργειακής πολιτικής, δηλαδή τη βελτίωση της συνολικής ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής βιομηχανίας.

Στη Λευκή Βίβλο που δημοσίευσε η Επιτροπή το 1993 για την Ανάπτυξη, την Ανταγωνιστικότητα και την Απασχόληση, προβάλλεται το επιχείρημα ότι οι καθαρές τεχνολογίες αποτελούν τον βασικό παράγοντα για το μέλλον της οικονομικής ευμάρειας και ότι το τρέχον φορολογικό σύστημα δεν έχει ως αποτέλεσμα την καλύτερη δυνατή κατανομή των πόρων. Υπό το πρίσμα αυτό, και με την προοπτική της μελλοντικής εσωτερίκευσης του εξωτερικού κόστους, οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας μπορούν να συμβάλουν έντονα στη δημιουργία ενός βιώσιμου και ανταγωνιστικού ενεργειακού συστήματος στην Ευρώπη.

2.4.4.2. Μια άλλη σημαντική πτυχή είναι η ενδεχόμενη ανάπτυξη της ευρωπαϊκής βιομηχανίας ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Σε παγκόσμιο επίπεδο, η δυνατότητα περαιτέρω επέκτασης της αγοράς των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, ιδίως στις αναπτυσσόμενες χώρες, είναι εντυπωσιακή και υπολογίζεται σε περισσότερα από 1 700 δισεκατομμύρια Ecu μέχρι το 2020. Για την ανάπτυξη μιας αγοράς για εξαγωγές, είναι σημαντικό για την ευρωπαϊκή βιομηχανία να μπορεί να επεκταθεί στην εσωτερική της αγορά.

2.4.5. Περιφερειακή ανάπτυξη, κοινωνική και οικονομική συνοχή και απασχόληση

2.4.5.1. Οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας είναι τοπικές μορφές ενέργειας. Η παραγωγή ανανεώσιμης ενέργειας για θέρμανση και ηλεκτρικό ρεύμα, καθώς και η εγκατάσταση των αντίστοιχων μονάδων είναι, σε πολλές περιπτώσεις, ανεξάρτητες από την ύπαρξη υποδομής. Πολλές λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες διαθέτουν άφθονους πόρους. Η προαγωγή ανανεώσιμων πηγών ενέργειας είναι ένα βασικό στοιχείο της περιφερειακής πολιτικής.

2.4.5.2. Στο σχετικό τομέα, υφίστανται δυνατότητες για τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης και την ανάπτυξη των ΜΜΕ.

2.4.5.3. Ο τουρισμός προσφέρει καλές ευκαιρίες για αύξηση της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Οι περιφέρειες που διαθέτουν τουριστική βιομηχανία πρέπει κυρίως να προστατέψουν το περιβάλλον τους. Γενικά, η αυξημένη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας μπορεί να προσφέρει μια ενδιαφέρουσα εναλλακτική λύση για τις τουριστικές περιοχές, αντί της παραγωγής συμβατικής ενέργειας.

2.5. *Τα προβλήματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν: Μια σειρά εμποδίων παρακωλύουν την ευρύτερη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας*

2.5.1. Η περιορισμένη διείσδυση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στην αγορά μπορεί, ως ένα μεγάλο βαθμό, να αποδοθεί στην έλλειψη πολιτικής βούλησης και ικανότητας για εξάλειψη των φραγμών στην ευρύτερη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας:

2.5.2. Οι φραγμοί που οφείλονται στο κόστος

2.5.2.1. Ένα από τα κύρια εμπόδια στη μεγαλύτερη διείσδυση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στην αγορά οφείλεται στο κόστος που συνδέεται με την ανάπτυξη αυτών των πηγών ενέργειας. Η καλύτερη δυνατή ανάπτυξη των ανανεώσι-

μων πηγών ενέργειας ενδέχεται να εξαρτηθεί από την εσωτερική χρήση του εξωτερικού κόστους των μη ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Διάφορες μελέτες δείχνουν ότι οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας θα καταλάμβαναν πολύ μεγαλύτερη θέση στην αγορά, ακόμη και με τη σημερινή κατάσταση των τεχνολογιών, αν, για παράδειγμα, οι τιμές των ορυκτών καυσίμων καθορίζονταν κατά τρόπο ώστε να αντανakλάται το πλήρες εξωτερικό κόστος, ειδικότερα εκείνο που συνδέεται με την προστασία του περιβάλλοντος.

2.5.3. Τεχνικοί και μη τεχνικοί φραγμοί

2.5.3.1. Η στάση των χρηματοοικονομικών οργανισμών είναι αρνητική. Μεταξύ των κυριότερων οικονομικών εμποδίων που είναι κοινά στα περισσότερα σχέδια για ανανεώσιμες πηγές ενέργειας είναι η μεγάλη περίοδος απόδοσης με τα τρέχοντα επίπεδα τιμών. Χωρίς σαφείς ενδείξεις σχετικά με το μακροπρόθεσμο σενάριο, οι επενδυτές σε μετοχές και οι χρηματοοικονομικοί οργανισμοί δεν είναι ικανοί να σχηματίσουν μια μακροπρόθεσμη εικόνα για τα σχέδια. Οι κίνδυνοι (τόσο οι τεχνικοί όσο και αυτοί που συνδέονται με την αγορά), έτσι όπως τους αντιλαμβάνονται οι χρηματοοικονομικοί οργανισμοί, οι επενδυτές, οι αγοραστές εξοπλισμού, οι καταναλωτές, κ.λπ., έχουν συχνά υπερεκτιμηθεί.

2.5.3.2. Η πληροφόρηση, η ευαισθητοποίηση και η εμπειρία όσον αφορά τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας είναι άμεσα καταναμιμμένες ανά την ΕΕ.

2.5.3.3. Οι εθνικές εταιρίες παραγωγής ενέργειας, και ιδίως τα μονοπώλια, τηρούν συχνά αρνητική στάση ως προς τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

2.5.3.4. Η σύνδεση με κεντρικά ηλεκτρικά δίκτυα παρουσιάζει τεχνικά και οικονομικά προβλήματα. Ένα πρόβλημα σε σχέση με ορισμένες ανανεώσιμες πηγές ενέργειας που είναι συνδεδεμένες σε ηλεκτρικά δίκτυα, ιδίως την αιολική και την ηλιακή ενέργεια, είναι η μεταβλητότητα του εφοδιασμού από μέρα σε μέρα και μεταξύ των εποχών.

2.5.3.5. Στον τομέα των μεταφορών, τα βιοκαύσιμα απαιτούν κατάλληλη υποδομή.

2.5.3.6. Οι τεχνικές απαιτήσεις, οι οποίες αφορούν ανανεώσιμες πηγές ενέργειας που δεν συνδέονται σε ηλεκτρικά δίκτυα, δημιουργούν εμπόδια. Οι κανονισμοί δόμησης συχνά δεν λαμβάνουν υπόψη τις ειδικές απαιτήσεις για την εγκατάσταση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Πρότυπα ποιότητας για την τεχνική επίδοση προϊόντων κατανάλωσης, όπως η θέρμανση του νερού με ηλιακή ή θερμική ενέργεια, θα ενισχύσουν την εμπιστοσύνη του κοινού, πράγμα που είναι σπουδαιότατο για την μαζική εμπορική προώθηση των προϊόντων. Η έλλειψη τεχνικής εναρμόνισης δημιουργεί σοβαρούς φραγμούς στο εμπόριο τεχνολογιών που σχετίζονται με την ανανεώσιμη ενέργεια.

2.5.3.7. Δεδομένου ότι τα σχέδια για ανανεώσιμες πηγές ενέργειας πραγματοποιούνται συχνά σε περιοχές κοντά στους πόρους, στις οποίες τα ενεργειακά σχέδια δεν είναι συχνά φαινόμενο, οι κάτοικοι των εν λόγω περιοχών ενδέχεται να αντιδράσουν στα σχέδια αυτά για λόγους περιβαλλοντικής ευαισθησίας.

2.6. Η γνώμη της ΟΚΕ σχετικά με τη θέση της Επιτροπής

2.6.1. Η ΟΚΕ επικροτεί την Πράσινη Βίβλο και συμφωνεί με το επιχείρημα που προβάλλει η Επιτροπή, σύμφωνα με το οποίο, «το σημερινό συνολικό ενεργειακό μίγμα δεν συμβαδίζει με τις μακροπρόθεσμες απαιτήσεις της βιώσιμης ανάπτυξης». Υποστηρίζει, σε γενικές γραμμές, τη θέση της Επιτροπής, αλλά επιθυμεί να διατυπώσει ορισμένες ειδικές παρατηρήσεις, οι οποίες έχουν ως εξής:

2.6.2. Αν και «η Ευρώπη είναι σε μεγάλο βαθμό ο παγκόσμιος ηγέτης στις τεχνολογίες ανανεώσιμων πηγών ενέργειας», ωστόσο, στις ΗΠΑ, στην Ιαπωνία και στο Ισραήλ υπάρχουν ενδείξεις σημαντικών επενδύσεων και ερευνητικών προσπαθειών που προσανατολίζονται προς την αγορά. Οι τρίτες χώρες αποτελούν σπουδαίο στόχο των αμερικανικών εταιρειών. Η ΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή ότι η ΕΕ οφείλει να παραμείνει ο παγκόσμιος ηγέτης στον τομέα των τεχνολογιών σχετικά με τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, αλλά εκτιμά ότι η τελευταία δεν θα διατηρήσει τη θέση αυτή χωρίς ένα πρόγραμμα σαν εκείνο που προβλέπεται στην Πράσινη Βίβλο. Ιδιαίτερα τα προγράμματα για την ενίσχυση των εξαγωγών τεχνολογίας που σχετίζεται με τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας θα λάβουν πολύ μεγάλη σημασία.

2.6.3. Οι υποθέσεις, που περιλαμβάνονται στη μελέτη Teres II, αφορούν την περίοδο μέχρι το 2020, αλλά οι προβλέψεις στην Πράσινη Βίβλο καλύπτουν μόνο την περίοδο μέχρι το 2010. Αν και είναι κατανοητή η δυσκολία της πρόβλεψης των οικονομικών προοπτικών σχετικά με τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, εκφράζεται η άποψη ότι το πρόγραμμα δράσης που προβλέπει η Επιτροπή χρειάζεται να εκτιμηθεί με βάση την πλέον μακροπρόθεσμη υπόθεση. Αν υποθεθεί ότι η συμβολή τους έως τα μέσα του 21ου αιώνα θα είναι σημαντική, τότε τα περισσότερα μέτρα που προτείνονται στην Πράσινη Βίβλο μπορούν να δικαιολογηθούν, με σκοπό να ενθαρρυνθεί η διείσδυση των εν λόγω τεχνολογιών στην αγορά στο εγγύς μέλλον.

2.6.4. Οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας πρέπει να συμβάλουν στην ενίσχυση μιας βιώσιμης ανάπτυξης. Κάθε τρόπος παραγωγής και χρήσης ενέργειας επηρεάζει το περιβάλλον. Οι επιπτώσεις στο περιβάλλον των διαφόρων μορφών ανανεώσιμων πηγών ενέργειας διαφέρουν σε έντονο βαθμό, τόσο όσον αφορά τη φύση όσο και τη διάστασή τους. Για την προαγωγή μιας βιώσιμης ανάπτυξης πρέπει να καταρτισθεί ένας ειδικός απολογισμός για τις επιπτώσεις στο περιβάλλον κάθε νέας τεχνολογίας που σχετίζεται με ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Κατά την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων κάθε παρόμοιας τεχνολογίας, είναι σημαντικό να λαμβάνεται υπόψη το ευρύτερο φαινόμενο θερμοκηπίου. Κατ' αυτό τον τρόπο, θα είναι δυνατό να δοθεί προτεραιότητα στην ενίσχυση εκείνων των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας για τις οποίες ο οικολογικός απολογισμός είναι ιδιαίτερα ευνοϊκός και οι οποίες, επομένως, είναι πιο καθαρές από τα ορυκτά καύσιμα.

2.6.5. Η ΟΚΕ κρίνει ότι η εσωτερικευση των εξωτερικών στοιχείων κόστους είναι ένα πολύπλοκο έργο. Μια γενική αύξηση των φόρων για τα ενεργειακά προϊόντα δεν είναι απαραίτητη. Αντίθετα, για την ενθάρρυνση της διείσδυσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, χρειάζεται οπωσδήποτε ένα σύστημα οικονομικών κινήτρων. Γενικά, αναμένεται ότι οι δράσεις αυτές θα είναι εθνικές, στο μέτρο που δεν προκαλούν στρεβλώσεις της εσωτερικής αγοράς, αλλά χρειάζεται να δοθεί προσοχή στο συντονισμό στο επίπεδο της Ένωσης, με στόχο τη δημιουργία σταθερών και προβλέψιμων συνθηκών αγοράς για τις επιχειρήσεις παραγωγής ενέργειας και παροχής υπηρεσιών, τους επενδυτές και τους πελάτες τους.

2.6.6. Η σύνδεση με κεντρικά ηλεκτρικά δίκτυα παρουσιάζει τεχνικά και οικονομικά προβλήματα.

2.6.6.1. Επί του παρόντος, τα προβλήματα αυτά δεν έχουν σημασία, διότι οι περιορισμένες περιπτώσεις, όπου η ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές διοχετεύεται μέσω ηλεκτρικών δικτύων, μπορούν εύκολα να τύχουν χειρισμού εντός του ορίου ανεκτών λαθών. Θα ήταν αδύνατο, όμως, να αποτελέσει αντικείμενο χειρισμού η διοχέτευση μεγάλων και μεταβλητών ποσοτήτων, με βάση τη σημερινή πρακτική όσον αφορά τον προγραμματισμό των δικτύων. Αυτό σημαίνει ότι θα χρειασθεί να αναπτυχθούν προηγμένες τεχνολογίες για την αποθήκευση ηλεκτρικής ενέργειας και, ταυτόχρονα, να εξετασθεί το ενδεχόμενο της χρησιμοποίησης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας σε ένα ανεξάρτητο περιβάλλον. Οι προηγμένες τεχνολογίες για την αποθήκευση ηλεκτρικής ενέργειας είναι εξαιρετικά σημαντικές για την ανάπτυξη ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και η ΟΚΕ αναμένει ότι παρόμοιες τεχνολογίες θα τύχουν υποστήριξης βάσει του 5ου Προγράμματος-πλαίσιο.

2.6.6.2. Σε αναπτυσσόμενες χώρες με θερμό κλίμα, η αιολική ενέργεια και η φωτοβολταϊκή ενέργεια είναι ήδη βιώσιμες από οικονομική άποψη και μπορούν να χρησιμοποιούνται ανεξάρτητα από το δίκτυο που χρειάζεται να κατασκευασθεί για την παροχή ηλεκτρισμού από ορυκτά καύσιμα. Για τους προαναφερθέντες λόγους, δεν είναι ακόμη δυνατό να γίνει οικονομική εκμετάλλευση των εμπορικών ανανεώσιμων πηγών ενέργειας σε αναπτυσσόμενες χώρες στις οποίες υφίστανται δίκτυα. Αυτό σημαίνει ότι, βραχυπρόθεσμα έως μεσοπρόθεσμα, χρειάζεται επίσης να δοθεί προτεραιότητα και στην προώθηση της αγοράς ανανεώσιμων πηγών ενέργειας σε αναπτυσσόμενες χώρες.

2.6.7. Για την εξισορρόπηση της κατάστασης στις αναπτυσσόμενες χώρες, όπως προτείνεται στο σημείο 2.6.6.2 ανωτέρω, η πιο αποτελεσματική δράση βραχυπρόθεσμα έως μεσοπρόθεσμα είναι οπωσδήποτε η ενίσχυση της ενεργειακής αποδοτικότητας στις εν λόγω χώρες. Με δεδομένη τη σημερινή κατάσταση της τεχνολογίας, όλα τα μέτρα για την τόνωση της ενεργειακής αποδοτικότητας είναι ουσιαστικά πιο αποτελεσματικά, από πλευράς κόστους, από τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Παράλληλα με την αναζήτηση νέων πηγών ενέργειας, είναι απαραίτητο να αφιερωθεί προσοχή στη διαχείριση της ζήτησης. Η δημοσιονομική υποστήριξη μέτρων για την ενίσχυση της ενεργειακής αποδοτικότητας πρέπει να αντισταθμισθεί με επενδύσεις που συνδέονται με άλλες μορφές ενέργειας, προκειμένου να αντικατοπτριστεί η σχετική μείωση της χρήσης ορυκτών καυσίμων που είναι εφικτή σε βραχυπρόθεσμα και μεσοπρόθεσμα βάση. Για τους λόγους αυτούς, η ΟΚΕ επιδοκιμάζει την έμφαση που δίνεται στην ορθολογική διαχείριση της ενέργειας μεταξύ των προτεινόμενων προτεραιοτήτων του 5ου Προγράμματος-πλαίσιο.

2.6.8. Ένας άλλος λόγος για να δοθεί πρόσθετη ώθηση στην εξοικονόμηση ενέργειας είναι ότι θα χρειασθεί ακόμη χρόνος για να καταστούν οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας αποτελεσματικές από πλευράς κόστους. Αν και το κόστος ορισμένων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας είναι ανάλογο με εκείνο του ηλεκτρισμού που παράγεται από ορυκτά καύσιμα, αναμένεται ότι η παραγωγή ορυκτών καυσίμων θα καταστεί πιο αποδοτική και ότι, επομένως, η πτώση των τιμών της ηλεκτρικής ενέργειας από ορυκτά καύσιμα θα συνεχισθεί. Η μείωση των τιμών των ορυκτών καυσίμων επιτυγχάνεται χάρη στην τεχνολογία, στα νέα καύσιμα (αέριο) και στην οργανωμένη μείωση του κόστους ως αποτέλεσμα της καθιέρωσης του ανταγωνισμού στη βιομηχανία εφοδιασμού. Για αρκετό καιρό, αυτό θα αποτελέσει κινούμενο στόχο για τις τιμές των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και, ενδεχομένως, οι εργασίες του προβλεπόμενου προγράμματος E&A για τη βελτίωση της τεχνολογίας που συνδέεται με τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας θα πρέπει να σχεδιαστούν με τρόπο ώστε να συμβαδίζουν με τη βελτίωση της αποδοτικότητας των ορυκτών καυσίμων.

2.6.9. Στην Πράσινη Βίβλο, δεν δίδεται επαρκής προσοχή στον καταναλωτή.

2.6.9.1. Ιδιαίτερα όσον αφορά τις τοπικές πηγές ενέργειας και, ενδεχομένως, εκείνες τις πηγές που δεν συνδέονται σε δίκτυα, η πρόκληση έγκειται στο να συνεδητοποιήσει το κοινό αυτό το οποίο είναι εφικτό και να αρχίσει να πιστεύει στην αξιοπιστία και στη διαθεσιμότητα των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Η εγκατάσταση και η λειτουργία οικιακών φωτοβολταϊκών σκελών, συστημάτων θέρμανσης κολυμβητηρίων, κ.λπ. πρέπει να είναι τόσο απλή όσο και η εγκατάσταση ενός οικιακού ψυγείου. Ο καθορισμός των σχετικών τιμών, η χρηματική ενίσχυση και τα φορολογικά κίνητρα πρέπει να είναι επαρκή για να προσελκύσουν ένα πρώτο κύμα πελατών του λιανικού εμπορίου. Η αγορά θα αναπτυχθεί με αυτοδύναμο τρόπο, υπό την προϋπόθεση ότι αρκετά άτομα θα πραγματοποιήσουν επενδύσεις. Αυτό θα καταστεί δυνατό με την επικέντρωση των προγραμμάτων για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας στα νοικοκυριά και στους επιχειρηματίες πελάτες.

2.6.9.2. Όπως σε ορισμένες χώρες της ΕΕ έχουν δημιουργηθεί οργανισμοί για να ενθαρρυνθεί η εξοικονόμηση ενέργειας στην αγορά, έτσι πρέπει να αναληφθεί δράση και για την τόνωση της ζήτησης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Αναμένεται ότι οι οργανισμοί που σχετίζονται με τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας θα διαπαιδαγωγήσουν το κοινό, καθώς και τα άτομα που ασκούν βασικά ενδιάμεσα επαγγέλματα όπως του υδραυλικού, του ηλεκτρολόγου, του οικοδόμου και του αρχιτέκτονα, που μπορεί να διαδραματίσουν ζωτικό ρόλο.

2.6.9.3. Ένα άλλο μέσο για την τόνωση της ζήτησης είναι τα προγράμματα σχετικά με τις δημόσιες συμβάσεις.

2.6.10. Μια τελευταία παρατήρηση όσον αφορά τη θέση της Επιτροπής είναι ότι η τελευταία δεν αναγνωρίζει το πρόβλημα της κλιμακας όσον αφορά τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Με την αύξηση της παραγωγής, τα προβλήματα αυξάνονται γεωμετρικά. Ως παραδείγματα μπορούν να αναφερθούν οι επιπτώσεις των μεταβλητών ποσοτήτων ηλεκτρικής ενέργειας στα δίκτυα, οι συνέπειες της εντατικής καλλιέργειας ενεργεια-

κών φυτών σε τεράστιες καλλιεργητικές εκτάσεις και οι επιπτώσεις των αιολικών πάρκων στο περιβάλλον.

3. Η στρατηγική της Επιτροπής

3.1. Στοιχεία της στρατηγικής της Επιτροπής

Η στρατηγική της Επιτροπής συνίσταται στα 4 ακόλουθα στοιχεία:

3.1.1. Πρώτον, μια σαφής, φιλόδοξη, αλλά παραταύτα, βασισμένη σε πραγματιστικές εκτιμήσεις, αύξηση της συμβολής των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στο ενεργειακό ισοζύγιο της Κοινότητας.

3.1.2. Δεύτερον, προτείνεται να ενισχυθεί η συνεργασία των κρατών μελών στον τομέα των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

3.1.3. Τρίτον, προτείνεται η Κοινότητα να ενισχύσει τις πολιτικές εκείνες που επηρεάζουν την ανάπτυξη ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

3.1.4. Το τέταρτο στοιχείο της στρατηγικής είναι μια πρόταση για την ενίσχυση της αξιολόγησης και της παρακολούθησης της πορείας προς την επίτευξη των στόχων.

3.2. Στόχοι

3.2.1. Η Επιτροπή φρονεί ότι ένας στόχος για τη συμβολή των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας μπορεί να είναι ένα καλό μέσο για τη χάραξη πολιτικής και να αποτελέσει κατευθυντήρια γραμμή για δράση. Το ερώτημα που ανακύπτει είναι αν πρέπει να καθορισθεί ένα νέος κοινοτικός ενδεικτικός στόχος για το 2010 και, αν τούτο κριθεί αναγκαίο, σε ποιο επίπεδο. Ορισμένα κράτη μέλη ήδη έχουν τους δικούς τους στόχους.

Κατά την άποψη της ΟΚΕ, ένας κοινοτικός ενδεικτικός στόχος θα ήταν χρήσιμος.

Ωστόσο, πολλές ανανεώσιμες πηγές ενέργειας αποτελούν μια εναλλακτική δυνατότητα για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, η οποία έχει περιορισμένη εφαρμογή στις μεταφορές, ιδίως στις εναέριες, καθώς και στις βιομηχανικές μεθόδους παραγωγής που απαιτούν μεγάλες ποσότητες θερμότητας υψηλής θερμοκρασίας. Για το λόγο αυτό, υπάρχει ένα ανώτατο όριο στους στόχους που μπορεί να καθορισθούν.

Αν και είναι δυνατό να καθορισθούν στόχοι για τα κράτη μέλη, παρόμοια ενέργεια θα ήταν άσκοπη διότι οι στόχοι αυτοί α) δεν θα δέσμευαν τα κράτη μέλη και β) τα πρότυπα των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας των διαφόρων κρατών μελών διαφέρουν σε έντονο βαθμό.

Όπως εξηγείται κατωτέρω, η ΟΚΕ συνιστά τον καθορισμό στόχων για τις διάφορες τεχνολογίες σχετικά με τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Τούτο κρίνεται σκόπιμο διότι, κατ'αυτό τον τρόπο, θα μπορούσαν να εκτιμηθούν α) η πρόοδος κάθε τεχνολογίας, β) η αποτελεσματικότητα της υποστήριξης της ΕΕ και των κρατών μελών, γ) η ασφάλεια εφοδιασμού, δ) η

διεθνής ανταγωνιστικότητα και ε) στους τομείς όπου τούτο κρίνεται απαραίτητο, ο βαθμός επιτυχίας των εξαγωγών τεχνολογίας. Η ΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή ότι «αν δεν αυξηθεί το μερίδιο των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, αυτό θα έχει αρνητικές επιπτώσεις σε άλλους σημαντικούς στόχους της πολιτικής, ιδίως όσον αφορά την ασφάλεια εφοδιασμού, την οικονομική και κοινωνική συνοχή και την οικονομική ανταγωνιστικότητα».

3.2.2. Η Επιτροπή αναζητεί απόψεις σχετικά με το αν θα πρέπει να θέσει έναν ενδεικτικό στόχο για τη συμβολή των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στη συνολική εσωτερική κατανάλωση ενέργειας πέρα από τον τρέχοντα στόχο για το έτος 2005, υποθέτοντας ότι ένας φιλόδοξος αλλά ρεαλιστικός στόχος για το 2010 θα αποτελούσε ένα χρήσιμο κίνητρο για την εφαρμογή πολιτικής και θα συγκέντρωνε τη σκέψη των ατόμων που λαμβάνουν αποφάσεις. Η ΟΚΕ εκτιμά ότι παρόμοιος στόχος θα ήταν χρήσιμος.

3.2.3. Η Επιτροπή φρονεί ότι σε αυτή την κρίσιμη φάση της ανάπτυξης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, είναι απαραίτητο να εφαρμοσθεί μια έντονη προληπτική πολιτική για την επίτευξη αξιολογών αποτελεσμάτων. Ο διπλασιασμός του ποσοστού ανανεώσιμων πηγών ενέργειας μέχρι το 2010, ο οποίος θα σήμαινε συνεισφορά από τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας στη συνολική εσωτερική κατανάλωση ενέργειας ύψους περίπου 12 %, θα μπορούσε να αποτελέσει ένα φιλόδοξο αλλά και ρεαλιστικό στόχο. Πρόκειται για μια ελάχιστη απαίτηση αν η συμβολή της παραγωγής ηλεκτρισμού από πυρηνική ενέργεια μειωθεί, όπως αναμένεται κατά την περίοδο έως το 2020.

3.2.3.1. Δεδομένου ότι στο τρέχον ποσοστό ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, που είναι 6 %, περιλαμβάνεται και η υδροηλεκτρική ενέργεια μεγάλης κλίμακας, της οποίας η δυνατότητα περαιτέρω εκμετάλλευσης στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι περιορισμένη, ο διπλασιασμός του σημερινού επιπέδου ενεργειακής παραγωγής από άλλες πηγές θα απαιτούσε σημαντικές αυξήσεις στη χρήση άλλων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

3.2.3.2. Ο πίνακας 1 παρουσιάζει την ανάπτυξη των διαφόρων τεχνολογιών βάσει του σεναρίου για βέλτιστες πρακτικές στο πλαίσιο της μελέτης Teres II. Παρατίθεται το αναμενόμενο αποτέλεσμα ενός σεναρίου που βασίζεται σε πολιτικές για βέλτιστη πρακτική και, σύμφωνα με το οποίο, η διείσδυση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στο σύνολό τους ανέρχεται σε 12,51 %.

3.2.3.3. Στον πίνακα 2, το σενάριο τρέχουσες πολιτικές συγκρίνεται με το σενάριο «βέλτιστες πρακτικές» για μια περίοδο έως το 2010. Σύμφωνα με το πρώτο σενάριο, τα κράτη μέλη θα εξακολουθήσουν να ενισχύουν τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας στα σημερινά επίπεδα, αλλά δεν θα αναληφθούν οι πρόσθετες δράσεις που προβλέπονται στην Πράσινη Βίβλο. Από τα δύο αποτελέσματα που περιγράφονται στον πίνακα 2, είναι σαφές ότι το δεύτερο σενάριο δεν θα είχε αισθητή επίδραση σε ορισμένες καθιερωμένες τεχνολογίες όπως η υδροηλεκτρική ενέργεια μεγάλης κλίμακας. Οι τεχνολογίες που χαρακτηρίζονται με έναν αστερίσκο (*) φαίνεται μεν ότι θα είχαν επιτυχία βάσει των τρεχουσών πολιτικών, αλλά ότι, εντούτοις, θα είχαν μεγαλύτερη επιτυχία σύμφωνα με το σενάριο «βέλτιστες πρακτικές». Οι τεχνολογίες που χαρακτηρίζονται από δύο αστερίσκους (**) φαίνεται ότι δεν είναι

βιώσιμες βάσει του σεναρίου «τρέχουσες πολιτικές» και χρειάζονται τη συμβολή του σεναρίου σχετικά «βέλτιστες πρακτικές», προκειμένου να επιτευχθεί μια βιώσιμη διείσδυση. Παρατίθενται, επίσης, τα αποτελέσματα για το 2020 βάσει του σεναρίου «βέλτιστες πρακτικές», διότι κατ'αυτό τον τρόπο υπογραμμίζονται οι περαιτέρω δυνατότητες για την ανάπτυξη ορισμένων τεχνολογιών, ιδίως εκείνων που σχετίζονται με την αιολική ενέργεια, την ενέργεια από φωτοβολταϊκά, την παλιρροιακή ενέργεια, την ενέργεια από την ξυλεία, τη θέρμανση από την ηλιακή ενέργεια και την ενέργεια από αιθανόλη και από πετρέλαιο βιολογικής προέλευσης.

3.2.3.4. Ο βαθμός διείσδυσης των τεχνολογιών χωρίς (*) και (***) φαίνεται ικανοποιητικός βάσει του σεναρίου «τρέχουσες πρακτικές». Αν και η διείσδυση αυτών των τεχνολογιών ενδέχεται ακόμη να βελτιωθεί, κρίνεται σκόπιμο να δοθεί έμφαση στις τεχνολογίες που χρειάζονται υποστήριξη βάσει του σεναρίου «βέλτιστες πρακτικές». Αξιοσημείωτο είναι επίσης το ότι οι τεχνολογίες που σχετίζονται με την ενέργεια από απόβλητα, δηλαδή τα αέρια από χώρους απόθεσης απορριμμάτων, τα αστικά απόβλητα, τα βιομηχανικά απόβλητα, τα αγροτικά απόβλητα και τα υπολείμματα από τη δασοκομία, επηρεάζονται άμεσα από την υφιστάμενη νομοθεσία για το περιβάλλον.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

Σενάριο «Πολιτικές για βέλτιστη πρακτική» — Teres II

Έτος Μορφή ενέργειας μονάδων	1995		2005		2010	
	Ηλεκτρισμός GWh	Θερμότητα ktoe	Ηλεκτρισμός GWh	Θερμότητα ktoe	Ηλεκτρισμός GWh	Θερμότητα ktoe
Αιολική	4 169	0	58 549	0	82 366	0
Υδροηλεκτρική μικρής κλίμακας	34 314	0	49 703	0	60 701	0
Υδροηλεκτρική μεγάλης κλίμακας	273 577	0	278 426	0		
Φωτοβολταϊκά	49	0	7 091	0	12 213	0
Κυματική	0	0	0	0	0	0
Παλιρροιακή	542	0	542	0	4 883	0
Γεωθερμικός ηλεκτρισμός	4 405	0	10 850	0	10 850	0
Αέρια από χώρους απόθεσης απορριμμάτων	1 351	85	9 384	1 812	10 904	2 634
Αστικά απόβλητα	7 900	2 580	16 306	3 772	19 231	4 202
Βιομηχανικά απόβλητα	12 249	7 693	18 185	14 510	19 432	18 535
Αγροτικά απόβλητα	133	245	452	2 460	500	3 371
Ξυλεία	772	546	28 342	20 270	42 939	25 666
Υπολείμματα από τη δασοκομία	2 753	20 829	3 736	26 214	4 387	27 986
Γεωθερμική θερμότητα	0	628	0	6 633	0	8 111
Ηλιακή θερμότητα	0	287	1 095	3 356	3 504	5 089
Αιθανόλη/Πετρέλαιο βιολογικής προέλευσης	0	168	0	7 496	0	15 001
Συνολική παραγωγή από ΤΑΕ (τεχνολογίες ανανεώσιμης ενέργειας)	342 214	33 062	482 662	86 522	552 451	110 396
Μονάδες	Ktoe		Ktoe		Ktoe	
Πρωτογενής ενέργεια από ΤΑΕ	73 294		159 508		196 596	
Ζήτηση πρωτογενούς ενέργειας	1 393 860		1 516 895		1 571 250	
% της συμβολής των ΤΑΕ	5,26 %		10,52 %		12,51 %	

3.2.3.5. Η υλοποίηση των προτάσεων της Επιτροπής σχετικά με το ποσοστό διείσδυσης του 12 % που τίθεται ως στόχος για το 2010, εξαρτάται σαφώς από την επιτυχία των βασικών τεχνολογιών σε επίπεδο κρατών. Στόχος δεν θα είναι οι χώρες αλλά οι τεχνολογίες. Όπως έχουν τα πράγματα, όλες οι βασικές τεχνολογίες που προσδιορίζονται στον πίνακα 2 εξαρτώνται

από την επίτευξη των προβλεπόμενων στόχων ενός μικρού αριθμού χωρών. Συνεπώς, σκόπιμο θα ήταν να εντοπισθούν οι χώρες οι οποίες προβλέπεται ότι θα διαδραματίσουν πρωτοποριακό ρόλο στις βασικές τεχνολογίες το 2010, όπως καταδεικνύεται στον πίνακα 3.

3.2.3.6. Κατά την άποψη της ΟΚΕ, ο στόχος του 12 % πιθανόν να φαίνεται φιλόδοξος, αλλά είναι δυνατό να επιτευχθεί, υπό την προϋπόθεση ότι η ανάπτυξη των διαφόρων τεχνολογιών μπορεί να ενθαρρυνθεί με αποτελεσματικό τρόπο. Μια προσεκτική εξέταση του πίνακα 3 δείχνει ότι υπάρχουν περιθώρια για την αύξηση του βαθμού δέσμευσης ορισμένων κρατών μελών ως προς αυτές τις νέες τεχνολογίες, π.χ. του Ηνωμένου Βασιλείου για την αιολική ενέργεια ή της Ελλάδας για τη θέρμανση από την ηλιακή ενέργεια.

3.2.4. Εκτός από τις απόψεις για ένα στόχο που αφορά τη συνολική διείσδυση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, η

Επιτροπή ενδιαφέρεται επίσης για απόψεις σχετικά με τη θέσπιση δευτερευόντων στόχων για κάθε ανανεώσιμη πηγή ενέργειας, καθώς και δευτερευόντων στόχων όσον αφορά τη συμβολή των διαφόρων τομέων, όπως η παραγωγή ηλεκτρισμού και θερμότητας. Πάντως, πρέπει να καταστεί σαφές ότι οι ενδεχόμενες προτάσεις θα αφορούν την επίτευξη στόχων, οι οποίοι δεν θα επιβάλλονται διά νόμου.

Η ΟΚΕ κρίνει ότι αξίζει να καταβληθούν προσπάθειες για την καθιέρωση δευτερευόντων στόχων, λαμβάνοντας ιδίως υπόψη τις απόψεις που εκφράζονται στο σημείο 3.2.3 ανωτέρω.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

Βασικές τεχνολογίες — Teres II

Τύπος Ενέργειας	Τρέχουσες πολιτικές 2010		Βέλτιστες πρακτικές 2010		Βέλτιστες πρακτικές 2020	
	Ηλεκτρισμός Ενέργεια GWh	Θερμότητα ktoe	Ηλεκτρισμός Ενέργεια GWh	Θερμότητα ktoe	Ηλεκτρισμός Ενέργεια GWh	Θερμότητα ktoe
Αιολική**	28 861	0	82 366	0	106 363	0
Υδροηλεκτρική μικρής κλίμακας*	52 957	0	60 701	0	65 418	0
Υδροηλεκτρική μεγάλης κλίμακας	281 235	0	280 540	0	291 668	0
Φωτοβολταϊκά**	274	0	12 213	0	32 058	0
Κυματική	0	0	0	0	0	0
Παλιρροιακή**	542	0	4 883	0	12 183	0
Γεωθερμικός ηλεκτρισμός	10 844	0	10 850	0	10 850	0
Αέρια από χώρους απόθεσης απορριμμάτων	10 123	810	10 904	2 634	15 885	3 208
Αστικά απόβλητα	18 768	4 110	19 231	4 202	22 989	4 436
Βιομηχανικά απόβλητα*	15 918	9 166	19 432	18 535	20 746	20 511
Αγροτικά απόβλητα	413	1 316	300	3 371	658	3 892
Ξυλεία**	4 837	7 419	42 939	25 666	52 556	27 202
Υπολείμματα από τη δασοκομία	3 111	24 703	4 387	27 986	6 014	28 445
Γεωθερμική θερμότητα*	0	- 1 919	0	8 111	0	8 633
Ηλιακή θερμότητα**	0	586	3 504	5 089	10 950	7 417
Αιθανόλη/Πετρέλαιο βιολογικής προέλευσης**	0	1 750	0	15 001	0	22 497
Συνολική παραγωγή από ΤΑΕ (τεχνολογίες ανανεώσιμης ενέργειας)	427 902	51 778	552 451	110 396	648 339	126 240
Μονάδες	Ktoe		Ktoe		Ktoe	
Πρωτογενής ενέργεια από ΤΑΕ	112 159		196 596		227 228	
Ζήτηση πρωτογενούς ενέργειας	1 571 250		1 571 250		1 637 960	
% της συμβολής των ΤΑΕ	7,14 %		12,51 %		13,87 %	

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

Βασικές τεχνολογίες/Πρωτοποριακές χώρες — Teres II

Τεχνολογία	Στόχος για το 2010		Πρωτοποριακές χώρες (1)	Παραγωγή-στόχος	
	GWh	Ktoe		GWh	Ktoe
Αιολική	82 366	0	Γερμανία	21 115	0
			Γαλλία	18 918	0
			Ιταλία	8 966	0
			Ισπανία	4 813	0
Φωτοβολταϊκή	12 213	0	Γαλλία	3 568	0
			Γερμανία	2 747	0
			Αυστρία	1 990	0
			Ιταλία	1 709	0
Παλιρροιακή	4 883	0	HB	3 755	0
			Γαλλία	1 128	0
Ευλεία	42 939	25 666	Ισπανία	11 088	2 406
			Γαλλία	10 285	3 341
			Γερμανία	7 866	5 937
			Ελλάδα	3 438	478
Θέρμανση από ηλιακή ενέργεια	3 504	5 089	Ισπανία	1 807	2 511
			Ιταλία	966	718
			Πορτογαλία	548	367
			Γαλλία	0	739
Αιθανόλη/Πετρέλαιο βιολογικής προέλευσης	0	15 001	Γαλλία	0	3 669
			Ελλάδα	0	2 883
			Ιταλία	0	2 157
			HB	0	2 022
			Ισπανία	0	1 603

(1) Δεν διατέθηκαν στοιχεία για τη Σουηδία.

3.3. Τόνωση της συνεργασίας των κρατών μελών

3.3.1. Η Επιτροπή εκτιμά ότι για την επίτευξη σημαντικής αύξησης του ποσοστού των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας απαιτείται η πλήρης δέσμευση των κρατών μελών σε εθνική, περιφερειακή και τοπική κλίμακα. Το ερώτημα που ανακύπτει είναι ποιά θα πρέπει να είναι τα στοιχεία αναφοράς για την εναρμόνιση των εθνικών πρωτοβουλιών.

3.3.2. Κατά την άποψη της ΟΚΕ, το θέμα αυτό εξετάζεται στην πρόταση απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με την οργάνωση της συνεργασίας όσον αφορά καθορισμένους κοινοτικούς στόχους για την ενέργεια. Η ΟΚΕ παρουσίασε ιδιαίτερη γνωμοδότηση σχετικά με την πρόταση αυτή, στην οποία υποστηρίζει την πρόθεση της Επιτροπής.

3.3.3. Η ΟΚΕ υπογραμμίζει την ανάγκη για διεθνική συνεργασία. Τα κυριότερα οφέλη μιας παρόμοιας συνεργασίας είναι: α) η καθιέρωση αγοράς σε κοινοτικό επίπεδο για κάθε τεχνολογία, β) η εναρμόνιση προτύπων και ρυθμίσεων των σημερινών και των μελλοντικών κρατών μελών και γ) η δημιουργία κοινών υποδομών, π.χ. για νέα καύσιμα και πηγές ηλεκτρικής ενέργειας για τις οδικές μεταφορές.

3.4. Ενίσχυση των κοινοτικών πολιτικών

3.4.1. Η εσωτερική αγορά

3.4.1.1. Η δημιουργία μιας εσωτερικής αγοράς ενέργειας είναι μια βασική κοινοτική προτεραιότητα. Η Επιτροπή έχει προσδιορίσει μια σειρά από μέτρα που μπορούν να ληφθούν υπόψη όσον αφορά το συγκεκριμένο θέμα:

3.4.1.2. Πιστώσεις για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας

Θα μπορούσε να εξετασθεί το ενδεχόμενο ένα ορισμένο ποσοστό των αναγκών των κρατών μελών σε ηλεκτρική ενέργεια να καλύπτεται υποχρεωτικά από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και η υποχρέωση αυτή να επιβάλλεται σε κάθε προμηθευτή ηλεκτρικής ενέργειας, μαζί με ατομικές υποχρεώσεις, οι οποίες θα είναι διαπραγματεύσιμες μέσω ενός συστήματος «πιστώσεων για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας».

Η ΟΚΕ εκτιμά ότι η πρόταση αυτή είναι αξιόλογη, υπό την προϋπόθεση ότι, κάθε κράτος μέλος θα είναι ελεύθερο να προσαρμόσει τη σχετική ιδέα κατά τρόπο ώστε να λαμβάνονται υπόψη οι ιδιαίτερες περιστάσεις που επικρατούν και οι στόχοι που θέτει για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

3.4.1.3. Εσωτερικευση του κόστους και εναρμόνιση της φορολογικής νομοθεσίας

3.4.1.3.1. Κατά την άποψη της Επιτροπής η εναρμόνιση της φορολογικής νομοθεσίας μπορεί να διαδραματίσει βασικό ρόλο στη διασφάλιση της ορθής λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς και έχει πολύ μεγάλη σημασία για την ταχύτερη καθιέρωση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

3.4.1.3.2. Η ΟΚΕ δεν κρίνει κατάλληλη την αύξηση των φόρων για τον άνθρακα για τα καύσιμα των μέσων μεταφοράς, δεδομένου ότι ο φόρος που πλήττει τα καύσιμα είναι ήδη πολύ υψηλός. Πράγματι, με την αύξηση του φόρου σε σχέση με την τιμή του ακατέργαστου πετρελαίου, ο κίνδυνος να παροτρυνθούν οι παραγωγικές χώρες να αυξήσουν τις τιμές καθίσταται πιο έντονος. Αντίθετα, η ΟΚΕ φρονεί ότι πρέπει να δοθεί έμφαση στην αποδοτικότητα των καυσίμων, σε εναλλακτικά συστήματα ενέργειας και σε μελλοντικές στρατηγικές στον τομέα των μεταφορών.

3.4.1.3.3. Όσον αφορά το κόστος του αερίου και του ηλεκτρισμού για ενέργεια, θέρμανση και φως, δεν χρειάζεται να καθιερωθούν φόροι επί του άνθρακα για την ενίσχυση της ανάπτυξης τεχνολογιών που συνδέονται με ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Η ΟΚΕ τάσσεται υπέρ των φορολογικών κινήτρων για παραγωγούς ή/και καταναλωτές με στόχο την ενθάρρυνση της ευρύτερης χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Φρονεί ότι δεν θα ήταν απαραίτητη η αύξηση των φόρων επί του μεγαλύτερου μέρους της παραγόμενης ενέργειας, προκειμένου να καταστεί δυνατή η φοροαπαλλαγή του μικρού ποσοστού ενέργειας που παράγεται από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Η ανάλυση των βασικών τεχνολογιών στο σημείο 3.2.3 ανωτέρω δείχνει ότι οι σχετικές ποσότητες είναι ελάχιστες για τις τεχνολογίες που χρειάζονται τη μεγαλύτερη υποστήριξη. Συνεπώς, τα φορολογικά κίνητρα ή άλλες ενισχύσεις υπέρ των εν λόγω τεχνολογιών δεν θα είχαν αισθητή επίδραση στο σύνολο της αγοράς. Το κόστος παρόμοιων κινήτρων θα ήταν και σ' αυτή την περίπτωση μικρό και δεν θα οδηγούσε σε μεγάλες αντισταθμιστικές αυξήσεις των φόρων σε άλλους τομείς. Επιπλέον, δεδομένου ότι γενικές αυξήσεις των φόρων επί της ενέργειας δεν θα ήταν απαραίτητες, το συνολικό κόστος για την οικονομία θα μπορούσε να ελεγχθεί. Το 2010, οι νέες βασικές τεχνολογίες (βλέπε * και ** ανωτέρω) δεν θα αντιπροσωπεύουν 12 % αλλά 2 % ή 3 % της συνολικής ενέργειας που χρησιμοποιείται.

3.4.1.3.4. Η ΟΚΕ επισημαίνει ακόμη ότι η ελευθέρωση της εσωτερικής αγοράς ενέργειας σημαίνει ότι είναι αδύνατο πλέον να αποκριπτεται το πραγματικό κόστος των διαφόρων πηγών ενέργειας. Το πλήρες εξωτερικό κόστος των πυρηνικών καυσίμων εσωτερικεύεται σε πολλές χώρες, λόγω της ανάγκης για χρηματοδότηση του παροπλισμού των πυρηνικών σταθμών. Οι συνέπειες της τάσης αυτής για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας είναι ότι το κόστος για την προαγωγή τους δεν θα πρέπει να περιορίζεται μέσω των τιμών των άλλων καυσίμων αλλά να επιχορηγείται εμφανώς.

3.4.1.4. Κρατική ενίσχυση

Τα τελευταία χρόνια, η Επιτροπή βρέθηκε αντιμέτωπη με έναν αυξανόμενο αριθμό περιπτώσεων κρατικής ενίσχυσης στον τομέα των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Όπως προβλέπεται στη Λευκή Βίβλο «Μια ενεργειακή πολιτική για την Ευρωπαϊκή Ένωση», η Επιτροπή, κατά τη διάρκεια της διαδικασίας αναθεώρησης των παρουσών κατευθυντήριων γραμμών, θα εξετάσει κατά πόσο χρειάζεται να γίνουν ορισμένες προσαρμογές για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και τη συμβολή τους στους στόχους της ενεργειακής πολιτικής.

Η ΟΚΕ εκφράζει την άποψη ότι οι διάφορες μορφές κρατικών ενισχύσεων είναι αποδεκτές, υπό την προϋπόθεση ότι ενθαρρύνουν την ανάπτυξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και δεν οδηγούν σε στρεβλώσεις της σχετικής αγοράς. Επί του παρόντος, η υποστήριξη ανανεώσιμων πηγών ενέργειας θα προκαλέσει ασήμαντες στρεβλώσεις της εσωτερικής αγοράς ενέργειας. Οι στρεβλώσεις αυτές θα είναι ελάχιστες και θα πρέπει να γίνουν ανεκτές για την επίτευξη προόδου σε σχέση με τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Η ΟΚΕ θα επικροτούσε ιδιαίτερα την καθιέρωση κινήτρων για την προώθηση επενδύσεων σε τεχνολογίες ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

3.4.1.5. Τυποποίηση

Πανευρωπαϊκά πρότυπα για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας εξυπηρετούν διπλό σκοπό: από τη μια πλευρά, διευκολύνουν την εισαγωγή νέων τεχνολογιών στην εσωτερική αγορά και, από την άλλη, αυξάνουν την εμπιστοσύνη σε αυτές τις τεχνολογίες. Η δεύτερη πτυχή είναι ιδιαίτερα σημαντική σε αυτή την περίπτωση. Πρότυπα σχετικά με τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας βρίσκονται στο στάδιο της προετοιμασίας.

Η ΟΚΕ εκτιμά ότι οι εργασίες στον τομέα της τυποποίησης πρέπει να συνεχισθούν με ταχύτατο ρυθμό. Παροτρύνει την Επιτροπή να διοργανώσει προπαρασκευαστικές διαβουλεύσεις με την βιομηχανία σχετικά με αυτό το ζήτημα. Τα διεθνή πρότυπα είναι ιδιαίτερα σημαντικά για την ανάπτυξη των εξαγωγών τεχνολογιών που σχετίζονται με ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και η Ευρωπαϊκή Ένωση οφείλει να λάβει πρωτοβουλίες σε θέματα τυποποίησης.

3.4.1.6. Ζήτηση των καταναλωτών

Η Επιτροπή έχει προσδιορίσει μια σειρά από μέτρα, προκειμένου να επιτρέψει στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας να διαδραματίσουν κατάλληλο ρόλο στην εσωτερική αγορά ενέργειας. Η ΟΚΕ υποστηρίζει γενικά τα μέτρα αυτά, τα οποία απευθύνονται κυρίως στους παραγωγούς. Κατά την άποψή της, στην Πράσινη Βίβλο δεν δίδεται επαρκής προσοχή στον κατανα-

λωτή. Συνιστά στα κράτη μέλη να ιδρύσουν ή να ενισχύσουν συλλόγους καταναλωτών και να διευκολύνουν τις επενδύσεις των τελευταίων στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (βλ. σημείο 2.6.9 ανωτέρω).

Οι υπηρεσίες κοινής ωφελείας οφείλουν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην ενθάρρυνση της ορθολογικής χρήσης ενέργειας, καθώς και στην ανάπτυξη και στην αγορά ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Το ίδιο ισχύει και για τον τομέα των δημοσίων συμβάσεων.

3.4.2. Οικονομική ενίσχυση δράσεων για την προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας

3.4.2.1. Έχοντας κυρίως ως στόχο την προαγωγή των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, το Συμβούλιο υιοθέτησε, το 1993, το πρόγραμμα *Altener*. Σύμφωνα με τα πορίσματα μιας ανεξάρτητης αξιολόγησης, το πρόγραμμα χρηματοδοτείται σε πολύ χαμηλό βαθμό για να επιτευχθούν οι κοινοτικοί στόχοι σε σχέση με την ανάπτυξη ανανεώσιμης ενέργειας. Συνεπώς, η Επιτροπή προτείνει την υιοθέτηση του προγράμματος *Altener II* για την περαιτέρω προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

3.4.2.2. Ενισχυμένες δράσεις, βάσει του προγράμματος *Altener II*, θα δημιουργούσαν μια ανταγωνιστική αγορά για τη βιομηχανία των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και αυτό θα είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση του κόστους και τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης στον τομέα. Στην μελέτη *Teres II* τονίζεται η ανάγκη για περαιτέρω τεχνολογική ανάπτυξη, προκειμένου να επιτευχθεί αισθητή διείσδυση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στην αγορά. Η δράση σε κοινοτικό επίπεδο θα εστιζόταν σε ορισμένους σαφώς προσδιορισμένους τομείς όπως οι φωτοβολταϊκές σκεπές και επένδυση, η θέρμανση αθλητικών χώρων με ηλιοθερμική ενέργεια, οι τουριστικές και οι υγειονομικές εγκαταστάσεις, η ενεργητική και παθητική ηλιακή αρχιτεκτονική, η παραγωγή μεθανίου βιολογικής προέλευσης από αστικά βιοδιασπώμενα στερεά απόβλητα, οι αυτόνομες εγκαταστάσεις κ.λπ., με όσο το δυνατό λιγότερη ενίσχυση από την Κοινότητα, για να αποφευχθεί οποιαδήποτε στρέβλωση της αγοράς· το ύψος της ενίσχυσης αυτής θα καθοριζόταν κατά τρόπο ώστε να λαμβάνεται υπόψη το εξωτερικό κόστος που αποφεύγεται.

Η ΟΚΕ θα εκπονήσει γνωμοδότηση για το πρόγραμμα *Altener II* σε εύθετο χρόνο και αναμένει ότι θα υποστηρίξει το σχετικό πρόγραμμα.

3.4.2.3. Προτείνεται τα σχέδια για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας να δέχονται περισσότερη χρηματική υποστήριξη από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕ), την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης (ΕΤΑΑ) και άλλους διεθνείς χρηματοοικονομικούς οργανισμούς.

Εκτός από την πρόταση αυτή, την οποία η ΟΚΕ υποστηρίζει, προσφέρονται και οι ακόλουθες δυνατότητες, τις οποίες η Επιτροπή οφείλει να αξιοποιήσει: σύναψη δημοσίων και ιδιωτικών συμπράξεων και ιδιωτική χρηματοδότηση στον τομέα των δημοσίων προμηθειών.

Χρειάζεται ακόμη να επιδοτηθούν οι εξαγωγές εξοπλισμού και συστημάτων που συνδέονται με τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και κατασκευάζονται στα κράτη μέλη της ΕΕ (βλ. σημείο 3.4.6 κατωτέρω).

3.4.3. Έρευνα, ανάπτυξη και επίδειξη (E & E)

Το πρόγραμμα *Joule-Thermie*, το οποίο καλύπτει τόσο την παραδοσιακή E&A όσο και την επίδειξη στον τομέα της μη πυρηνικής ενέργειας, αποσκοπεί στη διάθεση μεγάλου μέρους του προϋπολογισμού του, δηλαδή 45 %, για την υποστήριξη δραστηριοτήτων με στόχο την ανάπτυξη και την προώθηση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Η ΟΚΕ λαμβάνει υπόψη τη δέσμευση αυτή και θα επιθυμούσε ο εξοπλισμός και τα συστήματα σχετικά με τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας να κατασκευάζονται σε μεγαλύτερο βαθμό στα κράτη μέλη αντί να εισάγονται.

3.4.3.1. Το πρόγραμμα *FAIR* υποδεικνύει ότι η ανάπτυξη γεωργικής και δασικής βιομάζας που δεν συνδέεται με την παραγωγή τροφής θα διαδραματίσει ρόλο στην ανάπτυξη αγροτικών περιοχών.

Λαμβανομένων υπόψη των στόχων του προγράμματος *Altener I* για μια διείσδυση ύψους 5 % των βιοκαυσίμων στις μεταφορές έως το 2005 και το στόχο του 12 % που τίθεται από την Πράσινη Βίβλο, θα χρειασθούν κατά πάσα πιθανότητα 15-20 εκατομμύρια εκτάρια καλλιεργήσιμης γης για την παραγωγή ενεργειακών φυτών.

3.4.3.2. Υπάρχουν μεγάλες διαφορές στο βαθμό δέσμευσης των κρατών μελών να υποστηρίξουν την ανάπτυξη ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Προτείνεται η ενίσχυση των κοινοτικών προγραμμάτων στον τομέα αυτό. Κρίνεται σημαντικό να θεσπισθούν σαφείς στόχοι για το 5ο Πρόγραμμα-πλαίσιο, ως μέρος της στρατηγικής.

3.4.3.2.1. Στην ανακοίνωση της Επιτροπής «Για να διαπλάσουμε το μέλλον»⁽¹⁾ που αποτελεί τον πρόδρομο του 5ου Προγράμματος — πλαίσιο για την έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη, ένα από τα θέματα πρωτίστης σημασίας που προτείνεται στην παράγραφο III.1.1 είναι η ενίσχυση της ανταγωνιστικής και βιώσιμης ανάπτυξης. Σχετικά, περιλαμβάνεται η ακόλουθη πρόταση:

«Στον τομέα της ενέργειας, θα πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στην ανάπτυξη και στην επίδειξη ασφαλών και αποδεκτών από τους πολίτες ενεργειακών συστημάτων, τα οποία θα ανταποκρίνονται στα περιβαλλοντικά πρότυπα και κριτήρια, και θα είναι ανταγωνιστικά από άποψη κόστους παραγωγής και συνολικών οικονομικών. Η έρευνα θα πρέπει να περιλάβει την ορθολογική διαχείριση της ενέργειας στην καθημερινή ζωή καθώς και τις διάφορες εναλλακτικές δυνατότητες που υπάρχουν για την παραγωγή και την αποθήκευση ενέργειας, σε μεσομακροπρόθεσμη βάση.»

3.4.3.2.2. Η ΟΚΕ εκτιμά ότι η ενεργειακή αποδοτικότητα και οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας πρέπει να αποτελέσουν

(1) COM(96) 332 τελικό.

προτεραιότητες του 5ου προγράμματος-πλαίσιο. Είναι σημαντικό να δοθεί έμφαση σε κίνητρα για τους καταναλωτές με στόχο την ενεργειακή αποδοτικότητα και την εγκατάσταση συστημάτων για ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

3.4.3.2.3. Η ΟΚΕ φρονεί ότι η ΕΕ δεν θα είναι ο παγκόσμιος ηγέτης στον τομέα των τεχνολογιών για ανανεώσιμες πηγές ενέργειας αν δεν χαραχθεί μια αποτελεσματική πολιτική υποστήριξης. Εκφράζει την άποψη ότι χρειάζεται να ιδρυθεί ένα Εργαστήριο ή ένας Οργανισμός της ΕΕ για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας κατά το πρότυπο του Εθνικού Εργαστηρίου για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας των ΗΠΑ και του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος της ΕΕ.

3.4.3.3. Η ΟΚΕ προσδοκά ότι, παράλληλα με την καθιέρωση τεχνολογιών για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, θα αναπτυχθούν εφαρμογές και υπηρεσίες τηλεματικής. Θα της προξενούσε έκπληξη η ανάγκη να πραγματοποιηθούν σχέδια ΕΑ&Ε στον τομέα των εφαρμογών της κοινωνίας των πληροφοριών ιδιαίτερα από εκείνα για την ανάπτυξη τεχνολογιών και βιομηχανιών σε σχέση με τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

3.4.3.4. Η Επιτροπή θα επανεξετάσει τη χρηματοδότηση που παρέχεται για έρευνα στους διάφορους ενεργειακούς τομείς, περιλαμβανομένης της σημερινής κατανομής των κονδυλίων μεταξύ της έρευνας για πυρηνική και για μη πυρηνική ενέργεια.

Κατά την άποψη της ΟΚΕ, θα ήταν στρατηγικό λάθος να υποβαθμισθούν οι ερευνητικές προσπάθειες με την επικέντρωσή τους στον τομέα της πυρηνικής ενέργειας. Με τα σημερινά δεδομένα, η πυρηνική ενέργεια θα καταργηθεί όταν οι υφιστάμενες εγκαταστάσεις φθάσουν στο τέλος της χρήσιμης ζωής τους, διότι οι περισσότερες χώρες δεν έχουν δεσμευθεί να τις αντικαταστήσουν. Για το λόγο αυτό, μακροπρόθεσμα, δεν μπορεί να αποκλειστεί η δυνατότητα να αποφασίσουν τα κράτη μέλη τη συνέχιση της ειρηνικής χρήσης της πυρηνικής ενέργειας ή ακόμη, στο απότερο μέλλον, να θέσουν σε λειτουργία μια νέα γενιά πυρηνικών αντιδραστήρων. Για το λόγο αυτό, είναι απαραίτητη η διατήρηση των δραστηριοτήτων έρευνας και ανάπτυξης με σκοπό τη βελτίωση της ασφάλειας και της αποδοτικότητας των πυρηνικών τεχνολογιών.

3.4.3.5. Αν και η Επιτροπή αναγνωρίζει την αξία του ερευνητικού έργου που είναι απαραίτητο για την ανάπτυξη των λιγότερο ώριμων, από τεχνολογική άποψη, ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, είναι πεπεισμένη ότι η λύση για μια μεγαλύτερη διείσδυση των τελευταίων στην αγορά βρίσκεται στο στάδιο της εισαγωγής στην αγορά. Κατά την άποψη της ΟΚΕ, πρόκειται για ένα εξαιρετικά σημαντικό ζήτημα. Η Επιτροπή οφείλει να εξετάσει τρόπους με τους οποίους μπορεί να ενθαρρυνθεί η «οικολογική» ζήτηση των καταναλωτών για ανανεώσιμες πηγές ενέργειας σε ευνοϊκές τιμές.

3.4.4. Περιφερειακή πολιτική

3.4.4.1. Αναμφισβήτητα, οι δυνατότητες που μπορούν να προσφέρουν οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας από οικονομική

και κοινωνική άποψη στις απομακρυσμένες περιοχές και νήσους είναι μεγάλες. Αυτό ισχύει κυρίως για τις περιπτώσεις που η εθνική σύνδεση σε δίκτυα δεν είναι ούτε οικονομική ούτε εφικτή. Η επιτυχής καθιέρωση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας καθιστά απαραίτητη τη συνεκτίμηση σχεδίων για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας στις περιφερειακές αναπτυξιακές πολιτικές και τη δημιουργία κατάλληλων οργανισμών που θα επιληφθούν των σχετικών δραστηριοτήτων. Οι τελευταίες περιλαμβάνουν τόσο την οργάνωση της τοπικής παραγωγής και κατανομής μέσω δικτύων όσο και την εγκατάσταση ανεξάρτητου εξοπλισμού. Οι υπηρεσίες δημόσιας ωφέλειας θα ήταν οι πιο κατάλληλα εξοπλισμένες για να εκπληρώσουν αυτά τα καθήκοντα.

3.4.4.2. Οι ΜΜΕ που παράγουν εξοπλισμό για τη βιομηχανία των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας αντιμετωπίζουν τα ίδια προβλήματα με εκείνες που αφορούν βιομηχανίες οι οποίες βασίζονται σε άλλες τεχνολογίες. Δεδομένου ότι η Πράσινη Βίβλος κατέδειξε ότι η διείσδυση των βασικών τεχνολογιών θα είναι δύσκολη βάσει του σεναρίου «Τρέχουσες πολιτικές», οι επιχειρήσεις αυτές θα ευδοκιμήσουν μόνο σε ένα περιβάλλον βάσει του σεναρίου για βέλτιστες πρακτικές.

3.4.4.3. Αν και, γενικά, δεν υπάρχει έλλειψη επικίνδυνων κεφαλαίων για τις εταιρείες υψηλής τεχνολογίας, οι επενδυτές πρέπει να γνωρίζουν ότι υπάρχει μια σταθερή αγορά για όλες τις τεχνολογίες των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Οι προθέσεις των κυβερνήσεων των κρατών μελών χρειάζεται να καταστούν σαφείς στην κοινότητα των επενδυτών.

3.4.4.4. Δεδομένου ότι χρειάζεται να αναληφθούν ακόμη πολλές δράσεις για τη δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών για τις νέες τεχνολογίες στον τομέα της ενέργειας, είναι σημαντικό οι επαγγελματικές οργανώσεις κάθε τομέα να λαμβάνουν καλή χρηματική υποστήριξη και να διαθέτουν αρκετό προσωπικό, προκειμένου να συμμετέχουν στη δημόσια συζήτηση. Οι βιομηχανίες τις οποίες εκπροσωπούν οι σχετικές οργανώσεις είναι μικρές και στερούνται εμπειρίας· επομένως, κρίνεται σκόπιμη η δημόσια υποστήριξη τους.

3.4.4.5. Επειδή ο τουρισμός προκαλεί εποχιακή υπερφόρτωση των δικτύων και ζήτηση σε απομακρυσμένες περιοχές, προσφέρονται σημαντικές ευκαιρίες για τη χρησιμοποίηση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Η πτυχή των απομακρυσμένων περιφερειών εξετάστηκε ήδη στο σημείο 3.4.4.1 ανωτέρω. Η πτυχή της υπερφόρτωσης των δικτύων προσφέρει μια κλασική ευκαιρία για ορθολογικό σχεδιασμό εκ μέρους των οργανισμών κοινής ωφελείας. Θα πρέπει να είναι δυνατό σε πολλά τουριστικά κέντρα να χρησιμοποιούνται ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, ώστε να μην υφίσταται ανάγκη για νέες δυνατότητες παραγωγής ορυκτών καυσίμων για τη βασική τροφοδότηση των δικτύων. Οι ευκαιρίες για τη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, τις οποίες οι υπηρεσίες δημόσιας ωφέλειας χρειάζεται να αξιοποιήσουν, περιλαμβάνουν τόσο συνδεδεμένες με δίκτυα όσο και αυτόνομες εγκαταστάσεις.

3.4.5. Γεωργία και δασοκομία

3.4.5.1. Στους τομείς της γεωργίας και της δασοκομίας, η παραγωγή ενεργειακών φυτών αντιπροσωπεύει μια σημαντική δυνατότητα για πρόσθετες πηγές εσόδων των γεωργών και για μείωση των εκπομπών CO₂, ως αποτέλεσμα της ανάπτυξης της καλλιέργειας των σχετικών προϊόντων. Αυτό συνεπάγεται,

επίσης, πρόσθετες δυνατότητες απασχόλησης στις αγροτικές περιοχές.

3.4.5.2. Ο τομέας της γεωργίας θα συμβάλει σε σημαντικό βαθμό στην επίτευξη του στόχου του 12 %. Η παραγωγή προϊόντων που μπορούν να αφιερωθούν σε ενεργειακούς σκοπούς στο σύνολό τους ή ως μέρος του προϊόντος θα είναι απαραίτητη για την πραγματοποίηση των στόχων που συνδέονται με τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και τη μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα. Ειδικά προγράμματα για την τόνωση της παραγωγής ενέργειας από καλλιεργήσιμα εδάφη θα έχουν θετικές συνέπειες για την οικονομία αγροτικών περιοχών της

ΕΕ και θα δημιουργήσουν νέες θέσεις απασχόλησης στους τομείς της γεωργίας, των μεταφορών και στις συναφείς βιομηχανίες.

3.4.5.3. Η ΟΚΕ τονίζει ότι τα καλλιεργήσιμα προϊόντα ενδέχεται να αποτελούνται από τρία κύρια συστατικά: την τροφή (άμυλο, πρωτεΐνη, και ζάχαρη), την τροφή για ζώα (πρωτεΐνη, ίνες) και συστατικά που δεν προορίζονται για βρώσιμη χρήση ούτε ως τροφή για ζώα (άχυρο). Ορισμένα αγροτικά προϊόντα χρησιμοποιούνται μόνο ως ζωοτροφές, όπως το χόρτο και ο αραβόσιτος για χορτονομή. Άλλα αγροτικά προϊόντα δεν χρησιμοποιούνται για βρώσιμη κατανάλωση ή ως τροφή για ζώα, όπως π.χ. το βαμβάκι και η κάνναβη.

Γενική ταξινόμηση των καλλιεργήσιμων προϊόντων σε ετήσια βάση

Κατηγορία	A	B	Γ
Συστατικό	1. τροφή 2. ζωοτροφές 3. προϊόντα εκτός ειδών διατροφής/ ζωοτροφών	ζωοτροφές	προϊόντα εκτός ειδών διατροφής/ζωοτροφών

Τα συστατικά των τροφών χρησιμοποιούνται ως βιοκαύσιμα στις οδικές μεταφορές· πρόκειται δηλαδή για προϊόντα που υπάγονται στην κατηγορία Α (1). Γενικά, τα συστατικά που δεν προορίζονται για κατανάλωση ή για ζωοτροφές [Α (3)] χρησιμοποιούνται σε σταθμούς παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας και θερμότητας, αν και υπάρχουν δυνατότητες για τη χρησιμοποίηση προϊόντων της κατηγορίας Γ.

3.4.5.4. Δεν υφίσταται στρατηγική για την παραγωγή ενεργειακών φυτών. Η προθυμία των γεωργών να επενδύσουν στην παραγωγή αυτών των προϊόντων εξαρτάται από: α) την τιμή που μπορεί να καθορισθεί για τα βρώσιμα προϊόντα, β) την αποζημίωση για «πάυση της καλλιέργειας» και γ) την τιμή που μπορεί να καθορισθεί για τα ενεργειακά προϊόντα.

3.4.5.5. Βάσει του πίνακα που παρατίθεται στο σημείο 3.4.5.3 ανωτέρω, είναι σαφές ότι η χάραξη μιας στρατηγικής στον τομέα της γεωργίας πρέπει να συνδέεται με τη διάκριση μεταξύ των καυσίμων για τις μεταφορές και εκείνων για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας/θερμότητας. Η διαχείριση της τελευταίας θα έπρεπε να είναι απολύτως εφικτή. Υπάρχει περιθώριο για σταθερή ανάπτυξη. Οι ανάγκες για καύσιμα στον τομέα των μεταφορών, ενδέχεται να συγκρουστούν με προτεραιότητες στον τομέα των τροφίμων. Οι διακυμάνσεις στην αγορά τροφίμων που οφείλονται σε ιδιορρυθμίες στην παγκόσμια γεωργική παραγωγή ενδέχεται να καταστήσουν εξαιρετικά δύσκολο τον μακροπρόθεσμο σχεδιασμό της παραγωγής βιοκαυσίμων.

3.4.5.6. Η ΟΚΕ φρονεί ότι ένας τομέας στον οποίο πρέπει να εστιασθεί κατεπειγόντως η ΕΑ&Ε είναι η ενεργειακή εφαρμογή των συστατικών των γεωργικών καλλιεργειών που είναι είδη διατροφής, ζωοτροφές, και κυτταρίνη. Χρειάζεται να καταστρωθεί μια στρατηγική που θα συμπεριλαμβάνει τη μελλοντική ζήτηση για ενέργεια και τρόφιμα και την ανάγκη για διατήρηση της μεγαλύτερης δυνατής ευελιξίας στον τομέα της

γεωργίας και της γεωργικής βιομηχανίας στο σύνολό της.

3.4.5.7. Τα βιοκαύσιμα εξαρτώνται από την καλλιέργεια προϊόντων για είδη διατροφής και ζωοτροφές. Για να καταστεί δυνατός ο μακροπρόθεσμος σχεδιασμός τους, θα χρειασθεί να αφιερωθεί καλλιεργήσιμη γη στο σκοπό αυτό και να δημιουργηθεί το κατάλληλο χρηματοπιστωτικό περιβάλλον. Η Ξυλεία απαιτεί εντατική καλλιέργεια για την επίτευξη των στόχων μετατροπής. Ενδέχεται να προβληθεί αντίσταση στη μετατροπή ιστορικών δασικών εκτάσεων και δασών για σκοπούς Ξυλείας και η καλλιεργήσιμη γη θα υφίσταται ήδη πίεση από τις αντικρουόμενες ανάγκες για παραγωγή ειδών διατροφής και βιοκαυσίμων.

3.4.5.8. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι οι επιδοτήσεις που χορηγούνται (στο πλαίσιο του προγράμματος αγροανάπτυξης) για τις καλλιεργειές παραγωγής ενέργειας, σε εδάφη που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή ειδών διατροφής, έχουν ένα νόημα μόνο στην περίπτωση που συνοδεύονται από κατάλληλα μέτρα, βάσει των οποίων θα εξασφαλισθεί ότι, μακροπρόθεσμα, οι επιχειρήσεις θα είναι ανταγωνιστικές, όσον αφορά την παραγωγή βιομάζας για ενέργεια, και χωρίς τη χορήγηση παρόμοιων επιδοτήσεων.

3.4.6. Πολιτική για τις εξωτερικές σχέσεις

3.4.6.1. Η ΟΚΕ εκφράζει την άποψη ότι η κοινοτική πολιτική για τις εξωτερικές σχέσεις πρέπει να διαδραματίσει σπουδαιότατο ρόλο, τόσο στην ενθάρρυνση της ανάπτυξης μιας ευρωπαϊκής βιομηχανίας για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, όσο και στη βελτίωση της περιβαλλοντικής κρίσης που αναμένεται ότι θα προκαλέσουν, σε εύθετο χρόνο, οι ενεργειακές πολιτικές των αναπτυσσόμενων χωρών. Συνεπώς, η ΟΚΕ εκτιμά ότι η Επιτροπή οφείλει να δώσει πολύ μεγαλύτερη προτεραιότητα σε θέματα σχετικά με τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, κατά τις διαπραγματεύσεις της με τρίτες χώρες.

3.4.6.2. Δεδομένου ότι ορισμένες περιφέρειες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης είναι πλούσιες σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και ότι οι τελευταίες μπορούν να ενισχύσουν την περιφερειακή ανάπτυξη, ιδίως αγροτικών περιοχών, η Επιτροπή αναγνωρίζει την ανάγκη να αφιερωθεί περισσότερη προσοχή σε αυτές τις μορφές ενέργειας, κατά τη σύναψη σχέσεων μεταξύ της ΕΕ και των εν λόγω χωρών.

Η ΟΚΕ εκτιμά ότι με την προοπτική της διεύρυνσης της ΕΕ προς την Ανατολή, η Επιτροπή οφείλει να εστιάσει σε μεγάλο βαθμό την προσοχή της στις ευκαιρίες που προσφέρονται για ορθολογικό σχεδιασμό και εντατική παραγωγή ενέργειας στη σχετική περιοχή.

3.4.6.3. Κατά την καθιέρωση ενός πλαισίου για συνεργασία κοινοτικών και μη μεσογειακών κρατών, κρίνεται σκόπιμο να αξιολογηθεί η δυνατότητα συμβολής των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στις ενεργειακές ανάγκες της περιφέρειας αυτής. Αυτή τη στιγμή, δεν γίνεται η μεγαλύτερη δυνατή εκμετάλλευση των δυνατοτήτων που προσφέρουν κυρίως η αιολική και η ηλιακή ενέργεια.

Για την ανάπτυξη των δυνατοτήτων που προσφέρουν οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας σε μεσογειακές χώρες μέλη και μη μέλη της ΕΕ, κρίνεται σκόπιμη η εξασφάλιση καλύτερου συντονισμού και περισσότερης επίδειξης και διαφήμισης. Παρόμοια προώθηση των σχετικών προϊόντων στο εμπόριο θα μπορούσε να συντονισθεί από έναν κοινοτικό Οργανισμό για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (βλ. σημείο 3.4.3.3.2 ανωτέρω). Τα επακόλουθα οφέλη θα ήταν η προαγωγή της ανταλλαγής τεχνολογίας και η δημιουργία επιχειρηματικών ευκαιριών.

3.4.6.4. Στις αναπτυσσόμενες χώρες, οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας μπορούν να διαδραματίσουν βασικό ρόλο στην επιτάχυνση της οικονομικής και βιώσιμης ανάπτυξης. Οι τεχνολογίες ανανεώσιμων πηγών ενέργειας είναι ιδιαίτερα χρήσιμες σε απομακρυσμένες περιοχές των αναπτυσσόμενων χωρών που συχνά δεν συνδέονται σε ηλεκτρικό δίκτυο. Ορισμένες από αυτές τις περιοχές προσφέρουν δυνατότητες για τουρισμό και χρειάζεται να ενισχυθεί η δυνατότητα του «οικολογικού» τουρισμού. Εξάλλου, οι μετεωρολογικές συνθήκες σε πολλές αναπτυσσόμενες χώρες ευνοούν τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, ιδίως τις εφαρμογές που σχετίζονται με την ηλιακή ενέργεια.

Οι ευκαιρίες αυτές είναι σημαντικές για την ευρωπαϊκή βιομηχανία που σχετίζεται με τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Η γεωγραφία της Ευρωπαϊκής Ένωσης περιορίζει τις επιχειρηματικές ευκαιρίες των εταιρειών ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στις αγορές των κρατών μελών. Για να ευδοκιμήσουν οι εταιρείες αυτές, είναι σημαντικό να δραστηριοποιηθεί η Επιτροπή στη δημιουργία επιχειρηματικών ευκαιριών εκτός Ευρώπης. Οι εξαγωγικές πιστώσεις αποτελούν μόνο ένα από τα διαθέσιμα μέσα προς το σκοπό αυτό.

3.4.6.5. Στο μέλλον, η αυξημένη κατανάλωση ενέργειας στις αναπτυσσόμενες χώρες θα αποτελέσει ουσιαστικό παράγοντα επιδείνωσης των παγκόσμιων ατμοσφαιρικών συνθηκών. Η χρήση τεχνολογιών των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας μπορεί να περιορίσει αυτές τις δυσμενείς επιπτώσεις.

Οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας προσφέρουν τεράστιες δυνατότητες για οικονομική συνεργασία αμοιβαίου ενδιαφέροντος

για την ΕΕ και τις τρίτες χώρες. Η ΕΕ μπορεί να αποκομίσει άμεσα και έμμεσα εμπορικά οφέλη και οι τρίτες χώρες μπορούν να επωφεληθούν από την επιτάχυνση της βιώσιμης ανάπτυξης. Μια σαφώς προσδιορισμένη και φιλόδοξη στρατηγική για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας θα είναι εξαιρετικά απαραίτητη και θα επιτρέψει στη βιομηχανία της ΕΕ να λάβει μέρος με επιτυχία στον ανταγωνισμό της παγκόσμιας αγοράς.

3.4.6.6. Επειδή οι διαθέσιμες αγορές για τις πηγές ενέργειας που συνδέονται με προηγμένες τεχνολογίες στην ΕΕ είναι μικρές, κρίνεται ουσιώδης η ανάπτυξη αγορών εκτός Ευρώπης, παράλληλα με την ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς. Για το λόγο αυτό, και για άλλους λόγους που αναφέρονται ανωτέρω, κατά την εφαρμογή της εμπορικής πολιτικής, πρέπει να δοθεί μεγάλη προτεραιότητα στις κοινοτικές εξαγωγές τεχνολογιών που συνδέονται με την ενέργεια.

Η ΟΚΕ κρίνει ότι η στρατηγική αυτή πρέπει να αποτελέσει βασικό στοιχείο της Λευκής Βίβλου που θα επακολουθήσει αυτή την περίοδο διαβούλευσης.

3.5. Αξιολόγηση και παρακολούθηση

3.5.1. Η Επιτροπή προτείνει να βελτιώσει το συντονισμό και το σύστημα συλλογής δεδομένων που έχουν ήδη καθιερώσει οι στατιστικές αρχές της Κοινότητας (Eurostat). Η Επιτροπή προτείνει, μεταξύ άλλων, να εξεταστεί τη δυνατότητα δημιουργίας μιας βάσης δεδομένων, στην οποία θα καταγράφονται οι ακόλουθες πληροφορίες:

- πιο λεπτομερείς βασικές στατιστικές για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που συλλέγονται από επιτόπιες μελέτες και την ποσοτική παρακολούθηση·
- η πρόοδος που επιτυγχάνεται όσον αφορά την υλοποίηση της στρατηγικής και των στόχων της Κοινότητας·
- η υποστήριξη που παρέχει η Κοινότητα στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας·
- οι δράσεις που αναλαμβάνονται στο εθνικό επίπεδο και έρχονται να προστεθούν στις ανακοινώσεις υπόψη της Επιτροπής, δυνάμει των κανονισμών για την κρατική ενίσχυση·
- οι πολιτικές που επηρεάζουν τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και
- η πρόοδος που επιτυγχάνεται στην αύξηση του ποσοστού ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

3.5.2. Η ΟΚΕ τάσσεται υπέρ της πρότασης της Επιτροπής για την καθιέρωση στόχων και, επομένως, υποστηρίζει την πρόταση της τελευταίας όσον αφορά τα θέματα αξιολόγησης και παρακολούθησης.

4. Περίληψη και συμπέρασμα

4.1. Περίληψη

4.1.1. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή συνιστά την υποστήριξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας ως μέσο για την εξασφάλιση μιας βιώσιμης ανάπτυξης.

4.1.2. Τα προγράμματα σχετικά με την ενίσχυση των εξαγωγών τεχνολογιών που σχετίζονται με ανανεώσιμες πηγές ενέργειας είναι ουσιώδη για τη διατήρηση της πρωτοποριακής θέσης της Ευρώπης.

4.1.3. Η ανάγκη για βελτίωση της διείσδυσης των εν λόγω τεχνολογιών βραχυπρόθεσμα και έως τα μέσα του 21ου αιώνα δικαιολογεί τη λήψη των περισσότερων μέτρων που προτείνονται στην Πράσινη Βίβλο.

4.1.4. Χρειάζεται να καταρτισθεί ένας περιβαλλοντικός απολογισμός για την αξιολόγηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων κάθε τεχνολογίας ανανεώσιμης ενέργειας.

4.1.5. Μια γενική αύξηση των φόρων επί των συμβατικών πηγών ενέργειας δεν είναι απαραίτητη.

4.1.6. Για την επιτάχυνση της διείσδυσης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας κρίνεται αναγκαίο να καθιερωθούν οικονομικά κίνητρα και να εξασφαλισθεί ταυτόχρονα ο συντονισμός στο εσωτερικό της Ένωσης, προκειμένου να δημιουργηθούν σταθερές και προβλέψιμες συνθήκες αγοράς για τις εταιρείες παραγωγής ενεργειακών προϊόντων και παροχής υπηρεσιών, τους επενδυτές και τους πελάτες τους.

4.1.7. Πρέπει να δοθεί προσοχή στα τεχνικά και οικονομικά προβλήματα που θέτει η σύνδεση με κεντρικά ηλεκτρικά δίκτυα για τη διοχέτευση μεγάλων και μεταβλητών ποσοτήτων ανανεώσιμης ενέργειας. Ιδιαίτερα η ανάπτυξη της τεχνολογίας της αποθήκευσης ενέργειας κρίνεται άμεσα απαραίτητη.

4.1.8. Χρειάζεται να δοθεί προτεραιότητα στην προώθηση της αγοράς των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στις αναπτυσσόμενες χώρες.

4.1.9. Βραχυπρόθεσμα έως μεσοπρόθεσμα, παράλληλος στόχος πρέπει να είναι η ενίσχυση της ενεργειακής αποδοτικότητας, η οποία χρειάζεται να αποτελέσει προτεραιότητα του 5ου Προγράμματος-πλαisiού.

4.1.10. Για τη βελτίωση της αποδοτικότητας και των τιμών της τεχνολογίας των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, είναι απαραίτητος ο σχεδιασμός ενός προγράμματος E&A, δεδομένου ότι η πτώση των τιμών των ορυκτών καυσίμων αναμένεται ότι θα συνεχισθεί, ενόψει της τεχνολογικής προόδου, της εμφάνισης νέων καυσίμων (αέριο) και της οργανωμένης μείωσης του κόστους ως αποτέλεσμα της καθιέρωσης του ανταγωνισμού στη βιομηχανία εφοδιασμού.

4.1.11. Είναι ανάγκη να αναληφθεί δράση για την τόνωση της ζήτησης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας εκ μέρους των καταναλωτών και την ίδρυση οργανισμών για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας με στόχο τη διαπαιδαγώγηση του κοινού και των βασικών ενδιάμεσων τεχνών και επαγγελματιών όπως του υδραυλικού, του ηλεκτρολόγου, του οικοδόμου και του αρχιτέκτονα.

4.1.12. Οι υπεύθυνοι για τη χάραξη πολιτικής οφείλουν να αναγνωρίσουν ότι οι υπηρεσίες δημόσιας ωφέλειας πρέπει να διαδραματίσουν σπουδαίο ρόλο τόσο στην ενθάρρυνση της ορθολογικής χρήσης ενέργειας όσο και στην ανάπτυξη και αγορά προμηθειών ανανεώσιμης ενέργειας.

4.1.13. Προγράμματα σχετικά με τις δημόσιες συμβάσεις πρέπει να χρησιμοποιηθούν για την τόνωση της ζήτησης ανανεώσιμης ενέργειας.

4.1.14. Είναι ανάγκη να καθορισθεί ένας ενδεικτικός κοινοτικός στόχος της τάξεως του 12 %, για τη συμβολή των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στη συνολική εσωτερική κατανάλωση ενέργειας.

4.1.15. Η ΟΚΕ συνηγορεί υπέρ του καθορισμού δευτερευόντων στόχων για τις διάφορες τεχνολογίες που συνδέονται με ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

4.1.16. Η αισθητή αύξηση του ποσοστού ανανεώσιμων πηγών ενέργειας απαιτεί την πλήρη δέσμευση των κρατών μελών σε εθνική, περιφερειακή και τοπική κλίμακα.

4.1.17. Οι πιστώσεις για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας: ένα ορισμένο ποσοστό της απαιτούμενης παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας σε ένα κράτος μέλος θα μπορούσε να καλύπτεται από τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, μέσω της καθιέρωσης διαπραγματεύσιμων στόχων για κάθε μεμονωμένο προμηθευτή ηλεκτρικής ενέργειας. Τα κράτη μέλη πρέπει να είναι ελεύθερα να εφαρμόσουν την πρόταση αυτή σε συνάρτηση με τις ιδιαίτερες περιστάσεις που επικρατούν σε κάθε ένα από αυτά.

4.1.18. Η εσωτερίκευση του κόστους και η εναρμόνιση της φορολογίας: δεν θα ήταν κατάλληλο να αυξηθούν οι φόροι για τον άνθρακα για τα καύσιμα των μέσων μεταφοράς, δεδομένου ότι ο φόρος που πλήττει τα καύσιμα είναι ήδη υψηλός και το ζήτημα των φόρων πρέπει εξετασθεί σε συνάρτηση με την αρχή της επικουρικότητας. Πρέπει να δοθεί προσοχή στην αποδοτικότητα των καυσίμων, σε εναλλακτικά συστήματα ενέργειας και σε μελλοντικές στρατηγικές στον τομέα των μεταφορών.

4.1.19. Φορολογικά κίνητρα: η ΟΚΕ επικροτεί την καθιέρωση φορολογικών κινήτρων για τους παραγωγούς και/ή τους καταναλωτές, μέχρι να επιτευχθεί ο απαραίτητος βαθμός διείσδυσης των βασικών τεχνολογιών.

4.1.20. Η κρατική ενίσχυση, δεν πρέπει να προκαλεί στρεβλώσεις της αγοράς ανανεώσιμων πηγών ενέργειας: κατά τα άλλα, είναι αποδεκτή ως απαραίτητη.

4.1.21. Η τυποποίηση: οι εργασίες στον τομέα αυτό χρειάζεται να συνεχισθούν με ταχύτατο ρυθμό για τη διασφάλιση της ποιότητας και της αξιοπιστίας. Η ΟΚΕ παροτρύνει την Επιτροπή να προβεί σε προπαρασκευαστικές διαβουλεύσεις με τη βιομηχανία για το σχετικό ζήτημα.

4.1.22. Υπάρχει ανάγκη για προώθηση περισσότερης τεχνολογικής ανάπτυξης, προκειμένου να επιτευχθεί σημαντική διείσδυση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στην αγορά.

4.1.23. Τα σχέδια που αφορούν τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας πρέπει να τύχουν χρηματικής υποστήριξης από την

Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕ), την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης (ΕΤΑΑ) και άλλους διεθνείς χρηματοοικονομικούς οργανισμούς. Υπάρχουν δυνατότητες για σύναψη δημόσιων/ιδιωτικών συμπράξεων και ιδιωτική χρηματοδότηση στον τομέα των δημοσίων προμηθειών.

4.1.24. Κρίνεται απαραίτητη η επιδότηση των εξαγωγών.

4.1.25. Η ΟΚΕ λαμβάνει υπόψη τη δέσμευση που αναλαμβάνεται βάσει του προγράμματος Joule-Thermie, για διάθεση του 45 % του σχετικού κονδυλίου με σκοπό την υποστήριξη και την προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Πρέπει να υποστηριχθεί η τεχνολογία της ΕΕ, όπου τούτο είναι δυνατό.

4.1.26. Στις στρατηγικές που ενδέχεται να χαραχθούν πρέπει να καθορίζονται σαφείς στόχοι σε σχέση με την ενέργεια, για το 5ο πρόγραμμα-πλαίσιο.

4.1.27. Χρειάζεται να ιδρυθεί ένα εργαστήριο, ένα ίδρυμα ή ένας οργανισμός της ΕΕ για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, κατά το πρότυπο του Εθνικού Εργαστηρίου για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας των ΗΠΑ ή του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος της ΕΕ.

4.1.28. Η ΟΚΕ αναμένει ότι οι εφαρμογές και οι υπηρεσίες τηλεματικής θα αναπτυχθούν παράλληλα με την καθιέρωση τεχνολογιών που σχετίζονται με τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

4.1.29. Για να επιτευχθεί η διείσδυση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, απαιτείται η χάραξη αναπτυξιακών πολιτικών σε περιφερειακό επίπεδο και καθοδήγηση εκ μέρους κατάλληλων περιφερειακών οργανισμών.

4.1.30. Επειδή οι επενδυτές πρέπει να γνωρίζουν ότι υπάρχει μια σταθερή αγορά για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας στο σύνολό τους, οι προθέσεις των κυβερνήσεων των κρατών μελών χρειάζεται να καταστούν σαφείς στην κοινότητα των επενδυτών.

4.1.31. Υπάρχει περιθώριο για δημόσια υποστήριξη των επαγγελματικών οργανώσεων κάθε τομέα.

4.1.32. Είναι απαραίτητη η καθιέρωση κινήτρων για την ενθάρρυνση της παροχής πρόσθετων ποσοτήτων ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, προκειμένου να αντιμετωπισθεί η υπερφόρτωση των δικτύων σε περιοχές με τουριστική δραστηριότητα και σε απομακρυσμένες περιφέρειες.

4.1.33. Τα διάφορα προγράμματα στον τομέα της γεωργίας πρέπει να περιλαμβάνουν κίνητρα για την ενθάρρυνση της παραγωγής ενεργειακών φυτών από καλλιέργησιμα εδάφη παρόμοια ενέργεια θα έχει θετικές επιπτώσεις στην οικονομία των αγροτικών περιοχών της ΕΕ και θα δημιουργήσει θέσεις απασχόλησης στους τομείς της γεωργίας, των μεταφορών και των συναφών βιομηχανιών.

4.1.34. Η στρατηγική που χαράσσεται στον τομέα της γεωργίας πρέπει να βασίζεται στη διάκριση μεταξύ των καυσίμων για τις μεταφορές και εκείνων για την παραγωγή ηλεκτρισμού/θερμότητας.

4.1.35. Ένας τομέας όπου χρειάζεται να αναληφθούν δράσεις ΕΑ&Ε κατεπειγόντως είναι η παραγωγή ενέργειας από συστατικά των γεωργικών καλλιεργειών, δηλαδή των ειδών διατροφής, των ζωοτροφών, και της κυτταρίνης.

4.1.36. Πρέπει να εξετασθεί το ενδεχόμενο μιας σύγκρουσης μεταξύ αυτών των δράσεων και της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής γενικά, δεδομένου ότι η επίδραση της καλλιέργειας ενεργειακών φυτών θα είναι έντονη.

4.1.37. Κατά τις διαπραγματεύσεις στον τομέα των εξωτερικών σχέσεων, η Επιτροπή οφείλει να δώσει πολύ μεγαλύτερη προτεραιότητα σε θέματα σχετικά με τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, προκειμένου να αποφευχθεί η περιβαλλοντική κρίση που αναμένεται ότι θα προκαλέσει η κλιμάκωση της ζήτησης ενέργειας εκ μέρους των τρίτων χωρών.

4.1.38. Ενόψει της ανάπτυξης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη, πρέπει να καταβληθεί αυξημένη προσοχή στις σχέσεις της ΕΕ με τις χώρες αυτής της περιοχής, η οποία θα συμπληρώνει τη δράση των προγραμμάτων Phare και Tacis.

4.1.39. Η ΕΕ οφείλει να εστιασθεί σε μεγάλο βαθμό στις δυνατότητες για ορθολογικό σχεδιασμό και πιό εντατική παραγωγή ενέργειας που προσφέρουν η Εγγύς και Άπω Ανατολή.

4.1.40. Χρειάζεται να δημιουργηθεί ένα περιβάλλον για συνεργασία μεταξύ των μεσογειακών κρατών μελών και των τρίτων μεσογειακών χωρών στον τομέα των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, βάσει του οποίου θα συμπληρωθεί η δράση του προγράμματος MEDA.

4.1.41. Κατά την εφαρμογή της εμπορικής πολιτικής, πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στις κοινοτικές εξαγωγές τεχνολογίας που σχετίζεται με τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

4.1.42. Η ΟΚΕ υποστηρίζει τις προτάσεις της Επιτροπής για αξιολόγηση και παρακολούθηση του τομέα των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

4.1.43. Η Επιτροπή πρέπει να αναγνωρίσει ότι τα προβλήματα που συνδέονται με πολλές τεχνολογίες ανανεώσιμων πηγών ενέργειας αυξάνονται ανάλογα με την έκταση της χρησιμοποίησης των τελευταίων.

4.2. Συμπέρασμα

Είναι σαφές ότι, αυτή τη στιγμή, υπάρχουν μόνο δύο εναλλακτικές λύσεις για την παραγωγή ενέργειας από μη ορυκτά καύσιμα οι οποίες μπορεί να βοηθήσουν τα κράτη μέλη της ΕΕ να εκπληρώσουν τις διεθνείς υποχρεώσεις τους όσον αφορά τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα και τη βιώσιμη ανάπτυξη: η πυρηνική ενέργεια και οι τεχνολογίες που σχετίζονται με τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Δεδομένου ότι, κατά πάσα πιθανότητα, η ικανότητα παραγωγής ηλεκτρισμού από την πυρηνική ενέργεια στην ΕΕ θα μειωθεί κατά τις πρώτες δύο δεκαετίες του 21ου αιώνα, είναι σημαντικό να επεκταθεί η χρησιμοποίηση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Δεν φαίνεται να είναι δυνατό για τις τεχνολογίες των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας να αντικαταστήσουν την πυρηνική ενέργεια κατά το χρονικό αυτό διάστημα, διότι το δυναμικό τους είναι περιορισμένο και υπάρχουν σημαντικά όρια στην έντονη αύξηση

της χρήσης των εν λόγω τεχνολογιών. Ωστόσο, πρέπει να αναληφθεί κάθε δυνατή δράση, τόσο για τον ενεργειακό εφοδιασμό σημερινών και μελλοντικών κρατών μελών της ΕΕ όσο για την ανάπτυξη των εξαγωγών τεχνολογιών που σχετίζονται με τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

Η Πράσινη Βίβλος της Επιτροπής για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας δίδει μια αξιολογη ώθηση σε μια απαραίτητη

συζήτηση. Η ΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για τη συμβολή που της δόθηκε η ευκαιρία να προσφέρει και ελπίζει ότι οι απόψεις της θα ληφθούν υπόψη στη Λευκή Βίβλο. Είναι βέβαιο ότι οι «Τρέχουσες πολιτικές» δεν επαρκούν για την προαγωγή αυτών των σημαντικών τεχνολογιών. Η ΟΚΕ εκφράζει την ελπίδα ότι στη Λευκή Βίβλο θα προσδιορισθεί μια απόδοση του σεναρίου «Πολιτικές για βέλτιστη πρακτική» η οποία, με τη σειρά της θα γίνει αποδεκτή από τα κράτη μέλη.

Βρυξέλλες, 24 Απριλίου 1997.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου σχετικά με τον έλεγχο του *Pseudomonas solanacearum* (Smith) Smith»⁽¹⁾

(97/C 206/10)

Στις 14 Φεβρουαρίου 1997, και σύμφωνα με τα άρθρα 43 και 198 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το τμήμα γεωργίας και αλιείας, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 3 Απριλίου με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Stokkers.

Κατά την 345η Σύνοδο Ολομέλειας (συνεδρίαση της 23ης Απριλίου 1997) η ΟΚΕ υιοθέτησε με 125 ψήφους υπέρ, μηδέν κατά και 5 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Η πρόταση της Επιτροπής αφορά μια οδηγία στην οποία θεσπίζονται τα μέτρα που πρέπει να λάβουν τα κράτη μέλη για τον έλεγχο του βακτηρίου *Pseudomonas solanacearum* (Smith) Smith, που αποτελεί την αιτία της φαιάς σήψης της πατάτας και της βακτηριακής μάρανσης της τομάτας. Σκοπός της οδηγίας είναι να εντοπιστεί αυτό το βακτήριο, να παρεμποδιστεί η εμφάνισή και η μετάδοσή του και να ληφθούν τα αναγκαία μέτρα για την εξάλειψή του.

1.2. Το βακτήριο ήταν μέχρι πρόσφατα γνωστό ως ασθένεια που δημιουργούσε προβλήματα σε περιοχές με θερμό κλίμα. Κατά τη δεκαετία του 1990, όμως, σημειώθηκαν κρούσματα της ασθένειας σε πολλά νότια, αλλά και βόρεια κράτη μέλη, με εκτεταμένη φαιά σήψη των κονδύλων πατάτας.

1.3. Η πρόταση της Επιτροπής προβλέπει μέτρα για τον μεθοδικό και ταυτόχρονο σε όλη την Κοινότητα έλεγχο του επιβλαβούς αυτού βακτηρίου. Τα μέτρα περιλαμβάνουν τη

διεξαγωγή επίσημων εργαστηριακών ερευνών για την ανίχνευση του βακτηρίου και κανόνες για τις διαδικασίες επιθεώρησης, δειγματοληψίας και δοκιμών. Οι έρευνες αυτές δεν πρέπει να διεξάγονται μόνο στις πατάτες και τις τομάτες, αλλά και σε άλλα φυτά-ξενιστές του βακτηρίου, καθώς και στα επιφανειακά ύδατα που χρησιμοποιούνται για άρδευση ή ψεκασμό των φυτειών και στα υγρά λύματα των γεωργικών εκμεταλλεύσεων όπου καλλιεργούνται πατάτες και τομάτες.

1.4. Η πρόταση οδηγίας βασίζεται στο άρθρο 43 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Το βακτήριο που προκαλεί τη φαιά σήψη της πατάτας και τη βακτηριακή μάρανση της τομάτας αποτελεί πραγματική απειλή για την καλλιέργεια αυτών των προϊόντων στην Κοινότητα. Βάσει της ισχύουσας οδηγίας 77/93/ΕΟΚ, έχουν ληφθεί προστατευτικά μέτρα για την πρόληψη της εισαγωγής και της διάδοσης αυτού του επιβλαβούς βακτηρίου στην Κοινότητα.

⁽¹⁾ ΕΕ αριθ. C 124 της 21. 4. 1997, σ. 12.

Λείπουν, ωστόσο, ακόμη μέτρα σε όλη την Κοινότητα έλεγχο του βακτηρίου παντού με τον ίδιο τρόπο και την αποφυγή της διάδοσής του, σε περίπτωση εμφάνισής του σε ένα ή περισσότερα κράτη μέλη.

2.1.1. Σε ένα χώρο χωρίς εσωτερικά σύνορα, αυτή η έλλειψη αποτελεί μια μη ικανοποιητική κατάσταση και σοβαρό κενό. Η πρόταση οδηγίας αποσκοπεί στην κάλυψη αυτού του κενού. Η ΟΚΕ πιστεύει ότι η προτεινόμενη προσέγγιση μπορεί να αποτελέσει κατάλληλο μέσο για αυτόν το σκοπό και επικροτεί την πρόταση της Επιτροπής, με την επιφύλαξη των κατωτέρω παρατηρήσεων.

2.2. Επί του παρόντος δεν υπάρχουν ακόμη επαρκείς γνώσεις για τις βιολογικές ιδιότητες και την επιδημιολογία του βακτηρίου. Γι' αυτό, η Επιτροπή λαμβάνει υπόψη τη δυνατότητα επανεξέτασης των προτεινόμενων μέτρων μετά από μερικά χρόνια, υπό το πρίσμα των γνώσεων και της πείρας που θα αποκτηθεί στο μεταξύ. Προτείνει να υπάρχει δυνατότητα τροποποίησης των μέτρων βάσει των εξελίξεων της επιστήμης ή της τεχνολογίας, κατόπιν διαβουλεύσεως με τη Μόνιμη Φυτοϋγειονομική Επιτροπή, σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 16α της οδηγίας 77/93/ΕΟΚ.

2.3. Η ΟΚΕ συμφωνεί με τα ανωτέρω.

2.4. Η ΟΚΕ έχει επίγνωση του γεγονότος ότι για τον αποτελεσματικό έλεγχο του ακτηρίου απαιτείται στενή παρακολούθηση όλων των υλικών εντός των οποίων ενδέχεται να βρίσκεται και με τη βοήθεια των οποίων μπορεί να διαδοθεί. Πιστεύει, ωστόσο, ότι κατά την πρακτική εφαρμογή της οδηγίας θα πρέπει να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι κατά τα τελευταία χρόνια το παθογόνο εμφανίζεται συχνότερα και προξενεί μεγαλύτερα προβλήματα στις πατατοκαλλιέργειες παρά στις τομάτες.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

3.1. Άρθρο 7

3.1.1. Η ΟΚΕ θεωρεί σημαντικό, το γεγονός ότι, για τις εργαστηριακές δοκιμές του πατατόσπορου, επιλέχθηκε η ισοδύναμη επεξεργασία των φυτών που έχουν παραχθεί με κλωνική αναπαραγωγή και των φυτών με αναπαραγωγή *in vitro*.

3.2. Όσον αφορά το σημείο 4.3 του Παραρτήματος VI το τμήμα δεν διατυπώνει παρατηρήσεις.

Βρυξέλλες, 23 Απριλίου 1997.

Ο Πρόεδρος
της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Tom JENKINS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση Κανονισμού (ΕΚ) του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1765/92 για τη θέσπιση καθεστώτος στήριξης των παραγωγών ορισμένων αροτραίων καλλιεργειών»⁽¹⁾

(97/C 206/11)

Στις 2 Απριλίου 1997, σύμφωνα με τα άρθρα 43 και 198 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να ορίσει τον κ. J. Bento Gonçalves ως γενικό εισηγητή της γνωμοδότησης.

Κατά την 345η σύνοδο ολομέλειάς της (συνεδρίαση της 23 Απριλίου 1997), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 77 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 4 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Η πρόταση της Επιτροπής

1.1. Με την υπό εξέταση πρόταση αποσκοπείται η παράταση της προθεσμίας, από την 31η Δεκεμβρίου στην 31η Μαρτίου, για την καταβολή της αντισταθμιστικής αποζημίωσης για την υποχρέωση αποσύρσεως των εκτάσεων που χρησιμοποιούνται σχετικά με την παραγωγή προϊόντων που δεν προορίζονται για τη διατροφή ανθρώπων ή ζώων.

⁽¹⁾ ΕΕ αριθ. C 106 της 14. 4. 1997, σ. 13.

1.2. Η προθεσμία για την καταβολή αυτής της αντισταθμιστικής αποζημίωσης θα αρχίζει την 16η Οκτωβρίου και θα λήγει την 31η Μαρτίου του επομένου έτους.

1.3. Η αιτιολογία της Επιτροπής βασίζεται στην ανάγκη να καταβάλλεται η αποζημίωση στον παραγωγό μόνον κατόπιν επιβεβαιώσεως της παράδοσης του προϊόντος στο μεταποιητή.

2. Συμπέρασμα

2.1. Με τα δεδομένα αυτά, η ΟΚΕ έχει ευνοϊκή γνώμη για την εν λόγω πρόταση της Επιτροπής.

Βρυξέλλες, 23 Απριλίου 1997.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την «Πρόταση Κανονισμού (ΕΚ) του Συμβουλίου για τους γενικούς κανόνες εφαρμογής που αφορούν τις ενέργειες βελτίωσης της παραγωγής και της εμπορίας του μελιού»⁽¹⁾

(97/C 206/12)

Στις 27 Ιανουαρίου 1997, και σύμφωνα με τα άρθρα 43 και 198 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την ανωτέρω πρόταση.

Το τμήμα γεωργίας και αλιείας, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ, υποθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 3 Απριλίου 1997, με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Ζαρκινού.

Κατά την 345η σύνοδο ολομέλειας της 23ης και 24ης Απριλίου 1997 (συνεδρίαση της 23ης Απριλίου 1997), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 71 ψήφους υπέρ, 17 κατά και 11 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Η πρόταση της Επιτροπής αποτελεί συνέχεια ανακοίνωσης του 1994 (COM(94) 256 τελικό) σχετικά με την ευρωπαϊκή μελισσοκομία. Στόχος της πρότασης είναι η προώθηση — μέσω κοινοτικών ενισχύσεων ύψους 15 εκατ. Ecu ετησίως — των εθνικών προγραμμάτων που θα περιλαμβάνουν τεχνική υποστήριξη, ανάλυση σε εργαστήρια και καταπολέμηση των ασθενειών που πλήττουν τις μέλισσες και των εθνικών μελετών σχετικά με τη διάρθρωση του τομέα τόσο σε επίπεδο παραγωγής όσο και σε επίπεδο εμπορίας.

Κατά την άποψη της ΟΚΕ η πρόταση της Επιτροπής είναι θετική, κινείται στη σωστή κατεύθυνση και υποστηρίζεται, γιατί θα συμβάλει στην ανάπτυξη της ευρωπαϊκής μελισσοκομίας.

1.2. Οι δράσεις προτεραιότητας της πρότασης αποσκοπούν κυρίως στα εξής:

- βελτίωση των συνθηκών παραγωγής και συλλογής του μελιού με την παροχή τεχνικής υποστήριξης στους μελισσοκόμους και στις οργανώσεις των παραγωγών·
- εξορθολογισμό της διαχείρισης (εποχιακή μετακίνηση των μελισσών)·
- καταπολέμηση της βαρροϊκής ακαριάσεως και άλλων συναφών ασθενειών των μελισσών καθώς και βελτίωση των συνθηκών εκμετάλλευσης των μελισσών όσο και συλλογής, αποθήκευσης και συσκευασίας του μελιού·
- μέτρα στήριξης των εθνικών εργαστηρίων ανάλυσης των φυσικών και χημικών χαρακτηριστικών του μελιού·
- ποιοτική βελτίωση του μελιού μέσω της συνεργασίας με τους εξειδικευμένους οργανισμούς για την υλοποίηση προγραμμάτων εφαρμοσμένης έρευνας.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Η μελισσοκομία είναι μια δραστηριότητα άρρηκτα συνδεδεμένη με την αγροτική παραγωγή (κλάδος της ζωικής παραγωγής), της οποίας οι κύριες λειτουργίες είναι, η οικονο-

μική δραστηριότητα και αγροτική ανάπτυξη, η παραγωγή μελιού και άλλων προϊόντων της μέλισσας καθώς επίσης και η συμβολή στην οικολογική ισορροπία, την ποιότητα του φυσικού περιβάλλοντος και των αγροτικών οικοσυστημάτων.

2.2. Ο συνολικός αριθμός κυψελών στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι περίπου 7,5 εκατομμύρια, οι οποίες αντιστοιχούν σε 435 000 μελισσοκόμους. Από αυτούς μόνο το 3,1% δηλαδή περίπου 13 500 άτομα είναι επαγγελματίες μελισσοκόμοι. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις των επαγγελματιών οργανώσεων του τομέα οι επαγγελματίες μελισσοκόμοι εκμεταλλεύονται 3,5 εκατομμύρια κυψέλες (42% του συνόλου) και παράγουν το 45% της συνολικής παραγωγής μελιού στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

2.3. Η Ευρωπαϊκή Ένωση αν και τρίτη παραγωγός δύναμη σε παγκόσμιο επίπεδο (μετά τις χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης και την Ασία) εξακολουθεί να είναι ελλειμματική κατά 50% στο βασικό προϊόν της μελισσοκομίας, το μέλι. Οι όλο και περισσότερο αυξανόμενες ανάγκες της καλύπτονται με εισαγωγές κυρίως από Κίνα, Αργεντινή, Μεξικό, Ουγγαρία και Αυστραλία.

2.4. Κατά την άποψη της ΟΚΕ η πρόταση της Επιτροπής θα έπρεπε να αναφέρεται και σε θέματα που σχετίζονται με την κυκλοφορία του μελιού στην κοινοτική αγορά. Η μεγαλύτερη πίεση που δέχεται σήμερα η μελισσοκομία στην Ευρωπαϊκή Ένωση προέρχεται από τις αθρόες εισαγωγές μη ελεγχόμενων ποιοτήτων μελιού από τρίτες χώρες (κυρίως από την Κίνα). Συνεπώς, για μεγαλύτερη προστασία του καταναλωτή η Επιτροπή πρέπει να θεσπίσει κριτήρια ποιότητας τόσο για το μέλι που παράγεται στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

2.5. Η ΟΚΕ αναγνωρίζοντας τη συμβολή της μέλισσας στην οικολογική ισορροπία, εκτιμά ότι ο τομέας της μελισσοκομίας χρειάζεται μεγαλύτερη στήριξη και προστασία και μ'αυτή την έννοια οι πόροι που διατίθενται για τον τομέα κρίνονται ανεπαρκείς. Εντούτοις πιστεύουμε ότι η πρόταση της Επιτροπής κινείται στη σωστή κατεύθυνση αν και οι προβλεπόμενες δράσεις θα μπορούσαν να είναι ενδεικτικές και όχι εξαντλητικές. Πάντως είναι θετικό, αν τα μέτρα που προβλέπει η πρόταση είναι μια αρχή για τη στήριξη του τομέα και όχι μια κατάληξη της προσπάθειας.

⁽¹⁾ ΕΕ αριθ. C 378 της 13. 12. 1996, σ 20.

2.6. Η ΟΚΕ είναι της άποψης ότι η πρόταση έπρεπε να προβλέπει την καθιέρωση μιας συμβολικής ενίσχυσης ανά κυψέλη, η οποία θα χορηγείται τόσο σε επαγγελματίες όσο και σε μη επαγγελματίες μελισσοκόμους. Η ενίσχυση αυτή θα χορηγείται τόσο για λόγους οικολογικούς (διατήρηση επαρκών για την επικονίαση της χλωρίδας μελισσών), όσο και για λόγους οικονομικούς (αυξημένες δαπάνες διατροφής των μελισσών το χειμώνα).

Υπενθυμίζουμε ότι ανάλογη πρόταση υπέβαλε και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο με σχετική έκθεσή του τον Δεκέμβριο 1994.

2.7. Με δεδομένο ότι οι μελισσοκόμοι μπορούν να ενταχθούν και σε διάφορους άλλους κανονισμούς, κοινοτικές πρωτοβουλίες και εξειδικευμένα προγράμματα (π.χ. Κ 2328/91, Κ 866/90, Κ 1360/78, Leader, κ.λπ.), το καθεστώς της συγχρηματοδότησης των δράσεων μπορεί να γίνει αποδεκτό, και η ΟΚΕ εκφράζει την ευχή, όλα τα Κράτη μέλη σε συνεργασία και με τις επαγγελματίες οργανώσεις των μελισσοκόμων να ανταποκριθούν θετικά στο κάλεσμα της Επιτροπής.

2.8. Η ΟΚΕ εκτιμά ότι τα προβλεπόμενα στις δράσεις προτεραιοτήτων προγράμματα — που υποβάλλουν τα Κράτη μέλη και εγκρίνει η Επιτροπή — για να είναι αποτελεσματικά και

στα πλαίσια της αρχής της επικουρικότητας χρειάζεται να έχουν μεγαλύτερη ευελιξία.

2.9. Για μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση κυρίως των νέων και ενασχόλησής τους με τη μελισσοκομία, η ΟΚΕ κρίνει ότι η πρόταση πρέπει να περιλαμβάνει στους στόχους προτεραιοτήτων και προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης νέων αγροτών.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

3.1. Για μεγαλύτερη προστασία του καταναλωτή, η ονοματολογία «φυσικό μέλι» που αναφέρεται στο άρθρο 1 του κανονισμού, χρειάζεται — κατά την άποψη του τμήματος — μεγαλύτερη αποσαφήνιση. Με την έννοια «φυσικό μέλι», όπως αναφέρεται και στο Παράρτημα II της Συνθήκης της Ρώμης, εννοούμε μέλι που παράγεται από μέλισσες και όχι οποιαδήποτε άλλα μίγματα.

3.2. Κατά την εκτίμηση της ΟΚΕ, ο περιορισμός της δράσης στο πεδίο της καταπολέμησης των ασθενειών μόνο σε ό,τι αφορά τή βαρροϊκή ακαρίαση και τις συναφείς ασθένειες είναι λαθεμένος. Υπάρχουν και άλλες σοβαρές ασθένειες που προσβάλλουν τις μέλισσες (Σηψιγονία, Ασκόσφαιρα, Νοσεμίαση). Εφόσον από τα πραγματικά γεγονότα επιβάλλεται να προβλέπεται ανάληψη δράσης και εναντίον αυτών των ασθενειών.

Βρυξέλλες, 23 Απριλίου 1997.

Ο Πρόεδρος
της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Tom JENKINS

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

στη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Η ακόλουθη τροπολογία, η οποία υποβλήθηκε σύμφωνα με τις διατάξεις του Εσωτερικού Κανονισμού, απορρίφθηκε κατά την διάρκεια των συζητήσεων.

Σημείο 2.4

Να διαγραφούν οι δύο τελευταίες περιόδους και να αντικατασταθούν από το εξής κείμενο:

«Για τη διασφάλιση των καλύτερων δυνατών κριτηρίων για την προστασία του καταναλωτή, κάθε είδος μελιού πρέπει να συμμορφώνεται με τα κριτήρια ποιότητας που θεσπίζονται στις διάφορες οδηγίες και κανονισμούς της ΕΕ· τα κριτήρια αυτά πρέπει να ελέγχονται και να εφαρμόζονται με αυστηρό τρόπο.»

Αιτιολογία

1. Κριτήρια ποιότητας υπάρχουν ήδη και προσαρμόζονται στην επικαιρότητα μέσω του εγγράφου COM (95) σχετικά με το οποίο η ΟΚΕ εξέδωσε πρόσφατα γνωμοδότηση (έγγρ. CES 1259/96).
2. Οι διαδικασίες για τον έλεγχο και την εφαρμογή κριτηρίων ποιότητας καλύπτονται ήδη από τις οδηγίες 89/397/ΕΟΚ και 93/99/ΕΟΚ μόνο αυτές οι δύο είναι απαραίτητο να εφαρμόζονται. Η παρούσα πρόταση προβλέπει, επίσης, την υποστήριξη εργαστηρίων ανάλυσης, στις περιπτώσεις που τούτο κρίνεται απαραίτητο.
3. Τα διαφέροντα μέτρα ελέγχου που προβλέπονται ειδικά κατά των χωρών εισαγωγής είναι παράνομα σύμφωνα με τη ΓΣΔΕ και τον ΠΟΕ.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας

Ψήφοι υπέρ: 42, ψήφοι κατά: 31, αποχές: 7

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση προγράμματος δράσης σχετικά με τη βελτίωση της ευαισθητοποίησης των ασκούντων νομικά επαγγέλματα στο κοινοτικό δίκαιο (Δράση Robert Schuman)»⁽¹⁾

(97/C 206/13)

Στις 13 Φεβρουαρίου 1997, και σύμφωνα με το άρθρο 100 Α της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινοτήτας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το τμήμα κοινωνικών, οικογενειακών, εκπαιδευτικών και πολιτισμικών θεμάτων στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 10 Απριλίου 1997 (Εισηγητής: ο κ. Cavaleiro Brandão).

Κατά τη 345η σύνοδο ολομέλειας (συνεδρίαση της 23ης Απριλίου 1997), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 123 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 6 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα αποτελεί, πριν από όλα, μία κοινότητα δικαίου. Για το λόγο αυτό είναι απαραίτητο οι κοινοί νομοθετικοί κανόνες να είναι προσιτοί και γνωστοί και να εφαρμόζονται κατά τρόπο ομοιόμορφο και αποτελεσματικό.

1.2. Η Έκθεση Sutherland «Η εσωτερική αγορά μετά το 1992: απάντηση στην πρόκληση», που υποβλήθηκε στην Επιτροπή το 1992, υπογράμμισε την ανάγκη όπως το κοινοτικό δίκαιο είναι κατανοητό και εφαρμόζεται κατά τον ίδιο τρόπο με το εθνικό δίκαιο.

1.3. Η Έκθεση καταλήγει σε 13 συμπεράσματα (18 έως 30) που αναφέρονται στην ανάγκη αντιμετώπισης των προβλημάτων που αφορούν το κοινοτικό δίκαιο. Επιστάται επίσης η προσοχή στο γεγονός ότι απαιτείται η διάθεση σημαντικών μέσων, όσον αφορά τους δημοσιονομικούς και τους ανθρώπινους πόρους, και αναφέρεται ότι «η καταβολή περισσότερων προσπαθειών στον τομέα της βελτίωσης της κατάρτισης των εθνικών δικαστών και των νομικών στο κοινοτικό δίκαιο» (24ο συμπέρασμα) αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την ορθή εφαρμογή του και τον έλεγχό της.

1.4. Η ΟΚΕ στην γνωμοδότηση που εξέδωσε σχετικά με την Έκθεση Sutherland εξέτασε με ιδιαίτερη προσοχή το ζήτημα των ανησυχιών που εκφράζονται σχετικά με τις συνθήκες εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου.

1.5. Οι πολίτες δεν θα έχουν εμπιστοσύνη στη διεργασία της ευρωπαϊκής οικοδόμησης ούτε θα ταυτισθούν με αυτή εφόσον δεν θα έχουν ιδίως το αίσθημα, ότι μπορούν να ασκούν αποτελεσματικά τα δικαιώματά τους και ότι εφαρμόζονται οι κανόνες που έχουν θεσπισθεί σε επίπεδο Ένωσης προς όφελός τους και για να διασφαλισθεί η προστασία τους. Οι πολίτες δεν πρόκειται σε καμία περίπτωση να πιστέψουν ότι μπορούν να ασκήσουν τα εν λόγω δικαιώματα όσο επικρατεί η αντίληψη

ότι οι ασκούντες νομικά επαγγέλματα σε εθνικό επίπεδο, κυρίως οι δικαστές και οι δικηγόροι, δεν θεωρούν ακόμη την εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου ως αυτονόητο γεγονός, δηλαδή δεν έχουν αναπτύξει τα απαραίτητα επαγγελματικά ανακλαστικά σχετικά με την εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου.

1.6. Πράγματι έχει καταστεί γενική συνείδηση ότι οι επαγγελματίες νομικοί δεν διαθέτουν επαρκείς γνώσεις σχετικά με το κοινοτικό δίκαιο. Επίσης δεν υπάρχει εγγύηση ότι τα εθνικά δικαστήρια διαδραματίζουν, πράγματι, το ρόλο που τους έχει ανατεθεί βάσει των διακοινοτικών νομικών σχέσεων που σχετίζονται με την ενιαία αγορά.

1.7. Η παρούσα γνωμοδότηση αφορά μόνο την υπό εξέταση πρόταση. Εντούτοις η ΟΚΕ έχει επίγνωση του γεγονότος ότι η σοβαρότητα του προβλήματος γενικά — που δεν αφορά μόνο τους δικαστές και τους δικηγόρους αλλά και άλλες κατηγορίες νομικών επαγγελματιών — μπορεί να δικαιολογήσει μια ευρύτερη προσέγγιση σε μια μεταγενέστερη ευκαιρία.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Παρά τον περιορισμένο χαρακτήρα των προβλεπομένων μέσων η ανάληψη της «Δράσης Robert Schuman» είναι, για τους λόγους που προαναφέρθηκαν, τόσο σκόπιμη όσο και αιτιολογημένη στο βαθμό που αποσκοπεί στην συνειδητοποίηση εκ μέρους 100 000 περίπου δικαστών και 450 000 δικηγόρων της Κοινοτήτας της σημασίας του ρόλου τους στον τομέα της εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου, θέτοντας στη διάθεσή τους πρόσθετα ειδικά μέσα για την καλύτερη εκπλήρωση του ρόλου τους.

2.2. Η εν λόγω δράση αποτελεί ένα πρόγραμμα για την προώθηση των πρωτοβουλιών που έχουν αναληφθεί στα κράτη μέλη, με το ενδεχόμενο να μεταβληθεί σε ένα μέσο προσωρινής οικονομικής υποστήριξης των αρμόδιων, για την κατάρτιση των επαγγελματιών που συμμετέχουν άμεσα στη δραστηριότητα των δικαστηρίων, αρχών, σύμφωνα με το άρθρο 127 της

⁽¹⁾ ΕΕ αριθ. C 378 της 13. 12. 1996, σ. 17.

Συνθήκης για την ΕΕ, το οποίο προβλέπει ότι «θα πρέπει να γίνεται πλήρως σεβαστή η αρμοδιότητα των κρατών μελών για το περιεχόμενο και την οργάνωση της επαγγελματικής εκπαίδευσης».

2.3. Η Επιτροπή αναφέρει ότι ήδη κατά το 1996 τέθηκαν σε εφαρμογή ορισμένα πρότυπα προγράμματα, τα οποία είχαν πειραματικό χαρακτήρα και ήταν περιορισμένα στον αριθμό. Παρά το γεγονός αυτό τα αποτελέσματα των εν λόγω προγραμμάτων δεν είναι ακόμη γνωστά.

2.4. Ως νομική βάση της πρότασης απόφασης χρησιμοποιείται το άρθρο 100 Α της Συνθήκης για την ΕΕ, επειδή η προσέγγιση των νομοθετικών διατάξεων των κρατών μελών που έχουν ως αντικείμενο την εγκαθίδρυση και τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, προϋποθέτει την αποτελεσματική, ομοιόμορφη και αποκεντρωμένη εφαρμογή των κανόνων του κοινοτικού δικαίου.

2.5. Η ΟΚΕ εκφράζει την υποστήριξή του προς την πρόταση.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

3.1. Η Δράση αφορά αποκλειστικά τους δικαστές και τους δικηγόρους, ενώ εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής της όλα τα άλλα νομικά επαγγέλματα.

Δεδομένου ότι υφίστανται διαφορές μεταξύ των κρατών μελών ως προς τον ορισμό του δικαστή και του δικηγόρου, θα πρέπει σε κάθε περίπτωση να χρησιμοποιείται ο αντίστοιχος ισχύων ορισμός.

Εντούτοις η ΟΚΕ υπογραμμίζει την τεράστια σημασία των νομικών συμβούλων των επιχειρήσεων και των οργανισμών και συλλόγων όσον αφορά την καθημερινή πρακτική και ακόμη την συγκεκριμένη εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου. Σεβόμενη του γεγονότος αυτό η ίδια η Επιτροπή εξήγγειλε ήδη στην πρότασή της ότι η «διεύρυνση της κατηγορίας των ωφελούμενων από τη δράση Ρομπέρ Σούμαν» μπορεί, αν υπάρξει περίπτωση, να προβλεφθεί με την ευκαιρία της παρακολούθησης και της αξιολόγησης του προγράμματος που αναφέρονται στο άρθρο 9. Η ΟΚΕ ελπίζει ότι η σχετική συζήτηση θα πραγματοποιηθεί μόλις τούτο είναι δυνατό.

Παρά το γεγονός αυτό, είναι πλήρως αιτιολογημένη η επιθυμία της Επιτροπής σε μια πρώτη φάση να μην ασκήσει ιδιαίτερη πίεση στους δικαστές και στους δικηγόρους. Αφενός είναι αναγκαίο να επιλεγούν και να προσδιορισθούν οι κατάλληλοι στόχοι και να υπάρξει συγκέντρωση των σπάνιων διαθέσιμων μέσων, με στόχο την ανάληψη αποτελεσματικών δράσεων και αφετέρου η πρακτική εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου από τα δικαστήρια, που αποτελεί και τον πραγματικό στόχο της δράσης, εξαρτάται από τους δικαστές και τους δικηγόρους, και πολύ έμμεσα από τα υπόλοιπα νομικά επαγγέλματα.

3.2. Στο άρθρο 2 προσδιορίζονται οι στόχοι του προβλεπόμενου προγράμματος υποστήριξης, που αποσκοπεί στην ενθάρρυνση της ανάληψης δράσεων κατάρτισης και πληροφόρησης, καθώς και συνοδευτικών δράσεων, για την ευαισθητοποίηση των δικαστών και των δικηγόρων σε θέματα κοινοτικού δικαίου.

3.3. Στο άρθρο 4 η Επιτροπή προσδιορίζει τις προϋποθέσεις επιλεξιμότητας για τη χορήγηση χρηματοδοτικής ενίσχυσης βάσει της Δράσης. Η Επιτροπή θεωρεί ότι υποψήφιοι μπορεί να είναι και οι οργανώσεις των κρατών μελών που είναι αρμόδιες για την αρχική επαγγελματική εκπαίδευση μελλοντικών δικαστών ή δικηγόρων.

Βάσει του άρθρου αυτού συνάγεται το συμπέρασμα ότι εκτός των δικαστών και δικηγόρων η Δράση απευθύνεται και στους μελλοντικούς δικαστές και δικηγόρους, παρά το γεγονός ότι στο άρθρο 1 αναφέρονται σαφώς μόνον οι δικαστές και οι δικηγόροι.

Το σημείο αυτό θα πρέπει να διασαφηνισθεί διότι έχει ιδιαίτερη σημασία. Υπάρχουν πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα που συνηγούνται τόσο υπέρ όσο και κατά της ένταξης των μελλοντικών δικαστών και δικηγόρων.

Ως επιχείρημα για την μη ένταξη των μελλοντικών δικαστών και δικηγόρων χρησιμοποιείται το γεγονός ότι η υπερβολική επέκταση του πεδίου εφαρμογής του προγράμματος θα περιορίσει την επιρροή του και την αποτελεσματικότητά του.

Εξάλλου, τόσο τα πανεπιστήμια όσο και οι οργανώσεις που είναι αρμόδιες για την αρχική εκπαίδευση των μελλοντικών δικαστών και δικηγόρων, έχουν ήδη ευαισθητοποιηθεί, γενικά, ως προς τους στόχους η επίτευξη των οποίων επιδιώκεται με την ανάληψη της «Δράσης Robert Schuman», και ως εκ τούτου αναμένεται ότι θα συμβάλλουν σημαντικά στην επίτευξή τους.

Θα πρέπει να προστεθεί ότι περισσότερες δυσκολίες και αντιστάσεις που συναντώνται, ως προς την ευαισθητοποίηση σχετικά με το κοινοτικό δίκαιο, αφορούν κυρίως τους δικαστές και τους δικηγόρους μεγαλύτερης ηλικίας που έχουν ήδη μία ολοκληρωμένη σταδιοδρομία.

Και ως προς το θέμα αυτό, επίσης, πρέπει να προσδιορισθούν οι κατά προτεραιότητα στόχοι της Δράσης και οι δράσεις που είναι ανάγκη να αναληφθούν.

3.4. Στο άρθρο 5 της πρότασης προσδιορίζονται τα κριτήρια επιλογής των σχεδίων καθώς και συμπληρωματικά προαιρετικά κριτήρια που αφορούν είτε τη διεπαγγελματική είτε τη διασυνοριακή διάσταση των ενεργειών.

Θα πρέπει να υπογραμμισθεί η ρηθότητα και η σημασία του πρώτου προαιρετικού κριτηρίου.

Η ΟΚΕ υποστηρίζει πράγματι ότι επιβάλλεται να αναγνωρισθεί και να δοθεί προτεραιότητα στην υλοποίηση δράσεων στις οποίες συμμετέχουν τόσο οι δικαστές όσο και οι δικηγόροι.

Σύμφωνα με την προηγούμενη εμπειρία, διαπιστώνεται ότι τα προβλήματα που υφίστανται ως προς τις σχέσεις μεταξύ δικαστών και δικηγόρων είναι δυνατόν να προκαλέσουν περαιτέρω δυσκολίες ως προς την πλήρη εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου.

Εξάλλου, κοινωνιολογικές μελέτες που πραγματοποιήθηκαν σε ορισμένα κράτη μέλη αποδίδουν την ύπαρξη των προβλημάτων αυτών στις σχέσεις δικαστών και δικηγόρων, ακριβώς, στον αυτόνομο και ανεξάρτητο χαρακτήρα των αντίστοιχων φάσεων συμπληρωματικής εκπαίδευσής τους.

3.5. Έχει ήδη λήξει η προθεσμία που είχε τεθεί από την Επιτροπή σχετικά με την έναρξη ισχύος της Δράσης (1η Ιανουαρίου 1997). Στην πραγματικότητα θα είναι δύσκολο να τεθεί

σε εφαρμογή η εν λόγω Δράση πριν από την 1η Ιανουαρίου 1998.

Βρυξέλλες, 23 Απριλίου 1997.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο — Αντίκτυπος και αποτελεσματικότητα της ενιαίας αγοράς»

(97/C 206/14)

Στις 21 Απριλίου 1995, και σύμφωνα με το άρθρο 198 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, η Επιτροπή απεφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω ανακοίνωση.

Το τμήμα βιομηχανίας, εμπορίου, βιοτεχνίας και υπηρεσιών, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή του στις 4 Απριλίου 1997 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Pasotti.

Κατά την 345η σύνοδο ολομέλειάς της (συνεδρίαση της 23ης Απριλίου 1997), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 59 ψήφους υπέρ, 8 ψήφους κατά και 7 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Το έγγραφο της Επιτροπής είναι ο καρπός μιας σημαντικής εργασίας ανάλυσης ως προς τη λειτουργία της ενιαίας αγοράς (ΕΑ) για την οποία μπορεί να έχει κανείς κάποια ιδέα εάν εξετάσει το Παράρτημα Ι: Ενημερωτικές πηγές της ανακοίνωσης της Επιτροπής.

Διατρέχει στη διάρθρωσή του το ΠΕΑ (Πρόγραμμα της Ενιαίας Αγοράς) και τίθεται ως στιγμή «πολιτικής» επαλήθευσης της πορείας που έχει διανυθεί.

Όπως όλες οι συνοψίσεις, μα κυρίως λόγω της οπτικής γωνίας που είχε υιοθετηθεί, στην ανακοίνωση της Επιτροπής γίνεται αναφορά στα κυριότερα αποτελέσματα της θεωρητικής ανάλυσης: η ΟΚΕ εκφράζει την ευχή να δοθεί η μεγαλύτερη δυνατή διάδοση και στις αναλυτικές μελέτες που τη στηρίζουν, κυρίως εκείνες στις οποίες βασίζονται τα πιο «τεχνικά» κεφάλαια του εγγράφου.

1.2. Στο κεφάλαιο με τα συνοπτικά συμπεράσματα η Επιτροπή κρίνει αναγκαίο να παρουσιάσει μία σύνθεση των αποτελεσμάτων του ΠΕΑ: ακριβώς γιατί η ΟΚΕ δίνει μεγάλη

σημασία σε όλες τις προσπάθειες που αποβλέπουν στη δημιουργία ως προς την ενιαία αγορά της ευρύτερης δυνατής ομοφωνίας μεταξύ των πολιτών της Ευρώπης: ήταν ατυχία που κατά την παρουσίαση των αριθμητικών τιμών όσον αφορά τις οικονομικές συνέπειες της ενιαίας αγοράς σε όρους ανάπτυξης, δημιουργίας θέσεων απασχόλησης και πληθωρισμού, δεν ήταν ταυτόχρονα διαθέσιμα τα ακριβή αποδεικτικά στοιχεία της Επιτροπής. Το αποτέλεσμα ήταν ότι ο πολιτικός αντίκτυπος του εγγράφου πιθανόν να μειώθηκε.

1.3. Ειδικότερα, όσον αφορά την ανεργία, οι τιμές που παρουσιάζονται επισημαίνουν πόσο σοβαρό παραμένει ακόμα το πρόβλημα. Είναι χρήσιμο να υπενθυμίσουμε ωστόσο ότι το Σύμφωνο εμπιστοσύνης της Επιτροπής «Δράση για την απασχόληση στην Ευρώπη» θεωρεί την ΕΑ απαραίτητη, αλλά όχι επαρκή, συνθήκη για να ενθαρρυνθεί η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και για να επιτευχθεί βιώσιμη ανάπτυξη. Μολονότι οι επιπτώσεις στην απασχόληση θα πρέπει να θεωρηθούν ως βασικός στόχος της διαδικασίας της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, η στενή αιτιατή σύνδεση της ΠΕΑ με τα αποτελέσματά της ως προς την απασχόληση, δεν δίνει τη δέουσα σημασία στην πολυπλοκότητα της υφιστάμενης σχέσεως, παραγνωρίζει κυρίως τη συμπληρωματική σχέση που θα πρέπει να αποκατασταθεί μεταξύ της ΠΕΑ και των άλλων πολιτικών της ΕΕ.

2. Η μέθοδος της ΟΚΕ

2.1. Η συμβολή της ΟΚΕ στην εργασία της Επιτροπής δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί έξω από τους φορείς της αγοράς, έστω και αν αυτοί είναι εργαζόμενοι καταναλωτές ή παραγωγοί αγαθών ή υπηρεσιών (που στη συνέχεια για λόγους ευκολίας ορίζονται «ως παράγοντες»).

Από αυτή τη σκοπιά, μολονότι η μη εύκολη οικονομική συγκυρία των τελευταίων ετών και οι διαρθρωτικές προσαρμογές της βιομηχανίας έχουν πιθανότατα περιορίσει την εμφάνιση θετικών αποτελεσμάτων, επηρεάζοντας τις κρίσεις για τις δράσεις που προωθήθηκαν, συντελέστηκαν ωστόσο σημαντικά βήματα προς τα εμπρός.

2.2. Στη διαδικασία ορισμού/εφαρμογής των οικονομικών πολιτικών η παρακολούθηση της πορείας των ενεργειών που έχουν αναληφθεί αποτελεί απαραίτητο στοιχείο για την εξακρίβωση των κρίσιμων παραγόντων. Αυτό ισχύει ειδικότερα στο κοινοτικό επίπεδο, λόγω της πολυπλοκότητας των διασυνδέσεων μεταξύ των φορέων που συμμετέχουν σ'αυτές, λόγω των βαθειών διαφορών μεταξύ των χωρών, και κυρίως στην υπό εξέταση περίπτωση, λόγω επέκτασης του πεδίου εφαρμογής και του χρονικού οριζόντος αναφοράς. Στην προοπτική αυτή η πολιτική αξιοπιστία των θέσεων που περιέχονται στο έγγραφο της Επιτροπής εξαρτάται σημαντικά από τη στερεότητα των τεχνικών αναλύσεων που τις υποστηρίζουν.

2.3. Παράλληλα με τη δημοσίευση των αναλυτικών μελετών, και την εμπειρική τους ολοκλήρωση και την υποστήριξη της δραστηριότητας επαλήθευσης εκ μέρους της Επιτροπής, η ΟΚΕ κρίνει χρήσιμη την απόκτηση ανεξάρτητων αξιολογήσεων της διαδικασίας για την υλοποίηση της ΕΑ μέσω ακρόασης των παραγόντων. Από μεθοδολογική σκοπιά αυτή η ακρόαση βρίσκεται σε στενή σχέση με την ανάλογη πρωτοβουλία που πραγματοποιήθηκε στην ΟΚΕ το 1995 και συμβάλλει με αυτή στον ορισμό μιας πιο δυναμικής ανάλυσης της ΕΑ στο πεδίο της άμεσης αρμοδιότητας της ΟΚΕ.

2.4. Η ακρόαση αυτή επιπλέον χρησιμοποιείται, επίσης, ως ένα φόρουμ που θα χορηγήσει ποιοτικά στοιχεία αξιολόγησης (ποιότητα της ζωής, επιπτώσεις στις πιο αδύναμες κοινωνικές κατηγορίες, προστασία του περιβάλλοντος) της διαδικασίας υλοποίησης του ΠΕΑ, που θα αποβλέπουν στην ολοκλήρωση της ποσοτικής προσέγγισης που ακολουθείται στο έγγραφο της Επιτροπής.

2.5. Η γνωμοδότηση της ΟΚΕ χωρίζεται σε δύο μέρη:

- την αξιολόγηση ορισμένων κρίσιμων παραγόντων του ΠΕΑ·
- την παρακολούθηση του αντίκτυπου στις συμμετέχουσες κατηγορίες.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Μια μεγάλη πολιτιστική πρόοδος

3.1.1. Καταρχάς θα πρέπει να υπογραμμισθεί πως έχει αλλάξει η στάση των διαφόρων φορέων: σήμερα αισθανόμαστε περισσότερο πολίτες της Ευρώπης χάρις επίσης στην ΕΑ,

γιατί καθημερινά υπεισέρχεται στη ζωή μας μέσω προϊόντων, εγγυήσεων, κανόνων, τρόπων παραγωγής με ένταση που ίσως δεν παρουσιάζεται πλήρως στο έγγραφο της Επιτροπής.

3.1.2. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι τα παλαιά «φυσικά» τελωνειακά εμπόδια έχουν αντικατασταθεί από τα «εν δυνάμει» εμπόδια που αντιπροσωπεύουν οι διάφοροι κανόνες και δεσμεύσεις, αλλά δεν υπάρχει επίσης αμφιβολία ότι εάν για μια περίοδο τα τελωνεία ήταν τα όρια της κάθε χώρας σήμερα από τη στιγμή που αποκτήθηκε η «ιθαγένεια» στην ΕΑ είναι πιο εύκολο να μετακινηθεί κανείς, να αγοράσει, να πωλήσει, να ζήσει σε σχέση με το παρελθόν.

3.1.3. Η ίδια ποιότητα, οι ίδιες οικονομικές πολιτικές, ο μεγαλύτερος βαθμός ανταγωνισμού τείνουν να δημιουργήσουν ένα περίγυρο στον οποίο αξιολογούνται, με ισοτιμία αρχικών ευκαιριών, οι διαφορετικές ικανότητες των παραγόντων. Καταρρίπτονται έτσι προοδευτικά θέσεις προστατευόμενου εισοδήματος, αξιάνονται οι δυνατότητες για τις επιχειρήσεις της αγοράς, περιορίζονται οι συμφωνίες περί μονοπωλίων.

3.1.4. Οι παράγοντες που συμμετέχουν στη διαδικασία της διεθνοποίησης σήμερα σκέφτονται «στα πλαίσια» της ΕΑ: για τις ΜΜΕ είναι πραγματικά όλα τα προβλήματα και τα εμπόδια που αναφέρονται στο έγγραφο, και πιθανόν και άλλα ακόμα θα πρέπει να προστεθούν στην εξέτασή μας, αλλά ένας επιχειρηματίας που εξάγει έστω και ένα ελάχιστο ποσοστό του κύκλου εργασιών του θα πρέπει σήμερα να αντιμετωπίσει μία επένδυση ή να μελετήσει ένα νέο προϊόν το πραγματοποιεί στα πλαίσια της ΕΑ.

3.1.5. Αυτή η βαθειά συμμετοχή της πολιτιστικής συμπεριφοράς των παραγόντων αποτελεί ίσως το πιο αναντίρρητο αποτέλεσμα που έχει επιτευχθεί από τις προσπάθειες που καταβλήθηκαν έως σήμερα.

3.2. Ένταση και βάθος της ΕΑ: ένα κριτήριο ανάλυσης των αποτελεσμάτων

3.2.1. Ποιο είναι το μέτρο της διείσδυσης της ΕΑ στην Ευρώπη; Σε όλο το έγγραφο της Επιτροπής επιχειρείται ένας απολογισμός της λειτουργίας της ΕΑ· σε ορισμένους τομείς, και για ορισμένους παράγοντες η αποτελεσματικότητα της δράσης που έχει αναληφθεί εμφανίζεται σχεδόν ασυνήθιστη. Αν σκεφθεί κανείς την ελευθερία διακίνησης και λειτουργίας των αγορών κεφαλαίου, η ολοκλήρωση έχει προσεγγίσει υψηλά επίπεδα. Εάν σκεφθεί κανείς την ελευθερία διακίνησης των μεγάλων βιομηχανικών και χρηματοδοτικών ομίλων, πιθανόν αυτά που επισημαίνονται από την Επιτροπή ως δεσμεύσεις που θα πρέπει να αρθούν, εμφανίζονται αντιθέτως ως ευκαιρίες επένδυσης. Για τους ομίλους αυτούς και για πολλές εταιρείες διαστάσεων κατάλληλα προσαρμοσμένων στην έκταση της ΕΑ, η εντατικότητα της λειτουργίας της ΕΑ είναι αρκετά υψηλή· αν όμως κατέλθει κανείς την κλίμακα, εάν διατρέξει το βάθος της πολυσύνθετης ευρωπαϊκής διάρθρωσης, τότε μπορεί να διαπιστώσει ότι το βάθος και η εντατικότητα είναι αντιστρόφως ανάλογες παράμετροι: όταν αξιάνεται η πρώτη μειώνεται η δεύτερη. Και αυτό αποτελεί ένδειξη ότι δεν μπορεί να μη μετασχηματισθεί σε κριτήριο ανάλυσης, σε μέτρο: ο βαθμός λειτουργίας της ΕΑ είναι αυτός που αναφέρεται στην τελευταία

επιχείρηση, στον τελευταίο καταναλωτή, στον τελευταίο παράγοντα της ΕΑ.

3.2.2. Δεν φαίνεται αυτό να αποτελεί «εξωτερικό» κριτήριο: αυτό θα ήταν έτσι μόνο αν έχει υπόψη του κανείς μια Ευρώπη στην οποία η ΕΑ επιτυγχάνει μεν σημαντικά αποτελέσματα, περιορισμένα όμως από την άποψη της βελτιστοποίησης των οικονομικών πόρων.

3.2.3. Η ΟΚΕ προσβλέπει προς μία ευρύτερη, πιο δυνατή, πιο ολοκληρωμένη, ακόμη και κοινωνικά, Ευρώπη: η αντίθετη απόδειξη πράγματι προέρχεται από τη διαπίστωση ότι εκείνοι για τους οποίους έχει επιτευχθεί η μέγιστη εντατικότητα λειτουργίας είναι αυτοί οι ίδιοι για τους οποίους ήταν δυνατό να διακινούνται ήδη στις διάφορες κοινοτικές χώρες χωρίς απαραίτητα να εφαρμόζονται οι κοινοί κανόνες. Αντίθετα, οι μεγαλύτερες δεσμεύσεις, το μεγαλύτερο παραγόμενο κόστος από τους κανόνες, τα μεγαλύτερα προβλήματα που προκαλούνται από τις βραδύτητες και τις μη λήψεις αποφάσεων εκ μέρους των κυβερνήσεων και των εθνικών διοικήσεων επιβαρύνουν ακόμη σε μεγάλο βαθμό τους παράγοντες εκείνους που συναντούσαν πάντα δυσκολίες στην ελεύθερη διακίνηση. Για τους λόγους αυτούς η περιφερειακή ένταση είναι κριτήριο μέτρησης της λειτουργίας της ΕΑ. Οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, ειδικότερα, που αποτελούν θεμελιώδη συνιστώσα της ευρωπαϊκής παραγωγικής δομής, οι οποίες μέσω ολοκλήρωσης της δύσκολης φάσης της αναδιάρθρωσης των μεγάλων επιχειρήσεων συνέχισαν να παρέχουν τη συγκεκριμένη συμβολή τους στη διατήρηση της απασχόλησης και της ανάπτυξης, διατρέχουν τον κίνδυνο να μη μπορούν να επωφεληθούν πλήρως από τα οφέλη που προορίζει γι'αυτές το ΠΕΑ.

3.3. Ο χρόνος της ενιαίας αγοράς

3.3.1. Μία άλλη παράμετρος με την οποία θα πρέπει να μετρηθεί η λειτουργία της ΕΑ είναι ο χρόνος που έχει διανυθεί και ο χρόνος που είναι ακόμα στη διάθεσή μας.

Οι ενέργειες που απέβλεπαν στην οικοδόμηση της ΕΑ διαδέχθηκαν με ολοένα μεγαλύτερη συχνότητα η μία την άλλη από το 1987. Είναι δυνατόν σήμερα, ύστερα από 9 έτη, να δοθεί στους παράγοντες μία ημερομηνία εντός της οποίας θα θεωρηθεί ως ολοκληρωμένη αυτή η γιγαντιαία διαδικασία; Μια «μαθηματική» επιλογή είναι δύσκολη, υπάρχει όμως μια οπτική που είναι τεχνική και ιστορική ταυτόχρονα: η καθιέρωση του ενιαίου νομίσματος.

3.3.2. Η αποτελεσματική λειτουργία της ΕΑ είναι αναγκαία, έστω και όχι ικανή, συνθήκη για το πέρασμα στο ενιαίο νόμισμα. Είναι μια από τις πιο δεσμευτικές αποφάσεις που πήρε ποτέ η Ένωση. Και έχει τέτοια πολυπλοκότητα και τεχνική δυσκολία που παρά τις σημαντικές πνευματικές προσπάθειες που έγιναν ως τώρα, κανένας δεν μπορεί με βεβαιότητα να δηλώσει ότι έχει αναλυθεί η κάθε πτυχή του θέματος.

3.3.3. Για το λόγο αυτό η επιβολή ημερομηνίας χωρίς να επιλυθεί τα θέματα που η Επιτροπή προτείνει στο τελευταίο κεφάλαιο του εγγράφου μπορεί να έχει πολύ δαπανηρές συνέπειες.

3.3.4. Εάν στον κόστος της αβεβαιότητας της δυσκολίας που η καθιέρωση του ευρώ θα επιφέρει θα πρέπει να προστεθούν το κόστος και οι δυσκολίες μιας ΕΑ που εφαρμόζεται με ανεπαρκή εντατικότητα, ο συνδυασμός των δύο διαδικασιών μπορεί να «δηλητηριάσει» τους λιγότερο ολοκληρωμένους παράγοντες με δύσκολα προβλεπόμενες συνέπειες, αλλά σίγουρα καταστρεπτικές.

3.3.5. Για τους λόγους αυτούς, ο βαθμός υλοποίησης του ΠΕΑ πρέπει να είναι όσο το δυνατόν πιο προωθημένος της στιγμής της καθιέρωσης του ενιαίου νομίσματος. Από τη στιγμή που η προθεσμία του 1999 αφήνει μόνο δύο έτη για την ολοκλήρωση του ΠΕΑ, χρειάζεται, συνεπώς, να καταβληθεί κάθε προσπάθεια ώστε ό,τι απομένει ακόμη προς υλοποίηση να υλοποιείται παράλληλα με την εισαγωγή του ενιαίου νομίσματος.

Στην προοπτική αυτή η ΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την εξαγγελία της Επιτροπής ότι θα υποβάλει πρόγραμμα Δράσης για την έγκαιρη ολοκλήρωση της ΕΑ τη στιγμή της εισαγωγής του ενιαίου νομίσματος, όπως είχε ήδη ζητηθεί από την ΟΚΕ το 1995.

3.3.6. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις αποτελούν, επί του παρόντος, τους οικονομικούς παράγοντες που πλήττονται περισσότερο από τα υφιστάμενα προβλήματα και εμπόδια. Ως εκ τούτου, οι εν λόγω μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις δεν κατόρθωσαν, εν γένει, να επωφεληθούν πλήρως από τα πλεονεκτήματα της ενιαίας αγοράς. Κατά συνέπεια, θα πρέπει οι νομοθετικές προσπάθειες να επικεντρωθούν στη λήψη μέτρων για τη διοικητική απλοποίηση, την πληροφόρηση και τη διαφάνεια, τα οποία θα επιτρέψουν την άρση των εμποδίων και τη διασφάλιση πραγματικού ανταγωνισμού για όλους.

3.4. Φορολογική πολιτική: κίνδυνοι και ευκαιρίες

3.4.1. Το θέμα των σχέσεων μεταξύ ΕΑ και Νομισματικής Ένωσης σχετίζεται λογικά, από την άλλη μεριά, με τη σχέση της νομισματικής ένωσης και των άλλων μοχλών οικονομικής πολιτικής που διαθέτουν τα κράτη μέλη: τη φορολογική και δημοσιονομική πολιτική. Οι διαφορές μεταξύ της αξίας των νομισμάτων είναι πράγματι ένας μηχανισμός προσαρμογής για τις διαφορές μεταξύ της διάρθρωσης και της πορείας των διαφόρων εθνικών οικονομιών. Δεδομένου ότι οι διαφορές αυτές είναι φυσιολογικές, η εξάλειψη αυτού του μηχανισμού προϋποθέτει για την επίτευξη των στόχων της οικονομικής σύγκλισης της Ευρωπαϊκής Ένωσης την ύπαρξη μηχανισμών υποκατάστασης όπως είναι η κινητικότητα των παραγόντων και το αποτέλεσμα της αντιστάθμισης ακριβώς μιας συμβατικής φορολογικής και δημοσιονομικής πολιτικής.

3.4.2. Μολονότι αναγνωρίζεται ότι ένας ορισμένος βαθμός διαφοροποίησης μεταξύ της φορολογικής πολιτικής των κρατών μελών, αποτελεί ένα φυσιολογικό δεδομένο της Ένωσης, η παγκοσμιοποίηση των αγορών και η διεθνής κινητικότητα των κεφαλαίων καθιστούν στο εξής προφανή — όπως ήδη αναφέρεται στη γνωμοδότηση που η ΟΚΕ κατηρώσει πέρυσι για το ΕΝ — τα όρια αποτελεσματικότητας που διαθέτουν πλέον οι δράσεις των κρατών μελών εάν δεν υπάρξει συνεννόηση.

3.4.3. Ο λεπτός χαρακτήρας των ζητημάτων που συνδέονται με τη φορολογική πολιτική είναι προφανής. Αυτό καταδεικνύεται, καταρχάς, από την αρχή της ομοφωνίας που απαιτείται για τις σχετικές αποφάσεις, της οποίας η ΟΚΕ αναγνωρίζει, σε γενικές γραμμές, το βάσιμο. Ωστόσο, αυτό δεν πρέπει να οδηγήσει στην υποτίμηση των συνεπειών της συνεχιζόμενης έλλειψης αποφάσεων, ενώπιον της οποίας είναι τελικώς επιθυμητή η καθιέρωση των αποφάσεων με ειδική πλειοψηφία, τουλάχιστον για τα πιο σημαντικά θέματα. Υπάρχει, πράγματι, αληθινός κίνδυνος, οι υποτιθέμενες «φυσιολογικές» διαφορές στη φορολογική μεταχείριση και στην υπάρχουσα κοινωνική νομοθεσία στα κράτη μέλη να μετατραπούν σε μέσα που οδηγούν στον αθέμιτο ανταγωνισμό μεταξύ των κρατών. Στην προοπτική αυτή, η ανακοίνωση της Επιτροπής επισημαίνει, π.χ., ότι η έλλειψη εναρμονισμένης στρατηγικής ως προς τη φορολόγηση των εισοδημάτων κεφαλαίου συνεχίζει να αποτελεί σοβαρό παράγοντα στρέβλωσης του ανταγωνισμού, κυρίως, σε ό,τι αφορά τις πτυχές που συνδέονται με την απασχόληση.

3.4.4. Άλλοι σημαντικοί τομείς όπως είναι το σύστημα ΦΠΑ που βασίζεται στην αρχή της προέλευσης, η εξάλειψη της διπλής φορολογίας και γενικότερα η εναρμόνιση του συστήματος φορολογίας των εταιρειών, αποτελούν πολύ σημαντικούς παράγοντες μη εφαρμογής των μέτρων που προβλέπονται στο Λευκό Βιβλίο. Το πέρασμα σε ένα κοινοτικό σύστημα έμμεσης φορολογίας συνεκτικό και ισχυρώς ενσωματωμένο στο ΠΕΑ, θα αποτελέσει συνεπώς το πρώτο σημαντικό σημάδι με το οποίο θα κατανοηθεί ότι το φορολογικό σύστημα δεν μπορεί να αποτελεί αποκλειστική και απόλυτη κυριαρχία των εθνικών κυβερνήσεων. Η ΟΚΕ καταρτίζει για το θέμα αυτό ειδική γνωμοδότηση.

3.4.5. Η ΟΚΕ συνεπώς εκφράζει την ευχή να μπορέσει, βάσει των ενδείξεων στα φορολογικά θέματα που περιέχονται στις κύριες κατευθύνσεις της μελλοντικής δράσης που θα πρέπει να καταρτισθούν από την Επιτροπή για την ολοκλήρωση της ΕΑ, να αναπτυχθεί μια ευρύτερη συζήτηση για την κατάρτιση ορισμένων ειδικών φορολογικών και δημοσιονομικών πολιτικών με συντονισμένο τρόπο σε κοινοτικό επίπεδο.

3.5. Από τους φορείς στους ρυθμιστές

3.5.1. Η αγορά αποτελεί ένα σύνολο κανόνων. Δεν είναι δυνατόν να γίνεται λόγος για ΕΑ χωρίς ρητή αναφορά στη δημόσια διοίκηση (ΔΔ). Εάν οι φορείς προχωρούν στην αποδοχή της ΕΑ είναι δύσκολο να εκφραστεί η ίδια κρίση και για μεγάλο τμήμα των ΔΔ στα κράτη μέλη και στις άλλες χώρες του ΕΟΧ: 11 χρόνια περίπου μετά τη συμφωνία για το Λευκό Βιβλίο μόνο τα μισά των μέτρων που περιέχονταν στο Βιβλίο αυτό έχουν γίνει δεκτά στα κράτη μέλη, με σημαντικές διαφορές στα συστήματα εφαρμογής.

3.5.2. Η πλήρης και ενεργός συμμετοχή των ΕΟ στην υλοποίηση του ΠΕΑ πρέπει συνεπώς να αποτελεί έναν από τους πρωταρχικούς στόχους των μελλοντικών δράσεων στο πεδίο αυτό. Προς το σκοπό αυτό αποφασιστική ώθηση μπορεί να προέλθει από τους ίδιους «φορείς», που αντιμετωπίζουν καθημερινά τις δυσκολίες που προκύπτουν από τα προβλήματα αποδοχής και εφαρμογής. Η έλλειψη αποτελεσματικών μέτρων προσφυγής περιορίζει αισθητά αυτή τη δυνατότητα. Ακόμη,

σήμερα, μολονότι έχουν συντελεστεί αποφασιστικά βήματα προς τα εμπρός, είναι δύσκολο για τους ιδιωτικούς παράγοντες να έχουν πρόσβαση στα διάφορα δικαστικά συστήματα για να πετύχουν τη δικαίωσή τους. Οι προσφυγές στην Επιτροπή είναι σχετικά πιο απλές, οι χρόνοι απάντησης όμως παραμένουν βραδείς.

3.5.3. Από την άλλη πλευρά, φαίνεται πολύ περιορισμένη η θέληση των κρατών μελών και των άλλων χωρών του ΕΟΧ να πραγματοποιήσουν απλοποιήσεις στις αντίστοιχες εθνικές νομοθεσίες, για παράδειγμα σε ό,τι αφορά τους τεχνικούς κανόνες, ενώ πολλά πράγματα απομένουν ακόμα να γίνουν στον τομέα των υπηρεσιών γενικού ενδιαφέροντος, ξεκινώντας από το σαφή καθορισμό τους, για τις οποίες τα κράτη μέλη διατηρούν ακόμη διαφορετικές μεταχειρίσεις. Η αρνητική σημασία αυτής της κατάστασης με δυσκολία μπορεί να υποτιμηθεί. Ειδικότερα, το κόστος που προέρχεται από τη συμμόρφωση με τους ευρωπαϊκούς κανόνες, στους οποίους συχνά προστίθενται — καθιστώντας τους πιο πολύπλοκους — οι εθνικοί κανόνες, αποτελεί πρόβλημα για το μεγαλύτερο τμήμα των μικρών επιχειρήσεων.

3.5.4. Επαναλαμβάνεται, συνεπώς, με ένταση η σκοπιμότητα συνεργασίας των ΔΔ των κρατών μελών και των άλλων χωρών του ΕΟΧ, τόσο μεταξύ τους όσο και με την Ευρωπαϊκή Ένωση, για να προωθηθεί αποτελεσματικώς η δέσμευση για την υλοποίηση της ΕΑ. Η ΟΚΕ εκφράζει την ευχή να επιτρέψει η Επιτροπή την αυξανόμενη συμμετοχή των κοινωνικών «παραγόντων» στη διαδικασία αυτή, αξιοποιώντας αυτό το δυναμικό εμπειρίας. Συμπληρωματικά επίσης η ΟΚΕ εκφράζει την ευχή να γίνει καλύτερη εκμετάλλευση των δυνατοτήτων που παρέχει το μέσο του κανονισμού επεκτείνοντας, όπου είναι δυνατό, τη χρήση του. Μπορεί τουλάχιστον να προβλεφθεί ότι στις περιπτώσεις, κατά τις οποίες οι ζημίες που υφίστανται οι παράγοντες λόγω καθυστερήσεων της αποδοχής είναι σημαντικές, οι οδηγίες θα περιλαμβάνουν ρητές προθεσμίες για την ενδεδειγμένη αποδοχή, στο τέλος της οποίας η Ευρωπαϊκή Ένωση θα μπορεί να παρεμβαίνει με κανονισμό.

4. Μελλοντικές προοπτικές της ΕΑ

4.1. Όπως προκύπτει σαφώς από τις ενδείξεις που περιέχονται στο συμπερασματικό κεφάλαιο της ανακοίνωσης της Επιτροπής είναι αναγκαίο να υπάρξει αποφασιστική συνέχεια για να καταστεί πλήρως αποτελεσματικό το ΠΕΑ. Θέματα όπως η πραγματική εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου, η ολοκλήρωση των μέτρων του Λευκού Βιβλίου και η απαίτηση απλοποίησης των εθνικών και κοινοτικών κανόνων έχουν ήδη τονισθεί προηγουμένα.

4.2. Είναι συνεπώς σκόπιμο να υπογραμμισθεί ότι το ΠΕΑ θα πρέπει να αντιμετωπισθεί στην ευρύτερη προοπτική του συνόλου των κοινοτικών πολιτικών, εξασφαλίζοντας το μέγιστο δυνατό συντονισμό μεταξύ των μέσων αυτών προκειμένου να υπάρξει ανταπόκριση στις προκλήσεις που αντιμετωπίζει η ΕΕ στα θέματα της απασχόλησης και της παγκοσμιοποίησης της οικονομίας.

4.3. Στην προοπτική αυτή ειδική επιλογή θα πρέπει να επιφυλαχθεί στο ρόλο που το ΠΕΑ μπορεί να διαδραματίσει από

τη μια μεριά στην ανάπτυξη των συμφωνιών που ισχύουν ήδη — όπως με τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο (ΕΟΧ) και με την Ελβετία, και από την άλλη μεριά στις διαδικασίες προέκτασης των χωρών της Κεντρικής Ευρώπης.

5. Όπως συνέβη και με το πρόγραμμα 1992 και με την Ενιαία Πρόξη, η Διακυβερνητική Διάσκεψη για τη μεταρρύθμιση της Συνθήκης πρέπει να δώσει στο πρόγραμμα δράσης 1999 τα μέσα για να επιτύχει. Οι τροποποιήσεις πρέπει κυρίως να αφορούν:

- την πρόβλεψη από τη Συνθήκη μιας νέας προθεσμίας για την εισαγωγή του ενιαίου κοινού νομίσματος για την ολοκλήρωση της Ενιαίας αγοράς,
- την επέκταση της ψηφοφορίας με ειδική πλειοψηφία στο Συμβούλιο σχετικά κυρίως με την ελεύθερη διακίνηση των ατόμων, την τελωνειακή συνεργασία και την φορολογία που συνδέεται άμεσα με την λειτουργία της ενιαίας αγοράς,
- τη διεύρυνση των κοινοτικών αρμοδιοτήτων στο πεδίο της πνευματικής και βιομηχανικής ιδιοκτησίας και σε ορισμένα ζητήματα που σχετίζονται σήμερα με τον τρίτο πυλώνα, κυρίως την ελεύθερη διακίνηση των ατόμων και την τελωνειακή συνεργασία,
- την ενίσχυση των εξουσιών ανάληψης πρωτοβουλίας και ελέγχου που διαθέτει η Επιτροπή σχετικά με την λειτουργία της ενιαίας αγοράς,
- κώδικα συμπεριφοράς των κρατών για την λειτουργία της ενιαίας αγοράς που θα διασφαλίζει μεγαλύτερη αυτοπειθαρχία και μέριμνα για το ευρωσυμβατό των εθνικών διατάξεων, προκειμένου να περιοριστεί η εμφάνιση εμποδίων στο αρχικό στάδιο.

6. Ακρόαση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής (ΟΚΕ)

6.1. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή διοργάνωσε στις 5 Μαρτίου δημόσια ακρόαση με θέμα «Ποιά ενιαία αγορά για το ενιαίο νόμισμα;». Ο στόχος της ακρόασης αυτής ήταν διττός:

- αφενός, να γίνει αναφορά στους φραγμούς, που συνεχίζουν να υπάρχουν, στις ενδοκοινοτικές συναλλαγές, από τους οποίους 62 είχαν καταμετρηθεί στην προηγούμενη ακρόαση του Ιουνίου 1994, και
- αφετέρου, να συμμετάσχει στο πρόγραμμα δράσεως του 1999, προκειμένου να επιτευχθούν αποφασιστικής σημασίας πρόοδοι, αναφορικά με την ολοκλήρωση της ενιαίας

αγοράς, από τώρα έως την κυκλοφορία του ευρώ, όπως το είχε, ήδη, ζητήσει η ΟΚΕ από το 1995.

6.2. Πραγματοποιήθηκαν τέσσερις συνεδριάσεις που αφιερώθηκαν, αντίστοιχα, στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, στην ελεύθερη παροχή υπηρεσιών, στην φορολογική εναρμόνιση και στην ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων. Αντλήθηκαν τα εξής συμπεράσματα:

- η κατάργηση των ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα της Κοινότητας σημείωσε σαφή πρόοδο, καθιστά όμως ακόμη περισσότερο αισθητή τη διατήρηση των νομοθετικών, τεχνικών και φορολογικών συνόρων μεταξύ των κρατών·
- περισσότερες από τους μισούς φραγμούς που καταμετρήθηκαν από την ΟΚΕ το 1994 παραμένουν στη θέση τους και μόνο μερικοί πρόοδοι πραγματοποιήθηκαν όσον αφορά τους λοιπούς, ενώ έκαναν την εμφάνισή τους και νέοι·
- κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών περιορίστηκαν οι νέες κοινοτικές ρυθμίσεις, αλλά περισσότερες νέες εθνικές ρυθμίσεις (1 έως 2 καθημερινώς) μπόρεσαν να δημιουργήσουν νέους φραγμούς στις συναλλαγές·
- διαπιστώνεται επίσης ένα μείζον πρόβλημα όσον αφορά την εξίσωση της κοινοτικής νομοθεσίας με την εθνική: οι κοινοτικοί κανόνες, που είναι συχνότερα οδηγίες, παραμένουν ημιτελείς, πολλές φορές δεν εφαρμόζονται ορθώς και αφήνουν ένα σημαντικότερο περιθώριο σε παρεκκλίσεις και σε συμπληρωματικές διατάξεις, σε εθνικό επίπεδο·
- η καθιέρωση του ενιαίου νομίσματος αποτελεί μια ουσιαστική φάση για την ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς, θα καταστήσει όμως εμφανείς τις ελλείψεις και τις δυσλειτουργίες της. Η κατάσταση αυτή δικαιολογεί πλήρως την εφαρμογή ενός προγράμματος πειραγμένης φύσεως για την επίλυση των ανωτέρω προβλημάτων·
- η διακυβερνητική διάσκεψη πρέπει να δώσει στο πρόγραμμα αυτό τα μέσα για να επιτύχει. Τα κράτη πρέπει να υιοθετήσουν ένα κώδικα καλής συμπεριφοράς για να καταργηθεί από τη ρίζα της η δημιουργία νέων φραγμών. Οι χρήστες πρέπει να είναι πλήρως ενημερωμένοι για τα δικαιώματά τους και τα μέσα προσφυγής, στα οποία η πρόσβαση θα πρέπει να απλουστευθεί·
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, κατά την επεξεργασία του προγράμματος δράσης για το 1999, θα πρέπει επίσης να συμβάλει για να προσδιορισθεί σαφέστερα η ίδια η έννοια της «ενιαίας αγοράς»: θα πρέπει να διευκρινισθεί το τι πρόκειται να ενοποιηθεί πλήρως, το τι θα υπόκειται στην αποτελεσματικότητα των αμοιβαίων αναγνωρίσεων και το τι θα παραμείνει, επι μονίμου βάσεως, διαφορετικό μεταξύ των κρατών μελών. Η σύγκριση με τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς των ΗΠΑ, συμπεριλαμβανομένου και του φορολογικού τομέα μπορεί να παράσχει χρήσιμα στοιχεία συγκρίσης, λαμβάνοντας υπόψη το ειδικό πλαίσιο της Ευρώπης.

Βρυξέλλες, 23 Απριλίου 1997.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για τις «ΜΜΕ στις παραμεθόριες περιοχές — τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν στις διασυνοριακές επιχειρηματικές σχέσεις, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που αφορούν τις τεχνικές απαιτήσεις»

(97/C 206/15)

Στις 26 Μαρτίου 1996, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε, σύμφωνα με το άρθρο 23, παράγραφος 3, του Εσωτερικού Κανονισμού, να προβεί στην κατάρτιση γνωμοδότησης με θέμα «Οι ΜΜΕ στις παραμεθόριες περιοχές — τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν στις διασυνοριακές επιχειρηματικές σχέσεις, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που αφορούν τις τεχνικές απαιτήσεις».

Το τμήμα βιομηχανίας, εμπορίου, βιοτεχνίας και υπηρεσιών, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 3 Μαρτίου 1997 (εισηγητής: ο κ. Muller, συνεισηγητής: ο κ. Φωλιάς).

Και την 345η συνόδο ολομέλειας της 23ης και 24ης Απριλίου 1997 (συνεδρίαση της 23ης Απριλίου 1997), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 79 ψήφους υπέρ και 2 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Εφόσον η Ευρώπη θέλει να είναι «χωρίς σύνορα», πρέπει να επικεντρώσει την προσοχή της κυρίως στα σύνορα που πρέπει να καταργηθούν. Οι παραμεθόριες ενδοκοινοτικές περιοχές αποτελούν σημαντική έκταση της ΕΕ. Η διασυνοριακή σημασία των κοινοτικών πολιτικών είναι εμφανής: η εφαρμογή τους στα όμορα κράτη μέλη παρουσιάζει σημαντικές αποκλίσεις. Οι αποκλίσεις αυτές, καθώς και οι προσπάθειες ολοκλήρωσης και συνοχής, γίνονται αισθητές με διαφορετικό τρόπο και πιο άμεσα από τους πολίτες των περιοχών αυτών των οποίων οι πολιτικές, δημογραφικές, οικονομικές, κοινωνικές, πολιτιστικές, γεωγραφικές και ιστορικές ιδιαιτερότητες πρέπει να ληφθούν υπόψη. Ο βαθμός διεισδυσης που διαπιστώνεται εκατέρωθεν των συνόρων των περιοχών αυτών θα παράσχει πολύτιμες ενδείξεις σχετικά, τόσο με τη δυνατότητα όσο και με τον τρόπο αντιμετώπισης ενδεχόμενων προβλημάτων που θα διαπιστωθούν.

1.2. Αποτελεί γενική διαπίστωση ότι οι ΜΜΕ της ΕΕ⁽¹⁾, στο σύνολό τους, αποτελούν στοιχείο κοινωνικής σταθερότητας και οικονομικής ανάπτυξης. Κατά συνέπεια, είναι προφανές ότι οι επιχειρήσεις αυτές μπορούν να συμβάλουν σημαντικά στην ενίσχυση του ρόλου που πρέπει να διαδραματίσουν οι παραμεθόριες περιοχές στο γίγνεσθαι της ενιαίας αγοράς. Πράγματι, οι επιχειρήσεις αυτές καλύπτουν διάφορους τομείς δραστηριότητας, απευθύνονται γενικά σε κοντινή και εύκολα προσδιορίσιμη πελατεία, δεν επωφελούνται της ενδεχόμενης «ανωνυμίας» λόγω απόστασης, και πρέπει να οργανωθούν και να αναπτύξουν μια στρατηγική προκειμένου να ενταχθούν σε μια τοπική διασυνοριακή αγορά με τις δικές της διαστάσεις και ιδιαιτερότητες.

1.3. Η συμβολή αυτή δεν είναι μόνο οικονομικής και κοινωνικής φύσεως. Αποτελεί, επίσης, στοιχείο δυναμισμού σε πολλούς τομείς όπως είναι η πολιτιστική ζωή, η ανταλλαγή

εμπειριών, η αναζήτηση καλύτερων «μεθόδων», η αξιοποίηση των ανθρωπίνων πόρων, η αμοιβαία κατανόηση, ο σεβασμός των ιδιαιτεροτήτων των εν λόγω περιοχών. Για να καταστεί και να είναι γόνιμη η συμβολή αυτή, οι ΜΜΕ πρέπει να λειτουργούν υπό συνθήκες και σε περιβάλλον σύμφωνο με τις βασικές απαιτήσεις της λειτουργίας της ενιαίας αγοράς.

1.4. Στόχος της γνωμοδότησης αυτής είναι κυρίως να εξετασθεί, με βάση τις πληροφορίες που έχουν συλλεγεί επί τόπου, κατά τις συναντήσεις με τους άμεσα ενδιαφερόμενους κοινωνικοοικονομικούς κύκλους, ο βαθμός εκπλήρωσης αυτών των βασικών προϋποθέσεων και η φύση των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι ΜΜΕ στις διασυνοριακές συναλλαγές.

1.5. Οι πληροφορίες που έχουν συγκεντρωθεί, σε συνδυασμό με τις μελέτες που έχουν εκπονηθεί για ορισμένες παραμεθόριες περιφέρειες, επιτρέπουν την εξαγωγή ορισμένων συμπερασμάτων που ισχύουν γενικά για τις ΜΜΕ που λειτουργούν στις εν λόγω περιφέρειες.

1.6. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, και ιδιαίτερα το «Παρατηρητήριο της Ενιαίας Αγοράς», είναι της γνώμης ότι παρόμοιες ειδικές αναλύσεις και η άμεση εξέταση των προβλημάτων επί τόπου, σε επίπεδο πολιτών και, στην περίπτωση αυτή, στις τάξεις των ΜΜΕ, μπορούν να δώσουν στοιχεία σωστής αξιολόγησης της λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς.

1.7. Η ΟΚΕ, ως εκπρόσωπος των κοινωνικοοικονομικών κύκλων της ΕΕ, προτίθεται όχι μόνο να προβεί σε διαπιστώσεις αλλά να περάσει μήνυμα, να εκπέμψει σήματα και να υποβάλει στην Επιτροπή, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο, προτάσεις δράσεων και παρεμβάσεων για την επίλυση των ενδεχόμενων προβλημάτων και την άρση ορισμένων εμποδίων που θα μπορούσαν να έχουν ως συνέπεια ένα σημαντικό τμήμα των πολιτών να μην μπορέσει να επωφεληθεί των θετικών συνεπειών της διευρυνμένης αγοράς. Δεν πρέπει να διαψευστούν οι προσδοκίες των πολιτών αυτών. Εξάλλου

(¹) Στους τομείς της βιοτεχνίας, του τουρισμού, των υπηρεσιών, κ.λπ.

η ΟΚΕ παραπέμπει σε ορισμένες από τις γνωμοδοτήσεις που έχει καταρτίσει σχετικά με τη λειτουργία της Ενιαίας Αγοράς⁽¹⁾.

1.8. Αποτελεί γεγονός ότι τα υφιστάμενα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ΜΜΕ στις ενδοκοινοτικές παραμεθόριες περιοχές χαρακτηρίζονται από διαφορετική ένταση και διαφορετικές προτεραιότητες. Παρά το γεγονός αυτό, τα προβλήματα που υφίστανται παρουσιάζουν πολλά κοινά σημεία. Μπορούμε να ισχυρισθούμε ότι, μέχρι ενός ορισμένου βαθμού, τα προβλήματα αυτά παρατηρούνται και στα κράτη μέλη της ΕΕ που δεν συνορεύουν άμεσα ή συνορεύουν ελάχιστα με ένα ή περισσότερα κράτη της ΕΕ. Τα ειδικά προβλήματα που έχει ως αποτέλεσμα η εν λόγω πολιτική ή γεωγραφική κατάσταση δεν θα πρέπει να υποτιμώνται. Θα πρέπει να αποτελέσουν αντικείμενο ειδικών αναλύσεων, ιδιαίτερα στο πλαίσιο της πολιτικής διεύθυνσης της ΕΕ.

1.9. Εξάλλου, θα πρέπει να υπογραμμισθεί, ήδη, ότι τα προβλήματα που αφορούν τις ενδοκοινοτικές συναλλαγές και τις αοχές της ελεύθερης κυκλοφορίας, παρουσιάζονται υπό διαφορετική μορφή στις χώρες που συμμετέχουν στη συμφωνία για τον ΕΟΧ, η οποία τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 1994, δηλαδή, τη Νορβηγία, την Ισλανδία και το Λιχτενστάιν, χώρες οι οποίες βάσει της προαναφερθείσας συμφωνίας εμπίπτουν στο πεδίο δράσης της ΕΕ.

2. Οι διαπιστώσεις

2.1. Γενικά

2.1.1. Οι πληροφορίες που συγκεντρώθηκαν κατά τη διάρκεια των ακροάσεων που διεξήχθησαν στο Λουξεμβούργο και στο Ίνσμπρουκ, αφορούν ένα σημαντικό αριθμό αξιολογημένων προβλημάτων. Επίσης, δεδομένου ότι, τα εν λόγω προβλήματα, είναι αδύνατο να αναφερθούν αναλυτικά στο πλαίσιο της παρούσας γνωμοδότησης, η ΟΚΕ θεωρεί αναγκαίο να προβεί στην παρουσίασή τους σε έκθεση που θα έχει τη μορφή παραρτήματος ή σύνθεσης. Το γεγονός αυτό δεν μειώνει σε τίποτα τη σημασία των πληροφοριών που περιλαμβάνονται στην παρούσα γνωμοδότηση. Παραδείγματος χάρη τα προβλήματα που επισημάνθηκαν κατά τις δύο συνεδριάσεις που πραγματοποιήθηκαν ήταν τα ακόλουθα: οι υπερβολικές διοικητικές διαδικασίες και οι περιορισμοί που επιβάλλει η ύπαρξη πολυάριθμων κανονιστικών ρυθμίσεων, σε σχέση με τη συχνότητα και τον όγκο των διασυνοριακών συναλλαγών, οι διαδικασίες καταγραφής των επιχειρήσεων στα μητρώα, τα μη προσαρμοσμένα καθεστώτα οικολογικών φόρων που συνδέονται με τις συνθήκες συσκευασίας, η φορολογική και κοινωνική εκπροσώπηση, η διπλή επιβολή φόρων και τελών στις επιχειρήσεις και τους εργαζομένους, οι μη προσαρμοσμένες διαδικασίες προσφυγής, η περιορισμένη δυνατότητα πρόσβασης στις δημόσιες αγορές ...

(1) ΕΕ αριθ. C 304 της 10. 11. 1993, σ. 10· Έκθεση για τη λειτουργία της Εσωτερικής Αγοράς, ΕΕ αριθ. C 195 της 18. 7. 1994, σ. 6· ΜΜΕ: Ολοκληρωμένο πρόγραμμα, φορολογικό περιβάλλον και 2η έκθεση του Ευρωπαϊκού Παρατηρητηρίου για τις ΜΜΕ, ΕΕ αριθ. C 102 της 24. 4. 1995· 2η Ετήσια Έκθεση για τη λειτουργία της Εσωτερικής Αγοράς, ΕΕ αριθ. C 39 της 12. 2. 1996, σ. 70· 3η Έκθεση του Παρατηρητηρίου για τις ΜΜΕ, ΕΕ αριθ. C 82 της 19. 3. 1996· 3η Έκθεση για την Ενιαία Αγορά, ΕΕ αριθ. C 212 της 22. 7. 1996, σ. 40· Ολοκληρωμένο πρόγραμμα για τις ΜΜΕ, ΕΕ αριθ. C 56 της 24. 2. 1997.

2.1.2. Τα προβλήματα που εμφανίζονται είναι συνήθως εγγενή προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ΜΜΕ γενικά. Ωστόσο, αποκτούν ιδιαίτερο χαρακτήρα, στο βαθμό που γίνονται με διαφορετικό τρόπο αντιληπτά και αισθητά εφόσον εντάσσονται άμεσα σε ένα πλαίσιο εθνικής αντιπαράθεσης και ταυτόχρονα ολοκλήρωσης σε περιφερειακό διασυνοριακό επίπεδο.

2.1.3. Είναι προφανές ότι η προσέγγιση της ΟΚΕ όσον αφορά την πτυχή της ολοκληρωμένης πολιτικής υπέρ των εξεταζομένων επιχειρήσεων, βασίζεται πάντα στο πλαίσιο της λειτουργίας της ενιαίας αγοράς. Επίσης, λαμβάνει υπόψη το ζήτημα της ενίσχυσης της συνοχής της Ευρώπης. Πράγματι, πολλές παραμεθόριες περιοχές της ΕΕ συνεχίζουν να βρίσκονται σε μειονεκτική θέση, λόγω του περιφερειακού χαρακτήρα τους, σε σχέση με τις περισσότερες κεντρικές περιφέρειες των διαφόρων κρατών. Απαιτείται κατά συνέπεια να αποτελέσουν αντικείμενο ιδιαίτερης προσοχής, προκειμένου να προωθηθεί η οικονομική τους ανάπτυξη και να βελτιωθούν οι δυνατότητες δημιουργίας θέσεων απασχόλησης σε αυτές. Μία τέτοια εξέλιξη θα δώσει τη δυνατότητα στις ΜΜΕ να διευρύνουν το πεδίο των δραστηριοτήτων τους, το οποίο προηγουμένως περιοριζόταν, σε μεγάλο βαθμό, στα σύνορα των γειτονικών χωρών.

2.1.4. Με πρωτοβουλία των επαγγελματικών οργανώσεων των ΜΜΕ και με την υποστήριξη της Επιτροπής (Ιδιαίτερα της ΓΔ XXIII), έχουν πραγματοποιηθεί πολλές μελέτες και έρευνες, πριν και μετά την υλοποίηση της εσωτερικής αγοράς το 1993, που περιγράφουν την κατάσταση στις εν λόγω περιοχές και υποδεικνύουν λύσεις. Το Παρατηρητήριο της Ενιαίας Αγοράς μπορεί να χρησιμοποιήσει τις εργασίες αυτές και να αποφύγει να επαναλάβει στην παρούσα γνωμοδότηση όλες τις περιπτώσεις που παρακάλυσαν τη λειτουργία της ενιαίας αγοράς στους εν λόγω τομείς και περιοχές⁽²⁾.

2.1.5. Αυτές οι εργασίες, εκθέσεις, παρεμβάσεις και έρευνες, καθώς και οι συνεδριάσεις που πραγματοποιήθηκαν με τους ενδιαφερόμενους επαγγελματικούς κύκλους δείχνουν λιγότερο ή περισσότερο άμεσα ότι, μαζί με τα εμπόδια που αναφέρονται κατωτέρω στο σημείο 2.2, το άνοιγμα των συνόρων και η εφαρμογή των κανόνων της ελεύθερης κυκλοφορίας συνέβαλαν στην εμφάνιση, τουλάχιστον σε ορισμένους τομείς, δυναμισμού από τις επιχειρήσεις και τις οργανώσεις τους με την υποστήριξη, ως ένα βαθμό, από τις αντίστοιχες δημόσιες αρχές και την Ευρωπαϊκή Ένωση⁽³⁾.

(2) α. Δώδεκα μελέτες που εκπονήθηκαν κατά την περίοδο 1995/96 σχετικά με τις μικρού μεγέθους επιχειρήσεις και τη βιοτεχνία των παραμεθόριων ζωνών.

β. Επτά «Γραφεία Παραμεθόριας Ανάπτυξης των Επιχειρήσεων» (BDTE) που δημιουργήθηκαν στις παραμεθόριες περιοχές μεταξύ Αυστρίας και Ιταλίας, Ηνωμένου Βασιλείου και Ισλανδίας, Ισπανίας και Γαλλίας, Γερμανίας και Γαλλίας, Γερμανίας και Βελγίου, Γαλλίας και Βελγίου, Ιταλίας και Γαλλίας, εκπόνησαν εκθέσεις δραστηριοτήτων.

γ. «Η βιοτεχνία και οι μικρές επιχειρήσεις στις παραμεθόριες ζώνες» ήταν ένα από τα θέματα που εξετάστηκαν κατά προτεραιότητα κατά την ευρωπαϊκή διάσκεψη για τη βιοτεχνία και τις μικρές επιχειρήσεις που πραγματοποιήθηκε στο Βερολίνο, στις 26 και 27 Σεπτεμβρίου 1993.

(3) Συνεδριάσεις διαβούλευσης που πραγματοποιήθηκαν στο Λουξεμβούργο στις 11 Νοεμβρίου 1996: Ρηνανία-Παλατινάτο, Σάαρ, Λωρραίνη, βελγική επαρχία του Λουξεμβούργου και στο Ίνσμπρουκ: στις 21 Νοεμβρίου 1996: Αυστρία, Ιταλία, Βαυαρία.

2.1.6. Μεταξύ των επιπτώσεων και των προοπτικών που μπορούν να χαρακτηριστούν θετικές για τη λειτουργία της Ενιαίας Αγοράς θα πρέπει να αναφερθούν οι ακόλουθες:

- οι νέες δυνατότητες επέκτασης και διαφοροποίησης για τις δυναμικές και αποδοτικές επιχειρήσεις λόγω της διεύρυνσης της ακτίνας των δραστηριοτήτων τους χωρίς την ύπαρξη των προβλημάτων που συνεπάγεται η μετεγκατάσταση των επιχειρήσεων
- οι προσπάθειες προσαρμογής που καταβάλλουν οι ΜΜΕ για να αντιμετωπίσουν τον μεγαλύτερο ανταγωνισμό που υφίστανται, εντός ενός περιορισμένου, σχετικά, χώρου, και για να ικανοποιήσουν τις ανάγκες και τις συνήθειες των «νέων» καταναλωτών
- οι συνέπειες των προσπαθειών για μεγαλύτερη ανταγωνιστικότητα, εξ ου και η συνειδητοποίηση ότι αποτελεί επιτακτική ανάγκη η ανάληψη δράσης όσον αφορά διάφορα επιχειρησιακά σχέδια: απαιτήσεις προσαρμογής των μεθόδων διαχείρισης, βελτίωση των επαγγελματικών προσόντων, αποτελεσματικότητα των πολιτικών επενδύσεως, κατάλληλες μορφές διασυνοριακής συνεργασίας, συνεργίας και ενημέρωσης, ανίχνευση των κοινών προβλημάτων και εφαρμογή των λύσεων που έχουν συμφωνηθεί. Αυτή η θετική προσέγγιση μπορεί να υλοποιηθεί με συγκεκριμένες δράσεις, που συχνά βασίζονται στις διμερείς συμφωνίες σύμπραξης που συνάπτονται
- η ανάπτυξη στις ΜΜΕ νέων και συμπληρωματικών δραστηριοτήτων με την ενίσχυση της συνεργασίας και αύξησης της ζήτησης στις παραμεθόριες περιοχές, εξ ου και η δυνατότητα δημιουργίας νέων θέσεων απασχόλησης
- η θέση σε δοκιμασία όχι μόνο των ικανοτήτων ευελιξίας και κινητικότητας των ΜΜΕ, αλλά και της διάρθρωσής τους, των μέσων λειτουργίας και του βαθμού αποτελεσματικότητας των επαγγελματικών τους οργανώσεων και άλλων οργάνων στήριξης των οποίων πρέπει να επιστημανθεί ο ρόλος ως καταλυτών και πολλαπλασιαστών
- η συμβολή των Ευρωπαϊκών Κέντρων Πληροφοριών που δημιουργήθηκαν με τη βοήθεια της Επιτροπής και η ενθάρρυνση τοπικών και περιφερειακών πρωτοβουλιών γενικής ή τομειακής σημασίας: υπηρεσίες ενημέρωσης και συντονισμού σε ειδικούς τομείς όπως οι δημόσιες συμβάσεις, οι τεχνικές προδιαγραφές, η διαχείριση των αποβλήτων και η προστασία του περιβάλλοντος· υπηρεσίες που έχουν ως στόχο τη μελέτη των διασυνοριακών αγορών, την ενημέρωση και την ευαισθητοποίηση σε θέματα εξαγωγών, την οργάνωση και την ατομική ή συλλογική συμμετοχή σε εκθέσεις στην περιοχή, την οργάνωση συναντήσεων για την προώθηση δράσεων διεπιχειρησιακής συνεργασίας, σε ορισμένες περιπτώσεις σε συνεργασία με τα ερευνητικά ιδρύματα της περιφέρειας.

2.2. Τα εμπόδια

Η δράση της ΟΚΕ συνίσταται στην επίτευξη καλύτερης γνώσης των προβλημάτων των ΜΜΕ, και το Παρατηρητήριο της Ενιαίας Αγοράς θέλει να επιστημάνει τα πραγματικά προβλήματα αυτών των επιχειρήσεων.

2.2.1. Η ΟΚΕ αναφέρεται σε πτυχές όπως αυτές που υπάρχουν ανωτέρω στο σημείο 2.1.5, όχι για να μειώσει τη σημασία των προβλημάτων των ΜΜΕ στις παραμεθόριες περιοχές, αλλά για να είναι αντικειμενική όσον αφορά το έργο που έχει αναληφθεί και για να χαράξει ορισμένες γραμμές θετικής προσέγγισης με στόχο τη βελτίωση της υφιστάμενης κατάστασης. Κατόπιν των συζητήσεων, αρκετά αποσπασματικών είναι αλήθεια, που είχε με τους ενδιαφερόμενους κύκλους επί τόπου, η ΟΚΕ επισημαίνει τα ακόλουθα σημεία.

2.2.2. Σε διάφορες γνωμοδοτήσεις της ΟΚΕ και ιδιαίτερα στις γνωμοδοτήσεις που έχει καταρτίσει το Παρατηρητήριο της Ενιαίας Αγοράς, αναφέρονται τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν γενικά οι ΜΜΕ στη διαδικασία λειτουργίας της ενιαίας αγοράς. Όσον αφορά τον προβληματισμό που κυριαρχεί στην παρούσα γνωμοδότηση, η Επιτροπή διαθέτει πλήρη στοιχεία των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν οι ΜΜΕ οι οποίες λειτουργούν στις παραμεθόριες περιοχές· οι πολιτικές αρχές των ενδιαφερόμενων κρατών μελών γνωρίζουν την κατάσταση αυτή· τα μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου είναι ενήμερα. Κατά συνέπεια, για τις ανάγκες της γνωμοδότησης αυτής η ΟΚΕ δεν πρέπει να προβεί σε νέες έρευνες.

2.2.3. Μεταξύ των εμποδίων ή φραγμών που επισημαίνει η ΟΚΕ, υπάρχουν βεβαίως εκείνα που είναι γενικού χαρακτήρα και δεν ισχύουν μόνο για τις ΜΜΕ των παραμεθόριων περιοχών. Πρέπει, ωστόσο, να επιστημανθούν και να υπογραμμιστούν. Και υπ'αυτό το πρίσμα πρέπει να εξετάζονται.

2.2.4. Αν στο πλαίσιο της ανάπτυξης της ΕΕ και της διαδικασίας των απαραίτητων ανοιγμάτων, ορισμένοι ισχυρίζονται ότι «τα σύνορα είναι στο μυαλό», μπορεί επίσης να λεχθεί ότι «η πραγματικότητα είναι άκαμπτη» πράγμα το οποίο βέβαια σε τίποτα δεν αλλάζει την ανάγκη εξεύρεσης των πραγματικών και πιθανών αιτίων αυτών των εν λόγω ψυχολογικών φραγμών που αναφέρουν οι εκπρόσωποι των ΜΜΕ που συναντήσαμε.

2.2.4.1. Μπορούμε να θεωρήσουμε ότι τα αίτια αυτά τοποθετούνται σε όλα τα επίπεδα των κέντρων λήψεως αποφάσεων και των ενεχόμενων φορέων. Μπορεί να οφείλονται σε ελλιπή ενημέρωση, σε γλώσσα των «ειδικών» την οποία είναι δύσκολο να κατανοήσει ο «αδάης» και δυσκολεύει τη συνήθη κατανόηση των επιτυχιών και των απορροπών που χαρακτηρίζουν την ευρωπαϊκή πορεία. Μπορεί να οφείλονται, επίσης, σε ανακριβή ή ακόμη και εσφαλμένη εκτίμηση της κατάστασης και, εν προκειμένω, της λειτουργίας της ενιαίας αγοράς στο πλαίσιο της καθημερινής ζωής των πολιτών και των ΜΜΕ στις παραμεθόριες περιοχές. Μπορεί να οφείλονται στην έλλειψη ακρόασης, τόσο της βάσης όσο και της κορυφής.

2.2.4.2. Οφείλονται σε παρακινδυνευμένες ή ιδιαίτερα θεωρητικές πολιτικοδημοσιογραφικές θέσεις ή δηλώσεις, άσκοπα

μάταιες και επικίνδυνα αποθαρρυντικές. Οι ρίζες τους οφείλονται συχνά σε επιφυλακτική στάση μπροστά σε ενδεχόμενες πολιτικές, οικονομικές, κοινωνικές, και πολιτιστικές μεταβολές μπροστά στην αβέβαιη αλλαγή των συνθηκών και των απαιτούμενων θέσεων.

2.2.4.3. Η διαδικασία άμβλυνσης ή εξάλειψης αυτών των αιτίων καθυστέρησης είναι μακρά και επίπονη. Μόνον συγκεκριμένες, θετικές, και επαναλαμβανόμενες δράσεις μπορούν να υπερκαλύψουν αυτές τις αιτίες και τις επιπτώσεις τους. Για τις ΜΜΕ, τούτο σημαίνει τη δημιουργία περιβάλλοντος που να ενθαρρύνει τις ΜΜΕ να καταστούν δραστήριες στην παραμεθόριο περιοχή όπου είναι εγκαταστημένες και να ξεπεράσουν τα υφιστάμενα εμπόδια με τη δική τους θέληση και τις δικές τους δυνάμεις.

2.2.5. Εκτός από αυτά τα ψυχολογικά εμπόδια υπάρχουν και εμπόδια συμφύη των ΜΜΕ που τις διακρίνουν από τις μεγάλες επιχειρήσεις, κυρίως στο πλαίσιο περιφερειακών διασυνοριακών επιχειρηματικών δραστηριοτήτων. Οι επικεφαλής ΜΜΕ που είναι διατεθειμένοι ή υποχρεωμένοι να επεκτείνουν τις δραστηριότητές τους πέραν των συνόρων ενδέχεται να συναντήσουν εμπόδια όπως: το μικρό μέγεθος και η ασθενής διάθροση της επιχείρησης, η ελλιπής ενημέρωση για τις γειτονικές αγορές, η έλλειψη εμπειρίας σε εμπορικές μεθόδους, η έλλειψη στρατηγικής και κατάλληλης κατάρτισης, η έλλειψη οικονομικών μέσων, η ανεπαρκής πληροφόρηση όσον αφορά την ενίσχυση που παρέχουν τα χρηματοδοτικά όργανα, ο διασταγμός ενώπιον του πλήθους των ενεργειών, των διοικητικών διατυπώσεων και των κανονιστικών δεσμεύσεων. Είναι φανερό ότι πρέπει να προωθηθούν οι κατάλληλες δράσεις σε εθνικό επίπεδο και σε επίπεδο επαγγελματικών οργανώσεων, ενδεχομένως με την υποστήριξη της Επιτροπής.

2.2.6. Στις παραμεθόριες περιοχές εμφανίζονται εμπόδια που οφείλονται στη γεωγραφική, ιστορική και πολιτική κατάσταση και η οποία μπορεί να είναι καθοριστική για την ύπαρξη και το ρυθμό ανάπτυξης του αποκαλούμενου «διασυνοριακού πολιτισμού» ο οποίος, πέρα από τα γλωσσικά προβλήματα, συμβάλλει σε μεγάλο βαθμό στη διασυνοριακή ολοκλήρωση και στις δυνατότητες διείσδυσης των ΜΜΕ. Για τις παραμεθόριες ζώνες ή περιοχές που δεν διαθέτουν αυτόν τον διασυνοριακό πολιτισμό, στα διάφορα προγράμματα ανάπτυξης πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η ιδιαιτερότητα της συστηματικής προώθησης ενός οικονομικού ιστού όπου οι ΜΜΕ διαφόρων κλάδων έχουν τη θέση τους. Κατά το σχεδιασμό και τη εφαρμογή των προγραμμάτων αυτών πρέπει να διασφαλιστεί η συμμετοχή των εκπροσώπων των ΜΜΕ. Ως προς αυτό επισημαίνεται ότι στο πλαίσιο των ενεργειών που έχουν αναληφθεί για τον καθορισμό μιας πλέον συντονισμένης και συνεκτικότερης διασυνοριακής περιφερειακής πολιτικής στη «Μεγάλη περιφέρεια Σααρ-Λωρ-Λουξ» (Γερμανία-Γαλλία-Βέλγιο-Λουξεμβούργο) μελετάται η σύσταση Διαπεριφερειακού Οικονομικού και Κοινωνικού Συμβουλίου, ούτως ώστε να είναι αμεσότερη η συμμετοχή των κοινωνικοοικονομικών κύκλων στην εφαρμογή της πολιτικής αυτής.

2.2.7. Οι αναλύσεις που έχουν πραγματοποιηθεί για την ολοκλήρωση των παραμεθόριων περιοχών καταδεικνύουν, όπως εξάλλου σε όλες της περιοχές της ΕΕ, ότι είναι σημαντικά τα εμπόδια που οφείλονται τόσο στις νομοθετικές και κανονιστικές διατάξεις, όσο και στη μεταφορά και εφαρμογή τους. Στις παραμεθόριες περιοχές τα εμπόδια αυτά εμφανίζονται σε μόνιμη βάση και προκαλούν αναστατώσεις. Ενίοτε, εμφανίζονται με τραγελαφική μορφή και οδηγούν τις ΜΜΕ είτε να εγκαταλείψουν τη δραστηριότητά τους, είτε να ξεπεράσουν τα εμπόδια αυτά με μέσα που, όσο δαμόνια κι αν είναι, οδηγούν σε καταστάσεις διάκρισης και σε στρεβλώσεις του ανταγωνισμού. Οι πολλές δυσκολίες που αναφέρονται οφείλονται συχνά στην πολυπλοκότητα της κοινοτικής νομοθεσίας και στους όρους εφαρμογής των ρυθμίσεων αυτών. Εν προκειμένω, διατυπώνονται σαφείς προτάσεις ελάφρυνσης και απλοποίησης των διοικητικών διατυπώσεων και ιδιαίτερα για το σύστημα «Intrastat».

2.2.7.1. Οι διαφορές μεταξύ των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των εν λόγω κρατών μελών, κυρίως στον τομέα της φορολογίας, της κοινωνικής ασφάλισης, του εργατικού δικαίου, των κανόνων *commodo-incommodo* ενδέχεται να δημιουργήσουν σημαντικές δυσκολίες, ακόμη και ανυπέρβλητα εμπόδια στην άσκηση διασυνοριακών επιχειρηματικών δραστηριοτήτων στο βαθμό που οδηγούν σε καταστάσεις διάκρισης και αθέμιτου ανταγωνισμού και στο βαθμό που χρησιμοποιούνται για να δικαιολογήσουν την ύπαρξη απαράδεκτων διοικητικών περιορισμών.

2.2.8. Όσον αφορά τις παραμεθόριες ΜΜΕ, είναι τα διοικητικά εμπόδια, η βραδύτητα των διαδικασιών, και τα ακατάλληλα μέσα προσφυγής που προκαλούν τις περισσότερες ανησυχίες και την απογοήτευση έναντι της ανάπτυξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η ΟΚΕ εμμένει στη θέση της ότι είναι αναγκαία η μεγαλύτερη προσαρμογή των εθνικών, περιφερειακών και τοπικών διοικητικών αρχών όσον αφορά την εφαρμογή των κανονιστικών ρυθμίσεων.

2.2.8.1. Στον τομέα της ελεύθερης πρόσβασης στις γειτονικές παραμεθόριες αγορές και των διαφόρων μορφών εγκατάστασης (μόνιμη εγκατάσταση, παροχή έκτακτων ή περιστασιακών υπηρεσιών), οι δυσχέρειες που αντιμετωπίζονται είναι πολλαπλές και βιώνονται συχνά ως στρεβλότητες και μεροληπτικές, στο μέτρο που τα εμπόδια αυτά είναι καταχρηστικά και δεν υφίστανται για τις εγχώριες επιχειρήσεις.

2.2.9. Το προφανώς ανεξάντλητο θέμα των τεχνικών προτύπων εξετάστηκε διεξοδικά στη γνωμοδότηση της ΟΚΕ 690/96 (Εισηγητής: ο κ. Jaschick) με θέμα «Τεχνικά πρότυπα και αμοιβαία αναγνώριση»⁽¹⁾, συνέχεια της οποίας αποτέλεσε η συγκέντρωση στοιχείων κατά τη διάρκεια των ακροάσεων που πραγματοποιήθηκαν στη Στοκχόλμη και το Μιλάνο, τον Ιανουάριο 1996. Ειδικότερα, στην προαναφερθείσα γνωμοδότηση η ΟΚΕ εξέτασε τις προσπάθειες που καταβάλλονται για την εξάλειψη των τεχνικών εμποδίων που παρεμβάλλονται στο εμπόριο, προέβη στην καταγραφή της επικρατούσας κατάστασης και διατύπωσε ορισμένες συστάσεις. Οι συστάσεις αυτές ισχύουν ακόμη.

2.2.9.1. Σύμφωνα με εκτιμήσεις, κατά το 1985, συνυπήρχαν, στην τότε ΕΟΚ, 100 000 διαφορετικές εθνικές τεχνικές προδιαγραφές. Επιπλέον, κάθε έτος κοινοποιούνται στην Επιτροπή

(¹) ΕΕ αριθ. C 212 της 22. 7. 1996.

περισσότεροι από περίπου 450 νέοι εθνικοί κανόνες που αφορούν τα διάφορα προϊόντα. Εάν η εν λόγω κατάσταση συνεχισθεί, η υλοποίηση της ενιαίας αγοράς θα αποτελέσει ένα ουτοπικό στόχο, με δυνατότητα επιλογής μεταξύ δύο κακών: είτε την ύπαρξη υψηλότερου κόστους παραγωγής ή προσαρμογής, είτε την ύπαρξη μηδενικών εξαγωγικών δυνατοτήτων. Δεν θα πρέπει να λησμονείται το γεγονός ότι το 76 % της αξίας των ενδοκοινοτικών εμπορικών συναλλαγών υπόκειται σε υποχρεωτικές τεχνικές προδιαγραφές.

2.2.9.2. Οι τεχνικές απαιτήσεις είναι δυνατόν να επηρεάσουν τον σχεδιασμό, την παραγωγή, τις πωλήσεις, την εμπορική προώθηση, καθώς και τις δαπάνες και τις πολιτικές που αφορούν την εξυπηρέτηση μετά από την πώληση, υποσκάπτοντας κατά τον τρόπο αυτό την ίδια την εμπορική δραστηριότητα, την οποία είχαν ως πρόθεση να υποστηρίξουν. Οι συνέπειες που έχουν για τις ΜΜΕ οι εν λόγω απαιτήσεις, οι οποίες αποτελούν αποτέλεσμα διαφόρων προσεγγίσεων που εφαρμόζονται, καθίστανται εμφανέστερες εάν εξετάσουμε το επίπεδο εναρμόνισης το οποίο έχει επιτευχθεί⁽¹⁾.

2.2.9.3. Οι τομείς δραστηριοτήτων που έχουν επηρεασθεί σημαντικά είναι οι ακόλουθοι:

- Οικοδομικά προϊόντα και υπηρεσίες: έλλειψη εναρμονισμένων προτύπων, κανονιστικές ρυθμίσεις δόμησης, κατασκευαστικοί κώδικες, απαιτήσεις ως προς τη δόμηση, τεχνικές προϋποθέσεις/όροι αναφοράς, λήψη μέτρων ασφαλείας για τις εγκαταστάσεις (ηλεκτρισμού, φυσικού αερίου) και των υδραυλικών εγκαταστάσεων κ.λπ.
- Τρόφιμα (είδη αρτοποιείου — κρέας — γαλακτοκομικά προϊόντα): Κτηνιατρική νομοθεσία, διαφορετικά επιτρεπόμενα συστατικά σε κάθε χώρα, συνθήκες αποθήκευσης κατά τη διανομή, έκδοση τιμολογίων, επισήμανση, απαιτήσεις καταχώρησης.

2.2.9.4. Άλλοι τομείς, γενικά, και κατά συνέπεια και διασυνοριακού εμπορίου, που επηρεάζονται από την ύπαρξη διαφόρων τεχνικών εμποδίων, είναι οι ακόλουθοι:

- Φαρμακευτικά προϊόντα: Εθνικά συστήματα επιστροφής των εξόδων, έλεγχοι τιμών, απαγορευμένα συστατικά, διαδικασίες καταχώρησης.
- Αυτοκίνητα: διαφορές ως προς τη φορολόγησή τους, προσδιορισμός της ηλικίας των μεταχειρισμένων αυτοκινήτων.
- Μηχανήματα: Υψηλό κόστος δοκιμής τους και εκτίμησης της συμμόρφωσης, διαφορετικές τάσεις ρεύματος, διαφορές ως προς τον εφοδιασμό σε φυσικό αέριο, διαφορές ως προς τις καλωδιακές συνδέσεις.

(¹) — το 34 % των εμπορικών συναλλαγών αφορά προϊόντα για τα οποία έχει υπάρξει εναρμόνιση βάσει της παλαιάς προσέγγισης (αναλυτική εναρμόνιση).
 — το 17 % των εμπορικών συναλλαγών βασίζεται, ήδη ή πρόκειται να βασισθεί σύντομα, στη νέα προσέγγιση.
 — το 25 % των εμπορικών συναλλαγών υπόκειται σε εθνικές τεχνικές ρυθμίσεις, χωρίς να υπάρχει εναρμόνιση και, κατά συνέπεια, διέπεται από την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης.
 — το 19 % των εμπορικών συναλλαγών καλύπτεται από διευθετήσεις που βασίζονται στην αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης, αλλά το 10 % των εν λόγω συναλλαγών αφορά προϊόντα για τα οποία έχει ήδη υπάρξει εναρμόνιση βάσει της νέας προσέγγισης.
 — μόνον το 15 % των εμπορικών συναλλαγών αφορά προϊόντα για τα οποία δεν έχει υπάρξει εναρμόνιση, ούτε έχουν υπάρξει διευθετήσεις βάσει της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης.

— Παιχνίδια: Εμπόδια σε σχέση με τις διαφημιστικές μεθόδους, απαιτήσεις ασφαλείας.

— Ιατρικά βοηθήματα.

2.2.10. Μεταξύ των τεχνικών απαιτήσεων που δόθηκε η ευκαιρία στην ΟΚΕ να εξετάσει, στο πλαίσιο των διαφόρων γνωμοδοτήσεων που κατάρτισε και λαμβανομένων υπόψη των προαναφερθέντων τομέων, στους οποίους οι ΜΜΕ αντιμετωπίζουν ιδιαίτερα σημαντικές ή λιγότερο σημαντικές δυσκολίες, θα μπορούσαν να αναφερθούν τα προβλήματα που αφορούν κυρίως τις ΜΜΕ των παραμεθόριων περιφερειών.

2.2.10.1. Πράγματι, θεσπίζονται ετησίως περίπου 500 πρότυπα προϊόντων, οι κανόνες εκτέλεσης και εφαρμογής των οποίων δεν ακολουθούν τον ίδιο ρυθμό, με αποτέλεσμα τη δημιουργία καταστάσεων αβεβαιότητας, που είναι δυνατόν να επηρεάσουν σημαντικά τις δραστηριότητες των ΜΜΕ, οι οποίες πραγματοποιούν διασυνοριακές συναλλαγές σε καθημερινή βάση και εντός σύντομων προθεσμιών που δεν επιτρέπουν διασαφήσεις και καθυστερήσεις που οφείλονται σε ασαφείς τεχνικές απαιτήσεις.

2.2.10.2. Οι τεχνικές απαιτήσεις που συνδέονται με τα πρότυπα ασφαλείας, όπως αυτές που αφορούν τις εγκαταστάσεις φυσικού αερίου, τις ηλεκτρικές εγκαταστάσεις και ορισμένους άλλους τομείς του κατασκευαστικού κλάδου, είναι δυνατόν να προκαλέσουν δυσκολίες στο βαθμό που οι ειδικές κανονιστικές ρυθμίσεις που υφίστανται στα διάφορα κράτη μέλη διαφέρουν από τις ρυθμίσεις γειτονικών χωρών. Στις περιπτώσεις αυτές, είναι σημαντικό να εξετασθεί το κατά πόσο προκαλούνται στρεβλώσεις του ανταγωνισμού ή διακρίσεις.

2.2.10.3. Γενικά, οι ΜΜΕ των παραμεθόριων περιφερειών αναμένουν τη διαρκή βελτίωση της κατάστασης ως προς τη διαφάνεια των τεχνικών απαιτήσεων που ισχύουν σε γειτονικά κράτη. Εκτός από το γλωσσικό πρόβλημα, υφίστανται και άλλα εμπόδια που είναι δυνατόν να παρεμβληθούν στις διασυνοριακές σχέσεις, τα οποία αφορούν τον ορισμό και την ερμηνεία των τεχνικών κανόνων, τόσο σε κοινοτικό όσο και σε εθνικό επίπεδο.

2.2.10.4. Όσον αφορά τις παραμεθόριες περιφέρειες, θα ήταν ιδιαίτερα χρήσιμο να εξετασθούν διεξοδικότερα οι δυνατότητες και να αναζητηθούν καλύτερες μορφές διασυνοριακής συνεργασίας στον τομέα της μεταφοράς νέων τεχνολογιών, εάν συντρέχει λόγος, σε συνεργασία με τα τεχνολογικά και ερευνητικά ιδρύματα.

3. Προτάσεις

3.1. Με την επιφύλαξη των προτάσεων που υπέβαλε η ΟΚΕ σε εξήντα περίπου γνωμοδοτήσεις της σχετικά με την εσωτερική αγορά, καθώς και των πολυάριθμων συστάσεων που εξέδωσε το Παρατηρητήριο της Ενιαίας Αγοράς από τη δημιουργία του το 1994⁽²⁾ και συμπληρωματικά προς τα συμπεράσματα

(²) Η ενιαία αγορά το 1993 — ΕΕ αριθ. C 393 της 31. 12. 1994· Η ενιαία αγορά το 1994 — ΕΕ αριθ. C 39 της 12. 2. 1996· Η ενιαία αγορά το 1995 — ΕΕ αριθ. C 212 της 22. 7. 1996· Οι εμπορικές επικοινωνίες — ΕΕ αριθ. C 66 της 3. 3. 1997· Τεχνικά πρότυπα — ΕΕ αριθ. C 212 της 22. 7. 1996· Δημόσιες αγορές — ΕΕ αριθ. C 212 της 22. 7. 1996· Κρυπτογραφικές υπηρεσίες — ΕΕ αριθ. C 30 της 30. 1. 1997.

των διαφόρων ερευνών, μελετών και αναλύσεων που πραγματοποιήθηκαν εν μέρει με τη βοήθεια της Επιτροπής, η ΟΚΕ επιμένει στην ανάγκη της ανάληψης διαφόρων δράσεων και μέτρων για τη βελτίωση της κατάστασης που περιγράφεται ανωτέρω. Οι δράσεις αυτές τοποθετούνται στο επίπεδο διαφόρων πεδίων αρμοδιοτήτων, καθηκόντων και ευθυνών.

3.2. Στο επίπεδο της ΕΕ

3.2.1. Οι εκθέσεις της Επιτροπής για την ενιαία αγορά περιλαμβάνουν εν γένει διαπιστώσεις και συμπεράσματα όσον αφορά προβλήματα μακροοικονομικού χαρακτήρα. Σε καμία περίπτωση η ΟΚΕ δεν επιθυμεί να κρίνει την εν λόγω προσέγγιση κατά την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων της υλοποίησης της εσωτερικής αγοράς. Εκτιμά, εντούτοις, ότι είναι αναγκαίο να αντιμετωπισθεί βασικά η κατάσταση όπως αυτή βιώνεται στο πεδίο δράσης, στη βάση, στα «βάθη της Ευρώπης», ειδικά πιστεύει ότι οι «λεπτομέρειες» μπορούν να έχουν ιδιαίτερα μεγάλη βαρύτητα στην εξέλιξη των «ζωτικής σημασίας υποθέσεων». Ως εκ τούτου, οι γνωμοδοτήσεις που επιθυμεί να επεξεργασθεί η ΟΚΕ σχετικά με τα ειδικά ή ενδεχόμενα προβλήματα αξίζουν του ενδιαφέροντος της Επιτροπής και του Συμβουλίου.

3.2.2. Η προσέγγιση αυτή προϋποθέτει αναμφίβολα την κατάργηση ορισμένων «συνόρων», τα οποία φαίνεται ότι υφίστανται στο επίπεδο της Επιτροπής και τα οποία μπορούν να παρεμποδίσουν την ανάληψη ενός συστηματικού διαβήματος για το συντονισμό, την ενσωμάτωση, και τη συνεργασία. Ως παράδειγμα μπορεί να παρατεθεί το αίτημα των ενδιαφερόμενων κύκλων για τη δημοσίευση ενός οδηγού προοριζόμενου για τις παραμεθόριες ΜΜΕ. Είναι προφανές ότι μία τέτοιου είδους ενέργεια θα απαιτήσει την αποτελεσματική συνεργασία διαφόρων Γενικών Διευθύνσεων, εξαιτίας της αλληλεπικάλυψης των κοινοτικών πολιτικών και δράσεων (στη συγκεκριμένη περίπτωση: της πολιτικής περιφερειακής ανάπτυξης, των διαρθρωτικών ταμείων, του ταμείου συνοχής, του ολοκληρωμένου προγράμματος υπέρ των ΜΜΕ, της προστασίας του περιβάλλοντος, συμπεριλαμβανομένης και της διαχείρισης των αποβλήτων, της ελεύθερης διακίνησης και εγκατάστασης, της αμοιβαίας αναγνώρισης των διπλωμάτων και ειδικοτήτων, της τομεακής ελευθέρωσης, των δημοσίων συμβάσεων, της φορολογίας, της πολιτικής του ανταγωνισμού, κ.λπ.). Τα ΕΚΠ θα μπορούσαν να συμβάλλουν σε μία τέτοιου είδους εργασία.

3.2.3. Η ΟΚΕ υποστηρίζει την ανάπτυξη διασυνοριακών γραφείων υποστήριξης, όπως τα Γραφεία ΒΔΤΕ που δημιουργήθηκαν στη Γαλλία και στο Βέλγιο με την υποστήριξη της Επιτροπής. Οι πρωτοβουλίες του είδους αυτού θα πρέπει να υποστηριχθούν ευρύτερα, ιδιαίτερα στις περιφέρειες που δεν διαθέτουν τις κατάλληλες επιχειρησιακές διαρθρώσεις. Τα εν λόγω Γραφεία θα πρέπει να διαθέτουν πλήρη ανεξαρτησία έναντι των εθνικών διοικητικών αρχών και να υποστηρίζονται από τα εθνικά και περιφερειακά γραφεία της Επιτροπής και των ΕΚΠ. Θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να ενημερώνουν τις κοινοτικές αρχές σχετικά με την ύπαρξη εμποδίων που παρεμβάλλονται στη λειτουργία της Ενιαίας Αγοράς και, εάν συντρέχει λόγος, να προβαίνουν στη διαβίβαση παραπόνων στις αρμόδιες αρχές.

3.2.4. Η ΟΚΕ εκτιμά ιδιαίτερα τις παρούσες προσπάθειες της Επιτροπής για τον καλύτερο συντονισμό των δραστηριοτή-

των. Επίσης, η ΟΚΕ διαπιστώνει με ικανοποίηση ότι η Επιτροπή και το Συμβούλιο αποδίδουν την πρέπουσα σημασία στο ζήτημα της καλύτερης ενσωμάτωσης των ΜΜΕ στις διάφορες πολιτικές της. Προς το σκοπό αυτό, ζητεί να μην υποβαθμισθεί η σημασία του εν λόγω θετικού αιτήματος, με την αδικαιολόγητη υποτίμηση των προβλημάτων που θα πρέπει να επιλυθούν στις παραμεθόριες περιφέρειες.

3.2.5. Βάσει των προαναφερθέντων, η ΟΚΕ ζητεί από την Επιτροπή να λάβει υπόψη τις παρατηρήσεις που διατυπώνονται στην παρούσα γνωμοδότηση, κατά την κατάρτιση των διαφόρων εγγράφων που προβλέπονται από το πρόγραμμα εργασίας για το 1997. Στο πλαίσιο αυτό, μπορούν να αναφερθούν οι εργασίες που πρόκειται να αρχίσει η ΓΔ XVI για την κατάρτιση σύστασης σχετικά με την ενίσχυση της διασυνοριακής συνεργασίας και τα κεκτημένα και τις προοπτικές της διαπεριφερειακής συνεργασίας καθώς και μίας άλλης ανακοίνωσης που θα έχει ως αντικείμενο την περιφερειακή πολιτική και την πολιτική ανταγωνισμού.

3.2.6. Όσον αφορά τα διάφορα επιχειρησιακά προγράμματα της Επιτροπής υπέρ των ΜΜΕ, θα πρέπει να υπάρξει μεγαλύτερο άνοιγμα και καλύτερη προσαρμογή των κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων, ώστε να λαμβάνονται υπόψη οι ιδιαιτερότητες των παραμεθόριων περιφερειών (Προγράμματα Leonardo, Socrates, Craft, Brite-Euram, Interreg, Leader, Adapt, Urban, Interprise, Eures, Lingua, Διαρθρωτικά Ταμεία κ.λπ.)

3.2.7. Η βελτίωση της συνεργασίας στο επίπεδο της Επιτροπής στον τομέα που μας απασχολεί θα μπορούσε πιθανόν να επιτευχθεί με την παραχώρηση στην αρμόδια για τις ΜΜΕ ΓΔ XXIII μίας συγκεντρωτικής και συντονιστικής λειτουργίας, η οποία θα περιλάμβανε, επίσης, τη δημιουργία ενός μηχανισμού ενημέρωσης και προβληματισμού σε συνεργασία με το Παρατηρητήριο της Ενιαίας Αγοράς της ΟΚΕ.

3.2.8. Η ΟΚΕ ζητεί από την Επιτροπή να προβεί στη λήψη των κατάλληλων μέτρων προκειμένου να συμμετάσχουν στις μελλοντικές εργασίες που αφορούν την πρωτοβουλία SLIM και οι εκπρόσωποι των ΜΜΕ που γνωρίζουν άμεσα τα πρακτικά προβλήματα που ανακύπτουν στις παραμεθόριες περιφέρειες. Το ίδιο θα πρέπει να γίνει και όσον αφορά τις εργασίες κωδικοποίησης των κανονιστικών διατάξεων της ΕΕ, η οποία αποκτά ολοένα και πιο επείγοντα χαρακτήρα.

3.2.9. Η ανακοίνωση της Επιτροπής για τις «Επιπτώσεις και την αποτελεσματικότητα της ενιαίας αγοράς» (COM (96) 520 τελικό, της 30ης Οκτωβρίου 1996) αναφέρεται σε ένα πρόγραμμα δράσης, το οποίο, μεταξύ άλλων, περιλαμβάνει την εξάλειψη των εμποδίων που παραμένουν. Για να καταστεί το εν λόγω πρόγραμμα χρήσιμο, θα πρέπει να υπάρξει μέριμνα για την ανάπτυξη μορφών διαβουλεύσεων οι οποίες να επιτρέπουν να λαμβάνεται υπόψη η ιδιαίτερη κατάσταση στις παραμεθόριες περιοχές.

3.2.10. Οι δυσχέρειες που διαπιστώθηκαν όσον αφορά τις ενστάσεις και τις προσφυγές εκ μέρους των επιχειρήσεων, η έλλειψη ταχείας, εμπειριστατωμένης, και αποτελεσματικής παρακολούθησης και η σχετική αδυναμία των ενδιάμεσων φορέων για την απάλειψη των εμποδίων απειλούν να καταστρέψουν την εμπιστοσύνη που οι ΜΜΕ και οι εκπρόσωποί τους θα επιθυμούσαν να έχουν στην ΕΕ. Θα πρέπει να εγκαθιδρυθεί ένα κατάλληλο σύστημα προσφυγής, το αργότερο στο πλαίσιο του προγράμματος δράσης που έχει ανακοινωθεί από την

Επιτροπή σχετικά με τη λειτουργία της Ενιαίας Αγοράς. Προηγούμενως, θα πρέπει να πραγματοποιηθεί μία ανάλυση για την τρέχουσα κατάσταση όσον αφορά τον τομέα των υφιστάμενων δυνατοτήτων και των διαδικασιών προσφυγής.

3.2.11. Ο ρόλος των ΕΚΠ στη διαδικασία της διαβίβασης και πληροφόρησης προς την κορυφή και προς τη βάση σχετικά με τη λειτουργία της ενιαίας αγοράς θα πρέπει να διευκρινισθεί. Στο πλαίσιο αυτό, κρίνεται σκόπιμη η διασφάλιση της συνέφειας και της αξιοπιστίας των πληροφοριών που παρέχονται από τις αρμόδιες διοικητικές αρχές, βάσει των αιτήσεων των ΕΚΠ. Στην προοπτική αυτή, η επιδίωξη της συνεδρίασης των ΕΚΠ, των ΜΜΕ και των ΕΚΠ των καταναλωτών θα μπορούσε να αποδειχθεί χρήσιμη.

3.2.12. Προκειμένου να προσδιορισθούν κοινές θέσεις και πρακτικές και να αναληφθούν οι κατάλληλες δράσεις, η Επιτροπή θα πρέπει να θεσπίσει, το συντομότερο δυνατόν και σε συνεργασία με το Παρατηρητήριο της Ενιαίας Αγοράς της ΟΚΕ, ένα σύστημα περιοδικών διαβουλεύσεων με τα ΕΚΠ, τα Γραφεία Παραμεθόριας Ανάπτυξης των Επιχειρήσεων (BDTE) και τις ενδιαφερόμενες επαγγελματικές οργανώσεις. Σκόπιμη θα ήταν και η διεξαγωγή ειδικής συζήτησης προβληματισμού σχετικά με την χρησιμότητα των ενιαίων κέντρων παροχής πληροφοριών και συμβουλών (first-Stop-Shops).

3.2.13. Η ΟΚΕ διαπιστώνει ότι στον εξεταζόμενο τομέα υπάρχουν ενδιάμεσοι φορείς και οργανώσεις στήριξης που έχουν λάβει μέχρι στιγμής σημαντικές και καινοτόμες πρωτοβουλίες, αλλά αυτές τις περισσότερες φορές είτε αγνοήθηκαν είτε υποτιμήθηκαν. Θα πρέπει να ενθαρρυνθούν οι εργασίες αυτών των φορέων.

3.2.14. Προκειμένου να ενθαρρυνθεί η κατάρτιση και η υλοποίηση δράσεων και προγραμμάτων που να διευκολύνουν την ενσωμάτωση των ΜΜΕ στις παραμεθόριες περιφέρειες εκ μέρους των ενδιαφερομένων, η ΟΚΕ ζητεί τη θέσπιση ενός προγράμματος δράσης και παροχής κινήτρων, υπό τη μορφή διαγωνισμών, απονομής βραβείων ή παροχής οικονομικών κινήτρων για τις περιπτώσεις εφαρμογής των «πλέον ορθών πρακτικών», οι οποίες μπορούν να λειτουργήσουν ως πρότυπο, εάν συντρέχει λόγος, για άλλες παραμεθόριες περιφέρειες.

3.2.15. Στο πλαίσιο της διαδικασίας προσδιορισμού και εφαρμογής των τεχνικών προτύπων θα πρέπει να υποστηριχθούν οι οργανισμοί όπως π.χ. ο οργανισμός NORMAPME, ο οποίος συνδέεται με την Ευρωπαϊκή Ένωση βιοτεχνικών επιχειρήσεων και ΜΜΕ (UEAPME), προκειμένου να εντοπισθούν τα ειδικά προβλήματα των ΜΜΕ, γενικά, και των παραμεθόριων περιφερειών ειδικότερα.

3.3. Στο επίπεδο των κρατών μελών και των περιφερειακών αρχών

3.3.1. Σημαντικός αριθμός των προαναφερθεισών προτάσεων που υποβλήθηκαν στην Επιτροπή, δεδομένου ότι αποτελεί τον άμεσο συνομιλητή της ΟΚΕ, θα πρέπει να περιληφθούν στις προτάσεις δράσης που πρόκειται να υποβληθούν και να υλοποιηθούν σε επίπεδο κρατών μελών και περιφερειακών αρχών.

3.3.2. Προφανώς, είναι απαραίτητη η ορθή μεταφορά και εφαρμογή της κοινοτικής νομοθεσίας. Στο πλαίσιο αυτό, οι εθνικές αρχές θα πρέπει να μεριμνούν ώστε να λαμβάνονται πραγματικά υπόψη τα προβλήματα των «συντελεστών» — και ιδιαίτερα των ΜΜΕ — των παραμεθόριων περιοχών τους.

3.3.3. Τα κράτη μέλη θα μπορούσαν να συμβάλουν στον περιορισμό των προβλημάτων γλωσσικής φύσεως με συνδυασμένες και εύστοχες δράσεις.

3.3.4. Μία κατάλληλη ενημέρωση σχετικά με τους φορείς και τις διοικητικές αρχές που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν ως άμεσοι και αξιοπιστοί εταίροι, καθώς και ένα σύστημα συγκέντρωσης των ενστάσεων που απευθύνονται στα κράτη μέλη από τις επιχειρήσεις και τις οργανώσεις θα ήταν δυνατόν να συμβάλουν στην έξοδο από μία κατάσταση ανωνυμίας, η οποία είναι εις βάρος όλων.

3.3.5. Τα κράτη μέλη και οι περιφερειακές αρχές θα ήταν χρήσιμο να αποκτήσουν μία καθορισμένη και γνωστή διοικητική δομή, η οποία στόχο θα έχει τη διατήρηση σχέσεων με τις αρμόδιες αρχές του ή των γειτονικού/ών κράτους/ών μελών/ών, καθώς και η εγκαθίδρυση ενός μηχανισμού που θα διευκολύνει την εξεύρεση και εφαρμογή ρεαλιστικών λύσεων και τη σύναψη διμερών συμφωνιών. Η προσέγγιση αυτή κρίνεται ιδιαίτερα σημαντική για την επίτευξη της εξάλειψης των εμποδίων τα οποία δεν οφείλονται πάντα σε αποκλίσεις των νομοθετικών διατάξεων και μπορούν να αντιμετωπισθούν με ρεαλισμό. Κατά τον ίδιο τρόπο και στο επίπεδο της Επιτροπής, τέτοιου είδους εξειδικευμένες βάσεις για τη διαχείριση των προβλημάτων που προκύπτουν θα συμβάλουν στην αποκατάσταση της εμπιστοσύνης έναντι της ενιαίας αγοράς, η οποία αρχίζει να εκλείπει. Ως εκ τούτου, κρίνεται σκόπιμη η μεγαλύτερη δυνατή συμμετοχή των κοινωνικοοικονομικών κύκλων στο πλαίσιο αυτής της διαδικασίας.

3.3.6. Η ΟΚΕ έχει επίγνωση ότι για διάφορους λόγους, κατά το μάλλον ή ήττον αντικειμενικούς (διαφορές όσον αφορά τις νομοθεσίες και τις διοικητικές πρακτικές) ή υποκειμενικούς (αλλαγές όσον αφορά τις συνθήκες, αισθήματα αβεβαιότητας, προστατευτικά ανακλαστικά), υφίστανται ακόμη αντιδράσεις άρνησης και ασυμφωνίας στο επίπεδο των κυβερνήσεων και των διοικητικών αρχών. Γι' αυτό το λόγο, θα πρέπει να προβλεφθούν δράσεις που θα επιτρέπουν την καλύτερη αμοιβαία κατανόηση των στάσεων, προκειμένου να εγκαθιδρυθεί ένα *modus vivendi* αποδεκτό από όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη. Στο πλαίσιο αυτό, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη ο ρόλος των τοπικών και περιφερειακών αρχών, καθώς και οι θετικές πρωτοβουλίες, τις οποίες λαμβάνουν οι επιχειρήσεις και οι οργανώσεις τους και οι οποίες δεν θα πρέπει να θεωρούνται ως περιθωριακές δράσεις, αλλά αντιθέτως ως ενεργειακές αξίες συγκεκριμένης ενθάρρυνσης.

3.3.7. Ακόμη και στην περίπτωση που η Επιτροπή εκτιμά ότι οι ισχύοντες κοινοτικοί κανόνες καθιστούν δυνατή την ικανοποιητική αντιμετώπιση των εν λόγω τεχνικών απαιτήσεων, θα πρέπει να επιδείξει ιδιαίτερη προσοχή ως προς τις δυνατότητες που παρέχει η διαδικασία της σύναψης διμερών συμφωνιών, η οποία, στην περίπτωση που πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις σχετικά με τη διαβούλευση, θα μπορούσε να περιορίσει σημαντικά τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι ΜΜΕ των παραμεθόριων περιφερειών.

3.4. Στο επίπεδο των επαγγελματικών οργανώσεων, των οργάνων στήριξης και των ενδιάμεσων φορέων

3.4.1. Ο ρόλος που διαδραματίζουν οι επαγγελματικές οργανώσεις των ΜΜΕ στο πλαίσιο της ανάπτυξης των διασυννοριακών δραστηριοτήτων και τα θετικά αποτελέσματα των πρωτοβουλιών εναισθητοποίησης και συνεργασίας που αναλαμβάνουν, υπογραμμίσθηκαν επανειλημμένα.

3.4.2. Οι δυνατότητες παρέμβασης και οι ικανότητες που διαθέτουν, οι εν λόγω οργανώσεις, για να πείσουν τις ΜΜΕ των διαφόρων τομέων είναι εντούτοις περιορισμένες. Περιορίζονται δε ακόμη περισσότερο στην περίπτωση που το όραμα της ανάπτυξης ενός «διασυνοριακού πολιτισμού» υποσκάπτεται διαρκώς από αρνητικές πράξεις και αντιδράσεις που αποθαρρύνουν την ανάληψη αποφασιστικών δράσεων μελλοντικής προοπτικής. Οι εν λόγω δράσεις καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα θεμάτων. Είναι δυνατόν να αποσκοπούν στην εξάλειψη των εμποδίων που οφείλονται στον προστατευτισμό, καθώς και των αρνητικών συνεπειών που έχουν ως αποτέλεσμα τα αισθήματα δυσaréσκειας και ηττοπάθειας που κυριαρχούν. Μπορούν, επίσης, να λάβουν διάφορες μορφές: ανάληψη, ορθών και άμεσων, ενημερωτικών εκστρατειών, θέσπιση των κατάλληλων στρατηγικών δράσης και αντίδρασης των επιχειρήσεων που επιθυμούν να αντιμετωπίσουν την πρόκληση των διασυνοριακών συναλλαγών, υποστήριξη διαφόρων μορφών συνεργασίας, που να υπογραμμίζουν τη χρησιμότητα και την αναγκαιότητα της θετικής συμμετοχής όλων των ενδιαφερομένων μερών, βελτίωση των συστημάτων χορήγησης πιστώσεων για την πραγματοποίηση επενδύσεων — ενδεχομένως με την κατάλληλη συμμετοχή των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων που λειτουργούν στις παραμεθόριες περιφέρειες — καθώς και παρουσίαση απόψεων που βασίζονται σε μία ουσιαστικότερη αντίληψη της πραγματικότητας και χαρακτηρίζονται από μία σφαιρικότερη αντιμετώπιση της κατάστασης και των δυνατοτήτων ανάπτυξης. Το έργο αυτό παρουσιάζει δυσκολίες, και είναι δυνατόν να αποτελέσει αντικείμενο έντονης κριτικής. Κατά συνέπεια η αξία του εν λόγω έργου θα εξαρτηθεί από τη βούληση και την ικανότητα να αναληφθεί η ευθύνη της υποστήριξης των επιχειρήσεων και να αντιμετωπισθούν τα κάθε είδους προβλήματα. Όπως και σε άλλους τομείς τίθεται το κρίσιμο ζήτημα της πίστης σε μία «Ευρώπη των πολιτών». Εναπόκειται στους πολιτικούς υπευθύνους της ΕΕ να μην κλονισθεί η εν λόγω πίστη.

3.4.3. Οι άμεσα ενδιαφερόμενες οργανώσεις όχι μόνον θα πρέπει να συνειδητοποιήσουν τις νέες δυνατότητες που παρέχονται στις επιχειρήσεις, αλλά επίσης να εκμεταλλευθούν την ευκαιρία για τη σύλληψη και θέση σε εφαρμογή νέων δραστηριοτήτων, με στόχο την επίτευξη ευρύτερης συναίνεσης μεταξύ των διαφόρων τομέων δραστηριότητας, καθώς και των άλλων οικονομικών και κοινωνικών κύκλων και των καταναλωτών γενικότερα, και να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις του, ίσως, νέου ρόλου του διαμεσολαβητή που τους έχει ανατεθεί, και να ενισχύσουν τις διαρθρώσεις, την αξιοπιστία και την αποτελεσματικότητά τους.

3.4.4. Οι εν λόγω οργανώσεις, βασιζόμενες στις ανησυχίες και στις επιτυχίες των επιχειρήσεων, θα πρέπει να διασφαλί-

σουν την κατανόηση και υποστήριξη όλων των συνομιλητών τους που μπορούν να συμβάλουν στη δημιουργία ενός κλίματος, που θα επιτρέψει στις επιχειρήσεις να ενταχθούν σε μία διευρυμένη διασυνοριακή αγορά.

3.4.5. Η ΟΚΕ καλεί τις ευρωπαϊκές επαγγελματικές οργανώσεις των ΜΜΕ, να επιδείξουν μεγαλύτερη προσοχή στην προβληματική που εκτίθεται στην παρούσα γνωμοδότηση. Είναι ανά πάσα στιγμή έτοιμη να συνεργασθεί αποτελεσματικά μαζί τους στο πλαίσιο της προσπάθειας αυτής.

4. Συμπεράσματα

4.1. Η ΟΚΕ και το «Παρατηρητήριο της Ενιαίας Αγοράς» της ΟΚΕ, βάσει των διαπιστώσεων και των προτάσεων που διατυπώθηκαν προηγουμένως, θα πρέπει να προβούν στην εξαγωγή των κατάλληλων συμπερασμάτων σχετικά με τον ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει η ΟΚΕ τόσο ως συμβουλευτικό όργανο της ΕΕ που εκπροσωπεί τους οικονομικούς και κοινωνικούς κύκλους, συμπεριλαμβανομένων των ΜΜΕ, όσο και ως όργανο στο οποίο έχει ανατεθεί η παρακολούθηση της λειτουργίας της Ενιαίας Αγοράς.

4.2. Η ΟΚΕ λόγω των σχέσεων που διατηρεί με τις διάφορες οικονομικές και κοινωνικές ομάδες, και μέσω των σχέσεων αυτών, θα πρέπει να προβεί στη διεξαγωγή μίας συζήτησης προβληματισμού με τους συνομιλητές της, με θέμα τη βελτίωση της ροής των πληροφοριών που αφορούν τις ανάγκες και τις δυνατότητες ένταξης στην αναπτυξιακή διαδικασία των ΜΜΕ των παραμεθόριων περιφερειών. Ταυτόχρονα, θα πρέπει να προβεί στη θέσπιση διαδικασιών μετάδοσης των πληροφοριών, που θα επιτρέπουν τη συστηματικότερη παρατήρηση της συνέχειας που δίδεται στα κοινοτικά προγράμματα και στις κοινοτικές πολιτικές καθώς και των αποτελεσμάτων των επιχειρήσεων που λειτουργούν στις παραμεθόριες περιφέρειες.

4.3. Η ΟΚΕ βάσει της παρούσας γνωμοδότησης, και λαμβάνοντας υπόψη τόσο τις διαπιστώσεις στις οποίες κατέληξε πρόσφατα όσο και τα μέτρα που θα πρέπει να ληφθούν, θεωρεί ότι θα πρέπει να αποτελέσει τον άμεσο και προνομιακό συνομιλητή με την Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

4.4. Είναι βέβαιο ότι η ΟΚΕ θα καταβάλει κάθε προσπάθεια, στο πλαίσιο του υπό εξέταση θέματος, προκειμένου να συμβάλει στη συγκέντρωση και δημοσιοποίηση των εμπειριών, ιδιαίτερα όσον αφορά τις πρότυπες δράσεις που αναλαμβάνονται στις διάφορες παραμεθόριες περιφέρειες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Βρυξέλλες, 23 Απριλίου 1997.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «1η Έκθεση για την οικονομική και κοινωνική συνοχή 1996»

(97/C 206/16)

Στις 23 Απριλίου 1997, και σύμφωνα με το άρθρο 198 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «1η Έκθεση για την οικονομική και κοινωνική συνοχή 1996».

Το τμήμα περιφερειακής ανάπτυξης, χωροταξίας και πολεοδομίας στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 11 Απριλίου 1997 (με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Vasco Cal).

Κατά την 345η σύνοδο ολομέλειας (συνεδρίαση της 23ης Απριλίου 1997), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 117 ψήφους υπέρ, 4 κατά και 8 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

1.1. Στις αρχές Νοεμβρίου 1996, η Επιτροπή παρουσίασε την «Πρώτη Έκθεση για τη Συνοχή», στην οποία, σύμφωνα με το άρθρο 130 Β της Συνθήκης, αναλύεται «η πρόοδος που έχει σημειωθεί για την υλοποίηση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής και ο τρόπος με τον οποίο έχουν συμβάλει τα διάφορα μέσα που προβλέπονται στο παρόν άρθρο». Στα μέσα που αναφέρονται στο άρθρο αυτό περιλαμβάνεται, εκτός από τα Διαρθρωτικά Ταμεία, την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και τα άλλα υφιστάμενα χρηματοδοτικά μέσα, και «ο συντονισμός της οικονομικής πολιτικής των κρατών μελών με στόχο τη διαμόρφωση και την υλοποίηση των πολιτικών και δράσεων της Κοινότητας καθώς και η υλοποίηση της εσωτερικής αγοράς». Στο προηγούμενο άρθρο της Συνθήκης αναφέρεται ότι η ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής επιτυγχάνεται μέσω «της μείωσης των διαφορών μεταξύ των επιπέδων ανάπτυξης των διαφόρων περιοχών και της μείωσης της καθυστέρησης των πλέον μειονεκτικών περιοχών, συμπεριλαμβανομένων των αγροτικών περιοχών». Στα άρθρα 2 και 3 της Συνθήκης, η οικονομική και κοινωνική συνοχή περιλαμβάνεται στους στόχους την επίτευξη των οποίων θα πρέπει να επιδιώξει και τους τομείς στους οποίους θα πρέπει να αναλάβει δράση η Κοινότητα.

1.2. Είναι η πρώτη φορά που εξετάζεται από κοινού η συμβολή τόσο των ευρωπαϊκών πολιτικών όσο και των πολιτικών των κρατών μελών στην επίτευξη της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής και αξιολογούνται οι επιπτώσεις των μη διαρθρωτικών πολιτικών στις περιφέρειες και τις κοινωνικές ομάδες, παρά το γεγονός ότι η εφαρμογή των εν λόγω πολιτικών αποσκοπεί στην επίτευξη άλλων στόχων. Η ΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την ανάληψη αυτής της υποχρέωσης εκ μέρους της Επιτροπής. Η ΟΚΕ είχε υιοθετήσει, στη γνωμοδότησή πρωτοβουλίας της για την οικονομική και κοινωνική συνοχή, που υιοθέτησε το Φεβρουάριο 1992 (έγγρ. CES 226/92, Εισηγητής: ο κ. E. Masucci), μία προσέγγιση παρεμφερή με αυτή της Έκθεσης που παρουσιάζει σήμερα η Επιτροπή.

1.3. Η έννοια της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής είναι ιδιαίτερα σημαντική, διότι αποτελεί τη βάση για τη διακρίβωση των περιφερειών στις οποίες θα πρέπει να δοθεί προτεραιότητα από τις διαρθρωτικές πολιτικές της ΕΕ και καθιστά δυνατή την ποσοτική αξιολόγηση της προόδου που έχει σημειωθεί.

1.4. Οι μηχανισμοί υποστήριξης των περιφερειών της ΕΕ που χρησιμοποιήθηκαν μετά από τη δημιουργία τους το 1975, βασίζονται σε δύο αρχές. Σύμφωνα με την πρώτη αρχή, κύριο χαρακτηριστικό της διαδικασίας οικονομικής ολοκλήρωσης της Ευρώπης είναι η άνιση ανάπτυξη του χώρου ενώ, σύμφωνα με τη δεύτερη αρχή, η συνέχιση των προσπαθειών για την επίτευξη υψηλού βαθμού οικονομικής και κοινωνικής συνοχής στην ΕΕ αποτελεί τον πλέον καθοριστικό παράγοντα για την οικοδόμηση μίας «Ένωσης που θα βρίσκεται όσο το δυνατόν πλησιέστερα στους λαούς της Ευρώπης».

1.5. Η εφαρμογή της διαδικασίας οικονομικής ολοκλήρωσης εξακολουθεί να μεταβάλλει την οικονομία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τόσο η υλοποίηση της εσωτερικής αγοράς, που ήταν αποτέλεσμα του προγράμματος για το 1992, όσο και οι διαδοχικές διευρύνσεις της ΕΕ, δημιούργησαν νέες δυνατότητες αξιοποίησης των δυναμικών πλεονεκτημάτων που προέκυψαν για τους παραγωγούς, δυνατότητες οι οποίες, όπως αναγνωρίζεται, συνοδεύουν την διεθνή οικονομική ολοκλήρωση. Εντούτοις, αναγνωρίζεται ότι δεν είναι ιδιαίτερα πιθανή η δίκαιη κατανομή των εν λόγω δυνατοτήτων. Οι λόγοι για τους οποίους συμβαίνει αυτό είναι πολλοί: εγγύτητα της αγοράς, διαθεσιμότητα υπηρεσιών, παραγωγικότητα του εργατικού δυναμικού, επιπτώσεις της E&TA, κ.λπ.

1.6. Μία περιφέρεια μπορεί να επωφεληθεί από τη διαδικασία ολοκλήρωσης περισσότερο από μία άλλη, γεγονός που προκαλεί το φαινόμενο της άνισης ανάπτυξης με αποτέλεσμα να συνεχίζουν να ευεργετούνται από την ολοκλήρωση οι αρχικά ευρισκόμενοι σε πλεονεκτική θέση, ενώ παράλληλα επιδεινώνεται η θέση των ευρισκόμενων σε μειονεκτική θέση, γεγονός που είναι δυνατόν να οδηγήσει στην επιδείνωση των περιφερειακών οικονομικών ανισοτήτων για το σύνολο της περιοχής.

1.7. Είναι προφανές ότι υφίστανται ταυτόχρονα δυνάμεις που αντισταθμίζουν την εν λόγω τάση. Είναι δυνατή η ύπαρξη σημαντικών οικονομικών επιτυχιών — πόλοι οικονομικής ανάπτυξης — σε καθορισμένα σημεία των μειονεκτουσών περιφερειών. Σε ορισμένες περιπτώσεις οι επενδύσεις πραγματοποιούνται από το κέντρο προς την περιφέρεια, επηρεάζοντας τον τρόπο κατανομής των υφιστάμενων δυνατοτήτων. Και σε αυτή την περίπτωση καταδεικνύεται ότι οι επενδύσεις που πραγματοποιούνται εκτός των κεντρικών περιφερειών έχουν την τάση να συγκεντρώνονται σε καθορισμένες περιοχές και δεν κατανέμονται ομοιόμορφα σε ολόκληρη την περιφέρεια.

1.8. Κατά τον τρόπο αυτό, αφενός, οι δυνατότητες που παρέχει η οικονομική ολοκλήρωση και, αφετέρου, η άνιση κατανομή των πλεονεκτημάτων αποτελούν τη βασική αιτιολογία για την ανάληψη δράσης στο πλαίσιο των Διαρθρωτικών Ταμείων. Γενικά, τα Διαρθρωτικά Ταμεία διασφαλίζουν την υποστήριξη των ατόμων που επωφελούνται περισσότερο, με την ένταξη στην διαδικασία οικονομικής ανάπτυξης των χωρών και περιφερειών που επωφελούνται λιγότερο, αλλά παρά το γεγονός αυτό συμβάλλουν στη δημιουργία των πλεονεκτημάτων της ολοκλήρωσης. Σχετικά, τα Διαρθρωτικά Ταμεία θα πρέπει να θεωρηθούν ως αναγκαίος μηχανισμός ενίσχυσης της ισόρροπης και ουσιαστικής οικονομικής ανάπτυξης ολόκληρης της περιοχής.

Οι πολιτικές που αποσκοπούν στην διασφάλιση μεγαλύτερης συνοχής υπάγονται στην αρμοδιότητα τόσο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κυβερνήσεων των κρατών μελών όσο και των περιφερειακών και τοπικών αρχών. Σε επίπεδο ΕΕ, απαιτείται η άμεση διασφάλιση, βάσει της διάκρισης των αρμοδιοτήτων που προβλέπει η διαδικασία λήψης των αποφάσεων και η εφαρμογή της αρχής της επικουρικότητας, του συντονισμού και της συνεκτικότητας μεταξύ των πολιτικών που αναπτύσσονται σε διαφορετικά επίπεδα.

1.9. Τα Διαρθρωτικά Ταμεία αποτελούν ένα μηχανισμό που δίδει τη δυνατότητα να εκφραστεί η αλληλεγγύη μεταξύ των κατοίκων της ΕΕ. Η κοινοτική παρέμβαση έχει έννοια ως προς το μέσον με το οποίο θέλει να συμπληρώσει την εθνική ή διαπεριφερειακή αλληλεγγύη όταν η τελευταία δεν δύναται να επιλύσει τα προβλήματα. Η αρχή της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής, που καθιερώθηκε με την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη, αποτελεί ένα σαφή στόχο σε σχέση με τις μακροπρόθεσμες πολιτικές επιδιώξεις της ΕΕ. Είναι αδιανόητη η διατήρηση τεραστίων διαφορών ως προς το βιοτικό επίπεδο και τις ευκαιρίες απασχόλησης στην ΕΕ, εάν θέλουμε να θεωρηθεί επιτυχημένη η οικοδόμησή της. Στόχος των Διαρθρωτικών Ταμείων είναι να συμβάλλουν στη βελτίωση των υφιστάμενων δυνατοτήτων στις μειονεκτούσες οικονομικά περιφέρειες, προκειμένου να διαδραματίσουν θεμελιώδη ρόλο στη διατήρηση της δυναμικής με στόχο τη μεγαλύτερη ολοκλήρωση της ΕΕ.

1.10. Η αποτελεσματικότητα των Διαρθρωτικών Ταμείων συνδέεται άμεσα με την αποτελεσματικότητα των πολιτικών τις οποίες υποστηρίζουν. Η κύρια σημασία της 1ης Έκθεσης για την οικονομική και κοινωνική συνοχή έγκειται στο γεγονός ότι εντάσσει τα Διαρθρωτικά Ταμεία στο χώρο μίας ευρύτερης σειράς πολιτικών της ΕΕ.

Κατά συνέπεια, κατά τη συζήτηση σχετικά με τη μελλοντική μορφή των Διαρθρωτικών Ταμείων, που θα πραγματοποιηθεί σύντομα, πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη προσοχή τόσο στο ζήτημα της επιλογής των στόχων όσο και στον τρόπο της αποτελεσματικότερης επίτευξής τους.

1.11. Οι πόροι που διατίθενται για την υποστήριξη των πολιτικών συνοχής θα πρέπει να αποσκοπούν στην ενθάρρυνση της αυτοδύναμης δημιουργίας θέσεων απασχόλησης και στην αύξηση των εισοδημάτων στις λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες. Η μεταφορά εισοδημάτων είτε από την ΕΕ είτε από τα κράτη μέλη δεν θα πρέπει σε καμία περίπτωση να λάβουν τη μορφή μόνιμης χορήγησης ενισχύσεων. Ο κύριος στόχος, μέσω

της βελτίωσης της παραγωγικότητας, της υιοθέτησης καινοτομιών, της βελτίωσης των επαγγελματικών ικανοτήτων των εργαζομένων ή της βελτίωσης των υποδομών, είναι η υποστήριξη βιώσιμων επιχειρήσεων για την παραγωγή μεγαλύτερης προστιθέμενης αξίας. Η επιδίωξη οποιουδήποτε άλλου λιγότερου σημαντικού στόχου θεωρείται ως απαράδεκτα περιοριστική.

2. Παρατηρήσεις σχετικά με τα διάφορα κεφάλαια της έκθεσης

2.1. Τα συνολικά αποτελέσματα που επιτεύχθηκαν

2.1.1. Όσον αφορά τα κράτη μέλη στην έκθεση διαπιστώνεται ότι κατά την εξεταζόμενη περίοδο (1983-1993) ενισχύθηκε η συνοχή, δεδομένου ότι το ΑΕγχΠ ανά κάτοικο σε όγκο Μονάδων Αγοραστικής Δύναμης (ΜΑΔ) των τεσσάρων χωρών που δικαιούνται χρηματοδότηση από το Ταμείο Συνοχής, πλησίασε τον κοινοτικό μέσο όρο. Εντούτοις, οι διαφορές μεταξύ των περιφερειών της ΕΕ συνολικά παραμένουν σχεδόν αμετάβλητες, ενώ οι υφιστάμενες διαφορές στο εσωτερικό ορισμένων κρατών μελών έχουν αυξηθεί.

2.1.2. Το ΑΕγχΠ είναι ο ευρύτερα χρησιμοποιούμενος δείκτης για τον υπολογισμό του βαθμού συνοχής, βασίζεται στο κύριο κριτήριο που χρησιμοποιήθηκε για τον προσδιορισμό των περιφερειών που παρουσιάζουν καθυστέρηση στην ανάπτυξη τους, δηλαδή εάν ο δείκτης αυτός υπερβαίνει ή όχι το 75 % του κοινοτικού μέσου όρου.

2.1.3. Παρά το γεγονός αυτό τα συνολικά αποτελέσματα που παρουσιάζονται στην έκθεση θα πρέπει να εξεταστούν με ιδιαίτερη προσοχή διότι η διαμόρφωσή τους, κατά την εξεταζόμενη περίοδο, επηρεάστηκε σημαντικά από διάφορους παράγοντες. Κατ'αρχάς η γερμανική ενοποίηση είχε ως άμεσο αποτέλεσμα την πτώση του κοινοτικού μέσου όρου, και κατά συνέπεια την άνοδο των δεικτών των χωρών που αφορά η συνοχή κατά 1 έως 2 ποσοστιαίες μονάδες, μετά από το 1991, (και των δεικτών και άλλων περιοχών) ενώ σημειώνεται ότι ο κοινοτικός μέσος όρος επηρεάστηκε επίσης από την ένταξη των τριών νέων κρατών μελών το 1995. Κατά δεύτερο λόγο, η εισαγωγή των εκτιμήσεων του Eurostat σχετικά με το ΑΕγχΠ για την περίοδο μετά από το 1990, επηρέασε τους δείκτες όχι μόνο μέσω της κατά κεφαλήν αύξησης της παραγωγής αλλά επίσης και μέσω της μεταβολής των όρων εμπορίου και, σε μικρότερο βαθμό, των συναλλαγματικών ισοτιμιών.

2.1.4. Οι εν λόγω παράγοντες είχαν ως αποτέλεσμα την άνοδο των επίσημων δεικτών, κατά τη δεκαετία του 1990, για την Πορτογαλία, την Ιρλανδία και την Ελλάδα, η οποία υπερέβη τις πραγματικές διαφορές οικονομικής ανάπτυξης ανά κάτοικο που διαπιστώθηκαν μεταξύ των εν λόγω χωρών και του κοινοτικού μέσου όρου. Λαμβανομένης υπόψη της σημασίας που έχουν οι εν λόγω δείκτες τόσο για την επιλεξιμότητα των περιφερειών όσο και για την κατανομή των κοινοτικών πιστώσεων και την συνολική παρουσίαση των αποτελεσμάτων της πολιτικής συνοχής, η Επιτροπή είναι ανάγκη να βελτιώσει τη μεθοδολογία που χρησιμοποιείται για την εξέταση των μελλοντικά επιλέξιμων περιφερειών για το Στόχο 1 και να λάβει υπόψη τα διάφορα στοιχεία που επεξηγούν τη μεταβολή των δεικτών ΑΕγχΠ ανά κάτοικο σε όγκο ΜΑΔ (πραγματική

εξέλιξη της παραγωγής, εξέλιξη του ύψους των τιμών, το οποίο εν μέρει επηρεάστηκε από τις νομισματικές αναταραχές και τις στρεβλώσεις που είχαν ως αποτέλεσμα οι διάφοροι μέθοδοι υπολογισμού και η «περιφερειοποίηση» των οικονομικών δραστηριοτήτων, παραδείγματος χάρη αποδίδοντας στις περιφέρειες την παραγωγή πετρελαίου ή φυσικού αερίου ή στις τοπικές εγκαταστάσεις των επιχειρήσεων το σύνολο της παραγωγής τους).

2.1.5. Η εξέλιξη της κατάστασης των χωρών που δικαιούνται χρηματοδότησης από το Ταμείο Συνοχής σε σχέση με τον κοινοτικό μέσο όρο, ο οποίος επηρεάστηκε σημαντικά από την εξέλιξη των βασικών περιφερειών, υπήρξε καλύτερη σε σχέση με την κατάσταση που παρατηρήθηκε σχετικά με τις περισσότερες και τις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες της ΕΕ. Στην περίπτωση αυτή, τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στην έκθεση καταδεικνύουν ότι οι διαφορές μεταξύ των εν λόγω περιφερειών δεν μειώθηκαν δεδομένου ότι, παρά το γεγονός της βελτίωσης της κατάστασης που επικρατεί σε σχέση με τον κοινοτικό μέσο όρο στις 25 φτωχότερες περιφέρειες ο δείκτης των οποίων ανήλθε από το 53 στο 55, ο δείκτης των 25 πλουσιότερων περιφερειών ανήλθε από το 140 στο 142 του κοινοτικού μέσου όρου.

2.1.6. Κατά συνέπεια, δεν μπορεί να προβληθεί ο ισχυρισμός ότι ο περιορισμός των διαφορών ως προς το εισόδημα μεταξύ των κρατών μελών και ιδιαίτερα των χωρών συνοχής κατά τη διάρκεια της περιόδου εντονότερης οικονομικής ανάπτυξης, σημαίνει ότι σημειώθηκε σημαντική πρόοδος όσον αφορά την επίτευξη μεγαλύτερης συνοχής. Τα χρησιμοποιούμενα στοιχεία έχουν υποστεί σημαντικές μεθοδολογικές μεταβολές, η χρησιμοποιούμενη βάση σύγκρισης μεταβλήθηκε, ενώ το εννοιολογικό σύστημα δεν είναι ικανοποιητικό όταν χρησιμοποιείται με απλουστευμένο τρόπο.

2.1.7. Η ΟΚΕ, εκτός από το γεγονός ότι εκφράζει την ανησυχία της για τις μεθόδους αξιολόγησης που χρησιμοποιήθηκαν και για την επιρροή που ασκούν οι βασικές αστικές περιοχές, αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στη συγκεκριμένη ανάλυση των γεωγραφικών διαφορών που έχει προσδιορίσει η Επιτροπή. Οι υφιστάμενες διαφορές ως προς το επίπεδο οικονομικής δραστηριότητας των ενήλικων και το κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ ανά απασχολούμενο θα πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά τη χάραξη της πολιτικής που αφορά τους στόχους σχετικά με τη συνοχή τόσο σε επίπεδο Κοινότητας όσο και σε εθνικό επίπεδο.

2.2. Οι πολιτικές των κρατών μελών

2.2.1. Όσον αφορά τα αποτελέσματα των μακροοικονομικών πολιτικών που εφήρμοσαν τα κράτη μέλη, η έκθεση περιορίζεται στις ενδεχόμενες συνέπειες της τήρησης των κριτηρίων ονομαστικής σύγκλισης σχετικά με τη δημιουργία των αναγκαίων συνθηκών σταθερότητας και ευνοϊκού κλίματος για τις επενδύσεις, με τελικό αποτέλεσμα την μελλοντική οικονομική ανάπτυξη και τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης. Δεν γίνεται καμία αναφορά στις επιπτώσεις που έχουν για τη συνοχή τόσο η εφαρμογή της ΟΝΕ όσο και οι περιοριστικές πολιτικές που εφαρμόζονται ως προς τον προϋπολογισμό, ούτε στις σχέσεις μεταξύ των κρατών μελών και των χωρών που βρίσκονται στο στάδιο της ένταξης. Παρά το γεγονός ότι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο με την υποστήριξη της ΟΚΕ, έχει ήδη ζητήσει την εκπόνηση μίας μελέτης σχετικά με τις

επιπτώσεις της ΟΝΕ στον τομέα της συνοχής, η Επιτροπή δεν έχει ακόμη προβεί στην κατάρτισή της. Επίσης, δεν υφίστανται μελέτες σχετικά με τις επιπτώσεις που θα έχει για τις χώρες συνοχής η εφαρμογή της αρχής της «ενισχυμένης συνεργασίας», που πρόκειται να περιληφθεί στη Συνθήκη, ενώ δεν έχουν προσδιορισθεί οι τομείς στους οποίους θα εφαρμοσθεί η εν λόγω συνεργασία, με αποτέλεσμα να είναι ιδιαίτερα πιθανόν να μην εφαρμοσθεί σε ορισμένους τομείς του πρώτου πυλώνα, όπως ο τομέας της πολιτικής οικονομικής και κοινωνικής συνοχής ή ο τομέας της εσωτερικής αγοράς.

2.2.2. Όσον αφορά τις επιπτώσεις των δημοσίων δαπανών που πραγματοποιούνται, στην έκθεση αναφέρεται ότι οι σχετικές πιστώσεις των εθνικών προϋπολογισμών (που αντιστοιχούν στο 40 έως 60% του ΑΕΠ) είναι σημαντικές και ότι ο παρόν προϋπολογισμός της Κοινότητας (που αντιστοιχεί στο 1,2% του ΑΕΠ, το 0,45% του οποίου διατίθεται για τις διαρθρωτικές πολιτικές), είναι πολύ περιορισμένος για να συμβάλει σημαντικά στην εξάλειψη των υφιστάμενων ανισορροπιών.

2.2.3. Οι υπηρεσίες που παρέχονται στις τοπικές κοινότητες (οι οποίες αντιπροσωπεύουν το 20 έως 30% του ΑΕΠ των κρατών μελών) διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο ανακατανομής του εισοδήματος, δεδομένου ότι υποστηρίζουν το επίπεδο κατανάλωσης των ομάδων με τα χαμηλότερα εισοδήματα, οι οποίες συμβάλουν λιγότερο στη χρηματοδότησή τους, λόγω της επιβολής αναλογικής ή προοδευτικής φορολογίας. Οι επιπτώσεις της κοινωνικής μεταφοράς εισοδήματος έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση του ποσοστού των οικογενειών που ζουν κάτω από το επίπεδο της φτώχειας από το 40% στο 15% του συνόλου των οικογενειών, γεγονός που αποτελεί ένα από τα κυριότερα χαρακτηριστικά του ευρωπαϊκού κοινωνικού προτύπου.

2.2.4. Οι δαπάνες που αφορούν την παροχή οικονομικών υπηρεσιών (που αντιπροσωπεύουν το 6 έως 14% του ΑΕΠ των κρατών μελών) αποσκοπούν στη βελτίωση των συνθηκών υπό τις οποίες λειτουργούν οι επιχειρήσεις, υποστηρίζοντας τις εν λόγω επιχειρήσεις σε διάφορους τομείς όπως: η περιφερειακή πολιτική, η έρευνα και η ανάπτυξη, η πολιτική απασχόλησης και η επαγγελματική κατάρτιση. Οι διαφορετικές δυνατότητες χρηματοδότησης που διαθέτει το κάθε κράτος μέλος έχουν ως αποτέλεσμα τη διάθεση περισσότερων εθνικών πιστώσεων για την περιφερειακή ανάπτυξη στις πλέον προηγμένες χώρες, η οικονομία των οποίων έχει περισσότερο διαδίκτο χαρακτήρα (οι εν λόγω ενισχύσεις αντιστοιχούν στο 4% του ΑΕΠ των περιφερειών που τις χορηγούν και στο 8% του ΑΕΠ των δικαιούχων περιφερειών).

2.2.5. Η διαδικασία ανακατανομής του εισοδήματος που επιχειρείται μέσω των εθνικών προϋπολογισμών έχει ως αποτέλεσμα, σύμφωνα με την έκθεση, οι περιφερειακές διαφορές των μέσων ατομικών εισοδημάτων να είναι κατά 20 έως 40% χαμηλότερες των διαφορών του κατά κεφαλήν ΑΕΠ των εν λόγω περιφερειών. Το στοιχείο αυτό τονίζει ιδιαίτερα τις υφιστάμενες διαφορές μεταξύ του διαθέσιμου εισοδήματος μετά από τη μεταφορά εισοδήματος και του προϊόντος που αντιστοιχεί σε κάθε απασχολούμενο, πράγμα το οποίο καταδεικνύει καλύτερα την πραγματική διάσταση των διαφορών ως προς την ανάπτυξη μεταξύ των διαφόρων περιφερειών.

2.2.6. Εκτός από τις επιπτώσεις των μακροοικονομικών πολιτικών επί της συνοχής, μέσω των επιπτώσεων των κριτηρίων σύγκλισης, η ενίσχυση της συνοχής μπορεί να επιτευχθεί και μέσω των εθνικών δράσεων των κρατών μελών και των τοπικών και περιφερειακών αρχών. Οι εν λόγω δράσεις, ακόμη

και στην περίπτωση που αφορούν τη χορήγηση κρατικών ενισχύσεων, την παροχή φορολογικών απαλλαγών, την εκπαίδευση και την κατάρτιση, την Ε&ΤΑ, τις περιβαλλοντικές πολιτικές, τις κοινωνικές πολιτικές ή τις επενδύσεις σε υποδομές, εντάσσονται στο πλαίσιο μίας συνολικής πολιτικής που αποσκοπεί στη βελτίωση της συνοχής.

2.3. Οι κοινές πολιτικές της ΕΕ

2.3.1. Όπως αναφέρεται στην έκθεση, στην εισαγωγή του εν λόγω κεφαλαίου, οι κοινές πολιτικές έχουν συγκεκριμένους και ειδικούς στόχους. Στόχος των εν λόγω πολιτικών δεν είναι η επίτευξη οικονομικής και κοινωνικής συνοχής, και κατά συνέπεια κατά την εξέταση των αποτελεσμάτων τους θα πρέπει να εξετάζεται ο τρόπος με τον οποίο συμβάλουν στην συνοχή, στο πλαίσιο των στόχων τους οποίους επιδιώκουν.

2.3.2. Η Κοινή Γεωργική Πολιτική αποτελεί την τομεακή πολιτική της ΕΕ που συμβάλλει περισσότερο στην ανακατανομή του εισοδήματος μεταξύ των ευρωπαϊκών πολιτών. Παρά το γεγονός ότι η πολιτική τιμών των γεωργικών προϊόντων (για την οποία διατίθεται το 50% του κοινοτικού προϋπολογισμού ή σχεδόν το 0,6% του ΑΕΠ των 15 κρατών μελών) συμβάλλει στη μεταφορά εισοδήματος από τις πλουσιότερες αστικές περιοχές προς τις αγροτικές περιοχές, στο πλαίσιο της προηγούμενης λειτουργίας της ΚΓΠ, μέσω της υποστήριξης υψηλών γεωργικών τιμών, λειτουργούσε ως αναδρομικός φόρος που επιβαλλόταν στους καταναλωτές, δεδομένου ότι οι οικογένειες με τα χαμηλότερα εισοδήματα διέθεταν μεγαλύτερο ποσοστό του εισοδήματός τους για την αγορά ειδών διατροφής και μέσω της μεταφοράς εισοδήματος προς τους γεωργούς εννοούνταν περισσότερο οι μεγάλες γεωργικές εκμεταλλεύσεις. Με τη μεταρρύθμιση που πραγματοποιήθηκε το 1992, βάσει της οποίας οι χρησιμοποιούμενες ενισχύσεις συνδέονται με τις καλλιεργούμενες εκτάσεις και όχι με την παραγωγή, επιδιώκεται η αντιμετώπιση της εν λόγω κατάστασης, δεδομένου ότι σύμφωνα με τις εκτιμήσεις το 80% του μεταφερόμενου εισοδήματος κατέληγε στο 20% των μεγαλύτερων, και γενικά αποδοτικότερων, γεωργικών εκμεταλλεύσεων, αλλά θα πρέπει να σημειωθεί ότι δεν υφίστανται ακόμη τα αναγκαία στατιστικά στοιχεία που να επιβεβαιώνουν την εξέλιξη αυτή.

2.3.3. Όσον αφορά τις μεταφορές εισοδήματος μεταξύ περιφερειών και/ή κρατών μελών οι πιστώσεις που διατέθηκαν για το 1995 από το Τμήμα Εγγυήσεων του ΕΓΤΠΕ ήταν υψηλότερες για τη Γαλλία (25% περίπου των συνολικών πιστώσεων), τη Γερμανία (16% περίπου των συνολικών πιστώσεων), την Ισπανία (13% περίπου των συνολικών πιστώσεων), σε σχέση με αυτές που διατέθηκαν για την Ιταλία (10%), το ΗΒ (9%) και την Ελλάδα (7%).

2.3.4. Σε σχέση με την όσον αφορά την αλιευτική πολιτική, η οποία εξετάζεται κατά συνοπτικό τρόπο στην έκθεση, τα αποτελέσματα είναι αντιφατικά, όσον αφορά τη συνοχή, δεδομένου ότι παρά το γεγονός ότι αναγνωρίζεται ότι η πλειοψηφία των αλιέων είναι συγκεντρωμένη στην Ισπανία, Ελλάδα, Πορτογαλία και Νότια Ιταλία, επισημαίνεται ότι η ύπαρξη υπερβολικής αλιευτικής ικανότητας θα πρέπει να έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση των αλιευτικών προσπαθειών, πράγμα που θα έχει αρνητικές επιπτώσεις στο επίπεδο της απασχόλησης.

2.3.5. Το πρόγραμμα της ενιαίας αγοράς και οι πολιτικές ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας, κυρίως μέσω της λήψης μέτρων διασφάλισης της ελεύθερης κυκλοφορίας κεφαλαίων,

προσώπων και αγαθών και της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών, αποτέλεσαν αντικείμενο μίας σειράς μελετών, που οδήγησαν στην κατάρτιση μίας ειδικής ανακοίνωσης της Επιτροπής, που εξετάζεται επί του παρόντος από το Παρατηρητήριο της Ενιαίας Αγοράς της ΟΚΕ. Το κείμενο της έκθεσης δεν λαμβάνει υπόψη τις εν λόγω εργασίες.

2.3.6. Από πλευράς της πολιτικής του ανταγωνισμού, και σύμφωνα με τη Συνθήκη, η Κοινότητα αναγνωρίζει την ύπαρξη δύο κατηγοριών επιλέξιμων περιφερειών για τη χορήγηση χρηματοδοτικών ενισχύσεων εκ μέρους των κρατών μελών: τις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες ή τις περιφέρειες που αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα στον τομέα της απασχόλησης [άρθρο 92 (3) εδάφιο α)] και τις περιφέρειες που αντιμετωπίζουν άλλα προβλήματα, κυρίως περιφέρειες σε βιομηχανική παρακμή [άρθρο 92 (3) εδάφιο γ)]. Η πολιτική ανταγωνισμού δεν αποσκοπεί στην ενίσχυση της γεωγραφικής συνοχής των εν λόγω περιφερειών, αλλά στην αποφυγή ή στην εξάλειψη των στρεβλώσεων των αγορών με στόχο την αποτελεσματικότερη λειτουργία τους.

2.3.7. Παρά το γεγονός ότι το σύνολο των περιφερειών του Στόχου 1 είναι επιλέξιμο βάσει των διατάξεων του εδαφίου α), όσον αφορά τις περιφέρειες των Στόχων 2, 5β) και 6 οι επιλέξιμες περιφέρειες βάσει των προαναφερθέντων άρθρων της Συνθήκης δεν αντιστοιχούν πλήρως στις επιλέξιμες περιφέρειες βάσει των στόχων των Διαρθρωτικών Ταμείων.

2.3.8. Το ύψος των επιτρεπόμενων κρατικών ενισχύσεων για την ενθάρρυνση των επενδύσεων, διαφέρει ανάλογα με τον τύπο της περιφέρειας, αλλά αποτελεί γενική διαπίστωση το γεγονός ότι το ύψος των χρησιμοποιούμενων ενισχύσεων για τις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες δεν προσεγγίζει το ανώτατο επιτρεπόμενο όριο, λόγω δημοσιονομικών δυσκολιών, ενώ οι χρησιμοποιούμενες από άλλες χώρες ενισχύσεις υπερβαίνουν το όριο αυτό, όπως αναφέρεται στο σημείο 2.2.5.

2.3.9. Η συνεκτικότητα των κοινοτικών και των εθνικών κριτηρίων επιλεξιμότητας, ως προς τις χρησιμοποιούμενες περιφερειακές ενισχύσεις, έχει πρωταρχική σημασία και θα πρέπει να υπάρξει βελτίωση της επικρατούσας κατάστασης. Καταρχήν είναι απαραίτητο να καθορισθούν σε επίπεδο ΕΕ τα κριτήρια προσδιορισμού των περιφερειών που αποτελούν αντικείμενο της περιφερειακής πολιτικής. Κατά δεύτερο λόγο οι περιφέρειες που είναι επιλέξιμες για τη χορήγηση των ενισχύσεων των Διαρθρωτικών Ταμείων χρειάζεται να περιληφθούν σε αυτές που περιλαμβάνονται στις προτάσεις των αντίστοιχων κρατών μελών σχετικά με τις περιφερειακές ενισχύσεις που χορηγούνται από αυτά. Κατά τρίτο λόγο οι περιφέρειες που ενισχύονται αποκλειστικά από τα κράτη μέλη πρέπει να συμπληρωθούν (επεκταθούν) με την προσθήκη των περιφερειών που είναι επιλέξιμες για τη χορήγηση ενισχύσεων των Διαρθρωτικών Ταμείων, ενώ η Επιτροπή επιβάλλεται να ενισχύσει το ρόλο της στον τομέα του ελέγχου.

2.3.10. Οι πιστώσεις που διατίθενται από την Κοινότητα για την Ε&ΤΑ αντιπροσωπεύουν περίπου το 4% του συνόλου των πιστώσεων που διαθέτουν τα κράτη μέλη για τον ίδιο τομέα (περίπου το 0,05% του κοινοτικού ΑΕΠ), γεγονός που καταδεικνύει τον περιορισμένο χαρακτήρα τους. Η έκθεση επιβεβαιώνει ήδη γνωστά στοιχεία, όπως το γεγονός ότι περισσότερο από το 1/2 της Ε&ΤΑ εντοπίζεται σε συγκεκριμένες

γεωγραφικές περιοχές ανάμεσα στο Λονδίνο και στο Μιλάνο, οι οποίες απορροφούν επίσης το μεγαλύτερο μέρος των κοινοτικών πιστώσεων. Οι λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες, οι οποίες δεν διαθέτουν τις αναγκαίες υποδομές, εργαστήρια, και εξειδικευμένους επιστήμονες και μηχανικούς, δεν έχουν τη δυνατότητα να αναλάβουν δραστηριότητες που παράγουν μεγαλύτερη προστιθέμενη αξία ή που είναι προηγμένες τεχνολογικά ή να συμμετάσχουν στην εφαρμογή καινοτόμων συστημάτων. Κατά την επιλογή των προγραμμάτων E&TA θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι τομείς στους οποίους επικεντρώνεται η ερευνητική δραστηριότητα των εν λόγω περιφερειών, ώστε να βελτιωθεί η συμμετοχή και η δυνατότητα πρόσβασής τους στα εν λόγω προγράμματα. Επίσης πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη βαρύτητα τόσο στην αλληλεπίδραση μεταξύ διαρθρωτικών ταμείων και κοινοτικού προγράμματος πλαισίου έρευνας και ανάπτυξης όσο και στις δραστηριότητες δημοσίευσης και διάδοσης των αποτελεσμάτων ώστε να ενισχυθεί ο επιχειρησιακός ιστός των λιγότερο ανεπτυγμένων περιφερειών.

2.3.11. Η πολιτική για τις ΜΜΕ πρέπει να έχει ως στόχο την αντιμετώπιση των κυριότερων προβλημάτων που παραμένουν στην ανάπτυξή τους, όπως η έλλειψη αρχικού κεφαλαίου και κατάλληλης διαχείρισης. Η δυνατότητα πρόσβασης των ΜΜΕ στα προγράμματα E&TA και στα διάφορα υφιστάμενα συστήματα πληροφόρησης είναι απαραίτητη στο πλαίσιο της νέας οικονομικής συγκυρίας που χαρακτηρίζεται από την παγκοσμιοποίηση των αγορών και τη γενικευμένη εισαγωγή των νέων τεχνολογιών. Η συμβολή των οργανισμών υποστήριξης των ΜΜΕ και η ενίσχυση τόσο της κάθετης όσο και της οριζόντιας συνεργασίας μεταξύ των ΜΜΕ, έχουν καθοριστική σημασία για την εφαρμογή μίας ουσιαστικής πολιτικής υποστήριξης των ΜΜΕ, πολιτική την οποία η ΟΚΕ ανέκαθεν υποστήριξε.

2.3.12. Όσον αφορά τον τομέα της εμπορικής πολιτικής, αναγνωρίζεται ότι η δασμολογική προστασία είναι εντονότερη σχετικά με τα προϊόντα που προέρχονται από περιφέρειες με χαμηλό εισόδημα και ότι οι προστατευόμενες αόμνη, μέσω της επιβολής υψηλών δασμών, βιομηχανίες αντιπροσωπεύουν σχεδόν το 1/2 της βιομηχανικής απασχόλησης στην Πορτογαλία και στην Ελλάδα, ενώ λιγότερο από το 1/4 σε χώρες όπως η Δανία και η Γερμανία. Γενικά, οι χώρες που δικαιούνται χρηματοδότησης από το Ταμείο Συνοχής (με εξαίρεση ίσως την Ιρλανδία) καθώς και ορισμένες απομακρυσμένες περιφέρειες είναι περισσότερο ευάλωτες στην απελευθέρωση του εξωτερικού εμπορίου.

2.3.13. Τα διευρωπαϊκά δίκτυα αποσκοπούν στη συνετικότερη και αποτελεσματικότερη οργάνωση των τομέων των μεταφορών, των τηλεπικοινωνιών και της ενέργειας, συμβάλλοντας κατά τον τρόπο αυτό στην ανταγωνιστικότητα του συνόλου της ευρωπαϊκής οικονομίας. Η πραγματοποιούμενη απελευθέρωση και οι επενδύσεις στον τομέα των δικτύων θα αποβεί προς όφελος των κεντρικών και περισσότερο ανεπτυγμένων περιφερειών της Κοινότητας, ενώ, εάν δεν ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα, οι περιφέρειες που διαθέτουν τις σημαντικότερες αγορές θα αποκομίσουν δυσανάλογα οφέλη σε σχέση με τις φτωχότερες ή πλέον περιφερειακές περιοχές. Η ανάπτυξη

τοπικών δικτύων, που συνδέονται με τα διευρωπαϊκά δίκτυα, είναι προς το συμφέρον της Κοινότητας, διότι στο βαθμό που τα διευρωπαϊκά δίκτυα ευνοούν την πρόσβαση στις περιοχές της περιφέρειας η ανάπτυξή τους θα συμβάλει στην ενίσχυση της συνοχής.

2.3.14. Όσον αφορά τις πολιτικές που αφορούν την ποιότητα ζωής, η έκθεση αναφέρεται στην κοινωνική πολιτική, στην περιβαλλοντική πολιτική, στην εκπαίδευση και στην επαγγελματική κατάρτιση.

2.3.14.1. Το κείμενο της έκθεσης που αναφέρεται στην κοινωνική πολιτική είναι περιορισμένο και ασαφές, και συγχέει τα μέτρα που έχουν ληφθεί με τις εξαγγελθείσες προθέσεις. Στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής, η οποία, εξ ορισμού, αποσκοπεί στην ενίσχυση της συνοχής, οι νομοθετικές πρωτοβουλίες που ανελήφθησαν είχαν ως στόχο τη διασφάλιση της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων (παρά το γεγονός ότι στην πράξη η κινητικότητα των εργαζομένων μεταξύ των κρατών μελών ήταν ιδιαίτερα περιορισμένη), της ίσης μεταχείρισης μεταξύ ανδρών και γυναικών, της εξασφάλισης ικανοποιητικών συνθηκών υγιεινής και ασφάλειας στον χώρο εργασίας (γεγονός το οποίο συνέβαλε στην ενίσχυση της συνοχής, δεδομένου ότι στις χώρες όπου η προστασία των εργαζομένων ήταν περιορισμένη, ενισχύθηκαν τα συστήματα προστασίας).

2.3.14.2. Η εφαρμογή του προγράμματος κοινωνικής δράσης υλοποιήθηκε, όσον αφορά τους κανόνες κοινωνικής προστασίας, μέσω του καθορισμού κατώτατων ορίων, βάσει πάντα των ελάχιστων υφιστάμενων κοινών διατάξεων των κρατών μελών, γεγονός που είχε ως αποτέλεσμα οι επιπτώσεις τους στον τομέα της συνοχής να μην είναι ιδιαίτερα σημαντικές. Οι καθυστερήσεις που σημειώθηκαν σχετικά με την έγκριση των κανόνων διασυνοριακής υπεργολαβίας δεν συνέβαλαν στην ενίσχυση της συνοχής. Κατά τα τελευταία έτη ενισχύθηκε ο ρόλος των κοινωνικών εταίρων, όπως επιβεβαιώθηκε και με την κύρωση του Πρωτοκόλλου που επισυνάφθηκε στη Συνθήκη, πράγμα που μπορεί να επηρεάσει σημαντικά και την πολιτική των κρατών μελών. Η έγκριση της οδηγίας για την ενημέρωση και τη διαβούλευση με τους εργαζομένους των πολυεθνικών επιχειρήσεων, που έχει ως αποτέλεσμα την προώθηση της ενσωμάτωσης των εργαζομένων στις περιοχές της περιφέρειας, συνέβαλε στην ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής της ΕΕ. Εντούτοις, τα στοιχεία αυτά δεν περιλαμβάνονται στην έκθεση για τη συνοχή.

2.3.14.3. Όσον αφορά την προτεραιότητα που δίδεται στο ζήτημα της απασχόλησης σε κοινοτικό επίπεδο, θέμα που αποτέλεσε αντικείμενο της πρότασης της Επιτροπής για το Σύμφωνο για την Απασχόληση και πιο πρόσφατα των προτάσεων για τη Σύναψη Τοπικών και Περιφερειακών Συμφώνων για την Απασχόληση, είναι ακόμη πολύ πρόωπη η αξιολόγηση των σχετικών αποτελεσμάτων. Το ΕΚΤ μπορεί να συμβάλει στην αντιμετώπιση των διαρθρωτικών προβλημάτων που προκύπτουν από την απουσία εξειδικευμένων εργαζομένων που να ανταποκρίνονται στις ανάγκες της αγοράς εργασίας. Μολονότι η βελτίωση της εξειδίκευσης των διαθέσιμων εργαζομένων δεν επαρκεί για τη δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης, το γεγονός ότι υφίστανται ειδικευμένοι εργαζόμενοι θα προσελκύσει κεφάλαια για την πραγματοποίηση επενδύσεων, οι οποίες θα έχουν ως αποτέλεσμα την αύξηση της απασχόλησης. Εντού-

τοίς, το ΕΚΤ μπορεί να καλύψει ένα μικρό μόνο μέρος των χρηματοδοτικών αναγκών ενός προγράμματος για την παροχή της κατάλληλης εκπαίδευσης και κατάρτισης που θα επικεντρωθεί στις ιδιαίτερες ανάγκες της κάθε περιφέρειας. Η διάθεση πιστώσεων εκ μέρους του ΕΚΤ δίδει τη δυνατότητα στην μεν Κοινότητα να υποστηρίξει την ικανοποίηση των αναγκών συγκεκριμένων περιφερειών στη δε Επιτροπή τη δυνατότητα να βελτιώσει τη συνοχή με τη διάθεση κεφαλαίων τόσο από τα κράτη μέλη όσο και από την Κοινότητα.

2.3.14.4. Σύμφωνα με τη Συνθήκη η πολιτική περιβάλλοντος πρέπει να λαμβάνει υπόψη το ζήτημα της συνοχής (άρθρο 130 Ρ). Στην έκθεση επιβεβαιώνεται ότι η κατάσταση εκκίνησης των χωρών συνοχής είναι γενικά ευνοϊκότερη, δεδομένου ότι η ρύπανση είναι λιγότερο σημαντική, τόσο σε σχέση με το ΑΕΠ όσο και σε σχέση με τον πληθυσμό, από ό,τι στις πλέον προηγμένες χώρες, αλλά επισημαίνεται ότι οι προσπάθειες που καταβάλλονται για την επίτευξη μίας ταχύτερης οικονομικής ανάπτυξης και σύγκλισης των παραγωγικών ικανοτήτων και των επιπέδων απόδοσης «δημιουργούν, αναπόφευκτα, κινδύνους για το περιβάλλον». Εξάλλου, στην έκθεση αναγνωρίζεται ότι η αξιολόγηση των ήδη ληφθέντων μέτρων είναι δύσκολη και ότι η έγκριση του συνόλου των μέτρων που προετοιμάζονται (φορολογία της ενέργειας ή του άνθρακα, μείωση των εκπομπών ρύπων των αυτοκινήτων, αύξηση της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, οδηγίες για τα νιτρικά άλατα, το νερό και την εξυγίανση) είναι δυνατόν να προκαλέσει μείωση του ΑΕΠ, αυξάνοντας σημαντικά το γεωργικό κόστος και το κόστος των οδικών μεταφορών. Εξάλλου αυτό ήταν και το κύριο επιχείρημα που χρησιμοποιήθηκε για αιτιολογηθεί η δημιουργία του Ταμείου Συνοχής και η χρήση ενός σημαντικού μέρους των πόρων του για την προετοιμασία των χωρών συνοχής προκειμένου να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις που θέτει η περιβαλλοντική πολιτική, προκλήσεις που πρόκειται να ενταθούν ακόμη περισσότερο.

2.3.14.5. Όσον αφορά την εκπαίδευση και την επαγγελματική κατάρτιση, τα υφιστάμενα κοινοτικά προγράμματα είναι περιορισμένης έκτασης (αντιπροσωπεύουν περίπου το 0,5 % του κοινοτικού προϋπολογισμού) και, λόγω του καινοτόμου χαρακτήρα τους, είναι ευκολότερη η πρόσβαση σε αυτά των νέων από τις πλέον ανεπτυγμένες περιφέρειες. Παρά το γεγονός αυτό η συμμετοχή στα εν λόγω προγράμματα των σπουδαστών από τις χώρες συνοχής είναι ιδιαίτερα σημαντική.

2.3.14.6. Όσον αφορά τα συμπεράσματα του εν λόγω κεφαλαίου, επισημαίνεται ότι οι αναλύσεις δεν επιβεβαιώνουν, αντίθετα με το κείμενο, το γεγονός ότι οι χώρες συνοχής «επωφελούνται περισσότερο από τις υπόλοιπες» από την ΚΓΠ και την πολιτική Ε&ΤΑ.

2.4. Οι διαρθρωτικές πολιτικές της Κοινότητας

2.4.1. Καταρχήν στην έκθεση επισημαίνεται ότι ο προϋπολογισμός των τεσσάρων Διαρθρωτικών Ταμείων και του Ταμείου Συνοχής αντιπροσωπεύει περίπου το 1/3 του κοινοτικού προϋπολογισμού και σχεδόν το 0,5 % του κοινοτικού ΑΕΠ. Οι εκτιμήσεις αυτές βασίζονται σε προβολές, βάσει της Συμφωνίας του Εδιμβούργου, κατά την οποία εγκρίθηκε η δεύτερη δέσμη Ντελόρ. Στην πραγματικότητα τα πραγματικά στοιχεία για το

1995 καταδεικνύουν ότι η εκτέλεση των διαρθρωτικών δαπανών αντιπροσωπεύει το 0,38 % του κοινοτικού ΑΕΠ. Όσον αφορά τους προϋπολογισμούς των ετών 1996 και 1997 τα προβλεπόμενα για την πραγματοποίηση πληρωμών ποσά επιβεβαιώνουν ότι το σύνολο των διαρθρωτικών δαπανών αναλογεί στο 0,38 και 0,37 % αντίστοιχα του ΑΕΠ της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Όσον αφορά τις πιστώσεις για τις αναλήψεις υποχρεώσεων, οι δημοσιονομικές προοπτικές που εγκρίθηκαν στο Εδιμβούργο προβλέπουν ότι θα πρέπει να προσεγγίσουν το 0,46 % του κοινοτικού ΑΕΠ, ποσοστό που δεν επιτρέπει την επίτευξη ουσιαστικών μακροοικονομικών αποτελεσμάτων για το σύνολο της οικονομίας της Κοινότητας. Σε επίπεδο των χωρών συνοχής, οι επιπτώσεις διαφέρουν, διότι τα ποσά που διατίθενται είναι σημαντικά τόσο ως προς το ΑΕΠ όσο και ως προς τις επενδύσεις και συμβάλουν στη μεγαλύτερη οικονομική ανάπτυξη (περίπου 0,5 %). Επίσης τα Διαρθρωτικά Ταμεία προκάλεσαν μία νέα οικονομική δυναμική και σε ορισμένες περιπτώσεις μία σημαντική αύξηση των πραγματοποιημένων άμεσων ξένων επενδύσεων στις χώρες συνοχής, συμβάλλοντας κατά τον τρόπο αυτό στον εκσυγχρονισμό τους.

2.4.2. Η κύρια προτεραιότητα των διαρθρωτικών πολιτικών της Κοινότητας (Στόχος 1) είναι η ανάπτυξη και η διαρθρωτική προσαρμογή των περιοχών που παρουσιάζουν καθυστέρηση ως προς την ανάπτυξη τους, συμπεριλαμβανομένων των αγροτικών περιοχών, στις οποίες ζει το 26 % του πληθυσμού της ΕΕ και στις οποίες προβλέπεται να πραγματοποιηθεί, κατά την περίοδο 1994-99 η σχεδόν ταυτόσημη κατανομή των πιστώσεων των Διαρθρωτικών Ταμείων μεταξύ των τριών βασικών τομέων παρέμβασης: τον τομέα των υποδομών, τον τομέα των ανθρωπίνων πόρων και τον τομέα των παραγωγικών επενδύσεων. Κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών, παρατηρήθηκε μία σχετική μείωση του ειδικού βάρους του τομέα των υποδομών και μία σχετική αύξηση του ειδικού βάρους του τομέα του παραγωγικού περιβάλλοντος.

2.4.3. Στις περιφέρειες του Στόχου 2, περιοχές που παρουσιάζεται το φαινόμενο της βιομηχανικής παρακμής, ζει σχεδόν το 16 % του πληθυσμού. Περίπου το 11 % του συνόλου των πιστώσεων των Διαρθρωτικών Ταμείων διατίθεται για την επίτευξη του Στόχου αυτού, ενώ η κατανομή τους γίνεται ως ακολούθως: 45 % διατίθενται για το παραγωγικό περιβάλλον, 35 % για τον τομέα των ανθρωπίνων πόρων και οι υπόλοιπες πιστώσεις για την αναπροσαρμογή των επιχειρήσεων και την αποκατάσταση των τοπικών εγκαταστάσεων. Η μείωση του ειδικού βάρους του τομέα των υποδομών οφείλεται στο γεγονός ότι οι εν λόγω περιφέρειες διαθέτουν καλύτερο εξοπλισμό από τις περιφέρειες του Στόχου 1.

2.4.4. Όσον αφορά τον Στόχο 4, την καθιέρωση του οποίου υποστήριξε η ΟΚΕ, είναι απαραίτητο να συνεχισθεί η προσπάθεια πρόβλεψης των οικονομικών μεταβολών, μέσω της ενίσχυσης μίας προληπτικής στρατηγικής σχετικά με την ανεργία και της βελτίωσης των συστημάτων επαγγελματικής κατάρτισης. Η ΟΚΕ ήδη στη γνωμοδότησή της με θέμα «Το μέλλον της συνοχής και οι μακροπρόθεσμες επιπτώσεις για τα Διαρθρωτικά Ταμεία» (υιοθετήθηκε το Φεβρουάριο 1996, εισηγητής: ο κ. van Dijk, σημείο 5.3 vii)) ζήτησε από την Επιτροπή να προβεί «στην αναλυτική αξιολόγηση των επιπτώσεων των παρεμβάσεων βάσει του νέου Στόχου 4».

2.4.5. Όσον αφορά το Στόχο 5 β) που αφορά τις περιφέρειες που αντιμετωπίζουν σημαντικά προβλήματα στον γεωργικό τομέα, απαιτείται να ενισχυθούν σημαντικά τα προγράμματα ολοκληρωμένης ανάπτυξης της υπαίθρου, προκειμένου να επιτευχθούν όσο το δυνατόν καλύτερα αποτελέσματα, βάσει των επιδιωκόμενων στόχων με τη μεταρρύθμιση της ΚΓΠ.

2.4.6. Το Ταμείο Συνοχής τέθηκε σε λειτουργία μόλις το 1993 και έχει ως στόχο την παροχή βοήθειας προς τα τέσσερα λιγότερο ανεπτυγμένα κράτη μέλη, το ΑΕγΧΠ ανά κάτοικο σε όγκο ΜΑΔ των οποίων είναι κατώτερο του 90 % του κοινοτικού μέσου όρου και τα οποία έχουν υποβάλλει ένα πρόγραμμα σύγκλισης, καθώς και τη χρηματοδότηση προγραμμάτων για τις υποδομές στον τομέα των μεταφορών και προγραμμάτων για το περιβάλλον. Η λειτουργία του Ταμείου Συνοχής βασίζεται στην υλοποίηση σχεδίων γεγονός που διευκολύνει τη συνεργασία με την ΕΤΕ.

2.4.7. Στη γνωμοδότησή της για το μέλλον της συνοχής η ΟΚΕ υποστήριξε ότι «τα κράτη μέλη που μειονεκτούν στον τομέα της συνοχής και αδυνατούν να συμμετάσχουν στην τρίτη φάση της ΟΝΕ την 1η Ιανουαρίου 1999» πρέπει να «συνεχίσουν να λαμβάνουν τις ενισχύσεις του Ταμείου Συνοχής, το οποίο ενδεχομένως θα χρειασθεί να προσαρμοσθεί, προκειμένου να τους δοθεί η δυνατότητα να ανταποκριθούν στα κριτήρια σύγκλισης του Μάαστριχτ» και ότι ενδεχομένως τα κράτη μέλη που πληρούν τα κριτήρια σύγκλισης είναι πιθανόν να χρειάζονται ακόμη χρηματοδοτική υποστήριξη, πρόβλημα το οποίο επίσης πρέπει να επιλυθεί (βλ. σημείο 5.3 περιπτώσεις xii) και xiii) της προαναφερθείσας γνωμοδότησης).

2.4.8. Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων υποστήριξε σημαντικά την υλοποίηση των σχεδίων στις επιλέξιμες περιφέρειες της Κοινότητας, επικεντρώνοντας τα χορηγούμενα δάνεια σε σχέδια που αφορούν τις μεταφορές και τις τηλεπικοινωνίες (42 % του συνόλου), σε σχέδια στον τομέα της ενέργειας (15 %) και σε σχέδια στον τομέα του περιβάλλοντος (13 %). Οι χώρες συνοχής έχουν προσφύγει σε σχετικά μικρότερο βαθμό στην ΕΤΕ, γεγονός που θέτει το ζήτημα του συντονισμού μεταξύ των παρεμβάσεων των Διαρθρωτικών Ταμείων και των παρεμβάσεων της ΕΤΕ.

2.4.9. Η αξιολόγηση των αποτελεσμάτων των διαρθρωτικών παρεμβάσεων στις διάφορες επιλέξιμες περιφέρειες είναι δύσκολη λόγω της έλλειψης βασικών στατιστικών στοιχείων (π.χ. μακροοικονομικών στοιχείων για περιφέρειες άλλες από αυτές των χωρών συνοχής), των διαφόρων πιθανών μεθόδων αξιολόγησης που χρησιμοποιούνται (υποδείγματα εισροών-εκροών και υποδείγματα συνολικής ζήτησης), των δυσκολιών διάκρισης μεταξύ των αποτελεσμάτων που έχει η εφαρμογή των διαρθρωτικών πολιτικών και των αποτελεσμάτων, γενικά, των άλλων οικονομικών πολιτικών (όπως αναγνωρίζεται στην έκθεση με τη διαπίστωση ότι οι διαρθρωτικές πολιτικές έχουν συμβάλει στον περιορισμό των αρνητικών συνεπειών της ύφεσης) και της αδυναμίας σταθεροποίησης της κατάστασης χωρίς την πραγματοποίηση πρόσθετων επενδύσεων. Όλοι οι εν λόγω παράγοντες επιβάλλουν την προεκτιμητική εξέταση των αποτελεσμάτων εκ μέρους της Επιτροπής.

2.4.10. Η συγκέντρωση των πραγματοποιούμενων διαρθρωτικών δαπανών στις περιφέρειες με το χαμηλότερο ΑΕΠ ή τη χαμηλότερη απόδοση, είχε ως αποτέλεσμα τη θετική, για τη συνοχή, ανακατανομή του εισοδήματος, όπως καταδεικνύεται από τις καμπύλες του Lorentz, η οποία ήταν εντονότερη για τις περιφέρειες του Στόχου 1 και τις περιφέρειες του Στόχου 2, ενώ αναμένεται επίσης να είναι εντονότερη κατά τη περίοδο 1989-1993 σε σχέση με τις προβλέψεις για τη περίοδο 1994-1999.

2.4.11. Η οικονομική ανάπτυξη των τεσσάρων χωρών που δικαιούνται χρηματοδότηση από το Ταμείο Συνοχής επηρεάστηκε επίσης θετικά από κοινοτικές ενισχύσεις. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Επιτροπής η πρόσθετη αύξηση του ΑΕΠ ανήλθε σε +0,5 ποσοστιαίες μονάδες ετησίως κατά τη περίοδο 1989-1993, γεγονός που σημαίνει ότι χωρίς τις ενισχύσεις των Διαρθρωτικών Ταμείων και του Ταμείου Συνοχής, το μέσο ετήσιο ποσοστό ανάπτυξης των χωρών αυτών θα ήταν της τάξης του 1,7% αντί του μέσου ετήσιου ποσοστού ανάπτυξης της τάξης του 2,2% που διαπιστώθηκε, με αποτέλεσμα το ποσοστό ανάπτυξής τους να είναι χαμηλότερο από τον κοινοτικό μέσο όρο. Κατά τον ίδιο τρόπο το ετήσιο ποσοστό ανάπτυξής τους για την περίοδο 1994-1999 αναμένεται να ανέλθει στο 3,2% αντί για 2,6%. Δυστυχώς, η Επιτροπή δεν παρέχει συγκρίσιμες εκτιμήσεις για τις περιφέρειες που είναι επιλέξιμες για τη χορήγηση χρηματοδότησης από τα Διαρθρωτικά Ταμεία αλλά όχι από το Ταμείο Συνοχής.

2.4.12. Γενικά, η έκθεση επιβεβαιώνει το γεγονός ότι το 1/4 περίπου των ενισχύσεων που χορηγήθηκαν στις τέσσερις χώρες συνοχής επιστρέφει στα άλλα ανεπτυγμένα κράτη μέλη υπό τη μορφή εισαγωγής εξοπλισμού και τεχνογνωσίας, ενώ υπολογίζεται ότι το 1999 το εν λόγω ποσοστό είναι δυνατόν να ανέλθει στο 35%. Επίσης η βελτίωση του βιοτικού επιπέδου και η άνοδος του επιπέδου κατανάλωσης στις χώρες συνοχής είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση των ενδοκοινοτικών συναλλαγών και κατά συνέπεια την επέκταση της οικονομικής δραστηριότητας των ενδιαφερομένων χωρών. Στην Έκθεση επίσης δεν λαμβάνεται υπόψη το γεγονός ότι, ως προς τις εισροές και εκροές κεφαλαίων, οι ενισχύσεις που χορηγήθηκαν στις χώρες συνοχής είναι λιγότερο υψηλές ή ίσες σε σχέση με τα υψηλότερα ποσά που κατέβαλαν οι εν λόγω χώρες στον κοινοτικό προϋπολογισμό λόγω της βελτίωσης του εισοδήματός των και της αύξησης του καταβαλλόμενου ΦΠΑ.

2.4.13. Όσον αφορά το σύστημα χειρισμού των διαρθρωτικών παρεμβάσεων, η έκθεση αναφέρει, δικαιολογημένα, τη διοικητική αναδιοργάνωση που έγινε σε ορισμένα κράτη μέλη και τη διάδοση μεθόδων προγραμματισμού και αξιολόγησης, εκ των προτέρων και των υστέρων, οι οποίες δεν αποτελούσαν μέρος των εφαρμοζόμενων από αυτές μεθόδων διαχείρισης. Εντούτοις, συνεχίζεται η εξάρτηση της Επιτροπής από τα κράτη μέλη ως προς τη αξιολόγηση, ενώ τα αποτελέσματα που παρουσιάζονται στην έκθεση βασίζονται σε εκ των προτέρων αξιολογήσεις. Αποτελεί ζήτημα καθοριστικής σημασίας η θέσπιση αποτελεσματικότερων μεθόδων αξιολόγησης από την Επιτροπή, καθώς και η καλύτερη προετοιμασία της αξιολόγησης της παρούσας περιόδου προγραμματισμού. Η μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε για την κατάρτιση της έκθεσης για τη συνοχή, μπορεί να αποτελέσει τη βάση για την αξιολόγηση που θα πραγματοποιήσει η Επιτροπή, ενόψει της επόμενης περιόδου προγραμματισμού.

2.4.14. Γενικότερα, όσον αφορά τις μεθόδους διαχείρισης, στην έκθεση δεν γίνεται καμία αναφορά στις κριτικές που ασκήθηκαν από τους δικαιούχους των χρηματοδοτούμενων δράσεων τόσο σχετικά με την αύξηση των γραφειοκρατικών διαδικασιών όσο και σχετικά με τα συνεχή προβλήματα που προκάλεσε η διαδικασία προγραμματισμού και οι μέθοδοι λήψης των αποφάσεων για την επιλεξιμότητα των δαπανών, καθώς και ως προς το ζήτημα των αρμοδιοτήτων των διαφόρων Ταμείων σε σχέση με την πραγματοποίηση των διαφόρων δαπανών. Επίσης παρατηρούνται συνεχείς καθυστερήσεις ως προς την καταβολή των ποσών, εν μέρει λόγω της υποκατάστασης της λογικής του σχεδίου από τη λογική του προγράμματος. Η Επιτροπή, με την ευκαιρία της εν λόγω ενδιάμεσης αξιολόγησης των πολιτικών συνοχής, θα έπρεπε να προβεί στην παρουσίαση προτάσεων που θα είχαν ως στόχο την απλοποίηση και την επιτάχυνση της διαδικασίας λήψης των αποφάσεων.

3. Προοπτικές και συμπεράσματα

3.1. Ούτε το 1988 ούτε το 1993, πραγματοποιήθηκε αναδιοργάνωση του αριθμού των Διαρθρωτικών Ταμείων, η οποία επιβάλλεται πλέον λόγω της ριζικής μεταβολής ως προς τη προσέγγιση, τις αρχές, τις προτεραιότητες και τους προσανατολισμούς των διαρθρωτικών πολιτικών. Η διατήρηση των τριών Διαρθρωτικών Ταμείων, η δημιουργία του Χρηματοδοτικού Μέσου για την αλιεία και του Ταμείου Συνοχής, καθώς και οι τροποποιήσεις των κανονισμών, κατέστησαν πολυπλοκότερη τη διαδικασία, αντί να την απλοποιήσουν, και προκάλεσαν προβλήματα ως προς τις αρμοδιότητες σχετικά με την εκτέλεση των δράσεων. Ακόμη και στην περίπτωση των σχέσεων μεταξύ των κρατών μελών και της Επιτροπής, οι οποίες θα έπρεπε να είναι περισσότερο σαφείς και διαφανείς, υφίστανται διάφορα προβλήματα που είναι δυνατόν να προκαλέσουν συγκρούσεις, ιδιαίτερα όσον αφορά τον προσδιορισμό της επιλεξιμότητας των δαπανών προγραμμάτων που έχουν ήδη εγκριθεί, τον έλεγχο της προσθετικότητας ή των πραγματοποιούμενων δαπανών. Η κατάσταση που επικρατεί ως προς τους τελικούς δικαιούχους είναι ακόμη χειρότερη: αντιμετωπίζουν προβλήματα προσανατολισμού σχετικά με τα πολλαπλά προγράμματα παρέμβασης που αλληλεπικαλύπτονται, χωρίς να υφίσταται κανένας συντονισμός σε επίπεδο περιφερειών. Το παράδειγμα της Ιρλανδίας, στην οποία οι οικονομικοί και κοινωνικοί εταίροι και οι τοπικές και περιφερειακές αρχές συμμετέχουν πλήρως στις επιτροπές παρακολούθησης, καταδεικνύει ότι είναι δυνατή η αποτελεσματικότερη εφαρμογή των Διαρθρωτικών Ταμείων. Η ΟΚΕ επιθυμεί επίσης να προβάλλει το πρότυπο που εφαρμόζεται στη Σουηδία για τους στόχους 3 και 4. Ένα πρόγραμμα του στόχου 3 πρέπει να εγκριθεί τόσο από την περιφερειακή επιτροπή του στόχου 3, στην οποία εκπροσωπούνται οι κοινωνικοί εταίροι καθώς και άλλα οικονομικά συμφέροντα, όσο και από τις αρμόδιες για την απασχόληση περιφερειακές αρχές. Παρόμοια ρύθμιση ισχύει και για το στόχο 4. Το πρότυπο αυτό με το «διπλό βέτο» έχει αποδειχθεί ότι παράγει αποφάσεις που έχουν αιτιολογηθεί ορθώς και έχει δημιουργήσει καλές προϋποθέσεις για αποτελεσματικά προγράμματα. Σχετικά, η ΟΚΕ τονίζει ότι η κάθετη και η οριζόντια εταιρική σχέση είναι δυνατό να καταστεί ακόμη πιο στενή και αποτελεσματική, μέσω μιας ενισχυμένης συμμετοχής των τοπικών αρχών και των οικονομικών και κοινωνικών

εταίρων. Αποτελεί δε σημαντικό σύνδεσμο μεταξύ των διαρθρωτικών παρεμβάσεων της Κοινότητας και της προθυμίας των πολιτών να αποδεχθούν τις ενισχύσεις αυτές, με στόχο μια συγκεκριμένη διαμόρφωση της ανάπτυξης των περιφερειών της Κοινότητας, και να χρησιμοποιήσουν με τον κατάλληλο τρόπο. Τα μέσα της τεχνικής βοήθειας χρειάζεται να χρησιμοποιηθούν περισσότερο από ό,τι στο παρελθόν ως συνοδευτικός παράγοντας της εταιρικής σχέσης και για την αύξηση των ικανοτήτων των ενδιαφερόμενων. Η ΟΚΕ συμμαρτίζεται την άποψη της Επιτροπής, σύμφωνα με την οποία, η περαιτέρω ανάπτυξη της εταιρικής σχέσης έχει μεγάλη σημασία για την ενίσχυση της ιδιότητας του πολίτη της ΕΕ, της δημοκρατίας και της αλληλεγγύης.

3.2. Η καταλληλότητα στόχων, πόρων, δραστηριοτήτων και διαδικασιών των διαρθρωτικών πολιτικών και των Διαρθρωτικών Ταμείων θα πρέπει να αποτελέσει το κεντρικό θέμα της επόμενης περιόδου προγραμματισμού. Η περιφερειακή πολιτική της Κοινότητας δεν αποτελεί απλώς ένα μέσο ανακατανομής των εισοδημάτων, ούτε πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο κεντρικού σχεδιασμού, που αγνοεί την πραγματική κατάσταση που επικρατεί σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο. Η αυξανόμενη αυτονομία ως προς την υλοποίηση των δράσεων, συμπεριλαμβανομένης της συμμετοχής των οικονομικών και κοινωνικών εταίρων, θα πρέπει να βασίζεται στην αποτελεσματικότητα των αναλαμβανόμενων δράσεων, δίδοντας προτεραιότητα στην καλύτερη δυνατή χρήση των κοινοτικών πόρων. Ο βαθμός οικονομικής αποκέντρωσης της εν λόγω πολιτικής είναι ιδιαίτερα σημαντικός. Εντούτοις, στην περίπτωση που διατηρηθούν οι υπερβολικά πολύπλοκες, όπως αναγνωρίζει η Επιτροπή, υφιστάμενες διαδικασίες, οι προσπάθειες αποκέντρωσης θα οδηγηθούν σε αδιέξοδο. Απαιτείται η ριζική τροποποίηση των υφιστάμενων διαδικασιών. Κατά την επόμενη μεταρρύθμιση των Διαρθρωτικών Ταμείων απαιτείται η υιοθέτηση μίας ριζικότερης προσέγγισης σε σχέση με τις προηγούμενες. Μόνον κατά τον τρόπο αυτό θα επιτευχθεί η δημιουργία των αναγκαίων προϋποθέσεων που θα αποτελέσουν το πλαίσιο για την αναγκαία και αποτελεσματική απλοποίηση των διαδικασιών και την ύπαρξη μεγαλύτερης διαφάνειας ως προς τις χρηματοδοτούμενες από τα Διαρθρωτικά Ταμεία δράσεις. Στην περίπτωση που διατηρηθεί το υφιστάμενο πλαίσιο, με το σημερινό αριθμό ταμείων και προγραμμάτων, τα περιθώρια απλοποίησης των διαδικασιών είναι πολύ περιορισμένα. Στον τομέα αυτό ο ορθολογισμός και η μείωση των στόχων και των διαρθρωτικών ταμείων επιβάλλεται ν' ανταποκρίνονται στην ανάγκη διατήρησης της πολιτικής επιλογής για την προτεραιότητα που δόθηκε πάντοτε στις περιοχές με καθυστερημένη ανάπτυξη, όπου υπάρχει μαζική ανεργία: συγκέντρωση των πόρων για να επιτευχθούν τα καλύτερα δυνατά αποτελέσματα από πλευράς ανάπτυξης και απασχόλησης μέσω του εδαφικού προσανατολισμού, στον ανώτατο βαθμό, των παρεμβάσεων και απλοποίησης των διοικητικών διαδικασιών που διέπουν την πρόσβαση στις παρεμβάσεις των διαρθρωτικών ταμείων.

3.3. Στην περίπτωση διατήρησης του υφιστάμενου πλαισίου, ο επαναπροσδιορισμός των στόχων, προκειμένου να καταστεί δυνατή η μεγαλύτερη συγκέντρωση των κοινοτικών παρεμβάσεων, θα έχει ως αποτέλεσμα την πρόκληση σημαντικών μεταβολών ως προς τις επιλέξιμες περιφέρειες και υπάρχει ο κίνδυνος οι προτάσεις να βασισθούν μόνο σε κριτήρια που αφορούν δημοσιονομικούς περιορισμούς. Ένα μέρος των

περιφερειών που παρουσιάζουν καθυστέρηση ως προς την ανάπτυξη τους υπερβαίνει σήμερα τα καθορισμένα όρια, όπως συμβαίνει στην περίπτωση των κεντρικών περιφερειών των χωρών που υπάγονται στο Στόχο 1, για τις οποίες θα πρέπει να αναζητηθεί μία προσωρινή λύση ώστε να μη παρεμποδισθεί η επίτευξη των επιδιωκόμενων στόχων. Στην περίπτωση που διατηρηθεί το ίδιο όριο και για τις κοινοτικές ενισχύσεις, ο πληθυσμός που καλύπτεται από το Στόχο 1 είναι δυνατόν να μειωθεί σημαντικά. Με το ίδιο γεγονός που θα έχει ως συνέπεια τη μεγαλύτερη διασπορά της χρηματοδότησης και θα επηρεάσει τον προσδιορισμό των άλλων στόχων, καθώς και τον καθορισμό των πιστώσεων των Διαρθρωτικών Ταμείων για την επόμενη περίοδο προγραμματισμού. Επιβάλλεται να αξιοποιηθεί η ευκαιρία για να επανεξετασθεί ο αριθμός των υφιστάμενων Ταμείων και να προσαρμοσθεί η λειτουργία τους στους στόχους και στις προτεραιότητες των διαρθρωτικών πολιτικών. Η Συνθήκη ήδη, βάσει του άρθρου 130 Δ, προβλέπει τη δυνατότητα «συνένωσης των Ταμείων» (των Διαρθρωτικών Ταμείων).

3.4. Η ΟΚΕ προτείνει, σαν πρώτη προσέγγιση για τη συζήτηση, τον περιορισμό των συνολικά επιδιωκόμενων στόχων σε δύο. Προτείνεται ο καθορισμός ενός στόχου Α) για την ενίσχυση της οικονομικής συνοχής και τη «μείωση των διαφορών μεταξύ των επιπέδων ανάπτυξης των διαφόρων περιφερειών και της καθυστέρησης των μειονεκτουσών περιφερειών, συμπεριλαμβανομένων των αγροτικών περιοχών», σύμφωνα με τους στρατηγικούς στόχους που προβλέπονται στο άρθρο 130Α της Συνθήκης. Τούτο θα γίνεται με βάση, τη γεωγραφική θέση της κάθε περιφέρειας και θα ενσωματώνει τις ειδικές οικονομικές επιδιώξεις των υφιστάμενων στόχων 1, 2, 5 β) και 6, λαμβάνοντας ταυτόχρονα υπόψη τη χωροταξία, τη συνοχή του κοινοτικού χώρου και τη διασυννοριακή συνεργασία. Προτείνεται επίσης ο καθορισμός ενός στόχου Β) για την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η γεωγραφική θέση των περιφερειών, και η συνένωση των δράσεων στο πλαίσιο των υφιστάμενων στόχων 3 και 4, των διαφόρων πρωτοβουλιών και των κοινοτικών προγραμμάτων, όπου είναι σκόπιμο να προστεθούν εκείνα που προσανατολίζονται προς την ισότητα ευκαιριών και επιτρέπουν έτσι να βελτιωθεί η θέση των γυναικών στην αγορά εργασίας και προς την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού.

3.5. Μπορούν επίσης να συνενωθούν σε δύο τα υφιστάμενα ταμεία, ένα για κάθε προαναφερθέντα στόχο. Κατά τον τρόπο αυτό, όσον αφορά τις διαδικασίες και τη διαχείριση, θα καταστεί δυνατή η επίλυση των υφιστάμενων προβλημάτων, μέσω της ταυτόχρονης παρέμβασης στο πλαίσιο διαφόρων στόχων και ταμείων στην ίδια γεωγραφική περιοχή. Κατά τον τρόπο αυτό στις περιφέρειες του στόχου Α θα πραγματοποιείται παρέμβαση του πρώτου ταμείου ακόμη και στην περίπτωση υλοποίησης δράσεων που αφορούν την κοινωνική συνοχή και την επίδειξη αλληλεγγύης. Επίσης θα βελτιωθεί η διάδοση των ορθών πρακτικών και κατά συνέπεια οι δικαιούχοι των δράσεων που αφορούν την κοινωνική συνοχή θα μπορούσαν να επωφεληθούν από τις καλύτερες εμπειρίες που θα χρηματοδοτηθούν από ένα άλλο ταμείο. Επίσης, όσον αφορά τις υπηρεσίες της ίδιας της Επιτροπής είναι αναγκαίο να διασφαλισθεί ότι, κατά τον προσδιορισμό του πρώτου συνολικού επιδιωκόμενου στόχου, λαμβάνονται υπόψη οι υφιστάμενες γνώσεις και εμπειρίες, τόσο όσον αφορά τους κοινωνικούς στόχους

και την κατάρτιση, όσο και την ολοκληρωμένη ανάπτυξη της υπαίθρου. Κατά παρόμοιο τρόπο, θα πρέπει να μειωθεί ο αριθμός των κοινοτικών πρωτοβουλιών με την ενσωμάτωση των επιτυχημένων δράσεων στην κανονική δραστηριότητα των ταμείων. Επίσης, θα πρέπει να υπάρξει εντονότερη περιφερειακή συγκέντρωση των ενισχύσεων του ταμείου και μεγαλύτερη διαφοροποίηση μεταξύ των περιφερειών ως προς τα εφαρμοζόμενα μέτρα. Τέλος, θα πρέπει να ενισχυθεί ιδιαίτερα η πτυχή της επικουρικότητας με την επιδίωξη στενότερης συνεργασίας μεταξύ των τοπικών αρχών και των οικονομικών και κοινωνικών εταίρων.

3.6. Στόχος επιβάλλεται να είναι η διασφάλιση της μεγαλύτερης συνεκτικότητας των κοινοτικών παρεμβάσεων και ο καλύτερος συντονισμός των υπηρεσιών της Επιτροπής, γεγονός που θα διευκολύνει, επίσης, τον επί τόπου συντονισμό. Βάσει κάθε συνολικού στόχου το ύψος της κοινοτικής συμμετοχής πρέπει να διαμορφωθεί κατά τρόπο που να λαμβάνονται υπόψη τόσο η ιδιαιτερότητα όσο και ο βαθμός καθυστέρησης της κάθε περιφέρειας, καθώς και η σχετική ευημερία του αντίστοιχου κράτους μέλους. Κατά συνέπεια, τα λιγότερο αναπτυγμένα κράτη, τα οποία διαθέτουν λιγότερες δυνατότητες χρηματοδότησης κατάλληλων προγραμμάτων οικονομικής και κοινωνικής συνοχής, θα πρέπει να επωφεληθούν από επιπλέον πόρους, μέσω της μεταφοράς πιστώσεων στο πλαίσιο των διαδικασιών του συνολικού προϋπολογισμού της Κοινότητας, προκειμένου να τους δοθεί η δυνατότητα να προσδιορίσουν τις προτεραιότητές τους στο πλαίσιο των συμφωνηθέντων πολιτικών συνοχής της Κοινότητας. Η εν λόγω διαδικασία διαμόρφωσης του βαθμού της κοινοτικής συμμετοχής παρουσιάζει το πρόσθετο πλεονέκτημα ότι διασφαλίζει τη χορήγηση της χρηματοδοτικής υποστήριξης της Κοινότητας προς τις περιφέρειες που αντιμετωπίζουν σημαντικές οικονομικές δυσκολίες, και έχουν τα χαρακτηριστικά των περιφερειών των Στόχων 1, 2, 5β και 6 και ότι μεγαλύτερο μέρος των χρηματοδοτικών ενισχύσεων συγκεντρώνεται στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες (περιφέρειες του Στόχου 1).

3.7. Η ΟΚΕ στη γνωμοδότησή της με θέμα «Το μέλλον της συνοχής και οι μακροπρόθεσμες επιπτώσεις για τα Διαρθρωτικά Ταμεία» (έγγρ. CES 246/96 που υιοθετήθηκε το Φεβρουάριο 1996 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. van Dijk), προσέβη στην ανάλυση των επιπτώσεων που θα έχει η διεύρυνση, η ΟΝΕ και η θέση των κρατών μελών, υποστηρίζοντας την αύξηση των δημοσιονομικών πόρων των Διαρθρωτικών Ταμείων και ζητώντας, παράλληλα, τη βελτίωση της αποτελεσματικότητάς τους και τη θέσπιση μηχανισμών, βάσει της ριζικής αναδιοργάνωσης του προγράμματος Phare, «που να αφορούν αποκλειστικά την προώθηση της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης των ΧΚΑΕ μέχρι την ημερομηνία προσχώρησής τους στην ΕΕ και μετά από αυτή. Σε αντίθετη περίπτωση διατρέχεται ο κίνδυνος να αυξηθούν οι διαφορές που υφίστανται ως προς την οικονομική και κοινωνική συνοχή των υφιστάμενων κρατών μελών» (σημείο 5.3, περίπτωση χ) της προαναφερθείσας γνωμοδότησης).

3.8. Όσον αφορά τις προκλήσεις που καλείται να αντιμετωπίσει η κοινοτική πολιτική, η υφιστάμενη πολιτική βούληση θα πρέπει να λάβει συγκεκριμένη μορφή μέσω της θέσπισης νέων ή της αναπροσαρμογής των υφιστάμενων μέσων και της διάθεσης των κατάλληλων πόρων που να ανταποκρίνονται στη σοβαρότητα των προβλημάτων που θα κληθούν να αντι-

μετωπίσουν. Οι τρεις βασικές προκλήσεις που καλείται να αντιμετωπίσει η ΕΕ είναι η οικονομική συνοχή, η κοινωνική συνοχή και η διεύρυνση. Τα μέσα που θα χρησιμοποιηθούν και οι αντίστοιχοι δημοσιονομικοί πόροι θα πρέπει να συμβαδίζουν με τον χαρακτήρα των δράσεων που αναλαμβάνονται και να σέβονται τις κοινοτικές αρχές. Η ΟΚΕ στις σχετικές γνωμοδοτήσεις της υποστήριξε την άποψη ότι θα πρέπει να συνεχισθεί η πραγματοποίηση των παρεμβάσεων που αποσκοπούν στην ενίσχυση της συνοχής στο εσωτερικό της ΕΕ και ότι θα πρέπει κατά τη χορήγηση των κοινοτικών ενισχύσεων να δοθεί προτεραιότητα στα λιγότερο ισχυρά οικονομικά κράτη μέλη τα οποία δεν διαθέτουν τα κατάλληλα μέσα για να αναλάβουν τα ίδια την ενίσχυση των μειονεκτουσών περιφερειών τους. Θα πρέπει κατά συνέπεια να επανεπιβεβαιωθεί το ζήτημα της κατά προτεραιότητας ενίσχυσης των λιγότερο ανεπτυγμένων περιφερειών. Η ΟΚΕ θα προβεί στην κατάρτιση συμπληρωματικής γνωμοδότησης για τις συγκεκριμένες προτάσεις σχετικά με τη μεταρρύθμιση των Διαρθρωτικών Ταμείων, τις οποίες θα υποβάλει η Επιτροπή μετά την ολοκλήρωση των εργασιών της Διακυβερνητικής Διάσκεψης.

3.9. Γενικότερα τόσο η πρακτική όσο και τα συγκεκριμένα παραδείγματα, τα οποία αντικατοπτρίζονται πλήρως στα στατιστικά στοιχεία, καταδεικνύουν ότι η παρούσα λειτουργία των Διαρθρωτικών Ταμείων δεν ανταποκρίνεται στις ριζικές μεταβολές που υφίσταται τόσο η οικονομία όσο και η κοινωνία των κρατών μελών, λόγω της εμφάνισης της κοινωνίας των

πληροφοριών και των γνώσεων, της οικονομικής και χρηματοπιστωτικής παγκοσμιοποίησης και της ταχύτατης εξέλιξης των νέων τεχνολογιών. Η ανάγκη ταχύτατης λήψης των αποφάσεων που επιβάλλει το νέο οικονομικό περιβάλλον που έχει διαμορφωθεί, δεν συμβαδίζει ούτε με τις υφιστάμενες διαδικασίες ούτε με τις υφιστάμενες προθεσμίες για τη λήψη των αποφάσεων και την πραγματοποίηση των πληρωμών.

3.10. Η ΟΚΕ επικροτεί τις σημαντικές προόδους που πραγματοποιεί η 1η έκθεση για την οικονομική και κοινωνική συνοχή ως προς την ανάλυση και εξέταση των πολιτικών συνοχής. Παρά τις σημαντικές προόδους που έχουν σημειωθεί, η έκθεση υπογραμμίζει τα επιπλέον οφέλη που μπορούν να προκύψουν από την ενίσχυση και τον καλύτερο συντονισμό των πολιτικών της Κοινότητας με τις πολιτικές που εφαρμόζονται από τα ίδια τα κράτη μέλη. Παρά το γεγονός ότι κεντρικό θέμα πολλών συζητήσεων του παρελθόντος ήταν ο ρόλος και η λειτουργία των Διαρθρωτικών Ταμείων και του Ταμείου Συνοχής και ότι υφίστανται βέβαια επιχειρήματα για τον καλύτερο σχεδιασμό και λειτουργία των εν λόγω Ταμείων, το σημαντικότερο, ίσως, χαρακτηριστικό της παρούσας έκθεσης είναι η σαφής ένταξη μίας σειράς πολιτικών της Κοινότητας στο πλαίσιο της συζήτησης που αφορά τους τρόπους διασφάλισης μεγαλύτερης συνοχής. Η ΟΚΕ θα εκμεταλλευθεί κάθε ευκαιρία που θα της δοθεί προκειμένου να καταθέσει τη συμβολή της στη συζήτηση που διεξάγεται και να προτείνει τη λήψη μέτρων ώστε να καταστεί η επίτευξη συνοχής ένας εφικτός στόχος.

Βρυξέλλες, 23 Απριλίου 1997.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής με αντικείμενο τις Πυρηνικές βιομηχανίες στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Ενδεικτικό πυρηνικό πρόγραμμα σύμφωνα με το άρθρο 40 της Συνθήκης Euratom)»

(97/C 206/17)

Στις 27 Σεπτεμβρίου 1996, και σύμφωνα με το άρθρο 40 της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας, η Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω ανακοίνωση.

Το τμήμα ενέργειας, πυρηνικών θεμάτων και έρευνας στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 2 Απριλίου 1997, με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Lyons.

Κατά την 345η σύνοδο ολομέλειας (συνεδρίαση της 24ης Απριλίου 1997), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 101 ψήφους υπέρ, 18 κατά και 11 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 40 της Συνθήκης Euratom, η Επιτροπή υποχρεούται, αφού ζητήσει τη γνώμη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής, να δημοσιεύει «περιοδικώς προγράμματα ενδεικτικού χαρακτήρος κυρίως επί των στόχων της παραγωγής πυρηνικής ενέργειας και επί των παντός είδους επενδύσεων που συνελάγεται η πραγματοποίησή τους».

1.2. Από την υιοθέτηση της Συνθήκης Euratom, η Επιτροπή δημοσίευσε τρία ενδεικτικά προγράμματα, κατά τα έτη 1966, 1972 και 1985. Το τελευταίο πρόγραμμα προσαρμόστηκε στα σύγχρονα δεδομένα το 1990. Πράγματι, η Επιτροπή εκτιμούσε μεν ότι οι προσανατολισμοί του εν λόγω προγράμματος όσον αφορά τις προοπτικές ανάπτυξης της πυρηνικής βιομηχανίας παρέμεναν ως επί το πλείστον έγκυροι, έκρινε όμως σκόπιμη την προσαρμογή του, για να ληφθούν υπόψη οι προοπτικές που άνοιγε η εσωτερική αγορά και οι δράσεις που έπρεπε να αναληφθούν για την πλήρη υλοποίησή του, με συνεκτίμηση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της αγοράς πυρηνικής ενέργειας και των προβλημάτων των ενδιαφερόμενων επιχειρήσεων.

1.3. Αυτές οι δράσεις προτεραιότητας αφορούσαν την αγορά εξοπλισμού και εξαρτημάτων κατά την άποψη της Επιτροπής η δημιουργία μιας πραγματικής κοινής αγοράς για τους δύο αυτούς τομείς ήταν απαραίτητη για τη μείωση του κόστους των επενδύσεων και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των πυρηνικών βιομηχανιών.

1.4. Εντούτοις, χρειάστηκε να περάσουν 11 χρόνια μέχρις ότου η Επιτροπή — στο πλαίσιο του Λευκού Βιβλίου με θέμα «Μια ενεργειακή πολιτική για την Ευρωπαϊκή Ένωση»⁽¹⁾ και σε μια εποχή όπου η ενεργειακή κατάσταση της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η οργάνωση της αγοράς ενέργειας είχαν αλλάξει αισθητά — επανεξετάσει εμπειριστικώς το ρόλο της πυρηνικής ενέργειας. Στο έγγραφό της, η Επιτροπή εξετάζει το ρόλο της σε συνάρτηση με τους τρεις στόχους που καθόρισε στο Λευκό Βιβλίο και οι οποίοι είναι οι εξής: η παγκόσμια ανταγωνιστικότητα, η ασφάλεια του εφοδιασμού και η προστασία του περιβάλλοντος.

2. Η ανακοίνωση της Επιτροπής

2.1. Στην ανακοίνωσή της, η Επιτροπή επανεξετάζει την κατάσταση της πυρηνικής βιομηχανίας στην Ευρωπαϊκή

Ένωση στα μέσα της δεκαετίας του '90. Πάνω από 140 πυρηνικοί αντιδραστήρες λειτουργούν στο Βέλγιο, τη Γερμανία, την Ισπανία, τη Γαλλία, την Ολλανδία, τη Φινλανδία, τη Σουηδία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Οι αντιδραστήρες αυτοί παρέχουν το ένα τρίτο περίπου του παραγόμενου στην Ευρωπαϊκή Ένωση ηλεκτρισμού. Αποτελούν μέρος μιας σταθερά θεμελιωμένης πυρηνικής βιομηχανίας η οποία καλύπτει το σύνολο του κύκλου του πυρηνικού καυσίμου, διαθέτει τη δική της τεχνολογική βάση και, σύμφωνα με τα στοιχεία του τομέα, απασχολεί πάνω από 400 000 άτομα, τα περισσότερα από τα οποία διαθέτουν προσόντα υψηλού επιπέδου.

2.2. Ωστόσο, η παραγωγή ηλεκτρισμού από πυρηνική ενέργεια δημιουργεί και σοβαρές ανησυχίες. Υπάρχει συνεπώς πρόβλημα αποδοχής αυτής της μορφής ενέργειας, πράγμα που οφείλεται στις ανησυχίες ως προς την ασφάλεια της πυρηνικής ενέργειας, τη μεταφορά και τη διάθεση των πυρηνικών αποβλήτων και την εξάπλωση των πυρηνικών όπλων.

2.3. Στην ανακοίνωσή της, η Επιτροπή αναλύει τη λειτουργία της πυρηνικής βιομηχανίας από την άποψη των ποικίλων δραστηριοτήτων στις οποίες συμμετέχει. Στο έγγραφο εξετάζεται ακόμη το κόστος παραγωγής του τομέα, καθώς και το κόστος παροπλισμού, καυσίμου, διάθεσης των αποβλήτων και αποθήκευσης, και εκτιμάται κατά πόσο η βιομηχανία αυτή είναι ανταγωνιστική σε σχέση με άλλες πηγές ηλεκτροπαραγωγής. Αναφέρεται, επίσης, η συμβολή της σχετικής βιομηχανίας στις εξαγωγές, στην απασχόληση εγχώριου ειδικευμένου προσωπικού εντός της ΕΕ, στην καινοτομία και την τεχνική ανάπτυξη και σημειώνεται ότι, από τη φύση τους, οι επενδύσεις είναι μακροπρόθεσμου χαρακτήρα.

2.4. Στη συνέχεια, εξετάζονται η ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού και η συμβολή της πυρηνικής ενέργειας στο στόχο αυτό. Το έγγραφο της Επιτροπής πραγματεύεται την προστασία του πληθυσμού και του περιβάλλοντος, ενώ ένα κεφάλαιο είναι ειδικά αφιερωμένο σε προβλήματα πυρηνικής ασφάλειας στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη και την ΚΑΚ. Ωστόσο, η Επιτροπή δεν είναι σε θέση να προβλέψει με βεβαιότητα την ποσότητα ηλεκτρισμού που θα παράγεται από την πυρηνική ενέργεια μετά από το 2000.

2.5. Στην ανακοίνωσή της, η Επιτροπή εξετάζει κατόπιν τις επιχειρηματικές ευκαιρίες της Ευρωπαϊκής πυρηνικής βιομηχανίας, τους όρους για τον εφοδιασμό με πυρηνικά καύσιμα,

⁽¹⁾ COM(95) 682 τελικό της 13. 12. 1995.

τις τεχνολογικές προκλήσεις της πυρηνικής ασφάλειας, καθώς και θέματα σχετικά με τα αναλωμένα καύσιμα, τα πυρηνικά απόβλητα και τον παροπλισμό, τη μεταφορά ραδιενεργών υλικών, τη χρήση πλουτωνίου και το μέλλον της πυρηνικής τεχνολογίας, έρευνας και ανάπτυξης.

2.6. Στα συμπεράσματά της, η Επιτροπή προτείνει την υιοθέτηση αρχών εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης με στόχο τη δημιουργία ενός πλαισίου για την αδιάκοπη συμβολή της πυρηνικής ενέργειας στην παροχή ηλεκτρισμού. Οι προτεινόμενες αρχές είναι οι εξής:

- το δικαίωμα απόφασης για την ανάπτυξη ή μη ειρηνικών χρήσεων της πυρηνικής ενέργειας ανήκει σε έκαστο κράτος μέλος·
- θα πρέπει να γίνεται σεβαστή η επιλογή οιοδήποτε κράτους μέλους ως προς το ανωτέρω ζήτημα·
- όσα κράτη μέλη απεφάσισαν να χρησιμοποιήσουν την πυρηνική ενέργεια, οφείλουν παράλληλα να κατοχυρώνουν υψηλό βαθμό πυρηνικής ασφάλειας, τήρηση των απαιτήσεων για την μη εξάπλωση των πυρηνικών υλών, όπως προβλέπουν οι σχετικές διεθνείς συμφωνίες, καθώς και υψηλό επίπεδο προστασίας της υγείας του ανθρώπου·
- ενώ υπεύθυνο για τη θέσπιση προτύπων ασφάλειας και τη χορήγηση αδειών σε πυρηνικές εγκαταστάσεις είναι κάθε κράτος μέλος, οι δε εθνικοί φορείς εκμετάλλευσης είναι υπεύθυνοι για την ασφαλή τους λειτουργία, η συλλογική ευθύνη έναντι όλων των Ευρωπαίων πολιτών για την κατοχύρωση της πυρηνικής ασφάλειας ανήκει από κοινού στο κράτος και στον εθνικό φορέα.

3. Παρατηρήσεις για το έγγραφο της Επιτροπής

3.1. Η ΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για τη δημοσίευση της Ανακοίνωσης της Επιτροπής σχετικά με ένα Ενδεικτικό Πυρηνικό Πρόγραμμα⁽¹⁾. Για πολλά έτη και παρά το ότι με την πυρηνική ενέργεια παράγεται το 1/3 του ηλεκτρικού ρεύματος της ΕΕ, γεγονός που αποτρέπει την εκπομπή 700 εκατομμυρίων τόνων CO₂ ετησίως στην ατμόσφαιρα, η Επιτροπή είχε ελάχιστα να αναφέρει είτε για δυνατότητές της, είτε για τα προβλήματά της. Το έγγραφο ανοίγει την εξαιρετικά καθυστερημένη συζήτηση σχετικά με το μέλλον του τομέα. Η ΟΚΕ εκφράζει την ελπίδα ότι η γνωμοδότησή της θα συμβάλει στην ανάπτυξη της συζήτησης αυτής.

3.2. Έχοντας υπόψη τις πολύ διαφορετικές απόψεις για την παραγωγή ηλεκτρισμού από πυρηνική ενέργεια στα κράτη μέλη, η ΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι η Επιτροπή κατόρθωσε να καταρτίσει ένα ισορροπημένο και αξιολογικό έγγραφο που αντικατοπτρίζει τον περίπλοκο χαρακτήρα των σχετικών θεμάτων. Στο σημείο αυτό πρέπει να σημειωθούν δύο συγκεκριμένα χαρακτηριστικά του εγγράφου της Επιτροπής. Πρώτον, ενώ δεν διάκειται εχθρικά στη χρησιμοποίηση πυρηνικής ενέργειας, η Επιτροπή συζητεί τα

υπέρ και τα κατά από διάφορες απόψεις χωρίς να λαμβάνει οριστική θέση. Δεύτερον, η Επιτροπή θεώρησε ως βασική προϋπόθεση ότι κάθε κράτος μέλος πρέπει να έχει το δικαίωμα να προβαίνει στις επιλογές του για τα καύσιμα που χρησιμοποιεί για την παραγωγή ηλεκτρισμού στην επικράτειά του.

3.3. Συνεπώς, ένα αποτέλεσμα της προσέγγισης της Επιτροπής θα μπορούσε να είναι η προώθηση της καλύτερης ενημέρωσης και ίσως μιας λιγότερο ιδεολογικής συζήτησης για τα υπέρ και τα κατά της πυρηνικής ενέργειας μεταξύ των πολιτών της ΕΕ. Εάν αυτό επιτευχθεί, θα αποτελεί αξιολογικό όφελος.

3.4. Το άρθρο 1 της Συνθήκης ΕΚΑΕ που υπεγράφη το 1957, ορίζει τα εξής:

«Η Κοινότης έχει ως αποστολή να συμβάλει δια της δημιουργίας των αναγκαίων προϋποθέσεων στην ταχεία ίδρυση και ανάπτυξη των πυρηνικών βιομηχανιών, στην άνοδο του βιοτικού επιπέδου εντός των κρατών μελών και στην ανάπτυξη των συναλλαγών με τις άλλες χώρες.»

3.4.1. Η πολύ διαφορετική γλώσσα που χρησιμοποιείται σήμερα στο κείμενο της Επιτροπής δείχνει τη μεγάλη αλλαγή που έχει επέλθει στο οικονομικό και πολιτικό κλίμα μετά από το 1957. Συνεπώς, η πυρηνική ενέργεια θα πρέπει να κρίνεται σύμφωνα με τους στόχους της «γενικής ανταγωνιστικότητας της οικονομίας, της ασφάλειας του εφοδιασμού και της προστασίας του περιβάλλοντος» (Κεφάλαιο II, σ. 4). Επίσης «η πυρηνική ενέργεια καλείται να ανταγωνισθεί στο ίδιο πλαίσιο και υπό τους ίδιους όρους με όλες τις υπόλοιπες ενεργειακές πηγές» (Κεφάλαιο II, 1 (β), σ. 7) και πάλι «στόχος της Ένωσης είναι σήμερα να αφήνει τις δυνάμεις της αγοράς να διαδραματίζουν το ρόλο τους» (IV 2, σ. 18). Συνεπώς, το πλαίσιο στο οποίο η πυρηνική ενέργεια πρέπει να εξετασθεί το 1997 είναι γενικά διαφορετικό από εκείνο το οποίο επικρατούσε πριν από 40 χρόνια.

3.5. Όσον αφορά τις λεπτομέρειες του εγγράφου της Επιτροπής, οι σελίδες που ασχολούνται με την οικονομική πτυχή του πυρηνικού τομέα (Κεφάλαιο II 1 α, σ. 5 και 6) είναι απογοητευτικές. Είναι σαφές ότι τούτο οφείλεται στην απουσία σχετικών στοιχείων προσαρμοσμένων στα σύγχρονα δεδομένα. Οι ημερομηνίες στις οποίες αντιστοιχούν τα διάφορα στοιχεία που παρατίθενται στο έγγραφο κυμαίνονται συμπτωματικά μεταξύ 1990 και 1993. Εν τω μεταξύ, το κόστος των καυσίμων έχει μεταβληθεί τόσο σε απόλυτες όσο και σε σχετικές τιμές καθώς επίσης και οι συναλλαγματικές ισοτιμίες. Δυστυχώς, ο Πίνακας 3, στον οποίο πραγματοποιείται γενική συγκριτική παρουσίαση του κόστους της ηλεκτροπαραγωγής από άνθρακα, φυσικό αέριο και πυρηνική ενέργεια, δεν μπορεί να αποτελέσει ένα χρήσιμο οδηγό για τις οικονομικές επιλογές στις οποίες πρέπει να προβούν οι επιχειρήσεις ηλεκτροπαραγωγής που εξετάζουν τις διάφορες επενδυτικές δυνατότητες επιλογής.

3.6. Σε ορισμένα σημεία, η Επιτροπή θα ήταν καλύτερο να είχε παράσχει περισσότερες πληροφορίες. Για παράδειγμα, στο Κεφάλαιο II, 1 δ, στις σ. 11 και 12, αναφέρει τα διάφορα σημεία για τα οποία είχε επιτευχθεί συμφωνία, ως αποτέλεσμα της «Νέας προσέγγισης εταιρικών σχέσεων» του 1992, χωρίς

(1) Στη συνέχεια αναφέρεται ως το «έγγραφο» της Επιτροπής.

ωστόσο, να αναφέρει μία συγκεκριμένη βελτίωση που προέκυψε. Στο Κεφάλαιο II 3 ε, στις σ. 15 και 16 και στο Κεφάλαιο V 3, στη σ. 20 η Επιτροπή αναφέρεται στα τεχνολογικά προβλήματα πυρηνικής ασφάλειας. Αναφέρονται οι στόχοι παλαιότερων σχετικών συμφωνιών αλλά δεν υπάρχει καμία ένδειξη εάν πράγματι επιτεύχθηκε σχετική πρόοδος σε έναν από τους εν λόγω τομείς.

3.7. Θα ήταν ιδιαίτερα χρήσιμο να είχαν δοθεί περισσότερες πληροφορίες, όσον αφορά την επεξεργασία των ραδιενεργών αποβλήτων, μια δραστηριότητα που συνεχίζει να προκαλεί ανησυχία στο κοινό. Η Επιτροπή (Κεφ. II, 3 δ, σ. 15) αναφέρεται θετικά σε στρατηγική που υιοθέτησε το 1994 και απαριθμεί τα κύρια ζητήματα που θεωρεί ότι ενδιαφέρουν περισσότερο το κοινό. Αλλά δεν αναφέρει τίποτε σχετικά με όσα συμβαίνουν ή αναμένεται να συμβούν μετά την υιοθέτηση της στρατηγικής. Ωστόσο, όσον αφορά το σχετικό ζήτημα της μεταφοράς ραδιενεργών υλών, η Επιτροπή σωστά υπογραμμίζει τα μέτρα ασφαλείας που συνοδεύουν συστηματικά τη δραστηριότητα αυτή (V 5, σ. 22).

3.8. Η προσέγγιση της Επιτροπής παρουσιάζει βελτίωση σε άλλα σημεία του εγγράφου. Για παράδειγμα, όταν εξετάζεται η παροχή βοήθειας προς τις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης και την ΚΑΚ (σ. 16 και 17 του Κεφ. III), η Επιτροπή αναφέρεται στις ενέργειες που αναλήφθηκαν ως αποτέλεσμα της κοινοτικής χρηματοδοτικής στήριξης στον πυρηνικό τομέα των χωρών αυτών. Παρόλα αυτά όμως, θα ήταν προτιμότερο να υπάρχει κάποια ένδειξη σχετικά με την κλίμακα των προβλημάτων που αντιμετωπίστηκαν (έτσι ώστε να καταστούν εμφανείς οι διαστάσεις της κοινοτικής χρηματοδοτικής στήριξης).

3.9. Η γενική παρατήρηση είναι η εξής: είναι σημαντικό να αποδειχθεί στους πολίτες της ΕΕ ότι όχι μόνο υιοθετούνται ψηφίσματα, συμφωνίες, Συνθήκες κτλ, για τους διάφορους βασικούς τομείς των δραστηριοτήτων του πυρηνικού τομέα αλλά και ότι εκπονούνται και εφαρμόζονται στην πράξη συγκεκριμένα μέτρα — όπως συμβαίνει στην πραγματικότητα. Είναι άδικο να δίδει η Επιτροπή την εντύπωση ότι κατ'αρχήν οι σημαντικές συμφωνίες δεν έχουν σαφείς πρακτικές επιπτώσεις.

3.10. Το Κεφάλαιο V είναι πιθανώς και το πιο θετικό του εγγράφου της Επιτροπής. Στο κεφάλαιο αυτό, η Επιτροπή καλεί τον τομέα να εξεύρει αγορές στην αλλοδαπή για δραστηριότητες ειρηνικής χρήσης της πυρηνικής ενέργειας,

τονίζοντας ταυτόχρονα πόσο σημαντικό είναι για τον τομέα να διαδώσει την επιδίωξη της ασφάλειας που έχει επικρατήσει στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

3.11. Όσον αφορά το σημαντικό ζήτημα της ασφάλειας, η Επιτροπή εκφράζει την ικανοποίησή της για την Διεθνή Σύμβαση για την πυρηνική ασφάλεια που εκπονήθηκε στο πλαίσιο του Διεθνούς Οργανισμού Ατομικής Ενέργειας (ΔΟΑΕ). Ήδη έχει επικυρωθεί από επαρκή αριθμό συμβαλλομένων μερών ώστε να αποκτήσει πλήρη διεθνή νομική υπόσταση⁽¹⁾. Η Επιτροπή υποστηρίζει τα σχέδια του ΔΟΑΕ σχετικά με τη θέσπιση διεθνούς σύμβασης για την επεξεργασία ραδιενεργών καταλοίπων. Η Επιτροπή παρέχει επίσης την υποστήριξη της στα προγράμματα συνεργασίας για την ασφαλή αποθήκευση σχάσιμου υλικού που προέρχεται από τον παροπλισμό πυρηνικών όπλων, την ειρηνική χρήση του και την ασφαλή μεταφορά του. Η Επιτροπή καταγράφει τη δέσμευσή της για τη χορήγηση 555 εκατομμυρίων Ecu για σχέδια στις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης (ΧΚΑΕ) και την ΚΑΚ για την περίοδο 1991-1995 και την πρόθεσή της να χορηγήσει παρόμοια ετήσια κονδύλια για τον ίδιο σκοπό για την περίοδο 1996-1999. Η Επιτροπή αξίζει συγχαρητηρίων διότι υποστηρίζει αυτές τις εξαιρετικής σημασίας δραστηριότητες, καθώς και άλλες που δεν αναφέρονται μεμονωμένα στο παρόν έγγραφο.

3.12. Από το έγγραφο της Επιτροπής λείπουν δύο τομείς πληροφοριών που η ΟΚΕ επιθυμεί να εξετασθούν στο τελικό κείμενο του Ενδεικτικού Πυρηνικού Προγράμματος. Πρόκειται για πληροφορίες: (i) ως προς την κατανομή των αρμοδιοτήτων μεταξύ ΕΕ και κρατών μελών για τη λειτουργία των διάφορων πτυχών της παραγωγής πυρηνικής ενέργειας και τις συναφείς δραστηριότητες και (ii) ως προς οποιοδήποτε σημαντικές τεχνολογίες ή οργανωτικές εξελίξεις τα τελευταία χρόνια όσον αφορά τη διαχείριση και τη διάθεση των πυρηνικών αποβλήτων.

3.13. Στα συμπεράσματά της (VI), η Επιτροπή αναφέρεται σε περαιτέρω δυνατότητες. Θα μπορούσε μελλοντικά να «επινεξετασθεί ο ρόλος της πυρηνικής ενέργειας έναντι άλλων εναλλακτικών πηγών» μελλοντικά, «θα πραγματοποιηθούν»

(1) Όσον αφορά τη Σύμβαση του ΔΟΑΕ, η ΟΚΕ αναφέρει στη γνωμοδότησή της της 26ης Οκτωβρίου 1995 (ΕΕ αριθ. C 18 της 22. 1. 1996, σ. 146) για τη Συνθήκη σχετικά με τον ενεργειακό χώρο ότι η Σύμβαση δεν καλύπτει τη μη διάδοση των πυρηνικών όπλων (ή την ασφάλεια των σχετικών πυρηνικών υλικών) την περιφρούρηση των πυρηνικών υλικών, την αστική ευθύνη για τις πυρηνικές καταστροφές σε διεθνή κλίμακα ή την ασφάλεια μεταφοράς των ραδιενεργών υλικών και αποβλήτων. Σκοπός των συντακτών της Συνθήκης για τον ενεργειακό χώρο ήταν η θέσπιση νομικών δεσμευτικών κανόνων που να καλύπτουν αυτές τις πτυχές της πυρηνικής δραστηριότητας στον χώρο. Ωστόσο, όταν τούτο αποδείχθηκε ανεφάρμοστο, η ΟΚΕ ζήτησε με εμμονή να ενσωματωθούν ερκαίτως οι εν λόγω πρόσθετες πτυχές της πυρηνικής ασφάλειας στη Σύμβαση του ΔΟΑΕ (2.2.5.5 της γνωμοδότησης). Η ΟΚΕ αναμένει να στηρίξει η Επιτροπή την εν λόγω πρόταση.

συνζητήσεις σχετικά με το ρόλο της πυρηνικής ενέργειας εάν «οι περιστάσεις ... επιβεβαιώσουν τη συνεχώς εντεινόμενη εξάρτηση της Κοινότητας από τις εισαγωγές ορυκτών καυσίμων». Τέτοιες προτάσεις οδηγούν στο ερώτημα γιατί τα ζητήματα αυτά δεν εξετάστηκαν κατάλληλα στην παρούσα αναθεώρηση, δεδομένου ότι η κατάλληλη ενημέρωση ήδη διαθέσιμη από τις ίδιες τις πηγές της Επιτροπής. Οι αρχές που διατυπώνονται στο τέλος αναγνωρίζουν την παρούσα κατάσταση και πρέπει να αντιπροσωπεύουν ό,τι περισσότερο μπορεί να συμφωνηθεί επί του παρόντος. Η ΟΚΕ τις επικροτεί.

4. Υπάρχει μέλλον για την πυρηνική ενέργεια στην ΕΕ;

4.1. Το έγγραφο της Επιτροπής εξετάζει ορισμένα ζητήματα μεγάλης και αποφασιστικής σημασίας για το μελλοντικό ενεργειακό εφοδιασμό στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Για τον πυρηνικό τομέα, το έγγραφο θέτει σαφώς το ζήτημα εάν ο τομέας θα μπορεί στο μέλλον να ασκεί δραστηριότητα στην ΕΕ πέρα από την διάρκεια ζωής των υφιστάμενων εγκαταστάσεων. Δεν είναι τυχαίο που η Επιτροπή δεν πραγματοποιεί προβλέψεις για την παραγωγή πυρηνικής ενέργειας μετά το έτος 2000.

4.2. Μπορεί αυτή η αμφιβολία να φαίνεται περιεργή. Η Επιτροπή αναφέρει την εκτίμηση της βιομηχανίας ότι είναι ο άμεσος και έμμεσος εργοδότης 400 000 εργαζομένων, στην πλειοψηφία τους με σημαντική επαγγελματική ειδίκευση. Ο τομέας παράγει με οικονομικό τρόπο το 33 % της ηλεκτρικής ενέργειας της ΕΕ⁽¹⁾(²). Η πρώτη ύλη του είναι ένα καύσιμο που δεν έχει καμία άλλη ειρηνική χρήση και, συνεπώς, συμβάλλει στην εξοικονόμηση άλλων καυσίμων που έχουν πολύτιμη πραγματική ή εν δυνάμει εναλλακτική χρήση⁽³⁾. Κάθε έτος και για όλη την Ευρώπη, αποφεύγεται κατ'αυτόν τον τρόπο η εκπομπή στην ατμόσφαιρα 700 εκατομμυρίων τόνων CO₂ σε

σχέση με την αντίστοιχη παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από μείγματα ορυκτών καυσίμων⁽⁴⁾. Πρόκειται για καύσιμο που διαθέτει τη δυναμική ικανότητα, υπό τον όρο ότι η τεχνολογία του αντιδραστήρα ταχέως νετρονίων θα καταστεί δυνατό να αξιοποιηθεί εμπορικά, να αναπαράγεται και, συνεπώς, να επεκτείνει συνεχώς τη χρησιμότητά του στην κοινωνία.

4.3. Παρά τις εκτιμήσεις αυτές, το μέλλον της πυρηνικής βιομηχανίας στην ΕΕ είναι αμφίβολο για τρεις λόγους.

4.4. Πρώτον, ο τομέας παρουσιάζει το μειονέκτημα να αντιμετωπίζεται με δυσφορία από το ευρύ κοινό, αν όχι με έντονη εχθρότητα. Η κυριότερη εξήγηση του φαινομένου αυτού είναι σχεδόν βέβαιο ότι αποτελεί ο φόβος μιας δεύτερης πυρηνικής καταστροφής παρόμοιας με εκείνη του Τσερνομπίλ. Με το ατύχημα αυτό εκλέμφθησαν στην παγκόσμια ατμόσφαιρα τεράστιες ποσότητες ακτινοβολίας, πράγμα που ενδέχεται να έχει ενεργοποιήσει τη λανθάνουσα βαθιά ριζωμένη ανησυχία πολλών ανθρώπων για τη φύση της ακτινοβολίας. Ωστόσο, ανησυχίες υπάρχουν επίσης επειδή εξακολουθεί να είναι αδύνατη η εξεύρεση μιας λύσεως από τη βιομηχανία στο πρόβλημα της επεξεργασίας και της διάθεσης των πυρηνικών αποβλήτων, ιδίως των ιδιαίτερα ραδιοενεργών, που να είναι αποδεκτή από το ευρύ κοινό. Το φαινόμενο αυτό της δυσφορίας του κοινού έχει έντονη επίδραση στις αποφάσεις που λαμβάνονται στον τομέα της ενέργειας και οι οποίες επηρεάζουν άμεσα ή έμμεσα την πυρηνική βιομηχανία, ενδέχεται δε να αποτελεί ιδιαίτερα ανασταλτικό παράγοντα.

4.5. Ο δεύτερος και ο τρίτος λόγος για το αμφίβολο μέλλον της βιομηχανίας είναι αντίστοιχα η έγκριση από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο της Οδηγίας⁽⁵⁾, η οποία ορίζει ότι στο εξής η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας θα υπόκειται στην λειτουργία των δυνάμεων της αγοράς, και η εμφάνιση στη αγορά, κατά τα τελευταία χρόνια, ανταγωνιστικού αερίου που παράγεται σε όλο και μεγαλύτερες ποσότητες.

4.6. Η υπαγωγή της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας στις δυνάμεις της αγοράς αποτελεί ουσιαστική εξέλιξη. Στο μεγαλύτερο μέρος της ΕΕ, η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας γινόταν μέχρι σήμερα στο πλαίσιο μιας εγγυημένης πρόσβασης σε συγκεκριμένες εθνικές και/ή περιφερειακές αγορές⁽⁶⁾. Αυτό

(1) Αυτό αντιστοιχεί στο 14 % περίπου της συνολικής ζήτησης ενέργειας της ΕΕ (βλ. παρ. 104, σ. 51 του Πράσινου Βιβλίου του 1995 της Επιτροπής με τίτλο «Για μια ενεργειακή πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης» COM(94) 659 τελικό).

(2) Η πυρηνική ενέργεια εξασφαλίζει το 1/3 του ηλεκτρισμού της ΕΕ, αλλά παράγεται σε μόνο 8 από τα 15 κράτη μέλη (δηλαδή κατά φθίνουσα σειρά σε δυναμικότητα παραγωγής πυρηνικών μεγεθών: Γαλλία, Γερμανία, ΗΒ, Σουηδία, Ισπανία, Βέλγιο, Φινλανδία και Κάτω Χώρες. Ωστόσο, παρέχεται σε όλα τα κράτη μέλη με διασυνδέσεις υψηλής τάσης με άλλα κράτη μέλη.

(3) 1 kg καυσόξυλου παράγει 1 kWh ηλεκτρισμού, 1 κιλό άνθρακα 3 kWh περίπου, 1 kg πετρελαίου 4 kWh περίπου, 1 kg φυσικού ουρανού 50 000 kWh περίπου, και 1 kg πλουτωνίου 6 000 000 kWh περίπου — Hans Blix, Γενικός Διευθυντής του Διεθνούς Οργανισμού Ατομικής Ενέργειας, ομιλία στη Δεύτερη Πυρηνική Σύσκεψη της Μανίλας, στις 10 Δεκεμβρίου 1996.

(4) Π 3 β, σ. 13 του εγγράφου της Επιτροπής. Το 1995, οι εκπομπές CO₂ λόγω παραγωγής ενέργειας ανήλθαν συνολικά σε 2 950 εκατ. τόνους στην ΕΕ, από τους οποίους τα στερεά καύσιμα αντιπροσώπευαν 874 εκατ. τόνους, το πετρέλαιο 1 455 εκατ. τόνους και το φυσικό αέριο 621 εκατ. τόνους (από το «Energy in Europe: 1996 Annual Energy Review», που δημοσίευσε η Επιτροπή το Σεπτέμβριο του 1996). Οι μικρές διαφορές οφείλονται στη στρωγγυλοποίηση των δημοσιευθέντων στοιχείων προς τον πλησιέστερο αριθμό εκατ. τόνων.

(5) Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 19ης Δεκεμβρίου 1996, σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρισμού — ΕΕ αριθ. L 27 της 30. 1. 1997, σ. 20.

(6) Αυτό δεν έγινε στη Φινλανδία, όπου οι εγκαταστάσεις παραγωγής πυρηνικής ενέργειας κατασκευάστηκαν και λειτουργούν σε ανοιχτές αγορές. Αυτό διευκολύνθηκε από μακροπρόθεσμες συμφωνίες μεταξύ των δύο εταιρειών παραγωγής πυρηνικής ενέργειας και της βιομηχανίας. Το ΗΒ άνοιξε την αγορά ηλεκτρισμού στον ανταγωνισμό το 1991 και η διαδικασία αυτή θα ολοκληρωθεί το 1998.

διευκόλυνε τη διενέργεια επενδύσεων έντασης κεφαλαίου και, κατά συνέπεια, μακροπρόθεσμων επενδύσεων. Θα χρειαστούν ορισμένα χρόνια για το πλήρες άνοιγμα των αγορών ηλεκτρικής ενέργειας⁽¹⁾, αλλά από τώρα και στο εξής καμία εταιρεία ηλεκτροπαραγωγής δεν θα είναι σε θέση να προγραμματίζει τις επενδύσεις της σε νέες εγκαταστάσεις υποθέτοντας ότι έχει μια ασφαλώς προστατευμένη αγορά για την παραγωγή της σε μακροπρόθεσμη βάση. Οι επιχειρήσεις παραγωγής ενέργειας οφείλουν να είναι ανταγωνιστικές χωρίς τη βοήθεια προνομίων ούτε άμεσων ή έμμεσων ενισχύσεων.

4.7. Η στάση για την πραγματοποίηση επενδύσεων σε διάφορες τεχνολογίες παραγωγής ενέργειας, συμπεριλαμβανομένου βεβαίως και του άνθρακα, είναι σαφές ότι θα επηρεαστεί από αυτή την κύρια μεταβολή των υφιστάμενων συνθηκών. Ωστόσο, η νέα διάσταση της αγοράς θα έχει την πλέον καταφανή επίδραση στην πυρηνική βιομηχανία, διότι η τελευταία είναι, με ορισμένη διαφορά, εκείνη, στην οποία οι σημαντικότερες τεχνολογίες παραγωγής είναι μεγαλύτερης έντασης κεφαλαίου⁽²⁾.

4.8. Μία διευρυμένη αγορά πρέπει φυσικά να θεωρείται αυτό που είναι, δηλαδή ευκαιρία και όχι περιορισμός. Ωστόσο, πριν να προκύψουν οφέλη από μία ανοικτή αγορά υψηλής τάσης στην ΕΕ, θα χρειασθεί να αναπτυχθούν ευρείες διασυνδέσεις μεταξύ των περισσότερων κρατών μελών, καθώς και ένα γνήσιο δίκτυο υψηλής τάσης στην ΕΕ στο οποίο οι σταθμοί παραγωγής να πωλούν μεγάλες ποσότητες σε ένα μεγάλο χρονικό διάστημα. Συνεπώς, ενδέχεται να υπάρξει μία μεταβατική περίοδος μεγάλης διάρκειας, ίσως δεκαετιών και όχι ετών.

4.9. Ο τρίτος λόγος είναι η εμφάνιση τον τελευταίο καιρό όχι μόνο τεράστιων ποσοτήτων φυσικού αερίου, των οποίων η τιμή παρουσιάζει γενικά πτωχική τάση, αλλά και σύγχρονων τεχνολογιών παραγωγής ενέργειας CCGT⁽³⁾. Τα πλεονεκτήματα της τεχνολογίας CCGT διευκρινίζονται σε ανάλυση του ΟΟΣΑ, όπου αναφέρεται ότι «Η τεχνολογία CCGT χαρακτηρίζεται από χαμηλό κόστος κεφαλαίου, σύντομη διάρκεια κατασκευής, χαμηλές χωροταξικές απαιτήσεις και υψηλή δομοστοιχειώση, γεγονός που σημαίνει ότι οι οικονομίες κλίμακας δεν υπερβαίνουν κατά πολύ ένα συγκεκριμένο επίπεδο

και η παραγωγική ικανότητα μπορεί να επεκταθεί σε σχετικά μικρά μερίδια»⁽⁴⁾.

4.10. Η παραγωγή αερίου με CCGT μπορεί να οδηγήσει ή να μην οδηγήσει σε ηλεκτρική ενέργεια φθηνότερη από εκείνη που παράγεται με πυρηνική ενέργεια αν και γενικά αυτό αναμένεται να γίνει κατά τα αμέσως προσεχέ έτη. Αυτό θα εξαρτηθεί φυσικά από πολλούς παράγοντες και θα διαφέρει από τη μία χώρα και περίοδο στην άλλη. Ωστόσο, όσον αφορά τις επενδύσεις σε νέα παραγωγή στο πλαίσιο της αγοράς, τότε για τους προαναφερόμενους λόγους, εάν υπάρχει διαθέσιμο αέριο σε ανταγωνιστική τιμή⁽⁵⁾, το τελευταίο, θα παρουσιάζει σημαντικό πλεονέκτημα έναντι της πυρηνικής ενέργειας και, κατά πάσα πιθανότητα, έναντι όλων των άλλων καυσίμων και/ή τεχνολογιών⁽⁶⁾. Η κοινή γνώμη θα υποστηρίξει την επιλογή του αερίου έναντι της πυρηνικής ενέργειας και ίσως έναντι άλλων εναλλακτικών πηγών ενέργειας⁽⁷⁾.

4.10.1. Δεν είναι δυνατόν να προβλεφθεί πόσο καιρό θα διαρκέσει αυτή η σύμπτωση περιστάσεων· είναι λογικό να υποτεθεί ότι θα αποτελέσει το κυρίαρχο πρότυπο κατά τα επόμενα 10 έως 15 χρόνια, αλλά μετά από το διάστημα αυτό είναι δύσκολο να γνωρίζει κανείς τι θα συμβεί. Αυτό είναι φυσικά ο κύριος λόγος για να διατηρηθεί η ευελξία της διαθεσιμότητας καυσίμων και για να υπάρχει πολιτική ασφάλειας του εφοδιασμού.

(1) Στην Οδηγία που αναφέρεται στην παραπάνω υποσημείωση 5, το μέρος της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας που θα ανοιχθεί καταρχάς στον ανταγωνισμό θα είναι το μέρος εκείνο στο οποίο μεμονωμένοι καταναλωτές χρησιμοποιούν περισσότερες από 40 GWh ετησίως. Σε μια εξαετία, το μέγεθος της ανταγωνιστικής αγοράς θα αυξηθεί ώστε να συμπεριλάβει όλους όσους καταναλώνουν 9 GWh περισσότερο. Θα εξετασθεί σε εύθετο χρόνο η δυνατότητα περαιτέρω ανοίγματος της αγοράς, που θα αρχίσει 9 χρόνια μετά από τη θέση σε ισχύ της Οδηγίας.

(2) Βλ. στον πίνακα 3 του παραρτήματος του κειμένου της Επιτροπής. Φυσικά, οι τεχνολογίες παραγωγής ανανεώσιμης ενέργειας είναι ως επί το πλείστον και αυτές υψηλής έντασης κεφαλαίου αλλά, με εξαίρεση την υδροηλεκτρική ενέργεια, δεν έχουν καθιερωθεί ακόμη ως βασικές τεχνολογίες παραγωγής ενέργειας.

(3) CCGT σημαίνει: Τεχνολογία Αεροστροβίλου Συνδυασμένου Κύκλου. Η τεχνολογία αυτή αύξησε την αποτελεσματικότητα (παραγόμενη ηλεκτρική ενέργεια ανά μονάδα θερμότητας) της παραγωγής αερίου σε 60% περίπου, σε σύγκριση με ποσοστά αρκετά υψηλότερα του 30%, που εξακολουθούν να αποτελούν τον κανόνα όσον αφορά την υφιστάμενη παραγωγή άνθρακα και πυρηνικής ενέργειας.

(4) Απόσπασμα από το «Προβλεπόμενο κόστος της ηλεκτροπαραγωγής — ενημερωμένη έκδοση του 1993» (σ. 143), έκδοση του ΟΟΣΑ, Οργανισμός Πυρηνικής Ενέργειας/Διεθνής Οργανισμός Ενέργειας.

(5) Φυσικό αέριο υπάρχει είτε σε μεγάλες είτε σε λογικές ποσότητες στη Γερμανία, την Ιταλία, τις Κάτω Χώρες, την Ισπανία και το ΗΒ, αν και ο βαθμός διανομής του σε καθμία από τις χώρες αυτές διαφέρει σημαντικά. Ορισμένες ποσότητες αερίου υπάρχουν στην Αυστρία, το Βέλγιο, τη Δανία, τη Φινλανδία, τη Γαλλία, την Ιρλανδία, ενώ το το Λουξεμβούργο, η Ελλάδα, η Πορτογαλία και η Σουηδία δεν έχουν ακόμη αέρια.

(6) Η κατάσταση συνοψίστηκε πρόσφατα ως εξής: «Η κατασκευή ενός σταθμού πυρηνικής ενέργειας χιλίων Mw θα κόστιζε περί τα 3 δισεκατ. αγγλικές λίρες και θα ολοκληρωνόταν σε 80 μήνες. Η κατασκευή ενός σταθμού παραγωγής ενέργειας παρόμοιου δυναμικού με βάση το αέριο θα κόστιζε περί τα 400 εκατ. αγγλικές λίρες και θα ολοκληρωνόταν σε λιγότερους από 24 μήνες. Καθώς υπάρχει σημαντική διαφορά όσον αφορά τις τιμές, δεν είναι πιθανόν να επιλεγεί η κατασκευή ενός σταθμού πυρηνικής ενέργειας» — Simon Holberton, *Financial Times* (Λονδίνο), 2. 12. 1996.

Ωστόσο, πρέπει να προστεθεί ότι το ποσό των 3 δις. αφορά μόνο τις εγκαταστάσεις της Sizewell στο ΗΒ. Ενώ η άποψη του κ. Holberton εξακολουθεί να ισχύει, οι πυρηνικοί σταθμοί που κατασκευάζονται σε ορισμένες άλλες χώρες πιθανόν να κοστίζουν πολύ λιγότερο, μερικές φορές ακόμη και το 50% — βλ. στον πίνακα 8 «Προβλεπόμενο κόστος της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας» ενημερωμένη έκδοση 1992, που δημοσίευσε ο ΟΟΣΑ.

(7) Προκειμένου να διατεθεί αέριο στον πληθυσμό χρειάζεται μια βασική πηγή επαρκούς εφοδιασμού, αλλά και μια σύγχρονη υποδομή διοχέτευσης του αερίου· ωστόσο, σε ορισμένα κράτη μέλη χρειάζεται να πραγματοποιηθούν οι απαραίτητες επενδύσεις για τη δημιουργία της υποδομής αυτής.

4.11. Η κρίσιμη στιγμή για την πυρηνική βιομηχανία θα έλθει σε μόλις λίγα χρόνια, όταν οι υπεύθυνοι του τομέα και οι δημόσιες αρχές θα χρειαστεί να εξετάσουν, και στη συνέχεια να αρχίσουν να προγραμματίζουν τη στρατηγική αντικατάστασης των εγκαταστάσεων που πρέπει να παύσουν οριστικά να λειτουργούν από το 2005-2010 και μετά. Είναι δύσκολο να διαπιστωθεί σε ποιες χώρες, εκτός από τη Γαλλία ή πιθανώς τη Φινλανδία, μπορούν να κατασκευαστούν νέες πυρηνικές εγκαταστάσεις προς αντικατάσταση αυτών που θα τεθούν εκτός λειτουργίας. Ακόμη και στη Γαλλία εκφράστηκαν αμφιβολίες για το κατά πόσον η κατασκευή νέων πυρηνικών εγκαταστάσεων θα είναι η προτιμητέα λύση μετά από το 2010⁽¹⁾.

4.12. Εάν, από τώρα, ίσχυαν μόνο οι αρχές της αγοράς, τότε η απάντηση στο ερώτημα που τέθηκε στην αρχή του κεφαλαίου αυτού είναι ότι με βάση τις διαθέσιμες πληροφορίες, «είναι πολύ απίθανο»⁽²⁾ εκτός και εάν σημειωθεί σημαντική μεταβολή στις σχετικές τιμές ή στο κόστος κατασκευής πυρηνικών εγκαταστάσεων ή στην κοινή γνώμη ή και στα τρία.

4.13. Η Επιτροπή φαίνεται ότι καταλήγει στο ίδιο συμπέρασμα. Σε αυτό οφείλεται η απόφασή της να μην διενεργήσει προβλέψεις πέραν του 2000 και να ενθαρρύνει τη βιομηχανία να αναζητήσει αγορές, αλλά σε υπερπόντιες χώρες. Ωστόσο, αυτή η μέτρια ενθάρρυνση έχει μικρή σημασία. Χωρίς μια ενεργό εγχώρια αγορά, η εξασφάλιση της αύξησης των εξαγωγών είναι απλώς βέβαιο ότι θα αποβεί άσκοπη.

4.14. Μια τόσο σημαντική αλλαγή στην ισορροπία των καυσιμίων που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή ηλεκτρικής

ενέργειας έχει επιπτώσεις που υπερβαίνουν τα όρια των ιδίων των βιομηχανιών. Ειδικότερα, τίθενται ερωτήματα όσον αφορά την ασφάλεια του εφοδιασμού της ΕΕ σε καύσιμα και την περιβαλλοντική της πολιτική, όπου οι δυνατόι της αγοράς και μόνο είναι αδύνατο να επιλύσουν τα προβλήματα. Πρόκειται για στρατηγικά θέματα που αναλύονται παρακάτω.

5. Στρατηγικά θέματα

5.1. «Μια διαρκώς αυξανόμενη εξάρτηση;»

5.1.1. Το παραπάνω ερώτημα περιλαμβάνεται στα συμπεράσματα του εγγράφου της Επιτροπής (Κεφάλαιο VI, σ. 25):

«Οι μελλοντικές συζητήσεις για το ρόλο της πυρηνικής ενέργειας θα επηρεαστούν από το κατά πόσο οι περιστάσεις θα επιβεβαιώσουν τη συνεχώς εντεινόμενη εξάρτηση της Κοινότητας από τις εισαγωγές ορυκτών καυσίμων για την ικανοποίηση μελλοντικών ενεργειακών αναγκών.»

5.1.2. Είναι περίεργο ερώτημα, επειδή είναι γνωστό ότι η απάντηση είναι «ναι». Η αρχή είναι η ίδια η Επιτροπή, όπως προκύπτει από το σημείο II 2 (α) στη σελίδα 9 του εγγράφου όπου αναφέρεται ότι «Θα αυξηθεί σοβαρά η εξάρτηση της Ευρώπης από την εισαγόμενη ενέργεια». Η εκτίμηση αυτή επιβεβαιώνεται από τα όσα αναφέρονται στο σημείο II 2 (β) σελίδες 10 και 11 του εγγράφου της, όσον αφορά το παγκόσμιο σκηνικό.

5.1.3. Σε μια άλλη έκδοση της Επιτροπής με τίτλο «Η ευρωπαϊκή ενέργεια μέχρι το 2020» (στο εξής αναφέρεται ως ΕΕ 2020), που δημοσιεύθηκε στις αρχές του 1996, αναλύονται πληρέστερα προβλέψεις στον τομέα της ενέργειας. Στο παράρτημα περιλαμβάνονται αποσπάσματα από τα συμπεράσματά της σχετικά με το θέμα της μελλοντικής εξάρτησης. Σχετικά με το βασικό θέμα των εισαγωγών καυσίμων, στο ΕΕ 2020 συνοψίζεται μια σχετική ανάλυση αναφέροντας ότι οι εισαγωγές αερίου, που αντιστοιχούν σήμερα στο 40 % της κατανάλωσης στην ΕΕ, θα μπορούσαν να φθάσουν στο 70 % μέχρι το έτος 2020· αναφέρεται επίσης ότι οι εισαγωγές άνθρακα, που ανέρχονται σήμερα στο 37 % της κατανάλωσης στην ΕΕ, θα μπορούσαν να πλησιάσουν το 80 % μέχρι το 2020⁽³⁾.

(1) Ο κ. Laurent Stricker, αρμόδιος για τις πυρηνικές εγκαταστάσεις του EDF, σε διάσκεψη που πραγματοποιήθηκε στο Παρίσι και αφορούσε τη μακροπρόθεση διαχείριση των πυρηνικών εγκαταστάσεων του EDF, ανέφερε ότι σύμφωνα με τις παρούσες συνθήκες στον τομέα της ενέργειας στην Ευρώπη, ένας επενδυτής στον τομέα της παραγωγής ενέργειας δεν θα επέλεγε τη λύση μιας πυρηνικής εγκατάστασης, διότι τούτη δεν μπορεί να ανταγωνισθεί μια εγκατάσταση συνδεδασμένου κύκλου αερίου για την παραγωγή ενέργειας σε κανονικούς ρυθμούς. Ωστόσο ο κ. Stricker κατέστησε σαφές ότι τούτο δεν ισχύει για τις υφιστάμενες πυρηνικές εγκαταστάσεις. Οι τελευταίες είναι ανταγωνιστικές διότι το πραγματικό κόστος παραγωγής αποτελείται από τις δαπάνες για το καύσιμο, και τη λειτουργία, τη διαχείριση της αποθήκευσης του χρησιμοποιηθέντος καυσίμου και τον παροπλισμό των αντιδραστήρων (πηγή: «Nucleonics week», 19 Δεκεμβρίου 1996).

(2) Στο Ηνωμένο Βασίλειο, όπου η ελευθέρωση και η εμπορική εκμετάλλευση άρχισαν το 1990/91, όλες οι κατασκευές νέων σταθμών παραγωγής ενέργειας ήταν του τύπου «Αέριο/CCGT», η δε βιομηχανία άνθρακα συνέχισε να συρρικνώνεται. Η πυρηνική ενέργεια εξακολουθεί μέχρι σήμερα να διατηρεί τη θέση της, εν μέρει επειδή οι κεφαλαιουχικές δαπάνες των παλαιών εγκαταστάσεων έχουν ήδη αποσβεσθεί. Ένα σχέδιο κατασκευής νέων πυρηνικών εγκαταστάσεων, που εξετάζονταν πρόσφατα, αναβλήθηκε για το άμεσο μέλλον. Στο «Energy Paper 65», «Ενεργειακές προβολές για το Ηνωμένο Βασίλειο 1995-2020», που δημοσιεύθηκε από το «Her Majesty's Stationery Office» το 1995, προβλέπεται δυνατότητα παραγωγής με CCGT του 38 % έως 55 %, της ηλεκτρικής ενέργειας του Ηνωμένου Βασιλείου με αέριο μέχρι το 2020, πράγμα που θα εξαρτηθεί από τον αριθμό των σεναρίων που θα αποδείχνουν πιο ρεαλιστικά.

(3) Βλ. επίσης στην παράγραφο 4.2 της Πρόσινης Βίβλου της Επιτροπής με θέμα «Ενέργεια για το μέλλον: ανανεώσιμες πηγές ενέργειας» (έγγρ. COM(96) 576 τελικό που δημοσιεύθηκε στις 11 Νοεμβρίου 1996), εκδοθέν λίγο μετά από το σχέδιο Ενδεικτικού Πυρηνικού Προγράμματος. Η Επιτροπή, ενώ παρατηρεί ότι «Οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας είναι όλες ενδογενείς και η περαιτέρω εκμετάλλευση των δυνατοτήτων τους μπορεί να συνεισφέρει σημαντικά στη βελτίωση της ασφάλειας του εφοδιασμού», συνεχίζει: «Επιπλέον, είναι σημαντικό να κοιτάξουμε και πέρα από τις ενεργειακές ανάγκες της Κοινότητας. Όλες οι προβλέψεις δείχνουν ότι οι απαιτήσεις ενέργειας στον αναπτυσσόμενο κόσμο θα αυξηθούν αρκετά στο μέλλον ιδιαίτερα στην Ασία. Κάτι τέτοιο θα μπορούσε προφανώς να επηρεάσει τις παγκόσμιες αγορές ενέργειας, ενώ δεν μπορούμε να αποκλείσουμε και τους περιορισμούς στην προσφορά και τις αυξήσεις των τιμών. Η ανανεώσιμη ενέργεια μπορεί να μειώσει τον αριθμό των εισαγωγών σε καύσιμα».

5.1.4. Ήταν αναμφίβολο ότι, έχοντας υπόψη το σενάριο αυτό, η Επιτροπή θα τόνιζε στην Πράσινη Βίβλο της για την ενεργειακή πολιτική τη σημασία της διαφοροποίησης των καυσίμων. Η γνώμη της Επιτροπής είναι ότι «Σε τομεακό επίπεδο μπορεί να πραγματοποιηθεί σοβαρή συμβολή στη διαφοροποίηση, εξασφαλίζοντας διαφοροποιημένη εγχώρια βάση καυσίμων, ιδιαίτερα για την ηλεκτροπαραγωγή». Το Πράσινο Βιβλίο αναφέρεται στην «αυξημένη εξάρτηση της Κοινότητας από τις εισαγωγές» και υποστηρίζει ότι «προς όφελος της ασφάλειας του εφοδιασμού υπάρχουν ισχυρά επιχειρήματα υπέρ της διατήρησης ανοικτών όλων των δυνατών οικονομικώς συμφερούσων ενεργειακών επιλογών»⁽¹⁾.

5.1.5. Η γνώμη της Επιτροπής, που αναφέρεται στο σημείο 5.1.1, ότι η εξέταση του προβλήματος που θέτει η εν λόγω συνεχώς αυξανόμενη εξάρτηση και ο ρόλος της παραγωγής πυρηνικής ενέργειας που έχει σχέση με αυτή, θα πρέπει να αναβληθεί, συμφωνεί με τα στοιχεία τα οποία διαθέτει και με τη θέση που λαμβάνει το Πράσινο Βιβλίο για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, όπως αναφέρθηκε στην υποσημείωση 3, σ. 93.

5.2. Ασφάλεια του εφοδιασμού⁽²⁾

5.2.1. Το θέμα είναι ότι, λόγω της συνεχώς αυξανόμενης εξάρτησης από τις εισαγωγές καυσίμων για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, η ΕΕ ως σύνολο αντιμετωπίζει ένα μελλοντικό πρόβλημα ασφάλειας του εφοδιασμού. (Η κατάσταση διαφέρει από το ένα κράτος μέλος στο άλλο.) Δεν είναι πρόβλημα να ζητηθεί μια αυθόρμητη αντίδραση, αλλά πρόβλημα που είναι απόλυτα προβλέψιμο. Θα πρέπει βεβαίως να εξετασθεί με θετικό τρόπο στην επανεξέταση αυτή του ρόλου της παραγωγής πυρηνικής ενέργειας.

5.2.2. Όσον αφορά τη μελλοντική αύξηση των εισαγωγών, τα δύο βασικά καύσιμα είναι ο άνθρακας και το αέριο. Έχουν προαναφερθεί οι εκτιμήσεις του εγγράφου ΕΕ 2020 όσον αφορά τη μελλοντική αύξηση των εισαγωγών καθενός των καυσίμων αυτών. Ωστόσο, η σημασία των προβλέψεων αυτών όσον αφορά τη μελλοντική ασφάλεια του εφοδιασμού διαφέρει σε μεγάλο βαθμό. Όσον αφορά τις εισαγωγές άνθρακα, η Επιτροπή ανέφερε στη Λευκή Βίβλο της⁽³⁾ ότι λόγω «των χαρακτηριστικών της παγκόσμιας αγοράς άνθρακα και της μεγάλης ποικιλίας των προμηθευτών, ο κίνδυνος μόνιμης διακοπής του εφοδιασμού είναι ακόμη και στον απώτερο ορίζοντα ελάχιστος».

5.2.3. Η εισαγωγή αερίου είναι ένα άλλο θέμα. Στην Ευρώπη, το αέριο μεταφέρεται κυρίως με αγωγούς, που αποτελούν ένα ιδιαίτερα εύλατο μέσο εφοδιασμού. Επίσης, ένα διαρκώς αυξανόμενο μέρος του μελλοντικού εφοδιασμού της ΕΕ θα

αντλείται από πιο απομακρυσμένες γεωγραφικές περιοχές. Η ΕΕ θα συνεχίσει να εφοδιάζεται από τη Βόρειο Θάλασσα, τις Κάτω Χώρες και από τη Νορβηγία για πολλά χρόνια στο μέλλον, αλλά όπως αναφέρεται στο ΕΕ 2020:

«Οι πρόσθετες ποσότητες θα προέρχονται κυρίως από την πρώην Σοβιετική Ένωση και τη Βόρειο Αφρική, αν και περί το 2020 είναι πιθανόν να διατεθούν συμπληρωματικές ποσότητες από τη Νιγηρία, το Ιράν και τις χώρες της Μέσης Ανατολής, είτε μέσω αγωγών, είτε με τη μορφή LNG»⁽⁴⁾.

5.2.4. Το συνεχώς μεγαλύτερο ποσοστό των μελλοντικών προμηθειών της ΕΕ που θα προέρχονται αναπόφευκτα από γεωγραφικές περιοχές οι οποίες είναι ή θα καταστούν στο μέλλον πολιτικά ασταθείς, θέτει το πρόβλημα της μελλοντικής ασφάλειας του εφοδιασμού.

5.2.5. Το θέμα αυτό είναι σημαντικό για την εξέταση του Σχεδίου Ενδεικτικού Πυρηνικού Προγράμματος της Επιτροπής για τρεις λόγους: (i) η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας με αέριο πιθανόν να είναι ευρέως διαθέσιμη στα περισσότερα κράτη μέλη κατά την περίοδο μετά το 2005, περίοδος που συμπίπτει με εκείνη κατά την οποία ένα μεγάλο μέρος της υφιστάμενης πυρηνικής δυναμικότητας θα αρχίσει να αντικαθίσταται: (ii) η παραγωγή πυρηνικής ενέργειας δεν αντιμετωπίζει ανάλογα προβλήματα για τον εφοδιασμό της με ίδια καύσιμα⁽⁵⁾ και (iii) η πυρηνική ενέργεια, δεδομένου ότι αποτελεί τη βάση της παραγωγής του 33 % της ηλεκτρικής ενέργειας στην ΕΕ, μπορεί να δράσει ως σημαντικός, στρατηγικός παράγοντας σταθεροποίησης και δεν μπορεί να αντικατασταθεί στο ρόλο αυτό στο εγγύς μέλλον.

5.2.6. Εάν ελλείψει νέων οικονομικών ή τεχνολογικών παραγόντων, η παραγωγή πυρηνικής ενέργειας αντικαθίσταται σταθερά από την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας με βάση το αέριο από το 2005-2010 και μετά, τότε το πρόβλημα της ασφάλειας του εφοδιασμού θα μπορούσε να αρχίσει να προσλαμβάνει μεγάλες διαστάσεις, με πιθανές επιπτώσεις τόσο στην όλη οικονομία όσο και στις εξωτερικές σχέσεις.

5.3. Εκπομπές CO₂

5.3.1. Οι εκπομπές CO₂ είναι κατά πρώτο και κύριο λόγο περιβαλλοντικό θέμα, αλλά για τις βιομηχανίες παραγωγής ενέργειας πρόκειται επίσης για ένα στρατηγικό θέμα, δεδομένου ότι πολλές από αυτές εκπέμπουν μεγάλες ποσότητες CO₂. Η παραγωγή πυρηνικής ενέργειας, όπως και οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, έχουν ως αποτέλεσμα την εκπομπή μιας ελάχιστης ποσότητας CO₂ στην ατμόσφαιρα και η μη χρησιμο-

⁽¹⁾ Σημείο 81 της Λευκής Βίβλου της Επιτροπής με θέμα «Ενεργειακή πολιτική για την Ευρωπαϊκή Ένωση» (Βλ. υποσημείωση 1, σ. 88).

⁽²⁾ Ο όρος «Ασφάλεια του εφοδιασμού» χρησιμοποιείται στο έγγραφο αυτό υπό τη στρατηγική του έννοια δηλαδή σε σχέση με την εξωτερική εξάρτηση από πηγές ενέργειας και το βαθμό στον οποίο μπορεί κανείς να βασισθεί σε αυτές.

⁽³⁾ Βλ. σημείο 78.

⁽⁴⁾ Βλ. στο παράρτημα. Σε άλλο σημείο της σελίδας 80 της έκθεσης, του ΕΕ 2020 αναφέρει τα εξής: «Ο αυξανόμενος ρόλος του φυσικού αερίου έχει ιδιαίσους γεω-πολιτικές επιπτώσεις. Θα γίνουν όλα και μεγαλύτερες εισαγωγές φυσικού αερίου για την ικανοποίηση των αναγκών της Ευρώπης. Στις μελέτες επισημαίνεται η ανάγκη μεταφοράς του αερίου αυτού από όλο και μεγαλύτερες αποστάσεις από την ευρωπαϊκή αγορά, πράγμα που απαιτεί την επίδειξη καλής θέλησης από ένα όλο και μεγαλύτερο αριθμό χωρών διαμετακόμισης».

⁽⁵⁾ Βλ. στο κεφάλαιο V2 του κειμένου της Επιτροπής.

ποίηση της για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας θα είναι ιδιαίτερα αισθητή στον τομέα αυτό.

5.3.2. Στο σημείο II 3 (β), στη σελίδα 13 του εγγράφου της Επιτροπής, η ρύπανση από το CO₂ χαρακτηρίζεται ως «σοβαρή απειλή». Στο σημείο 4.1, στη σελίδα 19, της Πράσινης Βίβλου για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, η Επιτροπή αναφέρει ότι «Απαιτείται σημαντικός περιορισμός στη χρήση ορυκτών καυσίμων για να εξασφαλισθεί η πραγμάτωση των στόχων σχετικά με τις εκπομπές CO₂ που έθεσε η Κοινότητα στη Σύμβαση για τις κλιματολογικές αλλαγές»⁽¹⁾. Η Πράσινη Βίβλος συνεχίζει προτείνοντας το διπλασιασμό (από 6 σε 12 %) της συμβολής των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας μέχρι το έτος 2010⁽²⁾.

5.3.3. Το Πράσινο Βιβλίο προβλέπει «μία μείωση των εκπομπών CO₂ κατά 386 εκατ. τόνους μέχρι το έτος 2010» λόγω της υιοθέτησης του παραπάνω στόχου, αν και η ποσότητα των 300 εκατ. τόνων είναι πιο πιθανή⁽³⁾. Είναι σημαντική και ευπρόσδεκτη η παραγωγή αυτή ενέργειας χωρίς παράλληλες εκπομπές CO₂, αλλά είναι αμφίβολο κατά πόσο η εν λόγω μείωση θα είναι επαρκής σε σχέση με τις τρέχουσες εκπομπές CO₂ από συμβατικές πηγές παραγωγής ενέργειας τον άνθρακα και το αέριο. Αυτό οφείλεται σε δύο λόγους: (i) το κατά πολύ μεγαλύτερο μέρος του προτεινόμενου προγράμματος για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας αφορά επιπρόσθετη και όχι υποκατάστατη ενέργεια⁽⁴⁾ και (ii) μεγάλο μέρος της επιπρόσθετης ηλεκτρικής ενέργειας ενδέχεται να μην προσφέρεται για τροφοδότηση στο δίκτυο⁽⁵⁾.

5.3.4. Τα στοιχεία αυτά δείχνουν τη σημασία της πυρηνικής ενέργειας στην εκστρατεία για τη μείωση του CO₂. Διότι δεν θα χρειασθεί παρά μόνο μία κατά 30 % περίπου μείωση της σημερινής πυρηνικής δυναμικότητας, π.χ. μέχρι το 2015 (πράγμα που είναι πολύ πιθανό) για να υπονομευθεί το όλο πρόγραμμα μείωσης του CO₂ που αναφέρεται στο Πράσινο Βιβλίο της Επιτροπής για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας,

εάν υποθεθεί ότι αυτό θα είναι απόλυτα επιτυχές⁽⁶⁾. Δεν είναι υπερβολικό να λεχθεί ότι αν η παραγωγή πυρηνικής ενέργειας μειωθεί δραστικά, όπως προαναφέρθηκε ότι θα γίνει, η ΕΕ δεν θα έχει καμία πιθανότητα να επιτύχει τους διεθνείς στόχους της όσον αφορά τα CO₂, είτε τώρα είτε στο άμεσο μέλλον.

5.4. Οι ευθύνες της Επιτροπής

5.4.1. Από τα στοιχεία που αναφέρθηκαν στα παραπάνω σημεία, προκύπτει σαφώς ότι η ΕΕ πρέπει να αναμένει τη δημιουργία ενός προβλήματος ασφάλειας του εφοδιασμού κατά την πρώτη δεκαετία του επόμενου αιώνα. Η ΕΕ έχει ήδη πρόβλημα CO₂. Η απώλεια ολόκληρης ή της περισσότερης δυναμικότητας παραγωγής πυρηνικής ενέργειας προς όφελος της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας με βάση το αέριο κατά την περίοδο μετά το 2005-2010 (βλ. στο παραπάνω κεφάλαιο 4) ενδέχεται να επιδεινώσει περαιτέρω το προβλέψιμο πρόβλημα ασφάλειας του εφοδιασμού που θα έχει τότε η ΕΕ και να δυσχεράνει σημαντικά τις προσπάθειες της ΕΕ για τη μείωση των εκπομπών CO₂. Είναι απαραίτητο να πραγματοποιήσει επειγόντως η Επιτροπή συζητήσεις σχετικά με τις εναλλακτικές λύσεις για το ενδεχόμενο αυτό, στις οποίες να συμμετέχουν οι ενδιαφερόμενοι οικονομικοί παράγοντες και τα κράτη μέλη.

5.4.2. Το έγγραφο της Επιτροπής δεν διευκρινίζει τα θέματα αυτά, όπως θα έπρεπε να είχε κάνει. Τα θέματα συζητούνται — δηλαδή η ασφάλεια του εφοδιασμού στο κεφάλαιο II 2 (α) και στα συμπεράσματα, οι δε εκπομπές CO₂ στο κεφάλαιο II 3 (β) — ενώ γίνεται σύντομη μνεία στην συμβολή της πυρηνικής ενέργειας σε κάθε περίπτωση, αλλά δεν τονίζεται, ούτε η βασική της σημασία για οποιαδήποτε εξέταση του ενός ή του άλλου προβλήματος, ούτε η σημασία της για την ενεργειακή πολιτική της ΕΕ.

5.4.3. Πιο συγκεκριμένα, ενώ στο σημείο II 2 (α) της σελίδας 9 του εγγράφου της αναφέρεται ότι η εξάρτηση της Ευρώπης από την εισαγόμενη ενέργεια θα αυθηθεί σημαντικά, το σχόλιο της Επιτροπής είναι απλώς ότι η πυρηνική ενέργεια «θα είναι ιδιαίτερα χρήσιμη εάν ... η διαφοροποίηση του εφοδιασμού επιδεινωθεί». Δεν θίγεται εν προκειμένω το μέγεθος ή

(1) COM(96) 576 τελικό.

(2) Ibid. Σύνοψη, σ. 4.

(3) Ibid. Σημείο 6.1 σ. 31. Ωστόσο, υπάρχει μεγάλη διαφορά μεταξύ των αναφερόμενων στο Πράσινο Βιβλίο της Επιτροπής 386 εκατ. τόνων ελεύθερων εκπομπών CO₂ από 6 % ακαθάριστη πρωτογενή κατανάλωση ενέργειας (g.p.e.c) που αντιπροσωπεύουν οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, και των 100 εκατ. τόνων ελεύθερων εκπομπών CO₂ που αναφέρεται στο Σχέδιο Ενδεικτικού Πυρηνικού Προγράμματος της Επιτροπής ως προερχόμενων από την 14 % g.p.e.c που αντιπροσωπεύει η παραγωγή πυρηνικής ενέργειας. Εάν υποθεθεί ότι η ποσότητα των 700 εκατ. τόνων για την πυρηνική ενέργεια είναι σωστή, τότε η συμβολή του 6 % ελεύθερων εκπομπών CO₂ από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας στην g.p.e.c είναι 300 εκατ. τόνοι και όχι 386. Η μικρότερη ποσότητα χρησιμοποιείται ως βάση των σχολίων στο σημείο 5.3.4.

(4) Βλ. κεφάλαιο 3, σ. 19.

(5) «Η διαθεσιμότητα πολλών από αυτές τις (ανανεώσιμες) πηγές ενέργειας είναι 2000 ώρες ετησίως, ήτοι 25 % του χρόνου» από το ΕΕ 2020, σημείο 2.2.3, μέρος 3, σ. 82.

(6) Η κατά 30 % εξάλειξη της σημερινής πυρηνικής δυναμικότητας θα έχουν ως αποτέλεσμα τη μείωση των αποτρεπόμενων εκπομπών CO₂ κατά 210 εκατ. τόνους ετησίως. Με τη συντηρητική υπόθεση ότι θα αντικατασταθεί από την παραγωγή ενέργειας από αέριο με CCGT, που προκαλεί εκπομπές CO₂ από στερεά καύσιμα, αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα επιπρόσθετες εκπομπές CO₂ κατά 95 εκατ. τόνους περίπου ετησίως. Η ποσότητα αυτή βασίζεται σε συμβουλές προς τον εισηγητή από την falls Associates (Σύμβουλοι για την περιβαλλοντική και ενεργειακή πολιτική), σύμφωνα με τις οποίες εάν ολόκληρη η πυρηνική δυναμικότητα της ΕΕ αντικατασταθεί από δυναμικότητα παραγωγής ενέργειας από αέριο μέσω CCGT, με αντιπροσωπευτική αποδοτικότητα 52 %, θα προκληθούν περαιτέρω εκπομπές CO₂ κατά 323 εκατ. τόνους περίπου ετησίως.

η φύση του προβλήματος που θα αντιμετωπισθεί, ούτε η σημασία που έχει η παραγωγή της πυρηνικής ενέργειας για την αντιμετώπιση του προβλήματος, είτε με θετική είτε με αρνητική έννοια.

5.4.4. Το ίδιο ισχύει και για την αντιμετώπιση του θέματος του CO₂ από την Επιτροπή. Ελάχιστοι θα μπορούσαν να συμπεράνουν από τη λακωνική διατύπωση του σημείου II 3 (β) ποιες θα είναι οι συνέπειες του προγράμματος της ΕΕ για τη μείωση των εκπομπών CO₂, όταν η ΕΕ δεν θα διαθέτει πλέον σημαντική δυναμικότητα παραγωγής πυρηνικής ενέργειας.

5.4.5. Είναι σχεδόν βέβαιο ότι η ασάφεια της Επιτροπής για τα δύο αυτά θέματα οφείλεται στην αντίληψή της όσον αφορά το πρόβλημα της αποδοχής της πυρηνικής βιομηχανίας από το κοινό, καθώς επίσης και στην ανάγκη να καταλήξει σε μια ομόφωνη άποψη. Ωστόσο, η αδυναμία της Επιτροπής να θίξει τα δύο αυτά θέματα αποτελεί σαφώς σοβαρή παράλειψη.

5.4.6. Είναι αληθές ότι η Επιτροπή, και μάλιστα η ΕΕ, έχει περιορισμένες μόνο εξουσίες για να διασφαλίσει ή ακόμη για να προωθήσει την ασφάλεια του εφοδιασμού. Όμως τα κράτη μέλη έχουν περισσότερες πιθανότητες. Τα τελευταία έχουν τη δυνατότητα να ασκήσουν εξουσίες δυνάμει της νέας οδηγίας που θεσπίζει κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας (βλ. υποσημείωση 8). Ο πρωταρχικός στόχος και επιδίωξη της οδηγίας αυτής είναι το άνοιγμα της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας στον ανταγωνισμό. Ωστόσο, το άρθρο 3 (2) αναφέρει μεταξύ άλλων:

«Τα κράτη μέλη μπορούν να επιβάλουν στις επιχειρήσεις που λειτουργούν στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας, στο πλαίσιο του γενικού οικονομικού συμφέροντος, υποχρεώσεις δημόσιας υπηρεσίας οι οποίες μπορεί να σχετίζονται με την ασφάλεια, συμπεριλαμβανόμενης και της ασφάλειας του εφοδιασμού, την τακτικότητα, την ποιότητα και τις τιμές του εφοδιασμού, καθώς και την προστασία του περιβάλλοντος.»

5.4.7. Αυτές οι υποχρεώσεις δημόσιας υπηρεσίας πρέπει να είναι «σαφώς προκαθορισμένες, διαφανείς, αμερόληπτες και ελέγξιμες» και να κοινοποιούνται. Επιπλέον, τα κράτη μέλη που το επιθυμούν, μπορούν να προβλέπουν μακροπρόθεσμο προγραμματισμό ως μέσο εκπλήρωσης των υποχρεώσεων δημόσιας υπηρεσίας. Το αποτέλεσμα είναι ότι τα κράτη μέλη έχουν τώρα το δικαίωμα να κατοχυρώνουν την ασφάλεια του εφοδιασμού, (μετάξύ άλλων πραγμάτων), εάν κρίνουν ότι αυτό είναι αναγκαίο, υπό τον όρο φυσικά ότι θα τηρούνται οι κατάλληλες διαδικασίες. Η Επιτροπή είναι ικανή να προσφέρει συμβουλές, πράγμα που είναι αναμφισβήτητο ότι θα πράξει για στρατηγικά θέματα της ενεργειακής πολιτικής.

5.4.8. Όσον αφορά τις εκπομπές CO₂ η Επιτροπή έχει την αμοδιότητα να προτείνει δράσεις και το Συμβούλιο να λαμβά-

νει μέτρα, σε περίπτωση που κρίνουν ότι αυτό είναι αναγκαίο, σύμφωνα με το άρθρο 130 της Συνθήκης⁽¹⁾.

5.4.9. Όταν αρχίσει την αναθεώρηση του Σχεδίου Ενδεικτικού Πυρηνικού Προγράμματός της, η Επιτροπή πρέπει να καταλήξει σε σαφή απόφαση, για κάθε περίπτωση, ως προς το κατά πόσον η κατοχύρωση της ασφάλειας του εφοδιασμού και η μείωση των εκπομπών CO₂ εξακολουθούν να αποτελούν βασικούς στόχους πολιτικής. Εάν η Επιτροπή αποφασίσει ότι αυτό συμβαίνει (η δημόσια θέση της μέχρι σήμερα), τότε έχει την υποχρέωση να διευκρινίσει σε κάθε περίπτωση ποιες είναι οι επιπτώσεις για την επιτυχία της πολιτικής: α) εάν εξακολουθεί να υπάρχει στην Ένωση ένα σημαντικό στοιχείο παραγωγής πυρηνικής ενέργειας και β) εάν δεν υπάρχει.

5.4.10. Βάσει των συμπερασμάτων της, οποιαδήποτε και αν αυτά είναι, η Επιτροπή θα είναι στη συνέχεια σε θέση να δώσει σαφείς οδηγίες σε όλα τα σημαντικότερα ενδιαφερόμενα μέρη, καθώς επίσης και στο κοινό γενικότερα, όσον αφορά τα πραγματικά δεδομένα των μελλοντικών επιλογών και το βαθμό στον οποίο ενδέχεται να είναι ή να μην είναι επιθυμητή η επιδίωξη του επηρεασμού της εξέλιξης των γεγονότων τα οποία, σύμφωνα με τα σημερινά δεδομένα, αναμένεται να προκύψουν.

6. Η πυρηνική ασφάλεια στις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης (ΧΚΑΕ) και στα κράτη της Πρώην Σοβιετικής Ένωσης

6.1. Η Επιτροπή διατυπώνει παρατηρήσεις στα κεφάλαια III και V του εγγράφου της σχετικά με τους δυνητικούς κινδύνους της πυρηνικής βιομηχανίας των χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης και των κρατών της Πρώην Σοβιετικής Ένωσης. Περιγράφει συνοπτικά τα βασικά είδη τεχνικής βοήθειας που έχουν χορηγηθεί από χώρες της Δυτικής Ευρώπης, συμπεριλαμβανόμενης και της ενίσχυσης που παρέχεται στα πλαίσια των προγραμμάτων Phare και Tacis.

6.2. Δεν επιδέχεται καμία αμφιβολία το γεγονός ότι σε περίπτωση που συμβεί ένα άλλο σοβαρό πυρηνικό ατύχημα, η επίδραση στην άποψη του κοινού όσον αφορά τη συνέχιση των δραστηριοτήτων της πυρηνικής βιομηχανίας της ΕΕ θα είναι άκρως επιζήμια. Ενδέχεται μάλιστα να προκαλέσει πολιτικές αποφάσεις για τη σταδιακή κατάργηση της πυρηνικής βιομηχανίας της ΕΕ το συντομότερο δυνατό, άσχετα από οποιοσδήποτε άλλες εκτιμήσεις, με όλο το κόστος και την οικονομική παράλυση που αυτό ενδέχεται να προκαλέσει. Ένα ιδιαίτερα σοβαρό πρόβλημα είναι η ασταθής κατάσταση της μονάδας 4 της σαρκοφάγου του Τσερνομπίλ, για την οποία πρέπει, όπως αναφέρεται, να επιδειχθεί άμεσο ενδιαφέρον.

⁽¹⁾ Σύμφωνα με το άρθρο 130s, παράγραφος 2, της Συνθήκης (...) «Το Συμβούλιο αποφασίζοντας ομόφωνα προτάσεις της Επιτροπής και μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή θεσπίζει (...) τα μέτρα που επηρεάζουν αισθητά την επιλογή ενός κράτους μέλους μεταξύ διαφορετικών πηγών ενέργειας και τη γενική διάρθρωση του ενεργειακού εφοδιασμού».

6.3. Οι κίνδυνοι δεν περιορίζονται στην πυρηνική ενέργεια που προορίζεται για ειρηνικούς σκοπούς στις χώρες αυτές. Δημόσιος συναγερομός θα μπορούσε εύκολα να σημάνει εξαιτίας συμβάντος στο στρατιωτικό πυρηνικό οπλοστάσιο ορισμένων κρατών της ΕΣΣΔ. Υπάρχουν αναλυτικές αναφορές ότι σε ορισμένα κράτη μέλη τα πρότυπα ελέγχου και συντήρησης έχουν υποβαθμιστεί ανησυχητικά.

Στα προγράμματα Tacis και Phare απαιτείται αναθεώρηση των προτεραιοτήτων.

6.4. Τα προγράμματα Phare και Tacis δεν θίγουν τα θέματα αυτά και, μολονότι τα ποσά που δαπανώνται για θέματα ασφάλειας της συμβατικής πυρηνικής ενέργειας φαίνεται να καθορίζονται βάσει αφηρημένων κριτηρίων, είναι μικρά σε σχέση με τις ανάγκες. Τα προγράμματα που έχουν καταρτισθεί έφεραν αναμφισβήτητα ικανοποιητικά αποτελέσματα, αλλά αποτελούν τώρα το αντικείμενο μιας όλο και εντονότερης κριτικής όσον αφορά την πραγματική αποτελεσματικότητά τους. Ήταν, όπως δείχνει ο τίτλος τους, προγράμματα τεχνικής βοήθειας, παρά οτιδήποτε άλλο. Είχαν ως κύριο αντικείμενο τομείς όπως οι τεχνικές συμβουλές, η κατάρτιση, η σύνταξη εγχειριδίων, η παροχή συμβουλών για τη δημιουργία συστημάτων κ.λπ. Παρασχέθηκε ελάχιστος ηλεκτρονικός εξοπλισμός.

6.5. Οι λόγοι στους οποίους οφείλεται η έλλειψη αυτή υποστήριξης στον τομέα του εξοπλισμού είναι απόλυτα κατανοητοί, το γεγονός όμως αυτό είναι αρνητικό και είναι ιδιαίτερα επιθυμητή η ανάληψη δράσεων για την επανόρθωση της κατάστασης αυτής, εάν τούτο είναι δυνατό. Ωστόσο, πρέπει να αναγνωρισθεί πλήρως ότι οι παραπαιούσες οικονομίες ορισμένων από τις χώρες αυτές αποτέλεσαν σημαντικό μειονέκτημα για την παροχή επαρκούς εξωτερικής βοήθειας.

6.6. Ένας σημαντικός παράγοντας στον οποίο οφείλεται η κριτική που ασκήθηκε κατά των διάφορων προγραμμάτων τεχνικής βοήθειας είναι ότι, όπως γνωρίζει η ΟΚΕ, η Επιτροπή δεν ανέλαβε ακόμη μια σοβαρή αξιολόγηση των προγραμμάτων. Τι έχει επιτευχθεί, σε ποιο βαθμό έχει πράγματι βελτιωθεί η ασφάλεια, πόσο καλά λειτούργησαν οι πολιτικές, χρηματοδοτικές και διοικητικές ρυθμίσεις και ποιες θα πρέπει να είναι οι μελλοντικές προοπτικές; Είναι ορισμένα ερωτήματα που πρέπει να τεθούν.

6.7. Είναι αναμφίβολο ότι η διενέργεια παρόμοιων αξιολογήσεων σε αντικειμενική βάση είναι πολύ δύσκολη. Η ΟΚΕ πιστεύει, ωστόσο, ότι τα προγράμματα τεχνικής βοήθειας θα συνεχίσουν να στερούνται της εμπιστοσύνης του κοινού έως ότου αναληφθεί μια σοβαρή μελέτη για τις επιδράσεις τους. Η ΟΚΕ παροτρύνει την Επιτροπή να αναλάβει μια μελέτη ως θέμα προτεραιότητας και στη συνέχεια να δημοσιεύσει τα σχετικά πορίσματα.

6.8. Η ΟΚΕ ζητεί επίσης από την Επιτροπή να εξετάσει κατά πόσον μπορεί να χορηγηθεί βοήθεια σε ορισμένες επικίνδυνες στρατιωτικές εγκαταστάσεις, δεδομένου ότι ένα σοβαρό πυρηνικό ατύχημα σε οποιοδήποτε από αυτές θα μπορούσε

να έχει το ίδιο σοβαρές συνέπειες για τα κράτη μέλη και τους υπηκόους της ΕΕ με εκείνες σε οποιοδήποτε άλλο μέρος.

6.9. Η ΟΚΕ θα ήθελε να επιστήσει την προσοχή της Επιτροπής στην ιδιαίτερη σημασία που έχει για την ΕΕ το έργο της βελτίωσης της ασφάλειας των πυρηνικών εγκαταστάσεων στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη και στα ανεξάρτητα κράτη της πρώην Σοβιετικής Ένωσης. Ενώ αυτό είναι θέμα που αφορά τη διεθνή κοινότητα γενικότερα, πρέπει να σημειωθεί ότι ορισμένες πυρηνικές εγκαταστάσεις έχουν οικοδομηθεί στα σύνορα των κρατών μελών της ΕΕ. Ορισμένες τουλάχιστον από τις εν λόγω πυρηνικές εγκαταστάσεις θα καταστούν εγκαταστάσεις της ΕΕ εάν και όταν οι πρώτες χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης ενταχθούν στην ΕΕ στις αρχές του επόμενου αιώνα.

6.10. Οι επιπτώσεις της εξέλιξης αυτής θα πρέπει να εξετασθούν κατά τη διάρκεια των διμερών διαπραγματεύσεων για την ένταξη. Είναι απαραίτητο να αρχίσουν χωρίς καθυστέρηση διαπραγματεύσεις σχετικά με την εφαρμογή στις εγκαταστάσεις αυτές των προδιαγραφών ασφαλείας της ΕΕ.

6.10.1. Υπάρχει ένα ακόμη θέμα. Η διαδικασία προσαρμογής θα μπορούσε να οδηγήσει στην καθιέρωση εγκεκριμένων προτύπων ή προδιαγραφών για τις εγκαταστάσεις σοβιετικής κατασκευής στο έδαφος των μελών της ΕΕ. Εάν αυτό συμβεί, πιθανόν να επηρεαστεί η κοινή γνώμη όσον αφορά την ασφάλεια ή επίσης τις εγκαταστάσεις σε άλλες χώρες που δεν αναμένεται να καταστούν μέλη της ΕΕ και οι οποίες ενδέχεται να μην θεωρήσουν αναγκαίο να υιοθετήσουν τα ίδια εγκεκριμένα πρότυπα της ΕΕ.

6.11. Τέλος, η ΟΚΕ πιστεύει ότι η κατοχύρωση της ασφάλειας των πυρηνικών εγκαταστάσεων στις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης και στις χώρες της Πρώην Σοβιετικής Ένωσης είναι τόσο σημαντική, ώστε θα πρέπει να αποτελεί μία από τις αρχές που θα πρέπει να προστεθούν σε εκείνους που αναφέρει η Επιτροπή στα συμπεράσματα της τελικής μορφής του Ενδεικτικού Πυρηνικού Προγράμματος.

7. Επόμενα βήματα

7.1. Η Επιτροπή θα πρέπει να αποφασίσει σχετικά σύντομα κατά πόσο θα προτείνει στρατηγικές παρεμβάσεις όσον αφορά την παραγωγή πυρηνικής ενέργειας για να εφαρμόσει η ΕΕ τις πολιτικές της όσον αφορά την ασφάλεια του εφοδιασμού και τη μείωση των εκπομπών CO₂. Εξετάζει ήδη παρόμοια μέτρα για τις δύο αυτές πολιτικές, στα πλαίσια της παραγωγής ανανεώσιμων πηγών ενέργειας⁽¹⁾, οπότε δεν φαίνεται να τίθεται θέμα αρχής.

7.2. Η Επιτροπή θα εξετάσει αναμφισβήτητα κατά πόσον υπάρχει τρόπος, πιθανόν μέσω χρηματοδοτικών ή άλλων μηχανισμών, να καταστούν δυνατές μακροπρόθεσμες επενδύσεις σε δυναμικότητα παραγωγής ενέργειας, πράγμα που μπορεί να γίνει ακόμη και στο πλαίσιο της αγοράς. Στο σημείο II 1 (δ)

⁽¹⁾ Στην πρόσφατα δημοσιευθείσα Πράσινη Βίβλο, βλ. στην υποσημείωση 1, σ. 93.

σελίδα 8, του εγγράφου της, η Επιτροπή το αναγνωρίζει αναφέροντας ότι κατά την υλοποίηση της εσωτερικής αγοράς ηλεκτρισμού «Τα κράτη μέλη μπορεί να λάβουν δεόντως υπόψη τις ανάγκες μακροχρόνιου προγραμματισμού της πυρηνικής βιομηχανίας κ.λπ.».

7.3. Ωστόσο, τα μέτρα αυτά εάν φέρουν κανένα αποτέλεσμα, ενδέχεται να είναι ελάχιστα ωφέλιμα εάν η κοινή γνώμη εξακολουθεί να ανησυχεί όπως σήμερα για τις δραστηριότητες της πυρηνικής βιομηχανίας. Μετά την καταστροφή του Τσερνομπίλ, το φαινόμενο αυτό κατέστη ισχυρή πολιτική δύναμη αυτή καθαυτή. Στην πολιτική αυτή δύναμη προστέθηκε τώρα η πρόκληση του φυσικού αερίου, της σημαντικότερης ανταγωνιστικής πρόκλησης που αντιμετώπισε η πυρηνική βιομηχανία.

7.4. Τα θέματα αποτελεσματικότητας και κόστους θα πρέπει να εξετασθούν στο ακέραιο από τον τομέα, με τη σταθερή απόφαση να αυξηθεί η πρώτη και να μειωθεί το δεύτερο. Οι τεχνικές και εμπορικές δυνατότητες των μικρότερων αντιδραστήρων της κλίμακας 200-500 MW θα πρέπει να εξετασθούν επειγόντως για μια ακόμη φορά. Οι ερευνητικές δραστηριότητες, ιδίως εκείνες που έχουν σχέση με θέματα ασφάλειας, είναι πολύ πιθανόν να χρειάζονται περαιτέρω πόρους.

7.5. Στο πλαίσιο αυτό, η επιλογή στην οποία ενδέχεται να προβούν ορισμένα κράτη μέλη αποφασίζοντας την αντικατάσταση των πυρηνικών σταθμών που έχουν περιέλθει σε αχρηστία λόγω της λειτουργίας νέων σημαίνει ότι η πυρηνική βιομηχανία πρέπει να καταβάλει αδιάπτωτες προσπάθειες στον τομέα των ερευνών για την κατασκευή μιας νέας γενιάς αντιδραστήρων οι οποίοι να είναι ταυτόχρονα ασφαλέστεροι και περισσότερο ανταγωνιστικοί. Η ΟΚΕ κρίνει ότι οι εν λόγω ερευνητικές προσπάθειες πρέπει να ενθαρρυνθούν και να ενισχυθούν από την ΕΕ μέσω ενός προγράμματος ερευνών στον τομέα της πυρηνικής σύντηξης. Το μέγεθος των απαιτούμενων επενδύσεων καθιστά, στο πλαίσιο αυτό, ιδιαίτερα σημαντικό το συντονισμό των εθνικών και των κοινοτικών προγραμμάτων.

7.6. Τα πρότυπα ασφάλειας πρέπει να τηρούνται αυστηρά και προσεκτικά, όπως πάντα. Στα κράτη μέλη της ΕΕ, η κατάσταση της ασφάλειας της πυρηνικής βιομηχανίας ήταν εξαιρετική επί πολλές δεκαετίες. Αυτό πρέπει να αναγνωρισθεί δεόντως ότι έγινε χάρις τόσο στη βιομηχανία όσο και στις αρμόδιες αρχές. Ωστόσο, δεν υπάρχει λόγος μόνο να συγχαίρει κανείς τον εαυτό του. Οι επιδόσεις στον τομέα της ασφάλειας πρέπει επίσης να αποτελούν το αντικείμενο λεπτομερούς εξέτασης, ώστε τα καθιερωμένα πρότυπα να μην υποβαθμισθούν, επειδή έχουν καταστεί «ρουτίνα» ή επειδή ενδέχεται να εφαρμόζονται σε ορισμένα μέρη πρακτικές περικοπών. Έχει καθοριστική σημασία η πλήρης ενημέρωση του κοινού για τις πρακτικές ασφάλειες του τομέα και για τον τρόπο διατήρησης και ανάπτυξης των πρακτικών αυτών σε ακόμη υψηλότερα επίπεδα.

7.7. Κατεργασία και διάθεση ραδιοενεργών αποβλήτων

7.7.1. Η πυρηνική βιομηχανία πρέπει κατά πρώτο και κύριο λόγο να αντιμετωπίσει το θέμα της γενικής αποδοχής της από

το κοινό. Πιθανόν να μην μπορεί να γίνει τίποτα για να εξαλειφθεί η εικόνα και η πραγματικότητα της καταστροφής του Τσερνομπίλ. Ωστόσο, η κατάσταση θα αλλάξει σημαντικά εάν η κοινή γνώμη μπορεί να ικανοποιηθεί όσον αφορά τη μεταφορά και τη μακροπρόθεσμη διάθεση των ραδιοενεργών αποβλήτων. Είναι διδακτικό το γεγονός ότι τα χρησιμοποιημένα καύσιμα και τα άλλα ραδιοενεργά υλικά μεταφέρονται ασφαλώς επί πολλά χρόνια εντός της ΕΕ τόσο οδικώς όσο και σιδηροδρομικώς· ωστόσο, για πολλά άτομα η δραστηριότητα αυτή εξακολουθεί να αποτελεί πηγή ανησυχιών, όπως πάντα.

7.7.2. Πιθανόν, να πρέπει η βιομηχανία να επανεξετάσει τη δημόσια παρουσίαση του θέματος της ραδιενέργειας. Φαίνεται να αναφέρεται μόνο στη ραδιενέργεια σε περιπτώσεις κατά τις οποίες την χρησιμοποιεί με δυνητικά επικίνδυνο τρόπο. Θα μπορούσε ίσως να εξετάσει κατά πόσο είναι πιθανό, ανεξάρτητα από τις δραστηριότητές της, να διεξαχθεί μια ανοιχτή και συνεχής συζήτηση με το κοινό γενικότερα, μέσω των σύγχρονων μέσων μαζικής ενημέρωσης, σχετικά με τη φύση της ραδιενέργειας και τις περιπτώσεις κατά τις οποίες αυτή είναι επικίνδυνη, για το πότε είναι απόλυτα ασφαλής και για το πότε είναι ωφέλιμη.

7.7.3. Το πιο δύσκολο πρόβλημα που αντιμετωπίζει κατά πάσα πιθανότητα η βιομηχανία, είναι η διάθεση των μέσων και υψηλής ραδιενέργειας αποβλήτων, τα οποία περιέχουν επικίνδυνη ραδιενέργεια για εξαιρετικά μεγάλο χρονικό διάστημα. Η βιομηχανία, βασιζόμενη σε ειδικές επιστημονικές γνώσεις, προτιμά επί μακρόν την τελική εναπόθεσή της σε μεγάλο βάθος και κάτω από ασφαλή γεωλογικά στρώματα, όπου αυτά μπορούν να εναποθεθούν ασφαλώς και να παραμείνουν ανενόχλητα για απεριόριστο χρονικό διάστημα. Η κοινή γνώμη είναι σταθερά αντίθετη σε αυτή τη λύση, με το σκεπτικό ότι κανείς δεν μπορεί να είναι βέβαιος ότι δεν θα υπάρξουν ατυχήματα. Η κοινή γνώμη δεν επιθυμεί μόνο την ασφαλή εναπόθεση (όλων) των ραδιοενεργών αποβλήτων, αλλά και αυτό να γίνει με τρόπο ώστε αυτά να μπορούν να ανακτώνται και, ει δυνατόν, να ελέγχονται.

7.7.4. Κατά τη γνώμη της ΟΚΕ, ο αποτελεσματικός τρόπος για να περιορίσει η πυρηνική βιομηχανία τη δημόσια ανησυχία για τις δραστηριότητές της θα ήταν να ικανοποιήσει τουλάχιστον τις επιθυμίες της κοινής γνώμης όσον αφορά τη μεταφορά και εναπόθεση των ραδιοενεργών αποβλήτων, που είναι μακροπρόθεσμα εφικτές τόσο από πρακτικής όσο και από οικονομικής απόψεως. Η Επιτροπή θα πρέπει να βοηθήσει τα κράτη μέλη και την πυρηνική βιομηχανία να επιτύχουν το στόχο αυτό.

7.8. Συμβολή της βιομηχανίας στην πυρηνική ασφάλεια στις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης και τις χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης

7.8.1. Τέλος, η βιομηχανία πρέπει να επισπεύσει τη χορήγηση τεχνικής, χρηματοδοτικής και πολιτικής υποστήριξης για τις

δραστηριότητες που αφορούν την κατοχύρωση της ασφάλειας των πυρηνικών εγκαταστάσεων (χωρίς να αποκλείονται και οι στρατιωτικές εγκαταστάσεις) στις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης και της πρώην Σοβιετικής Ένωσης. Πρέπει επίσης να δώσει στο κοινό μια πολύ καλύτερη εντύπωση κατά την υλοποίηση των δραστηριοτήτων, είτε στα πλαίσια του Tacis και του Phare και άλλων προγραμμάτων, είτε ανεξάρτητα. Πρόκειται για δραστηριότητες τις οποίες το κοινό θα υποστηρίξει, υπό τον όρο ότι θα είναι ενημερωμένο σχετικά. Το κοινό έχει πλήρη επίγνωση των κινδύνων που μπορούν να προκαλέσουν οι πυρηνικές εγκαταστάσεις των οποίων ο σχεδιασμός και η συντήρηση είναι ανεπαρκής, και αναμένει από τη «δική του» πυρηνική βιομηχανία να συμβάλει στη σωστή τοποθέτηση των πραγμάτων. Στην περίπτωση αυτή δίδεται μια χρυσή ευκαιρία στη βιομηχανία να «σκοτώσει με ένα σμπάρο δυο τρυγόνια», και θα πρέπει να την εκμεταλλευθεί.

8. Σύνοψη

8.1. Η δημοσίευση του Σχεδίου Ενδεικτικού Προγράμματος επικροτείται. Το πρόγραμμα αυτό παρέχει τη βάση για τη διεξαγωγή μιας ευρείας συζήτησης στην ΕΕ, αλλά χρειάζονται λεπτομερέστερες πληροφορίες. Οι προτεινόμενες αρχές πρέπει να υποστηριχθούν.

8.2. Η πυρηνική ενέργεια παράγει σήμερα το ένα τρίτο του ηλεκτρισμού που καταναλώνεται στην ΕΕ έχει ορισμένα σημαντικά περιβαλλοντικά πλεονεκτήματα έναντι ορυκτών καυσίμων για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, π.χ. πρόληψη των εκπομπών CO₂. Ωστόσο, απαιτεί εκτεταμένες ρυθμίσεις για την κατοχύρωση της ασφάλειας λειτουργίας. Όμως, παρά τα εξαιρετικά επιτεύγματα ασφάλειας του τομέα, στην ΕΕ εξακολουθεί να επικρατεί μεγάλη ανησυχία στο κοινό όσον αφορά το βαθμό στον οποίο μπορεί να εμπιστευτεί τις ρυθμίσεις αυτές. Η καταστροφή του Τσερνομπίλ αναζωπύρωσε βαθιά ριζωμένους φόβους όσον αφορά τη ραδιενέργεια και οι ανησυχίες του κοινού σχετικά με τη διαχείριση και τη διάθεση των ραδιενεργών αποβλήτων του τομέα παραμένουν αμείωτες.

8.3. Το κύρος των ανησυχιών του κοινού, η απορρύθμιση και το άνοιγμα (στα περισσότερα κράτη μέλη) μιας μέχρι σήμερα ασφαλούς αγοράς, η οποία προσφερόταν για μακροπρόθεσμες επενδύσεις εντάσεως κεφαλαίου, σε συνδυασμό με την εμφάνιση ανταγωνιστικού σε τιμή φυσικού αερίου, το οποίο χρησιμοποιείται σε μικρότερες, αποδοτικότερες και λιγότερο δαπανηρές εγκαταστάσεις, αποτελούν αποφασιστικούς παράγοντες, οι οποίοι, με βάση τις διαθέσιμες πληροφορίες, συμβάλλουν σημαντικά στο να καταστεί αμφίβολη η συνέχιση της πυρηνικής παραγωγής ενέργειας στα περισσότερα κράτη μέλη, εφόσον οι υφιστάμενες εγκαταστάσεις ολοκληρώνουν τον κύκλο λειτουργίας τους στα έτη μετά το 2005-2010.

8.4. Η προοπτική μιας τέτοιας εξέλιξης ενδέχεται να θέσει σοβαρά στρατηγικά ερωτήματα για την ενεργειακή πολιτική της ΕΕ. Δεδομένου ότι η απώλεια του μεγαλύτερου μέρους της πυρηνικής παραγωγής ενέργειας όχι μόνο θα θέσει σε κίνδυνο τη δυνατότητα της ΕΕ να εξασφαλίσει ικανοποιητικές συνθήκες ασφάλειας του εφοδιασμού όσον αφορά τις μελλοντι-

κές εισαγωγές καυσίμων για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, αλλά και θα παρακωλύσει σοβαρά τις προσπάθειες της ΕΕ για μείωση των εκπομπών CO₂.

8.5. Αποτελεί σοβαρή παράλειψη ότι το έγγραφο της Επιτροπής ούτε διασαφηνίζει τη σημασία των προαναφερθέντων στρατηγικών θεμάτων ούτε αξιολογεί κατάλληλα τις ενδεχόμενες επιπτώσεις τους στην ενεργειακή πολιτική της ΕΕ. Η Επιτροπή καλείται να εξετάσει ειδικά τα θέματα αυτά στο τελικό κείμενό της για το Ενδεικτικό Πυρηνικό Πρόγραμμα, να καταλήξει σε σαφή συμπεράσματα και να δώσει σαφείς οδηγίες σε όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη, καθώς και στο κοινό όσον αφορά την κατάσταση που θα δημιουργηθεί.

8.6. Όσον αφορά τους κινδύνους που ενδέχεται να προκύψουν από πυρηνικές εγκαταστάσεις στα Ανατολικά της ΕΕ, είναι σαφές πόσο καταστροφικός μπορεί να είναι οι επιπτώσεις στην κοινή γνώμη σε περίπτωση σοβαρού πυρηνικού ατυχήματος. Τα προγράμματα Phare και Tacis ήταν αξιόλογα, αλλά δέχονται όλο και πιο έντονες κριτικές. Στο μέτρο που τα προγράμματα αυτά αφορούν την πυρηνική ασφάλεια, η Επιτροπή καλείται να τα αναθεωρήσει επειγόντως και, στη συνέχεια, να δημοσιεύσει τα σχετικά πορίσματα. Επιστάται η προσοχή της Επιτροπής στις επιπτώσεις των σοβιετικής κατασκευής αντιδραστήρων που θα περιλαμβάνονται στην επικράτεια της ΕΕ όταν γίνει η διευρυνση.

8.7. Επίσης, η Επιτροπή καλείται να εξετάσει το ενδεχόμενο να συμπεριληφθεί στο πεδίο δραστηριοτήτων της η προεידιποίηση για τους κινδύνους που συνεπάγονται οι εγκαταστάσεις παραγωγής πυρηνικής ενέργειας για στρατιωτικούς σκοπούς.

Προτείνεται να περιληφθεί στην προτεινόμενη δέσμη αρχών της Επιτροπής η ανάληψη δράσεων για τη μείωση των ανησυχιών όσον αφορά την πυρηνική ασφάλεια στις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης.

8.8. Η παραγωγή πυρηνικής ενέργειας στην ΕΕ αντιμετωπίζει σημαντικές προκλήσεις, που έχουν επίσης σχέση με τη μελλοντική της ύπαρξη. Εκτός από την ανάγκη, πρώτον, να εξετάσει την αποτελεσματικότητα και το σχεδιασμό των κινητήρων της και, δεύτερον, να διατηρήσει άγρυπνα τα υφιστάμενα υψηλά επίπεδα ασφάλειας, ο τομέας οφείλει να εξετάσει το ζήτημα της γενικής αποδοχής του από το κοινό. Η εξεύρεση ενός τρόπου για την ικανοποίηση της κοινής γνώμης όσον αφορά τη μεταφορά, την επεξεργασία και τη διάθεση ραδιενεργών αποβλήτων θεωρείται καίριο ζήτημα. Η κοινή γνώμη δεν αποδέχεται την αντίληψη του τομέα όσον αφορά την τελική διάθεση. Αντίθετα, τάσσεται υπέρ της ανάκτησης και της παρα-

κολούθησης των αποβλήτων και, κατά συνέπεια, ο τομέας οφείλει να συμβαδίσει με τις προσδοκίες του κοινού. Καλείται,

συνεπώς, η Επιτροπή να επικουρήσει τα κράτη μέλη και τον τομέα στην επίτευξη του εν λόγω στόχου.

Βρυξέλλες, 24 Απριλίου 1997.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Αποσπάσματα από το «Ευρωπαϊκή ενέργεια μέχρι το 2020 — Μια προσέγγιση σεναρίων»⁽¹⁾

1. «Η ΕΕ 2020» εξετάζει ένα φάσμα πιθανοτήτων όσον αφορά τις ανάγκες της Ευρώπης για διάφορα καύσιμα κατά τα προσεχή 23 έτη. Οι αμέσως παρακάτω παράγραφοι συνοψίζουν τα κύρια συμπεράσματα της ΕΕ 2020, τα οποία σχετίζονται με τις απαιτήσεις της ΕΕ όσον αφορά την ηλεκτρική ενέργεια.
2. Η ΕΕ 2020 υποστηρίζει ότι η εσωτερική παραγωγή ενέργειας της ΕΕ, η μη προερχόμενη από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, πρόκειται να μειωθεί «κατά το ένα πέμπτο περίπου μέχρι το 2020». «Αναπόφευκτα», η εξάρτηση από την εισαγωγή ενέργειας πρόκειται να αυξηθεί. Από ποσοστό της τάξης του 48 % επί της μκτής κατανάλωσης, που είναι επί του παρόντος, θα ανέλθει «σε ποσοστό κυμαινόμενο από 53 % μέχρι 69 % περί το 2020».
3. «Μεταξύ των καυσίμων, η μεγαλύτερη αύξηση της εξάρτησης θα αφορά το εισαγόμενο αέριο ... Οι εισαγωγές αερίου επί του παρόντος ανέρχονται σε ποσοστό 40 % επί της κατανάλωσης και το ποσοστό αυτό θα προσεγγίσει το 75 % μέχρι το 2020. Οι πρόσθετες ποσότητες θα προέρχονται κυρίως από την πρώην Σοβιετική Ένωση και τη Βόρειο Αφρική, αν και περί το 2020 είναι πιθανόν να διατεθούν συμπληρωματικές ποσότητες από τη Νιγηρία, το Ιράν και τις χώρες της Μέσης Ανατολής, είτε μέσω αγωγών είτε υπό τη μορφή LNG». Ένα σημαντικό μέρος του εφοδιασμού θα συνεχίσει φυσικά να προέρχεται από το εσωτερικό της Ευρώπης (δηλ. τη Βόρειο Θάλασσα και τις Κάτω Χώρες), συμπεριλαμβανομένης και της Νορβηγίας.
4. Αναφερόμενη ειδικότερα στο αέριο ως καύσιμο για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, η έκθεση της Επιτροπής υποστηρίζει ότι «η ζήτηση της ηλεκτρικής ενέργειας η οποία παράγεται με αυξανόμενο ρυθμό από το αέριο, συνεχίζει να αυξάνεται» και ότι «τα συγκροτήματα εγκαταστάσεων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από το αέριο θα αυξηθούν κατά 30 % επί του θερμικού δυναμικού». Σύμφωνα με ένα άλλο από τα τέσσερα σενάρια που εκτίθενται, η αύξηση αυτή θα ανέλθει σε ποσοστό 50 %.
5. Όσον αφορά το συναφές ζήτημα για το μέλλον του εφοδιασμού με άνθρακα (από τον οποίο, όπως και από την πυρηνική ενέργεια, παράγεται το ένα τρίτο της ηλεκτρικής ενέργειας στην ΕΕ), η ΕΕ 2020 υποστηρίζει ότι η εξάρτηση από τις εισαγωγές του «θα αυξηθεί επίσης ταχέως, ως αποτέλεσμα της μείωσης της εσωτερικής παραγωγής. Από ποσοστό 29 % το 1990, η εξάρτηση κυμαίνεται ήδη σε ποσοστό 37 % σήμερα και προβλέπεται ότι θα ανέλθει σε ποσοστό 80 % περί το 2020».

⁽¹⁾ Δημοσιεύθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή την άνοιξη το 1996 και υπάρχει μόνο στα αγγλικά. Το παραπάνω κείμενο, εκτός από εκείνο που βρίσκεται εντός εισαγωγικών, είναι του εισηγητή. Τα παραθέματα έχουν ληφθεί από το κείμενο ΕΕ 2020, μεταξύ των σελίδων 10 και 23.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

στη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

(σύμφωνα με το άρθρο 47 του Εσωτερικού Κανονισμού)

Οι ακόλουθες τροπολογίες δεν συγκέντρωσαν την απαιτούμενη πλειοψηφία:

Τροπολογία του κ. Zöhrer**Σημείο 3.1**

Να τροποποιηθεί η δεύτερη φράση ως εξής:

«Όπως διαπιστώνει η ίδια η Επιτροπή, η πυρηνική ενέργεια αποτελεί ένα εξαιρετικά επίμαχο αντικείμενο συζήτησης στην Ένωση· ωστόσο, σχεδόν το ένα τρίτο, δηλαδή μια σημαντική ποσότητα του ηλεκτρικού ρεύματος της ΕΕ, παράγεται από την πυρηνική ενέργεια. Παρά το γεγονός αυτό, η Επιτροπή, κατά τα τελευταία χρόνια, είχε ελάχιστα να αναφέρει είτε για δυνατότητές της, είτε για τα προβλήματά της.»

Αιτιολογία

Με τη διατύπωση αυτή, το εύρος της συζήτησης υπογραμμίζεται περισσότερο από ό,τι με τη συνεκτίμηση μιας μόνο πτυχής (δηλαδή του προβλήματος σε σχέση με το CO₂).

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας

Ψήφοι υπέρ: 18, ψήφοι κατά: 62, αποχές: 6.

Σημείο 4.2

Να διαγραφεί η πρώτη πρόταση.

Αιτιολογία

Η Επιτροπή δεν εκφράζει παρόμοιες αμφιβολίες. Απλά τονίζει ότι ορισμένες εξελίξεις πέρα από το 2000 δεν μπορούν ακόμη να εκτιμηθούν και ότι, συνεπώς, είναι αδύνατο να καθορισθούν ποσοτικοί στόχοι σε σχέση με την παραγωγή και τις επενδύσεις.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας

Ψήφοι υπέρ: 16, ψήφοι κατά: 65, αποχές: 6.

Σημείο 4.10

Να διαγραφεί η τελευταία πρόταση.

Αιτιολογία

Αυτή η κατά προσέγγιση εκτίμηση δεν είναι ορθή, διότι δεν υπάρχουν εμπειρικά στοιχεία για να την υποστηρίξουν.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας

Ψήφοι υπέρ: 24, ψήφοι κατά: 62, αποχές: 4.

Σημείο 5.2.1

Η πρώτη πρόταση να αναδιατυπωθεί ως εξής:

«Η εξάρτηση από τις εισαγωγές καυσίμων για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, η οποία, ενδεχομένως, θα εξακολουθήσει να αυξάνεται, θα παρουσιάσει προβλήματα σε σχέση με τη μελλοντική ασφάλεια του εφοδιασμού για την ΕΕ ως σύνολο, ακόμη και αν η διάσταση των δυσκολιών διαφέρει από το ένα κράτος μέλος στο άλλο.»

Αιτιολογία

Σε καμία περίπτωση δεν έχουν «προγραμματισθεί» προβλήματα εφοδιασμού.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας

Ψήφοι υπέρ: 20, ψήφοι κατά: 75, αποχές: 10.

Σημείο 5.2.5

Να τροποποιηθεί με τον ακόλουθο τρόπο:

«Κατά συνέπεια, η πτυχή της ασφάλειας του εφοδιασμού είναι σημαντική για την εκτίμηση του Σχεδίου Ενδεικτικού Πυρηνικού Προγράμματος της Επιτροπής. Ιδιαίτερα στα κράτη μέλη, στα οποία ένα μεγάλο ποσοστό ηλεκτρισμού παράγεται από την πυρηνική ενέργεια, η τελευταία ενδέχεται να αποτελέσει στρατηγικό παράγοντα σταθεροποίησης και δεν μπορεί να αντικατασταθεί στο ρόλο αυτό στο εγγύς μέλλον.»

Αιτιολογία

Οι αποφάσεις σχετικά με τη χρήση της πυρηνικής ενέργειας λαμβάνονται από τα κράτη μέλη. Κάθε κράτος μέλος χαράζει διαφορετικές στρατηγικές για την ενεργειακή πολιτική· συνεπώς, δεν μπορούν γενικά να διατυπωθούν απόψεις σχετικά με τη (μελλοντική) ασφάλεια εφοδιασμού.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας

Ψήφοι υπέρ: 21, ψήφοι κατά: 82, αποχές: 6.

Σημείο 5.2.6

Διαγράφεται.

Αιτιολογία

Βλ. την αιτιολογία σχετικά με το σημείο 5.2.5.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας

Ψήφοι υπέρ: 25, ψήφοι κατά: 80, αποχές: 7.

Σημείο 5.3.1

Να αντικατασταθεί η δεύτερη φράση από το ακόλουθο κείμενο:

«Συνεπώς, οι προσπάθειες που καταβάλλονται για την εξοικονόμηση ενέργειας και τη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας χρειάζεται να ενισχυθούν. Η εκπομπή ελάχιστης ποσότητας CO₂ κατά την παραγωγή πυρηνικής ενέργειας είναι πράγματι ένας από τους λόγους για τους οποίους ορισμένα κράτη μέλη προτιμούν την πυρηνική ενέργεια ή ακόμη δεν εγκαταλείπουν τη δυνατότητα αυτή με την ταχύτητα που είχε προβλεφθεί. Μια ξαφνική μετάβαση από την τεχνολογία σχετικά με την πυρηνική ενέργεια στα ορυκτά καύσιμα (τη μόνη εναλλακτική λύση προς το παρόν) θα είχε βαρυσήμαντες συνέπειες όσον αφορά το σχετικό θέμα.»

Αιτιολογία

Αυτονόητη.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας

Ψήφοι υπέρ: 25, ψήφοι κατά: 73, αποχές: 10.

Σημείο 5.4.3 έως 5.4.5

Να διαγραφούν τα σημεία αυτά.

Αιτιολογία

Επειδή η Επιτροπή δεν μπορεί να επηρεάσει τις αποφάσεις των επιμέρους των κρατών μελών σχετικά με τη χρήση της πυρηνικής ενέργειας, είναι λογικό ότι δεν μπορεί να προβεί και σε τέτοιου είδους συγκρίσεις.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας

Ψήφοι υπέρ: 21, ψήφοι κατά: 82, αποχές: 4.

Σημείο 7.1

Να προστεθεί η ακόλουθη πρόταση:

«Η ΟΚΕ επισημαίνει, ωστόσο, σε αυτό το πλαίσιο ότι, καταρχήν, η απόφαση σχετικά με την ειρηνική χρήση της πυρηνικής ενέργειας εμπίπτει στην αρμοδιότητα των κρατών μελών.»

Αιτιολογία

Η τροπολογία είναι αυτονόητη.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας

Ψήφοι υπέρ: 25, ψήφοι κατά: 67, αποχές: 12.

Σημείο 7.2

Να προστεθεί το ακόλουθο κείμενο:

«Σε περίπτωση που εξετασθούν αυτές οι δυνατότητες θα πρέπει να διασφαλιστεί ότι αυτό θα συμβεί και για άλλες επενδύσεις υψηλής έντασης κεφαλαίου (π.χ. υδροηλεκτρικά εργοστάσια). Στην περίπτωση αυτή θα πρέπει να θεσπιστούν αντικειμενικά κριτήρια ανεξάρτητα από μία συγκεκριμένη τεχνολογία.»

Αιτιολογία

Δεν πρέπει να υπάρξει προνομιακή μεταχείριση ενός συγκεκριμένου ενεργειακού κλάδου.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας

Ψήφοι υπέρ: 23, ψήφοι κατά: 86, αποχές: 7.

Τροπολογία του κ. Malosse, της κ. Sirkeinen και του κ. Gauder**Σημείο 8.3, έκτη γραμμή**

Να συμπληρωθεί η φράση ως ακολούθως:

«..., οι οποίοι, σύμφωνα με επίκαιρες πληροφορίες και με την επιφύλαξη μεταγενέστερων εξελίξεων που θα μεταβάλουν την πρόβλεψη αυτή, συμβάλλουν σημαντικά στο να καταστεί αμφίβολη η συνέχιση της πυρηνικής παραγωγής ενέργειας ...»

Αιτιολογία

Ενώ αποδέχονται την τροπολογία υπ'αριθ. 3 που υπέβαλε ο κ. Bordes-Pages, οι συντάκτες της παρούσας τροπολογίας θεωρούν ότι το συμπληρωματικό κείμενο που προτείνουν, αποδίδει καλύτερα την αιτιολογία που συνδέει την τροπολογία υπ'αριθ. 3 της οποίας συμμερίζονται το κείμενο.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας

Ψήφοι υπέρ: 36, ψήφοι κατά: 51, αποχές: 22.

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Ετήσια οικονομική έκθεση για το 1997» — «Οικονομική ανάπτυξη, απασχόληση και σύγκλιση για τη μετάβαση στην ΟΝΕ»

(97/C 206/18)

Στις 22 Απριλίου 1997, η Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Ετήσια οικονομική έκθεση για το 1997 — Οικονομική ανάπτυξη, απασχόληση και σύγκλιση για τη μετάβαση στην ΟΝΕ».

Το τμήμα οικονομικών, δημοσιονομικών και νομισματικών υποθέσεων, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 8 Απριλίου 1997 με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Harry Byrne.

Κατά τη 345η σύνοδο ολομέλειάς της (συνεδρίαση της 24ης Απριλίου 1997), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε ομόφωνα την ακόλουθη γνωμοδότηση.

Εισαγωγή

1. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή εκτιμά την ευκαιρία που της δίνεται για να συμβάλει στην επεξεργασία των «γενικών προσανατολισμών των οικονομικών πολιτικών των κρατών μελών και της Κοινότητας», όπως προβλέπεται στο άρθρο 103, παράγραφος 2, της Συνθήκης περί ίδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, μέσω της παρούσας γνωμοδότησης. Πράγματι, έχει επιτευχθεί ουσιαστική πρόοδος, η οποία θα πρέπει να παγιωθεί υπό την έννοια της σταθερότητας και της «κατ' όνομα» σύγκλισης (τα κριτήρια του Μάαστριχτ). Η ΟΚΕ υπενθυμίζει ότι η πραγματική σύγκλιση των οικονομιών — θέσεις απασχόλησης, κατά κεφαλή ανάπτυξη και διαπεριφερειακή συνοχή — είναι ακόμη ανεπαρκής. Η ΟΚΕ πιστεύει, επίσης, ότι η οικονομική προοπτική για το 1997 θα πρέπει να αντιμετωπισθεί με πραγματισμό και σύνεση.

1.1. Η ΟΚΕ συμφωνεί με τη διάγνωση της Επιτροπής όσον αφορά τις αιτίες της ανεπάρκειας της ανάπτυξης και της επιδεινώσης της αγοράς εργασίας, κατά το πρώτο ήμισυ της δεκαετίας του 1990: πολύ περιορισμένη αύξηση του παραγωγικού δυναμικού, χαλαρές δημοσιονομικές πολιτικές σε ορισμένα κράτη μέλη όσον αφορά τις δημόσιες δαπάνες και τις μισθολογικές πολιτικές — αντίθετες προς τους στόχους της σταθερότητας — καθώς και αναταραχές στις αγορές συναλλάγματος και υποτιμήσεις ορισμένων νομισμάτων. Εξαιτίας της επανασορόρησης του μείγματος μακροοικονομικής πολιτικής, φαίνεται ότι υπήρξε μία αναστροφή κατά το 1996.

Προς την Οικονομική και Νομισματική Ένωση

2. Η ΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι τα κριτήρια του Μάαστριχτ, τα προοριζόμενα να προετοιμάσουν τα κράτη μέλη για τη συμμετοχή τους στην ΟΝΕ — και ειδικότερα στην τρίτη φάση της — και, κατά συνέπεια, για την εισαγωγή του ευρώ, προκάλεσαν, επιπλέον, σημαντική σύγκλιση των οικονομιών των κρατών μελών. Ο βαθμός συντονισμού ποικίλλει από χώρα σε χώρα — ορισμένες συμμορφώνονται περισσότερο απ' ό,τι άλλες με τα επίσημα κριτήρια — αλλά όλες, ανεξαιρέτως, οι χώρες έχουν σημειώσει ουσιαστική πρόοδο όσον αφορά τη σύγκλιση.

2.1. Ούτως, η Κοινότητα επέτυχε νομισματική σταθερότητα άνευ προηγουμένου, η οποία ανακλάται σε ποσοστό πληθω-

ρισμού που εγγίζει το 2 %, σε εξαιρετικά σταθερές συναλλαγματικές ισοτιμίες — οι οποίες ενισχύθηκαν με την επιστροφή στο μηχανισμό της Ιταλίας και την είσοδο της Φινλανδίας — και σε διαρκώς χαμηλότερα βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα επιτόκια.

2.2. Ουσιαστική πρόοδος σημειώθηκε και στο επίπεδο των δημοσιονομικών πολιτικών — δανεισμός και ετήσιο έλλειμμα — αλλά τα κράτη μέλη θα πρέπει να καταβάλουν περαιτέρω προσπάθειες σ' αυτόν τον τομέα. Εξάλλου, επιβάλλεται καλύτερος δημοσιονομικός συντονισμός, αν όχι παγίωση, όχι μόνο για να επιτευχθεί η πλήρωση των κριτηρίων του Μάαστριχτ από το μεγαλύτερο δυνατόν αριθμό χωρών, αλλά και για να βελτιωθεί η συνοχή των διαφόρων περιφερειών της Κοινότητας.

Θέσεις απασχόλησης: το στίγμα

3. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή ανησυχεί ιδιαίτερα εξαιτίας του γεγονότος ότι η υλοποίηση της ενιαίας αγοράς, ενόψει της εισαγωγής του ενιαίου νομίσματος, δεν εξασφάλισε καλύτερες επιδόσεις όσον αφορά την ανάπτυξη και την απασχόληση. Η απασχόληση παραμένει η πρώτη προτεραιότητα για τους ευρωπαίους πολίτες.

4. Στη συνθήκη της ΕΕ γίνεται ευρεία αναφορά στο στόχο της απασχόλησης. Το άρθρο 2 κάνει σαφέστατη μνεία σε «ένα υψηλό επίπεδο απασχόλησης και κοινωνικής προστασίας» ως προς επίτευξη στόχο εκ μέρους της Κοινότητας. Το άρθρο 102Α, με το οποίο θεσπίζεται η οικονομική και νομισματική πολιτική, αναφέρει: «Τα κράτη μέλη ασκούν την οικονομική τους πολιτική με σκοπό να συμβάλουν στην υλοποίηση των στόχων της Κοινότητας, όπως αυτοί ορίζονται στο άρθρο 2, και στα πλαίσια των γενικών προσανατολισμών που αναφέρονται στο άρθρο 103, παράγραφος 2.». Το ΕΣΚΤ, του οποίου πρωταρχικό καθήκον αποτελεί η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών στην Κοινότητα, οφείλει, επίσης, να συμβάλει στην υλοποίηση των στόχων του άρθρου 2 το οποίο αναφέρεται σε ένα υψηλό επίπεδο απασχόλησης (άρθρο 105). Η ΟΚΕ πιστεύει ακράδαντα ότι η τρέχουσα ΔΔ οφείλει να μεριμνήσει ώστε η συνθήκη περί ιδρύσεως της ΕΚ να περιλαμβάνει ένα ειδικό κεφάλαιο για την απασχόληση, στο οποίο να χαράσσεται μία πολιτική βασισμένη σε συγκεκριμένους στόχους, και να διαθέτει κατάλληλα μέσα.

5. Η ΟΚΕ επικροτεί μέτρα τα οποία πρότεινε αρχικά η Επιτροπή στο Πράσινο Βιβλίο «Ανάπτυξη, ανταγωνιστικότητα και απασχόληση» και την πρόσφατη η έκκληση του Προέδρου Santer για ευρεία συνεργασία όλων των ενδιαφερομένων, στο πλαίσιο ενός συμφώνου εμπιστοσύνης για την απασχόληση). Όμως, αυτό που απαιτείται είναι να εφαρμόσουν τα κράτη μέλη και η Επιτροπή μέτρα ώστε να επιτευχθούν συγκεκριμένα αποτελέσματα και να δημιουργηθούν θέσεις απασχόλησης. Παρά την επιτυχία ορισμένων χωρών, το σύνολο της Κοινότητας πλήττεται πάντα από ένα απαράδεκτο επίπεδο ανεργίας, το οποίο είναι δυσβάστακτο από κοινωνικής και οικονομικής απόψεως.

Η οικονομική προοπτική

6. Εντούτοις, η ΟΚΕ συμμερίζεται την άποψη στην ετήσια έκθεση της Επιτροπής, σύμφωνα με την οποία τα βασικά δεδομένα της οικονομίας της Κοινότητας είναι υγιή από πλευράς προσφοράς (σταθερότητα τιμών, επιτοκία, συναλλαγματικές ισοτιμίες, διεθνής συγκυρία, κ.λπ.) και ότι θα έπρεπε να προκαλέσουν, προοδευτικά, μία σχετική ανάκαμψη της οικονομίας.

7. Μόνο οι Κάτω Χώρες και η Ιρλανδία επέτυχαν προφανώς να συνδυάσουν, κατά εποικοδομητικό τρόπο, την εφαρμογή των κριτηρίων σύγκλισης και τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης, κάτι που συμβαίνει και στο Λουξεμβούργο, για το οποίο, από καιρό, δεν τίθεται αυτό το πρόβλημα. Η Αυστρία έχει μετά το Λουξεμβούργο τον χαμηλότερο δείκτη ανεργίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση και εφαρμόζει σήμερα μέτρα δημοσιονομικής σταθεροποίησης στα οποία βασίζονται στη συναίνεση. Οι Κάτω Χώρες αξίζουν θερμών συγχαρητηρίων, επειδή κατόρθωσαν να συνδυάσουν τη συγκράτηση των μισθών, την εξομάλυνση των δημόσιων δαπανών, τη μείωση της φορολογίας, καθώς και τη μεγαλύτερη ευελιξία της αγοράς εργασίας, γεγονός που τους επιτρέπει να βελτιώσουν, κατά ενθαρρυντικό τρόπο, την κατάσταση της απασχόλησης, η οποία, μόλις πριν λίγα έτη, θα μπορούσε να χαρακτηριστεί απογοητευτική. Επιπλέον, κατάφεραν να διατηρήσουν ανέπαφη και να αναπτύξουν την ουσία του κοινωνικού προτύπου τους. Οι εν λόγω τρεις χώρες κατέδειξαν το βαθμό αποτελεσματικότητας των συναινετικών πολιτικών, εφόσον συμμετέχουν και οι οικονομικοί και κοινωνικοί εταίροι. Εξάλλου, η ΟΚΕ τονίζει την εξαιρετική επίδοση της δανικής οικονομίας και ειδικότερα τη σημαντική μείωση της ανεργίας.

8. Η επιτυχία της Ιρλανδίας, μολονότι μπορεί να αποδοθεί σε μία συναινετική προσέγγιση, η οποία οδήγησε σε ευρεία συμφωνία, της κυβέρνησης και των κοινωνικών εταίρων για τη λήψη αυστηρών μέτρων όσον αφορά τη φορολογική πολιτική, στηρίζεται, επίσης, και στη βέλτιστη χρησιμοποίηση των αναπτυξιακών μέσων που προσφέρει η Κοινότητα, στο πλαίσιο του Ταμείου Συνοχής και των Διαρθρωτικών Ταμείων. Αυτό σημαίνει ότι η Κοινότητα μπορεί να διαδραματίσει ιδιαίτερα θετικό ρόλο στην οικονομική ανάπτυξη των περιφερειών και των κρατών μελών και ότι οι προσπάθειες, τις οποίες κατέβαλε η Ιρλανδία στον εν λόγω τομέα, αξίζει να αποτελέσουν αντικείμενο μίμησης και από άλλα κράτη μέλη. Η Ιταλία μπορεί να επωφεληθεί περισσότερο από την κοινοτική χρηματοδότηση εάν αυξήσει το δυναμικό της κάνοντας χρήση των ήδη διαθέσιμων πόρων συγχρηματοδότησης⁽¹⁾.

8.1. Θα πρέπει να αναγνωρισθεί ότι η επιδίωξη των κριτηρίων σύγκλισης σε πολλές χώρες συνεπάγεται την εφαρμογή περιοριστικών δημοσιονομικών πολιτικών οι οποίες περιορίζουν τα περιθώρια ελιγμών για τη στήριξη της οικονομίας και, ως εκ τούτου, ενέχουν τον κίνδυνο πρόκλησης αντιπληθωριστικών τάσεων. Επομένως, έχει ζωτική σημασία να υιοθετηθεί ένα μείγμα πολιτικής το οποίο συνδυάζει νομισματική σταθερότητα, ανάπτυξη, δημιουργία θέσεων απασχόλησης και καλύτερη δημοσιονομική ισορροπία.

8.2. Η ΟΚΕ ελπίζει ότι τα κράτη μέλη θα συνεχίσουν αυτή την τάση συντονισμού των οικονομικών πολιτικών τους, μέσω της εφαρμογής των κριτηρίων του Μάαστριχτ, και ότι θα καταστεί δυνατή η έναρξη της τρίτης φάσης της ΟΝΕ από 1ης Ιανουαρίου 1999 και με τη συμμετοχή των περισσότερων δυνατών κρατών μελών.

Αδυναμία — ζήτηση — λύσεις;

9. Η καλύτερη πολιτική ανάκαμψης στηρίζεται στην αύξηση των επενδύσεων, την οποία θα προκαλέσει η αύξηση της ζήτησης. Οι τεχνικές προϋποθέσεις για τη στήριξη των επενδύσεων, δηλαδή τα χαμηλά μακροπρόθεσμα επιτόκια, έχουν ουσιαστικά επιτευχθεί στο σύνολο σχεδόν των κρατών μελών. Επιπλέον, οι επιχειρήσεις διέρχονται μία οικονομικά επικερδή περίοδο, η οποία απειλείται μόνο από τις ισχνές προοπτικές αύξησης της ζήτησης για τα προϊόντα και τις υπηρεσίες τους. Στο πλαίσιο αυτό, η ΟΚΕ υποστηρίζει ότι, στο εξής, η ετήσια οικονομική έκθεση της Επιτροπής θα πρέπει να εντοπίζει το επίπεδο των πραγματικών επιτοκίων, τα οποία είναι ενδεικτικότερα των επενδυτικών τάσεων.

10. Η συνέχιση της εφαρμογής της πολιτικής μετριοπαθούς αναχίτησης της αύξησης των μισθών, η οποία παραμένει απαραίτητη προϋπόθεση για τη διατήρηση της σταθερότητας λίγο πριν την εγκαθίδρυση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, θα πρέπει, στο εξής, να συνοδεύεται από μέτρα προοριζόμενα να τονώσουν τη ζήτηση. Η ζήτηση θα πρέπει να ενθαρρυνθεί με την αύξηση των πραγματικών μισθών, η οποία δεν θα πρέπει να υπερβαίνει την αύξηση της παραγωγικότητας, με τη λήψη μέτρων για την ενθάρρυνση των εξαγωγών και την ενίσχυση της ικανότητας για καινοτομία, καθώς και με την αύξηση των θέσεων απασχόλησης. Λαμβανομένων υπόψη της σχέσης της ζήτησης, του επιπέδου απασχόλησης και της εξέλιξης των επενδύσεων, θα πρέπει να αποφευχθεί η εμφάνιση ενός φαύλου κύκλου. Μόλις οι δημοσιονομικές προοπτικές το επιτρέψουν, τα κράτη μέλη μπορούν να προωθήσουν την οικονομία και να βελτιώσουν την κατάσταση της απασχόλησης μέσω της λήψης φορολογικών μέτρων σε επιλεγμένους τομείς. Σε αυτά περιλαμβάνονται και ορισμένα τομεακά μέτρα όπως η μείωση της φορολόγησης της κατασκευής και ανακαίνισης κατοικιών.

11. Η ΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι η ετήσια οικονομική έκθεση του 1997 περιλαμβάνει και ένα ειδικό κεφάλαιο, αφιερωμένο στην «παγκοσμιοποίηση» της οικονομίας και παραπέμπει στη γνωμοδότησή της με θέμα την απασχόληση, την ανταγωνιστικότητα και την παγκοσμιοποίηση της οικονομίας⁽²⁾. Η ΟΚΕ επισημαίνει ότι η κοινοτική οικονομία δεν θα πρέπει να φοβάται την παγκοσμιοποίηση

(1) Βλέπε την Έκθεση για την οικονομική και κοινωνική κατάσταση στην Ιταλία, CES 775/96, τέλος Οκτωβρίου 1996, εισηγητής: ο κ. Dantin.

(2) Γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με εισηγητήρια την κα Konitzer, η οποία υιοθετήθηκε στις 19 Μαρτίου 1997· ΕΕ αριθ. C 158 της 26. 5. 1997.

των οικονομικών δραστηριοτήτων (παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών), αλλά να την αντιμετωπίζει μάλλον ως πρόκληση και κινητήρα προόδου.

12. Εν πάσει περιπτώσει, η παγκοσμιοποίηση δεν θα πρέπει να οδηγήσει την Κοινότητα στην εγκατάλειψη του «κοινωνικού προτύπου» της⁽¹⁾, αλλά στην ενδεχόμενη τροποποίησή του, προκειμένου να το καταστήσει αποτελεσματικότερο. Πέραν της γνωμοδότησης για την παγκοσμιοποίηση, η ΟΚΕ εκφράσθηκε, πριν από μερικούς μήνες, και για τις συνέπειες της εφαρμογής των νέων τεχνολογιών επί της κατάστασης της απασχόλησης⁽²⁾. Οι αριθμοί των τελευταίων 15 ετών καταδεικνύουν ότι η παραγωγικότητα στην Ευρωπαϊκή Ένωση αυξήθηκε με τον ίδιο ρυθμό μ' εκείνη των Ηνωμένων Πολιτειών και της Ιαπωνίας. Ως εκ τούτου, η ΟΚΕ καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η παγκοσμιοποίηση και οι νέες τεχνολογίες συνιστούν, για τους οικονομικούς παράγοντες, προκλήσεις και δυνατότητες για τη διασφάλιση της μακροπρόθεσμης οικονομικής ανάπτυξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

12.1. Επιπλέον, η Κοινότητα οφείλει να καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια για την εξάλειψη του «κοινωνικού και περιβαλλοντικού ντάμπινγκ» σε περιοχές εκτός ΕΕ και να συμβάλει έτσι στη γενική προώθηση ενός «θεμιτού εμπορίου», όπως τούτο είναι δυνατό μέσω των πρωτοβουλιών του ΠΟΕ ή του ΔΟΕ.

Δυσκαμψίες

13. Εντούτοις, τα αίτια της ανεργίας εξακολουθούν να έχουν καθαρά διαρθρωτικό χαρακτήρα. Επομένως, δεν επαρκεί η λήψη μακροοικονομικών νομισματικών και χρηματοοικονομικών μέτρων. Μεταξύ των διαρθρωτικών προβλημάτων, τα οποία συνήθως προβάλλονται, είναι οι δυσκαμψίες της αγοράς εργασίας παρά την πραγματική προσπάθεια πολλών κρατών μελών. Μεταξύ των διαρθρωτικών προβλημάτων, τα οποία συνήθως προβάλλονται, είναι οι δυσκαμψίες της αγοράς εργασίας προς την κατεύθυνση μιας θετικής ευελιξίας, η οποία έχει αποτελέσει αντικείμενο συμφωνίας.

13.1. Η ΟΚΕ κρίνει ότι η δημιουργία θέσεων απασχόλησης μπορεί να ενισχυθεί διαμέσου ανάπτυξης η οποία στηρίζεται στη ζήτηση και τις εξαγωγές, εύκαμπτες συνθήκες αγοράς εργασίας ύστερα από διαπραγματεύσεις και μείωσης της τάσης στην Ευρώπη να αντικαθίσταται η εργασία με κεφάλαιο σε μεγαλύτερο βαθμό από ό,τι στις Ηνωμένες Πολιτείες. Η μείωση των υποχρεωτικών εισφορών, με επακόλουθο την μείωση του κόστους της εργατικής δύναμης, θα προωθήσει ενδεχομένως την απασχόληση, μολονότι θα μπορούσε να απαιτήσει εναλλακτικές φορολογικές πηγές για να χρηματοδοτηθούν οι κοινωνικές δαπάνες.

13.2. Το παράδειγμα της οικονομίας των Ηνωμένων Πολιτειών, μολονότι δεν εφαρμόζεται στο σύνολό του στο ευρωπαϊκό κοινωνικοοικονομικό πρότυπο — κυρίως σ' αυτή τη φάση όπου τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν δεσμευτεί σε περιοριστικές πολιτικές για την σύγκλιση αποδεικνύει ότι είναι δυνατόν να επιτευχθούν σημαντικά αποτελέσματα από απόψεως δημιουργίας θέσεων απασχόλησης όταν εφαρμό-

ζονται ευέλικτες πολιτικές σχετικά με την αγορά εργασίας σε μια μεγάλη ενιαία αγορά που λειτουργεί με ισχυρό ενιαίο νόμισμα.

13.3. Η ΟΚΕ προτίθεται να καταρτίσει συντόμως γνωμοδότηση με θέμα τη σχέση της παραγωγικότητας και της δημιουργίας απασχόλησης.

13.4. Επιπλέον, η ΟΚΕ ζητεί επείγοντως τη συνέχιση της δράσης για την καταπολέμηση της γραφειοκρατίας, η οποία παρεμποδίζει τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης. Η καταπολέμηση των πολυάριθμων απαράδεκτων καταστάσεων (πολλαπλασιασμός υπερβολικά περίπλοκων διοικητικών διαδικασιών, υπερβολικά χρονοβόρα διαδικασία χορήγησης αδειών, κ.λπ.) είναι δυνατόν να συνεχίσει, προκειμένου να βελτιωθεί το σχετικό περιβάλλον και να καταστεί ευνοϊκό για τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης.

Διαρθρωτικά μέτρα

14. Όσον αφορά τα ειδικά διαρθρωτικά μέτρα που πρέπει να ληφθούν, η σκέψη της ΟΚΕ εστιάζεται καταρχήν στις διάφορες μορφές μερικής απασχόλησης, στην αναδιοργάνωση και μείωση του χρόνου εργασίας⁽³⁾, τόσο όσον αφορά μεμονωμένες επιχειρήσεις όσο και ορισμένους κλάδους στα προγράμματα πρακτικής εξάσκησης, στην επαγγελματική κατάρτιση, καθώς και στη χρησιμοποίηση πεπειραμένων εργαζομένων, στο πλαίσιο της επαγγελματικής κατάρτισης, προκειμένου να μην απωλεσθεί η τεχνογνωσία ορισμένων κλάδων.

14.1. Η ΟΚΕ υπενθυμίζει ότι η εκτέλεση των μεγάλων έργων υποδομής, δηλαδή των διευρωπαϊκών δικτύων, δεν έχει αρχίσει ακόμη, ελλείψει χρηματοδότησης. Επίσης, εμμένει στην άποψη για την υλοποίηση προγραμμάτων εθνικών, περιφερειακών, και τοπικών δημόσιων έργων με τη χρησιμοποίηση σχετικά πολυάριθμου εργατικού δυναμικού. Η ΟΚΕ πιστεύει, ακόμη, ότι η περιβαλλοντική πολιτική αποτελεί ένα σημαντικό τομέα για τη δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης.

Μικρομεσαίες επιχειρήσεις

15. Θα πρέπει να συνεχισθεί να δίνεται βαρύτητα στην ανάπτυξη των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, καθώς και των μικροεπιχειρήσεων. Η ΟΚΕ επισημαίνει την ανάγκη για μεγαλύτερη ευκαμψία ιδιαίτερα με τη δημιουργία των προϋποθέσεων για έναν εντονότερο σχηματισμό ιδίου κεφαλαίου σε θέματα όπως τα εμπόδια στην επαγγελματική πρόσβαση, η πρόσβαση σε επιχειρηματικά κεφάλαια, και η εξασφάλιση πιστώσεων από τις τράπεζες ιδιαίτερα με τη δημιουργία προϋποθέσεων για σχηματισμού ιδίου κεφαλαίου. Η μείωση, ως ένα συγκεκριμένο κατώτερο όριο, του φόρου επί των κερδών των επιχειρήσεων με την προϋπόθεση ότι επανεπενδύονται αυτά, θα συνέβαλε στη δημιουργία και στην ανάπτυξη νέων επιχειρήσεων. Εξάλλου, θα πρέπει να βελτιωθεί το κλίμα, εντός του οποίου δραστηριοποιούνται οι εργαζόμενοι για ίδιο λογαριασμό και οι ΜΜΕ, με την ελάφρυνση και της γραφειοκρατίας στους στόχους των ανωτέρω θα πρέπει να συμπεριλαμβάνεται η διευκόλυνση της μεταβίβασης των επιχειρήσεων από τη μία γενιά στην άλλη και η βελτίωση των καθεστώτων συνταξιοδότησης και κοινωνικής ασφάλισης για τους εργαζόμενους για ίδιο λογαριασμό και τους «μικροεπιχειρηματίες». Εξάλλου, θα πρέπει να διευκολυνθεί η κινητικότητα μεταξύ του καθεστώτος των εργαζομένων για ίδιο λογαριασμό και εκείνου των μισθοδοτούμενων εργαζομένων.

(1) Το κοινωνικό πρότυπο διαφέρει από χώρα σε χώρα, αλλά παντού περιλαμβάνει συλλογικές διαπραγματεύσεις, συναίνεση και υψηλό επίπεδο κοινωνικής προστασίας.

(2) ΕΕ αριθ. C 66 της 3. 3. 1997.

(3) ΕΕ αριθ. C 18 της 22. 1. 1996.

Οι νέοι

16. Η ΟΚΕ κρίνει ότι θα πρέπει να εφαρμοσθούν δραστη-
κότερα προγράμματα για την παροχή επαγγελματικής κατάρτι-
σης και την προσφορά απασχόλησης στους νέους. Εντούτοις,
δεν είναι της γνώμης ότι απαιτείται η μείωση του επιπέδου
του κατώτατου μισθού ή του γενικού επιπέδου των μισθών
των νέων. Το ευρωπαϊκό κοινωνικό πρότυπο απαιτεί υψηλό
επίπεδο μισθών, αντίστοιχο υψηλής παραγωγικότητας. Πολλά
κράτη μέλη έχουν ήδη αναλάβει επιτυχείς πρωτοβουλίες οι
οποίες αξίζει να συζητηθούν και να διαδοθούν και στις λοιπές
χώρες (σημεία αναφοράς).

Το πολιτικό κλίμα: Η Οικονομική και Νομισματική Ένωση

17. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή εκτιμά ότι η
εγκαθίδρυση του ευρώ, από το 1999, συνιστά μοναδική ευκαι-
ρία προκειμένου να κράτη μέλη να εξηγήσουν την ιδέα για
την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση στους πολίτες τους και αυτοί
να την αποδεχθούν. Όντως, η αντικατάσταση των εθνικών
νομισμάτων από το ευρώ αφορά, άμεσα και ατομικά, κάθε
πολίτη. Σύμφωνα με πρόσφατες δημοσκοπήσεις, ποικίλης αξιο-
πιστίας, μόνο μία μειοψηφία των πολιτών τάσσεται υπέρ του
ενιαίου νομίσματος και της ΟΝΕ. Τα κράτη μέλη φέρουν
μεγάλη ευθύνη για την ενημέρωση των πολιτών.

17.1. Ειδικότερα, οι κυβερνήσεις θα πρέπει να εξηγήσουν
στους πολίτες τους ότι οι προσπάθειες, οι οποίες καταβλή-
θηκαν για την επίτευξη των κριτηρίων σύγκλισης που τέθηκαν

για την εγκαθίδρυση ενός ενιαίου νομίσματος, δεν υπήρξαν
μάταιες. Τη μείωση της ζήτησης, την οποία προκάλεσε η
περιοχή των δημόσιων δαπανών, θα πρέπει να διαδεχθεί μία
μεταστροφή, την οποία οι επενδυτές και οι καταναλωτές θα
μπορούσαν να εκλάβουν ως νέο και ενθαρρυντικό μήνυμα
αποκατάστασης της εμπιστοσύνης και, κατά συνέπεια, μεγαλύ-
τερης σταθεροποίησης της οικονομίας. Η ΟΚΕ ελπίζει η εν
λόγω τάση να μπορέσει να αρχίσει, τόσο σύντομα όσο προβλέ-
πει η Επιτροπή (δηλαδή το δεύτερο ήμισυ του 1997).

Συμπεράσματα

18. Οι κυβερνήσεις και οι εκπρόσωποι των οικονομικών και
κοινωνικών κύκλων οφείλουν να διαδραματίσουν καθοριστικό
ρόλο στην ανάκαμψη της οικονομίας και, κατά συνέπεια, στη
δημιουργία περισσότερων θέσεων απασχόλησης. Οφείλουν να
συνεχίσουν να εφαρμόζουν μικτή πολιτική, η οποία, ενδεχο-
μένως και μέσω της σταθερότητας, θα οδηγήσει στη διευκό-
λυνση της δημιουργίας θέσεων απασχόλησης. Η Κοινότητα,
από την πλευρά της, οφείλει να αντιμετωπίσει την κατάσταση
της απασχόλησης με αποφασιστικότητα ανάλογη αυτής που
επιδεικνύει για τη σύγκλιση στο νομισματικό τομέα. Κατά
συνέπεια, οι «Γενικοί προσανατολισμοί των οικονομικών πολι-
τικών των κρατών μελών και της Κοινότητας» θα αποκτήσουν
μεγαλύτερη σημασία. Πράγματι, απαιτείται μια συνεκτική οίκο-
νομική πολιτική σε επίπεδο ΕΕ ώστε να επιτευχθεί ο στόχος
της απασχόλησης, να μην πληγεί η ουσία του ευρωπαϊκού
προτύπου, και να δημιουργηθούν ταυτόχρονα συνθήκες θεμι-
τού ανταγωνισμού. Οι επιχειρήσεις και εργαζόμενοι οφείλουν
να δημιουργήσουν, διαμέσου συναινετικών μηχανισμών, τις
θέσεις απασχόλησης που προσδοκούν οι ευρωπαίοι πολίτες.

Βρυξέλλες, 24 Απριλίου 1997.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS

ΠΙΝΑΚΑΣ 1**Διεθνές οικονομικό περιβάλλον**

	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996
Αύξηση του πραγμ. ΑΕΠ, Κόσμος (χωρίς την ΕΕ)	4,2	3,2	2,2	0,1	1,5	3,0	3,5	3,9	4,2
Αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ, ΗΠΑ	3,9	2,7	1,2	- 0,5	2,5	3,4	4,1	2,0	2,4
Αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ, Ιαπωνία	6,2	4,8	5,1	4,0	1,1	- 0,1	0,5	0,9	3,8
Αύξηση των εισαγ. παγκοσμ. (χωρίς την ΕΕ)	9,0	7,3	4,5	3,1	7,1	10,1	11,6	10,2	8,1

Πηγή: Υπηρεσίες της Επιτροπής, Φθινόπωρο 1996 προβλέψεις.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

Οικονομική ανάπτυξη στην Κοινότητα

	1961-1973	1974-1985	1986-1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996
Αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ	4,8	2,0	3,3	1,5	1,0	- 0,4	2,9	2,5	1,6
Πληθωρ. (αποπληθωρ. των τιμών του ΑΕΠ)	5,2	10,6	4,9	5,5	4,5	3,6	2,6	2,9	2,5
Ανεργία (% του ενεργού πληθυσμού)	2,3	6,4	8,9	8,3	9,3	10,9	11,3	10,9	11,1
Καθαρή ανάληψη πιστώσεων του Ομοσπονδιακού Κράτους (% του ΑΕΠ)	0,4 (1)	3,9 (1)	3,5 (1)	4,3	5,1	6,2	5,4	5,0	4,4
Υπόλοιπο ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών (% του ΑΕΠ)	0,3	- 0,3	0,1	- 1,4	- 1,2	0,0	0,0	0,5	0,7
Βραχυπρόθεσμα επιτόκια (μέσος ετήσιος δείκτης)	5,6 (2)	11,2 (2)	9,8	11,0	11,2	8,6	6,6	7,0	5,3
Μακροπρόθεσμα επιτόκια (μέσος ετήσιος δείκτης)	7,1 (2)	11,9 (2)	9,8	10,3	9,8	7,8	8,2	8,6	7,3

(1) Ευρ. χωρίς Ελλάδα, Λουξεμ., Ισπανία, Σουηδία.

(2) Ευρ. χωρίς Ελλάδα, Λουξεμ., Πορτογαλία.

Πηγή: Υπηρεσίες της Επιτροπής, Φθινόπωρο 1996 προβλέψεις.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

Σύνθεση της ανάπτυξης στην Ευρωπαϊκή Ένωση

(Ετήσιες μεταβολές στις %)	1961-1973	1974-1985	1986-1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996
Ιδ. Κατανάλωση	4,9	2,2	3,7	2,2	1,8	- 0,3	1,7	1,8	1,9
Κρατική κατανάλωση	3,8	2,5	2,0	1,8	1,5	1,2	0,4	0,7	1,0
Ακαθάριστες επενδύσεις κεφαλαίου	5,7	- 0,1	5,7	- 0,4	- 0,9	- 6,6	2,4	3,6	1,7
Από τις οποίες: Εξοπλισμοί (1)	...	1,9	6,7	- 0,5	- 3,8	- 11,5	3,5	6,6	4,0
Κατασκευές (1)	...	- 1,2	4,6	- 0,6	1,1	- 3,3	1,9	1,5	- 0,4
Εσωτερ. ζήτηση (περιλ. μεταβολ. σε αποθέμ.)	4,9	1,6	3,9	1,2	1,1	- 1,8	2,5	2,2	1,3
Εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών (2)	8,0	4,2	5,1	4,9	3,6	1,8	9,0	7,5	4,1
Εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών (2)	8,7	2,7	7,4	4,1	3,9	- 2,8	7,6	6,5	3,2

(1) Ευρ. χωρίς το Λουξεμβούργο και την Πορτογαλία.

(2) Περιλαμβάν. των ενδοκοινοτικών συναλλαγών.

Πηγή: Υπηρεσίες της Επιτροπής, Φθινόπωρο 1996 προβλέψεις.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4

Κατάσταση της αγοράς εργασίας στην ΕΕ

(Ετήσιες μεταβολές σε %)	1961-1973	1974-1985	1986-1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996
Παραγωγικότητα εργασίας	4,4	2,0	1,9	1,3	2,4	1,4	3,3	1,9	1,6
Πραγματικό εισοδ. από εργασία για ίδιο λογαρ. ή εξηρημένη εργασία	4,5	1,6	1,3	1,5	2,4	0,5	0,7	0,3	0,9
Πραγματικό μισθολογικό κόστος	0,0	- 0,3	- 0,7	0,2	0,0	- 0,9	- 2,4	- 1,6	- 0,7
Ενεργός πληθυσμός	0,3	0,7	0,9	0,4	- 0,2	- 0,8	0,1	0,1	0,2
Απασχόληση	0,3	0,0	1,3	0,1	- 1,4	- 1,9	- 0,3	0,8	0,0
Ανεργία (% του ενεργού πληθυσμού)	2,3	6,4	8,9	8,3	9,3	10,9	11,3	10,9	11,1

Πηγή: Υπηρεσίες της Επιτροπής, Φθινόπωρο 1996 προβλέψεις.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5

Στατιστικοί δείκτες για την ΕΕ

	Max. 1988-1991	Min. 1992-1994	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Πραγμ. επενδύσεις ⁽²⁾ (μεταπ. βιομηχ.)	- 4	- 5	- 11	- 3	+ 11	+ 4	+ 3
Μη χρησιμ. παραγωγική ικανότητα (μεταποιητική βιομηχανία)	85,1	77,2	82,2	80,4	77,6	79,5	83,0	81,3	81,0 ⁽²⁾
Δείκτης της οικονομ. Αξιολόγησης (1985 = 100)	104,8	96,0	100,4	98,5	96,4	100,4	101,0	98,9	101,1 ⁽³⁾

⁽¹⁾ Σύνολο μεταβολών των προγραμματιζόμενων επενδύσεων έναντι του προηγούμενου έτους.

⁽²⁾ Τέταρτο τρίμηνο του 1996.

⁽³⁾ Φεβρουάριο 1997 για το δείκτη των οικονομικών τάσεων.

Πηγή: Υπηρεσίες της Επιτροπής, Φθινόπωρο 1996 προβλέψεις.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6

Τρέχουσες επίδοσεις των κρατών σε σχέση με τη σύγκλιση(*)

	Πληθωρισμός	Επιτόκια	Κατάσταση προϋπολογισμού του κεντρικού Κράτους					Συναλ. ισομμία		
			Προσωρινός δείκτης τιμών καταναλωτή	Μακροπρόθεσμα επιτόκια ⁽¹⁾	Ύπαρξη υπερβολικού ελλείμματος ⁽²⁾	Ελλείμμα/ΑΕΠ			Χρέωση/ΑΕΠ	
						Εκτιμήσεις της Επιτροπής (Νοέμβριος 1996)				
						1996 ⁽⁶⁾	1996		Δ 1996/1995	Δ 1996/1993
	Φεβ. 1996-Ιαν. 1997 ⁽²⁾	Φεβ. 1996-Ιαν. 1997 ⁽²⁾						Συμμετοχή στο ΣΜΕ (Μάρτιος 1997)		
B	1,8	6,4	ναι	3,3	130,6	- 3,1	- 6,4	ναι		
Δ	2,0	7,1	όχι	1,4	70,2 ⁽⁷⁾	- 1,7	- 9,9	ναι		
Γερμ.	1,3	6,2	ναι	4,0	60,8	2,7	12,6	ναι		
Ελ	7,8	14,8 ⁽³⁾	ναι	7,9	110,6	- 1,2	- 1,2	όχι		
Ισπ.	3,5	8,5	ναι	4,4	67,8	2,1	7,3	ναι		
Γαλ.	2,1	6,2	ναι	4,0	56,4	3,6	10,8	ναι		
Ιρλ.	2,2 ⁽⁴⁾	7,2	όχι	1,6	74,7	- 6,9	- 20,0	ναι		
Ιτ.	3,7	9,1	ναι	6,6	123,4	- 1,5	4,1	ναι		
Λ	1,2	6,3	όχι	- 0,9	7,8	1,8	1,6	ναι		
Ολ	1,5	6,1	ναι	2,6	78,7	- 1,0	- 2,1	ναι		
A	1,8	6,3	ναι	4,3	71,7	2,7	8,9	ναι		
Π	3,0	8,3	ναι	4,0	71,1	- 0,6	2,9	ναι		
Φ	1,5	7,0	ναι	3,3	61,3	2,1	4,0	ναι		
Σ	0,9	7,9	ναι	3,9	78,1	- 0,6	2,1	όχι		
ΗΒ	...	7,9	ναι	4,6	56,2	2,1	7,7	όχι		
ΕΕ 15	2,4	7,2		4,4	73,5	2,2	7,4			

(*) Προσωρινή διατύπωση βάσει στοιχείων που δεν έχουν εναρμονισθεί ακόμη. Η Συζήτηση για την τελική διαπίστωση των κριτηρίων σύγκλισης που περιλαμβάνονται στη Συνθήκη του Μάαστριχτ δεν έχει περατωθεί.

⁽¹⁾ Σε μια δεκαετή κατά μέσο όρο περίοδο (εκτός Ελλάδας όπου η περίοδος είναι πενταετής).

⁽²⁾ Πληθωρισμός: αριθμ. μέσος όρος των δώδεκα εναρμονισμένων μηνιαίων δεικτών σε σχέση με τον αριθμητικό μέσο όρο των δώδεκα εναρμονισμένων μηνιαίων δεικτών της προηγούμενης περιόδου.

⁽³⁾ Επιτόκια: μέσος όρος των μέσων όρων των τελευταίων 12 μηνών.

⁽⁴⁾ Πληθωρισμός στην Ιρλανδία: αριθμ. μέσος όρος των εναρμονισμένων δεικτών των τεσσάρων τριμήνων του 1996 σε σχέση με τον αριθμ. μέσο όρο των εναρμονισμένων δεικτών των τεσσάρων τριμήνων του 1995.

⁽⁵⁾ Αποφάσεις του Συμβουλίου της 26. 9. 1994, 10. 1. 1995 και 27. 6. 1996.

⁽⁶⁾ Τα στοιχεία αποτελούν εκτιμήσεις του προσωπικού της Επιτροπής με τη χρησιμοποίηση των ορισμών και των πιο πρόσφατων στοιχείων που διατέθηκαν από τις εθνικές πηγές: το μείον μισοστά από το δημοσιονομικό έλλειμμα καταδεικνύει πλεόνασμα.

⁽⁷⁾ Οι κυβερνητικές καταθέσεις στις κεντρικές τράπεζες, οι κυβερνητικές επενδύσεις σε μη κυβερνητικά ομόλογα και το χρέος των δημόσιων επιχειρήσεων ανήλθαν στο 18 % του ΑΕΠ, το 1995.

ΠΙΝΑΚΑΣ 7

Πραγματική σύγκλιση το 1996

	ΑΕΠ κατά κεφαλή		Ανεργία	Πραγματικό μισθολογικό κόστος	Υπόλοιπο ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών
	σε %	σε % μεταβολή έναντι του προηγ. έτους			
B	111,5	4,5	9,8	- 1,5	4,1
Δ	116,1	5,1	6,0	0,9	1,0
Γερμ.	109,9	4,4	9,0	- 0,9	- 1,1
ΕΛ	65,8	5,3	9,0	0,9	- 3,0
Ισ.	76,9	5,3	22,2	- 0,8	0,9
Γαλ.	106,5	4,1	12,3	- 0,8	1,7
Ιρλ.	97,5	10,8	12,3	- 3,8	3,7
Ιτ.	103,9	4,0	12,0	0,7	3,4
Λ	168,8	4,9	3,1	- 0,3	15,9
Ολ.	107,0	5,4	6,6	- 1,5	4,9
A	110,9	4,0	4,1	- 0,5	2,1
Π	67,9	5,7	7,3	0,1	- 1,0
Φ	96,3	5,4	15,7	1,2	4,0
Σ	99,8	4,7	10,0	2,2	1,2
ΗΒ	96,0	5,3	8,2	- 1,2	- 1,8
ΕΕ	100,0	4,7	11,1	- 0,7	0,7

Πηγή: Υπηρεσίες της Επιτροπής, Φθινόπωρο 1996 προβλέψεις.

ΠΙΝΑΚΑΣ 8

Ανεργία στην Ευρώπη (επί τοις % του ενεργού πληθυσμού)

		1993	1994	1995	1996
Γυναίκες	Συνολικά	12,2	12,7	12,5	12,6
	Κάτω των 25 ετών	22,0	23,0	23,2	23,0
	25 ετών και μεγαλύτερες	10,3	10,8	10,6	10,7
Άνδρες	Συνολικά	9,7	10,0	9,4	9,6
	Κάτω των 25 ετών	20,9	21,4	20,1	20,2
	25 ετών και μεγαλύτερες	7,9	8,2	7,9	8,1
Γυναίκες και άνδρες	Συνολικά	10,9	11,3	10,9	11,0
	Κάτω των 25 ετών	21,4	22,1	21,5	21,5
	25 ετών και μεγαλύτερες	8,9	9,3	9,0	9,2

Πηγή: Eurostat.

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου σχετικά με την καταγραφή των ατόμων που επιβαίνουν επιβατηγών πλοίων»

(97/C 206/19)

Στις 27 Ιανουαρίου 1997, σύμφωνα με το άρθρο 84 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνώμη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το τμήμα μεταφορών και επικοινωνιών, στο οποίο έχει ανατεθεί η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 9 Απριλίου 1997 με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Whitworth.

Κατά την 345η σύνοδο ολομέλειας (συνεδρίαση της 23ης Απριλίου 1997) η ΟΚΕ υιοθέτησε με 119 ψήφους υπέρ, 2 κατά και 7 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή και ιστορικό

1.1. Η προτεινόμενη οδηγία αποτελεί απόρροια του ψηφίσματος του Συμβουλίου της 22ας Δεκεμβρίου 1994, σχετικά με την ασφάλεια των επιβατηγών πλοίων οριζόντιας φορτοεκφόρτωσης. Με το ψήφισμα που υπενθυμίζεται παράλληλα με άλλα δυστυχήματα και η ανατροπή του επιβατηγού πλοίου «Estonia», καλούνται τα κράτη μέλη και η Επιτροπή να υποστηρίξουν μια σειρά από ειδικές δράσεις στους κόλπους του Διεθνούς Ναυτιλιακού Οργανισμού (ΙΜΟ): επιπλέον η Επιτροπή καλείται να υποβάλει προτάσεις για τη θέσπιση ορισμένων επιτακτικών προϋποθέσεων, μία από τις οποίες αφορά την καταγραφή των ατόμων που επιβαίνουν επιβατηγών πλοίων που χρησιμοποιούν τακτικά τους κοινοτικούς λιμένες.

1.2. Από την ημερομηνία εκείνη, ο ΙΜΟ εξεργάστηκε και υιοθέτησε ορισμένες τροποποιήσεις της Διεθνούς Σύμβασης για την Ασφάλεια της Ανθρώπινης Ζωής στη Θάλασσα το 1974 (SOLAS). Ο κανονισμός 3/27 που φέρει τον τίτλο «Πληροφόρηση των Επιβατών» και υιοθετήθηκε τον περασμένο Ιούνιο και ισχύει για όλους τους επιβάτες πλοίων που πραγματοποιούν διεθνή ταξίδια, θεσπίζει κανόνες για τη μέτρηση των επιβατών και την καταχώρηση ορισμένων στοιχείων που τους αφορούν. Ο κανονισμός θα τεθεί σε ισχύ από 1ης Ιουλίου 1998.

1.3. Ο κανονισμός SOLAS επιτρέπει ορισμένες παρεκκλίσεις:

- επιβατηγά πλοία ενδέχεται να εξαιρούνται από τις διατάξεις εφόσον η προγραμματισμένη διαδρομή τους καθιστά άσκοπη την καταγραφή πληροφοριών·
- πλοία τα οποία δεν απομακρύνονται περισσότερο από 20 μίλια από τις ακτές ενδέχεται να εξαιρούνται από τις διατάξεις, εφόσον οι διοικητικές αρχές της χώρας στην οποία είναι νηολογημένα θεωρούν ότι η ασφαλής φύση του ταξιδιού καθιστά άσκοπες ή παράλογες της απαιτήσεις αυτές.

2. Η πρόταση της Επιτροπής

2.1. Η Επιτροπή στήριξε την πρόταση οδηγίας στον νέο κανονισμό SOLAS. Προτείνει δε ότι θα πρέπει να εφαρμόζεται σε όλα τα επιβατηγά πλοία, ανεξαρτήτως σημαίας, που αναχω-

ρούν από λιμένα ενός κράτους μέλους για να πραγματοποιήσουν κάποια τοπική ή διεθνή διαδρομή. (Προβλέπονται επίσης ορισμένες προϋποθέσεις και για πλοία που εισέρχονται από λιμένες εκτός της Κοινότητας.) Η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι, χωρίς μια παρόμοια οδηγία, ο κανονισμός SOLAS θα δέσμευε μόνο τα κράτη νηολόγησης, καθώς και ότι, προκειμένου να διασφαλιστεί η συνεπής εφαρμογή του για όλα τα επιβατηγά πλοία που αναχωρούν από κοινοτικούς λιμένες, είναι απαραίτητο να επεκταθεί η δικαιοδοσία της εφαρμογής των διατάξεων του και στα κράτη ελλειμνισμού· επίσης, η Επιτροπή επισημαίνει ότι τα κράτη ελλειμνισμού είναι υπεύθυνα για την ανάληψη δράσεων αναζήτησης και διάσωσης (SAR) στην περίπτωση που υπάρχουν θύματα.

2.2. Σύμφωνα με την προτεινόμενη οδηγία:

- ο αριθμός των επιβατών πρέπει να μετράται πριν από την αναχώρηση του πλοίου και οι υπεύθυνοι να διασφαλίζουν ότι δεν υπερβαίνει τον αριθμό των επιβατών για τους οποίους το πλοίο έχει πιστοποιηθεί·
- στην περίπτωση πλοίων που πραγματοποιούν διαδρομές μεγαλύτερες των 20 μιλίων, τα ονόματα, το γένος και η κατηγορία όλων των επιβατών, καθώς επίσης και όλες οι ειδικές αναγκές που έχουν γνωστοποιηθεί μεμονωμένα πρέπει να καταγράφονται και να γνωστοποιούνται εντός 30 λεπτών από τη στιγμή της αναχώρησης σε προκαθορισμένο υπόλληλο της εταιρείας, ο οποίος μπορεί να τα θέσει στη διάθεση των αρχών αναζήτησης και διάσωσης, εφόσον αυτό είναι απαραίτητο·
- οι ναυτιλιακές εταιρείες πρέπει να θεσπίσουν ένα παρόμοιο σύστημα καταγραφής το οποίο θα ανταποκρίνεται σε ορισμένες λειτουργικές προϋποθέσεις·
- τα κράτη μέλη οφείλουν να θέσουν σε ισχύ διατάξεις για τη συμμόρφωση με την οδηγία έως την 1η Ιανουαρίου 1998, ενώ οι διατάξεις σχετικά με την καταγραφή πρέπει να αρχίσουν να ισχύουν από 1ης Ιανουαρίου 1999.

2.3. Ενώ σύμφωνα με την προτεινόμενη οδηγία, η καταγραφή πληροφοριών που αφορούν τους επιβάτες απαιτείται μόνο για ταξίδια που υπερβαίνουν τα 20 μίλια δεν υπάρχει διάταξη που να επιτρέπει την παρέκκλιση για λόγους που αφορούν το άσκοπο της εφαρμογής των διατάξεων και τα κριτήρια για την εξαίρεση πλοίων που κινούνται για τα οποία ισχύουν περιοριστικές διατάξεις είναι πολύ περισσότερο αυστηρά από αυτά που ισχύουν σύμφωνα με τον κανονισμό SOLAS.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Σε γενικές γραμμές, η ΟΚΕ επιδοκιμάζει την πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου επί του θέματος αυτού. Παράλληλα, αποδέχεται ότι είναι αναγκαίο να θεσπιστεί κοινοτική νομοθεσία η οποία να έχει δεσμευτικό χαρακτήρα τόσο για το κράτος ελλειμενισμού όσο και για το κράτος νηολόγησης. Επίσης, επιδοκιμάζει το γεγονός ότι η προτεινόμενη οδηγία στηρίζεται σε αποφάσεις του ΔΝΟ, όπως περιλαμβάνονται στον κανονισμό SOLAS, πράξη η οποία είναι συνεπής με τη θέση που έλαβε σε προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της με αντικείμενο ναυτιλιακά θέματα. Τέλος, αποδέχεται ότι οι κανόνες θα πρέπει να εφαρμόζονται εξίσου σε πλοία που πραγματοποιούν τοπικές καθώς και διεθνείς διαδρομές, δεδομένου ότι δεν μπορεί να γίνει λόγος διαφορετικών προτύπων ασφαλείας στους τομείς αυτούς.

3.2. Όσον αφορά το περιεχόμενο της οδηγίας, είναι αναμφισβήτητο ότι πρέπει να μετράται ο αριθμός των επιβατών ενός πλοίου και ότι οι υπεύθυνοι επιβάλλεται να διασφαλίζουν ότι δεν θα υπερβαίνει τον αριθμό που αναφέρεται στο πιστοποιητικό επιβατών του πλοίου. Η ΟΚΕ υποστηρίζει ανεπιφύλακτα τις διατάξεις αυτές, αν και πιστεύει ότι δεν είναι απαραίτητο να θεσπιστεί νέος κανονισμός προκειμένου να διασφαλιστεί η τήρηση αυτής της βασικής προϋπόθεσης ασφαλείας.

3.3. Η καταγραφή των ονομάτων και άλλων λεπτομερειών των επιβατών αποτελεί μια νέα προϋπόθεση. Σε ορισμένα σημεία της αιτιολογικής της έκθεσης η Επιτροπή δηλώνει ότι ο σκοπός είναι να διευκολυνθεί η δράση των υπηρεσιών αναζήτησης και διάσωσης. Ενώ ο αριθμός των επιβατών είναι απαραίτητος και η γνώση των κατηγοριών του (ενήλικες, παιδιά και βρέφη) είναι χρήσιμη, το συγκεκριμένο όνομα των επιβατών αποκτά σημασία μόνο εφόσον έχουν υπάρξει θύματα, προκειμένου να επιτραπεί στην εταιρεία να απαντήσει σε ερωτήσεις συγγενών και να διευκολυνθεί η αναγνώριση των νεκρών και των τραυματισμένων.

3.4. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι ο όρος της καταγραφής των ονομάτων όλων των επιβατών θα δημιουργήσει σημαντικές διοικητικές δυσκολίες στις ναυτιλιακές εταιρείες οι οποίες εκτελούν πολύ τακτικά δρομολόγια σε διαδρομές στις οποίες ένας σημαντικός αριθμός επιβατών αγοράζει εισιτήρια τη στιγμή της επιβίβασής του. Με βάση τα ισχύοντα συστήματα κράτησης θέσεων, καταγράφονται τα ονόματα των οδηγών, αλλά όχι των επιβατών, τη στιγμή που σε ένα λεωφορείο ή σε ένα τουριστικό λεωφορείο μπορούν να επιβαίνουν έως και 50 άτομα. Σε ορισμένες περιπτώσεις, θα είναι δύσκολο να αποφευχθεί η παράταση του χρόνου επιβίβασης (με αποτέλεσμα να καθυστερούν οι επιβάτες και να μειώνεται η λειτουργική αποτελεσματικότητα) ακόμη και με τη χρήση προηγμένου (και δαπανηρού) ηλεκτρονικού εξοπλισμού.

3.5. Η κλίμακα της επιχείρησης θα είναι τεράστια. Την εποχή υψηλής κίνησης, το πρόγραμμα ενός λιμένος περιλαμβάνει 65 αναχωρήσεις καθημερινά για τις οποίες θα ισχύουν οι διατάξεις καταγραφής, που αφορούν κατά μέσον όρο περί τους 63 000 επιβάτες. Κάθε ένα από τα ονόματα αυτά πρέπει να εξακριβώνεται και να καταγράφεται σε διάστημα λίγο μεγαλύτερο της μίας ώρας πριν από τη διαγραφή του καταλόγου, εκτός και αν στο διάστημα αυτό έχει συμβεί δυστύχημα με το εν λόγω πλοίο.

3.6. Αυτοί ήταν αναμφισβήτητοι οι λόγοι που είχαν ως αποτέλεσμα να συμπεριληφθεί στον κανονισμό SOLAS η δυνατότητα παρέκκλισης για λόγους που αφορούν τον άσκοπο χαρακτήρα της συγκεκριμένης διάταξης όπως περιγράφεται στην

παράγραφο 1.3. Η ΟΚΕ συνιστά στην Επιτροπή να εξετάσει περαιτέρω την καθιέρωση μιας παρόμοιας δυνατότητας, ενδεχομένως με την προσθήκη μιας ρήτρας στην προτεινόμενη οδηγία με την οποία θα επιτρέπεται στα κράτη μέλη να θεσπίσουν ένα εναλλακτικό σύστημα καταγραφής σε μια συγκεκριμένη διαδρομή, όπου σύμφωνα με την κρίση τους θα ήταν άσκοπο να ισχύει η υποχρέωση καταγραφής των ονομάτων όλων των επιβατών. Στην ουσία, μια παρόμοια ρύθμιση απαιτεί τη συμφωνία και των δύο (ή όλων) των κρατών ελλειμενισμού, να εναρμονίζεται πλήρως με τα κριτήρια που ισχύουν σύμφωνα με τη σύμβαση SOLAS, να συνεκτιμά πλήρως τις διευκολύνσεις που υπάρχουν στην περιοχή όσον αφορά την αναζήτηση και διάσωση και την πρόβλεψη του καιρού και να μην οδηγεί σε οποιαδήποτε στρέβλωση του ανταγωνισμού μεταξύ προγραμματισμένων διαδρομών.

3.7. Με την επιφύλαξη της υπόδειξης αυτής και των συγκεκριμένων σχολίων που ακολουθούν, η ΟΚΕ θεωρεί ότι η πρόταση οδηγίας αποτελεί την ενδεδειγμένη ανταπόκριση της Επιτροπής στο νέο κανονισμό SOLAS.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1. Άρθρο 4, παράγραφος 3

(Δεν αφορά την ελληνική μετάφραση.)

4.2. Άρθρο 5, παράγραφος 1

Τα άτομα και τα μέλη του πληρώματος πρέπει να καταμετρώνται ιδιαιτέρως, δεδομένου ότι είναι ο αριθμός των επιβατών αυτός που δεν πρέπει να υπερβαίνει τον αριθμό που αναφέρεται στο πιστοποιητικό επιβατών του πλοίου.

4.3. Άρθρο 6

Πρέπει να διασαφηνισθεί ότι, είτε στο άρθρο αυτό είτε με τον ορισμό ενός ταξιδιού στο άρθρο 2, ότι το όριο των 20 μιλίων ισχύει για την απόσταση από λιμένα σε λιμένα και όχι για τη μέση απόσταση που περιλαμβάνει διαδρομές μεταξύ περισοτέρων από δύο λιμένες.

4.4. Άρθρο 8

Δεδομένου ότι οι διατάξεις της σύμβασης SOLAS ορίζουν ότι οι πληροφορίες τίθενται στη διάθεση των αρχών αναζήτησης και διάσωσης οποτεδήποτε αυτό είναι απαραίτητο, η πρώτη πρόταση της τρίτης παραγράφου πρέπει να αναδιατυπωθεί ως εξής: «Η εταιρεία εξασφαλίζει ότι οι πληροφορίες που απαιτούνται από την παρούσα οδηγία να μπορούν να τεθούν ανά πάσα στιγμή και ώρα, με την επιφύλαξη της περιόδου που ορίζεται στο άρθρο 6, στη διάθεση της αρμόδιας αρχής». Επίσης, θα πρέπει να διασαφηνισθεί ότι δεν είναι απαραίτητο οι πληροφορίες να διατηρούνται σε γραπτή μορφή, εφόσον υπάρχει δυνατότητα να διαβιβαστούν αμέσως μέσω ηλεκτρονικών υπολογιστών.

4.5. Άρθρο 11, παράγραφος 1 (iv)

Ο όρος ότι το σύστημα θα πρέπει να διαμορφωθεί με τέτοιο τρόπο ώστε να μην προκαλείται άσκοπη καθυστέρηση των επιβατών, εγείρει το ερώτημα της εφαρμοσιμότητας που συζητήθηκε στην παράγραφο 3.4 ανωτέρω.

Βρυξέλλες, 23 Απριλίου 1997.

4.6. Άρθρο 11, παράγραφος 2

Ο όρος αυτός πρέπει να διαγραφεί. Η καλύτερη μέθοδος συμμόρφωσης σε κάθε περίπτωση πρέπει να αποφασίζεται από την εταιρεία και να υπόκειται στην έγκριση του ενδιαφερόμενου κράτους μέλους.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για:

- την «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σχετικά με μελλοντική στρατηγική για τον έλεγχο των ατμοσφαιρικών εκπομπών των οδικών μεταφορών η οποία λαμβάνει υπόψη τα αποτελέσματα του προγράμματος Auto Oil»,
- την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την ποιότητα των καυσίμων βενζίνης και ντίζελ και για την τροποποίηση της οδηγίας 93/12/ΕΟΚ του Συμβουλίου», και
- την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν κατά της ατμοσφαιρικής ρύπανσης από τις εκπομπές των μηχανοκίνητων οχημάτων και τροποποίηση των οδηγιών 70/156/ΕΟΚ και 70/220/ΕΟΚ του Συμβουλίου»⁽¹⁾

(97/C 206/20)

Στις 13 Φεβρουαρίου 1997, σύμφωνα με το άρθρο 100 Α της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για τις ανωτέρω προτάσεις.

Το τμήμα βιομηχανίας, εμπορίου, βιοτεχνίας και υπηρεσιών, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 4 Απριλίου 1997 (Εισηγητής: ο κ. Gafo Fernández).

Κατά την 345η σύνοδο ολομέλειας (συνεδρίαση της 24ης Απριλίου 1997), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε, με 61 ψήφους υπέρ, 3 κατά και 4 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Στόχος των οδηγιών αυτών είναι η ουσιαστική βελτίωση της ποιότητας του αέρα, και ειδικά στις πόλεις, στην Ευρωπαϊκή Ένωση για το έτος 2010. Για τούτο, με τις οδηγίες αυτές επιχειρείται ο καθορισμός, από κοινού, των νέων ορίων εκπομπών των μηχανοκίνητων οχημάτων για τα έτη 2000 και 2005 και, παράλληλα, η ποιότητα των καυσίμων βενζίνης και πετρελαίου για μηχανοκίνηση το έτος 2000.

1.2. Με τη βάση αυτή θεσπίζονται από το έτος 2000 νέα όρια εκπομπών ρύπων από τις εξατμίσεις των μηχανοκίνητων

επιβατικών αυτοκινήτων τα οποία αντιπροσωπεύουν μέση μείωση μεταξύ του 35 % και του 50 % επί των τιμών που θεσπίστηκαν το 1996 για τους κυριότερους ρύπους (NO_x, CO, HC και σωματίδια). Παράλληλα απαγορεύεται εντελώς, από την ημερομηνία αυτή, η εμπορία της βενζίνης με μόλυβδο και βελτιώνονται ορισμένα χαρακτηριστικά της αμιόλυβδης βενζίνης καθώς και του ντίζελ μηχανοκίνησης.

1.3. Στο κείμενο των οδηγιών αυτών προβλέπεται ότι το αργότερο στις 31 Δεκεμβρίου 1998, η Επιτροπή θα πρέπει να παρουσιάσει μία νέα πρόταση όσον αφορά τις νέες τιμές εκπομπών ρύπων για το έτος 2000 καθώς και την απαιτούμενη

⁽¹⁾ ΕΕ αριθ. C 77 της 11. 3. 1997, σ. 1-8.

ποιότητα καυσίμων για την επίτευξη των εκπομπών αυτών. Η πρόταση αυτή με την οποία θα πρέπει να δίνεται η δυνατότητα επίτευξης αυστηρά περιορισμένων τιμών εκπομπών ρύπων (πρόσθετη μείωση περί το 50 % των ορίων που αντιστοιχούν στο έτος 2000) θα πρέπει να βασίζεται στα αποτελέσματα του προγράμματος Auto Oil και, μεταξύ άλλων, στις ακόλουθες παραμέτρους:

- Τάσεις της ποιότητας του αέρα.
- Ρυπογόνες εκπομπές στην Ευρώπη που προέρχονται από τις μεταφορές και άλλες πηγές, καθώς και η ενδεχόμενη συμβολή στη μείωσή τους των μέτρων που υιοθετήθηκαν.
- Τεχνολογική εξέλιξη όσον αφορά τα οχήματα και τις νέες τεχνολογίες κίνησης.
- Η συμβολή των τοπικών μέτρων ή των μέτρων που ευνοούν τις δημόσιες συγκοινωνίες, περιλαμβανομένων και των μέτρων που παρέχουν κίνητρα φορολογικού χαρακτήρα.
- Η διαθεσιμότητα και οι ποιότητες του αργού πετρελαίου που απαντάται στην Ευρώπη.
- Η σχέση κόστους-αποτελεσματικότητας των προβλεπόμενων μέτρων.

1.4. Με τον έγκαιρο καθορισμό στόχων για το έτος 2005 αποσκοπείται να δοθεί ο χρόνος στη βιομηχανία για την έγκαιρη προετοιμασία των απαιτούμενων τεχνολογικών αλλαγών που πρέπει να συντελεσθούν τόσο στα νέα οχήματα όσο και στις εγκαταστάσεις διύλισης πετρελαίου. Η πρωτοβουλία αυτή θα πρέπει να συνδεθεί με την παρούσα πρόταση οδηγίας με την οποία επιδιώκεται περιορισμός στα 5 και 4,5 λίτρα ανά 100 γλμ. της κατανάλωσης των επιβατικών βενζινοκίνητων και ντίζελκίνητων οχημάτων.

1.5. Οι ετήσιες δαπάνες — χωρίς φόρους και με προβολή δεκαπενταετίας, που περιλαμβάνουν τις δαπάνες τεχνολογικής ανάπτυξης, επενδύσεων και το λειτουργικό κόστος — για το συνολικό πρόγραμμα Αυτοκινήτου-Πετρελαίου είναι οι ακόλουθες:

Για τη βιομηχανία:

- Μέτρα Πρώτης Φάσης (όρια εκπομπών ρύπων και ποιότητα καυσίμων 2000): 4906 εκατ. Ecu/έτος.
- Μέτρα Δεύτερης Φάσης (μόνο όρια εκπομπών ρύπων 2005): 3000 εκατ. Ecu/έτος.

Για τις κυβερνήσεις 555 εκατ. Ecu/έτος κατά την πρώτη φάση, για να καλυφθεί το κόστος βελτίωσης του ελέγχου και της συντήρησης οχημάτων.

Τούτο θα σημαίνει τις ακόλουθες αυξήσεις δαπανών ανά όχημα:

- Μέτρα Πρώτης Φάσης (όρια εκπομπών ρύπων 2000): καύσιμα 2 Ecu/έτος και μεγαλύτερο κόστος κατασκευής νέου οχήματος μεταξύ 200 και 520 Ecu (ανάλογα με τον τύπο και τον κυλινδρισμό του οχήματος).

— Μέτρα Δεύτερης Φάσης (όρια εκπομπών ρύπων 2005): Μεγαλύτερες δαπάνες μεταξύ 150 και 200 Ecu, για την κατασκευή νέου οχήματος οι οποίες θα μεταφερθούν στον καταναλωτή εφόσον δεν απορροφηθούν από τους παραγωγούς και/ή τους μεσάζοντες.

1.6. Με την πρόταση οδηγίας θεσπίζεται η δυνατότητα καθορισμού ενθαρρυντικών φορολογικών κινήτρων για την ταχύτερη εφαρμογή των στόχων αυτών. Οι στόχοι αυτοί θεσπίζονται με τα συνήθη κριτήρια διαφάνειας, πρότερη κοινοποίηση στην Επιτροπή, αναλογικότητα με τις πρόσθετες δαπάνες και χρονική προσαρμογή με τις προθεσμίες των οδηγιών.

1.7. Επίσης θεσπίζονται τα ενδεδειγμένα μέτρα διασφάλισης, είτε πρόκειται για την ταχύτερη καθιέρωση των στόχων αυτών σε ορισμένες ιδιαίτερα ευαίσθητες περιοχές, είτε για να ζητηθεί η προσωρινή παρέκκλιση από τα καθορισμένα μέτρα.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Η ΟΚΕ επικροτεί τους στόχους για βελτίωση της ποιότητας του αέρα, οι οποίοι επιδιώκονται με αυτά τα σχέδια οδηγίας, μέσω των συνδυαστικών αποτελεσμάτων από τη μείωση των εκπομπών ρύπων των οχημάτων και τη βελτίωση της ποιότητας των καυσίμων τους, καθώς και από την υιοθέτηση μη τεχνικών μέτρων τον τομέα αυτόν. Εξάλλου, η ΟΚΕ εκτιμά ότι τα μέτρα αυτά πρέπει να συμπληρωθούν από άλλα σε τομείς όπως η ενίσχυση των δημόσιων μεταφορών και η καλύτερη διαχείριση της κυκλοφορίας.

2.2. Η ΟΚΕ επιθυμεί να συγχαρεί την Επιτροπή για την πρωτοβουλία του Προγράμματος Auto Oil. Η ανάπτυξή του, με βάση την αποτελεσματική εταιρική σχέση και συνεργασία μεταξύ της Επιτροπής και των βιομηχανιών αυτοκινήτου και πετρελαίου, αποτελεί εξαιρετικό παράδειγμα για το μέλλον, τα αποτελέσματα του οποίου αποτελούν και τις καλύτερες αποδείξεις. Η ΟΚΕ φρονεί ότι η διαδικασία αυτή θα πρέπει να εφαρμοστεί, στο μέτρο του δυνατού, και σε άλλους τομείς που αντιμετωπίζουν παρόμοιες προκλήσεις.

2.3. Η ΟΚΕ επικροτεί τους στόχους για μείωση των εκπομπών που ορίζονται για το έτος 2000 καθώς και τους ενδεικτικούς στόχους για το έτος 2005 υπό την επιφύλαξη των παρατηρήσεων που ακολουθούν.

2.4. Η ΟΚΕ φρονεί ότι το σύνολο των δράσεων που προβλέπονται για την επίτευξη των στόχων «Εκπομπές ρύπων 2000» (που όπως αναφέρθηκε ανωτέρω αντιπροσωπεύουν μείωση περί το 35-50 % των εκπομπών ρύπων που θα επιτευχθούν το έτος 2010, εάν δεν εφαρμοσθεί η δέση μέτρων που έχει προβλέψει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή), συνεπάγεται σημαντικότερη προσπάθεια τόσο σε οικονομικούς όρους όσο και σε όρους προσαρμογής των τελευταίων διαθέσιμων τεχνολογιών. Η ΟΚΕ έχει επίσης επίγνωση του γεγονότος ότι το ουσιαστικό

μέρος της εν λόγω προσπάθειας θα πρέπει να αναληφθεί από την αυτοκινητοβιομηχανία, τόσο για τις πτυχές των τεχνολογικών επιτευγμάτων όσο και για το συνολικό κόστος, για τούτο και ζητεί από την Επιτροπή να θεσπίσει μέσα στήριξης του τομέα αυτού τόσο για τα Ερευνητικά Προγράμματα Πλαίσιο όσο και για μία επιλεκτική φορολογία προσανατολισμένη προς μία μακρόπνηρη χρήση του ιδιωτικού οχήματος, με κίνητρα για «καθαρά αυτοκίνητα», με μέτρα για την προώθηση της εφαρμογής του προγράμματος Auto Oil.

2.5. Ένα από τα κομβικά στοιχεία για την πραγματοποίηση των προβλεπόμενων στόχων αποτελεί η διασφάλιση της τήρησης του επιπέδου εκπομπών ρύπων των οχημάτων καθόλη τη χρονική περίοδο λειτουργίας τους. Οι προτάσεις της Επιτροπής αρθρώνονται γύρω από τρεις συμπληρωματικές δράσεις:

— Ενσωματωμένο σύστημα διάγνωσης για βενζινοκίνητα οχήματα.

— Συστήματα περιοδικής επιθεώρησης και συντήρησης.

Συμπληρωματικώς έχει προβλεφθεί ένα τρίτο σύστημα που βασίζεται στον έλεγχο της συμμόρφωσης των εν χρήσει οχημάτων, ο οποίος θα πραγματοποιηθεί βάσει στατιστικής δειγματοληψίας ανά τύπο οχήματος και κατασκευαστή, των εν κυκλοφορία οχημάτων, σε βέλτιστες συνθήκες λειτουργίας στη διάρκεια της περιόδου λειτουργίας τους.

Λόγω της συνδυασμένης δράσης των δύο τελευταίων στοιχείων, η ΟΚΕ αμφιβάλλει όσον αφορά την ανάγκη θέσπισης του συστήματος ελέγχου συμμόρφωσης των εν κυκλοφορία οχημάτων, διαδικασία η οποία μπορεί να αποβεί γραφειοκρατικά περίπλοκη και ελάχιστα αποτελεσματική σε όρους κόστους-οφέλους. Για το λόγο αυτό επιθυμεί να προτείνει στην Επιτροπή τη μελέτη εναλλακτικών μορφών, όπως μπορεί να είναι η Εθελούσια Συμφωνία στα θέματα της ευρωπαϊκής αυτοκινητοβιομηχανίας.

2.6. Όσον αφορά τις απαιτούμενες ποιότητες καυσίμων για την επίτευξη των στόχων του «Εκπομπές 2000», η ΟΚΕ φρονεί ότι παρότι θα σημάνουν σχετικά σημαντική προσπάθεια και ειδικότερα στα διυλιστήρια του νότου της Κοινότητας, συνιστούν μία σταθμισμένη πρόταση για το σύνολο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και, επιπλέον, όπως επισημαίνεται και στο Πρόγραμμα Auto-Oil, είναι απαραίτητες για τις νέες τεχνολογίες που θα εισαχθούν, τόσο στους βενζινοκίνητους όσο και στους κινητήρες ντήζελ.

2.7. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι θα ήταν θετικό εάν, παράλληλα, είχε εξετασθεί το ενδεχόμενο να αναληφθούν ορισμένες δράσεις που να συμπληρώνουν τις προτάσεις, με καλή πιθανόν σχέση

κόστους-αποτελεσματικότητας, πολλές εκ των οποίων εξετάστηκαν στο Πρόγραμμα Auto-Oil. Από αυτές αξίζει να σημειωθούν οι ακόλουθες:

— αντίκτυπος της νέας στρατηγικής για μείωση της κατανάλωσης των επιβατικών οχημάτων στις συνολικές εκπομπές των οχημάτων αυτών·

— μείωση των εκπομπών, ειδικά στο τοπικό επίπεδο, που προέρχεται από την εφαρμογή των αποκαλούμενων «Μη Τεχνικών Μέτρων», όπως η καλύτερη ρύθμιση της κυκλοφορίας ή η ενδεχόμενη χρήση εναλλακτικών καυσίμων όπως το LPG, CNG και άλλα·

— μέτρα για την τόνωση της ανανέωσης του στόλου των αυτοκινήτων·

2.8. Η ΟΚΕ επικροτεί το γεγονός ότι, ενόψει των εξελίξεων έως το 2005, καταρτίζεται ήδη το απαραίτητο πρόγραμμα Auto Oil. Το πρόγραμμα αυτό θα πρέπει να είναι ολοκληρωμένο και να περιλαμβάνει και τις κινητές και τις ακίνητες πηγές. Στο εν λόγω Πρόγραμμα θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η εξέλιξη της ποιότητας του αέρα ως συνέπεια της υιοθέτησης της δέσμης μέτρων που προκύπτουν από το Πρόγραμμα Auto-Oil I, οι νέες διαθέσιμες τεχνολογίες και τα νέα όρια ρύπων που μπορεί να θεσπισθούν για λόγους υγείας. Σε κάθε περίπτωση, αυτή η δεύτερη φάση θα πρέπει να διέπεται από τα αυτά κριτήρια κόστους-αποτελεσματικότητας.

2.9. Κατά τη διάρκεια των εργασιών, οι κατασκευαστές αυτοκινήτων εξέφρασαν την αντίθεσή τους προς τη θέσπιση, σήμερα, στόχων αναφοράς για το 2005. Η υπόθεση της Επιτροπής ότι τούτο θα τους δώσει τη δυνατότητα να συνεχίσουν τα προγράμματα τεχνολογικής ανάπτυξης τους με βάση ορισμένους στόχους αναφοράς, δεν είναι βάσιμη, δεδομένου ότι το πρόγραμμα Auto Oil II μπορεί να ολοκληρωθεί έως τα τέλη του 1998. Κατ' αυτό τον τρόπο προσφέρεται στη βιομηχανία μια σταθερή βάση τεχνολογικής ανάπτυξης. Σε διαφορετική περίπτωση το αποτέλεσμα του εν λόγω προγράμματος είναι ότι οι επιδιωκόμενοι στόχοι εκπομπών ρύπων για το 2005 είναι υπερβολικοί ή ενδεχομένως ότι θα πρέπει να αυξηθούν σε σχέση με την αρχική πρόβλεψη, και άρα οι τεχνολογίες που έχουν αναπτυχθεί με βάση τους στόχους αυτούς θα είναι εν μέρει ή συνολικά άχρηστες.

2.10. Η ΟΚΕ συμφωνεί με την άποψη της Επιτροπής ότι πρέπει να θεσπιστούν στόχοι αναφοράς οι οποίοι θα πρέπει να εξεταστούν με βάση επιστημονικά και οικονομικά δεδομένα. Για τούτο ζητεί από την Επιτροπή και την Βιομηχανία να επισπεύσουν τις εργασίες του Προγράμματος Auto Oil II κατά τρόπο ώστε να μπορούν να τεθούν ενδεδειγμένοι στόχοι αναφοράς πριν από το έτος 1999. Κατ' αυτόν τον τρόπο θα καταστεί δυνατό να χρησιμοποιηθούν τα τελευταία διαθέσιμα δεδομένα όσον αφορά την ποιότητα του αέρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση και, συνεπώς, να τεθούν αυτά σε ρεαλιστικότερες περιβαλλοντικές βάσεις.

2.11. Το θέμα των φορολογικών περιβαλλοντικών κινήτρων αποτέλεσε αντικείμενο διαφόρων γνωμοδοτήσεων της ΟΚΕ⁽¹⁾. Η ΟΚΕ φρονεί, όπως πρεσβεύει και η ίδια η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ότι τα κίνητρα αυτά είναι δεκτά μόνον εφόσον συμβάλλουν στην ταχύτερη εφαρμογή αυστηρότερων κανόνων που εγκρίνονται στο κοινοτικό επίπεδο, των οποίων η έναρξη ισχύος προβλέπεται για το μέλλον, εφόσον υπολογίζονται ως τμήμα του πρόσθετου κόστους λόγω της εφαρμογής των εν λόγω μέτρων και εφόσον δεν προκαλούν στρέβλωση του ανταγωνισμού. Για τους λόγους αυτούς, η ΟΚΕ επικροτεί την καθιέρωση αυτών των φορολογικών κινήτρων για την επίτευξη των στόχων του «Εκπομπές».

2.12. Η ΟΚΕ επιθυμεί να επισημάνει ορισμένα προβλήματα σχετικά με την εφαρμογή των κινήτρων αυτών όσον αφορά τους «Στόχους εκπομπών 2005», οι οποίοι θεσπίζονται κατά τρόπο ενδεικτικό στην πρόταση οδηγίας: οι στόχοι αυτοί πρέπει να καθοριστούν εγκαίρως με δεσμευτικό τρόπο δεδομένου ότι αντιθέτως, υπό τις συνθήκες αυτές, δεν πληρούν καμία από τις τρεις προϋποθέσεις που ορίστηκαν ανωτέρω, προκειμένου τα κίνητρα αυτά να μπορούν να θεωρηθούν συμβατά με την εσωτερική αγορά. Συγκεκριμένα:

2.12.1. Τα φορολογικά κίνητρα δεν θεμελιώνονται νομικά μέχρις ότου εγκριθούν ενδεχομένως οι νέοι κανόνες για τις εκπομπές ρύπων στο κοινοτικό επίπεδο, καθώς και μέχρι την ημερομηνία της έναρξης ισχύος τους.

2.12.2. Εάν δεν πραγματοποιηθεί μελέτη, όπως η προταθείσα Auto-Oil II, θα είναι δύσκολο να καθορισθεί κατά τρόπο διαφανή στο κοινοτικό επίπεδο, το πρόσθετο κόστος για τα οχήματα λόγω της τήρησης των κανόνων αυτών.

2.12.3. Υπό τις συνθήκες αυτές και κυρίως λόγω της απουσίας εναρμονισμένου κοινοτικού πλαισίου, ενδέχεται να προκληθούν στρεβλώσεις στην εσωτερική αγορά.

2.13. Η ΟΚΕ φρονεί, ότι η καθιέρωση αυτών των φορολογικών κινήτρων ώστε να επιταχυνθεί η ανανέωση του στόλου των παλαιότερων, και για τούτο περισσότερο ρυπογόνων,

αυτοκινήτων, θα είχε πολύ σημαντικότερες συνέπειες, σε όρους κόστους-αποτελεσματικότητας, επί των συνολικών εκπομπών.

2.14. Η ΟΚΕ θεωρεί επιτυχή τα μέτρα που υιοθετούνται με την οδηγία για την ποιότητα των καυσίμων, όσον αφορά αφενός τη χρονική κατ'εξάιρεση παράταση της εμπορίας της αμόλυβδης βενζίνης, και αφετέρου τις απαιτήσεις για ένα καύσιμο ανώτερης ποιότητας σε ιδιαίτερα ευαίσθητες περιοχές υπό την προϋπόθεση ότι τα κράτη μέλη θα δικαιολογήσουν την αναγκαιότητα αυτής της ποιότητας για την προστασία του περιβάλλοντος.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

3.1. Στην πρόταση οδηγίας για την ποιότητα της βενζίνης και του πετρελαίου:

3.1.1. Άρθρο 9: Να αντικατασταθούν οι λέξεις: «ουσιαστική μείωση της περιεκτικότητας θείου ... που θα αρχίσει να ισχύει από την 1η Ιανουαρίου του 2005» με τις λέξεις «περιεκτικότητα θείου στη βενζίνη και το πετρέλαιο που να είναι συμβατή με τους νέους στόχους εκπομπών που έχουν καθορισθεί για τα οχήματα».

3.2. Στην πρόταση οδηγίας σχετικά με τις εκπομπές οχημάτων με κινητήρα:

3.2.1. Τα κράτη μέλη μπορούν να θεσπίσουν περιβαλλοντικές συμφωνίες με τους κατασκευαστές αυτοκινήτων και τους εισαγωγείς για να εξασφαλισθεί ο έλεγχος της συμμόρφωσης της διάρκειας ζωής των κυκλοφορούντων οχημάτων.

3.2.2. Άρθρο 5: Να αντικατασταθούν οι λέξεις «πιο αυστηροί κανόνες εκπομπών» με τις λέξεις «νέες τιμές εκπομπών που να λαμβάνουν υπόψη την εξέλιξη της ποιότητας της ατμόσφαιρας στην ΕΕ ... και τα αποτελέσματα των πρόσφατων τεχνικών μελετών και τις αναλύσεις κόστους/οφέλους που πραγματοποιούνται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή με την συμβολή των ενδιαφερόμενων βιομηχανιών στα πλαίσια του προγράμματος Auto Oil II».

(1) ΕΕ αριθ. C 155 της 21. 6. 1995· ΕΕ αριθ. C 18 της 22. 1. 1996· ΕΕ αριθ. C 212 της 22. 7. 1996.

Βρυξέλλες, 24 Απριλίου 1997.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η Ευρωπαϊκή Ένωση και η εξωτερική διάσταση της πολιτικής για τα ανθρώπινα δικαιώματα

(97/C 206/21)

Στις 11 Ιουλίου 1996, και σύμφωνα με το άρθρο 23 παράγραφος 3 του Εσωτερικού της Κανονισμού, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση με θέμα: «Η Ευρωπαϊκή Ένωση και η εξωτερική διάσταση της πολιτικής για τα ανθρώπινα δικαιώματα».

Το τμήμα εξωτερικών σχέσεων, εμπορίου και εξωτερικής πολιτικής, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 15 Απριλίου 1997 με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Euty.

Κατά τη 345η σύνοδο ολομέλειάς της (συνεδρίαση της 24ης Απριλίου 1997), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 89 ψήφους υπέρ, 10 κατά και 14 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

Πρωταρχικός στόχος της γνωμοδότησης αυτής είναι να καταδείξει ποιές θα πρέπει να είναι, κατά τη γνώμη της ΟΚΕ, οι βασικές αρχές μιας συνεκτικής και ουσιαστικής πολιτικής της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Στη γνωμοδότηση τονίζεται, επίσης, ότι οι βασικές αυτές αρχές θα πρέπει να αποτελέσουν, σε μεγαλύτερο βαθμό από ό,τι συνέβαινε στο παρελθόν, αντικείμενο συζητήσεων σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Κατά τη γνώμη της ΟΚΕ, η ύπαρξη στενής σχέσης μεταξύ της εσωτερικής και της εξωτερικής πτυχής της πολιτικής για τα ανθρώπινα δικαιώματα αποτελεί βασική προϋπόθεση. Συνεπώς, η σχέση αυτή εξετάζεται εκτενώς στη γνωμοδότηση, και αυτό όχι για λόγους ευκολίας, δηλαδή με σκοπό να εκδοθεί ταυτόχρονα και μια γνωμοδότηση για την εσωτερική πτυχή των ανθρώπινων δικαιωμάτων. Οι παρατηρήσεις σχετικά με την εσωτερική πτυχή της πολιτικής αυτής έχουν εσοικεμένως γενικό χαρακτήρα και διατυπώνονται πάντα υπό το φως των μέτρων που κρίνονται αναγκαία για την εξωτερική της πτυχή.

Όσον αφορά τη συνοχή και την ουσία της κοινοτικής πολιτικής για τα ανθρώπινα δικαιώματα, θα ήταν σκόπιμο να επιδιωχθεί μια εντονότερη ευθυγράμμιση της πολιτικής των κρατών μελών για τα ανθρώπινα δικαιώματα και της αντίστοιχης πολιτικής της ΕΕ. Επίσης, πρέπει να δοθεί πλέον μια απάντηση στο ερώτημα σχετικά με τον χώρο στον οποίο πρέπει να θεθεί η πολιτική για τα ανθρώπινα δικαιώματα: σε διακυβερνητικό ή σε κοινοτικό επίπεδο; Η ΟΚΕ τείνει περισσότερο προς τον κοινοτικό χώρο, με την προϋπόθεση ότι θα διασφαλισθεί κατάλληλος δημοκρατικός έλεγχος.

Κατά την ΟΚΕ, είναι επίσης απαραίτητο να τονισθεί ότι η ΕΕ, ανεξάρτητα από το σημαντικό ρόλο που διαδραματίζει πλέον παγκοσμίως ως οικονομικός, αλλά και πολιτικός παράγοντας, θα πρέπει να συνεχίσει τις προσπάθειες που καταβάλλει από κοινού με τα κράτη μέλη, προκειμένου να ενισχυθεί ο ρόλος των Ηνωμένων Εθνών, εάν επιθυμεί πράγματι καλύτερες προϋποθέσεις για το σεβασμό των βασικών ανθρώπινων δικαιωμάτων ανά τον κόσμο.

Βάσει αυτών των γενικών γραμμών, διατυπώνονται στη γνωμοδότηση συγκεκριμένες προτάσεις σχετικά με μια πολιτική βραχυπρόθεσμου, μεσοπρόθεσμου και μακροπρόθεσμου χαρακτήρα.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Ακριβώς λόγω της αυξημένης πολιτικής και οικονομικής σημασίας της ΕΕ στον κόσμο και ενόψει της αναβάθμισης των ανθρώπινων δικαιωμάτων ως στοιχείου τόσο εσωτερικής όσο και εξωτερικής πολιτικής της ΕΕ στη Συνθήκη του Μάαστριχτ, η Επιτροπή ορθώς έδωσε προσοχή, στα τέλη του 1995, στην εξωτερική διάσταση της πολιτικής της για τα ανθρώπινα δικαιώματα (COM (95) 567 τελικό).

2.2. Η επισκόπηση της έως τότε εφαρμοζόμενης πολιτικής της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα στην ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο, η οποία αναλύει τις αρχές, τις προτεραιότητες και τα μέσα, παρέχει μια ευπρόσδεκτη ευκαιρία για μια πρώτη συνεκτική αξιολόγηση από πλευράς της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής.

2.3. Για το μέλλον, το κείμενο προσδιορίζει ποια ζητήματα θεωρεί η Επιτροπή ως σημαντικότερα για την ΕΕ βραχυπρόθεσμα και μεσοπρόθεσμα, σε ποια νέα θέματα θα επικεντρωθεί και ποιες θα είναι οι σημαντικότερες στρατηγικές επιλογές της για να βελτιώσει τη συνεκτικότητα και το αποτέλεσμα της πολιτικής της για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

2.4. Στο έγγραφο της Επιτροπής δεν περιλαμβάνονται σαφείς στρατηγικές οδηγίες για την άσκηση μιας συνεκτικής και συνεπούς πολιτικής για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Η ΟΚΕ έχει την εντύπωση ότι η μέχρι στιγμής πολιτική της ΕΕ είχε περιπτωσιακό χαρακτήρα. Οποσδήποτε, οι γενικές γραμμές της πολιτικής δε συζητήθηκαν ποτέ δημοσίως. Η ΟΚΕ είναι της γνώμης ότι η συζήτηση αυτή πρέπει οπωσδήποτε να διεξαχθεί και ότι είναι ανάγκη να καταστούν σαφείς οι κατευθυντήριες γραμμές της πολιτικής κατά τρόπο ο οποίος εξασφαλίζει επαρκώς την ευελιξία της.

2.5. Το έγγραφο περιέχει μεγάλο αριθμό διευκρινίσεων και προτάσεων, οι οποίες έχουν ως επί το πλείστον χαρακτήρα

γενικών αρχών. Η ΟΚΕ θεωρεί τούτο κατανοητό από μία πρώτη έκθεση αυτού του τύπου. Ωστόσο, εκφράζει την ελπίδα και την προσδοκία ότι η Επιτροπή θα παρουσιάσει σύντομα πιο συγκεκριμένες και αναλυτικές προτάσεις, με πεδίο ευρύτερο από τους προσανατολισμούς που παρουσιάζει σήμερα για τη δράση που θα αναπτύξει στο υπόλοιπο της θητείας της.

2.6. Είναι αξιοπρόσεκτο το γεγονός ότι η ανακοίνωση αναφέρεται ελάχιστα στη σχέση μεταξύ εσωτερικής και εξωτερικής πολιτικής της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Αυτό συμβαίνει, φυσικά, επειδή το θέμα που πραγματεύεται είναι η εξωτερική διάσταση αυτής της πολιτικής. Όμως, η εσωτερική και η εξωτερική πτυχή της πολιτικής των ανθρώπινων δικαιωμάτων δεν μπορούν να θεωρηθούν με τρόπο ανεξάρτητο. Δεν αρκεί να δοθεί προσοχή μόνο σε ό,τι αφορά τη συνεκτικότητά της με την εφαρμοζόμενη πολιτική. Για την επίτευξη των επιθυμητών αποτελεσμάτων της πολιτικής της έναντι τρίτων χωρών, φαίνεται να έχει σημασία για την ΕΕ η χάραξη μιας σαφούς σχέσης μεταξύ των δύο πτυχών, έστω και μόνο από την άποψη ότι θα μπορεί να απαντά η ίδια σε θέματα τα οποία ζητεί από άλλους να σέβονται.

2.7. Άλλο θέμα που δεν εξετάζεται καθόλου είναι η σχέση μεταξύ της πολιτικής των ανθρώπινων δικαιωμάτων της ΕΕ και της αντίστοιχης πολιτικής των κρατών μελών, τόσο κατά τα παρελθόντα έτη όσο και κατά την περίοδο για την οποία θέλει σήμερα η Επιτροπή να χαράξει προσανατολισμούς.

2.8. Ένα θέμα το οποίο δυστυχώς δεν διευκρινίζεται επαρκώς, είναι ο τρόπος με τον οποίο θα λαμβάνονται στο μέλλον οι αποφάσεις σχετικά με την κοινοτική πολιτική για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

2.9. Μια αποτελεσματική πολιτική για τα ανθρώπινα δικαιώματα, δεν μπορεί να εφαρμόσει μόνη της η ΕΕ. Πρωταρχική προϋπόθεση για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου σε παγκόσμιο επίπεδο είναι η κατάλληλη λειτουργία των εποπτικών μηχανισμών των Ηνωμένων Εθνών. Γι' αυτό, η ΕΕ και τα κράτη μέλη πρέπει κατά τα επόμενα χρόνια να καταβάλουν κάθε προσπάθεια για να βελτιώσουν τη διαδικασία υποβολής εκθέσεων, παραπόνων και έρευνας βάσει του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών. Για την υλοποίηση ορισμένων σχεδιαζόμενων δραστηριοτήτων, απαιτείται καλός συντονισμός με τον ΟΗΕ.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

3.1. Σχέση εσωτερικής-εξωτερικής πολιτικής της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα

3.1.1. Σήμερα όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ δεσμεύονται από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τη Διασφάλιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών (ΕΣΔΑ). Για να ενισχυθεί η εξωτερική πολιτική της ΕΕ για τα ανθρώπινα

δικαιώματα, η ΟΚΕ πιστεύει ότι πρέπει να ενισχυθεί η αντίστοιχη εσωτερική πολιτική. Προς τούτο θεωρεί πρόσφορες τρεις μεθόδους: την προσχώρηση της ΕΕ στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τη Διασφάλιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών (ΕΣΔΑ), την κατάρτιση μιας ιδέας «Διακήρυξης των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων» και την ενσωμάτωση συγκεκριμένων διατάξεων για τα ανθρώπινα δικαιώματα στο Πρωτόκολλο που είναι προσαρτημένο στη Συνθήκη της ΕΕ.

3.1.2. Στο κείμενό της, η Επιτροπή ελάχιστα αναφέρεται στην πρώτη επιλογή, χωρίς να εκφέρει σαφή γνώμη. Εν τω μεταξύ, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, σε γνωμοδότηση που εξέδωσε στις 28 Μαρτίου 1996, διαπίστωσε ότι η μόνη δυνατότητα είναι η τροποποίηση της Συνθήκης ΕΚ.

Υπό το φως της γνωμοδότησης του Δικαστηρίου, η ΟΚΕ πιστεύει ότι οι κυβερνήσεις των κρατών μελών (που έχουν κυρώσει όλα την ΕΣΔΑ) πρέπει να προσπαθήσουν να εισαγάγουν εγκαίρως στη Συνθήκη ΕΚ μια διάταξη, η οποία να καθιστά την ΕΚ αρμόδια για προσχώρηση στην ΕΣΔΑ.

Υπό τις παρούσες συνθήκες, κατά πάσα πιθανότητα δεν θα γίνει δυνατό να επιτευχθεί ομοφωνία μεταξύ των κρατών μελών επ' αυτού του θέματος. Εξάλλου, η προσχώρηση της ΕΚ στην ΕΣΔΑ προσκρούει σε μεγάλο αριθμό νομικών προβλημάτων. Για τα προβλήματα αυτά το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο δεν έχει ακόμη εκφέρει γνώμη. Συνεπώς, η επιλογή αυτή δεν είναι εφικτή στο εγγύς μέλλον.

3.1.3. Μια δεύτερη δυνατότητα είναι μια ιδιαίτερη ευρωπαϊκή «Διακήρυξη των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων», στην οποία, παράλληλα με τα δικαιώματα αστικού και πολιτικού χαρακτήρα (που περιλαμβάνονται στην ΕΣΔΑ), θα υπάρχει θέση και για τα οικονομικά, τα κοινωνικά και τα πολιτιστικά δικαιώματα, που θεσπίζονται, μεταξύ άλλων, στο πρωτόκολλο της ΕΕ για την κοινωνική πολιτική⁽¹⁾.

Σ' αυτή τη «Διακήρυξη των Δικαιωμάτων» δεν θα επιτρέπεται, φυσικά, να γίνει καμιά υπαναχώρηση όσον αφορά τα δικαιώματα που προσδιορίζονται στην ΕΣΔΑ και το κοινωνικό πρωτόκολλο.

Μια τέτοια «Διακήρυξη Δικαιωμάτων» μπορεί να πραγματοποιηθεί με δύο τρόπους:

- με την ενσωμάτωση μιας διάταξης στη Συνθήκη ΕΚ, η οποία θα αναθέτει την επεξεργασία της στην ίδια την ΕΚ, ή
- με τη χρήση ενός υπάρχοντος προτύπου και την ενσωμάτωσή του σε ένα πρωτόκολλο στη Συνθήκη για την ΕΕ. Ένα κατάλληλο πρότυπο θα ήταν ενδεχομένως η Δήλωση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου.

(1) Βλ. «Για μια Ευρώπη Αστικών και Κοινωνικών Δικαιωμάτων», Τελική Έκθεση — Μάρτιος 1996, Έκθεση της Επιτροπής Σοφών υπό την Προεδρία της Maria de Lourdes Pintasilgo.

Και αυτή η δυνατότητα μάλλον αφορά το πιο μακροπρόθεσμο μέλλον. Η επιλογή των θεμελιωδών δικαιωμάτων που θα πρέπει να κατοχυρωθούν, η εμβέλειά τους, η ακριβής νομική φύση της πράξης και η ακριβής διατύπωση των δικαιωμάτων θα χρειαστούν κατά πάσα πιθανότητα πολύ χρόνο και συζητήσεις.

Η ΟΚΕ εκφράζει την ελπίδα ότι η Επιτροπή θα κατορθώσει να μεταβάλει τη συζήτηση για αυτόν τον μακροπρόθεσμο στόχο το συντομότερο δυνατό σε συγκεκριμένη πολιτική.

3.1.4. Όπου βραχυπρόθεσμα δεν φαίνεται δυνατό να εφαρμοσθεί κανένα μέτρο για την ενίσχυση της εσωτερικής πολιτικής ανθρωπίνων δικαιωμάτων της ΕΕ, η ΟΚΕ προτείνει να εισαχθούν στο «Κοινωνικό Πρωτόκολλο» της Συνθήκης του Μάαστριχτ συγκεκριμένες διατάξεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Έχει κατά νου, συγκεκριμένα, εκτός από τις διατάξεις που θα αναλύουν περαιτέρω τις αρχές της ισότητας και της απαγόρευσης των διακρίσεων, σχετικά με την καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας για τις οποίες διεξάγονται αυτή τη στιγμή συζητήσεις στο πλαίσιο της ΔΔ, την ενσωμάτωση συγκεκριμένων οικονομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων, τα οποία προσδιορίζονται στη Δήλωση του Συμβουλίου Υπουργών του Λουξεμβούργου του 1991 και σε ορισμένες «Συμβάσεις για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα» της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (ΔΟΕ) (Συμβάσεις αριθ. 29 και 105 για την καταναγκαστική εργασία, 87 και 98 για την ελευθερία του συνδικαλισμού και των συλλογικών διαπραγματεύσεων, και 111 για τις διακρίσεις στο επάγγελμα και την εργασία καθώς και διακρίσεις λόγω φυλής, χρώματος, θρησκείας, φύλου, πολιτικών πεποιθήσεων, εθνικότητας και κοινωνικής καταγωγής) και διατάξεις για την απαγόρευση του δουλεμπορίου και των πλέον αξιοκατάκριτων και επικίνδυνων μορφών παιδικής εργασίας καθώς και για την ενίσχυση των δικαιωμάτων του παιδιού, κυρίως όσον αφορά την εκπαίδευση και την επαγγελματική κατάρτιση⁽¹⁾.

3.2. Αρχές, δραστηριότητες και μέσα της μέχρι σήμερα πολιτικής

3.2.1. Εξυπακούεται ότι η ΟΚΕ προσυπογράφει πλήρως και ανεπιφύλακτα τις αρχές, στις οποίες στηρίζεται η πολιτική ανθρωπίνων δικαιωμάτων της ΕΕ (καθολικότητα και μη διαιρετό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αλληλοεξάρτηση μεταξύ ανθρωπίνων δικαιωμάτων, δημοκρατία και ανάπτυξη). Τα κράτη μέλη της ΕΕ υποστηρίζουν την τελική διακήρυξη και το πρόγραμμα δράσης της Δεύτερης Παγκόσμιας Διάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (Βιέννη, Ιούνιος 1973). Κατά συνέπεια, η ΟΚΕ υποθέτει ότι η πολιτική της ΕΕ στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων θα εξελιχθεί σε συμφωνία με τη συμφωνία της Βιέννης.

Η ΟΚΕ συμφωνεί, επίσης, με τις συνέπειες που εξάγει η Επιτροπή από τις αρχές αυτές για την πολιτική της, και συγκεκριμένα τη «σχετικότητα της αρχής της μη επέμβασης»: ότι δηλαδή δεν πρέπει να θεωρείται επέμβαση στις εσωτερικές υποθέσεις ενός κράτους η με οποιοδήποτε τρόπο εκδήλωση ανησυχίας για την καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων

και η επιμονή στην τήρησή τους, και ότι ο διάλογος με τις τρίτες χώρες αποτελεί σημαντικό και θεμιτό στοιχείο. Επίσης, είναι της άποψης ότι, στα πλαίσια των συζητήσεων που διεξάγει με τρίτες χώρες με αντικείμενο τα ανθρώπινα δικαιώματα, η ΕΕ πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις σημαντικές πολιτικές, οικονομικές, κοινωνικές, πολιτιστικές και θρησκευτικές διαφορές που υφίστανται μεταξύ των χωρών τουλάχιστον έως ότου ευθυγραμμιστούν οι εθνικές πρακτικές με τους διεθνείς κανόνες καθώς και την επιθυμία ορισμένων χωρών να μετάσχουν στη συζήτηση για την ανεύρεση πιθανών λύσεων. Ο διάλογος αυτός δεν πρέπει μόνο να έχει κριτικό και διαφανή χαρακτήρα, αλλά να είναι επιμελημένος και να χαρακτηρίζεται απο αμοιβαίο σεβασμό.

3.2.2. Στο πρόγραμμα της ΔΔ πρόκειται να συζητηθεί το θέμα ποιος θα είναι ο χαρακτήρας της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και της Κοινής Πολιτικής Ασφαλείας (ΚΕΠΑ): διακυβερνητικός ή κοινοτικός; Στενά συνδεδεμένο με το θέμα είναι, φυσικά, το ζήτημα αν θα διατηρηθεί ή όχι ο κανόνας της ομοφωνίας για την ΚΕΠΑ.

Η ΚΕΠΑ, θεωρητικά τουλάχιστον, έχει διφυή χαρακτήρα: κατά βάση διακυβερνητικό, με ορισμένη τάση προς το κοινοτικό επίπεδο.

Η ΟΚΕ ευχαρίστως θα έβλεπε την Επιτροπή να διερευνά τις μακροπρόθεσμες προοπτικές της μερικής επέκτασης της διαδικασίας λήψης αποφάσεων με πλειοψηφία στην ΚΕΠΑ, στον τομέα της προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Επιβάλλεται να σημειωθεί σχετικά ότι αυτή η προσέγγιση μπορεί να εφαρμοσθεί μόνο αν συντελεί στην προαγωγή της δημοκρατίας στην ΕΕ, και συγκεκριμένα μέσω της καθιέρωσης μιας πλήρους κανονιστικής και ελεγκτικής αρμοδιότητας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Οι στόχοι του συστήματος λήψης αποφάσεων με πλειοψηφία σχετικά με την πολιτική ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι προφανείς: ενότητα και συνοχή της πολιτικής, συνασπισμός δυνάμεων, εξωτερική αναγνώριση της ΕΕ ως οικονομικού και πολιτικού ομίλου και αύξηση της αποτελεσματικότητας της δράσης της ΕΕ.

3.2.3. Ήταν ορθή η επιλογή της ΕΕ, στις συγκεκριμένες δραστηριότητες που ανέπτυξε κατά τα περασμένα έτη, να δώσει ιδιαίτερη προσοχή στις ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού και την κοινωνική τους προστασία. Η ΟΚΕ εκφράζει την ελπίδα ότι αυτή η έμφαση θα διατηρηθεί και στη μελλοντική πολιτική.

3.2.4. Επίσης ορθή ήταν η ενέργεια της ΕΕ, στις συμφωνίες της με τρίτες χώρες, να επιζητεί μια διμερή προσέγγιση για τη βελτίωση της τήρησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων: με θετικά μέτρα για να παρατηρείται μεγαλύτερος σεβασμός των θεμελιωδών δικαιωμάτων του ανθρώπου από πλευράς των εταιρών της και κυρώσεις στην έσχατη ανάγκη. Η ΟΚΕ εκφράζει την ελπίδα ότι αυτή η προσέγγιση, σε συνδυασμό με μια σαφέστερη σύνδεση της εξωτερικής με την εσωτερική πολιτική για τα ανθρώπινα δικαιώματα, θα συμβάλει στην επιτυχία του διαλόγου ως μέσου εξεύρεσης λύσεων για τα αναφυόμενα προβλήματα.

(1) Βλ. Σύμβαση του ΟΗΕ για τα δικαιώματα του παιδιού (1990).

Κατά τα άλλα, η ΟΚΕ είναι της γνώμης ότι εξακολουθεί να μην προβλέπεται δραστικό σύστημα ελέγχου της τήρησης των ρητρών για τα ανθρώπινα δικαιώματα που περιλαμβάνονται στις συνθήκες με τις τρίτες χώρες. Η θέσπιση ενός τέτοιου συστήματος εποπτείας μπορεί μελλοντικά να προσφέρει σημαντική συμβολή στη χάραξη της πολιτικής της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Πρώτη και κύρια προϋπόθεση είναι ένα σύστημα (καταρχή) δημοσίων ετήσιων εκθέσεων για την κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε όλα τα κράτη με τα οποία έχει συνάψει ή πρόκειται να συνάψει συμφωνίες η ΕΕ. Οι πληροφορίες μπορούν να συλλέγονται από τις αντιπροσωπείες της ΕΕ στις διάφορες χώρες. Αυτό προϋποθέτει ότι θα υπάρχει επαρκής κατάρτιση των Ευρωπαίων υπαλλήλων σ' αυτόν τον τομέα· επίσης, ότι θα τους δίδεται η δυνατότητα να χρησιμοποιούν υλικό των αντιπροσωπειών των κρατών μελών, ανεξάρτητων ερευνητικών ιδρυμάτων και μη κυβερνητικών οργανισμών.

3.2.5. Η ΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή ότι οι συμβάσεις της ΔΟΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα κατέχουν σημαντική θέση μεταξύ των θεσπισμάτων της σχετικής πολιτικής.

Διαπιστώνει με έκπληξη, ωστόσο, ότι από τα κοινωνικά δικαιώματα που η Επιτροπή επιδιώκει να προαγάγει στις διμερείς της σχέσεις, απουσιάζουν τα δικαιώματα που στηρίζονται στη Σύμβαση αριθ. 111 της ΔΟΕ για την απαγόρευση των διακρίσεων στην εργασία και την απασχόληση. Έχει μεγάλη σημασία να καταστήσει σαφές η ΕΕ ότι η πολιτική της αποσκοπεί στη βελτίωση της τήρησης και των πέντε συμβάσεων της ΔΟΕ για τα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα, συμπεριλαμβανομένης της απαγόρευσης των διακρίσεων βάσει φυλής, χρώματος του δέρματος, θρησκείας, φύλου, πολιτικών πεποιθήσεων, εθνικότητας και κοινωνικής καταγωγής.

Η ΟΚΕ δεν συμφωνεί, εξάλλου, με τη (φαινομενική) πεποίθηση της Επιτροπής ότι τα διεθνή πρότυπα εργασίας της ΔΟΕ είναι τα μόνα ή τα κυρίως σημαντικά στις εμπορικές σχέσεις διμερούς ή πολυμερούς φύσεως. Κατά τη γνώμη της ΟΚΕ, υπάρχουν πολύ ευρύτερα περιθώρια για συνεργασία μεταξύ της ΕΕ και της ΔΟΕ σε σχέση με τα ανθρώπινα δικαιώματα με τρόπο που είναι συμβατός με τους στόχους της πολιτικής της ΕΕ. Ως παραδείγματα θα μπορούσαν να αναφερθούν: η τεχνική συνεργασία και η πρακτική υποστήριξη που θα μπορούσε να προσφέρει η ΔΟΕ (με τη μοναδική τριμερή διάθρωσή της) στις προσπάθειες της ΕΕ να ενισχύσει τη δημοκρατία και τα ανθρώπινα δικαιώματα παγκοσμίως. Ένας ιδιαίτερος τομέας που αξίζει να προσεχθεί από αυτή την άποψη είναι οι αυτόχθονες λαοί (οι οποίοι θεωρούνται από την Επιτροπή μία από τις ειδικές ομάδες-στόχους της πολιτικής αθροπίων δικαιωμάτων της ΕΕ). Οι μόνες διεθνείς συμβάσεις που προστατεύουν τους αυτόχθονες λαούς είναι οι Συμβάσεις της ΔΟΕ.

3.3. Μελλοντική πολιτική

3.3.1. Ήταν ορθή η ενέργεια της Επιτροπής να δώσει μεγάλη προσοχή στις προληπτικές πτυχές της πολιτικής για την προαγωγή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των δημοκρατικών

αρχών. Η ΟΚΕ ελπίζει και προσδοκεί ότι η ΕΕ θα υλοποιήσει την αποστολή της σ' αυτόν τον τομέα σε στενό συντονισμό με τον ΟΗΕ και τον Οργανισμό για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ). Η ΕΕ και τα κράτη μέλη οφείλουν να συμβάλουν στην ενίσχυση του ρόλου του ΟΗΕ. Μια τέτοια προσέγγιση θα ήταν σύμφωνη με τη θετική ανταπόκριση της Επιτροπής έναντι των δύο αυτών οργανισμών, την οποία αναφέρει στην επισκόπηση της μέχρι σήμερα πολιτικής της. Επίσης, η ΕΕ δεν χρειάζεται να αναλάβει η ίδια το κόστος της διαφάνειας της πολιτικής της για τα ανθρώπινα δικαιώματα, στοιχείο που χαρακτηρίζεται σημαντικό από την Επιτροπή στις αιτιολογικές σκέψεις της στρατηγικής της.

3.3.2. Σε σχέση με τη συνοχή και τα αποτελέσματα της πολιτικής ανθρωπίνων δικαιωμάτων της ΕΕ, η ΟΚΕ επισμαίνει, ακόμη, την ανάγκη για στενότερη σχέση μεταξύ των ενεργειών της ΕΕ και των ενεργειών των κρατών μελών σ' αυτό τον τομέα. Η Επιτροπή περιορίζεται μόνο στην έκφραση της ευχής να υπάρχει καλύτερη ανταλλαγή απόψεων. Όμως, πρέπει να είναι δυνατό να εξετασθεί αν για ορισμένα συστατικά της πολιτικής ανθρωπίνων δικαιωμάτων μπορεί να καθιερωθεί τακτική συνεργασία και συγκεκριμένος καταμερισμός έργου (π.χ. στους διεθνείς οργανισμούς). Επ' αυτού γίνεται παραπομπή και πάλι στη σύσταση που διατυπώθηκε ανωτέρω (σημείο 3.2.4) σχετικά με τη σύνταξη εκθέσεων για την κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στις χώρες με τις οποίες έχει συνάψει συμφωνία η ΕΕ (σημείο 3.2.4). Ακόμη περισσότερο φιλόδοξο, αλλά στο μέλλον απαραίτητο, είναι ένα σύστημα αξιολόγησης της ευρωπαϊκής πολιτικής για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Επίσης, πρέπει να καταβληθούν προσπάθειες για τη βελτίωση της συνοχής της πολιτικής για τα ανθρώπινα δικαιώματα, η οποία είχε μέχρι στιγμής έναν αρκετά καταταμημένο χαρακτήρα (π.χ., σε σχέση με την ειρήνη και την ασφάλεια, την οικονομική πολιτική και την πολιτική ανάπτυξης και συνεργασίας).

3.3.3. Από το τμήμα «Ενίσχυση και διεύρυνση των νομικών θεσπισμάτων της ΕΕ» δεν πρέπει, κατά την ΟΚΕ, να παραλειφθεί το γεγονός ότι η Ένωση προτίθεται να συμβάλει σαφώς στην εκστρατεία για (ακόμη) ευρύτερη κύρωση των Συμβάσεων της ΔΟΕ για τα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα, που είναι απόρροια της Κοινωνικής Συνόδου Κορυφής του ΟΗΕ του 1994 και που έλαβε πρόσθετη ώθηση κατά τη Διάσκεψη Υπουργών του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ) στη Σιγκαπούρη το Δεκέμβριο 1995⁽¹⁾. Το ίδιο ισχύει και για τη βελτίωση της διαδικασίας υποβολής παραπόνων για παράβαση των Συμβάσεων 29 και 105 για την καταναγκαστική εργασία και της Σύμβασης 111 για την απαγόρευση των διακρίσεων κατά το πρότυπο της «Διαδικασίας για την ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι» που αναγνωρίζει η ΔΟΕ για τις Συμβάσεις που αφορούν τα σημαντικότερα συνδικαλιστικά δικαιώματα, (87 και 98).

Η Επιτροπή έχει ταχθεί υπέρ και των δύο δραστηριοτήτων στην ανακοίνωσή της προς το Συμβούλιο σχετικά με τη Διά-

(1) Σχετικά υπενθυμίζεται ότι η Ιρλανδία, το Λουξεμβούργο και η Μ. Βρετανία δεν έχουν κυρώσει ακόμη τη Σύμβαση 111. Κατά τα λοιπά όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ έχουν επικυρώσει τις πέντε θεμελιώδεις συμβάσεις της ΔΟΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

σκηψη του ΠΟΕ («Το σύστημα εμπορίου και τα διεθνή αναγνωρισμένα πρότυπα εργασίας» της 19ης Ιουλίου 1996).

Κατά τα λοιπά, αμφότερες απαιτούν επιμελή καταμερισμό των καθηκόντων μεταξύ της Επιτροπής και των κρατών μελών.

3.3.4. Μια πολιτική που αποσκοπεί στην προαγωγή του κράτους δικαίου, της δημοκρατίας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι δυστυχώς σχεδόν πάντα μια μακροπρόθεσμη πολιτική. Δυστυχώς, η εντύπωση είναι ότι ιδίως η απειλή κατά των αξιών αυτών δεν είναι συμπτωματική. Δηλαδή ενδέχεται να δαπανηθούν πάρα πολλά χρήματα και κόπος. Αυτό αποτελεί για την ΟΚΕ έναν ακόμη λόγο για να υποστηρίξει τον καλό συντονισμό της πολιτικής της ΕΕ με την αντίστοιχη του ΟΗΕ. Η σαφής προβολή του πολυμερούς συστήματος θα έφερνε την ΟΚΕ σε ισχυρή θέση και θα της επέτρεπε να κερδίσει με το μέρος της σπουδαίους υποστηρικτές μεταξύ των κρατών μελών από τον ΟΗΕ.

3.3.4.1. Στο έγγραφο της Επιτροπής δεν εξετάζεται η συμμετοχή μη κρατικών παραγόντων όπως επιχειρήσεις στις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η ΟΚΕ κρίνει ότι επί του θέματος αυτού θα πρέπει να διεξαχθεί συζήτηση μεταξύ Επιτροπής και επιχειρηματικών κύκλων, σχετικά με το σεβασμό ορισμένων κανόνων σε χώρες όπου γίνεται λόγος για διαρκή και συστηματική καταπάτηση των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων από πολυεθνικές επιχειρήσεις που εδρεύουν σε κράτη μέλη της ΕΕ και επενδύουν σε χώρες στις οποίες παρατηρούνται διαρκείς και συστηματικές παραβιάσεις των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η ΟΚΕ θα ήθελε να συνδεθεί κατά το σχηματισμό των ιδεών της Επιτροπής επί του θέματος αυτού.

Η ΟΚΕ παρακολουθεί με προσοχή τη συζήτηση σχετικά με την κοινωνική ευθύνη των επιχειρήσεων και έλαβε ιδίως γνώση του κώδικα συμπεριφοράς που έχουν καταρτίσει πολυάριθμες επιχειρήσεις, στον οποίο συχνά γίνεται μνεία στα ανθρώπινα δικαιώματα. Η ΟΚΕ κρίνει ότι ο καλύτερος τρόπος για να προσδιοριστούν οι κώδικες αυτοί είναι η υπογραφή σύμβασης και η συννέωση μεταξύ των κοινωνικών εταίρων γιατί αυτές διασφαλίζουν καλύτερα τη συνοχή της συμπεριφοράς και της δέσμευσης όλων των φορέων (παραγόντων) που συμμετέχουν στην διαδικασία επίτευξης των προτεινόμενων στόχων. Η ΟΚΕ χαίρεται, αφενός, επειδή οι επιχειρήσεις χαράσσουν έτσι κατευθυντήριες γραμμές για τη συμπεριφορά τους, αφετέρου, όμως επιθυμεί να επισημάνει τον κίνδυνο να δημιουργηθεί μια χαώδης κατάσταση, εάν εκατοντάδες επιχειρήσεις καταρτίσουν η κάθε μια και έναν διαφορετικό κώδικα συμπεριφοράς. Εξάλλου, είναι σημαντικό να υπάρχει η δυνατότητα ελέγχου της εφαρμογής αυτού του κώδικα συμπεριφοράς. Η ΟΚΕ τόνιζει με έμφαση ότι οι επιχειρήσεις θα πρέπει να ευθυγραμμίζουν τους ίδιους κώδικες συμπεριφοράς με τους ισχύοντες κώδικες συμπεριφοράς που έχουν θεσπίσει ο ΟΟΣΑ και η ΔΟΕ για τις πολυεθνικές εταιρείες.

3.3.5. Όσον αφορά τη συνεργασία με διάφορους εταίρους, η ΕΕ (σε στενή συνεργασία με τα κράτη μέλη) πρέπει, κατά

την ΟΚΕ, να προτιμήσει μια καλύτερη συνεργασία μεταξύ των διεθνών οργανισμών που ασχολούνται με τα ανθρώπινα δικαιώματα των οποίων η δραστηριότητα ενδέχεται να έχει αντίκτυπο στην κατάσταση των δικαιωμάτων αυτών στις χώρες όπου ενεργοποιούνται. Το πρόβλημα μιας κοινωνικής ρήτρας για την ενίσχυση του σεβασμού των θεμελιωδών κοινωνικών δικαιωμάτων στις διεθνείς εμπορικές συμφωνίες (ιδιαιτέρως του ΠΟΕ) αποτελεί σχετικό παράδειγμα, αλλά όχι ασφαλώς το μόνο ή το πιο σημαντικό. Τα κράτη μέλη της ΕΕ πρέπει να εντείνουν τις προσπάθειες που καταβάλουν προκειμένου να αυξηθεί η ευαισθησία του ΔΝΤ και της Διεθνούς Τράπεζας για το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στα πλαίσια οικονομικών μεταρρυθμίσεων που προωθούνται από διάφορες κυβερνήσεις σε συνεργασία με τους δύο εν λόγω οργανισμούς.

Επιπλέον, η ΟΚΕ επικροτεί θερμά την πρόταση της Επιτροπής να προβεί στην παροχή κινήτρων στους ΜΚΟ για να αναπτύξουν έργο στον τομέα της πολιτικής για τα ανθρώπινα δικαιώματα και να συνεργασθεί με τους εν λόγω οργανισμούς. Πρόκειται για ένα σημαντικό συμπλήρωμα του ρόλου που διαδραματίζουν και επιθυμούν να διαδραματίζουν και στο μέλλον οι οργανώσεις που εκπροσωπούνται στην ΟΚΕ (εργοδότες, εργαζόμενοι και άλλοι) κατά προτίμηση σε συνεργασία με ανάλογες οργανώσεις σε ενδιαφερόμενα τρίτα κράτη π.χ. από πλευράς συνάφειας κατά την εκτέλεση διαφόρων προγραμμάτων. Ενδιαφέρεται για το όραμα της Επιτροπής σε σχέση με το ρόλο που μπορούν ενδεχομένως να διαδραματίσουν οι ΜΚΟ στην επιμελή τήρηση της πολιτικής για τα ανθρώπινα δικαιώματα στις χώρες με τις οποίες έχει συνάψει συμφωνία η ΕΕ (βλ. σημείο 3.2.4 ανωτέρω) καθώς και στην ενίσχυση της συνειδητοποίησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στις χώρες αυτές.

Η ΟΚΕ θεωρεί σημαντικό ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση ενισχύει την ανάληψη οικονομικών πρωτοβουλιών από πλευράς τοπικών φορέων στις χώρες στις οποίες εφαρμόζονται δραστηριότητες στον τομέα της παραγωγής και των υπηρεσιών με τη χρηματοπιστωτική συμβολή της ΕΕ. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι στα πλαίσια μιας ανάπτυξης αυτού του είδους, στόχος της οποίας είναι να ευνοηθεί η μεγαλύτερη αυτονομία των κοινωνικών εταίρων, παρέχεται η ευκαιρία μιας αυξανόμενης συμμετοχής των πολιτών στο δημόσιο βίο και ένα μέσο ικανό να εξασφαλίσει στο μέλλον μια σημαντική συμβολή στην προστασία και την προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

3.3.6. Τέλος, η ΟΚΕ επιθυμεί να προβεί σε τρεις πρόσθετες πρακτικές προτάσεις για πρωτοβουλίες που θα μπορούσε να αναλάβει η ΕΕ κατ'εφαρμογή της βραχυπρόθεσμης και μεσοπρόθεσμης πολιτικής της σε σχέση με τα ανθρώπινα δικαιώματα: τη σύσταση ενός Συμβουλευτικού Οργάνου, την έκδοση ενός Βασιικού Εγχειριδίου για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και την κοινή δράση κατά της παράβασης των Συμβάσεων από τρίτες χώρες.

3.3.7. Η ΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να εξετάσει κατά πόσο είναι δυνατό να συσταθεί μια Ευρωπαϊκή Συμβουλευτική Επιτροπή για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Ορισμένες κυβερνήσεις έχουν ήδη ιδρύσει παρόμοια ανεξάρτητα συμβουλευτικά όργανα.

Η ΟΚΕ θα επιθυμούσε να συμμετάσχει στην υλοποίηση της ιδέας αυτής. Μια τέτοια επιτροπή θα βοηθούσε στον εντοπισμό των προβλημάτων και την εξεύρεση λύσεων που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν κατά την περαιτέρω διαμόρφωση της πολιτικής για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

3.3.8. Κατά τη διάρκεια της προηγούμενης (ολλανδικής) προεδρίας της ΕΕ, αναλήφθηκε η πρωτοβουλία της έκδοσης ενός Βασικού Εγχειριδίου για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Κατά τη διάρκεια της βρετανικής προεδρίας η πρωτοβουλία αυτή υλοποιήθηκε. Το βιβλίο ήταν περιγραφικού και πρακτικού

χαρακτήρα, είχε καλή υποδοχή και το κοινό το συμβουλευτείται όλο και περισσότερο. Μια αναθεωρημένη και προσαρμοσμένη στην επικαιρότητα έκδοσή του είναι αναγκαία. Πρέπει να δοθεί επίσης προσοχή στις εσωτερικές εξελίξεις της κοινοτικής πολιτικής ανθρωπίνων δικαιωμάτων από το 1992.

3.3.9. Από την πλευρά της ΕΕ έχουν καταβληθεί οι πρώτες προληπτικές προσπάθειες για την επίτευξη μιας κοινής δράσης σε σχέση με τις διεθνείς συμβάσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα, έναντι σοβαρών επιφυλάξεων τρίτων χωρών. Η πρακτική δείχνει ότι εξακολουθεί να μην υπάρχει συμβολή στην ενίσχυση του συστήματος των διεθνών πρότυπων δικαιωμάτων.

Η ΟΚΕ συμφωνεί με τις προθέσεις της ΕΕ και των κρατών μελών της επ' αυτού. Τάσσεται υπέρ πρωτοβουλιών που μπορούν να διασαφηνίσουν ποια διαδικασία μπορεί ή πρέπει να εφαρμοσθεί και ποιο όργανο της ΕΕ πρέπει να πρωτοστατήσει στην ανάληψη δράσης σ' αυτόν τον τομέα.

Βρυξέλλες, 24 Απριλίου 1997.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με την Οργάνωση Συνεργασίας επί των συμφωνηθέντων κοινοτικών ενεργειακών στόχων»⁽¹⁾

(97/C 206/22)

Στις 27 Ιανουαρίου 1997, και σύμφωνα με το άρθρο 198 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το τμήμα ενέργειας, πυρηνικών θεμάτων και έρευνας, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 2 Απριλίου 1997 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Hernandez Bataller.

Κατά την 345η σύνοδο ολομέλειας της 23ης και 24ης Απριλίου 1997 (συνεδρίαση της 23ης Απριλίου 1997), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 79 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 2 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Στόχος της παρούσας πρότασης απόφασης που υπέβαλε η Επιτροπή, είναι ο καθορισμός ορισμένων γενικών κοινοτικών στόχων στον τομέα της ενέργειας και η θέσπιση ενός πλαισίου για τη συνεργασία γύρω από αυτούς τους ενεργειακούς στόχους που θα καθορισθούν με κοινή συμφωνία.

1.2. Στην πρόταση περιέχεται μια απαρίθμηση των ενεργειακών στόχων, οι οποίοι περιλαμβάνουν, κυρίως, την ανταγωνιστικότητα, την προστασία του περιβάλλοντος, την ασφάλεια εφοδιασμού, τις εξωτερικές ενεργειακές σχέσεις και την προαγωγή της ενεργειακής απόδοσης και των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

1.3. Η πρόταση έχει ως σημείο αφετηρίας το ψήφισμα του Συμβουλίου Ενέργειας της 7ης Μαΐου 1996 για τη Λευκή Βίβλο «Ενεργειακή πολιτική για την Ευρωπαϊκή Ένωση», με το οποίο το Συμβούλιο καλούσε την Επιτροπή να θεσπίσει μια διαδικασία συνεργασίας μεταξύ της Κοινότητας και των κρατών μελών, προκειμένου να εξασφαλισθεί ότι η κοινοτική ενεργειακή πολιτική και οι εθνικές ενεργειακές πολιτικές είναι συμβατές με αυτούς τους κοινώς συμφωνηθέντες ενεργειακούς στόχους. Οι ενεργειακοί αυτοί στόχοι προσδιορίστηκαν με το Ψήφισμα του Συμβουλίου για το Πράσινο Βιβλίο «Για μια ενεργειακή πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης» της 23ης Νοεμβρίου 1995.

1.4. Όπως έχει αναφερθεί σε πολυάριθμες γνωμοδοτήσεις της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής, η ενέργεια αποτελεί βασικό στοιχείο για την ανταγωνιστικότητα της κοινοτικής οικονομίας και την ποιότητα ζωής των πολιτών. Λόγω του στρατηγικού χαρακτήρα της και του ότι είναι απαραίτητη για την οικονομική ανάπτυξη και την ευημερία, θα πρέπει να διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη διεργασία της οικονομικής σύγκλισης.

1.4.1. Επίσης, η σημερινή παγκοσμιοποίηση της διεθνούς οικονομίας και του διεθνούς εμπορίου, όπου η ενέργεια διαδραματίζει ιδιαίτερα πρωταγωνιστικό ρόλο, η ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς και η αλληλεπίδραση της ενέργειας με το περιβάλλον, κατέδειξαν την ανάγκη αναζήτησης μιας σφαιρικής θεωρήσης των ενεργειακών θεμάτων.

1.5. Στα πλαίσια αυτά δημοσιεύθηκε το Πράσινο Βιβλίο «Για μια ενεργειακή πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης» επί του οποίου έχει ήδη αποφανθεί η ΟΚΕ με τη γνωμοδότησή της της 5ης Ιουλίου 1995, οι παρατηρήσεις της οποίας εξακολουθούν να αντικατοπτρίζουν τη σημερινή γνώμη της ΟΚΕ.

1.5.1. Το Πράσινο Βιβλίο ακολούθησε το Λευκό Βιβλίο «Μία Ενεργειακή Πολιτική για την Ευρωπαϊκή Ένωση» για το οποίο δεν ζητήθηκε γνωμοδότηση της ΟΚΕ και με το οποίο τέθηκαν κοινοί ενεργειακοί στόχοι και ένα ενδεικτικό πρόγραμμα εργασίας για χρονικό διάστημα μιας πενταετίας.

1.6. Η ΟΚΕ τόνισε ότι η λήψη αποφάσεων στον τομέα της ενέργειας στο κοινοτικό επίπεδο πρέπει να ενταχθεί στο πλαίσιο μιας κοινής ανάλυσης της ενεργειακής κατάστασης και των μελλοντικών τάσεων, γεγονός που απαιτεί στενή συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών και της Κοινότητας όσον αφορά τις ενεργειακές μελέτες και αναλύσεις, χωρίς να θίγεται το έργο που πραγματοποιείται στα πλαίσια του Διεθνούς Οργανισμού Ενέργειας.

1.7. Θα πρέπει να υπομνηθεί ότι στις παλαιότερες γνωμοδοτήσεις της για μια κοινοτική ενεργειακή πολιτική⁽²⁾, η ΟΚΕ συμφωνούσε με την Επιτροπή όσον αφορά την αναγκαιότητα της θέσπισης μιας κοινής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Κοινότητας στον τομέα της ενέργειας, καθώς και όσον αφορά τη σημασία του καθορισμού κοινοτικών ενεργειακών στόχων και της διασφάλισης της συνοχής των εθνικών ενεργειακών πολιτικών με αυτούς, προς όφελος της εν λόγω πολιτικής.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Σύμφωνα με τις προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της, η ΟΚΕ επικροτεί την πρωτοβουλία αυτή της Επιτροπής με την οποία επιδιώκεται η αύξηση της συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών στον τομέα της ενέργειας με άξονα στόχους που έχουν τεθεί με κοινή συμφωνία· με την πρωτοβουλία αυτή δίνεται απάντηση στο αίτημα που διατύπωσε το Συμβούλιο με το ψήφισμά του της 7ης Μαΐου 1996 για το Λευκό Βιβλίο «Μία ενεργειακή πολιτική για την Ευρωπαϊκή Ένωση».

(1) ΕΕ αριθ. C 27 της 28. 1. 1997, σ. 9.

(2) ΕΕ αριθ. C 393 της 31. 12. 1994· ΕΕ αριθ. C 256 της 2. 10. 1995.

2.2. Η ΟΚΕ επιθυμεί να επισημάνει ότι η πρωτοβουλία αυτή πρέπει να θεωρηθεί ως σημαντικό βήμα για μια συντονισμένη προσέγγιση των ενεργειακών προβλημάτων. Θα πρέπει επ' αυτού να υπομνησθεί ότι η ΟΚΕ τάχθηκε υπέρ της ένταξης ενός κεφαλαίου για την ενέργεια στη Συνθήκη με τη γνωμοδότηση πρωτοβουλίας για την «Κοινοτική Ενεργειακή Πολιτική» της 14ης Σεπτεμβρίου 1994⁽¹⁾.

2.3. Για τούτο, φρονεί ότι με την πρόταση απόφασης ορίζεται ένα φιλόδοξο πλαίσιο συνεργασίας, στο οποίο περιλαμβάνεται μία σειρά συμφωνηθέντων στόχων στον τομέα της ενέργειας, καθώς και τα κύρια κοινοτικά μέσα που μπορούν να συμβάλουν στην επίτευξή τους. Εντούτοις, σε επόμενο στάδιο, για να μπορέσει να εξασφαλισθεί η εφαρμογή αυτού του πλαισίου συνεργασίας, θα απαιτηθεί να οριστεί σαφώς ο τρόπος υλοποίησης της συνεργασίας αυτής και να οριοθετηθούν οι αρμοδιότητες μεταξύ των κρατών μελών και της Κοινότητας.

2.4. Επ' αυτού, η ΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της για τη γενικότητα και το εύρος που χαρακτηρίζουν τη σύνταξη της πρότασης απόφασης, χαρακτηριστικά λόγω των οποίων θα απαιτηθεί μεταγενέστερη θεμελίωση και ανάπτυξη προκειμένου να καταστεί δυνατή η επίτευξη των στόχων που επιδιώκονται με την πρόταση. Ο μεγάλος αριθμός μέσων, προγραμμάτων και αρμοδιοτήτων των κρατών μελών και της Κοινότητας στον τομέα της ενέργειας, καθιστά αναγκαία τη θέσπιση ενδεδειγμένης συνεργασίας που να βασίζεται στον καθορισμό κοινών στόχων και μεθόδων εργασίας ώστε να διασφαλίζεται ο διάλογος και η διαφάνεια.

2.5. Η ΟΚΕ συμφωνεί με την ιδέα της Επιτροπής ότι το ζήτημα δεν είναι να τεθούν αυστηροί τομεακοί ενεργειακοί στόχοι, αλλά ότι θα πρέπει οι προσπάθειες να εστιασθούν σε μια διαδικασία πολιτικής συνεργασίας στον τομέα της ενέργειας. Ο στόχος δεν είναι η προσαρμογή των εθνικών ενεργειακών πολιτικών σε ένα κοινοτικό καλούπι, αλλά μάλλον η διασφάλιση της συνοχής των εθνικών πολιτικών και μέτρων στον τομέα της ενέργειας με τους συμφωνηθέντες κοινοτικούς ενεργειακούς στόχους.

2.5.1. Οι τομείς της ενέργειας και οι ενεργειακές πολιτικές των κρατών μελών θα εξακολουθήσουν να αντικατοπτρίζουν τη χορήγηση πόρων, τις πολιτικές τους απόψεις και τις αντίστοιχες κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες, αλλά η ποικιλομορφία αυτή θα πρέπει να βρίσκεται σε αρμονία με ορισμένους από κοινού καθορισθέντες στόχους στο κοινοτικό επίπεδο.

2.6. Για τη δημιουργία μιας πραγματικής εσωτερικής αγοράς της ενέργειας απαιτείται επαρκής συνοχή των ενεργειακών πολιτικών των κρατών μελών με άξονα ορισμένους κοινούς στόχους.

2.7. Επίσης, η ΟΚΕ φρονεί ότι αυτό το πλαίσιο συνεργασίας δεν θα πρέπει να περιορισθεί σε μία συνεχή ανταλλαγή πληροφοριών και σε μία συνεταιριστική θεώρηση στις μελέτες και τις αναλύσεις για την ενέργεια, με στόχο την σύνταξη

περιοδικών εκθέσεων με τις οποίες θα αξιολογείται η εξέλιξη του τομέα, αλλά θα πρέπει να αποτελεί την αφετηρία ώστε το Συμβούλιο να εξετάζει την κατάσταση στον τομέα της ενέργειας και η Επιτροπή να προετοιμάζει τις νέες ενδεδειγμένες προτάσεις, προκειμένου να διασφαλίζεται η συμβατότητα των εθνικών πολιτικών με τους συμφωνηθέντες κοινούς στόχους.

2.8. Η απουσία κοινής ενεργειακής πολιτικής ή μεγαλύτερης συνεργασίας στον τομέα της ενέργειας έχει ως επακόλουθο την αλληλεπικάλυψη των κοινοτικών και των εθνικών μέτρων. Οι εθνικές ενεργειακές πολιτικές και οι κοινοτικές δράσεις στον τομέα της ενέργειας, αλληλοσυμπληρούμενες, πρέπει να εξετάζονται κατά τρόπο σφαιρικό δεδομένου ότι η αποτελεσματικότητά τους εξαρτάται από τη συνοχή τους.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

3.1. Πλαίσιο συνεργασίας

3.1.1. Με την πρόταση θεσπίζεται πλαίσιο συνεργασίας με 3 άρθρα. Στο πρώτο ορίζονται οι επιδιωκόμενοι στόχοι με το προτεινόμενο πλαίσιο συνεργασίας, το δεύτερο αναφέρεται στις δράσεις που θα πρέπει να αναλάβει η Επιτροπή για την επίτευξη των στόχων και, τέλος, με το άρθρο 3 ζητείται από τα κράτη μέλη να ενημερώνουν ετησίως την Επιτροπή σχετικά με τα μέτρα που έχουν λάβει σε σχέση με τους συμφωνηθέντες ενεργειακούς στόχους που περιγράφονται στο παράρτημα.

3.1.2. Επ' αυτού, η ΟΚΕ φρονεί ότι, προκειμένου να ελεγχθεί η συμβατότητα των εθνικών ενεργειακών πολιτικών με τους συμφωνηθέντες ενεργειακούς στόχους, θα πρέπει, στο μέλλον, να καθορισθεί σαφέστερα και ακριβέστερα ο τρόπος θέσπισης και εξασφάλισης αυτής της συνεργασίας, αυτής της ανταλλαγής πληροφοριών και αυτής της από κοινού εξέτασης των εθνικών ενεργειακών πολιτικών.

3.1.3. Επίσης, αυτό το πλαίσιο συνεργασίας θα πρέπει να κινητοποιήσει και να περιλάβει όλα τα επίπεδα δράσης, τοπικά, περιφερειακά, εθνικά και κοινοτικά.

3.1.4. Η ΟΚΕ επικροτεί το στόχο της ενίσχυσης της διαφάνειας των δράσεων στον τομέα της ενέργειας με την περιοδική δημοσίευση έκθεσης για την ανάπτυξη και την εξέλιξη της ενεργειακής πολιτικής στο κοινοτικό επίπεδο και στο επίπεδο των κρατών μελών, σε σχέση με τους συμφωνηθέντες στόχους. Η έκθεση αυτή θα αποτελεί τη βάση για την αξιολόγηση και την προσαρμογή στα νέα δεδομένα των εν λόγω ενεργειακών στόχων.

3.1.5. Τέλος, η Επιτροπή καλείται να οριοθετήσει με μεγαλύτερη ακρίβεια το ρόλο της ΟΚΕ σε αυτό το πλαίσιο συνεργασίας, ρόλος ο οποίος θα έπρεπε, ανεξάρτητα από την ανταλλαγή πληροφοριών και τα καθήκοντα ανάλυσης και μελέτης, να αποσκοπεί στη στήριξη των μέτρων που λαμβάνουν τα κράτη μέλη στον τομέα της ενέργειας με την τήρηση, πάντοτε, της αρχής της επικουρικότητας.

⁽¹⁾ ΕΕ αριθ. C 393 της 31. 12. 1994· ΕΕ αριθ. C 256 της 2. 10. 1995.

3.2. Στόχοι

3.2.1. Η ΟΚΕ επικροτεί σε γενικές γραμμές τους στόχους που περιγράφονται στο παράρτημα, σύμφωνα με το Πράσινο Βιβλίο και το Λευκό Βιβλίο για την κοινοτική ενεργειακή πολιτική και τα σχετικά ψηφίσματα του Συμβουλίου.

3.2.2. Η ΟΚΕ φρονεί ότι οι στόχοι που περιγράφονται στο παράρτημα πρέπει να είναι επαρκώς ευέλικτοι και γενικοί ώστε να μπορούν να ανταποκρίνονται στις αλλαγές που ενδέχεται να σημειωθούν στην αγορά της ενέργειας και αποτελούν, στο σύνολό τους, μία ενδεικτική γραμμή για την κοινοτική δράση και τις ενεργειακές πολιτικές των κρατών μελών.

3.2.3. Επ' αυτού, η ΟΚΕ θεωρεί θεμελιώδη την επίτευξη συναίνεσης όσον αφορά ορισμένους σαφείς κοινοτικούς ενεργειακούς στόχους οι οποίοι να μπορούν να εφαρμόζονται στην πράξη προκειμένου να αντιμετωπίζονται οι σημερινές και οι μελλοντικές προκλήσεις στον τομέα αυτόν. Οι στόχοι αυτοί θα αποτελέσουν σημείο αναφοράς για να εξακριβώνεται ο βαθμός συμβατότητας των ενεργειακών πολιτικών των κρατών μελών και των κοινοτικών δράσεων με τους εν λόγω στόχους.

3.2.4. Για τούτο, η ΟΚΕ επιθυμεί να υπογραμμίσει την ανάγκη για αναθεώρηση της διατύπωσης των στόχων αυτών ώστε να υπάρξει μεγαλύτερη σαφήνεια, να μειωθούν τα αμφιλεγόμενα σημεία και να εξαλειφθούν οι αντιφάσεις και οι αλληλεπικαλύψεις.

3.2.5. Πάντως, θα πρέπει να προβλεφθεί η περιοδική προσαρμογή στα νέα δεδομένα των στόχων αυτών με γνώμονα τις μελέτες και τις εκθέσεις της Επιτροπής. Η ενεργειακή πολιτική πρέπει να χαράσσεται στο πλαίσιο των μακροπρόθεσμων οικονομικών προοπτικών για τον τομέα της ενέργειας και με συνεκτίμηση του πολιτικού κινδύνου σε σχέση με τον εφοδιασμό σε ενέργεια από χώρες εκτός της Κοινότητας, για τούτο και η ευελιξία και η προσαρμοστικότητα είναι απαραίτητες για τον καθορισμό και την εφαρμογή ενεργειακών στόχων στο κοινοτικό επίπεδο.

3.2.6. Η ΟΚΕ επιθυμεί να επισημάνει, εντούτοις, ότι η ταυτόχρονη επιδίωξη ορισμένων από τους στόχους που περιγράφονται στο παράρτημα της πρότασης ενδέχεται να παρεμποδιστεί λόγω αντιφατικών αλληλεπιδράσεων των στόχων. Είναι συνεπώς ανάγκη να ορισθεί, στο μέτρο του δυνατού και με την ευελιξία και προσαρμοστικότητα που απαιτείται λόγω των στόχων αυτών, μία σειρά προτεραιοτήτων και να επιτευχθεί μία ισορροπία μεταξύ των στόχων.

3.2.7. Καταρχάς, προκειμένου να γίνει σαφέστερη η πρόταση, είναι ανάγκη να γίνει διάκριση μεταξύ τριών επιπέδων στόχων οι οποίοι πρέπει να συνοδεύουν τις πολιτικές και τις δράσεις στον τομέα της ενέργειας και οι οποίοι πρέπει να αλληλοσυνδέονται προκειμένου να επιτυγχάνεται ενδεδειγμένη ισορροπία μεταξύ τους.

3.2.7.1. Ως εκ τούτου, σε ένα πρώτο επίπεδο, τα ενεργειακά μέτρα, όπως και όλα τα κοινοτικά μέτρα, πρέπει να συμβάλλουν στην επίτευξη των γενικών στόχων της Συνθήκης, οι οποίοι περιγράφονται στο άρθρο 2. Σε αυτούς συγκαταλέγονται η θέσπιση κοινής αγοράς, η αριμονική ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων, η προστασία του περιβάλλοντος,

ντος, ένα υψηλό επίπεδο απασχόλησης και κοινωνικής προστασίας, η βελτίωση του βιοτικού επιπέδου και της ποιότητας ζωής και η οικονομική και κοινωνική συνοχή.

3.2.7.2. Εντούτοις, πέραν των στόχων αυτών, με τις ενεργειακές πολιτικές πρέπει να επιδιώκεται η επίτευξη στόχων που συνδυάζουν την ανταγωνιστικότητα, την ασφάλεια εφοδιασμού και την προστασία του περιβάλλοντος.

3.2.7.3. Τέλος, και ειδικότερα στο γενικό πλαίσιο που ορίζεται από τα δύο άλλα επίπεδα, οι ενεργειακές πολιτικές των κρατών μελών και οι κοινοτικές δράσεις θα πρέπει να έχουν συνοχή με τους ειδικούς ενεργειακούς στόχους που θεσπίζονται στο παράρτημα της πρότασης απόφασης.

3.2.8. Σε κάθε περίπτωση, κατά την επιδίωξη όλων αυτών των στόχων θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η αρχή της επικουρικότητας, η αρχή της αναλογικότητας και η ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής.

3.2.8.1. Η αρχή της επικουρικότητας υποδηλώνει, σύμφωνα με το άρθρο 3 Β της Συνθήκης, ότι στους τομείς που δεν είναι της αποκλειστικής της δικαιοδοσίας, η Κοινότητα θα παρεμβαίνει μόνο στο βαθμό που οι στόχοι της εκάστοτε δράσης δεν μπορούν να επιτευχθούν κατά τρόπο ικανοποιητικό από τα κράτη μέλη και μπορούν να επιτευχθούν καλύτερα στο κοινοτικό επίπεδο. Η κοινοτική δράση θα πρέπει να επικεντρώνεται στους τομείς εκείνους στους οποίους θα μπορεί να επιτυγχάνεται πραγματική προστιθέμενη αξία.

3.2.8.2. Επίσης, η Κοινότητα θα παρεμβαίνει, με βάση την αποκλειστική της αρμοδιότητα, όταν ορισμένες εθνικές πολιτικές θέτουν φραγμούς στο εμπόριο και προκαλούν άλλες στρεβλώσεις στην αγορά που εμποδίζουν την επίτευξη των εκ των προτέρων συμφωνηθέντων ενεργειακών στόχων, χωρίς να θίγονται οι στόχοι της Συνθήκης και τα κριτήρια που συνδέονται με τη δημόσια υπηρεσία και το γενικό συμφέρον.

3.2.9. Ειδικές παρατηρήσεις για κάθε στόχο του παραρτήματος

3.2.9.1. Ενεργειακοί στόχοι που καθορίζονται στις Συνθήκες

Επίσης, σύμφωνα και με τα διατυπωθέντα στην προγενέστερη γνωμοδότηση για το Πράσινο Βιβλίο «Για μια ενεργειακή πολιτική για την Ευρωπαϊκή Ένωση»⁽¹⁾, η ΟΚΕ προσθέτει ότι θα πρέπει να περιληφθούν, μαζί με τους στόχους για ολοκλήρωση της αγοράς, αειφόρο ανάπτυξη, προστασία του περιβάλλοντος και ασφάλεια εφοδιασμού, άλλοι δύο γενικά σημαντικοί στόχοι όπως η δημιουργία θέσεων απασχόλησης και η οικονομική και κοινωνική συνοχή, οι οποίοι θα πρέπει να ληφθούν υπόψη, ιδιαιτέρως, στις ενεργειακές πολιτικές.

3.2.9.2. Ολοκλήρωση της κοινοτικής ενεργειακής αγοράς

Η ΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή ως προς την άποψη ότι η ολοκλήρωση της αγοράς είναι κεντρικό στοιχείο όλων των κοινοτικών δράσεων στον τομέα της ενέργειας, εφόσον μία

(¹) ΕΕ αριθ. C 256 της 2. 10. 1995.

διαριεμένη αγορά θα μετακύλιε τις δράσεις αυτές στο εθνικό επίπεδο. Στα πλαίσια της ολοκλήρωσης της ενεργειακής αγοράς θα πρέπει να προβλεφθεί η συμμετοχή όλων των πηγών ενέργειας κατά τον καθορισμό της κοινοτικής ενεργειακής διάρθρωσης.

3.2.9.2.1. Εξάλλου, η ΟΚΕ επιθυμεί να τονίσει τη σημασία της ανάπτυξης των διευρωπαϊκών δικτύων, στο βαθμό που αυτά συμβάλλουν στην ασφάλεια εφοδιασμού, την υλοποίηση της εσωτερικής αγοράς και την ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής. Το Ψήφισμα του Συμβουλίου για το Λευκό Βιβλίο «Μια ενεργειακή πολιτική για την Ευρωπαϊκή Ένωση», περιλαμβάνει ως μεμονωμένο στόχο την «ανάπτυξη των απαιτούμενων ενεργειακών υποδομών και ειδικά των διευρωπαϊκών δικτύων όταν προκύψει η ανάγκη και υπό όρους οικονομικής βιωσιμότητας». Για τούτο πρέπει να τονισθεί η ανάγκη κινητοποίησης των απαιτούμενων δημοσιονομικών πόρων για την επίτευξη του στόχου αυτού.

3.2.9.3. Διαφάνεια και μη στρέβλωση των τιμών ενέργειας

Η ΟΚΕ συμφωνεί με την άποψη της Επιτροπής ότι είναι ανάγκη να επιτευχθεί διαφάνεια και μη στρέβλωση των τιμών ενέργειας.

3.2.9.4. Αειφόρος ανάπτυξη: ενοποίηση των ενεργειακών και περιβαλλοντικών στόχων

Δεδομένης της αυξανόμενης διεθνώς διάστασης πολλών περιβαλλοντικών προβλημάτων και της μεγαλύτερης συνειδητοποίησής τους εκ μέρους της κοινής γνώμης, η Κοινότητα θα διαδραματίζει ολοένα και πιο σημαντικό ρόλο στον τομέα αυτόν. Έχει βασική σημασία η ενοποίηση των ενεργειακών στόχων με τους περιβαλλοντικούς, με επίτευξη όμως της απαιτούμενης ισορροπίας μεταξύ τους. Η μελέτη κόστους-οφέλους και τα μέτρα που διασφαλίζουν ενιαίες συνθήκες ανταγωνισμού είναι απαραίτητα στοιχεία για την επεξεργασία κάθε δράσης ή πρωτοβουλίας στον τομέα του περιβάλλοντος. Επίσης, η ΟΚΕ επιθυμεί να επισημάνει τη σημασία των εθελούσιων συμφωνιών στο πλαίσιο αυτό και το γεγονός ότι η χρήση των διαφόρων οικονομικών μέσων στον τομέα θα πρέπει να γίνεται με συνεκτίμηση της ανταγωνιστικότητας της βιομηχανίας.

3.2.9.5. Ενίσχυση της ασφάλειας εφοδιασμού

Είναι ανάγκη να περιγραφούν σαφέστερα οι δράσεις που αποσκοπούν στην επίτευξη του στόχου αυτού. Για τούτο, η ΟΚΕ επιθυμεί να επισημάνει ότι, για την πραγματοποίηση του στόχου αυτού, θα είναι σκόπιμο, μεταξύ άλλων, να ενισχυθεί η χρήση των ενδογενών πηγών ενέργειας, η ποικιλομορφία των ενεργειακών πηγών, η ευελιξία για τη διασύνδεση των δικτύων, η διεθνής συνεργασία για τη σύσφιξη των οικονομικών και πολιτικών δεσμών της Ένωσης με τις περιοχές που την εφοδιάζουν, η ενεργειακή συνεργασία με τρίτες χώρες

και η διατήρηση των μέτρων ασφαλείας, αποθήκευσης και αλληλοβοήθειας για την αντιμετώπιση μιας ενδεχόμενης διακοπής της παροχής. Δεδομένου ότι η Ένωση θα εξακολουθήσει να εξαρτάται από τις εισαγωγές ενέργειας στο προβλέψιμο μέλλον, θα συνεχίσει να έχει βασική σημασία η συνεργασία με άλλους σημαντικούς καταναλωτές ενέργειας.

3.2.9.6. Συντονισμένη προσέγγιση για τις εξωτερικές ενεργειακές σχέσεις

Η ΟΚΕ επιθυμεί να τονίσει τη σημασία του συντονισμού των εξωτερικών ενεργειακών σχέσεων με τρίτες χώρες που εφοδιάζουν την Ένωση και με αναπτυσσόμενες χώρες. Για τούτο, οι σχέσεις με τρίτες χώρες πρέπει να αναπτυχθούν, όχι μόνον προς όφελος της ασφάλειας εφοδιασμού, αλλά επίσης διότι η συνεργασία στον τομέα της ενέργειας μπορεί να συμβάλει στην οικονομική ανάπτυξη και την πολιτική σταθερότητα. Είναι ανάγκη να υπογραμμισθεί ο ρόλος της Συνθήκης του Χάρτη Ενέργειας, καθώς και η συνεργασία με τα κράτη της Μεσογείου.

3.2.9.6.1. Παρότι είναι βέβαιο ότι η Κοινότητα έχει αναλάβει διεθνώς σημαντικές ευθύνες με διμερείς και πολυμερείς συμφωνίες, είναι ανάγκη αυτές να ενισχυθούν προκειμένου να αντιμετωπίσει τα προβλήματα που δημιουργεί η μεγάλη και αυξανόμενη εξάρτησή της από το εξωτερικό και το γεγονός ότι πολλά ενεργειακά ζητήματα, ιδιαίτερα αυτά που συνδέονται με το περιβάλλον, έχουν διεθνή διάσταση.

3.2.9.7. Προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης

Η ΟΚΕ επικροτεί τους στόχους της προώθησης της χρήσης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας καθώς και της βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης, οι οποίοι μπορούν να συμβάλλουν σημαντικά στη δημιουργία προϋποθέσεων για ένα πιο υγιεινό περιβάλλον και μπορούν, παράλληλα με την ανάπτυξη ενδογενών πηγών ενέργειας, να μειώσουν την ενεργειακή εξάρτηση της Κοινότητας από τις πηγές του εξωτερικού και να συμβάλουν στην οικονομική ανάπτυξη και την απασχόληση, όσον αφορά τη γνώμη της στον τομέα αυτόν, παραπέμπει στη γνωμοδότησή της για το Πράσινο Βιβλίο για τις «Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας».

3.2.9.8. Νέες προτάσεις

Επίσης, θα πρέπει να περιληφθούν στους στόχους τα εξής:

- α) Συμβολή στην επίτευξη υψηλού επιπέδου προστασίας των καταναλωτών και προώθηση της ενημέρωσης των χρηστών και της συμμετοχής τους σε θέματα ενεργειακής πολιτικής.
- β) Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της βιομηχανίας της Κοινότητας έναντι των κυριότερων ανταγωνιστών μας, πράγμα που σημαίνει ότι ο εφοδιασμός σε ενέργεια θα γίνεται σε λογικές τιμές.

3.3. Μέσα που διαθέτει η Κοινότητα στον τομέα της ενέργειας

3.3.1. Η ΟΚΕ φρονεί ότι, παράλληλα με τη διατύπωση ορισμένων κοινοτικών ενεργειακών στόχων, είναι αποφασιστικής σημασίας η πρακτική εφαρμογή τους και, συνεπώς, η θέσπιση των αντίστοιχων μέσων που απαιτούνται.

3.3.2. Εφόσον τα κράτη μέλη αντιδρούν στο ενδεχόμενο να μην έχουν πλέον δικαιοδοσία στον τομέα της ενέργειας, είναι ανάγκη η κοινοτική πολιτική να επικεντρωθεί στην επεξεργασία οριζόντιων μέσων με τα οποία θα είναι πιθανότερο και επωφελέστερο να επιτευχθεί συναίνεση ή μεγαλύτερος συντονισμός στο κοινοτικό επίπεδο.

3.3.3. Η ΟΚΕ έχει επίγνωση του ότι για την εκπλήρωση των στόχων της Κοινότητας απαιτείται η χρήση όλων των διαθέσιμων μέσων των Συνθηκών κατά τρόπο συντονισμένο και με τήρηση της αρχής της επικουρικότητας.

3.3.4. Εξάλλου, επαναλαμβάνει, όπως αναφέρει και στη γνωμοδότησή της για το Πράσινο Βιβλίο, ότι για την εφαρμογή των μέσων αυτών είναι ιδιαίτερα σημαντικό να διατυπωθούν όσο το δυνατόν σαφέστερα οι ευθύνες και οι αρμοδιότητες της Κοινότητας και των κρατών μελών.

3.3.5. Όσον αφορά τα μέσα που περιγράφονται στο παράρτημα, η ΟΚΕ επιθυμεί να επισημάνει ότι έχει σημασία να περιληφθούν και η εμπορική πολιτική της Κοινότητας και η εξωτερική πολιτική και η πολιτική ασφάλειας.

3.3.5.1. Επ' αυτού, πρέπει να υπομνησθεί ότι το άρθρο I της Συνθήκης αρχίζει με τη φράση «θεσπίζεται μια κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας» και συνεχίζει «η

Ένωση και τα κράτη μέλη της καθορίζουν και εφαρμόζουν μια κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας, η οποία καλύπτει όλους τους τομείς της εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας». Σύμφωνα με το άρθρο I. 1.4, τα κράτη μέλη υποστηρίζουν ενεργά και χωρίς επιφύλαξη την εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας της Ένωσης, και απέχουν από κάθε δράση αντίθετη προς τα συμφέροντα της Ένωσης ή ικανή να θίξει την αποτελεσματικότητά της ως δύναμης με συνοχή στις διεθνείς σχέσεις.

3.3.5.2. Στους στόχους της πολιτικής αυτής συγκαταλέγεται η ενίσχυση της διεθνούς συνεργασίας. Επίσης, για την επίτευξη των στόχων αυτών και την εφαρμογή της πολιτικής αυτής προβλέπεται μία σειρά μέσων: η συστηματική διακυβερνητική συνεργασία, οι κοινές θέσεις, οι κοινές δράσεις και τα δημοσιονομικά μέσα, βασικά στοιχεία για τη διασφάλιση της ασφάλειας εφοδιασμού σε ενέργεια, δεδομένης της έντονης και διαρκώς αυξανόμενης ενεργειακής εξάρτησης της Κοινότητας από το εξωτερικό.

3.3.6. Επίσης, η ανάπτυξη διευρωπαϊκών δικτύων πρέπει να αποτελέσει ένα ακόμη μέσον που θα πρέπει να ληφθεί υπόψη στον τομέα της ενέργειας, στο βαθμό που όχι μόνον ευνοεί την υλοποίηση της εσωτερικής αγοράς της ενέργειας, αλλά επίσης αυξάνει την ευελιξία και την ασφάλεια εφοδιασμού και προωθεί την οικονομική και κοινωνική συνοχή.

3.3.7. Η ΟΚΕ επιθυμεί, τέλος, να τονίσει τη σημασία της ενίσχυσης των δράσεων και μέτρων για έρευνα και ανάπτυξη και της διάδοσης καλύτερων και νέων τεχνολογιών στον τομέα της ενέργειας, επισημαίνοντας την ανάγκη να υποστηρίζονται τα εθνικά μέτρα που λαμβάνονται από τα διάφορα κράτη μέλη από τα κοινοτικά προγράμματα έρευνας και ανάπτυξης.

Βρυξέλλες, 23 Απριλίου 1997.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την «Κατάσταση και τα προβλήματα της δασοκομίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση καθώς και τις δυνατότητες ανάπτυξης δασικής πολιτικής»

(97/C 206/23)

Στις 21 Δεκεμβρίου 1995, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε, σύμφωνα με το άρθρο 23, παράγραφος 3, του Εσωτερικού της Κανονισμού, να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας σχετικά με την «Κατάσταση και τα προβλήματα της δασοκομίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση καθώς και τις δυνατότητες ανάπτυξης δασικής πολιτικής».

Το τμήμα γεωργίας και αλιείας στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 3 Απριλίου 1997. Εισηγητής: ο κ. Seppo Kallio, συνεισηγητής: ο κ. Hans-Joachim Wilms.

Κατά την 345η σύνοδο ολομέλειας της 23ης και 24ης Απριλίου 1997 (συνεδρίαση της 24ης Απριλίου 1997), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε ομόφωνα την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Στόχος της γνωμοδότησης

1.1. Στόχος της γνωμοδότησης αυτής είναι να επισημάνει τη σημασία του δασικού τομέα — από οικονομική και βιομηχανική άποψη — ως παραγωγού πρώτων υλών, ως παράγοντα οικονομικής ευημερίας και φορέα θέσεων απασχόλησης στην ΕΕ. Στη γνωμοδότηση διευκρινίζεται η στρατηγική ανάπτυξης της δασικής πολιτικής με στόχο την εξασφάλιση και την προώθηση του δασικού τομέα ως πηγής ευημερίας. Επειδή η ευημερία που παρέχει ο δασικός τομέας βασίζεται στην οικονομική εκμετάλλευση των δασών, πρέπει τόσο οι εθνικές δασικές πολιτικές όσο και η στρατηγική της ΕΕ για τη δασοκομία να προωθούν την εκμετάλλευση αυτή.

1.2. Η εκμετάλλευση και διαχείριση των δασών πρέπει να είναι βιώσιμη τόσο από οικολογικής όσο και από κοινωνικής πλευράς. Σύμφωνα με τη γνωμοδότηση ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί σε κοινωτικό επίπεδο στη λήψη των σχετικών μέτρων. Πάντα σύμφωνα με τη γνωμοδότηση απαιτείται ο σεβασμός και η εφαρμογή της αρχής της επικουρικότητας στον τομέα αυτό, αρχή η οποία δεν έχει ληφθεί υπόψη κατά την χάραξη και την ανάπτυξη των εθνικών δασικών πολιτικών.

1.3. Στη γνωμοδότηση αυτή η λέξη δασική βιομηχανία περιλαμβάνει την επεξεργασία προϊόντων πρωτοβάθμιας, ξυλοσανίδων, κυτταρίνης, χαρτιού καθώς και χαρτονιού (ορισμός του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών για τη Διατροφή και τη Γεωργία).

2. Ο δασικός τομέας σήμερα και η σημασία του στα διάφορα κράτη μέλη της ΕΕ**2.1. Η πολλαπλή εκμετάλλευση των δασών**

2.1.1. Η εκμετάλλευση των δασών τόσο στις σκανδιναβικές όσο και στις χώρες της Κεντρικής και Νότιας Ευρώπης αποτελεί από παράδειγμα της πολλαπλής εκμετάλλευσης των δασών. Ο συντονισμός των πολλών και διαφορετικών δασοκομικών δραστηριοτήτων συνεπάγεται την πολλαπλή εκμετάλλευση των δασών. Στην ΕΕ τα περισσότερα δάση αποτελούν αντικείμενο σημαντικής οικονομικής εκμετάλλευσης. Με τον

όρο οικονομική εκμετάλλευση νοείται η παραγωγή ακατέργαστης ξυλείας που χρησιμεύει ως πρώτη ύλη για τη βιομηχανία ξύλου και ως πηγή ενέργειας, καθώς και η παραγωγή φελλού και ρητίνης. Τα δάση σημαίνουν επίσης έλατα, μούρα, μανιτάρια και παιχνίδια (συμπεριλαμβανομένης της θήρας). Πέρα από τα οικονομικά οφέλη τα δάση αποτελούν τόπο ψυχαγωγίας, διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο για την προστασία του περιβάλλοντος (προστασία του εδάφους και των υδάτων). Αποτελούν δε σημαντικό τμήμα του κύκλου παραγωγής άνθρακα και συμβάλλουν στη διασφάλιση της πολυμορφίας της φύσης. Τα δάση έχουν ιδιαίτερη πολιτιστική αξία. Ο σεβασμός της πολυμορφίας αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την εκμετάλλευση των δασών.

2.1.2. Τα δάση της ΕΕ αποτελούν σημαντική πηγή ανανεώσιμων φυσικών πόρων. Τα δάση παράγουν ακατέργαστη ξυλεία η οποία αφού υποστεί την κατάλληλη βιομηχανική επεξεργασία διατίθεται στην κατανάλωση. Τα προϊόντα της βιομηχανίας ξύλου μπορούν να αντικατασταθούν μόνο από προϊόντα που προέρχονται από μη ανανεώσιμες πρώτες ύλες (π.χ. μέταλλα, άνθρακα, πετρέλαιο). Για να εξασφαλιστεί το μέλλον των μελλοντικών γενεών, η σημερινή γενιά θα πρέπει να μεριμνήσει για την παραγωγή των αγαθών που χρειάζεται χρησιμοποιώντας όσο το δυνατό περισσότερες ανανεώσιμες πρώτες ύλες. Αυτό είναι απαραίτητο για να εξασφαλίσει η ΕΕ τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την επιβίωση του δασικού τομέα, της οικονομίας και της βιομηχανίας ξύλου.

2.1.3. Οι διάφοροι τρόποι εκμετάλλευσης των δασών διαδραματίζουν φυσικά σημαντικό ρόλο για τη διαχείρισή τους. Γι' αυτό, ενώ ένα τμήμα των δασών μπορεί να χρησιμοποιείται για την παραγωγή ξυλείας, ένα άλλο τμήμα μπορεί να προστατευτεί ή να χρησιμεύει ως τόπος αναψυχής, και άλλο τμήμα να μην αποτελεί αντικείμενο καμιάς οικονομικής εκμετάλλευσης. Η εκμετάλλευση των δασών προϋποθέτει συνεπώς βιώσιμη διαχείριση και σεβασμό της βιοποικιλότητας του περιβάλλοντος χώρου. Κανονικά οι διάφοροι τρόποι εκμετάλλευσης των δασών θα πρέπει να τύχουν αντικείμενο ενιαίας προσαρμογής.

2.1.4. Οι πολλές δυνατότητες που παρέχουν τα δάση αντικατοπτρίζουν τον τρόπο εκμετάλλευσής τους στις διάφορες χώρες

της ΕΕ, υπενθυμίζεται δε ότι η σειρά των διαφόρων μορφών εκμετάλλευσης διαφέρει σημαντικά από το ένα κράτος μέλος στο άλλο και επισημαίνεται ότι πραγματοποιούνται κατά το μεγαλύτερο μέρος τους σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο από τους ίδιους τους ιδιοκτήτες. Ενώ η εθνική οικονομία ορισμένων χωρών βασίζεται στην οικονομική εκμετάλλευση των δασών, άλλες χώρες θεωρούν το δάσος κατ' εξοχήν τόπο αναψυχής. Δεδομένης της διαφορετικής χρήσης των δασών, είναι ιδιαίτερα δύσκολο να καθορισθεί σε ολόκληρη την περιφέρεια της ΕΕ συγκεκριμένη πολιτική όσον αφορά την εκμετάλλευσή τους.

2.2. Η οικονομική σημασία του δασικού τομέα και των δασών

2.2.1. Η οικονομική σημασία του δασικού τομέα για την ΕΕ και τα κράτη μέλη είναι ιδιαίτερα σημαντική. Η προστιθέμενη αξία της παραγωγής της βιομηχανίας ξύλου (συμπεριλαμβανομένων των προϊόντων γραφικών τεχνών — εκτύπωση και έκδοση) ανέρχεται σε 140 δισεκατομμύρια Ecu για το σύνολο της ΕΕ, δηλαδή περίπου το 2,4 % του ΑΕγχΠ. Επισημαίνεται ωστόσο ότι το ποσοστό αυτό κυμαίνεται σημαντικά από τη μια χώρα στην άλλη, από 1% έως 6%. Σε ορισμένα κράτη μέλη της ΕΕ, η προστιθέμενη αξία της δασοκομικής παραγωγής ήταν σημαντική. Η οικονομία των νέων κρατών μελών εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το δασικό τομέα, με αποτέλεσμα να αυξηθεί ο αριθμός των κρατών μελών της ΕΕ με παρεμφερή οικονομία, για τα οποία είναι ιδιαίτερα σημαντικό να ληφθεί υπόψη ο δασικός τομέας στις αποφάσεις της ΕΕ.

2.2.2. Επισημαίνεται επίσης ότι η συμβολή του δασικού τομέα στην εθνική οικονομία δεν περιορίζεται μόνο στην προστιθέμενη αξία της δασοκομικής βιομηχανίας ή των άλλων σχετικών δραστηριοτήτων. Τα δάση συνεπάγονται πλεονεκτήματα για τα οποία δεν υπάρχει αγορά και κατά συνέπεια δεν έχουν γνωστή αγοραστική αξία. Τα πλεονεκτήματα αυτά — για παράδειγμα η προστασία κατά της διάβρωσης του εδάφους — συμβάλλουν και αυτά σε μεγάλο βαθμό στην εθνική οικονομία.

2.2.3. Τα προϊόντα της βιομηχανίας ξύλου αποτελούν επίσης σημαντικό τμήμα των εξαγωγών των κρατών μελών. Το 1993 το ύψος των εξαγωγών των δασοκομικών προϊόντων ανήρχετο, για το σύνολο της ΕΕ, σε 25 δισεκατομμύρια Ecu (37 δισ. δολάρια ΗΠΑ), και η αξία των εξαγωγών ακατέργαστης ξυλείας σε 0,7 δισ. εκατομμύρια Ecu (1 δισ. δολάρια). Η αξία των εξαγωγών δασοκομικών προϊόντων διαφέρει σε μεγάλο βαθμό από το ένα κράτος μέλος στο άλλο. Μεγάλες αποκλίσεις σημειώνονται επίσης στα ποσοστά εξαγωγών κάθε χώρας (από 0,4 % έως 31,5 %). Τα νέα κράτη μέλη της ΕΕ είναι οι μεγαλύτεροι εξαγωγείς δασοκομικών προϊόντων και το ποσοστό των εξαγωγών τους είναι ιδιαίτερα υψηλό σε σύγκριση με το συνολικό ποσοστό της ΕΕ.

2.2.4. Τα κράτη μέλη της ΕΕ είναι εξάλλου εκ παραδόσεως σημαντικοί εισαγωγείς δασοκομικών προϊόντων. Η αξία των εισαγωγών 28 δισεκατομμύρια Ecu (41 δισ. δολάρια) υπερβαίνει την αξία των εξαγωγών.

2.2.5. Η ανεπάρκεια σε δασοκομικά προϊόντα, παρόλο που σημείωσε αισθητή μείωση λόγω της ένταξης των νέων κρατών

μελών, μπορεί να σημειώσει ακόμη μεγαλύτερη μείωση. Είναι γεγονός ότι ο βαθμός αυτονομίας στον δασικό τομέα διαφέρει από το ένα κράτος μέλος στο άλλο, δεδομένου ότι για να είναι αποτελεσματική η εσωτερική αγορά απαιτείται εξειδίκευση σε ορισμένους παραγωγικούς κλάδους στα διάφορα κράτη μέλη (σύμφωνα με την αρχή του συγκριτικού πλεονεκτήματος). Ωστόσο, η ΕΕ εισάγει πάντα μεγάλη ποσότητα δασοκομικών προϊόντων από τις τρίτες χώρες, το οποίο σημαίνει ότι υπάρχει ακόμη περιθώριο βελτίωσης της αυτάρκειας της ΕΕ σε αυτόν τον τομέα. Η αυτάρκεια σε δασοκομικά προϊόντα σημαίνει καλύτερη αξιοποίηση των ίδιων πόρων της ΕΕ και κατά συνέπεια βελτίωση της κατάστασης για την απασχόληση.

2.3. Ο δασικός τομέας, σημαντικός φορέας απασχόλησης

2.3.1. Ο δασικός τομέας είναι πολύ σημαντικός για την οικονομική ευημερία και τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης στην ΕΕ. Ο αριθμός των απασχολούμενων στη βιομηχανία ξύλου ανέρχεται σε 4 εκατομμύρια. Εξάλλου η δασοκομία χρειάζεται πολύ εργατικό δυναμικό και κατά συνέπεια αποτελεί σημαντικό φορέα προσφοράς θέσεων εργασίας. Τα δάση παρέχουν επίσης εργασία σε σημαντικό αριθμό ιδιοκτητών δασών. Στη διαχείριση των δασών και την υλοτομία απασχολούνται τόσο οι ιδιοκτήτες όσο και το εργατικό δυναμικό του κλάδου είτε ως ανεξάρτητοι επιχειρηματίες είτε ως απασχολούμενοι βάσει σύμβασης. Πράγματι, στα περισσότερα κράτη μέλη, οι δασικές εκμεταλλεύσεις είναι οικογενειακού τύπου και μεγάλο τμήμα της εργασίας πραγματοποιείται από τους ίδιους τους ιδιοκτήτες. Σε ολόκληρη την Ένωση υπάρχουν περίπου 12 εκατομμύρια μικροί ιδιοκτήτες. Σε πολλές χώρες, η εκμετάλλευση των δασών — κυρίως για λόγους αναψυχής και τουρισμού — δημιουργεί περισσότερες θέσεις απασχόλησης από ό,τι η παραγωγή ξυλείας. Εξάλλου, οι έμμεσες συνέπειες του δασικού τομέα στην απασχόληση είναι σημαντικές και καμιά φορά σημαντικότερες από τις άμεσες.

2.3.2. Ο δασικός τομέας είναι ιδιαίτερα σημαντικός όσον αφορά τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης στις αγροτικές ζώνες. Ειδικά η δασοκομία (υλοτομία και μεταφορά ξυλείας, δασοκομία) και οι μικροί μεγέθους επιχειρήσεις του εν λόγω τομέα διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στη διατήρηση του ανθρώπινου δυναμικού στις αγροτικές ζώνες.

2.3.3. Η ανεργία είναι ένα σοβαρό πρόβλημα που αφορά το σύνολο της Ευρώπης, και υπολογίζεται ότι ο αριθμός των ανέργων ανέρχεται σε 20 εκατομμύρια. Η ανεργία των νέων — το ποσοστό της οποίας ανέρχεται σε 30%-40% σε ορισμένα κράτη μέλη — είναι ιδιαίτερα ανησυχητική. Πρέπει να ληφθεί ιδιαίτερη μέριμνα στο πλαίσιο του δασικού τομέα για την καταπολέμηση της ανεργίας.

2.3.4. Η ανάπτυξη των τεχνολογιών συνέβαλε στην ταχεία εξέλιξη της παραγωγικότητας της εργασίας στο δασικό τομέα, με την αισθητή μείωση της ανάγκης εργατικού δυναμικού ανά μονάδα παραγωγής. Οι ανάγκες σε εργατικό δυναμικό μειώθηκαν και στη δασοκομία και στη βιομηχανία. Στην εν λόγω ανάπτυξη πρέπει να επισημανθεί η σημασία των διαφορών ανεξάρτητων προς το δασικό τομέα οικονομικών κλάδων.

Η αύξηση της παραγωγικότητας δεν χαρακτηρίζει μόνο το δασικό τομέα, αλλά και άλλους κοινωνικούς τομείς. Υπενθυμίζεται ωστόσο ότι χάρη στην αύξηση της παραγωγικότητας έχει διατηρηθεί η ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής δασοκομικής βιομηχανίας σε παγκόσμια κλίμακα και έχει διασφαλιστεί το σημερινό επίπεδο των θέσεων απασχόλησης.

2.3.5. Είναι επίσης δυνατόν να δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας στο δασικό τομέα. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στις δραστηριότητες των μικρών επιχειρήσεων που συνδέονται αφενός, με τη δασοκομία, την υλοτομία, τη βιομηχανία φελλού, επίπλων, και αφετέρου, με δραστηριότητες αναψυχής ή τουρισμού.

3. Η εξέταση των περιβαλλοντικών, οικονομικών και κοινωνικών πτυχών που συνδέονται με το δάσος

3.1. Αλλαγή των στόχων της διεθνούς δασικής πολιτικής

3.1.1. Στη δεκαετία του '90, η παραδοσιακή δασική πολιτική (βλ. σημείο 5.1) τροποποιήθηκε λόγω της ενίσχυσης της διεθνούς συνεργασίας για θέματα δασών και περιβάλλοντος. Η εφαρμογή κριτηρίων για μια βιώσιμη δασοκομία έγινε κατ'εξοχήν πολιτικός στόχος σε διεθνές επίπεδο, όπως και η βελτίωση της παραγωγής ξυλείας. Τα κριτήρια αυτά βασίζονται στη βιώσιμη διαχείριση των δασών από οικονομική, οικολογική και κοινωνική άποψη. Νέοι παράγοντες, που επηρεάζουν περισσότερο τις δράσεις σε θέματα δασικής και περιβαλλοντικής πολιτικής, προστίθενται στους ανά τον κόσμο παραδοσιακούς φορείς της δασικής πολιτικής. Πρόκειται για διακυβερνητικές διασκέψεις, και ιδιαίτερα για οργανισμούς τυποποίησης και εθνικές και διεθνείς οργανώσεις που προωθούν την πιστοποίηση των δασών. Οι περιβαλλοντικές οργανώσεις δηλώνουν συχνά ότι εκπροσωπούν τα συμφέροντα των καταναλωτών σε θέματα περιβάλλοντος και αναφέρονται στην ασφάλεια της αγοράς.

3.1.2. Από τις διακυβερνητικές διασκέψεις, η Συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη (ΣΗΕΠΑ) που πραγματοποιήθηκε στο Ρίο το 1992 υπήρξε η πιο σημαντική πρωτοβουλία υπέρ του περιβάλλοντος και της βιώσιμης διαχείρισης των δασών. Για πρώτη φορά εξετάστηκε το θέμα των δασών σε διεθνές επίπεδο. Στο Ρίο χαραχτήκαν οι κατευθυντήριες γραμμές μιας νέας δασικής πολιτικής σε διεθνές επίπεδο. Η Συνδιάσκεψη είχε κυρίως ως αποτέλεσμα την επικύρωση δήλωσης για τις αρχές που αφορούν τη διαχείριση, την προστασία και την εκμετάλλευση των δασών, της Agenda 21 κατά των καταστροφών των δασών — σύμφωνα με την έκθεση που εκπόνησε πρόσφατα για τα δάση ο Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών για τη Διατροφή και τη Γεωργία, οι απώλειες σε δασικές εκτάσεις, οι αφορούν κυρίως τα τροπικά δάση και τα δάση των αναπτυσσόμενων χωρών, ανέρχονται σε περίπου 113 000 km² ετησίως — καθώς και τη σύναψη συμβάσεων για τις κλιματολογικές αλλαγές και τη βιοποικιλότητα.

3.1.3. Με τη δεύτερη υπουργική διάσκεψη για την προστασία των δασών στην Ευρώπη (Ελσίνκι 1993) κατέστη δυνατή η συνέχιση των συζητήσεων για τα δάση. Κατά τη διάρκεια της

εν λόγω διάσκεψης υιοθετήθηκε επίσης το μανιφέστο για τα δάση καθώς και τέσσερα ψηφίσματα. Η συνέχεια που πρέπει να δοθεί στην υπουργική διάσκεψη του Ελσίνκι θα πρέπει να είναι η ανάπτυξη κριτηρίων για τη βιώσιμη διαχείριση και εκμετάλλευση των δασών σύμφωνα με τις αποφάσεις που έχουν ληφθεί στο πλαίσιο της ΣΗΕΠΑ, καθώς και η χάραξη των αναγκαιών για τη χαρτογράφηση κατευθύνσεων σε κοινοτική κλίμακα. Η μελέτη των βόρειων και εύκρατων κλιματολογικών ζωνών εξετάστηκε κατά τη Διάσκεψη του Μόντρεαλ, ενώ τα τροπικά δάση είναι το αντικείμενο μελέτης της Διεθνούς Οργάνωσης για τα Τροπικά Δάση (ΔΟΤΔ).

3.1.4. Η Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για την αειφόρο ανάπτυξη των δασών προέβη, την άνοιξη του 1995, στη σύσταση διακυβερνητικής ομάδας για τα δάση (ΔΟΔ) στην οποία ανάθεσε την προώθηση της αρχής της αμοιβαίας κατανόησης και την προετοιμασία συνεκτικών μέτρων-προτάσεων.

3.1.5. Η καταγραφή των δασών και τα θέματα που αφορούν το περιβάλλον βρίσκονται στο κέντρο των συζητήσεων για τις εμπορικές και περιβαλλοντικές πτυχές του δασικού τομέα. Οι περιβαλλοντικές οργανώσεις μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο ώστε οι επιχειρήσεις να λαμβάνουν σοβαρά υπόψη το περιβάλλον.

3.1.6. Η οικολογικά βιώσιμη διαχείριση και εκμετάλλευση των δασών αντικατέστησε το στόχο για βιώσιμη παραγωγή ξυλείας. Η βιολογική πολυμορφία του δασικού βιοτόπου είναι βασικό στοιχείο της εν λόγω διαχείρισης. Η πολυμορφία αυτή πρέπει να διατηρηθεί και να εμπλουτιστεί, και να ληφθεί υπόψη στη χάραξη της δασικής πολιτικής και της σχετικής νομοθεσίας.

3.1.7. Οι διάφοροι τρόποι εκμετάλλευσης του δάσους (παραγωγή ξυλείας, φελλού, ρητίνης, προστασία των δασών και τόπος αναψυχής) διακρίνονται γενικά για τον ορθολογισμό τους. Αυτό συμβάλλει στο να ληφθούν υπόψη οι οικονομικές και κοινωνικές πτυχές που συνδέονται με το δάσος. Πρέπει να προστατευθούν — κυρίως στις αγροτικές ζώνες — η απασχόληση και οι πολιτιστικές παραδόσεις των πολιτών, να ενισχυθεί η συμμετοχή τους στη διαδικασία λήψης αποφάσεων και να προαχθεί η έρευνα και η κατάρτιση. Επισημαίνεται ο πρωταρχικός ρόλος της παραγωγής ξυλείας στη διαχείριση των δασών με την αναγνώριση παράλληλα της σημασίας των άλλων τρόπων εκμετάλλευσης. Για την κοινωνία έχει καταστεί σαφές ότι εκτός από την παραγωγή ξυλείας και τα άλλα δασοκομικά προϊόντα αναγνωρίζονται ως προϊόντα των ιδιοκτητών δασών και αξιολογούνται το ίδιο.

3.1.8. Η σύναψη διεθνών συμφωνιών κατέστησε δυνατή την ενσωμάτωση της έννοιας της οικολογικά βιώσιμης διαχείρισης των δασών στη δασική πολιτική των κρατών μελών. Αυτή η σε διεθνή κλίμακα ανάπτυξη αποδεικνύει περίτρανα ότι η ορθή οργάνωση της παραγωγής ξυλείας προωθεί και τις άλλες μορφές εκμετάλλευσης του δάσους. Η εκτίμηση των κοινωνικών και περιβαλλοντικών αξιών του δάσους απαιτεί την ύπαρξη οικονομικού αποτελέσματος από την παραγωγή ξυλείας.

3.1.9. Η στρατηγική για τα δάση αποκτά ολοένα και μεγαλύτερη σημασία στην ΕΕ. Οι νέοι στόχοι περιλαμβάνουν κοινωνικές, περιβαλλοντικές και οικονομικές πτυχές που συνδέονται με την εκμετάλλευση των δασών και ενισχύουν την αποτελεσματικότητα των υφιστάμενων πολιτικών.

3.2. Κριτήρια και κατευθύνσεις για τη βιώσιμη διαχείριση των δασών

3.2.1. Τα κριτήρια που καθορίστηκαν ύστερα από τη Διάσκεψη του Ελσίνκι υπέρ της βιώσιμης διαχείρισης των δασών επικεντρώνονται στην παράλληλη συνέχιση και ενίσχυση των διαφόρων δράσεων που αφορούν το δασικό τομέα. Οι συνέπειες της Διάσκεψης του Ελσίνκι στη δασική πολιτική των κρατών μελών είναι σημαντικές. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση τα κριτήρια και οι δείκτες που καθορίστηκαν από κοινού για τη βιώσιμη διαχείριση των δασών αποτελούν σημείο αφετηρίας για τις δράσεις που πραγματοποιούνται σε εθνικό επίπεδο σύμφωνα με την εφαρμογή της αρχής της επικουρικότητας. Στο φως αυτών των κριτηρίων και δεικτών η επίτευξη των άλλων μορφών εκμετάλλευσης των δασών και της δασικής παραγωγής αποκτά πιο συγκεκριμένη διάσταση. Η διαχείριση και εκμετάλλευση των δασών από οικονομική, οικολογική και κοινωνική άποψη πρέπει να είναι βιώσιμη.

3.2.2. Τα κριτήρια και οι ποσοτικοί δείκτες καθορίστηκαν με τέτοιο τρόπο ώστε να είναι δυνατή η εφαρμογή τους σε όλες τις χώρες της Ευρώπης. Οι περιβαλλοντικές οργανώσεις συμμετείχαν στις εργασίες αυτές. Σε εθνικό επίπεδο, οι διάφορες χώρες έχουν αρχίσει ήδη να χαράσσουν νέες κατευθύνσεις ούτως ώστε να λαμβάνονται περισσότερο υπόψη οι ιδιαιτερότητές τους. Διάφορες χώρες έχουν προβεί στην κατάρτιση πειραματικών σχεδίων προκειμένου να εξασφαλιστεί ο έλεγχος της εφαρμογής βιώσιμης διαχείρισης των δασών και η εκτίμηση των δεικτών βιωσιμότητας.

4. Προβλήματα και δυνατότητες του δασικού τομέα στα διάφορα κράτη μέλη

4.1. Προβλήματα

4.1.1. Οι κυριότερες απειλές που αντιμετωπίζουν τα δάση είναι όλες περιβαλλοντικού χαρακτήρα. Σε ορισμένες χώρες, η κυριότερη είναι η ατμοσφαιρική ρύπανση, η οποία προκαλεί ζημία τόσο στα δάση όσο και στο έδαφος. Ο μόνος τρόπος προστασίας των δασών μακροπρόθεσμα είναι η συνεχής καταπολέμηση της μόλυνσης, είτε με τη μείωση της παραγωγής και της κατανάλωσης — αλλαγή των συνηθειών των καταναλωτών — είτε με την υιοθέτηση τεχνικών μεθόδων παραγωγής που να σέβονται περισσότερο το περιβάλλον. Για παράδειγμα ο στόχος για τη μείωση του διοξειδίου του θείου έχει επιτευχθεί αλλά όχι και ο στόχος για τη μείωση του διοξειδίου του άνθρακα.

4.1.2. Τα υγρά απόβλητα, η διάβρωση του εδάφους, η μόλυνση και η μείωση της στάθμης των υδροφόρων οριζώντων, οι πυρκαγιές των δασών, οι ζημιές που οφείλονται σε χιονοπτώσεις και σε καταιγίδες, η μείωση της βιοποικιλότητας είναι προβλήματα που απειλούν το περιβάλλον. Πολλά από αυτά τα προβλήματα συνδέονται με τη δημογραφική αύξηση και την αλόγιστη κατανάλωση.

4.1.3. Οι πυρκαγιές των δασών είναι το μεγάλο πρόβλημα των νότιων χωρών της Ευρώπης, και η καταπολέμησή τους συνεπάγεται σημαντικές δαπάνες. Σύμφωνα με τα ενδιαφε-

ρόμενα κράτη μέλη οι ενισχύσεις που προορίζονται για την καταπολέμηση των πυρκαγιών και την αναδάσωση των κατεστραμμένων ζωνών είναι ανεπαρκείς.

4.1.4. Ωστόσο είναι δυνατή η αποτελεσματικότερη χρήση των υφιστάμενων πόρων για την καταπολέμηση των πυρκαγιών των δασών. Οι πόροι αυτοί θα πρέπει να διατίθενται κυρίως για την πρόληψη των πυρκαγιών των δασών, η οποία κοστίζει λιγότερο από την αναδάσωση των καμμένων περιοχών. Θα πρέπει επίσης να πραγματοποιηθεί σε βάθος μελέτη των αιτιών των πυρκαγιών, προκειμένου να καταπολεμηθούν οι αιτίες και όχι να διορθώνονται οι ζημιές. Η ΕΕ θα μπορούσε να επικεντρώσει τις προσπάθειές της στην καλύτερη αξιοποίηση των υφιστάμενων πόρων για την καταπολέμηση των πυρκαγιών των δασών. Ως προς αυτό θα πρέπει να ενισχυθεί ο τομέας της έρευνας στα διάφορα κράτη μέλη καθώς και η ενδοκοινοτική ανταλλαγή πληροφοριών. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό η αναδάσωση των καμμένων περιοχών να γίνει με είδη που αντέχουν στη φωτιά.

4.1.5. Κατά τη θέσπιση και εφαρμογή της νομοθεσίας τους, τα διάφορα κράτη μέλη θα πρέπει να λάβουν αντικειμενικά υπόψη τους το βιώσιμο χαρακτήρα των δασών από οικονομική, κοινωνική και οικολογική άποψη ούτως ώστε καταστεί δυνατή η διατήρηση της ανάπτυξης της δασικής οικονομίας και να αυξηθεί η απασχόληση και η ευημερία. Γενικά, η δασοκομία διαδραματίζει σημαντικό ρόλο ως πηγή ευημερίας, κυρίως δε, στις αγροτικές ζώνες. Όπως έχει ήδη λεχθεί στο σημείο 3 του παρόντος εγγράφου, η βιώσιμη εκμετάλλευση των δασών και η πολυμορφία του δασικού βιοτόπου είναι στόχοι συμβατοί και για το λόγο αυτό δεν ενδείκνυται η ανώφελη παρεμπόδιση της δασικής εκμετάλλευσης.

4.1.6. Πρόβλημα δημιουργούν επίσης οι διαφορετικές αντιλήψεις και οι ορισμοί περί προστασίας του περιβάλλοντος. Σε κοινοτικό επίπεδο θα πρέπει να θεσπιστούν κοινοί ορισμοί για τις προστατευόμενες ζώνες και κοινά μέτρα προστασίας, χωρίς ωστόσο να περιορίζεται η δράση σε εθνικό επίπεδο. Κάθε μορφή προστασίας είναι αυτονόητη και ανταποκρίνεται στην κοινωνική πραγματικότητα των ενδιαφερόμενων περιοχών. Σε διεθνές επίπεδο, έχουν ήδη καθοριστεί κοινοί κανόνες για τον έλεγχο της φυλλόπτωσης των δασών. Το Ευρωπαϊκό Σύστημα Ενημέρωσης και Επικοινωνίας για τα Δάση πρέπει να περιλαμβάνει στοιχεία για την προστασία των δασών.

4.1.7. Ο κατακερματισμός των δασικών ιδιοκτησιών είναι αφενός πρόβλημα και αφετέρου πρόκληση. Οι δασικές ιδιοκτησίες ορισμένων κρατών μελών είναι τόσο πολύ τεμαχισμένες που δεν είναι δυνατή η οικονομική τους εκμετάλλευση, εφόσον τμήμα των πόρων παραμένει ανεκμετάλλευτο. Δεν είναι σαφές αν ο κατακερματισμός των δασικών ιδιοκτησιών αποτελεί πραγματικό πρόβλημα για τον εφοδιασμό των βιομηχανιών ξύλου ή αν βλάπτει την ανάπτυξη των ικανοτήτων παραγωγής των βιομηχανιών αυτών. Οι ιδιοκτήτες δασικών εκτάσεων έχουν καταβάλει προσπάθειες προκειμένου να αποφύγουν τον κατακερματισμό των ιδιοκτησιών με την ανάληψη κοινών δρά-

σεων, όσον αφορά κυρίως τον εφοδιασμό ή την εμπορία ξυλείας στην ΕΕ στο πλαίσιο των υφιστάμενων κανόνων περί ανταγωνισμού (βλ. σημ. 5.1.4).

4.1.8. Ο κατακερματισμός των δασικών ιδιοκτησιών έχει περισσότερα πλεονεκτήματα και λιγότερα μειονεκτήματα. Τα ιδιωτικά δάση αποτελούν συνήθως αντικείμενο βιώσιμης διαχείρισης. Εκ παραδόσεως, οι ιδιοκτήτες δασικών εκμεταλλεύσεων επιθυμούν να διαβιβάσουν στις επόμενες γενιές μια κληρονομιά σε καλή κατάσταση. Αυτές οι μικρές ιδιοκτησίες έχουν συνεπώς αποφύγει τα προβλήματα που πλήττουν τις μεγάλες δασικές εκμεταλλεύσεις. Από τη δεκαετία του '90 έχει πραγματοποιηθεί σημαντικό έργο υπέρ της πολυμορφίας του δασικού βιοτόπου στις μεγάλες δασικές εκμεταλλεύσεις.

4.1.9. Η συγκέντρωση της ιδιοκτησίας των βιομηχανιών ξύλου παρουσιάζει και αυτή θετικά και αρνητικά στοιχεία. Δημιουργεί προβλήματα στην αγορά της ξυλείας δεδομένου ότι ο αριθμός των αγοραστών, που ήταν ήδη χαμηλός, μειώνεται ακόμη περισσότερο, και επηρεάζει έτσι την ανταγωνιστικότητα του τομέα. Από την άλλη πλευρά, ενόψει του φαινομένου της αυξανόμενης διεθνοποίησης της βιομηχανίας ξύλου, οι δασικές επιχειρήσεις πρέπει αναπόφευκτα να αναπτυχθούν περισσότερο εάν θέλουν να παραμείνουν ανταγωνιστικές. Η επέκταση των επιχειρήσεων καθιστά με τον τρόπο αυτό δυνατή τη διατήρηση ισχυρής και αποδοτικής βιομηχανίας ξύλου, και διασφαλίζει την εκμετάλλευση των δασικών πόρων της Ευρώπης.

4.1.10. Μετά από δύο παγκόσμιους πολέμους, τα εδάφη της Ευρώπης αποτέλεσαν αντικείμενο εντατικής αναδάσωσης με χρηματοδότηση από τους κρατικούς φορείς και τούτο είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση αφενός των δασικών εκτάσεων και αφετέρου της παραγωγής ξυλείας. Παρόλο που η αύξηση των δασικών εκτάσεων είναι από κάθε άποψη θετική, οι κρατικές ενισχύσεις από κοινού με τις κοινοτικές πολιτικές ενδέχεται να έχουν αρνητικές συνέπειες στην ανταγωνιστικότητα της αγοράς ξυλείας στην Ευρώπη. Τίποτα όμως δεν δείχνει ότι η απειλή αυτή μπορεί να πραγματοποιηθεί. Η αναδάσωση των εκτάσεων μεταβάλλει το τοπίο και δημιουργεί προβλήματα στις περιοχές με ανοιχτές πεδιάδες ή ακόμη στις περιοχές όπου τα κλειστά δάση δεν είναι γνωστά.

4.1.11. Αν και τα δάση αποτελούν σημαντική πηγή οικονομικής ευημερίας και θεμελιώδες στοιχείο του περιβάλλοντός μας, ο δασικός τομέας δεν έχει ληφθεί υπόψη στις πολιτικές αποφάσεις της ΕΕ. Τούτο αποτελεί ίσως το μεγαλύτερο πολιτικό πρόβλημα. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση, πολλές αποφάσεις έχουν άμεσες — ή στις περισσότερες περιπτώσεις έμμεσες — συνέπειες στο δασικό τομέα, συνέπειες που δεν έχουν εκτιμηθεί κατά τη λήψη των εν λόγω αποφάσεων. Τούτο εν μέρει οφείλεται στο ότι η δασική οικονομία και βιομηχανία υπήρξαν πάντα ένας τομέας που δεν διέπεται από τους κανόνες της οικονομίας, και τον οποίο ελάχιστα θίγουν οι επιπτώσεις πολιτικών αποφάσεων, όπως στη γεωργία για παράδειγμα. Τούτο σημαίνει ότι τα «παλιά» κράτη μέλη δεν έχουν προσδώσει ιδιαίτερη σημασία στον τομέα αυτό. Επειδή ο δασικός τομέας και η δασική βιομηχανία έχουν αποκτήσει νέα σημασία στην ΕΕ, ενδείκνυται ο έλεγχος όσον αφορά την ανταγωνιστικότητα με τις τρίτες χώρες. Στην εμπορική πολιτική της ΕΕ θα πρέπει να λαμβάνονται περισσότερο υπόψη τα συμφέροντα της δασικής βιομηχανίας.

4.1.12. Για τη διατήρηση της πολυμορφίας του βιοτόπου των δασών απαιτείται η λήψη αποφάσεων που να αφορούν άμεσα τα δάση, για παράδειγμα στο πλαίσιο της πολιτικής μεταφορών. Για το λόγο αυτό απαιτείται κοινή πολιτική δράση ούτως ώστε τα συμφέροντα του δασικού τομέα να λαμβάνονται περισσότερο υπόψη.

4.1.13. Ένα από τα κυριότερα προβλήματα — ή απειλές — που αντιμετωπίζει ο δασικός τομέας είναι όταν η αγορά των ινών ανάκτησης εννοείται από ρυθμίσεις που επιβάλλουν οικονομικές επιβαρύνσεις για τις μη ανακυκλωμένες ίνες ξύλου. Οι ίνες, ανακυκλωμένες ή μη, προέρχονται από διάφορες φάσεις του κύκλου ζωής μιας πρώτης ύλης, γι' αυτό ούτε οι μιν ούτε οι δε πρέπει να αποτελούν αντικείμενο ευνοϊκής μεταχείρισης. Έτσι, δυσμενής φορολογική νομοθεσία για τις μη ανακυκλωμένες ίνες συμβάλλει στην αύξηση του ανταγωνισμού προϊόντων από μη ανανεώσιμες πρώτες ύλες σε βάρος προϊόντων από ίνες ξύλου που δεν μολύνουν το περιβάλλον. Η μείωση της ανταγωνιστικότητας των μη ανακυκλωμένων ινών συνεπάγεται περιορισμένη χρήση των ανανεώσιμων πρώτων υλών στην Ευρώπη και κατά συνέπεια μείωση του ποσοστού του διοξειδίου του άνθρακα.

4.2. Δυνατότητες

4.2.1. Τα δάση αποτελούν σημαντικό απόθεμα ανανεώσιμων φυσικών πόρων για την Ευρώπη. Η σχέση υλοτομίας και ανάπτυξης των δασών δείχνει ότι η διαχείριση των δασών της ΕΕ για την παραγωγή ξυλείας γίνεται με ορθολογικό τρόπο. Όταν το δάσος έχει «ωριμάσει» και είναι έτοιμο για υλοτομία, αυξάνονται οι δυνατότητες κοπής αλλά και οι δυνατότητες χρησιμοποίησης του δάσους ως τόπου αναψυχής.

4.2.2. Η αύξηση της υλοτομίας στις χώρες της ΕΕ ενδεχομένως να θέσει σε κίνδυνο τη σταθερότητα της παραγωγής ξυλείας και την πολυμορφία της φύσης, που συνιστά απαραίτητη προϋπόθεση για την περαιτέρω ανάπτυξη των δυνατοτήτων της δασικής βιομηχανίας και κατά συνέπεια για την αύξηση του βαθμού αυτόνομης σε δασοκομικά προϊόντα. Επίσης θα πρέπει να αυξηθεί ο όγκος των εξαγωγών των δασοκομικών προϊόντων της ΕΕ σε τρίτες χώρες. Η αύξηση της παραγωγής και η ανάπτυξη της δασικής βιομηχανίας θα συμβάλει στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης καθώς και στην ευημερία των διαφόρων κρατών μελών.

4.2.3. Χάρη στην ανάπτυξη της δασικής βιομηχανίας και των μικρών επιχειρήσεων βιοτεχνικού χαρακτήρα, είναι δυνατή η δημιουργία θέσεων απασχόλησης στις αγροτικές ζώνες. Πρόκειται για μια σημαντική ευκαιρία που παρέχει ο δασικός τομέας. Μια λύση είναι η ανάληψη πρότυπης δράσης με στόχο την ανάπτυξη δικτύων σύμφωνα με το πρότυπο που εφαρμόζεται στη Βόρειο Ιταλία. Η υιοθέτηση νέων προτύπων απαιτεί υψηλό επίπεδο εκπαίδευσης και πλήρη ενημέρωση καθώς και δημιουργία νέας αγοράς για τα εν λόγω προϊόντα. Η ΕΕ θα μπορούσε να χρηματοδοτήσει μέτρα για την κατάρτιση και ενημέρωση όχι άμεσα αλλά μέσω της δημιουργίας ευνοϊκού πλαισίου, δηλαδή, με την απόκτηση κατάλληλης τεχνογνωσίας και τη δημιουργία της σωστής αγοράς.

4.2.4. Ο τομέας της ενέργειας αποτελεί, από κοινού με τη βιομηχανία μεταποίησης του ξύλου, σημαντική αγορά

γι' αυτούς τους φυσικούς ανανεώσιμους πόρους. Το κύριο πρόβλημα της αγοράς ξυλείας για πολλά κράτη μέλη συνίσταται στην ανεπάρκεια της ζήτησης των υπολειμμάτων υλοτομίας, προϊόν που θα μπορούσε να αξιοποιηθεί για την παραγωγή ενέργειας. Αυτή η ανανεώσιμη πηγή ενέργειας μπορεί να συμβάλει στην επίλυση του προβλήματος των μη ανανεώσιμων ορυκτών καυσίμων από τρίτες χώρες. Το ξύλο, μη ρυπαίνουσα πηγή ενέργειας, θα μπορούσε να συμβάλει στη βελτίωση του βαθμού απόδοσης της ΕΕ σε ό,τι αφορά τον εφοδιασμό ενέργειας. Θα πρέπει επίσης να αναπτυχθεί και να προωθηθεί η εκμετάλλευση για ενεργειακούς σκοπούς όχι μόνο της ξυλείας αλλά και του παλιού χαρτιού.

4.2.5. Οι ίνες, ανακυκλωμένες ή μη, αποτελούν πολύτιμο ανανεώσιμο πόρο, που πρέπει να χρησιμοποιηθεί περισσότερο. Η αξιοποίηση των ινών ανάκτησης θα μπορούσε να ενισχυθεί με την οικοδόμηση κέντρων αποτέφρωσης χρησιμοποιημένου χαρτιού. Εξάλλου είναι αδύνατο να τεθούν νομοθετικοί φραγμοί σε επενδύσεις που σέβονται τόσο πολύ το περιβάλλον. Η ίνα από ξύλο δεν μπορεί να ανακυκλώνεται επ' άπειρον δεδομένου ότι κατά τη διαδικασία κατασκευής χαρτιού απαιτείται πάντα ένα μέρος νέων ινών. Τα παλιά χαρτιά που δεν επιδέχονται πλέον ανακύκλωσης θα πρέπει να χρησιμοποιούνται για την παραγωγή ενέργειας. Από περιβαλλοντική άποψη δεν έχει σημασία αν οι ίνες χρησιμοποιούνται για την κατασκευή χαρτιού ή για την παραγωγή ενέργειας, εφόσον προορίζονται για καλή και σωστή χρήση. Είναι εξαιρετικά σημαντική η εκ νέου χρησιμοποίηση ινών ανάκτησης και η μη κατάληξή τους στις χωματερές.

4.2.6. Τα δασοκομικά προϊόντα δεν μολύνουν γενικά το περιβάλλον και θα μπορούσαν να αντικαταστήσουν μεγάλο τμήμα των προϊόντων που προέρχονται από μη ανανεώσιμες πρώτες ύλες, ιδιαίτερα στον τομέα της οικοδομής, των επίπλων και της συσκευασίας. Οι καταναλωτές, χρησιμοποιώντας κατά προτίμηση παρόμοια προϊόντα συμβάλλουν στη βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος και στην καλύτερη αξιοποίηση των πόρων της ΕΕ. Η αγορά φιλικών προς το περιβάλλον προϊόντων συμβάλλει επίσης στην επίλυση του κυριότερου προβλήματος της ΕΕ, της ανεργίας. Η συνειδητοποίηση των καταναλωτών είναι εφικτή μόνο μέσω της πλήρους ενημέρωσής τους για την ΕΕ, η οποία από την πλευρά της θα πρέπει χαράξει τη δική της μακροπρόθεσμη στρατηγική, με την οποία θα δημιουργηθούν οι απαραίτητες προϋποθέσεις για την αντικατάσταση της χρησιμοποίησης μη ανανεώσιμων πρώτων υλών με τη χρήση ανανεώσιμων πρώτων υλών. Η ΕΕ θα πρέπει επίσης να δεσμευτεί να άρει τις ρυθμίσεις που περιορίζουν τη χρησιμοποίηση ξύλου στον τομέα της οικοδομής και της παραγωγής ενέργειας.

4.2.7. Η αύξηση των δασικών πόρων στην Ευρώπη έχει πολλαπλές συνέπειες στο περιβάλλον. Τα δάση συνιστούν απόθεμα σημαντικών οργανικών ενώσεων που συμβάλλουν στην αφομοίωση του διοξειδίου του άνθρακα που προκύπτει από την ορυκτή καύση καθώς και στη ρύθμιση των ποσοτών άνθρακα στην Ευρώπη. Τα δάση συμβάλλουν επίσης στη διατήρηση της βιοποικιλότητας και η αύξησή τους καθιστά δυνατή τόσο την αύξηση της υλοτομίας όσο και την αύξηση των προστατευόμενων ζωνών και των ζωνών αναφυχής.

5. Η επιλογή των μέσων για τον δασικό τομέα στην ΕΕ

5.1. Τα υφιστάμενα μέσα της δασικής και περιβαλλοντικής πολιτικής στα κράτη μέλη της ΕΕ

5.1.1. Τα όργανα λήψης αποφάσεων της ΕΕ διαθέτουν πολλά μέσα τα οποία τους επιτρέπουν να επιτύχουν τους στόχους που έχουν καθοριστεί στο πλαίσιο της δασικής πολιτικής. Οι στόχοι αυτοί βασίζονται σε τέσσερις άξονες:

1. στον προσδιορισμό των οργάνων λήψης αποφάσεων (πολιτικοί φορείς),
2. στον καθορισμό των πολιτικών στόχων,
3. στη διάκριση των πολιτικών στόχων από τα πολιτικά μέσα και
4. στην εφαρμογή της πολιτικής.

5.1.2. Οι πολιτικοί φορείς είναι οι εκπρόσωποι των εθνικών διοικήσεων και των ομάδων συμφερόντων. Οι πολιτικές ομάδες και οι ομάδες οικονομικών συμφερόντων συμμετέχουν στη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Η χάραξη της δασικής πολιτικής βασίζεται στον καθορισμό των στόχων και πρέπει να λαμβάνονται υπόψη αντικρουόμενα συμφέροντα. Το βασικό ερώτημα είναι το ακόλουθο: Με ποιό τρόπο πρέπει να αξιοποιηθούν και να αναπτυχθούν οι δασικοί πόροι; Η δασική οικονομία πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο σχεδιασμού και ελέγχου λόγω της βραδύτητας της διαδικασίας ανάπτυξης του ξύλου σε πολλές περιοχές της ΕΕ, οι οποίες θα υποστούν στο μέλλον τις συνέπειες των μέτρων που λαμβάνονται σήμερα. Τα παραδοσιακά μέσα που καθιστούν δυνατή την επίτευξη των στόχων που έχουν καθοριστεί στο πλαίσιο της δασικής πολιτικής είναι κυρίως οι νομοθετικές και άλλες ρυθμίσεις, τα θεσμικά μέσα, οι πολιτικές ασφάλισης και φορολογίας, η έρευνα, η κατάρτιση και οι υπηρεσίες διαβούλευσης.

5.1.3. Έως τη δεκαετία του '70, η πολιτική των κρατών μελών επικεντρωνόταν κυρίως στην αύξηση της παραγωγής ξυλείας και στην ανάπτυξη της βιομηχανίας ξύλου. Κύριος στόχος ήταν η διατήρηση και η αύξηση των δασικών πόρων με τη θέσπιση νομοθετικών μέτρων, όπως για παράδειγμα η υποχρέωση των ιδιοκτητών δασών να αναδάσωνουν αποψιλωμένες εκτάσεις. Σε πολλές χώρες, κυρίως στη Γαλλία, την Ιρλανδία και τη Μεγάλη Βρετανία, τα μέτρα ενίσχυσης του δασικού τομέα συνίστανται στην αναδάσωση μεγάλων εκτάσεων προκειμένου να βελτιωθεί το επίπεδο απόδοσης σε ξυλεία ως πρώτη ύλη. Η πλειοψηφία των κρατών μελών χρηματοδοτεί μέτρα που αφορούν τη διαφύλαξη των δασών, την αναδάσωση, τη χάραξη δασικών δρόμων και τη δάσωση γεωργικών εκτάσεων.

5.1.4. Χαρακτηριστικό γνώρισμα των δασικών ιδιοκτησιών των κρατών μελών είναι ο κατακερματισμός. Σε ορισμένα κράτη μέλη, οι μικροϊδιοκτήτες δασικών εκτάσεων ενθαρρύνονται να σχηματίσουν ενώσεις προκειμένου να ασκηθεί αποτελεσματικότερη δασική πολιτική. Στις σκανδιναβικές χώρες υπάρχουν παρόμοιες ενώσεις εδώ και αρκετές δεκαετίες. Αυτή κυρίως η μορφή συνεργασίας κατέστησε δυνατή τη βιώσιμη διαχείριση των δασών.

5.1.5. Στόχος της δασικής πολιτικής είναι η ανάληψη δράσεως για τον τρόπο με τον οποίο μια συγκεκριμένη ομάδα — για παράδειγμα οι ιδιοκτήτες δασικών εκτάσεων — διασφαλίζει τη διαφύλαξη και την υλοτομία των δασών. Οι ιδιότητες ιδιοκτήτες δασικών εκτάσεων είναι ο κυριότερος στόχος των μέτρων ενίσχυσης σε εθνικό επίπεδο. Διάφορες χώρες επέλεξαν να αναλάβουν δράση και στον τομέα της κατάρτισης και των υπηρεσιών διαβούλευσης. Η εμπειρία έχει δείξει ότι μη δεσμευτικά μέτρα μπορούν να συμβάλουν στην αλλαγή της συμπεριφοράς των ιδιοκτητών δασικών εκτάσεων.

5.1.6. Οι διάφορες μορφές εκμετάλλευσης της δασικής κληρονομιάς αποτελούν εδώ και καιρό αντικείμενο νόμων ή ρυθμίσεων για δασικά θέματα, αλλά μόνο από τη δεκαετία του '80 άρχισαν να λαμβάνονται συγκεκριμένα μέτρα για την προώθηση μορφών δασικής εκμετάλλευσης εκτός της παραγωγής ξυλείας. Το άνοιγμα της περιβαλλοντικής πολιτικής στη δασική πολιτική δημιούργησε ωστόσο προβλήματα προσαρμογής εφόσον οι αρμόδιες για το περιβάλλον αρχές που έχουν αναλάβει την αξιοποίηση της έννοιας της προστασίας και του τοπίου παρενόησαν και στη λήψη αποφάσεων για θέματα δασικής πολιτικής. Από την άλλη πλευρά, η λειτουργία των δασών ως χώρου αναψυχής αποτελεί εδώ και πολύ καιρό σημαντική πτυχή ορισμένων εθνικών πολιτικών, κυρίως στην Ολλανδία και τούτο λόγω της μεγάλης πυκνότητας του πληθυσμού.

5.1.7. Στη δεκαετία του '90, χάρη στις διεθνείς συμφωνίες της ΣΗΕΠΑ (1992) και στα ψηφίσματα του Ελσίνκι, το πεδίο εφαρμογής των δασικών πολιτικών διευρύνθηκε με την προσθήκη, στα καθαρά οικονομικά χαρακτηριστικά προβλήματα, της μελέτης των προβλημάτων για την προστασία και τη βιοποικιλότητα. Αυτές οι πολιτικές που μέχρι πρότινος εθεωρούντο εθνικές οικονομικές πολιτικές, απέκτησαν μια συνεχώς αυξανόμενη διεθνή και περιβαλλοντική διάσταση.

5.1.8. Στο επίπεδο της ΕΕ, το κύριο μέσο προστασίας της βιοποικιλότητας είναι η οδηγία Habitat, καθώς και το πρόγραμμα Natura 2000 το οποίο έχει καταρτιστεί στη βάση της προαναφερθείσας οδηγίας. Στην έκθεση παρακολούθησης του πέμπτου προγράμματος δράσης για το περιβάλλον εκτιμάται ότι η δημιουργία δικτύου αποτελεί σημαντικό μέσο για την προστασία του περιβάλλοντος. Η οδηγία τώρα εφαρμόζεται στα διάφορα κράτη μέλη. Στη φάση αυτή γίνεται η επιλογή και η απογραφή των περιοχών που θα συμπεριληφθούν στο πρόγραμμα Natura 2000. Σε πολλά κράτη μέλη το δάσος είναι σημαντικό τμήμα των προγραμμάτων που αφορούν το περιβάλλον και τη χωροταξία, και για το λόγο αυτό στο πρόγραμμα Natura 2000 ο δασικός τομέας πρέπει να έχει σημαντική θέση. Η υλοποίηση του προγράμματος αυτού έχει δημιουργήσει μερικά προβλήματα στα κράτη μέλη διότι οι ιδιοκτήτες γης διαπίστωσαν ότι η γνώμη τους δεν έχει ληφθεί επαρκώς υπόψη στις αποφάσεις που αφορούν τις περιοχές που θα συμπεριληφθούν στο πρόγραμμα. Αποφάσεις σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος πρέπει να ληφθούν και σε εθνικό επίπεδο και να λαμβάνεται σε αυτές υπόψη η γνώμη των ενδιαφερομένων.

5.2. Νομικό πλαίσιο

5.2.1. Κατά τη διάσκεψη για τη δασοκομία που συγκλήθηκε από την Επιτροπή από τις 9 έως 11 Ιουνίου 1959 στις Βρυξέλλες είχαν ήδη υποβληθεί οι κυριότερες κατευθυντήριες γραμμές για ενδεχόμενη παρέμβαση της Κοινότητας σε θέματα δασικής πολιτικής. Έκτοτε, αυτές οι γραμμές αναφέρονταν συχνά στα

διεθνή έγγραφα μελέτης και στρατηγικής. Αφορούν την ποσοστική και ποιοτική διαφύλαξη των δασών, το συντονισμό της ενημέρωσης, την έρευνα και την κατάρτιση, την εμπορία ξυλείας και τη διαρθρωτική ανάπτυξη των επιχειρήσεων.

5.2.2. Η μεταφορά αυτών των κατευθυντήριων γραμμών στο πλαίσιο μιας κοινοτικής και συνεκτικής δασικής πολιτικής προσκρούει, όσον αφορά την ουσία, σε ορισμένα νομικά εμπόδια:

5.2.2.1. Παρόμοια πολιτική δεν προβλέπεται από τη Συνθήκη περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας. Τα άρθρα 2 και 3 (αποστολή και δράση της Κοινότητας) δεν δικαιολογούν καμιά αρμοδιότητα. Δεν είναι αποδεκτό οι αρμοδιότητες να απορρέουν από την αποστολή, διότι με τον τρόπο αυτό απομακρυνόμαστε από την αρχή των περιορισμένων εξουσιών όπως απορρέουν από τα άρθρα 189 και 235 της Συνθήκης.

5.2.2.2. Εν προκειμένω, η σχέση που υπάρχει εκ φύσεως μεταξύ γεωργίας και δασοκομίας και κυρίως σε επίπεδο εκμετάλλευσης σε ό,τι αφορά τα ιδιωτικά δάση, είναι μεγάλης σημασίας: η Κοινότητα έχει επίσης αρμοδιότητα όταν ένα θέμα — για παράδειγμα η γεωργία — για την οποία υπάρχει σαφής αρμοδιότητα, δεν μπορεί να είναι αντικείμενο διαχείρισης αν ένα άλλο θέμα — για παράδειγμα η δασοκομία — για την οποία δεν υπάρχει καμιά σαφής αρμοδιότητα, δεν αποτελεί αντικείμενο ταυτόχρονης διαχείρισης (έμμεσες εξουσίες). Η παρέμβαση δεν δικαιολογείται εδώ από τους στόχους, όπως ορίζει το άρθρο 235, αλλά από τις εξουσίες, όπως έχουν καθοριστεί από τη Συνθήκη.

5.2.3. Στο άρθρο 43 (κατευθυντήριες γραμμές κοινής γεωργικής πολιτικής) δεν προβλέπεται η δυνατότητα άσκησης σφαιρικής δασικής πολιτικής. Το γεγονός ότι η δασοκομία δεν αναφέρεται στο άρθρο 38 (κοινή αγορά) τούτο δεν σημαίνει ότι είναι δυνατή η ευρεία ερμηνεία του άρθρου 43. Έχει ζητηθεί επανειλημμένα η ξυλεία να περιλαμβάνεται στα προϊόντα εδάφους που αναφέρονται στο άρθρο 38. Η θέση αυτή είναι απόλυτα δικαιολογημένη αλλά δεν επικυρώνεται στο παράρτημα II της Συνθήκης της Ρώμης, όπου η ξυλεία δεν αναφέρεται.

5.2.4. Ωστόσο τα επιδιωκόμενα δασικά μέτρα μπορούν να βασίζονται μόνο στο άρθρο 43, όπως φαίνεται από τα ακόλουθα παραδείγματα: ο κανονισμός 269/79 που θεσπίζει κοινή δράση στον δασικό τομέα σε ορισμένες μεσογειακές ζώνες της Κοινότητας, ο κανονισμός 2328/91 για τις διαρθρωτικές ενισχύσεις των δασοκομικών δραστηριοτήτων, ή ο κανονισμός 2080/92, που θεσπίζει καθεστώς ενίσχυσης για τη δενδροφύτευση των αγροτικών γαιών.

5.2.5. Η εισαγωγή του άρθρου 130Σ μαζί με το άρθρο 130Ρ (στόχοι στον τομέα του περιβάλλοντος) κατέστησε ανώφελη για πολλούς κανονισμούς την προσφυγή στα άρθρα 235 και 43. Όσον αφορά τους κανονισμούς 3528/86 και 3529/86 σχετικά με την προστασία των δασών, την καταπολέμηση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και τις πυρκαγιές, υπήρχε μόνο μια μικρή σχέση με την κοινή γεωργική πολιτική. Σήμερα, η κοινή πολιτική στον τομέα του περιβάλλοντος παρέχει τις κατάλληλες νομικές βάσεις για θέματα δασικής πολιτικής αυτού του τύπου, όπως φαίνεται από τους σχετικούς τροποποιημένους κανονισμούς (για παράδειγμα οι κανονισμοί υπ' αριθ. 1613/89 και 1614/89).

5.3. Κοινοτικό Πρόγραμμα Δράσης για τα Δάση

5.3.1. Το 1988, η Επιτροπή πρότεινε ένα πρόγραμμα δράσης για τα Δάση (ΠΔΔ) το οποίο ενέκρινε το Συμβούλιο το 1989. Το 1992, το πρόγραμμα αυτό βελτιώθηκε και παρατάθηκε η ισχύς του. Πρόκειται για τον συντονισμό των δράσεων που αφορούν τα δάση και οι οποίες πραγματοποιούνται από το 1979.

5.3.2. Το ΠΔΔ αφορά ειδικότερα τους ακόλουθους πέντε τομείς:

1. Δενδροφύτευση των αγροτικών γαιών
 2. Ανάπτυξη και αξιοποίηση των δασών στις αγροτικές ζώνες
 3. Αναγνώριση του φελλού ως γεωργικού προϊόντος
 4. Προστασία των δασών από την ατμοσφαιρική ρύπανση και τις πυρκαγιές
 5. Διαβούλευση, ενημέρωση και επικοινωνία (συμπληρωματικά μέτρα).
- 6. Αναγκαιότητα ανάπτυξης εθνικών και ευρωπαϊκών δασικών πολιτικών**

6.0.1. Η ΕΕ χρειάζεται μια δασική στρατηγική, που να χαραχθεί σε κοινοτική κλίμακα και η οποία να διασφαλίζει βιώσιμη διαχείριση και εκμετάλλευση των δασικών ανανεώσιμων πόρων από οικονομική, κοινωνική και οικολογική άποψη.

6.1. Ολοκληρωμένη διαχείριση του δασικού βιοτόπου, του περιβάλλοντος και της παραγωγής ξυλείας

6.1.1. Είναι θεμελιώδους σημασία για τη δασοκομία, η δασική στρατηγική της ΕΕ να είναι επαρκώς αποτελεσματική και να συμβάλει στη γενική ευημερία της ΕΕ. Ο πολυλειτουργικός χαρακτήρας του δασικού βιοτόπου έχει καταστήσει σχετικά δύσκολη την χάραξη παρόμοιας στρατηγικής. Στο πλαίσιο αυτής της στρατηγικής μπορεί να εξετάζεται η ξυλεία καθώς και άλλα δασοκομικά προϊόντα, όπως η παραγωγή φελλού και ρητίνης, ή δράσεις που συνδέονται με το περιβάλλον και τον ψυχαγωγικό ρόλο των δασών. Οι διάφορες δράσεις που συνδέονται με τον δασικό τομέα πρέπει να αποτελέσουν αντικείμενο επιμέρους στρατηγικής, με την προϋπόθεση ότι θα υπάρχει συντονισμός και ισορροπία των δράσεων αυτών. Η κυριότερη από οικονομική άποψη λειτουργία του δάσους — η παραγωγή ξυλείας — πρέπει να διέπεται πριν απ' όλα από τους κανόνες της αγοράς. Εφόσον κάθε χώρα εκμεταλλεύεται τα δάση της σύμφωνα με τα δικά της πολιτιστικά και κοινωνικά πρότυπα και εφόσον οι προτεραιότητες που δίνονται διαφέρουν από τη μια χώρα στην άλλη, είναι φυσικό κάθε κράτος μέλος να εξακολουθεί να χαράζει την εθνική του δασική πολιτική σύμφωνα με τις ανάγκες του.

6.1.2. Εδώ και καιρό η διαχείριση και η εκμετάλλευση των δασών των κρατών μελών ελέγχονται με τα μέσα που παραδοσιακά χρησιμοποιούνται σε θέματα δασικής πολιτικής, και αποσκοπούν στη διατήρηση και την αύξηση μακροπρόθεσμα

των δασικών πόρων. Η έννοια της βιώσιμης διαχείρισης των δασών αποτελεί από καιρού αντικείμενο της ευρωπαϊκής δασικής πολιτικής. Εάν από τη μια πλευρά οι πολιτικές δράσεις συνέβαλαν στη δημιουργία των προϋποθέσεων για τη διαχείριση και εκμετάλλευση των δασών, από την άλλη διαπιστώνεται ότι η παραγωγή ξυλείας διέπεται από τους κανόνες της προσφοράς και της ζήτησης εντός των ορίων που έχουν καθοριστεί από τις εν λόγω δράσεις. Πέρα από την παραγωγή ξυλείας και ορισμένες άλλες μορφές οικονομικής εκμετάλλευσης των δασών, ορισμένες δράσεις που αφορούν τα δάση δεν υπάγονται σε κανένα έλεγχο, όπως για παράδειγμα ο ρόλος των δασών στην παραγωγή άνθρακα ή οξυγόνου. Αυτές οι μη οικονομικές ζωτικές λειτουργίες αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα της περιβαλλοντικής διάστασης των δασών, και κατά συνέπεια της περιβαλλοντικής πολιτικής. Οι δράσεις αυτές, που δεν εντάσσονται στο πλαίσιο της αγοράς, υπάγονται κατά βάση στη δασική και περιβαλλοντική πολιτική.

6.1.3. Οι πιστοποιήσεις των δασών απεικονίζουν τον τρόπο με τον οποίο καταβάλλεται προσπάθεια, χάρη στους νόμους της αγοράς, να υπάρξει παρέμβαση στη διαχείριση και την εκμετάλλευση των δασών προκειμένου να λαμβάνονται περισσότερο υπόψη οι μη οικονομικές λειτουργίες του δάσους. Ενόψει της ενίσχυσης της διεθνούς συνεργασίας για δασικά θέματα, της διεθνοποίησης της οικονομίας σε θέματα δασών και περιβάλλοντος καθώς και της παγκόσμιας οικονομίας, ολοένα και περισσότεροι παράγοντες υπεισέρχονται κατά τη λήψη αποφάσεων που αφορούν τη διαχείριση και την εκμετάλλευση των δασών. Τούτο ενέχει τον κίνδυνο άσκοπου περιορισμού της οικονομικής εκμετάλλευσης των δασών.

6.1.4. Από την εμπειρία πολλών κρατών μελών αποδεικνύεται ότι η αποδοτική παραγωγή ξυλείας είναι συμβατή με τη διατήρηση των φυσικών χαρακτηριστικών του δάσους και την προστασία του περιβάλλοντος. Η παραγωγή ξυλείας συμβάλλει στην ανάπτυξη των άλλων μορφών της δασικής εκμετάλλευσης καθώς και στη δημιουργία οικονομικών βάσεων. Η αρχή «Use it, or lose it» δείχνει σαφώς αυτή την πτυχή της δασοκομίας.

6.1.5. Στην Ευρώπη, οι δασικές ιδιοκτησίες καλύπτουν μεγάλες εκτάσεις. Πρόκειται κυρίως για την περίπτωση κρατικής ιδιοκτησίας, άλλων δημόσιων οργανισμών και μεγάλων επιχειρήσεων, ενώ οι ιδιωτικές δασικές εκμεταλλεύσεις οικογενειακού τύπου είναι κατά πολύ μικρότερες. Ο κατακερματισμός των ευρωπαϊκών δασικών εκμεταλλεύσεων — όσον αφορά τους ιδιοκτήτες και τους φορείς που παρεμβαίνουν στη διαδικασία λήψης αποφάσεων — εξασφάλισε το σεβασμό των ιδιαιτεροτήτων του τομέα αυτού στα μέτρα που ελήφθησαν σχετικά. Για εκατομμύρια μικροϊδιοκτητών δασικών εκτάσεων, το δάσος αντιπροσωπεύει όχι μόνο πηγή εργασίας και εισοδημάτων, αλλά φυσικό πλούτο και πολιτιστικό τοπίο που πρέπει να διαχειριστούν και να διαφυλάξουν για τις επόμενες γενιές. Πρέπει συνεπώς να προστατευθεί το δικαίωμα των ιδιοκτητών δασικών εκτάσεων να λαμβάνουν μόνοι τους αποφάσεις για την περιουσία τους τόσο στο παρόν όσο και στο μέλλον. Ως προς αυτό, πρέπει να προσδιοριστούν οι εκτάσεις που θα πρέπει να συμπεριληφθούν σε ένα πρόγραμμα προστασίας του περιβάλλοντος, δηλαδή πώς να αποκλειστούν από κάθε οικονομική εκμετάλλευση. Σε πολλές περιπτώσεις, η οικονομική εκμετάλλευση που σέβεται το περιβάλλον μπορεί να συμβάλει στη διαφύλαξη της πολυμορφίας της φύσης και του περιβάλλοντος.

6.2. Η παραγωγή ξυλείας πρέπει να βασίζεται στους νόμους της αγοράς

6.2.1. Η δασική βιομηχανία και η βιομηχανία ξύλου είναι εκ παραδόσεως ένας τομέας ανοικτός, ο οποίος εξασφαλίζει

την αποτελεσματική παραγωγή ξυλείας. Η παραγωγή ξυλείας είναι πιο αποτελεσματική όταν βασίζεται στους νόμους της αγοράς. Ο νόμος της προσφοράς και της ζήτησης πρέπει να καθορίζει την τιμή του ξύλου. Μια από τις βασικές αρχές της ευρωπαϊκής οικονομικής ολοκλήρωσης συνίσταται στη δημιουργία ανταγωνιστικής εσωτερικής αγοράς, η οποία είναι εφικτή μόνον αν δεν υπάρχει στρέβλωση του ανταγωνισμού στην αγορά της ξυλείας.

6.2.2. Σε ό,τι αφορά το δάσος, οι κατευθυντήριες γραμμές της ΕΕ πρέπει να ευνοούν τη δημιουργία πλαισίου ούτως ώστε να υποστηρίζονται οι πρωτοβουλίες των επιχειρήσεων στο δασικό τομέα. Πρέπει να δημιουργηθούν οι όροι της δασικής οικονομίας και βιομηχανίας, οι οποίοι, εφόσον καθοριστούν, θα συμβάλουν στην αύξηση της ζήτησης ακατέργαστης ξυλείας και κατά συνέπεια στην επίτευξη ικανοποιητικής τιμής. Η επαρκής ζήτηση καθιστά δυνατή τη βέλτιστη διαχείριση των δασικών πόρων και αποτελεί σταθερή βάση για μια αποδοτική δασοκομία, αλλά ταυτόχρονα θεωρείται ότι ανταποκρίνεται στις κοινωνικές απαιτήσεις.

6.2.3. Γι αυτό, είναι σημαντικό να μην παρεμποδίζονται άσκοπα οι δραστηριότητες του δασικού τομέα με νομοθετικά μέτρα ή με οποιαδήποτε άλλα μέσα. Με τον τρόπο αυτό οι κανονισμοί που διέπουν την ανακύκλωση παλαιού χαρτιού και τη χρήση ανακυκλωμένων ινών δεν πρέπει να έχουν επιπτώσεις στη ζήτηση μη ανακυκλωμένων ινών. Αντίθετα, η ΕΕ θα πρέπει να ευνοεί τη ζήτηση και τη χρήση δασοκομικών προϊόντων από ανανεώσιμες πρώτες ύλες.

6.3. Η δασική εκμετάλλευση ως απόθεμα ανανεώσιμων φυσικών πόρων είναι βιώσιμη από οικολογικής πλευράς

6.3.1. Η στρατηγική της ΕΕ για τα δάση θα πρέπει να προωθεί τη χρήση των δικών της ανανεώσιμων φυσικών πόρων μέσα από την αποτελεσματική εκμετάλλευση των δασών. Με την προώθηση του δασικού τομέα, η ΕΕ μπορεί να συμβάλει στη δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης και στην οικονομική ευημερία. Από οικολογική άποψη, τα προϊόντα ξυλείας και άλλα παράγωγα όπως ο φελλός και η ρητίνη είναι σαφώς ανώτερης ποιότητας από τα προϊόντα από μη ανανεώσιμες πρώτες ύλες. Χάρη στην αυξημένη χρήση του ξύλου, είναι δυνατή η βελτίωση των οικονομικών συνθηκών του δασικού τομέα, που βασίζεται στην εκμετάλλευση ανανεώσιμων φυσικών πόρων. Η ΕΕ θα πρέπει να συμβάλει στη δημιουργία των προϋποθέσεων που απαιτούνται για τη χρήση προϊόντων παραγόμενων του ξύλου από μη ανανεώσιμες πρώτες ύλες κυρίως στον τομέα της συσκευασίας, της οικοδομής και της παραγωγής ενέργειας. Με την ολοένα και μεγαλύτερη χρησιμοποίηση υπολειμμάτων υλοτομίας, προϊόντων παράγωγων του προιονίσματος (ροκανίδια, προιονίδια) και παλιού χαρτιού για την παραγωγή ενέργειας, ενδέχεται τα ορυκτά καύσιμα να αντικατασταθούν από ανανεώσιμους φυσικούς πόρους. Σε σύγκριση με τα ορυκτά καύσιμα, τα καύσιμα που προέρχονται από το ξύλο έχουν το πλεονέκτημα ότι δεν αυξάνουν τον καθαρό όγκο του ατμοσφαιρικού διοξειδίου του άνθρακα.

6.3.2. Η αύξηση των ευρωπαϊκών δασών είναι ταχύτερη από την υλοτομία τους, αλλά ένα μεγάλο τμήμα αυτού του σημαντικού δυναμικού παραμένει ανεκμετάλλευτο. Τα κράτη μέλη εισάγουν ακόμη σημαντικές ποσότητες δασοκομικών προϊόντων τα οποία θα μπορούσαν να παραχθούν σε αυτά. Εξάλλου, δεδομένου του ύψους των πόρων τους, τα κράτη μέλη θα μπορούσαν επίσης να αυξήσουν τις εξαγωγές δασοκομικών προϊόντων. Με την αποτελεσματικότερη εκμετάλλευση των φυσικών της πόρων η ΕΕ θα μπορούσε να αυξήσει την ετήσια προστιθέμενη αξία της παραγωγής του δασικού τομέα (πάνω από 140 δισ. Ecu) καθώς και τον αριθμό των θέσεων απασχόλησης στον τομέα αυτό (4 εκατομμύρια).

6.3.3. Λόγω του μεγάλου αριθμού των ιδιωτών ιδιοκτητών δασικών εκτάσεων (12 εκατομμύρια), η καλύτερη εκμετάλλευση των δασικών πόρων θα αποτελέσει πηγή ευημερίας για ολόένα και περισσότερα άτομα. Η εκμετάλλευση των πόρων του δασικού τομέα είναι κεφαλαιώδους σημασίας για τη διαφύλαξη του δυναμισμού του αγροτικού κοσμού.

6.4. Η τήρηση της αρχής της επικουρικότητας στο πλαίσιο της στρατηγικής της ΕΕ για τα δάση

6.4.1. Τα δάση, οι προτεραιότητες που δίνονται στις μορφές εκμετάλλευσης των δασών, η ιστορική και κοινωνική εξέλιξη της δασικής εκμετάλλευσης καθώς και ο ρόλος του δασικού τομέα στην εθνική οικονομία διαφέρουν πολύ από το ένα κράτος προς το άλλο. Η πραγματική και αποτελεσματικότερη από σήμερα εφαρμογή της αρχής της επικουρικότητας εξασφαλίζει το σεβασμό των διαφορών και των ιδιαιτεροτήτων καθώς και τον συντονισμό των εθνικών δασικών πολιτικών.

6.4.2. Όσον αφορά τον δασικό τομέα, πρέπει πριν απ' όλα να τηρείται η αρχή της επικουρικότητας διότι οι εθνικές δασικές πολιτικές είναι περισσότερο αποτελεσματικές από μια κεντρική πολιτική, στο βαθμό που λαμβάνουν υπόψη τις τοπικές ανάγκες και ιδιαιτερότητες. Η λήψη αποφάσεων για θέματα δασικής πολιτικής μπορεί να μεταφερθεί σε κοινοτικό επίπεδο μόνον όταν η δράση παράγει προστιθέμενη αξία.

6.4.3. Τα δάση των κρατών μελών της ΕΕ είναι από βιολογικής και οικολογικής πλευράς πολύ διαφορετικά ούτως ώστε είναι αδύνατη η εκπόνηση κοινού και ενιαίου προγράμματος για τη διαχείριση των δασικών πόρων. Αντίθετα, από την πλευρά της παραγωγής ξυλείας είναι δυνατός ο καθορισμός των γενικών αρχών — όπως για παράδειγμα η αρχή της βιώσιμης διαχείρισης των δασών — που εφαρμόζονται στον τομέα αυτό. Τα κράτη μέλη εφαρμόζουν εδώ και καιρό την αρχή της βιώσιμης διαχείρισης των δασών χωρίς να υπάρχει συμφωνία σε κοινοτικό επίπεδο. Εντούτοις, η ΕΕ πρέπει να καθορίσει γενικές αρχές και να τις προωθήσει σε διεθνές επίπεδο. Η εκμετάλλευση και διαχείριση των δασών στην ΕΕ πρέπει, από οικονομικής, οικολογικής και κοινωνικής πλευράς να είναι βιώσιμες.

6.4.4. Τα μέσα για τη δασική πολιτική, καθώς και οι κρατικές ενισχύσεις είναι γενικά αποτελεσματικότερες σε εθνικό επίπεδο. Έτσι οι μειωμένοι πόροι αποτελούν αντικείμενο καλύτερης εκμετάλλευσης από τη στιγμή που τα κράτη μέλη γνωρίζουν

καλύτερα τις βασικές ανάγκες σε εθνικό επίπεδο. Κάθε κράτος μέλος πρέπει να εξασφαλίζει τη χρηματοδότηση των επιχορηγήσεων που προορίζονται για τη δική του δασική πολιτική, ενώ η ΕΕ να χρηματοδοτεί δράσεις στις οποίες έχει αποφασίσει να συμμετάσχει.

6.4.5. Για την περαιτέρω ανάπτυξη και ενίσχυση της στρατηγικής της ΕΕ για τα δάση, θα πρέπει να πραγματοποιηθεί σε βάθος έρευνα για την αποτελεσματικότητα των υφιστάμενων μέτρων που αφορούν τη δασική πολιτική και πιο συγκεκριμένα για τις επιχορηγήσεις που παρέχει η ΕΕ. Δεδομένου ότι πολλά κοινοτικά μέτρα λαμβάνονται στο πλαίσιο άλλων πολιτικών πρέπει να καταστούν σαφείς οι συνέπειες των μέτρων αυτών στη διαχείριση και εκμετάλλευση των δασών. Στο πλαίσιο αυτής της έρευνας προέχει επίσης η μελέτη των μέσων που χρησιμοποιούνται για την εφαρμογή αποτελεσματικότερης πολιτικής επιδοτήσεων.

6.4.6. Θα πρέπει επίσης να διευκρινιστεί εάν μακροπρόθεσμα είναι αποδοτικότερο να αυξηθούν οι πόροι της ΕΕ που διατίθενται για τη διάθεση στην αγορά της ξυλείας, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης της στον τομέα της ενέργειας, παρά να χορηγούνται ως άμεσες επιδοτήσεις για τη δημιουργία νέων δασών. Οι οικονομικοί πόροι της Κοινότητας θα πρέπει να διατίθενται κατά προτεραιότητα στην έρευνα, την κατάρτιση, την ενημέρωση καθώς και στις υπηρεσίες διαβούλευσης και παροχής βοήθειας στις αγροτικές ζώνες, ούτως ώστε να βελτιωθούν μακροπρόθεσμα οι συνθήκες στον δασικό τομέα. Οι κοινοτικές ενισχύσεις για τα δάση θα πρέπει να διατίθενται για τη βελτίωση της ποιότητας των δασών, παραδείγματος χάριν, για την καταπολέμηση της διάβρωσης του εδάφους, την προστασία των υδροφόρων οριζώντων, την πρόληψη των πυρκαγιών, ή την αναδάσωση των καμμένων περιοχών που δεν προορίζονται για την παραγωγή ξυλείας. Η χρηματοδότηση που προβλέπεται στο πλαίσιο της διαρθρωτικής και περιφερειακής πολιτικής της Ένωσης πρέπει να συμβάλει, σε ευρύτερη κλίμακα, στην άσκηση αποδοτικής δασοκομικής δραστηριότητας που να σέβεται το περιβάλλον.

6.5. Πρέπει να αναπτυχθεί περαιτέρω η στρατηγική της ΕΕ για τα δάση

6.5.1. Οι συνέπειες της πολιτικής της ΕΕ στον δασικό τομέα

6.5.1.1. Πολλά μέτρα και κανόνες που έχει θεσπίσει η ΕΕ έχουν άμεσες ή έμμεσες συνέπειες στον δασικό τομέα. Τόσο η προετοιμασία όσο και η εφαρμογή σημαντικών για τη δασοκομία κανονισμών της ΕΕ έχει ανατεθεί σε διάφορες Γενικές Διευθύνσεις της Επιτροπής, οι οποίες δεν λαμβάνουν επαρκώς υπόψη τους στόχους του δασικού τομέα. Το τμήμα γεωργίας και αλιείας εκφράζει την επιθυμία να υπάρχει καλύτερος συντονισμός των ΓΔ της Επιτροπής κατά την προετοιμασία θεμάτων που αφορούν τον δασικό τομέα.

6.5.2. Η εκτίμηση των συμφερόντων του δασικού τομέα στη διαδικασία λήψης αποφάσεων της ΕΕ

6.5.2.1. Οι αποφάσεις που λαμβάνονται στο πλαίσιο άλλων τομέων ενδέχεται να παρεμποδίσουν έμμεσα τη δασοκομία

εφόσον οι ιδιαίτερες πτυχές του δασικού τομέα δεν έχουν ληφθεί υπόψη. Κατά τη λήψη των αποφάσεων στο εσωτερικό της Ένωσης δεν έχει δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στην υπεράσπιση των συμφερόντων του τομέα αυτού, διότι η ΕΕ δεν διαθέτει ούτε δασική πολιτική ούτε επαρκείς πόρους.

6.5.2.2. Η απουσία ανάπτυξης ευρωπαϊκής στρατηγικής για τα δάση οφείλεται κυρίως στο γεγονός ότι ο δασικός τομέας είχε σαφώς μικρότερη σημασία πριν την ένταξη των νέων μελών, δηλαδή, της Σουηδίας, της Φινλανδίας και της Αυστρίας. Σήμερα η κατάσταση έχει αλλάξει, και τα συμφέροντα του δασικού τομέα θα πρέπει να βαρύνουν περισσότερο στη διαδικασία λήψης αποφάσεων της ΕΕ.

6.5.2.3. Στη στρατηγική της ΕΕ για τα δάση τα θέματα που αφορούν τον δασικό τομέα και την ξυλεία θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη και στις άλλες κοινοτικές πολιτικές, ιδιαίτερα δε στην περιφερειακή, την κοινωνική, τη γεωργική, την εμπορική, του ανταγωνισμού και του περιβάλλοντος. Οι υφιστάμενες δράσεις της ΕΕ που αφορούν τον δασικό τομέα θα πρέπει, στο πλαίσιο των τομεακών πολιτικών, να αποτελέσουν αντικείμενο καλύτερου συντονισμού από τις Γενικές Διευθύνσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Για να ληφθούν υπόψη τα συμφέροντα του δασικού τομέα πρέπει να είναι ιδιαίτερα δραστήριες και αποτελεσματικές οι διοικητικές μονάδες των ΓΔ III και VI που είναι υπεύθυνες για τα δάση όπως και η μόνιμη επιτροπή δασών της ΓΔ VI. Εξάλλου θα πρέπει να ενισχυθεί η θέση της επιτροπής αυτής. Επίσης ενδείκνυται η σύσταση συμβουλευτικής επιτροπής στην οποία να συμμετέχουν κυρίως εκπρόσωποι της δασοκομίας και της βιομηχανίας ξύλου, καθώς και άλλες σχετικές ομάδες με στόχο τη βιώσιμη διαχείριση και εκμετάλλευση των δασών.

6.5.2.4. Επειδή η δασοκομία δεν αναφέρεται στη Συνθήκη της Ρώμης, η ακατέργαστη ξυλεία δεν περιλαμβάνεται στον κατάλογο των προϊόντων που υπάγονται στην ΚΓΠ. Η παραγωγή ξυλείας υπήρξε πάντα τμήμα της ελεύθερης οικονομίας και στενά συνδεδεμένη με τη βιομηχανία δασοκομικών προϊόντων και τη ζήτηση στον τομέα αυτό. Η δασοκομία και η βιομηχανία ξύλου διαδραμάτισαν πάντα σπουδαίο ρόλο στη διαφύλαξη των αγροτικών ζωνών. Σε πολλές χώρες η δασοκομία είναι σημαντικός φορέας εισοδημάτων για τους γεωργούς.

6.5.3. Η κοινοτική δασική πολιτική και η δημιουργία προστιθέμενης αξίας

6.5.3.1. Η κοινή δράση της ΕΕ για τον δασικό τομέα είναι απαραίτητη εκεί όπου δημιουργείται προστιθέμενη αξία, όπως παραδείγματος χάριν, για την εξασφάλιση ευνοϊκών προϋποθέσεων λειτουργίας σε ό,τι αφορά την περιφερειακή, κοινωνική, γεωργική, εμπορική πολιτική, την πολιτική του ανταγωνισμού καθώς και την περιβαλλοντική και τη διεθνή δασική πολιτική. Για την ανάπτυξη δράσεων στον δασικό τομέα, η ΕΕ θα πρέπει να βελτιώσει σημαντικά την έρευνα, την ενημέρωση και την κατάρτιση, να προωθήσει για παράδειγμα τη χρήση της βιολογικής ενέργειας, συμπεριλαμβανομένης της χρησιμοποίησης

παλιού χαρτιού, να χαράξει πολιτική ορθολογικής ανακύκλωσης του χαρτιού και να ενθαρρύνει τους καταναλωτές να χρησιμοποιούν βιομηχανικά προϊόντα ξύλου από ανανεώσιμες και μη ρυπαίνουσες πρώτες ύλες.

6.5.3.2. Καθοριστικός παράγοντας της στρατηγικής της ΕΕ για τα δάση είναι η διεθνής της διάσταση. Πράγματι, σε διεθνές επίπεδο, η κοινή δασική πολιτική μπορεί να έχει σημαντικότερες συνέπειες από μια μεμονωμένη δράση σε επίπεδο κράτους μέλους. Τα κράτη μέλη θα πρέπει πρώτα να καθορίσουν από κοινού τους στόχους της διεθνούς δασικής πολιτικής τους οποίους θα αναπτύξουν κατόπιν κατά τη διάρκεια των φόρουμι για την πολιτική αυτή. Η ΕΕ μπορεί να συμβάλει κυρίως στην προετοιμασία διεθνών συμφωνιών για δασικά θέματα, και να συμμετάσχει στην επεξεργασία των τελικών ψηφισμάτων της Διάσκεψης του Ρίο και της Υπουργικής Διάσκεψης του Ελσίνκι για την Προστασία των Δασών. Με βάση τα θέματα που αφορούν τη διεθνή δασική πολιτική, θα μπορούσαν σε επίπεδο ΕΕ να καθοριστούν ορισμένοι άξονες δράσης και να ενταχθούν στο πεδίο εφαρμογής των εθνικών πολιτικών.

6.5.3.3. Η ΕΕ θα πρέπει επίσης να παροτρύνει τις αναπτυσσόμενες χώρες να συνεχίσουν τις προσπάθειές τους για την καταπολέμηση του αφανισμού των δασών και να τις συνδράμει στον τομέα της έρευνας.

6.5.3.4. Η ΕΕ θα πρέπει να επιστήσει την προσοχή της στην καταπολέμηση της διασυννοριακής ατμοσφαιρικής ρύπανσης. Στις αποφάσεις που αφορούν τον δασικό τομέα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι περιβαλλοντικές πτυχές που συνδέονται με τα δάση. Απαιτείται συνεργασία τόσο σε εθνικό όσο και σε κοινοτικό επίπεδο στον τομέα των δασών και του περιβάλλοντος, κυρίως δε για την προστασία της πολυμορφίας του δασικού βιοτόπου, τον έλεγχο των κλιματολογικών αλλαγών, την καταπολέμηση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, των πυρκαγιών και των ζημιών που υφίστανται τα δάση, καθώς και την πρόληψη της οξίνισης των οικοσυστημάτων των δασών. Απαιτείται η εναμόνιση της ορολογίας που αφορά την προστασία των δασών, αλλά οι σχετικοί στόχοι πρέπει να καθορίζονται σε εθνικό επίπεδο.

6.5.3.5. Η ΕΕ μπορεί επίσης να συμβάλει στη δημιουργία συστήματος πιστοποίησης των δασών, αναγνωρισμένου σε διεθνές επίπεδο και βασισμένου στην αρχή της εθελοντικής καταγραφής. Το σύστημα αυτό θα μπορούσε να ενταχθεί στο πλαίσιο διεθνών συμφωνιών για δασικά θέματα ή στο πλαίσιο των δράσεων της ΕΕ. Στο σύστημα αυτό πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι οικολογικές, βιολογικές αλλά κοινωνικοοικονομικές ιδιαιτερότητες κάθε χώρας. Από την πλευρά της η ΕΕ θα πρέπει να επιδιώξει τη διεθνή αναγνώριση της καταγραφής των δασών χωρίς ωστόσο να σημειωθεί στρέβλωση του ανταγωνισμού. Το έργο της πιστοποίησης των δασών θα πρέπει να είναι αποτέλεσμα συντονισμού, δεδομένου ότι σήμερα το έργο αυτό έχει ανατεθεί σε πολλές ΓΔ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη ότι η πλειοψηφία των δασικών εκτάσεων ανήκουν στον ιδιωτικό τομέα. Η πιστοποίηση αποτελεί μόνο ένα από τα μέσα για τη βιώσιμη διαχείριση των δασών.

7. Συμπεράσματα

7.1. Κύριος στόχος της στρατηγικής της ΕΕ για τα δάση

Εφόσον ο δασικός τομέας αποτελεί πηγή θέσεων απασχόλησης και οικονομικής ευημερίας για την ΕΕ, η προώθηση της εκμετάλλευσης των δασών πρέπει να αποτελεί τον κύριο στόχο της στρατηγικής της ΕΕ για τα δάση. Για το λόγο αυτό απαιτείται η προστασία των θέσεων απασχόλησης των διαρθρωτικά αδύναμων περιφερειών και η αύξηση της απασχόλησης, παρόλο που η τεχνολογική ανάπτυξη συνεπάγεται απώλεια θέσεων εργασίας. Σύμφωνα με την έννοια της «πολλαπλής» χρήσης των δασών, υπάρχουν πολλές μορφές εκμετάλλευσης του δασικού περιβάλλοντος οι οποίες πρέπει να ενταχθούν σε ένα σύνολο λόγω της συμβατότητας των στόχων οικονομικού χαρακτήρα και των άλλων μορφών εκμετάλλευσης των δασών. Η διαχείριση και εκμετάλλευση των δασών πρέπει να είναι βιώσιμες από οικονομική, οικολογική και κοινωνική άποψη.

7.2. Τήρηση της αρχής της επικουρικότητας: προτεραιότητα στις εθνικές δασικές πολιτικές

Επειδή η σημασία του οικολογικού και κοινωνικοοικονομικού ρόλου των δασών διαφέρει σημαντικά από τη μια χώρα στην άλλη, διαφέρουν αντίστοιχα και οι στόχοι των εθνικών δασικών πολιτικών. Προέχει η εφαρμογή της αρχής της επικουρικότητας στο δασικό τομέα προκειμένου να διατηρηθεί η αποτελεσματικότητα των εθνικών δασικών πολιτικών.

7.3. Ο δασικός τομέας, σημαντικός φορέας απασχόληση

Στην ΕΕ απασχολούνται άμεσα στη δασοκομία περίπου 4 εκατομμύρια άτομα. Εξάλλου η δασοκομία παρέχει μεγάλο αριθμό θέσεων εργασίας είτε στο πλαίσιο της διαχείρισης των δασών και της παραγωγής ξυλείας και άλλων δασοκομικών προϊόντων όπως ο φελλός και η ρητίνη, είτε στα πλαίσια άλλων μορφών αξιοποίησης των δασών όπως η ψυχαγωγία και ο τουρισμός. Επίσης σημαντικές είναι οι έμμεσες συνέπειες του δασικού τομέα στην απασχόληση. Η περαιτέρω ανάπτυξη του τομέα αυτού συμβάλλει ουσιαστικά στη διατήρηση, και κατά συνέπεια στην αύξηση, των θέσεων απασχόλησης στην ύπαιθρο.

7.4. Η προώθηση της οικονομικής εκμετάλλευσης των δασών

Η στρατηγική της ΕΕ για τα δάση πρέπει να εστιάζεται στη δημιουργία των συνθηκών που απαιτούνται για μια αποδοτική δασοκομία που να σεβεται το περιβάλλον και στη βελτίωση των αγροτικών δομών και της οικονομικής κατάστασης της σχετικής βιομηχανίας. Επίσης πρέπει να ληφθεί μέριμνα για την κοινωνική ασφάλιση των ανθρώπων που ζουν από τα σχετικά με το δάσος επαγγέλματα. Η εκμετάλλευση των δασών πρέπει να βασίζεται στην οικονομία της αγοράς και σε ρυθμίσεις όπου θα λαμβάνονται υπόψη οι αρχές που διέπουν την πολιτική ανταγωνισμού της ΕΕ.

7.5. Δημιουργία προϋποθέσεων για τον δασικό τομέα

Η ΕΕ θα πρέπει κατά πρώτο λόγο να εξασφαλίσει τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για την άσκηση δασοκομικών δραστηριοτήτων με τον συντονισμό των δασικών πολιτικών και την παροχή λεπτομερών οδηγιών στα κράτη μέλη στο πνεύμα της αρχής της επικουρικότητας. Οι ρυθμίσεις της ΕΕ δεν θα πρέπει να περιορίζουν άσκοπα τη βιώσιμη διαχείριση των δασών, αλλά αντιθέτως να την ενθαρρύνουν. Η ΕΕ θα πρέπει να διαθέσει περισσότερους οικονομικούς πόρους στην προστασία των δασών, στην ενίσχυση των αγροτικών ζωνών, στην έρευνα, στην κατάρτιση, και στις υπηρεσίες διαβούλευσης.

7.6. Προτεραιότητα στη χρήση ανανεώσιμων φυσικών πόρων

Τα δασοκομικά προϊόντα αποτελούν ανανεώσιμους και μη ρυπαίνοντες φυσικούς πόρους τη χρήση των οποίων η ΕΕ πρέπει να προβάλλει και προωθήσει εφόσον αποτελούν φιλικά προς το περιβάλλον προϊόντα και πηγή ενέργειας.

Βρυξέλλες, 24 Απριλίου 1997.

7.7. Εκτίμηση των συμφερόντων του δασικού τομέα στη διαδικασία λήψεως αποφάσεων σε επίπεδο ΕΕ

Πολλές αποφάσεις που έχουν ληφθεί σε επίπεδο ΕΕ επηρεάζουν άμεσα ή έμμεσα τον δασικό τομέα. Ο σεβασμός των συμφερόντων του τομέα αυτού απαιτεί, κατά τη λήψη των σχετικών αποφάσεων, να λαμβάνονται υπόψη οι ενδεχόμενες συνέπειές τους. Γι αυτό και είναι απαραίτητη η ενίσχυση του συντονισμού για δασικά θέματα.

7.8. Η προστιθέμενη αξία της κοινής δράσης της ΕΕ

Αν η λήψη αποφάσεως μεταφερθεί σε κοινοτικό επίπεδο, ενδέχεται να δημιουργήσει προστιθέμενη αξία για τον δασικό τομέα, ιδιαίτερα όσον αφορά τη διεθνή δασική και εμπορική πολιτική, την προστασία των δασών ιδιαίτερα απο την ερήμωση, την υποστήριξη των αγροτικών ζωνών, καθώς και την έρευνα, την κατάρτιση, την ενημέρωση και την παροχή συμβουλών.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS